

NEOFICIALINIS LEIDINYS.

CIVILINIO PROCESO ĮSTATYMAS

su

PRIDEDAMAJAIS ĮSTATYMAIS,
VYR. TRIBUNOLO IŠAIŠKINIMAIS
ir
DALYKINE RODYKLE - ŽODYNĖLIU.

SPAUDAI PARUOŠĖ DIPL. TEISININKAS
J. VISKANTA.

Vertimą žiūrėjo prof. V. Mačys ir
pirmą dalį prof. S. Bieliackinas.

ISLEIDO „LITERATŪROS“ KNYGYNAS,
LAISVĖS ALĖJA Nr. 50.

KAUNAS — — — — — 1931 m.

Spausdino «M E N O» spaustuvė
Kaune, Laisvės al. 70. Tel. 28-00

K a r o c e n z ū r o s l e i s t a

Šis Įstatymas verstas iš 1914 m. oficialinio leidinio (Įstatymų Sąvado XVI tomo), į kuri įdėti visi jo pakeitimai ligi 1914-VIII-1 d. (naujesni rusų įstatymai Lietuvoje negalioja — žiūr. LLTS 2 str. ir jo išaišk., pusl. 522, 523). Vertimo tekstas pritaikytas mūsų teismų organizacijai ir papildytas mūsų valstybės išleistais tuo reikalu įstatymais. Vertime stengtasi išlaikyti originalinio teksto prasmę, o jei kur nukrypta, tai paaiškinta išnašoje arba skliausteliuose tolygios reikšmės žodžiais. Rusų teksto žodžiai: „prievardė“ (zvanije) ir „tėvo vardas“ (otčestvo) praleisti, nes mūsų kalboje nevartojami. Rusų rublių pažymėjimai nurodyti litais, skaitant vieną rusų rublį lygų penkiems litams (V. Ž. № 197, eil. 1335). V a r s t o vietoje vartojamas k i l o m e t r a s. Veikiančiųjų Marijampolės apygardos vienujų straipsnių tekstas ekonomijos sumetimais nedėtas, o tik nurodyti atitinkami bendrųjų straipsnių nuostatai. Visa, kas išspausdinta šioje knygoje petitu, rusų tekste to nėra.

Ši knyga pritaikyta praktiškam teisininko reikalui: po straipsniais nurodyti liečiantieji kalbamąjį dalyką įstatymų šaltiniai ir įdėti mūsų Vyriausiojo Tribunolo išaiškinimai (sprendimų ar nutarimų tezės pažodžiui — in extenso), o taipjau ištraukos iš kai kurių Teisingumo Minijos aplinkraščių. Išaiškinimai imti: 1) iš „Teisės“, 2) iš prisiek. adv. p. Toliušio ir p.

Poželos išleistų kasacinių sprendimų rinkinių 1924—1927 m. ir 3) iš Vyriausiojo Tribunolo raštinės kasacinių sprendimų nuorašų rinkinių 1928—1930 metų. Be to, į šią knygą įdėti reikalingiausi papildomieji mūsų įstatymai. Pagaliau duota išsemiamą dalykinę rodyklė — žodynėlis.

Vartojamieji šioje knygoje terminai rodyklėje parduoti skliausteliuose rusų arba lotynų kalba, ar nusakyti kitais lietuvių kalbos žodžiais. Terminas „ieškinys“ (isk) vartojamas tiek bylos objektui, tiek ir procesualiniam bylos veiksmui reikšti. O apsaugos procese, kur nėra ginčo objekto, tą terminą atstoja atitinkami išsireiškimai su žodžiu „byla“. Žodžio „ieškas“ sąmoningai vengiau praktiškais sumetimais, nes šis daiktavardis gali būti painiojamas su kai kuriomis veiksmazodžio formomis, sakysim: „ieško, iešką“ ir t.t. Teko pavartoti kai kurių neįprastų žodžių ir įvesti keletas naujų terminų, norint išlaikyti originalinio teksto prasmę ir teisinių savokų tikslumą. Terminams nustatyti naudotasi medžiaga iš įvairių šaltinių, šios knygos autoriaus surinkta ruošiamam teisininko žodynėliui. Kalbos dalykais tartasi su kalbininku Edvardu Viskanta.

Šio įstatymo vertimą žiūrėjo prof. **V. Mačys** ir pirmąją dalį (1—923 str.) prof. **S. Bieliackinas**. Galutinę redakciją nustatė pats autorius, turėdamas galvoje jo gerbiamų profesorių nurodymus.

Renkant tekstą linotipu, nepavyko išvengti korrektūros paklaidų ir kai kurių praleidimų. Atitaisytinų klaidų sąrašas pridėtas gale šios knygos. Su trumpinimų ženklai eina VII puslapyje.

Visiems, kas malonės suteikti man naudingų patarimų šiai knygai patobulinti, būsiu labai dėkingas,

Širdingai dėkoju padėjusiems šiame darbe gerbiamiesiems mano profesoriams p. Mačiui ir p. Bieliackinui, kalbininkui Ed. Viskantai, o taipjau Vyr. Tribunolo pirmininkui, gerb. mano profesoriui, p. Kriščiu-kaičiui ir p. Čepui už leidimą pasinaudoti sprendimų rinkiniais.

Jurgis Viskanta.

K a u n a s,
1931 m. Rugsėjo mėn. 30 d.

Sutrumpinimų ženklai

- BPr** — Baudžiamojo proceso įstatymas, Įstatymų Sąv. XVI t. 1 d.
- BS** — Baudžiamasis Statutas, 1903 m.
- Civ. Įst.** — Civiliniai Įstatymai, X t. 1 d., 1914 m.
- Civ. Kod.** — Civilinis Kodeksas arba Napoleono Kodeksas, veikia Marijampolės apyg.
- Civ. Stat.** — 1825 m. Civilinis Statutas, veikia Marijamp. apyg. d. — dalis
- Ipotek. Įst.** — 1818 m. Ipotekos Įstatymas, veikia Marijamp. apyg.
- LLTS** — Laikinasis Lietuvos teismų ir jų darbo sutvarkymas
- Miškų Statutas** — VIII t. 1 d., 1905 m.
- Neginč. reik. nuost.** — Положеніе о взысканіях по безспорным делам казны, XVI t. 2 d., 1910 m.
- Notar. Nuost.** — Notariato nuostatai, XVI t. 1 d.
- p.** — punktas
- Parangų ir priest. nuost.** — Полож. о казionych подриадach и поставках, X t. 1 d.
- past.** — pastaba
- Pošl. Įst.** — Mokesčių Įst. (Ustav o pošlinach), V t.
- Pram. Įst.** — Pramonės Įstat., XI t. 2 d.
- Pram. Darb. Įst.** — Pramonės darbo ir amatų įst., XI t. 2 d., 1913 m.
- Prek. Įst.** — Prekybos įstat., XI t. 2 d.
- Prek. Kod.** — Prekybos Kodeksas, veikia Marijamp. apyg.
- Prek. Proc. Įst.** — Prekybinio Proceso įst. XI t. 2 d.
- Sąsk. Įst.** — Sąskaitybos Įst. VIII t. 2 d.
- Stat. Įst.** — Statybos Įst., XII t. 1 d.
- str.** — straipsnis
- Susiek. Įst.** — Susisieikimo Įst., XII t. 1 d., 1912 m.
- T/... Nr.** — „Teisės“... Nr.
- TS** — Teismų sutvarkymo įst., XVI t. 1 d.
- tz.** — tezė

Veks. įst. — Vekselių Įstat., XI t. 2 d., 1903 m.

VTBS — Vyr. Tribunolo Bendrojo Susirinkimo nut.

V. Ž. — Vyriausybės Žinios.

Žym. mok. įst. — Žyminio mokesčio įst., V t., ir pakeit. V. Ž.
Nr. 110, 159, 213, 316.

I priedas — Laikinasis Lietuvos teismų ir jų darbo sutvarkymas

II priedas — Įsigijimo įsisenėjusiu valdymu nekilnojamo turto nuosavybės teisės pripažinimo įstatymas

III priedas — Liudytojo prisaikos tekstas

IV priedas — Iškilmingo pasižadėjimo tekstas

X t. 1 d. — Civiliniai Įstatymai

(—) — Praleistieji neveikiantieji straipsniai ar jų dalys

() — Nustoję savo reikšmės straipsniai, arba tolygios prasmės žodžiai

* — Tuo tarpu neveikiantieji arba nepritaikomieji straipsniai.

Pabaigoje tezių pažymėtieji **skaičiai** rodo: pirmieji — eilinį sprendimo Nr., o antrieji — metų skaičių einamojo šimtmečio.

Turinys

	Pusl.
Pratarmė	III
Sutrumpinimų ženklai	VII
Bendrieji nuostatai, 1—28 str.	1
Knyga I. Bylosena Taikos Teismuose, 29—201 str.	14
Sk. I. Apie Taikos Teismų kompetenciją, 29—43 ¹ str.	14
Sk. II. Apie įgaliotinius 44—50 str.	23
Sk. III. Apie ieškinio pareiškimą ir apie šaukimą teis- man, 51—67 ² str.	27
Sk. IV. Apie bylininkų stojimą teisman ir apie Taikos Teisėjų byloseną, 68—80 str.	34
Sk. V. Apie įrodymus, 81—124 ⁴ str.	40
Skrat. I. Bendros taisyklės, 81—82 ⁹ str.	40
Skrat. II. Liudytojų parodymai, 83—104 ¹ str.	43
Skrat. III. Rašytiniai įrodymai (dokumentai), 105—111 str.	50
Skrat. IV. Pripažinimas, 112—114 str.	54
Skrat. V. Priesaika, 115—118 str.	55
Skrat. VI. Apžiūrėjimas vietoje ir žinovų nuomonės tarimas, 119—124 ³ str.	56
Skrat. VII. Apylinkės žmonių kvota, 124 ⁴ str.	57
Sk. VI. Apie byloseną atskiraisiais prašymais, 125—128 ³ str.	57
Skrat. I. Apie ieškinių aptikrinimą, 125—128 str.	57
Skrat. II. Apie traukimą ir išikisimą trečiojo asmens į bylą, 128 ¹ —128 ³ str.	58
Sk. VII. Apie sprendimų darymą (spręseną), 129—144 str.	61
Sk. VIII. Apie teisimą už akių ir apie protokolus 145—155 ⁵ str.	68
Skrat. I. Apie teisimą už akių ir apie atsiliepinimą už akių nuteisimo sprendimą, 145—151 ¹ str.	68
Skrat. II. Apie teismo posėdžių protokolus, 155 ² —155 ⁵ str.	73
Sk. IX. Apie Taikos teisėjų sprendimų vykdymą, 156—161 str.	74

Sk. X. Apie priverstinį vykdymą aktais, 161 ¹ —161 ²⁴ str.	76
Sk. XI. Apie apskundimą Taikos Teisėjų sprendimų, 162—169 ¹ str.	85
Sk. XII. Apie byloseną taikos teismų apeliacinėj instancijoje (Apygardos Teisme), 170—184 str.	89
Sk. XIII. Apie antros taikos teismų instancijos (Apygardos Teismo) sprendimų apskundimo ir panaikinimo tvarką, 185—194 str.	93
Sk. XIV. Apie nušalinimą Taikos Teisėjų ir Apygardos Teismo Narių, 195—199 str.	98
Sk. XV. Apie teismo išiaidas, 200—201 str.	100

Knyga II. Bylosena bendruose teismuose, 202—1281 str.	105
Pad. I. Apie byloseną Apygardos Teismuose, 202—234 str.	105
Sk. I. Apie bendrųjų teismų kompetenciją, 202—244 ¹ str.	105
Skrt. I. Bendros taisyklės, 202—228 str.	105
Skrt. II. Prieštarai dėl bylų priklausomumo ir jų sprendimo tvarka, 229—236 ² str.	111
I. Prieštarai tarp teismų, 229—236 ^{2a} str.	111
II. Prieštarai tarp teismo ir vyriausybės organų, 237—244 ¹ str.	112
Sk. II. Apie įgaliotinius, 245—255 str.	113
Sk. III. Apie ieškomuosius prašymus, 256—271 str.	117
Sk. IV. Apie ieškinio kainą, 272—274 ¹ str.	123
Sk. V. Apie byloseną ligi teisiamojo posėdžio, 275—323 str.	126
Skrt. I. Šaukimas teisman, 275—298 str.	126
I. Šaukimas raginimu, 276—292 str.	127
II. Šaukimas publikacijos keliu, 293—298 str.	130
Skrt. II. Teismo posėdžių skyrimo terminai, 299—304 str.	131
Skrt. III. Teismo susirašinėjimo tvarka su bylininkais, 305—308 str.	132
Skrt. IV. Bylininkų pasirinkimas buveinės, 309—311 str.	133
Skrt. V. Rašytinio paaiškinimo išreikalavimas, 312—323 str.	134
Sk. VI. Apie bylos teisimą, 324—347 str.	136

— XI —

Skirt. I. Bylos pranešimas ir rungtinė bylininkų ginčysena žodžiu, 324—339 str.	136
Skort. II. Priešinio ieškinio pareiškimas, 340—342 str.	140
Skort. III. Prokuroro nuomonė, 343—347 str.	141
Sk. VII. Apie sutrumpintą byloseną 348—365 str.	142
Sk. VIII. Apie priverstinį vykdymą aktais, 365 ¹ —365 ²⁴ s tr.	142
Sk. IX. Apie įrodymus 366—498 str.	142
Skort. I. Bendros taisyklės, 366—369 ¹ str.	142
Skort. II. Liudytojų parodymai, 370—411 str.	143
Skort. III. Apylinkės žmonių kvota, 412—437 str.	153
Skort. IV. Rašytiniai įrodymai, 438—478 str.	156
I. Rašytynių įrodymų ir teiraraščių pateikimo ir išreikalavimo tvarka, 438—478 str.	156
Skort. V. Pripažinimas, 479—484 str.	165
Skort. VI. Priesaika, 485—498 str.	166
Sk. X. Apie įrodymų tikrinimą, 499—565 str.	168
Skort. I. Bendros taisyklės, 499—506 str.	168
Skort. II. Apžiūrėjimas vietoje, 507—514 str.	171
Skort. III. Ekspertų nuomonės tarimas, 515—533 str.	172
Skort. IV. Rašytinių įrodymų tikrinimas, 534—565 str.	175
I. Bendros taisyklės, 534—544 str.	175
II. Bylosena apie įtartojo akto tikrumą (autentiškumą), 545—554 str.	177
III. Bylosena ginče apie akto suklastojimą, 555—565 str.	179
Sk. XI. Apie atskirąją byloseną, 566—692 str.	182
Skort. I. Atskirieji prašymai aplamai 566—570 str.	182
Skort. II. Formaliniai atmetimai ir atsikirtimai, 571—589 str.	183
Skort. III. Ieškinių aptikrinimas, 590—652 ³ str.	188
I. Bendros taisyklės ieškiniams aptikrinti, 590—601 str.	188
II. Aptikrinimo būdai, 602—615 str.	190
III. Tvarka uždėjimo ir nuėmimo draudimų nekilnojamam turtui, 616—623 str.	192
IV. Arešto uždėjimo tvarka kilnojamam turtui, 624—630 str.	194
V. Arešto uždėjimo tvarka atsakovo kilnojamam turtui ir pinigams, esantiems trečiųjų asmenų arba įstaigų žinioje, 631—640 str.	194
VI. Teisminis laidavimas ir jo priėmimo tvarka, 641—652 str.	197

VII. Apie paėmimą iš atsakovo pažadėjimo raštu neišvykti iš gyvenamosios vietos, 652 ¹ —652 ⁸ str.	198
Skrt. IV. Traukimas bylon trečiuoju asmeniu, 653—661 str.	199
Skrt. V. Trečiojo asmens įsikišimas bylon, 662—666 str.	201
Skrt. VI. Teisėjų ir Prokurorų nušalinimas, 667—680 str.	202
Skrt. VII. Bylosenos sustabdymas, atnaujinimas ir nu- traukimas, 681—692 str.	205
Sk. XII. Apie sprendimus, 693—742 str.	207
Skirt. I. Sprendimų darymas (spręseną), 693—717 str.	207
Skrt. II. Teisimas už akių, 718—735 str.	212
Skrt. III. Skubusis sprendimų vykdymas, 736—742 str.	217
Pad. II. Apie apskundimą bendrųjų teis- mų sprendimų, 743—815 str.	220
Sk. I. Apie apeliaciją, 743—791 str.	220
Skrt. I. Apelacijos skundų davimo tvarka, 743—762 str.	220
Skrt. II. Bylosena apeliaciniame teisme, 673—777 str.	224
Skrt. III. Apelacijos teisės atstatymas, 778—782 str.	228
Skrt. IV. Apie byloseną atskirųjų skundų prieš Apy- gardos Teismo nutarimus, 788—791 str.	230
Sk. II. Galutinių sprendimų apskundimo ir panaikinimo tvarka, 792—815 str.	232
Pad. III. Apie terminus, 816—838 str.	244
Sk. I. Bendros taisyklės terminams (laikotarpiams) skai- čiuoti, 816—831 str.	244
Sk. II. Apie atodėtis ir terminų atnaujinimą, 832—838 str.	247
Pad. IV. Apie teismo išlaidas, 839—890 str.	249
Sk. I. Bendros taisyklės, 839—849 str.	249
Sk. II. Apie žyminį mokestį, 844—847 str.	250
Sk. III. Apie teismo mokestį, 848—853 ⁸ str.	251
Sk. IV. Apie raštinės mokestį, 854—856 str.	254
Sk. V. Apie įmokesnius bylosenos reikalais, 857—867 str.	255
Sk. VI. Apie atiteisimą bylininkams teismo išlaidų pamokėjimo, 868—873 str.	258
Sk. VII. Apie teismo mokesčių įmokėjimą Valstybės Iš- dan ir apie teismo priimtų bylosenos reikalams pini- gų paskirstymą, 874—878 str.	259

— XIII —

Sk. VIII. Išimties iš bendrų taisyklių apie teismo išlaidas, 879—890 str.	260
Pad. V. Apie teismo sprendimų vykdymą, 891—1281 str.	264
Sk. I. Apie sprendimų įsiteisėjimą ir jų galią, 891—895 str.	264
Sk. II. Vykdomoji bylosena, atsiskaitant iš nuostolių, pajamų ir išlaidų, 896—923 str.	267
Sk. III. Bendros taisyklės teismo sprendimams vykdyti ir apie paskyrimą gynėjų dėl teismo sprendimų vykdymo prieš atsakovus, kurių gyvenamoji vieta nėra žinoma, 924—967 ¹⁴ str.	272
Skrt. I. Bendros taisyklės teismo sprendimams vykdyti, 924—967 str.	272
Skrt. II. Apie paskyrimą gynėjų dėl teismo sprendimų vykdymo prieš atsakovus, kurių gyvenamoji vieta nėra žinoma, 967 ¹⁴ —967 ¹⁴ str.	283
Sk. IV. Apie išieškojimo kreipimą į kilnojamąjį turtą, 968—1093 str.	288
Skrt. I. Kilnojamojo turto suareštavimas, 968—979 str.	288
Skrt. II. Kilnojamo turto aprašymas, 980—999 str.	291
Skrt. III. Kilnojamo turto kainojimas, 1000—1008 str.	294
Skrt. IV. Areštuoto turto saugojimas, 1009—1021 str.	296
Skrt. V. Areštuoto turto pardavimas, 1021—1070 str.	298
I. Kilnojamo turto varžytynių vieta ir jį parduodantieji valdžios organai, 1022—1029 str.	298
II. Terminai varžytynėms skirti, 1027—1029 str.	299
III. Skelbimas varžytynių kilnojamam turtui parduoti, 1030—1039 str.	299
IV. Daiktai, parduotini varžytynių keliu su tam tikromis sąlygomis 1040—1044 ¹ str.	301
V. Varžytynių tvarka, 1045—1056 str.	302
VI. Varžytynių padariniai, 1057—1061 str.	304
VII. Neįvykusios ir negaliojančios varžytynės, 1062—1070 str.	305
Skrt. VI. Išieškojimo kreipimas į procentinius popierius, akcijas ir obligacijas, 1071—1077 str.	307
Skrt. VII. Išieškojimo kreipimas į kapitalus arba į kitą kilnojamąjį skolininko turtą, esančius trečiojo asmens žinioje (dispozicijoje), 1078 str.	309

Skrt. VIII. Išieškojimo krepimas į skolininko kapitalus, esančius vyriausybės arba teismo ar kredito įstaigose, 1079—1083 str.	310
Skrt. IX. Išieškojimo kreipimas į algą ir kitoki gaunamąjį tarnautojo atlyginimą, 1084—1090 str.	312
Skrt. X. Bylosena atskirais sprendimo vykdymo dalykais ir ginčai, kreipiant išieškojimus į kilnojamąjį turta, 1091—1093 str.	314
Sk. V. Apie ieškojimo kreipimą į nekilnojamąjį turta, 1094—1208 str.	315
Skrt. I. Bendros taisyklės, 1095—1100 str.	316
Skrt. II. Nekilnojamojo turto aprašymas, 1101—1116 str.	317
Skrt. III. Nekilnojamojo turto kainojimas, 1117—1127 str.	321
Skrt. IV. Aprašyto nekilnojamojo turto valdymo tvarka, 1128—1131 str.	323
Skrt. V. Nekilnojamojo turto pardavimas varžytynių keliu, 1132—1182 ¹ str.	324
I. Nekilnojamojo turto varžytynių vieta ir jį parduodantieji valdžios organai, 1133—1141 str.	324
II. Terminai nekilnojamiesiems turtams parduoti varžytynių keliu, 1142—1145 str.	326
III. Skelbimas varžytynių nekilnojamam turtui parduoti, 1146—1150 str.	328
IV. Varžytynių tvarka, 1151—1160 ¹ str.	330
V. Varžytynių padariniai, 1161—1169 str.	333
VI. Neįvykusios ir negaliojančios varžytynės 1170—1182 str.	336
Skrt. VI. Įkeisto nekilnojamojo turto pardavimas varžytynių keliu, 1183—1187 str.	341
Skrt. VII. Valdomo bendros nuosavybės teisėmis nekilnojamojo turto pardavimas varžytynių keliu, 1188—1191 str.	342
Skrt. VIII. Bylosena atskirais sprendimo vykdymo dalykais, 1192—1208 str.	343
Sk. VI. Apie atėmimą atiteistojo turto, 1209—1213 str.	346
Sk. VII. Apie išiešotos sumos paskirstymą tarp kelių skolininko kreditorių, 1214—1222 str.	347

— XV —

Sk. VIII. Apie uždraudimą skolininkui išvykti ir apie priemones išieškiniui išgauti, 1222 ¹ —1266 str.	350
Skrt. I. Apie uždraudimą skolininkui išvykti iš gyvenamosios arba tuo tarpu būvamosios vietos, 1222 ¹ —1222 ³ str.	350
Skrt. II. Apie priemones išieškiniui išgauti, 1222 ⁴ —1222 ¹⁰ str.	351
Skrt. III. Apie Valstybės Izdo skolininkų turto ieškojimą, 1222 ¹¹ —1266 str.	353
Sk. IX. Apie Suomijos teismų sprendimų vykdymą, 1267—1272 str.	355
II. Apie Klaipėdos Krašto teismų sprendimų vykdymą, 1272 ¹ str.	355
Sk. X. Apie svetimųjų valstybių teismų sprendimų vykdymą, 1273—1281 str.	356

Knyga III. Išimties iš bendros civilinio proceso tvarkos, 1282—1400 str.	358
Pad. I. Apie valdžios įstaigų bylas, 1282—1315 str.	358
Sk. I. Bendros taisyklės 1282—1299 str.	358
Sk. II. Bylosena išieškinių, kylančių iš parangų, priestatų ir valstybės žemės turtų nuomojimo sutarčių, 1300—1309 str.	366
Sk. III. Apie bylas tarp valdžios įstaigų ir privatių asmenų dėl užgrobto žemės arba pažeisto valdymo, 1310—1315 str.	369
Pad. II. Apie ieškojimą atlyginimo už žalą ir nuostolius, padarytus valdininkų žygiais, 1316—1336 str.	370
Sk. I. Apie ieškojimą atlyginimo už žalą ir nuostolius, padarytus vyriausybės valdininkų, o taip pat savi-valdybių tarnautojų žygiais 1316—1330 ⁶ str.	370
Sk. II. Apie nuostolių ieškojimą iš Teisėjų, Prokurorų ir kitų teismo valdininkų, 1331—1336 str.	371
Pad. III. Apie santuokos ir kūdikio gimimo teisėtumo bylas, 1337—1356 ⁹ str.	373
Sk. I. Santuokos bylų kėlimo ir sprendimo tvarka, 1337—1345 ¹¹ str.	373

Skrt. I. Apie bylas, kilusias iš teisėtinės santuokos santykių, 1337—1345 str.	373
Skrt. II. Kėlimas ir sprendimas bylų dėl atstatymo santuokinės draugystės, dėl reikalavimo išlaikymo vienam katram atsiskyrusiam santuokinin- kui, o taip pat dėl nustatymo gimdytojų savi- tarpio teisių ir pareigų vaikams auklėti, jeigu gimdytojai vengia gyventi santuokinėje draugys- tėje, 1345 ¹ —1345 ¹¹ str.	375
Sk. II. Apie bylas dėl kūdikio gimimo teisėtumo ginčų 1346—1356 str.	378
Sk. III. Sentikių ir sektantų santuokos ir kūdikio gimimo teisėtumo ginčų bylos, 1356 ¹ —1356 ⁹ str. . . .	381
Pad. IV. Apie šalių susitaikinimo bylo- seną, 1357—1400 str.	383
Sk. I. Apie bylininkų taikos sutartį, 1357—1366 str. . .	383
Sk. II. Apie Trečiųjų Teismą, 1367—1400 str.	386
Knyga IV. Apsaugos bylos, 1401—1460 ⁶¹ str.	394
Pad. I. Apie mirusiojo įpėdinių šauki- mą ir apie jo palikimo apsaugojimą, 1401—1408 str.	394
Pad. II. Apie palaikų turto dalybas, 1409— 1423 str.	398
Pad. III. Apie įvesdinimą į nekilnojamąjį turtą, 1424—1437 str.	401
Pad. IV. Apie gimininių nekilnojamųjų tur- tų atpirkimą 1438—1450 str.	404
Pad. V. Prasišalinusio savininko dingimo patikrinimas, 1451—1460 str.	407
Pad. VI. Apie nesantuokinių vaikų įteisini- mą, 1460 ¹ —1460 ⁷ str.	410
Pad. VII. Apie įvaikių ėmimą, 1460 ⁸ —1460 ¹² str.	413
Pad. VIII. Apie pripažinimą kaimo žeminin- kų nuolat gyvenančių miestuose, velt- kleidžiais ir apie uždėjimą dėliai to globos, 1460 ¹³ —1460 ²⁸ str.	415

— XVII —

Pad. IX. Apie sutarto atlyginimo objekto atidavimą teismo depozitan ir apie sutartų daiktų pardavimą varžytynių keliu kreditoriaus naudai, 1460 ²⁹ —1460 ⁴⁰ str.	419
Sk. I. Apie sutarto atlyginimo objekto atidavimą teismo depozitan, 1460 ²⁹ —1460 ³⁷ str.	419
Sk. II. Apie sutartų daiktų pardavimą varžytynių keliu kreditoriaus naudai, 1460 ³⁸ —1460 ⁴⁰ str.	422
Pad. X. Apie išgaliojimą, 1460 ⁴¹ —1460 ⁴⁸ str.	423
Pad. XI. Apie metrikaciją sentikių ir sektantų santuokų, o taip pat santuokų, kurias yra sudarę pagal kitų tikėjimų taisykles asmenys, buvę laikomi stačiatikiomis ligi paskelbimo 1905 m. balandžio 17 d. dekreto keliu įstatymo apie tikėjimų toleranciją, o taip jau apie gimusius iš šių santuokų vaikus, 1460 ⁴⁹ —1460 ⁶¹ str.	425

Knyga V. Apie byloseną Marijampolės teismo apygardoje ir Užkaukazės krašte	428
Pad. I. Apie Užkaukazės krašto teismų byloseną, 1460—1481 ⁶ str.	428
Pad. II. Apie byloseną Marijampolės teismo apygardoje, 1482—1798 str.	428
Sk. I. Bendri nuostatai, 1483—1488 str.	429
Sk. II. Apie byloseną taikos teismuose, 1489—1510 ³ str.	430
Sk. III. Apie byloseną bendruose ir komerciniuose teismuose, 1511—1645 ¹ str.	434
Skrt. I. Apie byloseną bendruose teismuose, 1511—1628 str.	434
I. Kompetencija, 1511—1519 str.	434
II. Įgaliojimas prisiekusiam advokatui 1519 str.	436
III. Ieškinio kaina, 1520 str.	436
IV. Saukimas į teisimą, 1521 str.	436
V. Prokuroro nuomonės tarimas, 1522 str.	436
VI. Įrodymai, 1523—1525 str.	436
VII. Formaliniai atmetimai, 1526 str.	437

— XVIII —

VIII. Ieškinių aptikrinimas, 1527—1538 str.	437
IX. Bylosenos sustabdymas, 1539 str.	439
X. Sprendimų darymas ir jų paskelbimas, 1540—1541 str.	439
XI. Sprendimų apskundimas, 1542—1543 ² str.	440
XII. Bendros taisyklės teismo sprendimams vykdyti, 1544—1550 str.	441
XIII. Išieškojimo kreipimas į kilnojamąjį turtą, 1551—1555 str.	442
XIV. Išieškojimo kreipimas į nekilnojamąjį turtą, 1556—1591 str.	444
XV. Išieškotos sumos paskirstymas, 1592—1597 str.	452
XVI. Skolininko suėmimas už nemokėjamą skolą, 1598—1610 str.	453
XVII. Mariampolės apygardos teismų sprendimų vykdymas kitose Lietuvos vietose, 1611 str.	455
XVIII. Valdžios įstaigų bylos, 1612—1615 str.	456
XIX. Išieškojimas atlyginimo už žalą ir nuostolius, padarytus valdininkų žygiais, 1616—1618 str.	456
XX. Apie santuokos ir kūdikio gimimo teisėtumo bylas, 1619—1625 str.	456
XXI. Apie šalių sutaukinimo byloseną, 1626—1628 str.	458
Skirt. II. Apie Komercinių Teismų byloseną, 1629—1645 ¹ str.	458
Sk. IV. Apie ypatingas bylosenas, 1646—1798 str.	461
Skirt. I. Apie metrikų atitaisymą teismo keliu, 1647—1652 str.	461
Skirt. II. Apie ištekęsusių moterų įgalojimą teismo keliu, 1653—1660 str.	463
Skirt. III. Apie įvairių ėmimą (išūnijimas ar įdukrinimas), 1661 str.	463
Skirt. IV. Apie nesantuokinių vaikų įteisšinimą, 1662 str.	463
Skirt. V. Apie šeimos tarybas, 1663—1672 str.	464
Skirt. VI. Apie uždėjamą globos netekusiems laisvos valios asmenims, 1673—1680 str.	465
Skirt. VII. Apie paskyrimą patarėjo suvaržyto veiksnio asmenims, 1681 str.	467
Skirt. VIII. Skelbimas publikacijos keliu apie palikimo iškilimą 1682 str.	467

— XIX —

Skirt. IX. Apie antspaudavimą palaikų turto, 1683—1702 str.	468
Skirt. X. Apie antspaudų nuėmimą nuo palaikų turto, 1703—1722 str.	472
Skirt. XI. Apie palaikų turto inventoriaus apyrašo sudarymą, 1723—1732 str.	475
Skirt. XII. Apie suantspauduoto arba aprašyto turto saugojimą, 1733—1737 str.	477
Skirt. XIII. Apie skundus ir ginčus, kylančius palaikų turtą suantspauduojant, nuimant antspaudas ir sudarant inventoriaus apyrašą, 1738—1741 str.	478
Skirt. XIV. Apie paliudijimą pateiktų testamentų ir apie svarstymą skirtų palikimo papėdininkų (bendrų legetarų) prašymų įvesdinti į palaikų turtą, 1742 str.	479
Skirt. XV. Apie apsaugojimą palaikų turto, įpėdinių neįvaldinto ir išmarų palikto, 1743—1749 str.	479
Skirt. XVI. Apie priėmimą palikimo lygtinai invento- rine teisė, 1750—1757 str.	481
Skirt. XVII. Apie atsisakymą nuo turto bendrumo ir palikimo, 1758 str.	482
Skirt. XVIII. Apie palaikų turto dalybas, 1759—1768 str.	483
Skirt. XIX. Apie palaikų turto pardavimą, 1769— 1774 str.	484
Skirt. XX. Apie prasišalinusiojo savininko dingimo pa- tikrinimą, 1775—1779 str.	488
Skirt. XXI. Apie pasiūlymą kreditoriui sutartų pinigų arba daiktų ir apie jų atidavimą teismo depozi- tan, 1780—1786 str.	488
Skirt. XXII. Apie skolininko pavedimą savo turto kre- ditoriams, 1787—1796 str.	489
Skirt. XXIII. Apie nustatymą atlyginimo už nusavinā- majį viešiesiems reikalams turtą, 1797—1798 str.	491

P R I E D Ė L I A I

256 str. pried. — Ieškomojo prašymo pavidalas (forma).	493
267 str. pastabos pried. — Taisyklės teismui susirašinėti su bylininkais per paštą, 1—20 §§	495
927 str. pried. — Vykdomojo rašto pavidalas (forma)	499
1400 str. I pastabos III pried. Skolininkų neišgalėjimo ir jų suėmimo bylosena, 1—67 §§	500

1. Skolininkų neišgalėjimo byloje na, 1—30 §§	500
2. Apie skolininko suėmimą, 31—67 §§	509
Skirt. I. Bendros taisyklės, 32—38 §§	509
Skirt. II. Skolininkų suėmimas ir pristatymas į namus suimtiesiems (kalėjimus), 39—56	511
Skirt. III. Pagrindai suimtajam skolininkui paleisti ir paleidimo tvarka, 57—67 §§	514
1527 str. pastabos pried. — Taisyklės apie aptikrinimą nekilnojamuoju turtu neginčijamų Valstybės Išdo ir kitų administracinių reikalavimų Marijampolės teismo apygardoje, 1—8 §§	516
1545 str. pastabos pried. — Taisyklės valstiečių turtui aprašyti ir parduoti varžytynių keliu Marijampolės teismo apygardoje asmeniškiems jų kreditoriams atlyginti, 1—7 §§	518

Priededamieji Įstatymai

I. Laikinasis Lietuvos teismų ir jų darbo sutvarkymas, 1—36 str.	523
Sk. I. Bendrieji dėsniai, 1—2 str.	523
Sk. II. A. Teismų sutvarkymas, 1—16 ¹ str.	524
B. Civilinių bylų sprendimo tvarka 17—26 str.	527
C. Baudžiamųjų bylų sprendimo tvarka	529
Sk. III. 37—38 str. Apie Vyr. Tribunolo jurisdikcijos praplėtimą Klaipėdos Kraštui	529
II. Įgijimo įsisenėjusiu valdymu nekilnojamojo turto nuosavybės teisės pripažinimo įstatymas	529
III. Liūdytojo priesaikos tekstas	536
IV. Iškilmingojo pasižadėjimo tekstas	536
Rodyklė	537
Atitaisytinų klaidos	645

CIVILINIO PROCESO ISTATYMAS

Civilinio Proceso Įstatymas

Bendri nuostatai.

1. Kiekvienas ginčas dėl civilinės teisės parei-
na teismams spręsti.

Pastaba (I). Administracijos organų toki rei-
kalavimai, kuriuos įstatymas laiko neginčija-
mais, neprieštaraujamais rungtine tvarka, yra
vyriausybės organų, o ne teismų kompetencijoje.

Pastaba (II). (—).

1) **Administracijos įsakymų neteisėtumo atsitikimai.** Jei-
gu teismas, sprendamas pavestas įstatymo jo kompetencijai
būtas užtinka administracijos įsakymą, tai jis, žinoma, gali ap-
svarstyti šio įsakymo teisėtumą (einant anuomet veikusios
Konstitucijos § 68, V. Ž. Nr. 100 — privalėjo apsvarstyti) ir,
jeigu rastų įsakymą neteisėtu, jis privalo, konstatuodamas šį
jo neteisėtumą, jo netaikinti ir jokių juridinių išvadų iš jo ne-
daryti; bet tam tikro įstatymo, kuris pavestų tam tikram teis-
mo organui spręsti apie administracijos įsakymų teisėtumą ir
kuriam būtų galima skusti įsakymai jų teisėtumo atžvilgiu,
— bent tuo tarpu nėra (213/24).

2) **Administracijos organai.** Vyriausioji Butų Sekvestro
Komisija yra ne teismo, o administracijos valdžios organas; tų
organų nutarimai nei apeliacijos, nei kasacijos tvarka, išsky-
rus kai kuriuos tiesiog įstatymuose nurodytus atsitikimus, —
neskundžiami teismo organams; o tokio nurodymo dėl Vyr.
Butų Sekvestro Komisijos nutarimų skundimo teismui įstaty-
muose nėra (284/24, 213/24).

3) Visiškai teisėtai Apygardos Teismas nutraukė bylą,
nes vieškelį ir paprastų kelių laikymas ir taisymas, einant
„Bendro naudojimo kelių ir tiltų įst“ 2, 5 ir 6 §§ (V. Ž. Nr. 59)

ir „Viesk. ir papr. keliams taisyti taisykl.“ 5 ir 7 §§ (V. Ž. Nr. 75), priklauso valstčiaus ir savivaldybių žinion ir einant to pat įstatymo 44 § (V. Ž. Nr. 138) visokius nesusipratimus, kurie gali kilti vykdant šias taisykles, galutinai sprendžia Vidaus Reikalų Ministeris (spr. 1929 m. sausio 31 — vasario 7 d. K. Galdiko b.).

Žiūr. paaišk. po 19 str.

4) **Alga.** Vyriausiasis Tribunolas randa, kad ieškovas yra Valstybės tarnautojas ir negali reikalauti nedamokėtos algos ar nedadotų daiktų naudotis teismo keliu, o privalo kreiptis administracijos skundo keliu (239/24).

5) Esamais įstatymais, valdininkams algas moka atatinamos įstaigos, kaip atstovai ne išdo, bet valdžios; valdžios įstaigų santykiu su valdininkais, einant CPR 1 str. 1 past. pavedama spręsti ne teismui, o vyriausybės įstaigoms (416/25).

6) Valstybės tarnautojo ieškojimas atlyginimo dėl susižalojimo ir netekimo sveikatos (darbingumo) einant tarnybos pareigas, vistiek kad tai ir būtų atlyginimas pensijos ar pašalpos pavidalu (Valst. tarnautojų pensijų ir pašalpų įst. 1 § 4 p. ir 2 § 3 p. V. Ž. Nr. 221), — yra sprendžiamas tam tikrų įstaigų (tas pats įstatymas XIII skyrius), bet ne teismo (176/27).

7) **Įskaitų išieškojimo tvarka.** Einant Šask. įst. (VIII t. 2 d.) 373 ir 374 str., administracijos išieškomos įskaitos, jeigu jos susidarė vien tik dėl klaidos arba dėl paklaidos pačiojo sąskaitoj; o jeigu įskaita yra kilusi iš neteisėto veiksmo arba nežiūrėjimo valdžios naudai, tai išieškoma teismo keliu.

Šioje byloje ieškoma išduota pašalpa mobilizuoto karininko šeimai be reikalavimo išrodančių šeimos sudėčių ir turto dokumentų, kadangi vėliau išsiaiškino, kad kaip mobilizuotas karininkas taip ir jo žmona turi dvarus ir pašalpą būk negalėję gauti. Tai yra įskaita dėl neteisėto veiksmo.

Tokia įskaita, einant Šask. įst. 374 str. išieškoma teismo keliu, todėl teismas, pripažinęs, kad ši įskaita gali būti išieškoma tik administratyviniu būdu, peržengė Šask. įst. 374 str. ir CPR 1 str. ir todėl jo sprendimas yra naikintinas (128/27).

8) Einant Šaskaitybės įstatymais (VIII t. 2 d. 367—394 str.) įskaitos išieškomos dvejopa tvarka: 1) jos ieškomos baudžiamojo teismo keliu, jeigu įskaitos susidariusios dėl tarnautojų piktos valios, — 2) administracijos vykdymo keliu, jeigu jos susidariusios ne dėl tarnautojų piktos valios, bet dėl jų klaidos

ar per neapsižiūrėjimą. Šioji administracijos tarnautojų atsakomybė už įskaitas dvejoja tvarka nėra ligšiol pakeista, tad ji tebeveikia.

Tačiau teisėjų atsakomybei sakytoji tvarka netaikoma, nes teisėjai atsako prieš teisimą CPR 1331—1336 str. nustatyta tvarka. Tad, nėsant nusikaltimų, už kuriuos keliamos baudžiamos ar disciplinarinės bylos, iš teisėjų Valstybės Kontrolės išieškoti įskaitas gali tiksliai tvarka, numatyta CPR 1331—1336 str., t. y. tam tikru ieškinio keliu (VTBS nut. 1926—III—26 T/9).

9) Nusavinimas. Bylos dėl turtų, nusavintų žemės reformos įved. įstatymu, neišimtos iš teismo kompetencijos, kai eina ginčas dėl civilinių teisių; bet šioji byla iškelta ne dėl civilinių teisių, o dėl sutrukdyto faktinio valdymo atstatymo (spr. 1928.I.5 d. Frenklerio byloje su Žemės Ūkio M-ja — Žiūr. tęsinį po 29 str.).

10) Kaip matyti iš apygardos teismo nutarimo, teismas, nustatęs iš pristatytų prie bylos dokumentų, kad žemė, į kurią ieškovas prašo apsaugos tvarka pripažinti jiems nuosavybės teisę dėl valdymo įsisenėjimo, yra nusavinta ir perimta valdžios žinion, teisėtai iš to padarė išvadą, kad ginčas dėl šios žemės gali būti išspręstas tiksliai ieškinio keliu ir to dėliai patvirtino taikos teisėjo nutarimą, kuriuo ieškovo prašymas atmestas, nors ir kitais motyvais. Tokia teismo išvada atitinka įstatymams, nes valdžiai paėmus žemę savo žinion kilo ginčas dėl šios žemės, kuris, einant CPR 1 str., gali būti išspręstas tiksliai ieškinio keliu (309/27).

11) Ginčas tarp buvusio dvaro savininko ir Žemės Ref. Valdybos, ar imamoji žemė iš tikro yra nusavinta įstatymu, ar nenusavinta, — kaipo ginčas dėl civilės teisės, — einant CPR 1 str., priklauso spręsti teismui (spr. 1928—III—12 d. G. Kupstienės byloje su Žemės Ūkio M-ja).

12) Servitutų ir bendrų ganyklų bylų priklausomumas. Įstatymas serv. ir bendr. ganykloms likviduoti yra taikomas tik tada, kada eina klausimas ir šalių ginčai dėl servitutų ir bendrųjų ganyklų likvidavimo, o ne ginčai dėl naudojimosi servitutais ir bendromis ganyklomis. Tad bylai dėl teisės naudotis bendromis ganyklomis nurodytas įstatymas nėra taikomas ir todėl tokia byla priklauso ne Žemės Tvarkymo Komisijai, bet, einant bendrąja tvarka numatyta CPR 1 str., — Teismui (156/25).

13) Servitutams ir bendroms ganykloms likviduoti įst. 14

str. aišķiai pasakyta, kad Žemės Tvarkymo Komisijos tarp kitko sprendžia ginčus ir dėl servitutų teisių (spr. 1930-IX-10 d. Biržų evang.-refr. bažnyčios byloje su Miškų Dep-tu).

14) Įstatymas servitutams ir bendroms ganykloms likviduoti, kuris ginčus dėl servitutų išima iš teismų priklausomybės ir paveda Žemės Tvarkymo Komisijoms, liečia tik tam tikrų rūšių servitutus, būtent, miško medžiagos ir ganiavos servitutus (176/24).

15) Ginčai dėl servitutų teisių vykdymo trukdymo prašalinimo, einant CPr 1 str., yra teismų kompetencijoje (spr. 1929—XII—6 d. Pyplių k. ūkininkų b.).

16) CPr. 1 str. prasme, teismas sprendžia bylas dėl civilinės teisės, būtent, tiek dėl įžeistos teisės atstatymo, tiek dėl teisės apsaugojimo nuo gresiančio įžeidimo, sakysim, tiek dėl teisės ieškoti savo turto iš svetimo valdymo (X t. 1 d. 691 str.), tiek dėl teisės užkirsti kaimynui kelią užtvėnti pievas arba sustabdyti vandens malūno darbą, būtent, dėl teisės uždrausti kaimynui statyti skersai upės tvėninį (X. 1 d. 442 str.) — (spr. 1929—II—21 d. Ugelų b.).

2. Žmonės¹⁾ arba draugijos, kurių teisės, įstatymu pagrįstos, būtų užgaunamos vyriausybės organų ryžiais, gali iškelti teisme ieškinį dėl užgautųjų teisių atitaisymo; bet toks ieškinys nestabdo vyriausybės organo įsakymo, ligi bus tat teismo nuspręsta.

Ipotekinis žemės savininkas, kurio nuosavybės teisė Žemės Reformos Valdybos nutarimu buvo paneigta, gali kelti teisme bylą prieš Žemės Ūkio Min-ją, kadangi kiekvienas Žemės Reformos įstatyme nenumatytas ginčas dėl civilinės teisės priklauso teismui (F/10 — spr. 1926-V-10 d. Bravermanų b.).

3. Vyriausybės organai neturi teisės nei spręsti ginčijamų aplinkybių, kilusių jiems besvarstant kokią nors bylą ir pareinančių teismui spręsti, nei perduoti šią bylą teismui, o tik pranešti prašytojui, kad jis gali nustatytąja tvarka kreiptis su ieškiniu į atatinamą teismą.

4. Teismai gali civilinės bylas pradėti tiktai to prašant suinteresuotiems asmenims, ir spręsti jas lik-

¹⁾ Rusų tekste — „privatūs asmenys“.

lai išklausius priešingosios šalies paaiškinimą, arba pasibaigus paskirtam laikui šiam paaiškinimui pateikti.

1) Atsakovu yra tas, kas yra peržengęs keno noro teises, o ne kiekvienas, kas kadaise turėjo teisių į ginčijamąjį daiktą (9/25).

2) Civilinės bylos yra sprendžiamos įstatymais, esamais tuo metu, kada įvyko bylų pagrindas (296/25).

3) Einant CPr 4 str. civilinės bylos sprendžiamos, žiūrint aplinkybių, buvusių ieškinio iškėlimo metu (351/26, 505/26).

4) Einant CPr 4 str., turi būti patrauktas atsakovu tik tai tas asmuo, kurio interesai surišti su akto galia. Šis straipsnis nereikalauja, kad būtų atsakovais nurodomi visi asmens kurie pažymėli ginčijamame akte; įstatymas reikalauja tik tai, kad būtų išklaudyta priešingoji šalis, tai reiškia, tas asmuo, kurio teises liečia pareikštieji ieškinio prašyme reikalavimai (708/27).

5) Savivaldybės. Einant savivaldybių įstatymo § 15 (dabar V. Ž. Nr. 307 § 4) valsčiaus savivaldybės įstaigos turi teisės valsčiaus vardu bendrųjų civilinių įstatymų pamatais įgyti visokią turą, jį perleisti, daryti sutartis ir prisiimti pareigas, užvesti teismuose bylas ir atsakyti bylose, ir kadangi teisma pripažino, kad ginčijamąjį turą yra įgijusi valsčiaus savivaldybė, tai nesuprantama, kodėl teismas, prasižengdamas su CPr 4 str. išsprendė bylą, neišklausęs valsčiaus savivaldybės atstovo, o leido byloj dalyvauti apskrities savivaldybei, kuri įstatymu nėra įgaliota vesti valsčiaus savivaldybių bylas teismuose (521/27).

5. Civilinis ieškinys dėl atlyginimo žalos arba nuostolių, padarytų nusikalstamu darbu, gali būti pareikštas bylai einant baudžiamajame teisme arba, skyrium nuo jos, civiliniame teisme, ligi nepasibaigęs senėjimo laikotarpis¹⁾.

6 Pirmesniame straipsnyje (5) nurodytu atsitikimu civilinis teismas pradeda byloseną tik tai pasi-

¹⁾ Žiūr. BPr 6, 7 str. ir X t. 1 d. 694 str. priedėli.

baigus baudžiamajai bylai dėl to dalyko, iš kurio iškilo ieškinys, nebent jeigu ieškovas pateiktų liudymą apie tai, kad baudžiamoji bylosena sustabdyta dėl kaltinamojo psichinės ligos (BPr 356 str.), arba apie tai, kad baudžiamasis teismas, nesurasdamas kaltinamojo, yra nutaręs jo turtui globą uždėti (BPr 846, 851 str.). Atnaujinus baudžiamąją bylą, civilinė bylosena sustabdoma.

7. Ieškovas nenustoja ieškinio teisės civiliniam teisme, kad baudžiamojų teismo sprendimu kaltinamasis ir nebūtų pripažintas kaltas, jeigu dėl jo veiksmų susidarė ieškovui skriauda arba nuostolis.

Žiūr. BPr 31 str.

8. Kai iš civilinės bylos aplinkybių iškyla aiškiai nusikalstamas darbas, kuris reikia per Prokurorą perduoti baudžiamajam teismui, tai civilinė byla sustabdoma, jeigu jos likimas pareina nuo baudžiamojų teismo sprendimo ¹⁾.

1) Einant CPr 8 str. civilinė byla sustabdoma tik tais atsitikimais, kada iškyla nusikalstamas darbas, reikalingas perdavimo per Valstybės Gynėją baudžiamajam teismui, jei civilinės bylos išsprendimas negalima sudaryti, neišsprendus pirma baudžiamajame teisme bylos dėl nusikalstamo darbo (270/24).

2) Einant CPr 8 str. civilinė byla sustabdoma iki tam tikros baudžiamosios bylos užbaigimo tada, kada civilinio ginčo išsprendimas pareina nuo tokios aplinkybės, kuri yra toje baudžiamojų byloje sprendžiama (154/28).

3) Iš bylos davinų nematyti jokių nusikalstamojo darbo žymių, tad teismas ir negalėjo pritaikinti CPr 8 str., o jeigu atsakovas tokių žymių matė, tai galėjo pats kreiptis į Valstybės Gynėją (spr. 1930—VI—11 d. K. Mandeikio b.).

Žiūr. išaišk. po 547 str.

9. Teismai turi spręsti bylas tikrąja prasme ga-

¹⁾ Žiūr. BPr 30 str.

liojančiųjų įstatymų, o jeigu šie būtų nepilni, neaiškūs, su trūkumais arba vienas kitam prieštarauję, tai turi būti sprendžiama bendrąja įstatymų prasme Žiūr. išaišk. po 813 str. ir po 1 str. LLTS.

10. Draudžiama teismui nespresti bylos dėliai to, kad įstatymai nepilni, neaiškūs, kad jų tuo dalyku trūksta arba kad vienas kitam prieštarauja. Šiuo nusikaltę, baudžiami, kaip už atsisakymą teisti¹⁾.

10¹. Be tų atsitikimų, kada, remiantis pačiu įstatymu, taikymas papročio yra privalomas, teismas, sprendamas byla gali vienai arba abiem šalim nurodant, vadovautis visuotiniais vietos papročiais, kada vietos papročių taikymas yra leidžiamas kaip tik pačiu įstatymu arba tais atsitikimais, kurių įstatymai visai nėra numatę²⁾. Šalis, kuri savo reikalavimams patvirtinti remiasi nežinomu teismui vietos papročiu, privalo įrodyti to papročio gyvavimą.

1) Atidalinimas. Palikėjas mirė dar 1918 metais, kuomet X t. 1 d. 1184 str. 5 p. dar veikė³⁾, tad teismas privalėjo einant CPr 10¹ ir 10² str. apsvarstyti atsakovų atsikirtimą dėl atidalinimo ieškovės dar paties tėvo sulig vietos įpročiais (39/27, 3/27).

2) Dalis (pasoga). Apygardos teismas rado įrodyta esant tokį paprotį, kad dukters gavusios iš bet kurio šeimos nario savo dalį, daugiau nieko iš tėviškės gauti neturinčios teisės ir iš liudytojų parodymų nustatęs, ieškoves gavus iš šeimos narių po 500 rublių, eidamas tuo papročiu, padarė savo sprendimą, — ieškinį atmesti, nenurodydamas betgi kodėl jis juo (papročiu) eina. CPr 10¹ str. yra nurodyta, kuriais atsitikimais

¹⁾ Už teismo valdžios neveiklumą (BS 639 str.).

²⁾ Įstatymų neapspresti arba visiškai įstatymų nenumatyti atsitikimai.

³⁾ Žiūr. V. Ž. Nr. 85, pak. X t. 1 d. 1148, 1151 ir 1184 str.

teismas gali vadovautis papročiais. Apygardos teismas ir turėjo išaiškinti, kodėl šiuo atveju paprotis taikintinas, pav., ar čia yra atsitikimas, nurodytas įstatyme X t. 1 d. 1184 str. 5 p. ir Bendr. Valst. įst. 13 str. (560/27).

3) **Papročio normos galia.** Vietos įpročio norma tose ribose, kuriose ji yra valstybės įstatymu leidėjo sankcionuota veikti, — yra veikiančios ir turinčios valstybėje privalomos galios teisės norma; teisės gi normos galia visai nepareina nuo to, ar ji yra visais atsitikimais taikoma ar gal kartais atskirais atsitikimais ji nebuvo pritaikinta tam tikram santykiui; jeigu pavyzdžiui, įpėdiniai pasidalino palikimu kitaip, negu nustato įstatymas, jei, pavyzdžiui, brolis, galėdamas, einant įstatymu, gauti 13/14 dalių ir palikti seseriai tiktai 1/14 dalį nekilnojamojo tėvų turto, pasidalino su seserimi lygiomis dalimis, tai tas įstatyminės normos pakeisti negali; taip pat negali pakeisti įpročių normos, užfiksuotos precedentais, tas faktas, kad atskirais atsitikimais santykių dalyvio nebuvo jos prisilaikyta. Veikusieji iki 1922 m. Lietuvoje įstatymai leisdavo valstiečių luomui žmonėms tvarkyti savo įpėdinystės santykius vietos įpročiais, bet neversdavo juos laikytis tų įpročių; tad jei kuriame nors tos rūšies santykyje niekas dalyvių nesirėmė įpročiu ir nereikalavo jį taikinti, — jis galėjo būti ir netaikomas, bet tai negalėjo turėti sprendžiamos reikšmės tiems, kurie juo norėjo naudotis (743/27).

4) Papročiu galima vadovautis tiktai palikimą paveldėjant ir globą skiriant, o ne byloje dėl nuosavybės teisių (spr. 1929. XII. 18 d. K. Simaškos b.).

5) Šalių tėvas, dėl kurio palikimo eina ginčas, mirė 1924 m. t. y. tuo metu, kada bendr. valst. įst. 13 str. jau buvo panaikintas paskelbtu 1922. IV. 20 d. įstatymu (V. Ž. Nr. 85) ir ypatinga valstiečių turto paveldėjimo tvarka mustojo veikusi, ir todėl teismas negalėjo jau taikinti paprotį (458/28)

6) **Prekybos papročiai.** Prekybos įstatų (Įst. XI t. 2 d.) 1 str. yra išreikštas bendras nuostatas teisiniams santykiams prekybos srityje, — nuostatas, kuris liečia ir prekybos tarnautojus. Tad teismas kompensacijos mokėjimo prekyboje papročio reikalui teisėtai šituo įstatymu pasirėmė. Tatai jau ir yra Vyriausiojo Tribunolo pripažinta 1924-VI-4 d. sprendimu, byloje Rogozino su firma „Flatov ir From“ (341/27).

7) **Teismo žinomas paprotis įrodyti nebereikia.** Kaip ma-

tyti iš CPr 10¹ str. lais atsitikimais, kuomet įstatymo leidžiamą taikinti civiliniams santykiams vietos paprotis, pastarasis reikia įrodyti tik tuomet, kuomet jis nėra teismui žinomas; kuomet gi jis yra teismui žinomas, jo įrodyti nebereikia; o iš kur teismas jį sužinojo — tas neturi svarbos (71/24).

8) Užkury. Einant CPr. 10¹ klausimais dėl užkurio teisinės padėties valstiečių darbo šeimoje iki 1906 m. — gali būti bylininkams arba vienam jųjų prašant sprendžiamas vietos įpročiu, nes tai yra klausimas, kurio įstatymas tiesiog nėra išsprendęs (113/26).

9) Žydų tikybinių papročiai. Teismas sprenddamas žydų sinagogos sėdimųjų vietų paveldėjimo teises, negali neatsižvelgti į žydų tikybinės organizacijos papročius, kuriais tvarkoma šios rūšies santykiai (T/11 — spr. 1927-I-31 d. Joffės byloje su Langu).

10². Sprenddamas klausimą apie papročio gyvavimą, teismas gali atsižvelgti, be bendrų nustatytų įrodymų, ir į pirmesnius sprendimus dėl tokios pat rūšies bylų bei į kompetentingų įstaigų liudymus.

1) Vietos kaimo sueigos nutarimas (1913 m.) dėl vietos papročio, einant CPr 10² str., gali būti priimamas kaip įrodymas papročio, nėra ginčo prieš tokio dokumento tikrumą (453/27).

2) Apygardos Teismas atrasdamas, kad papročio buvimo neabejotiną įrodymu galės būti tiksliai kaimo sueigos nutarimas ar apylinkės gyventojų parodymas, o liudytojų parodymai rimto įrodymo sudaryti negali — tajai savo nuomonei įstatymuose paramos surasti negali, nes tiek kaimo sueigos nutarimai, ir iš apylinkės gyventojų gautos žinios, tiek ir liudytojų parodymai gali būti papročio buvimo įrodymais, o jų rimtumas pareina nuo to, kiek teismas randa juos sau patikėtinus ir vieniems šitų įrodymų prieš kitus įstatymas pirmenybės neduoda (spr. 1930—VI—20 d. V. Župerkos b.).

11. Civilinės bylos turi būti sprendžiamos iš esmės tik dviejų teismo instancijų.

Apygardos teismas, negalėdamas spręsti bylos iš esmės, kaip neišspręstos pirmoj teismo instancijoje, remdamasis CPr 11 str., teisėtai pasielgė, grąžinęs bylą taikos teisėjui išspręsti ją iš esmės (259/27).

12. Byla nesprenžžiama iš esmės aukštesnės teismo instancijos, jeigu ji nebuvo išspręsta žemesnės.

13. Prie visų civilinio teismo bylosenos veiksmų, išskyrus pačiame įstatyme neigiamai nurodytus atsitikimus, gali dalyvauti bylininkai bei pašaliniai asmenys ir bylininkai gali teikti paaiškinimų žodžiu.

14. Bylininkai turi teisę atsiųsti už save į teismą įgaliotinius visoms teismų sprendžiamoms byloms.

15. Keletas ieškovų arba atsakovų, dalyvaujančių vienoj byloj, gali ieškoti ir atsakyti pavieniui arba suteikti tą teisę vienam bendrajam įgaliotiniui.

15¹. Keletas asmenų gali toj pačioj byloj būti drauge ieškovais arba atsakovais:

1) jeigu teisė arba pareiga, sudarančios ginčo objektą, pareina jiems visiems iš to paties pagrindo, arba jeigu jie ginčijamam objektui turi bendrą teisę, o taip pat

2) jeigu ieškinio reikalavimai yra vienodi savo dalyku, nors jie pareitų iš atskirų ir ypatingų, bei iš esmės vienokių pagrindų, ir jeigu, be to, visi be išimties atsakovai yra teistini vieno ir to paties teismo ir sujungimas ieškomųjų reikalavimų nekeičia bylos priklausomumo iš kompetencijos sulig ieškinio kaina bet kurio iš atsakovų atžvilgiu.

1) Įstatymas (CPr 15 str. 2 p.) leidžia jungti kelius ieškinius prieš įvairius asmenis į vieną bylą (į vieną ieškinį) net tada, kada reikalavimas prieš kiekvieną tų atsakovų remiasi atskiru individualiniu titulu, jeigu tik šie titulai yra iš esmės vienodo pobūdžio ir jei reikalavimai yra vienodi ir jeigu, be to, visi atsakovai priklauso tam pačiam teismui, o ieškinių sujungimas nekeičia realės bylų priklausomybės; tad ieškovas galėjo iškelti bendrą ieškinį prieš visus bylos atsakovus (streskavusius to dvaro darbininkus) — [134/26].

2) Ieškovui leidžiama sujungti ieškiniai prieš kelis nuo-

mininkus, nuomojančius žemę ne viena bendra, bet atskiromis sutartinėmis, kad tik leidžia tokį sujungimą bylos priklausomybė (T/11 — spr. 1927-V-5 d. Serebriakovienės b.).

3) Galimais daiktas, kad dėl to paties nekilnojamojo turto vienu laiku gali būti iškelti taikos teisme ir posesorinis ir petitiorinis ieškiniai. Tačiau tie ieškiniai kiekvienas turi būti sprendžiami tam tikra savo tvarka: posesorinis — skubota tvarka, o petitiorinis — paprasta tvarka. Tokiu du ieškiniu sujungti vienoj byloj negalima (305/24) — žiūr. 1 išaišk. po 29 str.).

Žiūr. išaišk. po 258¹ str.

15² Kiekvienas iš ieškovų arba atsakovų veikia teisme už save, ir jo veiksmai nesudaro nei naudos, nei žalos kitiems ieškovams arba atsakovams.

15³. Teismas, darydamas sprendimą dėl nestojusių teisman kai kurių ieškovų arba atsakovų, turi teisės atsižvelgti į įrodymus kitų besibylinėjančių bendrininkų toj pačioj byloj pateiktus, nors nestojusieji, kurių naudai gali eiti suminėtieji įrodymai, šiais ir nesiremty.

15⁴. Tais atsitikimais, kada, iš ginčijamosios teisės esmės arba iš paties įstatymo, bylos sprendimas turi liesti visus bendrininkus išvien, tai atliktieji jų ginčijamai teisei apsaugoti veiksmai galioja ir nestojusiems arba neatlikusiems kurio nors veiksmo bendrininkams.

16. Visus šalių veiksmus, minimus šiame Įstatyme, gali atlikti ne tik patys bylininkai, bet ir jų įgaliotiniai, išskyrus pačiuose įstatymuose įsakmiai nurodytas išimtis.

17. Kiekvienas gali ieškoti ir ginti teisme savo teises; išimtyš iš šitos taisyklės išdėstytos po šio einančiuose straipsniuose.

18. Netekę teisių, nurodytų Baudž. Statuto 29¹ ir 30 str., nuo to laiko, kada jiems paskelbtas ga-

lutinis baudžiamojo teismo sprendimas, negali ieškoti ir ginti teisme tų teisių, kurios jiems yra atimtos.

Šis straipsnis suderintas su veikiančiuoju Baudž. Statutu.

19 Už visus globiamuosius, tiek dėl nepilnamestystės, tiek ir dėl proto arba kūno ydų, ieško ir atsako teisme jų tėvai arba globėjai.

Taikos Teisėjai skiria globėjus mažamečiams ar jų ir kitų asmenų turtui, prisilaikydami CPr 9 ir 10 str. ir TS 658 str. Taigi taikos teisėjai šiuo atveju veikia ne kaip teismai, bet kaip administracinės įstaigos, pakeisdami Bajorų Globas, Miestų Našlačių Teismus ir Valsčiaus sueigas (krivules). Todėl taikos teisėjų nutarimai dėl globėjų paskyrimo nėra teismų nutarimai, o tiksliai kaip ir administracijos įsakymai (334/24).

20. Globiamieji veltkleidžiai nenustoja teisės ieškoti arba atsakyti teisme, bet turi pranešti apie kiekvieną kilusią bylą atatinamai globos įstaigai. Be to, jie negali be globėjo sutikimo pasirinkti įgaliotinio, baigti bylą susitaikymu, daryti teisme kokias nors nuolaidas, kelti ginčą dėl akto suklastojimo ir atsakyti į tokį ginčą.

20) Einant CPr 20 str. pripažintasis eikvotoju gali savarankiškai kelti bylas (spr. 1930—IX—10 d. J. Visockio b.).

21. Apskelbus skolininką neišgalinčiu, jo teisė ieškoti ir atsakyti teisme pereina konkurso valdybai, išskyrus tas bylas, kuriose šioji valdyba išduos skolinkui liudymą, kad ji atsisako tų bylas vesti. Šiuo atsitikimu bylos išlaidos neimamos iš konkurso visumos.

22. Taisyklė, nustatytoji pirmesniame (21) straipsnyje, yra taikoma, ligi bus pakeisti įstatymai apie skolininkų neišgalėjimą verčiantis prekyba, ir administracijoms, steigiamoms einant 395 straipsniu Prekybinio Proceso Įstatymo (1903 m. 1.).

23. Ligi įsteigiant konkursą neišgalinčiam skolininkui, kiekvienam iš jo kreditorių leidžiama savo lėšomis stoti į jau vedamą bylą apie neišgalinčiojo skolininko turtą ir skusti teismo įstaigų sprendimus. Bet nuo konkurso valdybos pareina toliau bylinėtis savo sąskaiton arba palikti tą bylą, su visomis pirmesnėmis bylinėjimosi išlaidomis, atsakomybei to kreditoriaus, kuris tat yra apsiėmęs.

24. Ieškiniai iš testamentų pareiškiami, einant bendromis teismų kompetencijos taisyklėmis, prieš asmenį (testamento vykdytoją arba įpėdinį), kuris yra įpareigotas vykdyti testamentą nustatymus.

25. Testamentą vykdytojai turi teisę kelti ieškinius dėl visų tų dalykų, dėl kurių, einant testamentu, toji teisė pavesta jiems, arba dėl kurių ieškinys pasidaro būtinas, norint jiems įvykdyti testatoriaus pavedimus.

26. Asmenys, įgaliotieji bendrovės sutartimi betarpiškai vesti (administruoti) reikalus prekybos namo, turinčio tam tikrą firmą, gali šio namo reikalais ieškoti ir atsakyti teisme ir be ypatingo įgaliojimo, jeigu sutartyje nėra nustatyta priešingai. Toji pat teisė teikiama pilnoje bendrovėje vienam iš bendrovės narių jeigu jis, einant steigiamąja sutartimi, yra įgaliotas vadovauti (disponuoti) bendrovės reikalams.

27. Visos kitos įvairių rūšių draugijos, bendrovės ir kompanijos gali ieškoti ir atsakyti teisme tiksliai per tam tikrą įgaliotinį.

Juridinių asmenų atstovavimas. CPr 27 str. nustatyta kad juridiniai asmens (draugijos, bendrovės), gali ieškoti ir atsakyti teisme tiksliai per savo įgaliotinius, bet valdyba nėra juridinis asmuo, o tiksliai juridinio asmens organas, įgaliotas vesti juridinio asmens reikalus, tad draugijų ir bendrovių valdyboms CPr 27 str. reikalavimas ir negali būti taikomas.

Rusų Senato praktika iš pradžių griežtai reikalavusi, kad visi juridinių asmenų veiksmai teismuose būtų daromi tiksliai per tam tikrus įgaliotinius, vėliau pasikeitė ir savo sprendimu 1887 m. Nr. 38 Senato Civil. Departamentas pripažino, kad bendrovių ir draugijų valdybos, paduodamos į teismą prašymus ir skundus gali pasirašyti pačios, ir tiksliai stoti į teismą valdybos privalo įgalioti tam tikrą asmenį; o redakcinės komisijos civilinio statuto projekte jau tiesiog numatyta, kad valdybos taip pat atstovauja bendrovėms ir teisme. Žinomas civilistas mokslininkas Gordonas taip pat laikosi tos nuomonės, kad einant ir veikiančiais įstatymais, valdybos gali atstovauti bendrovėms ir teisme. Šv. Kazimiero draugijos įstatų § 40 įgalioja valdybą vesti, be jokios ižimties, visus draugijos reikalus, daryti sutartis, kilnojamą ir nekilnojamą turtą pirkimo aktus ir t. t., tad valdyba, reikia pripažinti, įgaliota draugijos įstatais vesti ir draugijos bylas teisme, ir jai nereikalinga turėti dar specialų įgaliojimą byloms vesti teismuose (290/27).

28. Tose vietovėse, kurių neapima Komercinio Teismo¹⁾ kompetencija, ginčijami reikalai, liečiantieji prekybininkų bylų priklausomumą (Prek. Proc. Įst., 1903 m. laida, 40 — 47 str.), yra kompetencijoje bendrųjų civilinių teismų, einant šiuo įstatymu.

Pirmoji knyga

Bylosena Taikos Teismuose.

Pirmas skyrius

Apie Taikos Teismų kompetenciją.

29. Taikos Teisėjui pareina spręsti:

1) ieškiniai iš pasižadėjimų, bet koku pagrindu

¹⁾ Lietuvoje, kur tuo tarpu nėra Komercinių Teismų, — prekybininkų bylos priklauso teismams bendra kompetencijos tvarka.

jie būtų kilę, o taip pat apie teises kilnojamam ir nekilnojamam turtui, kurių kaina ne didesnė kaip penki tūkstančiai litų; ieškiniai dėl skriaudos ar nuostolių atlyginimo pareina Taikos Teisėjui spręsti ir tuo atveju, kada pareiškiant ieškinį skriaudos arba nuostolio dydis negali būti tikrai žinomas, bet pats ieškovas neįkainoja to daugiau kaip penki tūkstančiai litų;

2) ieškiniai dėl pažeisto arba prarasto valdymo atstatymo, kada nuo pažeidimo arba praradimo valdymo yra praėję ne daugiau kaip vieni metai;

3) ieškiniai dėl pažeidimo privatinės dalyvavimo teisės¹⁾ (Civ. Įst., 1914 m. ld., 442, 445—451 str.), kada nuo to pažeidimo yra praėję ne daugiau kaip vieni metai;

4) prašymai aptikrinti įrodymus dėl ieškinių bei kuriai sumai;

5) ir prašymai dėl priverstinio vykdymo aktais (161¹—161²⁴ str.)... (—).

Pastaba vertėjo. Šiuo straipsniu numatytoji Taikos Teisėjo kompetencija Lietuvoje yra paplėsta mūsų valstybės įstatymais.

Taikos Teisėjui pavesta spręsti:

a) ginčo bylos dėl kilnojamo ar nekilnojamo turto, jeigu ginčijamo dalyko kaina nėra didesnė kaip 5000 litų, ir b) visos kitos bylos be jokio išskyrimo (neginčo bylos, apsaugos bylos, visi reikalavimai priverstinio vykdymo tvarka, trečiųjų teismo sprendimų tvirtinimas bei vykdymas ir t. t.).

c) skundai prieš Butų Skyriaus nutarimus ap-

¹⁾ Kaimyninės teisės.

liacijos tvarka, einant Butų samdymo įst. 17 str. (V. Ž. Nr. 162).

Žiūr. priede 17 str. LLTS.

1) Nekilnojamojo turto valdymo atstatymo ieškiniai, trumpai kalbant, posesoriniai ieškiniai, numatyti CPr 29 str. 2 p. sudaro vadinamą tam tikrą padedamąjį teismo institutą. Jo tikslas yra ginti ne tiek tikras žmonių teises, kiek apytikrias teises, — ne tiek pačią teisę, kiek teisės atvaizdą. Posesorinis teismo institutas yra teismo duotas tam, kad žmonės lengviau ir greičiau galėtų savo teises įrodinėti. Einant tuo institutu ieškovui pakanka įrodyti tikrai du dalykus: 1) kad pastaruoju laiku jis valdė ginčijamąjį turtą ir 2) kad atsakovas sauvaliai peržengė jo valdymą. Iškęsus posesorinį ieškinį ieškovui nėra reikalo įrodinėti savo valdymo teises. Ir atsakovas negali gintis tuo, kad turto valdymo teisė priklauso jam. Bet to posesoriniai ieškiniai, nežiūrint jų kainos, buvo pavesta Taikos Teiseiui spręsti. Toks nepaprastas civilinių ieškinų dėl sutrukdyto valdymo atstatymo teisimas yra remiamas tam tikru samprotavimu, būtent tuo, kad esamoji civilinių santykių tvarka apytikriai sutinka su teisės reikalavimais. Todėl esamojo valdymo sauvalį peržengimą įstatymas leidžia Taikos Teiseiui skubiai ir griežtai nutraukti, pasitenkinus minimų dviejų dalykų įrodymu. Bet jei valdymo peržengimas tęsiasi ilgą laiką, jei peržengėjas tampa ramiu turto valdytoju, tai nebėra pagrindo leisti pirmesniai valdytojai kelti posesorinį ieškinį; tad esamoji tvarka nenukentės, jei pirmesnis valdytojas turės mintis paprastų priemonių savo teisei ginti, t. y. jeigu jis turės pareikšti paprastą vadinamą petitorinį ieškinį, kurie yra reikalingas sunkesnių ir ilgesnių įrodinėjimų. Todėl posesoriniams ieškiniams pareikšti įstatymo duodamas tam tikras trumpas laikas — vieneri metai.

Tokiu būdu iš to, kas pasakyta, yra aišku, kad posesoriniai ieškiniai turi būti sprendžiami Taikos Teisejo tam tikra tvarka, kai ieškiniai pareiškiami per vienerius metus nuo valdymo peržengimo dienos. Bet Rusijos teismų praktika šiuo klausimu svyravo. Rusijos Senatas leisdavo pareikšti posesorinį ieškinį ir praslinkus minimam laikui, bet tikrai Apygardos Teisme. Tad buvo daroma, remiantis CPr 73 ir 213 str. (senoji redakcija), kuriuose buvo kalbama apie pareiškimą

ieškinų dėl turto valdymo. Tačiau 1912 m. tie straipsniai buvo pakeisti taip, jog dabar nebegali sukelti abejojimo, kad posesoriniai ieškiniai yra sprendžiami Taikos Teisėjo tiksliai tam tikra skubota tvarka, kad einant posesoriniai bylai atsakovai tegali atstiekti prieš du aukščiau nurodytu dalyku, būtent: 1) tegali prieštarauti, kad arba ieškovas nevaldęs ginčijamojo turto, 2) arba atsakovai nėra peržengę jo valdymo.

Tiesa, eidamas CPR 29 str. 1 p. ir LLTS 17 str. Taikos Teisėjas dabar nuo 1912 m. galėjo Rusijoje ir nebegali Lietuvoje tam tikrose ginčo bylose spręsti ir klausimus dėl nuosavybės arba valdymo teisės, kai šie klausimai keliama petitorinio ieškinio tvarka. Taigi galimas daiktas, kad dėl to paties nekilnojamojo turto vienu laiku gali būti iškelti ir posesorinis ir petitorinis ieškiniai. Tačiau tie ieškiniai kiekvienas turi būti sprendžiamas tam tikra savo tvarka: posesorinis — skubota tvarka kuri leidžia ginčytis tik dėl aukščiau paminėtų dviejų dalykų ir petitorinis — paprasta tvarka, žiūrint visų esamų teisės įrodymų. Todėl tie ieškiniai kiekvienas yra sprendžiami skirtingai. Tokiu du ieškiniu sujungti vienoj byloj nebegalima. Negalima juos sujungti ir kaip pradėtinis ieškinys su priešieškiniu. Prieš posesorinį ieškinį atsakovai gali pareikšti tiksliai posesorinį priešieškinį, jei jie patys yra pirmiau valdę ginčijamąjį turtą ir jei nepraslinkus vienems metams jų valdymą yra sutrukdęs ieškovas. Šio reikalauja posesorinių ieškinų esmė. Jei būtų posesoriniame ieškiny leidžiama atsakovui ginčytis įrodant savo nuosavybės ar valdymo teisę atsikirtimo keliu arba priešieškiniu tvarka, tad posesorinis institutas, galima sakyti, nustotų prasmės; posesorinis ieškinys nebegalima būtų skubotai išspręsti (305/24).

2) Ieškinų sutrukdytam ar prarastam valdymui atstatyti, numatytą CPR 29 str. 2 p., tikslas yra apsaugoti visuomenės tvarką, kiek ji liečia žmogaus valdymą daiktais. Tas tikslas pasiekiamas, kai šita valdymą palaiko valstybė, suteikdama skubią ir griežtą pagalbą. Todėl ir Rusijos įstatymais ir Lietuvos Statutu buvo nustatoma tiems ieškiniams pareikšti trumpas laikas — iš pradžios 3 dienos, vėliau 10 savaičių, 6 mėnesiai ir pagaliau vieneri metai. Kad šie ieškiniai galima būtų pareikšti ir praslinkus nustatytam trumpam laikui įstatymas niekur nesako. Tiesa, Rusijos Senato praktika svyravo. Bet po to, kai 1912 m. ir 1913 m. buvo galutinai nustatyta CPR 73

str. redakcija. tiems svyravimams nebėra vietos. Antroji CPr knygoi tolygaus straipsnio, kuris nustatytų minimų ieškinių sprendimo tvarką, — visai nėra. CPr 212 str. numato ieškinius ne dėl atstatymo peržengto valdymo, o dėl valdymo teisės. Tad du dalyku skirtinu. Kas reikalauja atstatyti sutrukdytą valdymą, tam gana įrodyti, jog ginčijamąjį turtą jis valdė ligi priešinkui peržengiant jo valdymą, sakysim priešininkas peržengė valdymą šiandien, gana įrodyti, kad nukentėjusis valdė turtą vakar. Ir šitą aplinkybę lengva įrodyti kelių liudytojų parodymais. Keliant gi ieškinį dėl valdymo teisės, reikia įrodyti, jog ieškovas turi teisę valdyti. Nėkilnojamojo turto valdymo teisė įrodoma tam tikrais dokumentais, kuriems pristatyti kai kada reikia daug laiko ir darbo. Taigi, CPr antroji knyga visai nenumato ieškinių dėl atstatymo peržengto valdymo. Tokiu būdu šie ieškiniai priklauso tik taikos teismams. Kiek liečia šituos ieškinius LLTS 17 str. nieko naujo nenustatė. Šis naujas įstatymas tik praplėtė taikos teismo priklausomųjų bylų sritį, pavesdamas taikos teismui kai kurias bylas, numatytas kai kuriais kitais punktais minimo CPr 29 straipsnio. Tasai naujas įstatymas nepadidino bendrųjų teismų priklausomybę. Ir taikos teisme šitas įstatymas nepakeitė nustatytos tvarkos minimiems ieškiniams dėl atstatymo peržengto valdymo spręsti. Tad CPr 29 str. 2 p. ir 73 str. reikšmė pasilieka, kaip buvus.

Einant gi šitais įstatymais taikos teisėjas, sprenddamas bylą dėl peržengto valdymo atstatymo, negali svarstyti priešininko atsikirtimų dėl jo nuosavybės teisės ginčijamam turtui (370/25).

3) Ieškiniai dėl iškėlimo iš ginčijamo turto, kaip ir ieškiniai dėl valdymo atstatymo turi būti sprendžiami taikos teismuos, o ne bendruose teismuos, nes tų dviejų rūšių ieškiniai iš esmės panašūs kitiems, kadangi kaip vienur, taip kitur reikalaujama panaikinti neteisėtas valdymas; skiriasi tie ieškiniai vieni nuo kitų tik tuo, kad ieškiniuos dėl sugriauto valdymo atstatymo neteisėtas valdymas būna įsikūręs iš pat pradžių, o ieškiniuos dėl iškėlimo iš ginčijamo turto neteisėtas valdymas prasideda po to, kai baigiasi teisėtasis valdymas. Bet toksai skirtumas nėra skirtingas iš esmės ir todėl nesugriauja tų dviejų rūšių ieškinių panašumo ir neprieštarauja jų dviejų vienai ir tai pačiai priklausomybei taikos teismui (60/24).

4) CPr 29 str. 2 p. leidžia kelti posesorinius ieškinius su-

trukdytam valdymui atstatyti, nedarydamas skirtumo tarp atski-
ro ir bendro valdymo (T/15 — spr. 1929. I. 10 d. Gokų b.).

5) Ieškiniai dėl valdymo teisės (X t. 1 d. 420 str.) netai-
komas CPR 29 str. 2 p. (spr. 1930—XII—10 d. V. Palšio b.).

6) Keičias. Einant CPR 29 str. 3 p. nauja, 1914 m., redak-
cija, leidžiama kelti ieškiniai dėl atstatymo sutrukdyto faktinio
naudojimosi keliu, panašiai kaip, einant pasakytą straipsnio
2 p. leidžiama kelti ieškiniai dėl atstatymo sutrukdyto fakti-
no valdymo, neliečiant teisės klausimo (spr. 1930—III—5 d. A.
Macevičiaus b.).

30 panaikintas.

31. (—).

32. Ieškinys pareiškiamas Taikos Teisėjui tos
nuovados, kur atsakovas nuolat arba laikinai gy-
vena.

32¹. Ieškiniai dėl nuosavybės, valdymo arba nau-
dojimo teisės ir dėl bet kurios kitos teisės nekilno-
jamam turtui arba jo priklausiniui pareiškiami vietinės
nuovados Taikos Teisėjui.

33. Ieškinys, liečias keletą atsakovų, gyvenan-
čių įvairiose teismo nuovadose, arba nekilnojamus
turtus, esančius įvairiose nuovadose, pareiškiamas
Taikos Teisėjui vienos iš šių nuovadų, ieškovo pasi-
rinkimu.

33¹. Ieškiniai iš nekilnojamojo turto įkeitimo
aktų pareiškiami vietinės nuovados Taikos Teisėjui.

34. Ieškiniai apie atstatymą pažeisto arba pra-
rasto valdymo, apie privatinę dalyvavimo teisę¹⁾, apie
nuganyimą ir patvindinimą ir aplamai apie atlyginimą
nekilnojamo turto nuostolių, pareiškiami vietinės
nuovados Taikos Teisėjui. Ieškiniai geležinkelių

1) Kaimynystės teisę.

valdybos prieš pakeležiškių žemių savininkus dėl panaikinimo arba nukėlimo pastatų, sandėlių, kasyklų ir apsinuomavimų pareiškiami Taikos Teisėjui tos nuovados, kur yra reikiamas panaikinti arba nukelti turtas.

34¹ (—).

35. Ieškiniai prieš kompanijas, draugijas ir bendroves pareiškiami Taikos Teisėjui tos nuovados, kur gyvuoja jų valdyba arba firma.

36. Ieškiniai prieš kompanijas, draugijas arba¹⁾ bendroves, kilę iš sutarčių, kurios sudarytos su vietinėmis jų kontoromis arba agentais, pareiškiami: arba vietinės nuovados Taikos Teisėjui, kur turi būti šios kontoros ar agentai, arba tos nuovados, — kur jų valdyba arba firma turi būti.

36¹. Ieškiniai, kilę iš sutarties, kurioje yra sugyta šios pildymo vieta, arba iš sutarties, kuri dėl jos pasižadėjimo pobūdžio galima išpildyti tik tam tikroje vietoje, pareiškiami Taikos Teisėjui tos nuovados, kur turi būti išpildyta sutartis. Tokia pat tvarka gali būti pareiškiami ieškiniai, kilę iš sutarties dėl žemės ūkio darbininkų samdymo.

36² (—).

36³. Ginčai tarpu savęs bendrovės narių arba dalininkų dėl nepildymo sutarties arba dėl savitarpio atsiskaitymo iš sutarties vykdymo reikalų, o taip pat ieškiniai dėl dalininkų ir pašalinių asmenų pretenzijų, reiškiamų prieš bendrovę arba draugiją jau nu stojusią veikti, pareiškiami Taikos Teisėjui tos nuovados, kur gyvuoja arba gyvavo bendrovė arba kompanija prieš pradedant ginčą.

¹⁾ Rusų tekste „ir bendroves“.

36¹. Ieškiniai dėl įpėdinystės¹⁾, įpėdinių ginčai tarp savęs ir ieškiniai dėl padalinimo pareiškiami Taikos Teisėjui tos nuovados, kur iškilo palikimas²⁾. Šiam pat Taikos Teisėjui pareiškiami ieškiniai prieš palikėjo asmenį, jeigu nėra patvirtintų arba įstojusių valdyman įpėdinių.

Žiūr. išaišk. po 215 str.

36². Ginčai dėl dalybų³⁾ pareiškiami tos nuovados Taikos Teisėjui, kur buvo padarytos dalybos.

37. Spręsti bylai, kurios priklausomumas pareina nuo atsakovo nuolatinės arba laikinosios gyvenamosios vietos, bylininkai turi teisę kreiptis, abiem šalim sutinkant, į tąjį Taikos Teisėją, kurį jie patys pasirinko tai bylai.

38. Priešinis ieškinys, pareinąs iš kompetencijos Taikos Teisėjui, sprendžiamas sykiu su pradėtiniu ieškiniu to paties Teisėjo, kuriam pareikštas pradėtinis ieškinys, jeigu tik priešinis ieškinys yra su šiuo susijęs arba atsiskaito⁴⁾ su pradėtiniu ieškiniu. Be taisyklių, apie ieškinio pareiškimą taikos teismams, tuosyk dar reikia laikytis 258² ir 258³ str. nuostatų apie atskirą arba jungtinę ieškinių byloseną, o taip pat 340—342 straipsnių nuostatų apie priešinio ieškinio pareiškimo laiką ir apie leistinumą bylą atidėti.

1) Posesorinio ieškinio negalima sujungti su petitoriniu ieškiniu kaip pradėtinio ieškinio su priešieškiniu. Prieš posesorinį ieškinį atsakovai gali pareikšti tiksliai posesorinį priešieškinį, jei jie patys pirmiau yra valdę ginčijamąjį turtą ir jei, ne-

¹⁾ Čia suprantama „ginčai arba ieškiniai dėl įpėdinystės teisių“ — žiūr. CPr Tiutriumovo, 215 str. 22 tz., pusl. 619/23 m.

²⁾ Kur paskiausia, prieš mirdamas, palikėjas nuolat gyveno, — ibidem.

³⁾ Žiūr. X t. 1 d. 1332 str.

⁴⁾ Kompensuojasi.

39—41 str.

praslinkus vieneriems metams, jų valdymą yra sutrukdęs ieškovas (305/24 — žiūr. plačiau 1 t. po 29 str.).

2) CPr 38 str. aiškiai rodo, kad priešingasis ieškinys gali būti paduotas arba pirmame teismo posėdyje, ar pirmame raštinėjame atsakyme — tad kasatoriaus priešingasis ieškinys, kaip paduotas po pirmo teismo posėdžio — yra pavėluotas; pirmas gi posėdis priešingai kasatoriaus nuomonei turi būti laikomas ne tas, kuriame pirmą sykį kasatorius dalyvavęs, o kuriame pirmą sykį teismas bylą svarstė (spr. 1930—VII—30 d. M. Šabso byla).

39. Priešinis ieškinys, nepriklausąs Taikos Teisėjo kompetencijai, jeigu jis su pradėtinio ieškiniu yra taio susijęs, kad šiojo išsprendimas pareina nuo priešinio ieškinio išsprendimo, arba jeigu jis gali būti atskaitomas iš pradėtinio ieškinio, atsakovo pareiškiamas Taikos Teisėjui, laikantis pirmesniame (38) straipsnyje nurodytų taisyklių, be to dar priešinio ieškinio prašymas turi atitikti visas sąlygas, nustatytas ieškomiesiems prašymams, paduodamiems Apygardos Teismui. Šiuo atsitikimu Taikos Teisėjas nutraukia byloseną ir pasiūnčia bylą apie pradėtinį, o taip pat ir apie priešinį ieškinį vietos Apygardos Teismui. Teismo ir žyminis mokestis nuo pradėtinio ieškinio imamas einant taisyklėmis, nustatytomis šiuo reikalu taikos teismų sprendžiamoms byloms. Abudu šie ieškiniai laikomi buvę iškelti Apygardos Teisme nuo tada, kada jie buvo pareikšti Taikos Teisėjui. Priemonės, Taikos Teisėjo pavartotos pradėtiniam ieškiniui aptikrinti, tebegalioja.

39¹. (—).

40. Prieštarus dėl bylos priklausomumo tarp Taikos Teisėjų vienos apygardos sprendžia tos Apygardos Teismas.

41. Prieštarus dėl bylos priklausomumo tarp Tai-

kos Teisėjų įvairių apygardų sprendžia tas Apygardos Teismas, kurio apygardoje byla yra pirmiausia prasidėjusi.

42. Prieštarus dėl bylos priklausomumo tarp Apygardos Teismų ar tarp Taikos Teisėjo ir Apygardos Teismo sprendžia Vyriausiasis Tribunolas.

42¹ panaikintas.

42². Prieštarus dėl bylos priklausomumo tarp Apygardos Žemės Tvarkymo Komisijos ir Taikos Teisėjo sprendžia Vyr. Tribunolas, tiktai Vyriausios Žemės Tvarkymo Komisijos ar Apygardos Teismo nutarimu pristčius prieštarų bylą.

Šis straipsnis perredaguotas, atsižvelgiant į CPr 236^a str. ir Žemės tvarkymo nuostatų 113 (X t. d. 3).

43. Prašymas nurodyti kompetentinį Taikos Teisėją arba reikiamąjį teismą paduodamas vienam iš tų teismų, tarp kurių kilo prieštarai dėl bylos priklausomumo. Šis prašymas su paaiškinimais siunčiamas tarti tam teismui, nuo kurio, einant pirmesniaisiais straipsniais, pareina išsprendimas šios bylos priklausomumo prieštarų, o bylosena tuo tarpu sustabdoma, iki bus nutartas šios bylos priklausomumas.

43¹. Prieštarai dėl bylų priklausomumo tarp Taikos Teisėjų ir kitų vyriausybės įstaigų sprendžiami ta tvarka, kuri nustatyta 237 — 244¹ straipsniuose.

Antrasis skyrius

Apie įgaliotinius.

44. Įgaliotiniais taikos teismuose gali būti, be prisiekusiųjų advokatų, ir privatiniai advokatai; o pašaliniai asmenys — tiktai tais atsitikimais ir tokiais

pagrindais, kurie yra nurodyti Teismų Sutvarkymo įstatyme.

45. Negali būti įgaliotiniais bylose, vedamose taikos teismuose:

- 1) nepilnamečiai;
- 2) vienuoliai — vyriškiai ir moteriškės, — išskyrus tas bylas, kuriose jie bylinėja už savo kongregacijas ir vienuolynus, arba atstovauja vienuolynui savo vyresnybės pavedami;
- 3) baltosios dvasiškijos dvasininkai, išskyrus tas bylas, kuriose jie bylinėja už tikiybinių ar bažnytinę organizaciją arba už savo žmonas ir vaikus, o taip pat už jų rūpinamus augintinius;
- 4) pripažintieji neišgalinčiais skolininkais, ligi bus nustatyta jų neišgalėjimo kokybė;
- 5) globiamieji asmenys;
- 6) mokiniai, auklėtiniai, studentai ir klausytojai, kol nepabaigs einamo mokslo, išskyrus tas bylas, kuriose jie imtųsi bylinėti už savo tėvus arba brolius ir seseris (a);
- 7) vietos Apygardos Teismo Pirmininkas ir Teisėjai; Taikos Teisėjai tos apygardos, kur byla vedama, o taip pat vietinis Apygardos Teismo Prokuroro Padėjėjas (b);
- 8) atskirtieji nuo bažnyčios sprendimu: bažnytinio teismo;
- 9) nusmerktieji, kuriems atimtos ar susiaurintos teisės¹⁾, nors jiems bausmė būtų dovanota Amnestijos įstatymu arba Respublikos Prezidento malonės aktu (Malonės įst. 1 str. 2 p., V. Ž. Nr. 332).
- 10) asmenys baudžiamojo teismo keliu buvę kal-

¹⁾ BS 30 str.

tinami nusikaltimais. už kuriuos baudžiant atimamos ar susiaurinamos teisės¹⁾, jei jie teismo sprendimu nėra išteisinti;

11) pašalintieji iš tarnybos teismo sprendimu, arba išmestieji iš dvasininkų luomo už nusidėjimus (—);

12) visi tie, kuriems svetimos bylos vesti yra uždrausta teismo sprendimu (c).

46. Bylininkai pareiškia Taikos Teisėjui apie jų pasirinktuosius įgaliotinius žodžiu arba raštu. Jie gali taip pat duoti savo įgaliotiniui įgaliojamąjį raštą, paliudytą nustatytąja tvarka.

Zyminis mokestis už įgaliojimą, duotą žodžiu teismo posėdy, neimamas (T/13, pusl. 60). Žiūr. išaišk. po 48 str.

47. Pareiškimą žodžiu apie įgaliotinio pasirinkimą Taikos Teisėjas įtraukia į protokolą, kurį pasirašo įgaliojās bylininkas, jeigu jis raštingas. Raštu apie tai gali būti pareikšta arba pačiame prašyme, arba tam tikrame įgaliojime. Tokiame pareiškime, jeigu jis paduodamas ne paties įgaliotojo, šiojo parašas turi būti paliudytas Taikos Teisėjo, Notaro, policijos ar savivaldybės²⁾).

48. Suteikimas įgaliotiniui teisės paduoti apeliacijos skundą, prašyti išiteisėjusį sprendimą panaikinti, kelti ginčą dėl dokumento suklastojimo arba atsakyti į tokį ginčą, parinkti tarpininkus trečiųjų teismui, baigti bylą susitaikymu ir perduoti įgaliojimą kitam asmeniui, turi būti teigiamai išreikšta pačiame įgaliojamame rašte; priešingu atveju įgaliotinis nepripažįstamas įgaliotu šiems veiksams.

¹⁾ BS 30 str.

²⁾ Rusų tekste — „valsčiaus ar kaimo valdybos“.

Igaliojimo ratihabitio reikšmė. Tam tikro įgaliojimo reikavimas yra nustatytas ypač įgaliojimo reikalams apsaugoti; jeigu ieškinys, iškeltas be tikro įgaliojimo, nebuvo dėliai to iš karto nutrauktas, tai tas asmuo, kurio vardu ieškinys buvo iškeltas, gali jį a posteriori ratifikuoti, palaikydamas jį ir šiuo padengdamas įgaliojimo trūkumą, buvusį ieškinio iškelimo metu; jei asmuo priima ir toliau varo tai, kas buvo pradėta jo vardu, tai netenka kalbėti, kad čia nėra jo valios, jį, kad ir apsireikšusi a posteriori, apima visą darbą nuo jo pradžios, suteikia pradėtajai bylai įgalintojo valios žymę; tai yra vadinamoji **ratihabitio**. Bet ši ratihabitio turi galios tiktai tiek ir tada, kiek ir kada nekenkia priešingosios šalies teisėms. Jeigu ieškinys iškeltas be įgaliojimo (arba be tinkamo įgaliojimo), tai įgalintojo ratihabitio turės galios tiek, kiek atsakovo teisės iškeltame ginče nepareina nuo jo iškelimo laiko, todėl jeigu, pav., ginčas liestų nuosavybės teisę turtui, kurį atsakovas valdo „domini animo“, ir jeigu ieškinys būtų be įgaliojimo iškeltas prieš pat pasenėjimo laiką ir ratihabitio ieškovo nebūtų pareikšta ligi šiam laikui išėjus, tai po to ratihabitio jau negalėtų padengti įgaliojimo stokos ir perkelti įgalintojo valią į ieškinio iškelimo momentą; atsakovo nuosavybės teisę, įgytą pasenėjimu tarp tokio ieškinio iškelimo ir ratihabitio, negalėtų būti iš jo atimta vienašališku ieškovo pareikšimu. Apeliacijos skundo atžvilgiu ratihabitio veikia taip, kaip ir ieškinio atžvilgiu; šio veikimo dėsniai yra tie patys, bet kadangi apeliacijai yra nustatytas laikas ir palyginti neilgas, tai ratihabitio įvyksta dažniausiai tam laikui pasibaigus, vadinasi, sprendimui įsiteisėjus, o sprendimo įsiteisėjimas sudaro teisinį titulą laimėjusios šalies teisei; tad ratihabitio, pareikšta išėjus apeliacijos laikui, kaipo užgaunanti priešingos šalies teisę, įgytą sprendimo įsiteisėjimu, neturi galios; tai yra bendra šiuo atžvilgiu taisyklė. Bet jeigu pats bylininkas, kurio teisei apsaugoti yra tat nustatoma, prieš ratihabitio neprotestuotų, tai teismo sprendimas, įvykęs po ne laiku pareikštos ratihabitio ir neapskustas bylininko, kurs būtų galėjęs protestuoti, įsiteisėja ir nebegali būti šiuo pagrindu laužomas; toks teismo sprendimas viešojo reikalo neužgauna ir nėra šiuo motyvu naikintinas (106/27 — T/11).
Žiūr. išaišk. po 250 str.

49. Įgaliotinis gali atsisakyti vesti bylą, bet negali stoti įgaliotiniu priešingosios šalies, ir, nėsant tuo-

syk teisme paties įgaliotojo, turi jam pranešti apie šį atsisakymą prieš tiek laiko, kad įgaliotojas suspėtų laiku atvykti pats arba atsiųsti kitą įgaliotinį.

50. Įgaliotojas gali bet kuriuo laiku atšaukti įgaliojimą, duotąjį įgaliotiniui, pranešęs apie tai Taikos Teisėjui raštu arba žodžiu, bet Teisėjas neprivalo atidėti bylą dėl tos priežasties, nei laukti ligi atvyks pasirinktas kitas įgaliotinis. Visi veiksmai, teisėtai įgaliotinio atlikti ligi Taikos Teisėjas gaus minėtąjį pranešimą, tebegalioja.

Trečiasis skyrius

Apie ieškinio pareiškimą ir apie šaukimą teisman.

51. Ieškomasis prašymas, pareiškiamas Taikos Teisėjui, gali būti rašytinis arba sakytinis.

52. Sakytinis prašymas, Taikos Teisėjo įrašytas į protokolą, perskaitomas ieškovui ir jo pasirašomas, jeigu šis raštingas.

52¹. Išskyrus valdžios įstaigų bylas, neprivaloma pateikti priešingajai šaliai duodamųjų teismui prašymų, atsiliėpimų į už akių nuteisimo sprendimus ir atskirųjų skundų bei pridedamų dokumentų nuorašus, bet priešingajai šaliai leidžiama gauti savo lėšomis nuorašus minėtųjų raštų arba protokolų.

53. Ieškomasis prašymas grąžinamas:

- 1) kai nepažymėta, kas ir prieš ką kelia ieškinį;
- 2) kai jį paduoda ne pats ieškovas ir pašalinis asmuo nėra įgaliotas ieškiniui pareikšti;
- 3) kai prašyme nepasakyta, ko būtent ieškovas prašo;

4) kai byla, dėl savo rūšies, yra išskirta iš Taikos Teisėjo kompetencijos, ir

5) kai byla turi būti kreipiama į Taikos Teisėją kitos nuovados, kur yra prašomuoju atsitikimu nekilnojamas turtas.

Visais atsitikimais, nurodytais šiame straipsnyje, ieškomieji prašymai įteikiami esantiems teisme patiems bylininkams, o nesantiems — nusiunčiami su pranešimu, paaiškinant jiems prašymo nepriėmimo priežastis.

Apie sakytinio prašymo nepriėmimą išduodamas, ieškovui panašius, rašytinis pažymėjimas.

Istatymas žino atsitikimus, kada ieškiniai pareiškiami ginčo bylose, kur nėra atsakovo (215 ir 1339 str.), ir kada ieškiniai negalima įkainoti — CPr 200² ir 849 str. (112/25).

54. Tiek rašytiniame prašyme, tiek ir sakytinį prašymą pareiškdamas, ieškovas privalo:

1) nurodyti vardą, tėvo vardą, pavardę ir gyvenamąją vietą tiek savo ir liudytojų, jeigu jis jais remiasi, tiek ir paties atsakovo;

2) nurodyti įrodymus, sudarančius pagrindą jo ieškiniui;

3) pažymėti ieškinio kainą, išskyrus neįkainojamas bylas¹⁾, ir

4) paaiškinti, ko būtent, jis prašo ir ko paieško. Neįkainojami ieškiniai. Ieškiniai dėl iškėlimo iš namų turi būti laikomi nekainojamais.

Tiesa, CPr įstatyme nėra stačių nurodymų, kokie ieškiniai kainojami ir kokie nekainojami. Tačiau CPr str. 54 p. 3 ir str. 257 p. 3 numato ieškinius nekainojamus ir todėl, einant CPr 9 ir 10 str. teismas privalo išaiškinti tą klausimą, remdamasis bendrąja įstatymų prasme. Nekainojamais ieškiniiais turi būti laikomi, aišku, tokie ieškiniai, kurie įkainoti neįmanoma. Yra ieškinių, kurių negalima įkainoti dėl tų ieškinių savumų (ypatybių), kai, sakysime, reikalaujama pripažinti va-

¹⁾ Žiūr. išaišk. po 849 str.

ką tikru ar netikru keno nors sūnumi, laikyti teisėtomis ar ne teisėtomis keno nors jungtuves ir t. t., truputį sakant, kai ieškinys liečia civilinio stovio teises ar asmenines teises, bet ne turto teises. Tačiau yra ir ieškinų dėl turto teisių, kurių negalima įkainoti, pareiškiant ieškinį, bet kurie, einant CPR 200³, 849, 852 str., turi būti įkainoti, išsprendžiant bylą. Tada! atsitinka ieškiniuose dėl sulaužyto ar panaikinto valdymo atstatymo, dėl dalyvavimo svetimame turte teisės sugriovimo ir t. t. Šios rūšies ieškiniams turi būti laikomi ir ieškiniai dėl iškėlimo iš ginčijamo turto, kai daugiau nieko nereikalaujama. Tad ir ieškinys dėl iškėlimo iš ginčijamųjų namų, atsisakius nuosavybės ieškinių dalių, turi būti pripažintas nekainojamu (60/24)

54¹. Prašymas sulaikomas, ligi bus gauti iš ieškovo papildomi priedėliai arba žinios:

1) kai gyvenamoji atsakovo vieta nurodyta neaiškiai arba visai nenurodyta, ir, be to, nėra paaiškinta, kad ieškovas jos nežino;

2) kai prie prašymo nepridėti priderantieji iš prašytojo mokesčiai (200⁵ str.) arba pinigai atsakovui šaukti;

3) kai nepažymėta ieškinių kaina, išskyrus tuos atvejus, kada jos negalima nustatyti;

4) kai nenurodyta prašytojo gyvenamoji vieta, ir

5) kai atsitikimais, nurodytais 52¹ ir 1289¹ straipsniuose, nepridėta priešingajai šaliai prašymo ir priedėlių nuorašų arba pinigų padarymui nuorašų sakinio prašymo, įtraukto į protokolą (52, 201 str.).

54². Atsitikimais, nusakytais, 1—3 ir 5 pirmesniojo (54¹) straipsnio punktuose, ieškovui paskiriamas septynios dienos su užsilaikymu kelionės laiku trukstamoms žinioms arba priedėliams pristatyti. Pasibaigus šiam laikotarpiui ieškomasis prašymas sugražinamas prašytojui, ir byla tegali būti iškelta tiksliai iš naujo padavus ieškomąjį prašymą. Jeigu ieškomajame prašyme nenurodyta prašytojo gyvenamoji

vieta, tai apie jo prašymo nepriėmimą iškabinamas skelbimas Taikos Teisėjo raštinėje (laukiamajame kambaryje) vienam mėnesiui, o pats prašymas sulaukomas ligi kreipsis prašytojas.

55. Ieškinio kaina laikoma toji suma, kuri yra nurodyta ieškomajame prašyme.

1) Ieškinio kaina yra nustatoma ir ginčai dėlai pareikštos kainos yra sprendžiami taisyklėmis, nurodytomis CPr 55, 55¹, 55², 273 str. 2 p., 274 ir 274¹ str.: kaina nustatoma ieškovo pareiškimu arba jeigu atsakovas būtų prieš pareikštą kainą iškėlęs ginčą pirmame savo rašte arba pirmame posėdyje, — pirmosios instancijos teismo nutarimais; šie teismo nutarimai dėl iškeltų ginčų prieš pareikštą ieškinio kainą nėra skystini aukštesniajam teismui (163/24).

2) Ginčiuose dėl nekilnojamojo turto nuosavybės teismas ex officio negali kelti klausimo dėl ieškinio kainos (T/4 — spr. 1922-VI-17 d. — , žiūr. plačiau po 273 str.).

55¹. Ieškinio kaina nustatoma nurodytąja 273 straipsnyje tvarka.

55². Ginčą prieš ieškinio kainą gali iškelti atsakovas pirmame savo rašytiniame paaiškinime, jeigu jis buvo paduotas, arba pirmame šios bylos posėdy. Šiuos ginčus sprendžia Taikos Teisėjas, laikydamasis 273 ir 274¹ straipsnių.

56 panaikintas.

57. Jeigu ieškovas remia savo reikalavimus rašytiniais įrodymais, tai Taikos Teisėjas gali pareikalauti tuos įrodymus pristatyti, ligi pradedamas šios bylos posėdį ir, be to, prieš tiek laiko, kad atsakovas galėtų su jais apsipažinti.

58. Pagal ieškomąjį prašymą Taikos Teisėjas šaukia atsakovą teisman arba raginimu, jeigu ieškovas yra nurodęs atsakovo gyvenamąją vietą, arba publikacija (skelbimu) Vyriausybės žiniose, jeigu ieškovui nėra žinoma atsakovo gyvenamoji vieta, sy-

kiu paskelbdamas¹⁾ laiką ieškovui teisman stoti.

58¹. Atsakovo šaukimas publikacija atliekamas, taikant 294, 295, 297, 298, 301, 302 ir 309 — 311 straipsnių nuostatus.

59. Šaukiamam raginimu atsakovui atvykti skiriamas laikas nuo raginimo įteikimo tokiu apskaitymu, kad išeitų kelionei ne mažiau kaip po **vieną dieną** kiekvieniems **penkiolikai kilometrų** atstumo šaukiamojo gyvenamosios vietos nuo Taikos Teisėjo.

60. Jeigu abi besibylinėjančios šalys pačios stoja teisman nešaukiamos, tai Taikos Teisėjas gali tuojau spręsti jų ginčą, neatidėdamas tačiau kitų bylų, pasikirtų tos dienos posėdžiui.

61. Raginimo rašomi du egzemplioriai ir juose pažymima:

- 1) ieškinio objektas;
- 2) kas šaukiamas ir kam prašant;
- 3) vieta, kur reikia atvykti;
- 4) stojimo laikas, ir
- 5) įstatymo numatytos nestojimo pasekmės²⁾.

Raginimą turi pasirašyti Taikos Teisėjas arba jo Sekretorius.

62. Raginimai siunčiami šaukiamiems asmenims per Taikos Teismo pasiuntinį arba per policiją, arba per vietos savivaldybę³⁾.

62¹. Bylose dėl žemės ūkio darbininkų savava-

¹⁾ Žodžiu, kai ieškovas pats įteikia prašymą, o jei per paštą — raginimu, ar pagaliau publikacija, jeigu atsakovo gyven. vieta nėra žinoma — plg. CPr 275, 291, 301, 302 ir 145² str.

²⁾ Suderintas su 7 p. 276 str.

³⁾ Rusų tekste — „per vietos valsčiaus arba kaimo valdybą“.

liško pasitraukimo nuo darbo, nežinant kur gyvena pasitraukęs darbininkas, raginimas stoti teisman siunčiamas į jo prisirašymo vietą¹⁾, policijos arba valsčiaus vyresnybei, kad įteiktų jį kam reikiant (šaukiamajam). Neįteikus raginimo dėl atsakovo nesuradimo jo prisirašymo vietoje, byla paskirtą jai dieną sprendžiama Taikos Teisėjo, jeigu tik ieškinyis yra pagrįstas sutartimi, sudarytąja normalinės samdos sutarčių sąlygomis (žiūr. V. Ž. Nr. 324 eil. 2222).

63. Raginimas įteikiamas pačiam šaukiamajam asmeniui.

64. Jeigu šaukiamojo nėra namie, raginimas atiduodamas vienam iš jo namiškių, arba jo ūkio ar namų šeimininkui (administratoriui) arba paliekamas pas tą iš kaimynų, kuris sutinka pristatyti raginimą šaukiamajam ir apie tai pasirašo raginime.

Bylininkui nepranešus teismui apie savo išvykimą užsienin, jam šaukimas turi būti paliktas jo namiškiams (spr. 1930-XII-17 d. T. Sologūbo b.).

65. Pasiuntinys, nesuradęs suminėtyjų pirmesniame (64) straipsnyje asmenų, palieka vieną raginimo egzempliorių, kad perduotų jį šaukiamajam, mieste — pas policijos valdininką, o kaime — pas vietos valsčiaus ar kaimo vyresnybę²⁾, arba pas policininką.

66. Įteikiant raginimą, jame pažymimas jo įteikimo laikas, o antrasis raginimo egzempliorius, su gavėjo parašu jame ir su pažymėjimu įteikimo laiko

¹⁾ Į jo pase nurodytąją nuolatinę gyvenamąją vietą, nes, panaikinus luomus, dabar Lietuvoje nėra privalomo prisirašymo.

²⁾ Rusų tekste — „per vietos valsčiaus arba kaimo valdybą“.

pristatomas Taikos Teisėjui. Jeigu priėmusis raginimą negali ar nenori pasirašyti, tai apie tai parašoma abiejuose egzemplioriuose ir pažymima, kam ir kada jis įteiktas ir kodėl nėra priėmusio asmens parašo.

67. Paskirtoji posėdžiui byla gali būti Taikos Teisėjo atidėta, abiem besibylinėjančiom šalim prašant.

67¹. Bylose dėl ieškinių prieš draugijas ir kompanijas (bendroves) raginimas įteikiamas jų kontoros arba draugijos reikalų vedėjui arba jų agentui, o prieš pilną bendrovę arba prekybos namus — bet kuriam iš dalininkų, gyvenančių toje vietoje, kur yra firma.

Pastaba: Bylose dėl ieškinių prieš geležinkelius raginimai ir visi kiti raštai, įteiktini geležinkelio administracijai kaip atsakovei, siunčiami geležinkelių valdybai, jeigu ieškinys pareikštas pagal valdybos esamąją vietą, o kitais atvejais — geležinkelio ruožo vyresnybei.

67². Bylininkas turi pranešti Taikos Teisėjui apie kiekvieną savo gyvenamosios vietos pakeitimą, o neišpildęs šios pareigos neturi teisės atsikalkinėti, kad jis nežinojęs apie tuos raginimus ir raštus, kurie buvo jam siunčiami į tą vietą, kurioje buvo įteiktas pirmutinis raginimas stoti teisman.

Atsakovas, gavęs sykį raginimą, bylai toliau einant, pasitraukdamas iš gyvenamosios vietos, turėjęs pranešti teismui apie savo naują gyvenamąją vietą, o to jam nepadarius, apeliacinės instancijos raginimas, pasiųstas jam senuoju adresu reikia laikyti kaip ir įteiktas (423/25, 460/25).

Ketvirtasis skyrius

Apie bylininkų stojimą teisman ir apie Taikos Teisėjų byloseną.

68. Taikos Teisėjai teisia viešai ir gyvu žodžiu. Jeigu dėl tam tikrų bylos savybių posėdžio viešumas gali būti smerktinas religijai, visuomenės tvarkai arba dorovei, tai Taikos Teisėjas gali nutarti, kad posėdis eitų neviešai. Nutarimas apie tai visada skelbiamas viešai ir įrašomas į protokolą. Be to, posėdis gali būti neviešas (uždaras), jeigu abi besibylinėjančios šalys prašo tatau ir Taikos Teisėjas pritaria jų prašymui.

68¹. Visokio turinio prašymai, pareiškimai, atsiliepimai į už akių nuteisimo sprendimus ir skundai, išskyrus tik apeliacinius, gali būti pareiškiami tiek raštu, tiek ir žodžiu. Sakytinis prašymas, skundas arba atsiliepimas, įrašius juos Taikos Teisėjui į protokolą, perskaitomas prašytojui ir šio pasirašomas, jeigu jis raštingas.

69. Atsakovas, neaiškindamas bylos iš esmės, gali pareikšti atmetimą iš formalumų (ekscepciją) šitokiais atsitikimais:

1) kai byla iš kompetencijos turi būti kreipiama į kitos nuovados Taikos Teisėją arba į kitą teismo organą;

2) kai pas tą patį arba pas kitą Taikos Teisėją, arba kitame teisme, eina byla dėl to paties dalyko ir tarp tų pačių asmenų, arba kai ta byla yra glaudžiai susijusi su pareikštuojų ieškiniu;

3) kai ieškovo reikalavimas iš viso turi būti nukreiptas prieš kitą atsakovą;

4) kai ieškinį pareiškia asmuo, neturįs teisės ieškoti ir atsakyti teisme, ir

5) kai pasirodo, kad įgaliotinis neturi įgaliojimo bylai vesti.

Formalinio atmetimo teise pasinaudoti gali ne tik atsakovas, bet ir ieškovas tuo atveju, kada asmuo, veikias iš atsakovo pusės kaipo įgaliotinis, neturi atitinkamo įgaliojimo.

1) Bylos nutraukimas dėl netinkamo atsakovo numato tą atsitikimą, kada ieškinio reikalavimas ištisai liečia kitą asmenį, nepatrauktą bylon. Negalima nutraukti bylos (juo labiau be atsakovo atsikirtimo), jei atsakovas, reikalaudamas panaikinti testamentą, patraukė bylon atsakovu tik vieną iš kelių įpėdinių, būtent tą, kurs reikalavo patvirtinti testamentą (28/26).

2) Kai iš pusės atsakovo daromas prieštaravimas, kad ieškovo reikalavimas visoj ištisybej liečia kitą atsakovą, tai nuo jo priklauso padaryti tai ar atmetimo forma ar atsikirtimo forma, išrinkus atsakovui tą ar kitą formą, procesas gauna atatinamą eigą. Negalima įsivaizduoti tokią padėtį procese, kad atsakovas šiandien užimtų vieną poziciją, o ryt kitą. Pritygusiai prašydamas posėdyje bylą numarinti, atsakovo įgaliotinis išrinko atmetimo formą. Nėra abejonės, kad nurodytas prieštaravimas gali būti daromas atsikirtimo forma visoje bylos eigoje, bet jei pati šalis tai padarė atmetimo pavidale, tai ji nebėgi paskui skustis, kad teismas priėmė jos poziciją ir pritaikino 3 p. 69 str. CPr. (213/25).

3) Einant CPr 80, 575 ir 576 str., numatytas CPr 69 str. 3 p. atsakovo pareiškimas dėl atsakovo pašalinimo nuo bylos galima padaryti tiktai pirmame atsakovo atsikirtime, patiek-tame teismui raštu ar gyvu žodžiu (309/25).

4) Globėjų funkcijos procese. Mažamečių civilinėse bylose ieškovas ar atsakovas tebėra mažamečiai, o ne jų globėjai, kurie juos atstovauja ir veikia jų vardu; todėl byloje prieš mažamečius nurodymas netinkamų globėjų nesudaro to atsitikimo, kuris yra nurodytas CPr 69 str. 3 p. (išskėlimas ieškinio prieš

netinkamą atsakovą) ir dėliai kurio teismas galėtų byla panaikinti neišsprendęs ginčo (83/24).

5) **Netinkamas ieškovas.** Einant CPr 69 str. 4 p. atsakovas gali pareikšti nuo bylos nušalinimą tada, kada ieškinys bus pareikštas asmens neturinčio teisės ieškoti ir atsakyti teisme, t. y. asmens neturinčio teisės bylinėtis apskritai, kaip antai: asmens nurodyto CPr 18, 19 ir 20 str., t. y. nustojusio teisę asmens, nepilnamečio arba bankruto; šiais atsitikimais, einant CPr. 79 str., byla nutrauktina.

Bet kada atsakovas atsikerta tuo, kad ieškovas neturintis teisės pareikštam ieškiniui kelti dėl įrodymų stokos, tada teismas turi spręsti ne nušalinimo klausimą, bet byla iš esmės, leisdamas tvarka numatyta CPr 82¹ str. ir LLTS 26 str., pristatyti reikiamų įrodymų (273/26).

6) **Valstiečiai** (skirtinių žemių savininkai). Einant valst. įst. 37^a str. (IX t. 4 kn.) kiekvienas kaimo ūkininkas yra savo žemės savininkas. Tad kiekvienas skyrium nuo kitų gali ginti savo teises, eidamas bendrais civiliniais įstatymais (X t. 1 d. 690—694 str.) — (460/26).

7) **Įgaliojimas.** Nėnant įgaliojimo, teismas turėjo byla panaikinti, ką jis padarė; vėlesnis įgaliojimas negalėjo padaryti byla tinkamai užvestą (38a/25). Žiūr. išaišk. po 48 str.

8) Dėl įgaliojimo klaidžių galima buvo iškelti atmetimą pirmoj ir antroj instancijoje, nes tas klaidis galima nustatyti tik rįsant iš esmės, o to nebuvo padaryta (191/25).

9) Einant CPr 80 ir 576 str. 3 p. nušalinimas dėl įgaliojimo trūkumų galima iškelti visuomet bylai einant teisme (460/26).

10) **Priešingoji šalis prieš apeliaciją, paduotą be įgaliojimo.** I os instancijos nesugrąžintą einant CPr 164² str. ir pristatytą apeliacinėn instancijon, gali pareikšti priekaištą, nurodytą CPr 69 str. 5 p. Šitas priekaištas, įstatymo prasme, tegali būti nukreiptas į tai, kad įgaliotinis nebuvo įgaliotas paduoti apeliaciją. Tatai reiškia, kad nebuvimas byloje atatinamo įgaliojimo nėra pagrindas nesvarstyti apeliacijos, kai toks įgaliojimas iš tikrųjų yra. Dėl to, kai pristatoma įrodymų, kad įgaliotinis buvo įgaliotas paduoti apeliaciją jos padavimo laiku, tai byla turi būti nagrinėjama. Įgaliojimo įrodymui pristatyti gali būti teismo duodama laiko, kai šalis to prašo, ir toks šalies prasymas

teismo turi būti apsvaistytas einant CPr įstatymo taisyklėmis (134/28).

Žiūr. išaišk. po 4, 48 ir 571 str.

70. Po įžengiamojo pasiaiškinimo su abiem šalimis, Taikos Teisėjas siūlo joms susitaikyti teisme, nurodydamas tikruosius, jo nuomone, tam būdus. Lenkti bylininkus taikintis Taikos Teisėjas turi ir teisdamas bylą, ir tik jeigu tat nepasisiektų, imasi spręsti bylą.

71. Bylininkų taikos sutartis išdėstoma rašte, kuri perskaite pasirašo bylininkai patys arba jų iškėtieji asmenys. Byla baigta susitaikymu, negali būti atnaujinama.

Taikos sutartis, padarytos teismo posėdy protokolų forma, kurios savo turiniu atitinka turto dokumentus, nurodytus Žyminio mok. įst. 51 str. 1 p., nurodytu šiame straipsny mokesčiu neapmokamos (T/17-nut. 1929. X. 24 d.).

Žiūr. išaišk. po 1366 str.

72. Pradėjęs teisti bylą, Taikos Teisėjas siūlo ieškovui papasakoti bylos aplinkybes ir paaiškinti savo reikalavimus, o paskui išklauso atsakovo paaiškinimus, leisdamas pakaitomis vienai ir antrai šaliai ir po to papildinėti savo parodymus ir pats užduodamas reikalingus bylai išaiškinti klausimus. Kai Taikos Teisėjas supranta, kad byla pakankamai yra paaiškinėjusi, tai nutraukia rungtinę šalių ginčyseną.

73. Bylose, apie atstatymą pažeisto arba prarasto nekilnojamojo turto valdymo, Taikos Teisėjas atstato valdymą, nespręsdamas klausimo dėl nuosavybės teisės tam turtui arba dėl teisės jį valdyti. Pralaidus terminą, nurodytą 29 straipsnio 2 punkte, Taikos Teisėjas atsako atstatyti valdymą; betgi ieškovas nenustoja teisės pareikšti kam reikiant ieškinį dėl nuosavybės teisės arba dėl valdymo teisės.

Einant CPr 29 str. 2 p. ir 73 str., teismui byloj dėl sutrukdytojo valdymo atstatymo, reikia išaiškinti du dalykus: 1) kada ir kas sutrukdė ginčijamojo turto valdymą ir 2) kas valdė prieš pat sutrukdant (37/26). Žiūr. išaišk. po 29 str.

74 panaikintas.

75. Byla atidedama, prašant vienai katrai šaliai, tik būtinais atsitikimais.

1) Einant CPr 75 ir 77 str. teismas negali neatidėti bylos abiem šalim prašant (15/28).

2) Līga. Dēliai priežasties neatvykimo, kaip pagrindo bylos atidėjimui arba nagrinėjimui, — tai teismas nėra gydytojo liudymu suvaržytas ir apsvarstęs jį vis dėlto gali pripažinti neatvykimo priežastį nesvarbia ir nesutikti atidėti bylos. Bylos atidėjimas vienai šaliai prašant leidžiama tiktai išimties atsitikimais (CPr 75 ir 169¹ str.); taigi teismas, nepripažinęs šiame dalyke tokio išimties atsitikimo ir išnagrinėjęs bylą, — įstatymu nėra peržengęs (157/24).

3) Nepristatymas vertimo. Kad apygardos teismas, atmesdamas atsakovo reikalavimą priversti ieškovą pristatyti nuomos sutarties vertimą iš rusų kalbos, nemotyavo šio atmetimo, — tas nesudaro kasacinės vados, nes pats šio reikalavimo atmetimas buvo teisėtas; nuomos sutartis buvo sudaryta 1911 m., kada oficialė tebuvo Lietuvoje rusų kalba; kadangi ši kalba yra suprantama teisėjams ir bylininkams, dalyvavusiems toje sutartyje, tai bylos atidėjimas dėl vertimo pristatymo būtų buvęs bylos vilkinimu, prieštaraujančiu CPr 75 str. (323/27).

76. Kai norima gauti reikiamas bylai išaiškinti žinias arba nuorašą dokumento iš kurios nors įstaiigos arba administracijos organo, Taikos Teisėjas išduoda bylininkui, šio prašymu, liudymą, kad žinios arba dokumento nuorašas tikrai yra reikalingi ir kuriam būtent terminui. Išduodant šiais liudymais žinias (teiraraščius) arba dokumentų nuorašus, laikomasi 453 — 455 straipsnių taisyklių.

Šitas straipsnis leidžia išgauti ir pristatyti bylon žinių faktinio pobūdžio, o juridinio pobūdžio žinias turi žinoti pats teismas (364/25).

77. Taikos Teisėjas bylą sustabdo:

- 1) kai susitinka visi abiejų šalių bylininkai, ir
- 2) kai numiršta, iš proto išeina, arba netenka teisių vienas iš bylininkų arba įgaliotinis¹⁾. Tuosyk Taikos Teisėjas gali imtis, bylos dalyvių prašomas, priemonių ieškiniui aptikrinti.

78. Bylosena atnaujinama, prašant abiem besibylinėjančiom šalim arba vienai iš jų.

79. Taikos Teisėjas, patyręs beteisdamas bylą, kad joje esama vienos iš aplinkybių, nurodytų 53 straipsnio 4 ir 5 punktuose ir 69 straipsnio 4 ir 5 punktuose, šią byloseną visai nutraukia.

80. Atsitikimai, kuriais Taikos Teisėjas susiduria su koku nors procesualiniu keblumu, jo sprendžiami sumetimais nuostatų, išdėstytų šioj Knygoj, su smulkiomis proceso taisyklėmis bendriesiems teismams.

1) Rusijos Senato Civ. Kasac. Dep-to sprendime 1908. III. 12 d. Nr. 81, tarp kitko, yra nurodyta visa eilė sprendimų iš Senato praktikos, kuriais išaiškinta, kad taikos teismai, eidami CPr 80 ir 169 str. turi taip pat vadovautis Proceso II knygos šiais straipsniais: 210, 227, 250, 266, 269, 331, 340, 479—499, 584, 689, 735, 764, 822—838. Tačiau taikos teismams nepritaikomi šitie straipsniai: 1) 246 str. 1 p., 862, 704 ir 714 str., nes jiems panašios taisyklės yra atitinkamai išdėstytos 45, 104 ir 139-141 str.; ir 2) 309—311, 763, 896—921 str. taisyklės, kurios specialiskai taikomos tiktai bendruose teismuose.

2) Be to, taikos teismams Lietuvoje turi būti taikomas ir 217 str., panašaus į kurį straipsnio I knygoje nėra, nes, einant čia išleistu CPr 31 str., autoriaus teisių bylos buvo išimtos iš rusų taikos teismų kompetencijos.

¹⁾ nusmerkus iš BS 30 str.

Penktasis skyrius

Apie įrodymus.

Pirmoji skirtis.

Bendros taisyklės.

81. Ieškovas turi įrodyti savo ieškinį. Jei atsakovas prieštarauja ieškovo reikalavimams, privalo įrodyti savo prieštaravimus (atsikirtimus).

1) *Poseesorinio ieškinio byloje* atsakovo iškelta nuosavybės klausimą turi įrodyti ne ieškovas, bet atsakovas (T/1 — spr. 1921. XII. 10 d.).

2) *Prekybinis vekselis*. Atsakovas atsikirdamas tuo, kad vekselis, padėtas ieškinio pagrindan, yra prekybinis ir todėl turi būti taikomas penkerių metų pasenėjimas (Suvalkų krašto Prek. Kod. 189 str.), turi tą atsikirtimą pats įrodyti, jei to prekybinio pobūdžio nematyti iš paties vekselio; todėl teismas, uždėdamas ieškovui pareigą įrodyti, kad vekselis nėra prekybinis, peržengė CPr 81 str. (T/11 — spr. 1927. III. 11 d. Grikenės byloj su Pašeimenskiu).

3) *Senėjimas*. Einant CPr 132 str. teismas pats nekelia klausimo susenėjimo, o jį šitoj byloj tegalėjo iškelti atsakovas, tad šis, o ne ieškovas turi susenėjimą įrodyti (247/26).

81¹. Jeigu bylininkų nurodytasis įrodymas neleidžiamas einant įstatymu, arba jeigu prašomoji tikrinti aplinkybė yra nesvarbi bylai, arba jau yra pakankamai išaiškinta, tai Teisėjas atmeta tokį įrodymą.

Teismas, kaip matyti iš jo motyvų nešaukė liudytojo todėl, kad aplinkybė, dėliai kurios atsakovas prašė jį klausti, užtektinai yra išaiškinta; šituo motyvu teismui leidžiama ne klausti liudytojo (CPr. 82¹ ir 169¹ str.) — (177/24).

81². Jeigu įrodymui patikrinti atsiranda kliūtis, galinti trukti nežinia kaip ilgai, tai, šalies prašomas, Teisėjas nuskiria laikotarpį, per kurį kliūtis turi bū-

ti pašalinta; priešingu atveju byla leidžiama toliau eiti ir be minėtojo įrodymo.

32. Taikos Teisėjas nerenka įrodymų ir žinių, o paremia sprendimus vien tiktai bylininkų pateiktais įrodymais. Vienok, visokeriopos bylos esmės ne liečiančios pasiteirautinės žinios, esančios bylose to Taikos Teisėjo, kuris sprendžia bylą, gali būti, Taikos Teisėjui paliepus, prie jos prijungtos, jeigu tatai būtų reikalinga bylai išaiškinti.

82¹. Kai, išklausęs šalis, Taikos Teisėjas mato, kad dėl kai kurių jų iškeltų aplinkybių, svarbių iš esmės bylai spręsti, nepateikta įrodymų, tai paskelbia apie tai bylininkams ir paskiria terminą minėtoms aplinkybėms išaiškinti.

Šiuo atsitikimu Taikos Teisėjas gali pareikalauti, kad bylininkai pateiktų įrodymus, kuriuos jie yra nurodę savo paaiškinimuose, nors ir nebūtų tiesioginiai rėmęši šiais įrodymais.

Einant CPR 82¹ str. teismas, radęs, kad šalies nurodytoms kai kurioms aplinkybėms, turinčioms bylai svarbos, nepristatyta įrodymų, privalo apie tai šalis paskelbti ir paskirti laiką šioms aplinkybėms išaiškinti; to teismas nepadaręs peržengė nurodytą įstatymą ir todėl šis sprendimui negali būti palikta galia (393/27).

Ziūr. LLTS 26 str.

82². Asmenys, kurie turi pagrindo susirūpinti, kad liudytojų išklausinėjimas, apžiūrėjimas vietoje arba išreikalavimas žinovų (ekspertų) nuomonės ilgainiui pasidarytų nebegalimi arba labai pasunkėtų, gali prašyti aptikrinti šiuos įrodymus.

82³. Įrodymus aptikrinti leidžiama prašyti tiek jau pradėjus pačią bylą, tiek ir prieš iškelsiant ieškinį.

82⁴. Prašymai aptikrinti įrodymus, pareiškiamieji

ligi neiškeltas ieškinys, pareina svarstyti tam Taikos Teisėjui, kurio nuovadoj yra apžiūrėtinas objektas, arba gyvena liudytojai arba žinovai, o paduodamieji pareiškus ieškinį, sprendžiami to Taikos Teisėjo, kuris tą bylą byloja. Antruoju atveju tokie prašymai gali būti tik tada duodami Taikos Teisėjui, kurio nuovadoj yra įrodymai, nors ieškinys būtų pareikštas pas kitą Teisėją arba bendruose teismuose, kada skubiai reikia imtis aptikrinimo priemonių.

82°. Prašyme aptikrinti įrodymus, sakytiniame arba rašytiniame, turi būti nurodyta:

1) priešingosios šalies vardas ir pavardė;
2) aplinkybės, kurioms patvirtinti remiamasi įrodymais ir

3) pagrindas, dėl kurio prašytojas rūpinasi juos aptikrinti.

82°. Prašymą aptikrinti įrodymus skubiais atsitikimais gali išspręsti Taikos Teisėjas ir nešaukęs priešingosios šalies. Nutarimas aptikrinti įrodymus nėra skųstinas.

82°. Tuo atsitikimu, kada leidžiama aptikrinti įrodymai, taikomos bendros šio Įstatymo taisyklės apie apžiūrą vietoje, liudytojų parodymus ir žinovų (ekspertų) nuomones. Dalyvauti įrodymų aptikrinimo bylose šaukiamas tiek prašytojas, tiek priešingoji šalis.

82°. Aptikrinimas įrodymų, nenurodžius prašytojui priešingosios šalies, leidžiamas tik tuo atsitikimu, jeigu prašytojas negali įvardyti to asmens, kuris atstovauja šiai šaliai.

82°. Patenkinimu prašymo aptikrinti įrodymus nelemiamas klausimas apie jų priimtinumą ir galią dėl

los bylos, kuriai prašytojas yra rūpinęsis imtis aptikrinimo priemonių. Bylininkas, nešauktas dalyvauti prie aptikrinimo įrodymų arba negavęs raginimo, turi teisės, ieškinio bylosenos metu, nurodinėti tuos prasilenkimus su nustatytąja įstatymų tvarka, kurie buvo padaryti aptikrinant įrodymus.

Antroji skirtis

Liudytojų parodymai.

83. Niekas neturi teisės atsisakyti nuo liudytojo pareigos. Iš šios taisyklės išskiriami tik:

1) bylininkų giminaičiai tiesioginės aukštesnės ar žemutinės eilės, bylininkų vyras ar žmona, o taip pat jų tikri broliai ir seserys, ir

2) asmenys, materialškai suinteresuotieji bylos išsprendimu vienos arba antros šalies labui.

84. Liudyti neprileidžiami:

1) pripažintieji pamišėliais ir negalintieji išsireikšti nei žodžiu, nei raštu, o taip pat nesveikapročiai, kurie, atitinkamai valdžiai įsakius, yra gydytojo tiriama arba liginami;

2) tie, kurie dėl savo kūno arba proto ydų negalėjo suprasti įrodomos aplinkybės;

3) vaikai prieš tėvus, ir

4) dvasininkai apie tai, kas jiems yra įtikėta per išpažintį¹⁾.

¹⁾ Taip pat negali liudyti ir išduoti jiems įtikėtas interesantų paslaptis: prisiekusieji advokatai (BPr 93, 704 str., TS 403 str.) ir notarai apie dalykus, sužinotus dėl jų tarnybos santykių (Not. Nuost. 23 str.). Žiūr. BS 653 ir 655 str.

Visus tokius asmenis neprileidžia liudyti patsai Teisėjas ir be bylininkų nurodymo arba prašymo, kada Teisėjas patiria šias suminėtas nušalinimo priežastis.

85. Vaikai nuo **septynerių** iki **keturiolikos** metų, evangelikų tikėjimo asmenys, kol jie nėra konfirmuoti, o taip pat atskirtieji nuo bažnyčios sprendimu bažnytinio teismo, gali būti klausinėjami, tačiau jie neprisaikininami.

86. Priešingosios šalies pareiškimu turi būti nušalinti liudytojai:

1) tiesioginės eilės giminaičiai visų laipsnių, o šalutinės — giminaičiai pirmųjų **trijų**, gentys pirmųjų **dvių** laipsnių ir vyras ar žmona to bylininko, kuris jais remiasi;

2) globėjai to bylininko, kuris jais remiasi, arba jo globiamieji asmenys;

3) bylininko tėvai, kuriais jisai remiasi, arba jo įvaikiai;

4) besibylinėjantieji su viena katra šalimi ir asmenys, materialiskai suinteresuotieji bylos išsprendimu tos šalies labui, kuri jais remiasi;

5) įgaliotiniai, jeigu jais remiasi jų įgaliotoja;

6) atskirtieji nuo bažnyčios sprendimu bažnytinio teismo, netekusieji visų pilietinių teisių ir nusmerktieji tokiomis bausmėmis, su kuriomis yra susijęs atėmimas teisės būti liudytoju¹⁾.

87. Liudytojų nušalinimui turi būti pareikšti ligi jų prisaikinimo arba ligi jų klausinėjimo, jeigu jie liudija be priesaikos.

88. Liudytojas, jeigu pats bylininkas neapsiims

¹⁾ Žiūr. BS 30 str.

jo atsivesti, šaukiamas 62 — 66 straipsniuose nurodytą tvarka raginimu, kuriame turi būti pažymėta:

- 1) bylininkų vardai ir pavardės;
- 2) bylos dalykas;
- 3) klausinėjimo vieta, diena ir valanda, ir
- 4) įstatymų numatytos bausmės už liudytojo neatsvykimą.

Valstybės Tarybos ir Seimo nariai, Ministerių Kabineto pirmininkas, ministrai, generaliniai sekretoriai, ministerijų ar savaimingų dalių valdytojai ir jų padėjėjai, gubernatoriai, karo apygardų viršininkai, generalinio štabo adjutantai (—), ir einantieji minėtų valdininkų pareigas gali prašyti Taikos Teisėją, per tris dienas gavus raginimą, išklausinėti juos jų būstinėje. Tokiu atsitikimu išklausinėjama einant taisyklėmis, išdėstytomis 93 straipsnyje.

89. Liudytojai kareiviai, einantieji aktyviąją tarnybą, šaukiami per artimiausią jų vyresnybę. Karininkai šaukiami betarpiškai raginimais, tačiau šaukiamieji teisman savaime neatleidžiami nuo tarnybos pareigų, jeigu jie nėra gavę savo vyresnybės sutikimo. Jei karo vyresnybė praneša, kad šaukiamasis liudytoju karys negali dėl karo aplinkybių pats atvykti teisman, tai šaukiamasis išklausinėjamas jo tarnaujamoje vietoje.

89'. Liudytojai geležinkeliečiai, kurių tarnyba yra įtraukta į tam tikrą sąrašą, sutartinai sudaromą Susisieikimo ir Teisingumo Ministerių, šaukiami raginimais, kurie siunčiami jų artimiausiai vietos vyresnybei ne vėliau kaip prieš septynias dienas iki raginime pažymėtos stojimo dienos.

90. Liudytojai dvasininkai, arba vienuoliai ar vie-

nuolės, nestoję teisman pirmuoju raginimu, šaukiami per jų artimiausią vyresnybę.

91. Liudytojas, kuris gyvena toje pačioje taikos teismo nuovadoje arba kad ir kitoje nuovadoje, bet ne toliau, kaip **dvidešimt penki** kilometrai nuo tos vietos, į kurią jis šaukiamas, už nestojimą teisman nuskirtu laiku, jeigu nepateikia rimtų pasiteisinimų, baudžiamas Taikos Teisėjo nutarimu nuo **vieno** lito¹⁾ ligi šimto dvidešimt penkių litų baudos, atsižvelgiant į bylos svarbumą ir liudytojo turtingumą, ir jam skiriama diena antrą kartą stoti teismą. Šia bauda baudžiamas liudytojas ir antrą kartą nestojęs.

Pastaba: Baudos, numatytos šiuo (91) straipsniu, eina Valstybės Išdan, jei įstatymas joms nenustato kitokio paskyrimo (plg. LLTS 25 str.).

92. Liudytojas per **dvi savaites** nuo pranešimo jam Taikos Teisėjo nutarimo apie nubaudimą, arba stojęs teisman naujai paskirtu laiku, gali pasiteisinti tam pačiam Taikos Teisėjui, kuris, jeigu pripažins jo pasiteisinimus rimtais, ir nuima baudą.

93. Liudytoją, kuris dėl senatvės, sunkios ligos arba kitų pateisinamų priežasčių negali atvykti teisman, Taikos Teisėjas klausinėja jo gyvenamoj vietoj ir besibylinėjančių šalių akivaizdoj, jeigu jos tat panorėtų. Lygiai taip pat liudytojai esti išklausinėjami jų gyvenamoj vietoj ir tuo atsitikimu, kada byloje reikia išklausinėti daugelis asmenų, gyvenančių vienoj vietoj.

93¹. Liudytojai išklausinėjami ne tik bylos teisimo vietoj, bet ir įrodymų tikrinimo vietoj, jeigu tai būtų reikalinga bylos aplinkybėmis.

¹⁾ Rusų tekste — „nuo 25 kap.“, atseit nuo 1,25 lt.

94. Liudytojus, gyvenančius kitoje teismo nuovadoje, toliau kaip už **dvidešimt penkių** kilometrų nuo tos vietos, kur esti teisama byla, klausinėja Taikos Teisėjas tosios nuovados, kurioje jie gyvena, iš anksto pranešęs apie tai bylininkams ir jų akivaizdoje, jeigu jie atvyksta nuskirtu laiku.

95. Liudytojai klausinėjami prisaikinti, jeigu besibylinėjančios šalys, savitarpiu susitarimu, neatleis jų nuo priesaikos. Nėstant dvasininko, Taikos Teisėjas klausinėja liudytojus neprisaikintus, priminęs jiems pareigą sakyti iš grynos sąžinės viską, ką tik jie žino, ir paėmęs iš jų parašą, kad jie visus savo parodymus pasižada, jeigu pareikalautų kas nors iš bylininkų, patvirtinti priesaika¹⁾. Įrodymų aptikrinimo bylose neateistieji nuo priesaikos liudytojai klausinėjami, jeigu galima, prisaikinti.

1) CPR 95 str. nustatyta, kad šaliai reikalaujant paklaustas be priesaikos liudytojas turi būti perklaustas su priesaika; atsisakyti perklausti liudytoją teismas gali tikrai tada, jeigu ras, kad liudytojo parodymas negali turėti bylai reikšmės (CPR 81¹ str.); o kadangi šioj byloj apygardos teismo sprendimas paremtas liudytojų parodymais, reiškia teismas pripažino liudytojų parodymus esant bylai svarbius, todėl ir negalėjo atsisakyti perklausti juos su priesaika (614/27).

2) Apygardos Teismas, kaip apeliacinė instancija, šaliai reikalaujant, turi perklausti su priesaika liudytojus klausus T. Teisėjo be priesaikos. Gali neklausti tik: 1) jei pirmoj instancijoj bylininkai bus atleidę liudytoją nuo priesaikos arba 2) jei Apygardos Teismas pripažins, kad aplinkybė, kuria liudytojas nustato, neturi bylai reikšmės (T/12 — spr. 1927-X-6 d. Laurinaičių byloje).

3) Kauno Apyg. Teismas savo bendrajame susirinkime, eidamas TS 250 str., 1927-XII-10 d. nutarė: nurodyti p.p. taikos teisėjams, kad prisilaikant CPR 95 str. ir 395 str. paaišk. 10 ir

¹⁾ Priesaikos ir pasižadėjimo tekstai pridėti gale.

BPr 97 ir 163 str. paaišk. 19 ir 715 str., taikos teisėjai turi teisę patys klausti liudytojus, juos prisaikinę be dvasininkų asistencijos, ir tik bylininkams arba kuriam jų nors vienam prašant turi kviesti dvasininką (aplindr. 1927 XII-23 d. Nr. 2123).

96. Nuo priesaikos atleidžiami:

1) visų krikščionių tikybų dvasininkai ir vienuoliai ar vienuolės, ir

2) asmenys, kurie priklauso tikybai ar sektai nepripažįstančiai priesaikos; vietoj priesaikos jie iškilmingai pasižada liudyti visą tiesą, kaip liepia jų sąžinė.

97. Kiekvienas liudytojas klausinėjamas skyrium, bylininkų akivaizdoj, jeigu jie yra atvykę į klausinėjimo vietą.

98. Neišklaustieji liudytojai negali būti akivaizdoj beklausinėjant kitus liudytojus.

99. Liudytojui išpasakojus savo parodymus, Taikos Teisėjas leidžia šalims užduoti nuo savęs liudytojui klausimų dėl visų reikalingų, jų manymu, dalykų.

100. Prireikus išaiškinti liudytojų parodymų prieštaračius dėl esminių dalykų, Taikos Teisėjas suveda tuos liudytojus akistaton.

101. Liudytojų parodymų esmė įtraukiama į protokolą, kuris perskaitomas liudytojui ir pasirašomas tiek jo, tiek ir Taikos Teisėjo. Jeigu liudytojas yra beraštis, apie tai pažymima protokole, kurį po to ir pasirašo pats vienas Taikos Teisėjas.

101¹. Liudytojų parodymai negali būti pripažinti įrodymu tokių įvykių (faktų), kuriems įstatymu

reikalaujamas rašytinis įrodymas¹⁾. Iš šios bendros taisyklės išskiriami šie atsitikimai:

1) kai sudarytasis aktas dėl bent kokios nuo bylininko valios nepareinančios priežasties yra pamestas, sunaikintas arba pagrobtas, bet kurio buvimas ir turinys gali būti įrodytas, be liudytojų, dar ir kitokiais įrodymais, ir

2) kai paskolos arba kilnojamojo turto įkeitimo sutartis yra sudaryta sumai ne didesnei kaip **šimtas penkiasdešimt litų**.

1) Einant CPr Įst. 101¹ str. leidžiama remtis liudytojų parodymais dėl nustatymo tokių aplinkybių, kurioms įrodyti įstatymo reikalaujama įrodymas raštu, jeigu tam tikras raštas dingo be bylininko kaltės ir jeigu jo buvimas ir turinys gali būti be liudytojų parodymų nustatytas dar kitokiais įrodymais (126/25).

2) Apdraskyto ir dalinai neiskaitomo akto turiniui nustatyti, jei šio dokumento nuorašo nėra galimybės gauti, einant CPr 101¹ str. gali būti klausiami liudytojai (254/27).

3) **Depozitas**. Einant CPr 1460²⁹ str. atsakovas turėjo teisės sudėti skolą depozite, bet neprivalėjo tatai padaryti, jeigu atsakovas atsisakė ją priimti. Tad kalbamasis faktas (ieškovo atsisakymas priimti pinigus) gali būti įrodinėjamas liudytojais, einant CPr 101¹ str. (212/27).

4) **Miškas**, pakol jis nenukirstas, kaip surištas¹⁾ su žeme ir kaip žemės priklausinys, yra nekilnojamas turtas ir fakto įgijimo to turto nuosavybės negalima įrodinėti liudytojų parodymais; bet faktą miško pirkimo nusikirtimui galima įrodinėti liudytojų parodymais, nes sutartis dėl miško perleidimo nusikirtimui yra pasizadėjimo sutartis (obligacinė sutartis) ir gali būti padaryta ir naminiu būdu (spr. 1930—X—1 d. Pr. Kuncevičiaus b.).

Žiūr. išaišk. po 409 str.

102. Liudytojo parodymus įvertina Taikos Tei-

¹⁾ t. y. dokumentas.

²⁾ suaugęs, susijungęs su žeme.

sėjas, atsižvelgdamas į liudytojo patikimumą, jo parodymų aiškumą, pilnumą ir tikrumą.

Einant CPr 102 str. taikos teisėjų bylose teismas privalo tiksliai apsvarstyti liudytojų parodymus ir padaryti savo išvadą, bet neprivalo sprendime nurodinėti, kodėl jis patikėjo vienu liudytojų parodymais, ir nepatikėjo kitų, kaip to reikalauja CPr 411 str. bylose, kurias sprendžia Apygardos Teismas kaip I instancija (spr. 1930-XII-12 d. A. Kondrotavičienės ir Banienės b.). Žiūr. išaišk. po 142 t. 2, 411 str.

103. Liudytojas, kuris nori gauti atlyginimą už sugaištį arba kelpinīgius turi apie tai pareikšti ligi pasibaigęs tai dienai skirtas teismo posėdis. Šis atlyginimas išieškomas iš tos šalies, kuri yra nurodžiusi tą liudytoją.

104. Liudytojui skiriamas atlyginimas, einant Civilinio Proceso Įstatymo 861 str. (V. Ž. Nr. 43, eil. 442).

104¹. Visų tikybų dvasininkai, kviečiami Taikos Teisėjo liudytojams prisaikinti, atlyginami einant taisyklėmis, išdėstytomis 863¹ ir 864 straipsniuose, o jeigu jie gyvena ne ten, kur yra teismas, tai gauna ir kelpinīgius, remiantis 863 straipsniu.

Trečioji skirtis

Rašytiniai įrodymai (dokumentai)

105. Visokeriopie aktai, tiek notariniai ir pareikštiniai, tiek ir naminiai, o lygiai ir kitoki raštai¹⁾, turi būti Taikos Teisėjo apsvartomi besprendžiant bylą.

¹⁾ Čia suprantami tiksliai šalių pateiktieji raštai — plg. 339 str.

1) Tiksliai fiziniai asmenys gali būti paklausti liudytojais, nes tiksliai tokiems asmenims tegali būti pritaikinta ta tvarka, kuri liudytojams yra nustatyta (liudytojų priesaika, jų nušalinimas ir kit.). Kai fizinių asmenų raštai turi pakeisti tų asmenų, kaip liudytojų, duotinus parodymus teisme, tai tokiu atveju tie jų raštai bus liudytojų parodymai raštu.

Tie raštai, kuriuos teismas šiuo atsitikimu laiko rašytais liudytojų parodymais, nėra toki parodymai — tatai yra įstaigų, bankų laišškai, kurių viename duotas ir nuorašas esančio tame banke dokumento; o bankas negali būti klausiamas liudytoju. Toki bankų raštai, vadinasi, yra tie dokumentai, apie kuriuos kalba CPr 105 str. (76/28).

2) Laiškas. Eidamas CPr 95, 97, 99 ir 101¹ str. Taikos Teisėjas negalėjo remtis ieškovės brolio laišku, rašytu šioje byloje Butų Skyriui, nes čion šitas asmuo rašo kaip liudytojas, o tokia liudytojo parodymo forma prieštarauja įstatymui (194/25).

106. Turinys rašytinių dokumentų, nustatyta tvarka sudarytųjų arba paliudytųjų, negali būti griau-namas liudytojų parodymais.

1) Tą aplinkybę, kad turtą pardavė skolininkas, norėdamas išvengti priteistą sumą išmokėti, galima įrodinėti ir liudytojų parodymais (16/28).

2) Prašymas klausti liudytojus įrodymui aplinkybių, priešingų dokumentų turiniui, atmestinas (spr. 1930-VI-13 d. K. Vaitiekūno byloj).

Žiūr. išaišk. po 10², 101¹ ir 409 str.

106¹. Abejojimas dėl akto tikrumo turi būti šalies pareikštas tuojau, kaip tik pateiktas jai aktas. Prieš pareikštą abejojamą akto tikrumu šalis, pateikusioji aktą, tame pat posėdy turi atsiliepti: ar ji norinti remtis šiuo aktu. Jeigu ji neatsilieptų arba pati atsisakytų nuo įtartojo akto, tai jis neįimamas įrodymu; o jeigu ji remtųsi įtartuoju aktu, tai tuokart tiriamas jo tikrumas (autentiškumas) 547, 549—553 straipsniuose nustatyta tvarka.

107 panaikintas

108. Negali reikšti abejojimo akto tikrumu tas asmuo, kurio vardu aktas yra išduotas arba sudarytas, jeigu jis to asmens pasirašytas.

109. Neleidžiama reikšti abejojimas dėl tikrumo tvirtinių, notarinių ir nustatyta tvarka paliudytųjų aktų.

109¹. Ištyrinėjęs įtartąjį aktą ir išklausęs šalis, Taikos Teisėjas pripažįsta aktą tikru arba nutaria neimti jo įrodymu.

109². Ginčas dėl akto suklastojimo gali būti pareiškiamas visu bylosenos metu.

109³. Ginčas, pareikštas dėl suklastojimo tokio akto, nuo kurio nepareina sprendimo esmė, nestabdo bylos eigos.

109⁴. Kada prieš svarbų bylai nuspręsti aktą, pareiškiamas ginčas dėl suklastojimo nenurodant kaltinamojo, tai Taikos Teisėjas siūlo pateikusiai šį aktą šaliai, duoti statų atsakymą, ar ji ketinanti remtis itartuoju aktu, ir tuosyk, esant reikalui, paskiria atsiliepimui duoti tam tikrą laikotarpį, bet ne ilgesnį kaip **septynios dienos**. Jeigu šalis neišpildo šio reikalavimo, tai įtartasis aktas neimamas įrodymu.

Žiūr. išaišk. po 547, 556 str.

109⁵. Gavęs atsiliepimą, kad šalis norinti remtis itartuoju aktu, Taikos Teisėjas skiria iškėlusiam ginčą bylininkui **septynias dienas** itartojo akto suklastojimo įrodymams pateikti, išpėdamas, kad, jeigu įrodymai laiku nebus pateikti, ginčas apie suklastojimą bus atmetas.

109⁶. Išžiūrėjęs ir patikrinęs pateiktuosius dokumentus, o kada reikia, ir ištyrinėjęs įtartąjį dokumentą 547, 549—553 straipsniuose nustatyta tvarka,

Taikos Teisėjas nutaria arba atmesti ginčą apie suklastojimą, arba pripažinti aktą suklastotą ir neimti jo įrodymu.

109⁷. Taikos Teisėjas gali pareikalauti, kad asmuo, kurio rašysena yra palygintina, parašytų jo, Teisėjo, akivaizdoje keletą eilučių arba žodžių. Atsisakymą išpildyti Teisėjo reikalavimą arba tyčiomis pakeitimą rašysenos Teisėjas gali palaikyti įrodymu prieš šį asmenį.

109⁸. Be būdų, nurodytų 547, 549—553 straipsniuose, aktas gali būti tyrinėjamas teismo reikalams nustatytuoju fotografišku, chemišku arba technišku būdu. Prireikus Taikos Teisėjas gali siųsti aktą ištyrinėti artimiausio apskrities miesto Taikos Teisėjui, o taip pat į moksliskai teisminės ekspertyzos kabinetą.

109⁹. Bylininkas, iškėlęs akto suklastojimo ginčą, jeigu Taikos Teisėjas atmeta tą ginčą, yra nuteisiamas mokėti nuo **penkiasdešimt** ligi **penkių** šimtų litų baudos.

110. Jeigu iškėlusis akto suklastojimo ginčą stačiai ką nors kaltina šiuo suklastojimu, o lygiai ir tuo atsitikimu, kada aktas, Taikos Teisėjo patikrintas, esti pripažintas suklastotas ir todėl yra tirtinas, Taikos Teisėjas siunčia savo nutarimą šiuo reikalu, sykiu su pačiu aktu, vietiniam Apygardos Teismo Prokurorui.

110¹. Perduodamas Prokurorui byla apie suklastojimą tokiu atsitikimu, kada stačiai kas nors būna kaltinamas tuo suklastojimu, Taikos Teisėjas arba sustabdo pas save visą civilinę byloseną iki pasibaigs byla baudžiamąja tvarka, arba, vienai ir antrai šaliai

prašant, svarsto tiktai tas bylos dalis, kurių sprendimas nepareina nuo įtartojo akto.

111. Kai byla apie akto suklastojimą yra nukreipta baudžiamąja tvarka, stačiai ką nors kaltinant šį suklastojimą padarius, ir baudžiamojo teismo sprendime, kuriuo teisiameysis yra išteisintas, nebūna nutarta, ar aktas yra tikras ar suklastotas, tai šis aktas, vienai ar antrai šaliai prašant, gali būti tiriamas ir Taikos Teisėjo apšvarstomas akto tikrumui nustatyti.

Ketvirtoji skirtis

Pripažinimas.

112. Kai viena katra šalis, savo byloje taikos teisme, pati pripažįsta raštu arba žodžiu, kad iš tikrųjų yra buvus tokia aplinkybė, kuri gali eiti patvirtinimu jos priešininko teisių, tai nereikia tas faktas įrodinėti.

CPr 112 str. prasme, atsakovų šalies pripažinimas negalima griauti liudytojų parodymais (spr. 1929-I-24 d. A. Čekavičiaus b.).

113. Pripažinimas, kurį pareiškia vienas iš bylos bendrininkų, turi įrodymo galią tik prieš tą, kuris yra ką pripažinęs.

114. Vieno iš bylininkų pripažinimas yra privalomas kitiems drauge dalyvaujantiems byloje bylininkams (bendrininkams) tik tuo atveju, jeigu jie yra pasižadėję solidariškai atsakyti¹⁾.

¹⁾ Rusų teksto 114 str. redakcija visai sutiko su pirmutine redakcija 483 str. Pakeitus 1914-VI-10 d. įstatymu 483 str., kaip toliau jis paduotas, turėtų būti su juo suderinama ir 114 str. redakcija. „Krugovaja poruka“ nustojo reikšmės: ji buvo taikoma daugiausia valstiečių bendruomenių santykiams, kuris institutas Lietuvoje neveikia.

*Penktoji skirtis***Priesaika.**

115. Bylininkams nedraudžiama, savitarpiu jų susitarimų, prašyti Taikos Teisėją išspręsti bylą, remiantis daroma vieno iš jų priesaika, bet Taikos Teisėjas negali nei versti bylininkų daryti priesaiką, nei pats siūlyti ieškovui arba atsakovui prisiiekti.

116. Prašymas priesaikai daryti paduodamas ir bylininkai prisaikinami einant taisyklėmis, išdėstytais 486—496 straipsniuose su nurodytais 116¹ ir 116² str. pakeitimais

116¹. Bylininkai gali išreikšti savo sutikimą bylai išspręsti priesaika — pasirašymu apie tai Taikos Teisėjo protokole, kuriame įrašomos ir reikalaujamos 487 straipsniu žinios.

116². Pirmesniame (116¹) straipsnyje numatytu atveju priesaikos tekstą (489 str.) sudaro Taikos Teisėjas.

117. Priesaika eina įrodymu tų aplinkybių, dėl kurių buvo prisiiekta, ir negali būti griaunama jokiais kitais įrodymais.

118. Bylininkams neleidžiama prisiiekti :

1) byloje dėl nuosavybės teisės nekilnojamam turtui;

2) byloje, kuriose dalyvauja nepilnamečiai ir aplamai asmenys, kuriems neleidžiama laisvai rinkuoti (disponuoti) turta;

3) dėl įrodymo aplinkybių, susijusių su nusikaltamuoju darbu;

4) byloje, susijusiose su interesu valdžios įstaigų, miesto ar valsčiaus savivaldybių;

5) draugių, bendrovių ir kompanijų byloje, ir

6) kai norima griauti tiesioginė prasmė aktų, kurių tikrumas neįtartas.

Šeštoji skirtis

Apžiūrėjimas vietoje ir žinovų nuomonės tarimas.

119. Apžiūrėjimas vietoje, dalyvaujant arba nedalyvaujant žinovams (ekspertams), daromas tiek prašymu vienos katros šalies, tiek ir Taikos Teisėjo nuožiūra.

Nėra tokio įstatymo procesualinės taisyklės, kad kiekvienoje byloje vienai šaliai prašant teismas būtinai privalėtų daryti vietos apžiūrėjimą ir išmatavimą ginčijamo sklypo; teismas šiuo atžvilgiu atsisiūri į bylos aplinkybes (177/24).

120. Apžiūrėjimą daro pats Taikos Teisėjas prie dviejų patikimų liudytojų ir bylininkų, kurie kviečiami žodžiu arba raginimu.

Butų Skyrius, kaip kolegialinė įstaiga, gali pavesti padaryti vietos apžiūrėjimą ir dviem ir vienam savo narių; tas įstatymo peržengimo nesudaro (5/26).

121. Neatvykus bylininkams, apžiūrėjimas nestabdomas ir neatvykusieji netenka teisės skųstis dėl Taikos Teisėjo atliktų apžiūros veiksmų.

122. Taikos Teisėjas gali, bylininko prašomas arba savo nuožiūra, atsiklausti žinovų nuomonės apie tokį dalyką, kuriam įkainoti arba ištirti reikalingas tam tikras prityrimas.

123. Žinovų parenkama nuo vieno iki trijų, savitarpio bylininkų sutikimu, o jeigu nesusitartų, tai žinovus skiria Taikos Teisėjas. Juos nušalinti leidžiama tomis pat taisyklėmis, kaip kad ir liudytojus.

Einant CPr 123 str. T. Teisėjas neprivalo kviešti būtinai 3 žinovus o gali pasitenkinti 2 ar 1 žinovu (26/27).

124. Atliktai vietos apžiūrai ir žinovų parodymams sudaromas protokolai, kurį pasirašo Taikos Teisėjas, bylininkai, liudytojai ir žinovai. Jeigu kuris

suminėtujų asmenų būtų beraštis, apie tai nusakoma protokole.

124¹. Žinovams šaukti, klausinėti, o taip pat jiems atsisakius pateikti savo nuomonės ir neatvykus teisman, taikomos liudytojams nustatytosios taisyklės.

Pastaba: Baudos už nestojimą, be pateisinamų priežasčių, Taikos Teisėjo šauktų žinovų, o taip pat už nepateikimą jų nuomonės nuskirtuoju laiku, eina Valstybės Įždan, jei įstatymas joms nenustato kitokio paskyrimo (plg. LLTS 25 str.).

124². Žinovams atlyginama, einant Civilinio Proceso Įstatymo 860 ir 862 str. (V. Ž. Nr. 43. eil. 442).

124³. Žinovų atlyginimas išieškomas pirmiausia iš tos šalies, kuri yra prašiusi ištirimo (ekspertyzos), ar iš kiekvienos šalies lygiomis, jeigu abidvi šalys yra tai prašiusios, arba jeigu ištirimas yra paskirtas Taikos Teisėjo nuožiūra.

Septintoji skirtis

Apylinkės žmonių kvota.

124⁴. Kvota apylinkės žmonių daroma taisyklėmis, išdėstytomis 412 — 437 straipsniuose.

Šeštas skyrius

Apie byloseną atskiraisiais prašymais.

Pirmoji skirtis

Apie ieškinių aptikrinimą.

125. Ieškinių aptikrinimo prašymų tenkinimas pareiškia nuo Taikos Teisėjo; bet kada, pateikdamas

skolai išieškoti paskolos pasižadėjimą, padarytą ar paliudytą nustatytąja tvarka, arba protestuotą vekselį, išieškotojas reikalauja aptikrinimo, tai Taikos Teisėjas neturi teisės atmesti aptikrinimo reikalavimą. Jeigu ieškinys yra pagrįstas žemės ūkio darbininko samdymo sutartimi, sudarytąja normalinėmis samdos sutarčių sąlygomis, tai Taikos Teisėjas taip pat neturi teisės atmesti ieškovo reikalavimą tuoju aptikrinti ieškinį, kai tik būna pats ieškinys pareiškiamas.

126. Aptikrinimas ieškinių, keliamų taikos teismuose, atliekamas einant taisyklėmis, nustatytomis šio įstatymo II knygoj (590 — 652³ str.).

127. Taikos Teisėjas turi teisę, ieškovo prašomas, pareikalauti iš atsakovo, laikinai gyvenančio to teismo nuovadoj, kad jis, jeigu būtų apskustas sprendimas, duotų įkaitą arba laidą (garantiją) patikimo vietos gyventojų.

128. Neišpildžius tokio reikalavimo, Taikos Teisėjas turi teisę uždėti areštą atsakovo kilnojamajam turtui, sulig atiteistosios iš jo sumos didumu.

Antroji skirtis

Apie traukimą ir įsikišimą trečiojo asmens į bylą.

128¹. Tiek ieškovui, tiek ir atsakovui leidžiama prašyti, ne vėliau kaip nuskirtą jiems stoti teismo dieną, traukti trečiąjį asmenį į vedamą tarp jų bylą; tuosyk jie turi nurodyti jo vardą, pavardę ir gyvenamąją vietą ir pagrindus, dėl kurių jis turėtų būti traukiamas bylon. Jeigu priešingoji šalis neprieštarauja arba jos prieštaravimus Taikos Teisėjas pripa-

žįsta nerimtus esant, tai bylos teisimas atidedamas, o traukiamajam asmeniui siunčiamas raginimas teismui stoti.

Jeigu šis atvyksta, jam taikomos visos taisyklės apie bylininkus. O jeigu šaukiamasis nuskirtuoju laiku neatvyksta ir neatsiunčia rašytinio pasiaiškinimo, tai byla teisiama, jam nedalyvaujant. Šiuo atveju bylininkas, prašęs traukti bylon trečiąją asmenį, gali prašyti Taikos Teisėją aptikrinti jo atreikalavimo (regreso) teisę iš traukiamojo asmens.

128². Trečiasis asmuo, kurio interesai galėtų nukentėti dėl bylos išsprendimo vienos katros šalies labui, paprašęs, gali būti įleistas taikos teisme visu bylosenos metu dalyvauti byloje išvien su ieškovu arba atsakovu, ir apie tai pranešama šalims.

1) Eidamas CPr 128² str. taikos teisėjas gali leisti suinteresuotam trečiam asmeniui dalyvauti byloje kartu su tuo ginčo dalyviu, su kurio reikalais jo, trečiojo asmens, reikalai supuola; vadinasi — trečiasis asmuo nepakeičia ir nepavadiuoja pagrindinių bylininkų, bet papildo vieną ginčo šalį. Niekur įstatyme nėra numatyta, kad pats pagrindinis bylininkas galėtų virsti trečiuoju asmeniu: tas ir negalėjo būti numatyta, nes tai būtų nesąmonė. Kiekvienas ginčas numato dvi ginčo šalis: kur nėra priešingų ginčo šalių, ten ir paties ginčo negali būti; o kur nėra ginčo, ten ir trečias asmuo nei įsikišti nei būti įleistas į nesamąjį ginčą negali ir pats pavadinimas „trečiasis“ asmuo“ rodo, kad toks asmuo gali atsirasti tiksliai ten, kur jau yra du pagrindiniai asmeniu (bylininku) — (291/24).

2) Einant CPr 128² str. trečiasis asmuo, kurio reikalai, išsprendus bylą, gali nukentėti, jam prašant, yra taikos teisėjo leidžiamas, bylai einant, stoti bylon drauge su ieškovu arba atsakovu (58/26).

3) Kadangi kasatorė pareiškė savo norą įstoti bylon trečiuoju asmeniu atsakovo pusėn — tiksliai apeliacijos instancijoje, o veikiančiuoju įstatymu bylose, įeinančiose į taikos teisėjo kompetenciją, tas yra leidžiama daryti tiksliai pirmoje

instancijoje — taikos teisme, — tai apygardos teismas, atmetęs jos reikalavimą, pasielgė teisėtai (110/25).

4) Bylose, kurios yra sprendžiamos taikos teismuose įstatymas leidžia trečiajam asmeniui prašyti ištotti bylon tiksliai tol, kol byla nėra taikos teisėjo išspręsta. Apeliacinėje instancijoje jis to reikalauti negali: tas yra aiškiai pareikšta CP 128² str. tekste, o palyginimas šio teksto su CP 663 str. tekstu dar labiau pabrėžia nustatytą šiuo atžvilgiu procesualinės tvarkos skirtumą taikos teismų bylose ir apygardos teismų (kaip pirmosios instancijos) bylose: ten 663 str. leidžiama trečiajam asmeniui ištotti bylon visą laiką, kol tęsiama byla vadinasi, ir apeliacinėje instancijoje; čion gi tiksliai pas taikos teisėją, vadinasi, — apeliacinėje instancijoje negalima (15/26).

5) Taikos teismų bylose, pareiškę savarankius reikalavimus, tretieji asmenys nėra priimtini (32/26).

6) Kasatorius laiko šioje (bendrų ganyklų likvidavimo byloje) save suinteresuotu asmeniu, būtent jam svarbu, kad miškas būtų paliktas Miškų Departamentui, ir todėl, eidamas CP 128³ ir 663 str., jis galėjo prašyti jam leisti dalyvauti byloje kaip trečiajam asmeniui, bet jis tokio prašymo Žemės Tvarkymo Komisijoms nėra padavęs ir dalyvauti byloje trečiuoju asmeniu jam nebuvo pripažinta teisė, todėl sprendžiant bylą Žemės Tvarkymo Komisijose jis teisėtai nebuvo šaukiamas. Iš bylos matyti, kad dar projekto sudarymo stadijoje jisai (kasatorius) protestavo prieš paskyrimą miško Gedruikių k. ūkininkams, bet ir šiame pareiškime neprašė leisti dalyvauti byloje trečiuoju asmeniu (spr. 1928—V—30 d. Gedruikių ir kitų k. bendrų ganyklų likvid. byloj).

7) Apsaugos bylos. Sprendžiant bylą apsaugos tvarka, gali dalyvauti tretieji suinteresuotieji asmens tikslu apginti savo teises. Jeigu trečiasis asmuo, kurio teisės gali būti užgautos sprendimu, leidžiamas dalyvauti byloje, žiūrimoj ginčo tvarka, einant CP 128² str., tai neteislinga būtų tokiam asmeniui neleisti dalyvauti byloje, žiūrimoj apsaugos tvarka (311/27).

Žiūr. išaišk. po 665 str.

128³. Tenkinimas prašymų, suminėtu 128¹ ir 128² straipsniuose, pareina nuo Taikos Teisėjo, kurio nutarimai šiuo reikalu nėra skystini skyrium nuo

apeliacijos. Įleistas dalyvauti byloje, sutinkamai su 128² straipsniu, trečiasis asmuo naudojasi besibylinėjančios šalies teisėmis.

1) CPr 128³ str. yra pasakyta, kad trečiasis asmuo, leistas 128² str. tvarka dalyvauti byloj, naudojasi bylininko teisėmis, t. y. teisėmis bylininko, kurio pusėn ištoto trečiasis asmuo. Tai savo teisėmis toks trečiasis asmuo savarankiškai naudotis taikos teismo byloj negali. Šita išvada yra juo labiau teisinga, kad ji sutinka su bendrųjų teismų tvarka, nustatyta CPr 663 ir 665 str., kuriais yra numatyti dviejų rūšių tretieji asmens: 1) CPr 663 str., kaip ir 128³ str. tretieji asmens, ištojantieji bylon vieno bylininko pusėn ir 2) CPr 665 str. tretieji asmens, ištojantieji bylon savarankiškai, kurie gali ginti ir savo teises. (675/27).

2) Trečias asmuo byloje, sprendžiamose taikos teismuose, negali ištoti su savarankiškėmis teisėmis nepriklausomai nuo ieškovo arba atsakovo teisių; tik tai byloje, sprendžiamose apygardos teismuose, kaip pirmą instanciją, trečiasis asmuo gali pareikšti savistovius reikalavimus nepriklausomai nuo ieškovo arba atsakovo, o pas taikos teisėją trečias asmuo gali ištoti bylon ieškovo arba atsakovo pusėn, kaip jų pagalbininkas (spr. 1930—XII—5 d. Vilkaviškio miesto valdybos b.).

Septintasis skyrius

Apie sprendimų darymą (sprėseną).

129. Taikos Teisėjas, išklauses šalis, apsvaustęs visas iškeltas bylos aplinkybes ir įvertinęs, iš sąžinės įsitikinimo, įrodymų reikšmę ir galią, daro sprendimą, kuris neturi prieštarauti įstatymams.

1) Apžiūrėjimo duomenys ir visi kiti bylos aplinkybių įrodymai, žinoma, veikia į sprendimą ne automatiškai, bet tam tikru psichiniu teisėjo darbu; tiesioginiu sprendimo veiksmu yra žmogaus — teisėjo sąžinė (CPr 129 str.), jo nusistatymas, sudarytas tų davinų įvertinimu, jų veikimu į teisėjo psichiką; įsitikinimas, išpūdziai, logiškas samprotavimas — tebėra šio galutinio suvereninio sprendimo veiksnio — sąžinės

elementai; tai jie nėra ir negali būti atmetini; teisėjas jais vadovautis gali ir privalo. Savo išpūdžius teisėjas tegalėtų atmeti tada, kada, pavyzdžiui, jie prieštarauja jo logiško samprotavimo išvadamis, kada vieni jo sąžinės elementai nevisai yra suderinti su kitais, jis turi tarp jų pasirinkti, jis turi juos savo psichikoje nusverti ton ar kiton pusėn, bet jeigu jis savo išvados — sprendimo motyvuose kategoriškai pareiškia kurių nors savo sąžinės elementų, pavyzdžiui — išpūdžių, atmetimą, tai jis turi pasakyti, kodėl jis tai daro, kodėl jis randa, kad šio elemento svarba yra naikinama ir būtent kurių kitų jo sąžinės elementų; jis negali pareikšti, kad jis savo išpūdį atmeta, kadangi jis nenori juo vadovautis, — nes tai atrodo, lyg jis pašalina savo sąžinės veiksnį, kas prieštarauja įstatymui; įstatymas ne tikrai nedraudžia bet kaip tik tiesiog leidžia teisėjui vadovautis savo išpūdžiais, kiek pastarieji apsi-reiškė teisėjo sąžinės nusistatyme; negali teisėjas motyvuoti savo sprendimą taip, kad būtų galima manyti, jog jo išvada prieštaraujanti jo įsitikinimui (103/26).

2) Socialinis įstatymo vertinimas neįeina į teisėjo darbą, kada jam tenka įstatymo imperatyvai taikinti; privatinė skriauda tada tegali būti teisėjo įvertinta ir galėtų tapti kasacine vada, kada ji būtų neteisėta; bet jei kas yra teisėto padaryta, tai apie skriaudą ar nenaudingumą kasaciniame skunde netenka kalbėti; o ypač netenka kalbėti apie socialines įstatymo tendencijas ir dar labiau tada, kada įstatymas yra aiškiai paremtas viešuoju reikalu (349/26).

3) Išspręsti bent kurią ginčytiną klausimą Teismas tegali tam tikrais samprotavimais, kuriuos jis turi savo motyvuose išdėstyti, bet negali tai padaryti savo nuožiūra be jokių samprotavimų („sic voleo — sic jubeo“ — „byť po semu“). (388/25).

130 panaikintas.

131. Taikos Teisėjas neturi teisės nei daryti sprendimo apie dalykus, dėl kurių nepareikšta reikalavimo, nei atiteisti daugiau, kaip kad bylininkų buvo reikalaujama.

1) Eidamas CPr 4 ir 131 str. teismas sprendžia bylą ginčo ribose (T/1-nutarimas priežiūros tvarka 1921—IX—3 d. Smolskių byloje).

2) Kasatorius teisingai nurodo, kad apygardos teismas

peržengdamas CPr 131 str., priteisė ieškovui daug daugiau, negu jis buvo prašęs, būtent, ieškovas prašė tiksliai išimti iš atsakovo valdymo jo tėvo ūkį, o apygardos teismas ne tiksliai priteisė ieškovui reikalaujamą turtą, bet dar, jam to nereikalaujant, nutarė pripažinti jam įpėdinystės teisę į 6/7 dalis jo tėvo turto, t. y. priteisė ieškovui daugiau, negu jis prašė. (384/27).

Žiūr. išaišk. po 773 str.

132. Taikos Teisėjas nekelia klausimo apie senėjimą, jeigu bylininkai juo nesirėmė.

133. Darydamas sprendimą, Taikos Teisėjas nutaria kaltąją šalį atlyginti išteisintajai šaliai bylose nos išlaidas, jeigu šioji to pareikalautų.

134 ir 135 panaikinti.

135¹. Jeigu Taikos Teisėjas pripažįsta ieškovui teisę ieškomoms pajamoms ir nuostoliams atgauti, bet, numato, kad atlyginimo kiekis dėl reikalavimo pobūdžio negali būti nustatytas bendromis taisyklėmis apie ieškinių parėmimą įrodymais, tai gali paskirti atlyginimą savo teisingu nužiūrėjimu, pasiremdamas visų bylos aplinkybių sumetimais.

Alimentai. Panevėžio apygardos Teismas kiekį priteistų grūdų (išimtinę) nustatė, vadovaudamasis CPr 135¹ str. t. y. savo nuožiūra, kai tuo tarpu šitaip nustatyti ieškinio kiekį tasai straipsnis teismui leidžia tiksliai byloje dėl pajamų ir nuostolių, o ne dėl išlaikymo, arba dalios ekvivalento ir t. p., — kada bus konstatuota, jog kiekis pelno, ar nuostolių, negali būti nustatytas bendromis įrodymų taisyklėmis (198/26, 302/27, 616/27).

136. Jeigu nuteistoji šalis neturi jokių lėšų sumokėti atiteistai sprendimu pinigų sumai, tai Taikos Teisėjas gali išdėstyti mokėjimą tam tikrais terminais, atsižvelgdamas į atiteistąją pinigų sumą ir skolininko išgalia, ir apie tai, paprašius bylininkams, išduoda jiems liudymą.

Išieškant protestuotu vekseliu, neleidžiama išdėstyti atiteistos sumos mokėjimą dalimis (atodėliais).

137. Jeigu skolininkas neištesa mokėti kaip reikiant atodėliais¹⁾, nustatytais jam remiantis pirmesniuoju (136) straipsniu, tai ieškovo prašomas Taikos Teisėjas gali įsakyti tuojau išieškoti iš jo visą atiteistąją sumą.

138. Taikos Teisėjo sprendžiamose bylose leidžiamas skubusis sprendimo vykdymas, tiktai bylininkui prašant ir tik šitokiais atsitikimais :

1) kai išieškinys atiteistas tvirtiniu, notariniu, arba nustatytąją tvarka paliudytu aktu, ar protestuotu vekseliu, dėl kurio²⁾ tikrumo nebuvo keltas ginčas, ar naminiu aktu, pripažintu priešingosios šalies, o taip pat kada išieškinys būna atiteistas, remiantis atsakovo pripažinimu ieškomųjų reikalavimų;

2) kai pasibaigus nuomos laikotarpiui, nuomininkas yra nuteistas išsikraustyti arba atiduoti nuomojamąjį turtą, arba kada kas būna nuteistas atiduoti neteisėtai valdomąjį turtą ;

3) kai byloje dėl samdos samdytojas yra nuteistas atleisti tarną ar darbininką, arba šiam kuriam leista atstoti nuo samdytojo, arba kada iš samdytojo atiteista tarnams ar darbininkams atlyginimas už patarnavimą ar darbą;

4) kai tam tikromis bylos aplinkybėmis dėl neskubaus sprendimo vykdymo galėtų susidaryti didelė skriauda bylininkui, kurio labui sprendimas pada-

¹⁾ Vadinasi, jis yra neteslus (neįsipareigojęs).

²⁾ Reikia suprasti „akto ar vekselio“ — Žiūr. CPr., 110, 564 str.

rytas, arba patsai vykdymas ilgainiui pasidarytų neįmanomas(a);

5) kai atiteista išieškiniai, remiantis ypatingomis taisyklėmis apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais darbininkų ir tarnautojų, o tai pat jų šeimų narių (b), ir

6) kai atiteista išieškiniai, remiantis Nuostatais apie darbininkų apdraudimą nelaimingais atsitikimais. (Pram. Darb. Įst. 1913 m. l., 372 — 491 str. (c).

Žiūr. 169 str.

138¹. Skubusis sprendimo vykdymas gali būti leidžiamas bylininkui prašant, be nurodytų pirmesniame (138) straipsnyje, ir kitais atsitikimais, bet tik tada, kada sprendimas padarytas:

1) nuteisus už akių, arba

2) nors ir ne už akių nuteisus, bet dėl atsakovo paduoto atsiliepimo, (į pirmąją¹⁾ už akių nuteisimo sprendimą, kuriuo buvo leistas skubusis vykdymas.

138². Kada sprendimas yra leistas skubiąja tvarka vykdyti, einant 138¹ straipsnio 2 punktu, tai pirmuoju¹⁾ už akių nuteisimo sprendimu atlikti vykdomieji veiksmai tebegalioja tiek, kiek tas sprendimas yra patvirtintas paskesniu Teisėjo sprendimu.

138³. Atsitikimais, nurodytais 1—3, 5 ir 6 punktuose 138 straipsny ir 138¹ straipsny, nuo Teisėjo

¹⁾ Einant CPr 149¹ ir 721¹ str. str. sprendimas nelaikomas teisimu už akių, jei atsakovas bet kaip yra dalyvavęs byloje, tai atsakovas, padavęs atsiliepimą, bus dalyvavęs byloje ir todėl sprendimas neturėtų būti laikomas teisimu už akių; taigi suderinus minėtus įstatymo nuostatus, atpultų reikaldas minėti „pirmąją ir antrąją už akių nuteisimo sprendimą“. — (Žiūr. 153 str.).

pareina leisti skubųjį sprendimo vykdymą, neišreikalavus arba išreikalavus aptikrinimą iš šalies, prašančios sprendimą vykdyti. Skubusis sprendimo vykdymas, einant 138 straipsnio 4 punktu, yra leidžiamas, tiktai išreikalavus iš prašančios šalies atitinkamą aptikrinimą tam atvejui, kada Apygardos Teismas pakeistų Taikos Teisėjo sprendimą.

Šio aptikrinimo priemonėmis gali būti sustabdomas atidavimas ieškovui arba pardavimas areštuo- to ar aprašyto turto, arba atidavimas ieškovui pinigų, jau išieškotų ar išieškotinų iš atsakovo. Sustabdymas tokio atidavimo arba pardavimo yra privalomas, kada aptikrinimas reikalaujamas vykdant už akių nuteisimo sprendimą.

139. Padaręs sprendimą, Taikos Teisėjas trumpai jį parašo ir tuojau viešai paskelbia¹⁾ bylininkams prie visų ten esančiųjų žmonių.

Didesnėse ar painesnėse bylose sprendimo paskelbimas gali būti atidėtas ne ilgiau kaip **trims dienoms**.

1) CPr 139 str. uždeda rezoliucijos rašymo prievolę paties teisėjui, ką reikia suprasti taip, kad pats teisėjas savo ranka turi ją parašyti, tai apygardos teismas, aiškindamas, kad teisėjas galės rašyti rezoliuciją ir mašinėle — prasilenkė su sakytu įstatymu, bet vis dėlto atsiziūrint, jog apygardos teismo pateiktas taikos teisėjo sprendimo trūkumas yra grynai formalus ir bylai nė kiek nepakenkė, — tai apygardos teismo padarytas įstatymo peržengimas nėra tiek svarbus, kad dėl to turėtų būti jo sprendimas naikinamas (CPr 186 str. 2 p.). — (spr. 1930—VII—23 d. S. Tatvenio bl.).

¹⁾ Sprendimas, o taip pat rezoliucija, rašomas ir skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu (Konstituc. 66 str., V. ž. Nr. 275).

2) Žemės Tvarkymo įst. § 64 žodžiai „nutarimą šalims pranešus“, reiškia tą patį, ką ir CPr 139 str. žodžiai „teisėjas skelbia sprendimą šalims“, ir todėl laikas kasac. skundui paduoti skaitomas nuo dienos, kada buvo paskelbtas Žemės Tvarkymo Komisijos nutarimas, o ne nuo nutarimo nuorašo įteikimo dienos (T/13 — spr. 1928—I—26 d. Šuazel-de-Guffie byloje).

139¹. Paskelbęs sprendimą, Taikos Teisėjas neturi teisės nei panaikinti, nei pakeisti to, ką jis yra nutaręs bylos sprendime.

140. Taikos Teisėjas, paskelbdamas sprendimą, turi paaiškinti bylininkams apie jų teisę apeliuoti į Apygardos Teismą, apie nustatytą tam terminą ir apie tai, kad laiku neapskundus paskelbtasis sprendimas įsiteisės.

141. Paskelbęs sprendimą, Taikos Teisėjas turi parašyti jį galutinėj formoj ne vėliau kaip per **septynias dienas**.

142. Taikos Teisėjo sprendime, išdėstytaime galutinėj formoj, įrašoma¹⁾:

- 1) metai, mėnuo ir diena, kada padarytas sprendimas;
- 2) bylininkų vardai ir pavardės;
- 3) bylininkų reikalavimai;
- 4) sprendimo esmė, išdėstant aplinkybes ir motyvus, kuriais jis yra paremtas, ir nurodant įstatymus arba papročius, kuriais Teisėjas vadovavosi;
- 5) bylosenos išlaidos, atiteisiamos išteisintajai šaliai;
- 6) ar sprendimas vykdytinas skubiąja tvarka, ir
- 7) pačio Taikos Teisėjo parašas.

¹⁾ Žiūr. pastabą išnašoje prie 139 str.

1) Apygardos Teismas sprendime sako, kad jis apsva-
stęs įrodymus ir bylos aplinkybes, bet vieno pasakymo nepa-
kanka: einant CPR 169¹, 129 ir 142 str. Apygardos Teismas
privalėjo ne tiksliai apsvaistyti bylos aplinkybes ir įrodymus.
bet savo samprotavimus išdėstyti sprendime, nurodant šalių
reikalavimus ir atsikirtimus, o taip pat bylos aplinkybes, ku-
rios padėtos sprendimo pagrindan, ir įstatymus, kuriais vado-
vautasi (spr. 1929—I—3 d. G. Falkausko b.).

2) CPR 142 str. nereikalauja, kad teismas sprendime iš-
dėstyti visas bylos aplinkybes, reikalingas ir nereikalingas;
jis reikalauja tiksliai, kad būtų nurodytos aplinkybės ir teismo
sumetimai, kuriais pagrįstas sprendimas, tad ir nesvarbu, kad
teismas ne visus liudytojus mini sprendime. Nepaminėjimas
sprendime kai kurių liudytojų parodymų nerodo dar, kad tei-
smas tų liudytojų neturėjo galvoj; be abejo, teismas žiūrėjo
visų liudytojų parodymų, o nepaminėjo sprendime kai kurių
liudytojų tik todėl, kad jų parodymus pripažino bylai nesvar-
bius (spr. 1930—XII—10 d. K. Sabaliausko b.).

143 panaikintas.

144. Sprendimo nuorašą Taikos Teisėjas turi iš-
duoti ne vėliau, kaip trečią dieną nuo pareikala-
vimo.

Aštuntas skyrius.

Apie teisimą už akių ir apie protokolus.

Pirmoji skirtis

Apie teisimą už akių ir apie atsi-
liepimą į už akių nuteisimo spren-
dimą.

145. Jeigu atsakovas neatvyksta nuskirtuoju
laiku ir nepateikia rašytinio pasiaiškinimo bylos rei-
kalu (145¹), Taikos Teisėjas, ieškovo prašomas, daro
už akių nuteisęs sprendimą, o jeigu ieškovas neat-

vyksta ir nėra prašęs spręsti bylą jam nestojus (145² str.) — byloseną nutraukia ir, atsakovo prašomas, nuteisia ieškovą sumokėti teismo išlaidas ir nuostolių, atsakovo turėtus dėl pašaukimo į teismą, arba, atsakovo reikalaujamas, sprendžia bylą bendromis taisyklėmis, nuskirdamas laiką įrodymams tikrinti arba kitą veiksmą, kas tik reikalinga prirengti bylą sprendimui.

Ieškovas nenustoja teisės atnaujinti nutrauktąją bylą, paduodamas naują ieškomąjį prašymą. Šiuo atveju nutrauktoji bylosena nepertraukia senėjimo.

145¹ Atsakovas, užuot stojęs teisman pats arba per įgaliotinį, gali pateikti rašytinį pasiaiškinimą ir prašyti atsiųsti jam nuorašą nuspręsimos bylos rezoliucijos. Rašytinis atsakovo pasiaiškinimas pranešamas ieškovui, teisiant bylą, ir tos bylos sprendimas nelaikomas teisimu už akių. Bet nuo Teisėjo pareina pareikalauti, kad stotų atsakovas pats arba per įgaliotinį, jeigu dėl bylos aplinkybių būtinai prireiktų jo pasiaiškinimų žodžiu.

145². Ieškovas gali prašyti Taikos Teisėją spręsti bylą, jam nestojus, ir atsiųsti jam nuorašą nuspręsimos bylos rezoliucijos. Bet nuo Teisėjo pareina pareikalauti, kad ieškovas stotų pats arba per įgaliotinį, jeigu dėl bylos aplinkybių būtinai prireiktų jo pasiaiškinimų žodžiu. Jeigu ieškovas neišpildytų šio reikalavimo, Teisėjas nutraukia byloseną, nebent atsakovas prašytų tą bylą išspręsti.

145³. Jeigu abi šalys nestotų ir nei viena iš jų dviejų neprašytų spręsti bylą jai nestojus (145¹, 145²), tai byla nukeliama iš eilės ir gali būti vėl pa-

skirta posėdžiui, tiktai prašant vienai arba antrai šaliai.

146. Už akių nuteisimo sprendimu Taikos Teisėjas atiteisia ieškovui jo įrodytuosius reikalavimus.

147. Jeigu Taikos Teisėjas sužino, šiokių ar tokių būdu, tą pačią posėdžio dieną, kad ieškovas arba atsakovas nestojo dėl kurių nors nenugalimų kliūčių, arba kad raginimas nebuvo laiku įteiktas atsakovui, tai, atidėjęs bylą, jis paskiria bylininkams stoti naują terminą ir apie tai atvykusiajam paskelbia žodžiu, o neatvykusiajam siūnčia raginimą. Priežastys, kuriomis remiantis padarytas toks atidėjimas, turi būti išdėstytos protokole.

Liga. Einant CPr 147 str. byla atidedama, jei bylininkas negalėjo atvykti dėl nenugalimos kliūtis; liga nėra tokia nenugalima kliūtis, nes bylininkas gali pakeisti save įgaliotiniu; nors telegramoj skundėjas sako, kad jis staigiai susirgęs, bet šitas jo tvirtinimas nieku neparemtas, to dėliai apygardos teismas vien dėl tokios skundėjo telegramos, nesutinkant priešingajai šaliai, negalėjo bylos atidėti (spr. 1929—I—31 d. J. Šellerio byloj).

Žiūr. tezę 2 po 75 str.

148. Ligi nepadaręs už akių nuteisimu sprendimo iš bylos esmės, Teisėjas gali nutarti klausinėti liudytojus, kuriais remiasi šalys, daryti apžiūrą vietoje arba pareikalausti žinovų nuomonės, jeigu iš bylos aplinkybių pripažįsta tai reikalinga. Dėl šitokio nutarimo atskirieji skundai nepriimami ir jis gali būti apskųstas tik išvien su apeliacija iš bylos esmės.

149. Atsakovas, pasivėlavęs į paskirtą bylos posėdį, bet atvykęs teisman, ligi nepadarytas dar sprendimas iš bylos esmės, yra leidžiamas išdėstyti

paaškinimus žodžiu. Po to, jau sprendimas nelaikomas teisimu už akių.

149¹. Be atsitikimų, nurodytų 145¹ ir 149 straipsniuose, Taikos Teisėjo padarytas sprendimas, atsakovui nestojus, nelaikomas teisimu už akių:

1) jei atsakovas pats arba per įgaliotinį kaip nors yra dalyvavęs byloje, ir

2) jei atsakovas yra buvęs beteisiant bylą posėdžių salėj, bet paaškinimų, reikalaujant Taikos Teisėjui, nėra davęs.

150. Už akių nuteisimo sprendimo nuorašas siunčiamas atsakovui su pranešimu¹⁾.

150¹. Dalyvaujant byloje keletui atsakovų, iš kurių vieni yra stoję, o kiti ne, Teismo padarytas sprendimas nelaikomas nuteisimu už akių. Šis sprendimas, tačiau, laikomas nuteisimu už akių tų nestojusių atsakovų, kurie šaukiami buvo publikacijos keliu.

151. Per **dvi savaites** nuo tos dienos, kada jam įteiktas nuorašas už akių nuteisimo sprendimo, atsakovas turi teisę prašyti Taikos Teisėją šaukti ieškovo ir iš naujo teisti bylą.

152. Priėmęs atsiliepimą į už akių nuteisimo sprendimą, Taikos Teisėjas tuojau paskiria bylą posėdžiui ir apie tai praneša bylininkams. Iš naujo išteisęs bylą, Taikos Teisėjas daro sprendimą, po kurio pirmesnis sprendimas nustoja galios.

152¹. Tiek paduodamas atsiliepimą, tiek ir paskiau, ligi dar Taikos Teisėjas nėra padaręs naujo

¹⁾ Rusų teksto žodžiai „pri povestkie“ pakeisti „su pranešimu“, nes niekas čia neraginas, o tik pranešama, tokia pat tvarka, kaip raginimu, kad už akių nuteistasis gali skustis.

sprendimo, atsakovas gali prašyti sustabdyti leista už akių nuteisimo sprendimu skubųjį vykdymą. Toks prašymas išsprendžiamas ne vėliau kaip per **tris dienas** nuo jo gavimo. Nuo Teisėjo pareina, sykiu su vykdymo sustabdymu, imtis priemonių ieškiniui aptikrinti.

153. Jeigu antrusyk nestotų atsakovas, ieškovui prašant, daromas antrasis¹⁾ už akių nuteisimo sprendimas, į kurį atsiliepiamas neleidžiamas.

154. Tiek ieškovas, tiek ir atsakovas gali apskųsti už akių nuteisimo sprendimą apeliacijos tvarka.

155. Laikas apeliacijos skundui paduoti dėl **pirmojo** už akių nuteisimo sprendimo skaičiuojamas tiek ieškovui, tiek ir atsakovui, arba nuo tada, kada atsakovas faktinai gauna išrašą iš už akių nuteisimo sprendimo, arba nuo tada, kada atsakovui būna įteiktas raginimas sprendimą vykdyti, destis, kas pirmiau yra gauta. Prie šio laikotarpio priskaitomas nustatytasis kelionės laikas²⁾. Jeigu, padavus atsiliepiamą į už akių nuteisimo sprendimą, yra padarytas naujas sprendimas, tai laikas šiam paske- sniam apskųsti skaičiuojamas bendra tvarka nuo sprendimo paskelbimo dienos.

155¹. Byloje dėl ieškinio, pagrįsto žemės ūkio darbininko samdymo sutartimi, sudarytąja normalinės samdos sutarčių sąlygomis, ieškovas, kurio nau- dai išėjo už akių nuteisimo sprendimas (145 str.), turi teisės nestoti į antrusyk sprendžiamos, atsakovo

¹⁾ Žiūr. pastabą išnašoje prie 138¹ str.

²⁾ Žiūr. 300 str.

prašymu (151 str.), bylos posėdį. Jeigu naujas sprendimas išeitų ieškovo nenaudai, šis gali jį apskusti apeliacijos tvarka.

Antroji skirtis

Apie teismo posėdžių protokolus.

155². Taikos Teisėjas arba jo pavestas Sekretorius sudaro kiekvienai bylai arba vieną bendrą protokolą, arba paskirus protokolus atskirais bylą liečiančiais teismo veiksmais.

155³. Protokole turi būti įrašytos visos svarbios aplinkybės, kaip štai:

1) žodžiu pareikštas ieškomasis prašymas ir sakytinis pareiškimas apie įgalotinio pasirinkimą, apie traukimą arba įsikišimą į bylą trečiojo asmens;

2) šaukimas šalių, liudytojų ir žinovų, jų nestojimas teisman ir pasekmės to;

3) žodžiu nurodytieji arba šalių pateiktieji įrodymai, nušalinimas ir nusišalinimas liudytojų ir žinovų, jų prisaikininimas, jų parodymų esmė, teisme padarytieji šalių pripažinimai, pirmutinių reikalavimų pakeitimas, apžiūros, įkainojimai ir žinovų tarbos nuomonės;

4) iškėlimas ginčo apie suklastojimą ir padarytas dėl šito nutarimas;

5) prašymai ir nutarimai apie ieškinio aptikrinimą;

6) bylininkų susitaikymas ir taikos sutarties sąlygos;

7) bylos sprendimas ir pažymėjimas, kad įvykdyta taisyklė, išdėstytoji 139 straipsny;

8) šalių pareikštieji pagrindai Taikos Teisėjui nusišalinti ir nutarimai dėl šių;

9) sprendimo kreipimas vykdyti;

10) bylos sustabdymas arba nutraukimas, ir

11) žodžiu pareikštieji atsiliepinimai į padarytą už akių nuteisimo sprendimą ir skundai (68¹ str.).

155⁴. Bylininkai, nereikalavę įtraukti į protokolą priešingosios šalies padaryto pripažinimo, neturi teisės paskiau juo remtis, jeigu jis nebus įtrauktas į posėdžio protokolą.

155⁵. Protokolas rašomas per posėdį arba paskiau, bet tuojuo po to veiksmo, kuris jį liečia, ir turi būti pasirašytas Taikos Teisėjo ir, be to, sutvirtintas Sekretoriaus, jeigu protokolą šis yra surašęs. Kai tik protokolas parašytas, tuojuo bylos dalyviai, liudytojai ir žinovai, jeigu jie raštingi, pasirašo tas bendro protokolo dalis arba tuos paskirus protokolus, kuriuose surašyti jų veiksmai arba paaiškinimai. Bylininkai gali pareikšti pastabas apie netikslų išdėstymą įvykusių posėdyje veiksmų arba jų pasakytų pareiškimų ir reikalavimų. Bylininkų pastabos įrašomos protokole žemiau Taikos Teisėjo parašo. Išžiūrėjęs pastabas, Taikos Teisėjas daro dėl jų savo išvadą, kurią jis ir pasirašo.

Devintas skyrius

Apie Taikos Teisėjų sprendimų vykdymą.

156. Sprendimas įsiteisėja:

1) kai prieš jį bylininkai nėra padavę apeliacijos skundo nustatytu laiku, ir

2) kai sprendimas Taikos Teisėjo buvo padarytas nuteisus už akių, ir, į padarytą už akių nuteisimo sprendimą, nebuvo paduota nustatytu laiku nei atsiliepinimo nei apeliacijos.

Ziūr. po išaišk. po 892 str.

157. Kai Taikos Teisėjo sprendimas įsiteisėjo, arba jeigu sprendimas yra skubiąja tvarka vykdytinas, Taikos Teisėjas, bylininkui paprašius, išduoda jam vykdomąjį raštą.

Pastaba: Prašant darbininkui nutraukti samdos sutartį, sudarytą normalinės samdos sutarčių sąlygomis, skubusis vykdymas jo labui padarytojo sprendimo suteikia pagrindą iš samdytojo išreikalauti darbininko pasą ir jo samdos knygelę¹⁾. Jeigu samdytojas jų negrąžintų, Taikos Teisėjas išduoda darbininkui pažymėjimą naujiems pasui ir samdos knygelei tuojau gauti.

158. Taikos Teisėjo sprendimus vykdo arba vietos policija, arba valsčiaus ar kaimo vyresnybė, arba teismo antstoliai, esą prie apygardos teismų. Visi šie asmenys sprendimo vykdymo reikalais turi klausyti Taikos Teisėjo.

Ziūr. LLTS 13, 14 str.

Valsčiaus viršaitis turi teisę gauti atlyginimą už taikos teisėjų sprendimų vykdymą (nut. 1928—III—23 d. — T/13).

159. Sprendimai ir nutarimai, Taikos Teisėjų padaryti, vykdomi einant taisyklėmis, išdėstytomis šio Įstatymo II knygoj.

Pastaba I. Taisyklės, išdėstytos 1222¹—1222²⁹ straipsniuose, taip pat taikomos byloms, vedamoms taikos teismuose, laikantis dar ir taisyklių apie šau-

¹⁾ Sutarties formuliarą.

kimą raginimais, kurios išdėstytos 58, 59 ir 61—66 straipsniuose.

Pastaba II. Taisyklės, išdėstytos 967¹—967¹⁴ straipsniuose, taikomos taip pat byloms, vedamoms taikos teismuose, tačiau prisiekusieji advokatai tik su jų sutikimu gali būti paskirti gynėjais prie teismo sprendimų vykdymo ir prie priverstinio vykdymo aktais prieš atsakovus, kurių gyvenamoji vieta nėra žinoma.

Einant CPr 159 str., taikos teisėjo nutarimų vykdymas yra daromas tvarka, nustatyta CPr II knygoj; tai taikos teisėjo nutarimo vykdymas yra skundžiamas CPr 963 ir 1433 str. nustatytu laiku — per dvi savaiti (527/27).

160. Visi ginčai, kilę dėl sprendimų vykdymo, o taip pat ir skundai dėl vykdymo vilkinimo, pareina spręsti Taikos Teisėjui, kurio nuovadoje yra vykdomas sprendimas.

Žiūr. išaišk. po 964 str.

161. Kilę, bevykdant sprendimą, nesusipratimai dėl to sprendimo prasmės, sprendžiami Taikos Teisėjo, padariusio sprendimą.

Dešimtas skyrius

Apie priverstinį vykdymą aktais.

161¹. Priverstiniam vykdymui pareina:

1) tvirtiniai, notariniai ir paliudytieji, einant Notariato Įstatymo (146, 147 str.) taisyklėmis, aktai apie pinigų išmokėjimą arba sugražinimą daiktų arba kitokio kilnojamojo turto, jeigu pildymas šiuose

aktuose įtrauktu pasižadėjimų nesulygtas pačiame akte pareinamai nuo išpildymo tokių sąlygų, kurių įvykimas turi būti prieš tai ieškovo įrodytas; .

2) sudarytos arba paliudytos ta pat tvarka nekilnojamojo turto nuomos sutartys, kiek liečia nuomininko pasižadėjimą išsikraustyti arba atiduoti nuomojamąjį turtą¹⁾, pasibaigus nuomos terminui, ir taip pat pasižadėjimą mokėti nuompinigius;

3) protestuoti vekseliai, ir

4) susitarimų aktai, paliudyti, einant tam tikromis taisyklėmis apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais darbininkų ir tarnautojų, o taip pat jų šeimos narių.

161². Nurodytieji 161¹ straipsnyje aktai negali būti priverstinai vykdomi:

1) jei šis vykdymas kreipiamas prieš valdžios įstaigą, ir

2) jei akto pasižadėjimas yra nusenėjęs ir nuse-nėjimas aiškiai matyti iš paties akto turinio.

161³. Priverstinio vykdymo aktais teisę turi:

1) asmuo, kurio vardu išduotas aktas;

2) asmuo, kuriam aktas perduotas įrašų, paliudytu pareikštine tvarka, arba tam tikru aktu-tvirtiniu, notarinio arba pareikštiniu;

¹⁾ Notarinė arba naminė sutartis, paliudyta valsčiaus valdybos, notaro arba taikos teisėjo, duoda teisę samdytojui kelti bylą samdininkui iškraustyti iš buto CPr 161¹⁻²⁴ str. tvarka.

Tačiau keliant bylą sutarties terminui neišėjus, jei prašoma išsikraustyti samdininką su šeima, tai samdininkui duodama laiko šešios savaitės nuo įteikimo jam pranešimo apie nutarimo vykdymą geruoju išsikraustyti iš buto (V. Ž. Nr. 306. eil. 2057, § 37).

3) pažymėtųjų asmenų įpėdinis, jeigu įpėdinystės teisės patikrintos testamentu, patvirtintu vykdymui, arba teismo nutarimu apie įpėdinystės teisių patvirtinimą.

4) laiduotojas, sumokėjęs už skolininką teismo sprendimu arba priverstinio vykdymo tvarka, arba kai laiduotojas sumokėjo už skolininką ir tai yra patikrinta įrašu akte arba atskiru rašteliu, kurie yra paliudyti pareikštine tvarka;

5) įgijėjas išnuomoto nekilnojamo turto (161¹ str. 2 p.¹⁾), jeigu įgijimo teisės patikrinamos tvirtiniu arba duotiniu aktu, arba paminėtais šio straipsnio 3 punkte dokumentais apie turto paveldėjimą, ir

6) protestuoto vekselio laikytojas, kurio vardu protestuotas vekselis, o taip pat įsirašytojas, laiduotojas ir tarpininkas, išmokėję vekseliu ir pareiškę atreikalavimą (Vekselių Įstatai, 1903 m. l., 23, 53, 59, 64, 66, 103, 104, 109, 110 str.).

Nepamatuotas kasatorių nurodymas, kad ieškovė vekselį gavusi jau po protesto ir todėl einant CPr 161³ str. 6 p. negalėjusi pasinaudoti nurodytu CPr 161¹⁻²⁴ str. tvarka. Einant CPr 161¹¹ skolininkas gali kelti ieškinį prieš kreditoriaus reikalavimą tiksliai iš esmės, bet ne dėl formalių trūkumų; be to, kasatorius nurodytos aplinkybės nepadėjo savo ieškinio pagrindan, tad teismas šios aplinkybės ir negalėjo svarstyti, kaip išeinančios iš ieškinio pagrindo ribų (spr. 1930—VI—6 d. E. Donskio-Konkerio ir J. Jelskio b.).

161⁴. Priverstinis vykdymas aktais leidžiamas:

1) prieš asmenį, kurio vardu išduotas aktas, o protestuotu vekseliu — prieš visus pasižadėjusius juo asmenis;

¹⁾ Rusų tekste klaidingai pažymėta („161¹ str.“).

2) prieš termininį laiduotoją, jeigu apie laidavimą įrašyta pačiame akte, jį sudarant arba paliudijant pareikštine tvarka, arba kad ir paskiau yra tatai įrašyta pačiame akte ir paliudyta pareikštine tvarka (Civil. Įst., 1914 m. I., 1560 str.) ir jeigu, be to, dar prašymas apie priverstinį vykdymą paduotas ne vėliau kaip per mėnesį nuo tos dienos, kada sukako pasižadėjimo terminas;

3) prieš asmenį, kuriam nuomos sutartimi atiteko teisė naudotis turtu (161¹ str., 2 p.), jeigu tokios teisės perėjimas yra įrodomas pareikštiniu įrašu sutartyje, arba tam tikru aktu — tvirtiniu, notariniu arba pareikštiniu, ir

4) prieš pasižadėjusio asmens įpėdinius, priėmusius jo palikimą, kada tatai būna nustatyta teismo nutarimu apie jų patvirtinimą įpėdinystės teisėse arba apie testamentą patvirtinimą vykdymui.

Einant CPr 161^a str. skolininkui mirus, įsakymų tvarka gali būti padarytas nutarimas apie ieškojimą skolos tikslai iš skolininko įpėdinių, nustatyta tvarka teismo patvirtintų (spr. 1930—I—8 d. L. Sagevičiaus b.).

161^b. Prašyme apie priverstinį vykdymą pinigų išmokėjimo aktais turi būti aiškiai nustatyta išieškomoji kapitalinė suma ir priskaitomieji netesybų pinigai ir procentai, sutartiniai ir įstatyminiai, o vekseliu — taip pat dar susijusios su protestu išlaidos ir įstatymu nustatytasis atlyginimas (Vekselių Įst., 1903 m. I., 45, 53, 102, 103 str.).

161^c. Prie prašymo išieškotojas turi pridėti patį priverstinai vykdytiną aktą ir pusę teismo mokesčių, nustatytų 200² straipsny, o taip pat žyminį mokestį, numatytą 200³ straipsny, o su vekseliu, be to, — dar ir protesto aktą.

161⁷. Prašymai apie priverstinį vykdymą kreipiami: apie išmokėjimą pinigų pasižadėjimu arba apie sugražinimą daiktų ir kilnojamojo turto — Taikos Teisėjui tos nuovados, kur atsakovas nuolatos arba laikinai gyvena, ar kur vykdymas turės būti atliekamas ¹⁾, o tvirtiniais ikeitimo aktais ir pasižadėjimais išsikraustyti arba atiduoti nuomojamąjį nekilnojamąjį turtą — vietos Taikos Teisėjui.

Daromieji taikos teisėjų, einant CPr 161^{1—24} str. vykdomieji užrašai nėra sprendimai; šie užrašai vykdomi prisilaikant numatytų šiame įstatyme taisyklių, kurios apsaugoja skolininko interesus; kadangi šios taisyklės, kaip procesualinės, Klaipėdos krašto teismams neprivalomos, tai skolininkas jomis ir negalėtų pasinaudoti Klaipėdos krašto teismuose. Tad reikia pripažinti, kad kreditoriui panorėjus pasinaudoti numatyta CPr 161^{1—24} str. tvarka ir gavus iš taikos teisėjo vykdomąjį užrašą, jis, kreditorius, turi būti laikomas sutikęs, kad byla eitų tvarka, numatyta mūsų Civ. Proc. įstatų ir baigtusi toj apygardoj, kur buvo jo paties pradėta (spr. 1929—XII—9 d. G. Levinkofienės b.).

161⁸. Taikos Teisėjas, pripažinęs prašytojo pretenziją, tenkintina priverstinio vykdymo tvarka, nešaukdamas atsakovo, rašo apie tai rezoliuciją akto lape, o trūkstant jame šiam reikalui vietos — atskirame prie jo prisiūtame lape, bet taip, kad rezoliucija prasidėtų pačiame akto lape. Rezoliucijoj turi būti nurodyta:

- 1) metai, mėnesis ir diena, kada ši padaryta;
- 2) vardai ir pavardės išieškotojo ir atsakovo;
- 3) akto išdavimo data ir jo rūšis;
- 4) kas būtent turi būti įvykdyta priverstinai;
- 5) atiteistos iš atsakovo teismo išlaidos, o taip pat atlyginimas už bylos vedimą, kiek jo numatyta 161²² straipsny, ir

¹⁾ kur pasižadėjimas turėjo būti išpildytas — CPr 36¹ str.

6) Taikos Teisėjo parašas ir antspauda.

161⁹. Jei būtų atmestas priverstinio vykdymo prašymas, tai Taikos Teisėjas sugrąžina prašytojui aktą, įrašęs jame atmetimo priežastis, o taip pat kitus pateiktus dokumentus, teismo mokesčius ir žyminį mokestį.

161¹⁰. Aktas su vykdomąja rezoliucija, išieškotojui prašant, kreipiamas priverstinai vykdyti, einant nustatyta sprendimams vykdyti tvarka ir šiomis taisyklėmis:

1) rezoliucijos vykdytojas, siųsdamas atsakovui vykdytinį raginimą, turi prie jo pridėti vykdomojo akto bei rezoliucijos nuorašą ¹⁾, išieškotojo pateiktą vykdytojui.

2) atsakovui geruoju atsilyginti skiriamos **trys dienos**, skaitant nuo įteikimo vykdytinio raginimo ir

3) įvykdęs aktą visai arba tik iš dalies, vykdytojas pažymi tai pačiame akte, ir jau visai įvykdęs, perduoda aktą atsakovui, o jeigu sumokėta tik dalis — išduoda raštelį apie tai; o jei buvo išieškota nuomos sutartimi — sugrąžina aktą išieškotojui.

161¹¹. Per šešius mėnesius, nuo įteikimo nuorašo priverstinai vykdytino akto, atsakovas, jeigu jisai laiko išieškotojo reikalavimus neteisėtais, gali, remdamasis bendru pagrindu teismų kompetencijos sulig ieškinio kaina, pareikšti ieškinį prieš išieškotoją, jo reikalavimams iš esmės nugūnčyti. Per **pirmąjį mėnesį**, o jeigu priverstinis vykdymas dar nebaigtas, tai iki visiškai jis bus baigtas, šis ieškinyš gali būti pareikštas tiek pagal išieškotojo gyvenamąją vietą, tiek ir pagal vykdomųjų veiksmų atlikimo vietą, o šiam lai-

¹⁾ patikrintą prašytojo parašu — CPr 263 str. p. 5.

kotarpiui pasibaigus — tik pagal išieškotojo gyvenamąją vietą. Tuosyk ieškinio pareiškėjas gali prašyti sustabdyti priverstinį vykdymą, arba jeigu išieškotojas jau yra gavęs šia tvarka atlyginimą, — aptikrinti ieškinį.

Einant CPr 161¹¹ str. ieškinys gali būti pareikštas per 6 mėnesius, skaitant nuo įteikimo skolininkui vykdomojo akto nuorašo (o ne nuo vykdomojo raginimo įteikimo), kurį nuorašą, einant CPr 161¹⁰ str., kreditorius privalo pristatyti teismo antstoliui (spr. 1929—XI—15 d. F. Finkelšteino b.).

2) Einant CPr. 161¹¹ str. skolininkui leidžiama kelti dėl taikos teisėjo padaryto įsakymų tvarka nutarimo tikrai tokį ginčą, kuriuo iš esmės paneigiami kreditoriaus reikalavimai (spr. 1930 — I — 8 d. L. Sajevičiaus b.). Žiūr. išaišk. po 161¹³ str.

3) Įsakymo vykdymo sustabdymas, einant CPr 161¹¹ str., yra ieškinio apsaugojimo būdas, tai einant CPr 166 str. taikos teisėjo nutarimas apie įsakymo vykdymo sustabdymą gali būti apskūstas atskirai nuo apeliacijos (spr. 1929—XI—8 d. Panevėžio Vokiečių Smulk. Kredito Draugijos b.).

161¹². Už ieškinius, nurodytus pirmesniame (161¹¹) straipsnyje, teismo mokesčiai imami per pusę mažesni, kaip kad 202² straipsnyje numatyti.

161¹³. Priverstine vykdymo tvarka išieškotieji pinigai, arba išreikalautieji iš atsakovo daiktai, arba kitoks turtas, atiduodami išieškotojui tik po septynių dienų, jeigu atatinckamo teismo nutarimu nebuvo sustabdytas išieškojimas arba aptikrintas ieškinys.

161¹⁴. Taikos Teisėjo įsakymus, dėl prašymų apie priverstinį vykdymą, išieškotojas gali apskūsti atatinckamam, pagal skundžiamojo įsakymo padarymo vietą, Apygardos Teismui atskiraisiais skundais iš visų tų dalykų, dėl kurių jo reikalavimai nepatenkinti.

161¹⁵. Minėtieji 161¹⁴ straipsnyje skundai galima

duoti per **septynias dienas** nuo tos dienos, kada išieškotojui sugražintas jo pateiktasis aktas (161⁸. 161⁹ str.).

161¹⁶. Prieš keldamas ieškinį, nurodytą 161¹¹ straipsnyje, atsakovas gali per **septynias dienas** nuo įteikimo pirmojo vykdytinio raginimo, kreiptis į vietinį Taikos Teisėją, kur kas yra vykdoma, su prašymu sustabdyti priverstinį vykdymą. Tokį prašymą Taikos Teisėjas sprendžia, apsvarstęs atsakovo atsikirtimus prieš išieškotojo reikalavimus, nedelsdamas ir kiekvienu atsitikimu ne vėliau kaip į **trečią dieną**, kai būna tą prašymą gavęs.

161¹⁷. Prašymas sustabdyti vykdymą galima paduoti ir per Teismo Anstolį, kuris tuojau pateikia jį Taikos Teisėjui spręsti.

161¹⁸. Jeigu atsakovas paduoda prašymą, paminėtą 161¹⁶ straipsnyje, tai ligi jo išsprendimo sustabdomas išdavimas išieškotojui pinigų arba vertybės popierių, priklausančių atsakovui, ir perdavimas arba iškraustymas iš nuomojamojo turto, o taip pat pardavimas turto, į kurį yra nukreiptas išieškojimas. Vykdomo sustabdymas nustoja galios, kada Teisėjas paduotąjį apie tai prašymą atmeta. O jeigu toks prašymas patenkinamas, Teisėjas gali sustabdyti ir visus kitus vykdomuosius veiksmus, pareikalavęs iš atsakovo, jeigu tatai pripažįsta reikalinga, pateikti aptikrinimą.

161¹⁹. Taikos Teisėjo nutarimas dėl prašymo, paduotojo einant 161¹⁶ straipsniu, sustabdyti vykdymą, nėra skustinas ir turi būti vykdomas Taikos Teisėjo pasirašytu įsakymu, duodamu Teismo Anstolio vardu.

161²⁰. Taikos Teisėjo įsakymas sustabdyti vykdymą nustoja galios, jeigu per **mėnesį** nebūna

patvirtintas nutarimu to teismo, kurio kompetencijai, remiantis 161¹¹ straipsniu, pareina atsakovo ieškinys apie atpalaidavimą nuo išieškojimo.

161²¹. Išieškotojas, kuriam Taikos Teisėjas neleidžia ieškoti priverstinio vykdymo tvarka, gali nepareinamai nuo apskundimo, einant 161¹⁴ straipsniu, pareikšti prieš atsakovą savo reikalavimus ginčo bylų tvarka.

161²². Atsakovas privalo, išieškotojui reikalaujant, sugrąžinti jam teismo mokesčius, suderinamai su atiteisto išieškojimo suma, ir kitas teismo išlaidas, o taip pat atlyginimą už bylos vedimą, nustatytą Taikos Teisėjo nuožiūra, bet ne daugiau kaip **penktąją dalį** atlyginimo, numatyto prisiekusiųjų advokatų atlyginimo taksoje.

161²³. Asmeniui, kuris iškelia ieškinį ginčo bylų tvarka tokiu aktu, kuriuo galėjo būti daromas išieškojimas priverstinio vykdymo tvarka, paskiriamas, jam reikalaujant, atlyginimas už bylos vedimą, suderinamai tiksliai su taja atiteistų reikalavimų suma, kurios atsakovas teisme nepripažino.

161²⁴. Taisyklės, išdėstytos 161¹—161²³ straipsniuose, taikomos ir teismuose sudaromoms taikos sutartims bylose (71, 1359, 1364 str.), kuriose atsakovas būva apsiėmęs vienašaliu pasižadėjimu išmokėti pinigus, ar sugrąžinti daiktus arba kitą kilnojamąjį turtą, ar išsikraustyti arba perduoti nuomojamąjį turtą, pasibaigus nuomos laikotarpiui. Tokių taikos sutarčių vykdymo reikalu teismas, kuriame ėjo byla, pasibaigtoji susitaikymu, išduoda prašytojui nuoraša taikos sutarties, taikos prašymo arba taikos protokolo, su įrašu apie bylos numarinimą (nutraukimą).

Vienuoliktas skyrius

Apie apskundimą Taikos Teisėjų sprendimų.

162. Visus Taikos Teisėjų sprendimus galima apskusti Apygardos Teismui apeliacijos skundų tvarka. Apeliacijos skundams paduoti nustatytas vienas mėnesis nuo sprendimo paskelbimo dienos.

Žiur. LLTS 18 str.

162¹. Taikos Teisėjo sprendimui apskusti, susekus naują aplinkybę arba suklastojimą akto, kuriuo sprendimas yra paremtas, nustatytasis mėnesio laikotarpis skaitomas nuo tos dienos, kada prašytojas sužinojo naują aplinkybę, arba nuo tos dienos, kada įsiteisėjo baudžiamojo teismo sprendimas apie pripažinimą akto suklastotą. Minėtas skundas yra nesvarstytinas, jeigu jis paduotas, jau praslinkus dešimčiai metų nuo tos dienos, kada buvo padarytas sprendimas.

Įsiteisėjusiems Taikos Teisėjų sprendimams peržiūrėti yra nustatyta apeliacijos tvarka, todėl su prašymu peržiūrėti bylą dėl naujų aplinkybių Taikos Teisėjas turi pasielgti kaip su apeliacijos skundu, t. y. pristatyti ne V. Tribunalui, o Apyg. Teismui (T/12 — spr. 1927-VIII-26 d. Našlėnų b.).

163. Apeliacijos skunde turi būti nurodytos priežastys, dėl kurių skundėjas (apeliatorius) laiko sprendimą neteisiu. Apeliacijoje neleidžiama reikšti naujų reikalavimų.

1) Teismas atmetė prašytojo skundą atnaujinti apeliacijos teisę, raskamas, kad jis gavęs sprendimo nuorašą 3 vl. po pietų galėjęs dar tą pačią dieną paštu paduoti apeliacijos skundą ir, kad jis nepadavęs raštu prašymo išduoti jam sprendimo nuo-

raša, neirodė savo tvirtinimo, kad jis žodžiu prašęs kelis kartus sprendimo nuorašo.

Teismo nurodymas, kad skundikas galėjęs tą pačią dieną paštu pasiųsti apeliaciją nieku neparemtas, nes einant CPr 163 str. apeliacijos skunde turi būti nurodytos priežastys, dėl kurių skundėjas laiko teismo sprendimą neteisėtu, o tam reikalinga su sprendimo motyvais susipažinti ir pasitarti su prityrusiu teismo srity asmeniu. Kad skundikas negalėjo raštu įrodyti, jog jis yra prašęs laiku nuorašo dėl to negalima jo kaltinti; čia taikos teisėjo kaltė, nes einant CPr. 52 str. prašytojas galėjo savo prašymą pareikšti žodžiu ir teisėjas privalėjo įrašyti šį prašymą į protokolą arba bent apie tai pažymėti byloje, o to nepadaryta, nors neabejojama, kad prašytojas pareiškė žodžiu prašymą išduoti jam sprendimo nuorašą ir klausimas kyla tik tai dėl laiko kada tas pareiškimas padarytas (409/26).

2) CPr 163 str. sako apie naujų apeliacijos skundo pretenzijų pareiškimo neleistinumą, bet nedraudžia atsakovui daryti naujus prieš ieškinį atsilikimus (spr. 1930-VI-18 d. 7. Raizio b.).

164. Apeliacijos skundas duodamas tam Taikos Teisėjui, kurio sprendimu skundžiamasi. Prie apeliacijos skundo pridedami jo ir visų jo priedėlių nuorašai sulig skaičium bylininkų (apeliantų), kurių teisės tuo ginčijamos.

164¹. Jeigu numiršta, nepasibaigus apeliavimo laikotarpiui, bylininkas arba įgaliotinis, įgaliotasis apeliacijai paduoti, tai taikomos 751—753 straipsnių taisyklės. Tuosyk apeliacijai paduoti laikotarpis yra skaitomas nuo velionio mirimo dienos, jeigu apeliavimo laiko būna likę ne mažiau kaip **dvi savaitės**; priešingu atveju tam skiriamos dvi savaitės.

164². Apeliacijos skundas gražinamas, Taikos Teisėjo nutarimu, su pranešimu:

1) kai jis esti paduotas pasibaigus nustatytiems terminams, ir

2) kai skundą paduoda įgaliotinis, neįgaliotas apeliacijai duoti.

Ziūr. išaišk. po 250, 778 str.

164³. Apeliacijos skundas sulaikomas:

1) jei prie jo nėra pridėti teismo mokesčiai bei žyminis mokestis, ir

2) jei prie jo nėra pridėta kiek reikia apeliacijų ir priedėlių nuorašų.

Šitokiais atvejais, nepridėtiems prie apeliacijos mokesčiams arba nuorašams pristatyti, skiriamas apeliatoriui reikiamas laikas, tačiau ne ilgesnis kaip tiek dienų, kiek tuo atsitikimu dar liko laiko apeliacijai priimti, o jeigu lieka mažiau kaip **septynios dienos**, tai septynių dienų laikotarpis su užilginamuoju kelionės laiku nuo tos dienos, kada paskelbtas šiuo reikalu Taikos Teisėjo nutarimas.

165. Taikos Teisėjas, gavęs apeliacijos skundą, siunčia Apygardos Teismui, ne vėliau kaip per tris dienas, visą bylą su apeliacijos skundu ir jo priedėliais; o nuorašus skundo ir jo priedėlių pasiunčia su pranešimu¹⁾ priešingajai šaliai (apeliantams).

166. Atskirieji skundai dėl Taikos Teisėjo procesualinių bylosenos veiksmų gali būti paduodami tiksliai sykiu su apeliacija, išskyrus skundus dėl bylos vilkinimo, dėl nepriėmimo ieškomojo prašymo, atsiliepimo į padarytą už akių nuteisimo sprendimą arba apeliacijos, dėl Teisėjo nenusišalinimo, dėl patenkinto formalinio atmetimo, dėl nepatenkinto formalinio atmetimo iš kompetencijos taisyklių, dėl nutarimų prašymais: ieškinį aptikrinti, leisti skubiąja tvarka sprendimą vykdyti, apeliacijos teisę at-

¹⁾ Ziūr. paaiškinimą išnašoje prie 150 str.

statyti ir apie priverstinį vykdymą aktais. Šitokiais atsitikimais skundai gali būti duodami skyrium nuo apeliacijos.

1) **Apskundimas nutarimo apie bylos nutraukimą.** Apygardos Teismo, kaip apeliacinės instancijos, nutarimas, kuriuo byla nutraukta, yra skundžiamas ne septynių dienų laiku (189 ir 167 str.), bet bendrąja kasacijos tvarka, nustatyta 185 ir 191 str. (T/11 — spr. 1927-III-15 d. Puodžiūno byloje su Rimkum).

2) **Ekspertyza.** CPr 166 str. nenumato atskirų skundų dėl ekspertyzos paskyrimų, tad Apygardos Teismas turėjo tokio atskiro skundo iš esmės visiškai nesvarstyti.

Ta aplinkybė, kad Taikos Teisėjas leido savo nutarimą, kuriuo reikalavimas daryt ekspertyzą buvo atmestas, apskūsti, negalėjo Apygardos Teismui duoti pagrindo svarstyti skundą iš esmės, nes Taikos Teisėjo nutarimas šiuo atveju yra klaidingas ir priešingas tam pačiam CPr 166 str. (282/26).

Žiūr. išaišk. po 189 str. — tz. 3 ir 4.

167. Atskirieji skundai gali būti duodami per septynias dienas, skaitant nuo tos dienos, kada paskelbtas teismo nutarimas, išskyrus skundus dėl bylos vilkinimo, kurie galima duoti per visą bylos eigą.

168. Skundai prieš Taikos Teisėją dėl bylos vilkinimo, arba dėl nepriėmimo ieškomojo prašymo, atsiliepimo į paduotąjį už akių nuteisimo sprendimą arba apeliacijos skundo, paduodami Apygardos Teismui, o kiti atskirieji skundai paduodami skundžiamajam Taikos Teisėjui, kuris juos pateikia, per **septynias dienas** nuo skundo gavimo, Apygardos Teismui sykiu su savo paaikškinimu.

Atskirų skundų padavimo tvarka. Įstatymai yra rašomi žmonių naudai, todėl tais atsitikimais, kada Taikos Teisėjas nepriima arba grąžina ieškinio prašymą, atsisaukimą arba apeliaciją, bylininko naujas, skundas, einant CPr str., duodamas apeliacinei instancijai tiesiog, kad tas skundas tikrai atsidurtų, kur reikia. Bet, kada dėl atskiro skundo grąžinimo naujas skundas siunčiamas aukštesnei instancijai per taikos teisėją, tada

bylininkas, aišku, turi vilties, jog Lietuvos Taikos Teisėjas tikrai pristatys jo skundą kur reikia; tad bylininko tikslas yra šituo keliu taip pat pasiekiamas. Tad šit nėra priešinga CPr 168 str. prasmei. Todėl ir kadangi kai kada bylininkui būna patogiau paduoti skundas aukštesnei instancijai per žemesnę instanciją ir kadangi nurodytas bylininko pasiteikėjimas teismu yra taikos teisėjui brangintinas, — reikia laikytis padarytos išvados (527/27). Žiūr. 3 tezę po 189 str.

169. Apygardos Teisme privatiniai¹⁾ skundai svarstomi nešaukiant šalių, bet atvykusioms į Teismą šalims leidžiama duoti paaiškinimai. Esant laiku paduotam skundui dėl skubaus vykdymo, Taikos Teisėjas tą vykdymą sustabdo (V. Ž. Nr. 74 eil. 640).

169¹. Apygardos Teisme, kaipo apeliacinė instancijoj, bylos eina taisyklėmis, nustatytomis Taikos Teisėjams, ir laikantis dar čia išdėstytų tam tikrų nuostatų (170—178, 180—184 str.).

Einant CPr 80 ir 773 str. apeliacinė instancija svarsto bylą tik tiek, kiek yra apskustas pirmos instancijos sprendimas (138/26).

Žiūr. išaišk. po 80 str.

Dvyliktasis skyrius

Apie byloseną taikos teismų apeliacinėj instancijoj (Apygardos Teisme¹⁾).

170. Bylininkas, gavęs apeliacijos skundo nuorašą, gali ligi dienos, paskirtos bylos posėdžiui Apygar-

¹⁾ Vertime vartojamas terminas „atskirieji skundai“.

²⁾ Šiame ir XIII, XIV bei XV skyriuje Apygardos Teismas minimas kaipo antroji taikos teismų instancija (Mirovoj Sjezd).

dos Teisme, paduoti šiam Teismui rašytinį paaiškinimą dėl apeliacijos skundo.

Einant CPr 170 str. bylininkas gali paaiškinimus raštu paduoti apeliacinei instancijai tiksliai ligi bylos sprendimo dienos. Prasidėjus teismo posėdžiui, einant CPr 169¹ ir 68 str., bylininkų paaiškinimai duodami tiksliai gyvu žodžiu (298/25).

171. Apie laiką, paskirtą bylos posėdžiui Apygardos Teisme, bylininkams pranešama raginimais.

Neiteikus raginimo šalims padarytas Apygardos Teismo sprendimas negali būti paliktas galioje, kadangi sulaužytas CPr 171 str (293/25).

172. Byla sprendžiama, kad ir neatvyktų šalys. Ir neatvykus vienai katrai šaliai, antroji šalis turi teisės duoti paaiškinimų žodžiu.

173. Apygardos Teismas teisčia gyvu žodžiu ir viešai. Teisimas prasideda tuo, kad vienas iš posėdžio narių praneša bylos aplinkybes; po to eina rungtinė šalių ginčysena.

174. Įrodymus tikrina pats Teismas, arba, jo pavestas, vienas kuris teismo narys.

175. Teismo posėdžio Pirmininkas, o jam leidus, ir Teisėjai, gali bylininkams užduoti reikiamą bylai išaiškinti klausimų.

176. Kai teismo posėdžio Pirmininkas suprato, kad bekalbėdami bylininkai yra pakankamai išaiškinę bylą, tai ginčyseną nutraukia.

177. Teismo posėdžio Pirmininkas turi mėginti bylininkus sutaukinti.

Kad Apygardos Teismas nepasiūlė šalims susitaikinti yra trūkumas, bet tas trūkumas neliečia nei sprendimo teisingumo, nei jo teisėtumo; tad jis nesudaro kasacinės vados, griaunančios teismo sprendimą, nes taikintis šalys gali visuomet (248/24, 298/25).

178. Jeigu bylininkai susitaiko, tai jų taikos sutartis įtraukiama į protokolą ir jų pasirašoma.

Žiūr. išaišk. po 71, 1364, 1366 str.

179. panaikintas.

180. Taikos Teisėjas, kurio sprendimas arba veiksmas yra apskūsti, neturi antrojo instancijoje dalyvauti nei bylose nei sprendime tos bylos. Jeigu būtų reikalingi jo paaiškinimai, Apygardos Teismas jį pasikviečia, bet davęs paaiškinimų jisai tuojau pasišalina iš posėdžiaujančių teisėjų tarpo.

1) Taikos Teisejas, kuris I instancijoje buvo pradėjęs žiūrėti bylą, bet nepabaigė, einant CPr 180 str., galėjęs dalyvauti II instancijoje, nes apskūstasis sprendimas ne jo, o kito teisėjo padarytas (455/26; žiūr. paaišk. po 193 str.).

2) CPr 180 str. apskritai draudžia Apygardos Teismams pavedti įrodymų tikrinimą tam Taikos Teisėjui, kurio sprendimu skundžiamasi, bet Teismas vis dėlto gali tatau daryti, jei šalys nereiškia savo nesutikimo, o tą nesutikimą jos gali pareikšti ne vėliau, kaip per tris dienas nuo Teismo nutarimo įrodymų tikrinimo klausimu (T/17 — VTBS nutar. 1929-X-24 d.).

180¹. Apygardos Teismas turi spręsti iš esmės kiekvieną gautą apeliacinę tvarka bylą, negrąžindamas jos Taikos Teisėjui iš naujo teisti ir spręsti.

1) Einant CPr 173 ir 175 str. apeliacinė instancijoje bylos svarstomos viešai, gyvu žodžiu, bylininkams dalyvaujant, kurie galima klausyti bylos apylinkybėms išaiškinti. Tad šita tvarka turi būti išaiškinami apeliacijos neaiškumai, prieštaravimai ir trūkumai. Po to, eidama CPr 180¹ str., apeliacinė instancija turi spręsti bylą iš esmės, jeigu nėra trūkumų numatytų CPr 162—164 str. Taigi dėl apeliacijos turinio prieštaravimų ar klaidų Teismas neturi teisės atsisakyti ją iš esmės spręsti ir negali nutarti jos nesvarstyti (336/24).

2) Einant CPr 51 str. Taikos Teisėjui ieškiniai pareiškiami raštu arba žodžiu. Jei svarstant bylą apsaugos tvarka, bylininkas pareikalavo žiūrėti ją ieškinio tvarka prieš įsikišusį bylon asmenį, kurs sutiko stoti atsakovu ir pats pareiškė prieš-

ieškinį, Taikos Teisėjas turėjo pagrindo išspręsti bylą ieškinio tvarka. Tokiais atsitikimais, dėl vieno bylininkų apeliacijos, antroji instancija turi žiūrėti bylą iš esmės ir pati padaryti sprendimą (118/26).

3) Apygardos Teismas, kuriam skundai yra paduodami iš esmės, privalo juos iš esmės ir išspręsti; tad sprendamas iš esmės globos paskyrimo reikalą, Apygardos teismas privalėjo savo išvadą, tą savo sprendimą, kuri jis yra pareiškęs motyvuose pareikšti ir pačioje rezoliucijoje, vadinasi jis privalėjo gražinti bylą Taikos Teisėjui tiksliai tam, kad jis globą paskirtų, o ne tam, kad jis iš naujo spręstų patį klausimą apie tai ar yra reikalo skirti globą (493/26).

181. Apygardos Teismas nusprendžia sprendimą dauguma balsų pagal taisykles, išdėstytas 693 — 699 straipsniuose.

181¹. Apygardos Teismo sprendimai išdėstomi 139 (d. 1), 141 ir 142 straipsniuose nurodytąja tvarka, išvardijant išsprendusius bylą teisėjus.

Kad Apygardos Teismo sprendime nepažymėta įstatymas, kuriais sprendimas pagrįstas — yra trūkumas, bet tai nesudaro kasacinės vados, nes Apygardos Teismas patvirtino Taikos Teisėjo sprendimą, kuris paremtas įstatymais (248/24).

182. Apygardos Teismo sprendimus pasirašo Pirmininkas ir Nariai, išsprendusieji bylą, ir Sekretorius.

183. Teismo Pirmininkas paskelbia bylininkams sprendimą tame pat posėdyje; didesnėse arba painesnėse bylose jis gali atidėti sprendimo paskelbimą, bet ne ilgiau, kaip **septynioms dienoms**, tačiau turi ne vėliau paskelbti, kaip kad per paskutinį šios išvažiujamosios sesijos posėdį.

184. Apygardos Teismo sprendimai apeliacinėse bylose yra galutiniai ir tuoju vykdytini 156—161

straipsniuose nurodytą tvarką, laikantis dar ir taisyklių, išdėstytų 814—814° straipsniuose.

Žiūr. išaišk. po 814 str.

Tryliktas skyrius

Apie antros taikos teismų instancijos (Apygardos Teismo) sprendimų apskundimo ir panaikinimo tvarką.

185. Prašymai panaikinti antros taikos teismų instancijos sprendimą gali būti dvejopį:

- 1) prašymai kasuoti sprendimą, ir
- 2) prašymai spręsti iš naujo bylą¹⁾.

1) Einant CPr 185 str. 1p kasaciniai skundai galima paduoti dėl apeliacinės instancijos sprendimo bylos iš esmės, o dėl jos nutarimų tikrai tuomet, kada tais nutarimais byla visai baigiama (117/25).

2) Jei įrodymai yra nauji, kaip juos supranta CPr. 187 str., jie gali duoti pagrindą prašyti ne kasuoti, bet peržiūrėti teismo sprendimą nustatyta tvarka (454/25). Žiūr. išaišk. po 794 str.

186. Kasacijos prašymai leidžiama duoti:

1) jei sprendimu yra iškreipta tikroji įstatymo prasmė arba jei įstatymas yra netinkamai išaiškintas;

2) jei yra prasilenkta su tokiais svarbiomis proceso taisyklėmis, jog, išsprendus bylą nesilaikant jų, teismo nusprendimas negali būti pripažįstamas galiojančiu sprendimu, ir

3) jei yra peržengtos kompetencijos arba teismo valdžios apybrėžos, įstatymu nustatytos antrajai taikos teismų instancijai.

Neleidžiama prašyti sprendimus kasuoti tose by-

¹⁾ perteisti bylą — Daukanto „Būdas“.

lose, kurių ieškinio kaina nėra didesnė kaip penki šimtai litų.

Ginčiuose dėl nekilnojamo turto kasacija leidžiama visose bylose, nežiūrint ieškinio kainos didumo (V. Ž. Nr. 68, eil. 607),

1) Einant šio straipsnio papildymu V. Ž. Nr. 68, eil. 607, § 3), bylose dėl nuomininko iškėlimo iš nuomojamo buto ir iš viso ginčiuose dėl valdymo panaikinimo galima skustis kasacijos tvarka, neatsižvelgiant į ieškinio kamą (T/2).

2) Kas teismo buvo padaryta ar nepadaryta pirmą sykį jam sprendžiant bylą ir dėliai ko nebuvo nieko pareikšta pirmame kasacijos skunde, tuo, kad tas ir būtų neteisėta, nebegalima skustis antrajame kasacijos skunde, kuris tebegali liesti antro bylos nagrinėjimo neteisėtus teismo veiksmus. Taipogi negalima antroje kasacijoje (dėl antrojo teismo sprendimo) remtis tuo, kas įvyko prieš pirmąjį sprendimą ir prieš ką nebuvo keliamas jokių skundų pirmoje kasacijoje (101/26).

3) Skustis ir prašyti panaikinti teismo sprendimą, kad jis neatitinkas naują, po sprendimo išleistą įstatymą, negalima, nes CPr 186 ir 9 str. prasme kasacijos skundai teleidžiami dėl peržengimo galiojusių sprendimo laiku įstatymų (285/28)

Žiūr. išaišk. po 177 ir 181¹ str.

187. Leidžiama prašyti iš naujo bylą spręsti tuo atsitikimu, kai atsirado naujų aplinkybių arba iškilo aiškstėn suklastojimas tų aktų, kuriais yra paremtas sprendimas.

Einant CPr 187, 191, 192 str. apeliacinės instancijos sprendimas peržiūrėt yra leidžiama atsiradus naujoms aplinkybėms per 4 mėn. nuo dienos jų atsiradimo, jei šios turi bylai reikšmės (89/26). Žiūr. išaišk. po 162¹, 185 ir 794 str.

188 panaikintas.

189. Prašymai panaikinti sprendimus kreipiami kasaciniam teismui (Vyr. Tribunolui) ir paduodami Apygardos Teismo Pirmininkui.

(Žiūr. LLTS 19 str.).

Prašymai panaikinti sprendimus paduodami, laikantis tvarkos, nustatytos taisyklėmis apeliacijos skundams paduoti (164, 164², 165 — 167 ir 170 str.).

Minėtieji prašymai sulaikomi 164³ ir 190 straipsniuose nurodytais atsitikimais.

1) Einant CPr 189 str. kasaciniai skundai taikos teismų bylose paduodami apeliacinės instancijos Pirmininkui, nuo kurio ir pareina jų tolesnis tvarkymas, kaip tatai nurodyta yra minimame straipsny, kad tuo keliu greičiau, negu tvarkant tą klausimą Teismui, papildyti trūkumus, tarp kitko duota galimybės kasatoriui įnešti kasacinį įkaitą prieš praslenkant kasaciniam laikotarpiui (30/24, 38/24).

2) CPr 189 str. aiškiai nurodo, kad dėl kasacijos sprendimo tvarkos veikia CPr 170 str., o pastarasis str. su įteikimu priešingajai šaliai skundo nuorašo jungia jos procesualinę teisę paduoti pareiškimą prieš skundą, tai be įteikimo priešingajai šaliai kasacijos skundo nuorašo byla negali būti kasacijos tvarka Tribunolo sprendžiama (99/24).

3) Einant CPr 189 str. atskiras skundas turėjo būti paduotas per Apygardos Teismą, kurio nutarimas skundžiamas, o ne tiesiog Vyr. Tribunolui; išimtyis nustatytos CPr 168 str., neličia skundų prieš nutarimus termino atnaujinimo klausimu (359/25).

4) Kasacijos dėl skubaus vykdymo nutarimų yra leidžiamos įstatymo — CPr 189 str. 1 ir 2 d. ir 166 str. Tokios kasacijos duodamos, einant CPr 189 str. 2 d. ir 167 str. septynių dienų laiku nuo skundžiamojo nutarimo paskelbimo dienos. (69/27).

190. Prie prašymo turi būti pridėti visi dokumentai, kuriais yra paremtas prašymas. Su prašymu panaikinti sprendimą turi būti pateiktas ir **penkių dešimtų** litų įkaitas, be kurio prašymas nepriimamas Kasaciniam teismui (Vyr. Tribunolui) skundą atmetus, įkaitas eina Valstybės Išdan, o skundą patenkinus, įkaitas gražinamas tam, kas yra davęs.

Įkaitas nereikalaujamas iš visų aplamai valdžios įstaigų ir šiaipjau visuomenės įstaigų, kuriom įstatymu

suteiktos valdžios įstaigų teisės, ir iš asmenų, apskelbtųjų neišgalinčiais skolininkais, bei tų, kuriems yra pripažinta neturto teisė.

1) Kasacijos skundas be įkauto nepriimamas ir tuojau turi būti gražintas. Teismas negali čia taikyti CPr 54¹ arba 164³ str. (T/9, 30/24).

2) CPr 190 str., atskirai ir griežtai yra nustatyta, kad kasacijos skundas paduodamas drauge su tam tikro didumo pinigų įkaitu, ir be to įkauto skundas nepriimamas. Taigi kasacijos skundas galima priimti tiktai drauge su įkaitu (5/25 — žiūr. tęsinį po 191 str. ir 1 tezę po 189 str.).

3) Rusijos Senato I ir Kasacinių Dep-tų Bendrasis Susirinkimas (sprend. 1875 m. Nr. 64) išaiškino, kad įkautas kasacijai turi būti deponuojamas sulig skaičiumi įstatymu leistinių sąjungtinių (kolektyvinių) kasacijos prašymų, o ne sulig skaičiumi dalyvaujančių byloje bendrininkų, kurių vardu paduodami tie skundai, tačiau su ta sąlyga, kad du atskiru sprendimu, kurie padaryti dėl dviejų civilinių bylų, nors jos būtų išspręstos to pačio teismo ir tarp tų pačių bylininkų, neleistina apskusti vienu kasacijos skundu, o dėl kiekvieno sprendimo turi būti paduodamas atskiras kasacijos skundas su reikiamu įkaitu (plg. su 850 str.) Žiūr. išaišk. po 800 str.

191. Kasacijos prašymui paduoti (185 str. 1 p.) nustatytas **dvių mėnesių** laikotarpis, o prašymui iš naujo bylą spręsti (185 str. 2 p.) — **keturių mėnesių** laikotarpis.

Einant CPr 191 ir 192 str. kasacija paduodama per 2 mėnesių laiką, o kiek tat liečia bylas dėl butų samdymo (V. Ž. Nr. 162, eil. 1146, § 17), — tiktai per 2 savaiti nuo sprendimo dienos; tad kasacija be įkauto, gražinta skundėjui, galima paduoti antrą sykį su įkaitu tiktai savo laiku, t. y. praslėnkus kasacijai 2 mėn. arba 2 savaitių laikotarpiui, kasacijos trūkumas dėl įkauto papildyti visai nebegalima. O numatyta CPr 189 str. taisyklė, jog nurodytu CPr 164³ str. būdu yra sustabdomi skundai, minimi ir CPr 190 str., — neliečia kasacijos trūkumų dėl įkauto, o liečia tiktai trūkumus dėl priedų, apie kuriuos kalbama pradžioj CPr 190 str. pirmame sakiny (5/25).

Žiūr. 2 tezę po 139 str.

192. Pirmesniame (191) straipsnyje nustatytas laikotarpis skaitomas:

1) kasacijos prašymams — nuo sprendimo paskelbimo dienos, ir

2) prašymams iš naujo bylą spręsti — nuo tos dienos, kada prašytojas sužino naują aplinkybę, sudarančią pagrindą iš naujo bylą spręsti, o suklastojimo atsitikimu — nuo tos dienos, kada įsiteisėjo baudžiamojo teismo sprendimas apie pripažinimą akto suklastotu.

192¹. Prašymas iš naujo bylą spręsti atmetamas, jeigu jis yra paduotas praeilinkus dešimčiai metų nuo tos dienos, kada buvo padarytas sprendimas.

193. Kasacinis teismas (Vyr. Tribūnolas), panaikines apskųstąjį sprendimą, grąžina bylą tam pačiam Apygardos Teismui iš naujo spręsti, bet jau kitiems teisėjams, arba siūnčia kitam Apygardos Teismui spręsti.

CPr 193 str. dėsnis, jog apeliacinis teismas, apšęsdamas antrąjį sykį tą pačią bylą dėl pirmo jo sprendimo panaikinimo kasacijos tvarka, sprendžia ją kitame teisėjų sąstate, tebeliečia tuos teisėjus, kurie dalyvavo pirmajame kasuotame sprendime, vadinasi, kurie tą sprendimą buvo padarę; tas seka taip iš šio straipsnio teksto, taip iš to, kad šiuo dėsniu įstatymas nori apsaugoti ne tikslai antrojo sprendimo bešališkumą nuo teisėjų palinkimo laikytis savo sykį pareikšto nusistatymo, bet ir ypač teisėjų autoritetą ir jų sąžinės bei įsitikinimo laisvę, kad teisėjas, — kuris sykį pasisakė šiaip ir sprendimu — gal klaidingu — pareiškė savo įsitikinimą byloje — gal ir klaidingą, — nebūtų verčiamas savo įsitikinimą keisti arba spręsti prieš jį. O tas visai neliečia teisėjų, kurie panaikintame sprendime nedalyvavo, o tikslai sykį dalyvavo posėdyje, padarytame dėl šios bylos, kur buvo nuspręsta ją atidėti dėl kurių nors atskirų veiksmų (15/26).

194. Apygardos Teismas, kuriam byla yra pavesta spręsti iš naujo, sprendžia ją ne kitaip, kaip šaukdamas abi besibylinėjančias šalis ir laikydamasis šioje bylosenoje taisyklių, išdėstytų 810 — 813 straipsniuose.

Keturioliktas skyrius

Apie nušalinimą Taikos Teisėjų ir Apygardos Teismo Narių.

195. Teisėjas turi nusišalinti nuo bylos sprendimo ir gali būti bylininkų nušalinimas šitokiais atsitikimais:

1) jei byloje dalyvauja jis pats, jo žmona, arba jo giminaičiai tiesioginės eilės visų laipsnių, o šalutinės — giminaičiai pirmųjų **keturių** ir gentys pirmųjų **trių** laipsnių, o taip pat jo įvaikiai¹⁾;

2) jei Teisėjas yra vieno kurio bylininkų globėjas arba veda jo reikalus, ar jei bylininkas veda Teisėjo reikalus arba yra jo ūkio²⁾ šeimininkas, ir

3) jei Teisėjas arba jo žmona, einant įstatymu, yra artimiausi įpėdiniai vieno iš bylininkų, arba kada katras jų bylinėjasi su vienu iš bylininkų.

196. Sakytinį arba rašytinį nušalinimo prašymą, su nurodymų priežastį nušalinti Teisėją, turi pareikšti ieškovas, bekeldamas bylą, o atsakovas — ne vėliau kaip pirmame šios bylos teisiamajame

¹⁾ įsūniai ir įdukros.

²⁾ nekilnojamojo turto administratorius.

posėdyje, nebent nušalinamoji priežastis rastųsi tolesnės bylosenos metu.

197. Taikos Teisėjas, pripažinęs nušalinamas priežastis teisiomis, perduoda paduotąjį jam ieškinio prašymą su visais jo priedėliais tam Taikos Teisėjui, kuris iš anksto yra skiriamas jo pareigoms eiti panašiais atsitikimais, remiantis Teismų Sutvarkymo Įstatymu.

198. Jei Taikos Teisėjas nepripažįsta pareikštų priežasčių pakankamu pagrindu nuo bylos sprendimo nusišalinti, o bylininkas, paskelbus jam apie tai, reikalautų nusišalinti, tai jo prašymą tuo dalyku, ne vėliau kaip per dvi dienas nuo gavimo, Taikos Teisėjas pateikia kartu su savo paaiškinimu Apygardos Teismui išspręsti, (jeigu jo sesija yra jau prasidėjusi, arba turi prasidėti savaitės būvyje; priešingu atveju jis tuojau perduoda bylą kitam Taikos Teisėjui, eidamas nustatytomis pirmesniam (197) straipsnyje taisyklėmis, o tuo tarpu iškeltą klausimą apie nušalinimą pateikia apsvarstyti Apygardos Teismui **pirmame** ateinančiame posėdyje).

Skliausteliais išskirtoji šio straipsnio dalis, atrodo, neveikia Lietuvoje, nes Apygardos Teismas nedaro tokių sesijų, kaip rusų laikais Taikos Teisėjų Suvažiavimai.

199. Prašymas nušalinti nuo bylos sprendimo Apygardos Teismo Pirmininką ar Teisėją, pareiškiamas žodžiu arba raštu to pačio teismo Pirmininkui, ligi neprasidėjo šios bylos teisiomasis posėdis, ir to Teismo sprendžiamas be nušalinamojo teisėjo.

Penkioliktas skyrius

Apie teismo išlaidas.

200 panaikintas (V. Ž. Nr. 43, eil. 442).

200¹. Civilinėse bylose Taikos Teisėjai ima į Valstybės Iždą:

a) teismo mokestį ir

b) žyminį mokestį,

einant taisyklėmis, nurodytomis Civilinio Proceso Įstatymo 200² — 200¹⁰ str. (V. Ž. Nr. 43, eil. 442).

200². Teismo mokesčio už kiekvieno ieškinio prašymą, patiektą Taikos Teisėjui žodžiu ar raštu, už kiekvieną priešingąjį ieškinį¹⁾, atsiliepiamą dėl padarytojo už akių sprendimo²⁾ ir apeliacinį skundą imama po vieną litą nuo kiekvienų dvidešimties litų ieškomosios ar ginčijamosios sumos³⁾, už trečiųjų bylos asmenų prašymą leisti dalyvauti byloje po vieną litą nuo kiekvienų dvidešimties litų ieškinio kainos pirmoje instancijoje ar apeliacinio skundo kainos antroje instancijoje. Nepilnus dvidešimt litų skaityti pilnais. Neįkaininamose³⁾ bylose Taikos Teisėjas, sprendimą darydamas, skiria teismo mokesčio ne daugiau kaip penkiasdešimt litų⁵⁾ (V. Ž. Nr. 43, eil. 442).

Čia pažymėtieji mūsų įstatymo (V. Ž. Nr. 43) terminai vertime vartojami šitaip:

1) „priešinį ieškinį“;

2) „atsiliepiamą į už akių nuteisimo sprendimą“, nes teismas, ypač kolegialinis, kiekvieną sprendimą daro neviešai, už bylininkų akių, pasitarimų kambaryje;

3) „neįkainojamose bylose“.

4) Ši teismo mokesčių proporcija yra nustatyta einant Vyr.

Teismo mok. įstatymas (V. Ž. Nr. 43) reikalauja — imti po 1 litą (auksiną) nuo kiekvienų 20 litų ieškinio sumos, skaitant ir nepilnus 20 litų pilnais, o ne po 5% nuo ieškinio sumos (VT BS nut. 1926-III-25 d. — T/9).

200³. Žyminis mokestis ginčo ir neginčijamose bylose imama, einant Civilinio Proceso Įstatymo 844 str. Žodžiu pareikštasis prašymas laikomas vienu lapu (V. Ž. Nr. 43, eil. 442).

Pastaba. Už sakytinius prašymus, spręstinius be tam tikros bylosenos, kaip antai: apie išdavimą nuorašų, teiraraščių, vykdomųjų raštų ir panašių, žyminis mokestis neimamas.

200⁴. Teismo mokesčio ir žyminio mokesčio (200³ str.) neimama:

Tribunolo išaiškinimu (žiūr. tezė po šiuo str.); taikant Veik. Lietuvoje piniginių vienetų įst. § 1, išėtų teismo mokesčių mažiau, būtent po 1 centą nuo kiekvieno ieškomosios sumos lito (po 1 kapeiką nuo kiekvieno rublio, arba po 1% nuo ieškomosios sumos).

⁵⁾ Ši suma nustatyta, pakeičiant rusų tekste pažymėtus 10 rublių litais, einant Veik. Lietuvoje pinig. vienetų įst. § 1

Mūsų Teismo mokesčių įstatyme (V. Ž. Nr. 43) pažymėta „500 auks.“, kurie, išskaičiuojant įstatymo išleidimo kursu, sudarytų 109, 29 lt. Bet mūsų nuomone čia turi būti išskaičiuojama ne iš auksinų, o iš rusų rublių pagrindo, taikant Veik. Lietuvoje pinig. vienetų įst. § 1 (V. Ž. Nr. 197). To įstatymo § 2 turėtų būti taikomas tiksliai tais atsitikimais, kai vokiečių markėmis ar auksiniais mūsų įstatyme nustatytos sumos, visai nėra įstatymuose numatytos rusų rubliais ir, be to, dar nėra mūsų įstatymų pakeistos litais (žiūr. pirmą paaišk. išnašoje prie 200⁴ str.).

1) bylose, kuriose ieškinys ne didesnis kaip penkiasdešimt litų¹⁾;

2) bylose, kuriose ieškinys išeina iš kriminalinio nusikaltimo ir nagrinėjama²⁾ kartu su kriminaline byla (5 str.), ir

3) bylose, kurias iškelia valdžia ar įstaigos, Civilinio Proceso Įstatymo 879 str. numatytos (V. Ž. Nr. 43, eil. 442).

200^b. Ieškomasis ir bet kuris kitoks prašymas sulaikomas, kada prašytojas nėra pridėjęs reikiamų mokesčių (200², 200³ str.). Tiems mokesčiams pristaityti ieškovui skiriama **septynios dienos** su užilginamuoju kelionės laiku. Pasibaigus šiam laikotarpiui rašytinis prašymas gražinamas prašytojui, o sakytinis prašymas nesvarstomas, ir paskiau, kreipiantis tuo pačiu bylos dalyku, tenka naujas prašymas paduoti.

200^c. Šalių įmokėtieji teismo ir žyminiai mokesčiai joms sugrąžinami:

1) jeigu jos susitaiko, ligi byla neišspręsta; šiuo atsitikimu šalim gražinami tik pinigai, įteiktieji tai instancijai, kurioje buvo susitaikyta;

2) kada bylininkas, ligi teismas dar nėra daręs

¹⁾ Ši suma nustatyta, einant Veik. Lietuvoje piniginių vietų įst. § 1 (V. Ž. Nr. 197), skaitant rusų rublį už 5 litus. Jeigu taikinti to pat įstatymo § 2, tai šio straipsnio pakeitime (V. Ž. Nr. 43) pažymėtieji 200 auksinų, išskaičiuojant įstatymo išleidimo kursu, sudarytų be kelių centų 44 litus. Teismų praktikoje, kiek teko patirti, imama pagrindan rusų tekste pažymėtieji rubliai, o ne Teismo mokesčių įstatyme (V. Ž. Nr. 43) nurodytieji auksinai, kas mūsų nuomone, atatinka tikrąją prasmę įstatymo (V. Ž. Nr. 197, eil. 1335, § 1 ir 2).

²⁾ Vertime čia nevartojamas žodis „nagrinėti“, nes bylos procesui reikšti netinka: „nagrinėti bylą“, — atrodo, lyg ardyti susiūtą bylą. Sakoma, riešutus, uogas išnagrinėk, nunagrinėk — žiūr. Jablonskio Gramatika § 134. O bylą galima svarstyti, išžiūrėti, teisti, spręsti ir t. t.

jokio žygio jo prašymo, atsiliepimo arba skundo eigos reikalu, prašo nesvarstyti jų; prašymas apie tai turi būti pareikštas ne vėliau kaip per mėnesį nuo teismo mokesčių įmokėjimo dienos;

3) kada byla, kuri iš savo rūšies nepriklauso Taikos Teisėjo kompetencijai, būna jo nepriimta byloti, ir

4) kada teismo ar žyminio mokesčių¹⁾ yra įteikta daugiau negu nustatyta; šiuo atsitikimu perteklius sugražinamas jį įteikusiajai šaliai.

1) Visais CPr Įst. 200⁶ ir 853⁶ str. str. numatytais atsitikimais, bylininkams prašant gražinti visus įneštus teismo mokesčius arba jų perteklių, Teismai turi padaryti atatinamą nutarimą apie pinigų gražinimą, tiksliai pažymint dėl kurių priežasčių, kurioje byloje, kam ir kuri suma gražinama, ir to nutarimo nuorašą išduoti suinteresuotam asmeniui. Bylininkas, pridėdamas minėtojo nutarimo nuorašą, betarpiai kreipiasi Finansų Ministerijon, kur gauna išlaidų orderį pinigams paimti iš iždinės (Teisingumo M-jos aplinkr. Nr. 36 1921 - IV - 25 d.).

Nutarimai tuo reikalu turi būti surašomi atskirai kiekvienoje byloje ir kiekvienam asmeniui (Kauno Apyg. Teismo aplinkr. 1927-XII-23 d. Nr. 2123).

2) Šis straipsnis Apygardos Teismų byloms netaikomas ir todėl, šalims susitaikius, teismo mokesčiai negali būti gražintas (T/9 — nutar. 1926-II-1 d. Janeliūnų byloj).

200⁷. Beturčiai atleidžiami nuo nustatytų (200², 200³) teismo ir žyminio mokesčių, Taikos Teisėjui pripažinus juos neišgalinčiais mokėti. Apie atleidimą nuo teismo ir žyminio mokesčių, o taip pat apie atmetimą tuo dalyku prašymo, Taikos Teisėjas daro nutarimą skyrium kiekvienai bylai ir kiekvienam prašytojui. Skusti šios rūšies nutarimus neleidžiama.

Asmenys, kurie kelia bylas, remdamiesi nuostatais apie darbininkų apdraudimą nelaimingais atsitikimais

¹⁾ Rusų tekste pasakyta: „pošlinos ir rinkliavos“.

kimais (Pram. Darb. Įst., 1913 m. laida, 372 — 491 str.) ir tam tikromis taisyklėmis apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais darbininkų ir tarnautojų, o taip pat jų šeimų narių, atleidžiami nuo teismo bei žyminio mokesčių ir be atskiro Taikos Teisėjo nutarimo pripažinti jiems neturto teisę.

1) Neturto teisės byloms vesti suteikimas, kaip teismui pavestas neginčo dalykas, priklauso Taikos Teisėjo kompetencijai (LLTS str. 17); einant CPr 200⁷ str. Taikos Teisėjo nutarimai šiose bylose dėl neturto teisės suteikimo neskundžiami. Kadangi ši taisyklė nustato šiam dalykui normalią tvarką, tai ji turi būti taikoma ir tais atsitikimais, kada apie neturto teisę sprendžia ne Taikos Teisėjas atskiroje neginčo byloje, bet Apygardos Teismas ginčo byloje (104/25).

2) CPr 200⁷ str. rodo, kad Taikos Teisėjo nutarimai neturtingumo teisių byloms vesti pripažinimo klausimu — nėra skystini, tad ir Apyg. Teismo, veikusiojo šiuo klausimu, kaip taikos teismo antroji instancija, nutarimai taip pat nėra skundžiami (CPr. 169¹ str.) (spr. 1930 - IV - 9 d. O. Cipkūnienės b.).

3) CPr 200⁷ str. nėra taikomas bendrųjų teismų byloms (116/25 — žiūr. pašk. po 880 str.).

200^s. Suteikusieji melagingų žinių apie savo neturtą baudžiami, einant Baudžiamojo Statuto 161 str. 3 p. (V. Ž. Nr. 43, eil. 442).

200⁹. Be šičia išdėstytų taisyklių, taikos teismai, imdami teismo ir žyminį mokesčius, vadovaujasi dar ir bendrais išdėstytais 839 — 890 straipsniuose nuostatais tiek, kiek tie nuostatai neprieštarauja šioms taisyklėms.

Einant CPr 200⁹ str. teismo mokesčiai įmokami tvarka, nustatyta kaip pirmos taip ir antros knygos CPr įstatymais. Einant CPr 852 str. tie mokesčiai pridedami prie prašymo, skundo arba atsiliepimo. Taigi tais atsitikimais, kada mokesčiai įnešami į Banką arba Išdą prie prašymo, skundo ar atsiliepimo turi būti pridėtas kvitas, kuris tai patikrina (278/24).

200¹⁰. Teismo ir žyminio mokesčių apyskaitomybės tvarką, numatytą pirmesniais straipsniais (200¹ — 200⁹), nustato Teisingumo Ministeris, susitaręs su Finansų Ministeriu ir Valstybės Kontrolierium.

201. 201 str. panaikintas (V. Ž. Nr. 43, eil. 442).

Antroji knyga

Bylosena bendruose teismuose.

Pirmoji padala.

Apie byloseną Apygardos Teismuose.

Pirmasis skyrius

Apie bendrųjų teismų kompetenciją.

Pirmoji skirtis

Bendros taisyklės.

202. Apygardos Teismams pareina spręsti visi kiti turto ginčai, kurie nepriklauso Taikos Teisėjų kompetencijai (žiūr. LLTS 20 str.).

Pastaba: Bylos dėl ieškinių geležinkelių ir prieš geležinkelius pareina teismams spręsti bendromis šio Įstatymo taisyklėmis tais atsitikimais, kurie nenumatyti tam tikromis šiam dalykui taisyklėmis, išdėstytomis Bendruose Geležinkelių Įstatuose¹).

203. Byla keliama tame teisme, kurio apygardoje atsakovas turi nuolatinę gyvenamąją vietą (būstinę²). Iš čia išskiriami tik pačiame įstatyme nurodytieji atsitikimai, kuriais bylų priklausomumas nustatomas tam tikromis kompetencijos taisyklėmis.

Žiūr. CPr. 209, 212, 213¹, 214 — 217, 223, 227, 228, 8.8, 1092, 1197, 1335, 1339, p. 1, 2 ir 4 1356³ str., 1451 str. ir Notariato Nuostatų 64 str.

204. Nuolatinė gyvenamoji keno vieta yra ten, kur kas, dėl savo užsiėmimo, verslo arba dėl savo turto, ar dėl karinės arba civilinės tarnybos, yra apsigyvenęs arba įsikūręs³).

205. Jeigu atsakovas, dėl savo užsiėmimų arba verslų pobūdžio, negyvena nuolat vienoj vietoj, bet yra apsigyvenęs arba įsikūręs keliuose vietose, tad ieškovui leidžiama išsirinkti iš kelių šių vietų toji, kur jis gali užklupti atsakovą.

206. Ieškovas gali kelti atsakovui bylą ir tos vietos teisme, kur atsakovas, neturėdamas nuolatinės gyvenamosios vietos arba būstinės, laikinai gyvena. Iš šios taisyklės išskiriamas trumpalaikis apsisistojimas pravažiavimo proga.

¹) Žiūr. Įstatymų Sąvado t. XII d. 1. .

²) Pridėta „būstinę“, nes juridiniai asmens negali gyventi kaip žmogus, o tegali turėti būstinę (žiūr. 220 str.).

³) Vadinas ten, kur kas turi savo būstinę.

207. Atsakovas, būdamas pašauktas teisman einant pirmesniuojų (206) straipsniu, gali prašyti perkelti bylą į tą teismą, kurio apygardoj jis nuolat gyvena. Neturi teisės tatai prašyti tas, kas negali tikrai įrodyti savo nuolatinės gyvenamosios vietos Lietuvoje.

208. Perkelti bylą iš vieno teismo į kitą be ieškovo sutikimo negalima, kada atsakovas užklumpamas sutarties neišpildymo ieškiniu toje teismo apygardoje, kurioje turėjo būti atliktas neišpildytasis apsiėmimas.

209. Ieškiniai, kilę iš sutarties, kurioje yra su-lygta jos pildymo vieta, arba iš sutarties, kuri, dėl jos pasižadėjimo pobūdžio, gali būti išpildoma tik tam tikrojoje vietoje, pareiškiami vietiniam, pagal sutarties pildymą, teismui.

210. Ieškinys prieš atsakovą, kuris yra užsieny, arba kurio gyvenamoji vieta ieškovui nėra žinoma, pareiškiamas teismui tos vietos, kur yra atsakovo nekilnojamasis turtas; o jeigu atsakovas nekilnojamąjo turto neturi arba apie jo turtą ieškovas nežino, tai nuo ieškovo nuožiūros pareina pradėti bylą teisme tos vietos, kur jo žiniomis paskiausia gyveno atsakovas, arba ten, kur buvo sudarytas arba kur turi būti pildomas pasižadėjimas, iš kurio yra kilęs ieškinys.

211. Atsakovas, būdamas pašauktas teisman einant pirmesniuojų (210) straipsniu, gali prašyti, sutinkamai su 207 ir 208 straipsniais, perkelti bylą į tą teismą, kurio apygardoj jis turi nuolatinę gyvenamąją vietą.

212. Ieškiniai dėl nuosavybės, valdymo arba

naudojimo teisės ir dėl bet kurios kitos teisės nekilnojamam turtui arba jo priklausiniui pareiškiami teismui tos apygardos, kur šis turtas yra.

CPr 212 str. numato ieškinius ne dėl atstatymo pažeisto valdymo, o dėl valdymo teisės. CPr II kn. visai nenumato ieškinių dėl atstatymo pažeisto valdymo (žiūr. po 29 str. 2 išaišk.).

212¹ (—).

213. Ieškiniai dėl padarytų nekilnojamam turtui nuostolių ir žalos pareiškiami teismui tos apygardos, kur šis turtas yra.

213¹. Geležinkelių valdybos ieškiniai prieš pakeležiūnų žemių valdytojus, dėl panaikinimo arba nukėlimo pastatų, sandėlių, kasyklų ir apsodinimų, pareiškiami teismui tos apygardos, kur yra reikiamas panaikinti arba nukelti turtas.

214. Ieškiniai iš nekilnojamojo turto įkeitimo aktų pareiškiami tam kompetentiniam teismui, kurio apygardoje įkeistas turtas yra.

215. Ieškiniai dėl įpėdinystės, įpėdinių ginčai tiek tarp savęs, tiek ir prieš tikrumą ir galiojimą testamentų, ir ieškiniai dėl padalinimo pareiškiami tam kompetentiniam teismui, kurio apygardoje iškilo palikimas. Tam pačiam teismui pareiškiami ieškiniai prieš palikėjo asmenį, jeigu nėra patvirtintų arba ėmusių palikimą valdyti įpėdinių.

Šis straipsnis liečia tik ginčo tokias bylas, kurių ieškinio kaina yra didesnė kaip 5000 lit., nes visos neginčo bylos pareina Taikos Teisėjams spręsti (LLTS 17 str.).

Testamentas. Einant CPr 215 str. ieškiniai dėl panaikinimo testamentą pareiškiami mirusiųjų turtui, jeigu nėra po jų galvos patvirtintų arba paėmusių valdymą turtą įpėdinių. (72/27).

Žiūr. pastabas išnašoje prie 36^a str.

216. Ginčai dėl dalybų pareiškiami tam kompetentiniam Teismui, kurio apygardoje buvo padarytos dalybos.

Ziūr. CPR 36° str.

217. Bylos dėl autoriaus teisių pažeidimo pradedamos, ieškovo nuožiūra, arba kompetentiniame teisme tos vietos, kur įvyko šios teisės pažeidimas, arba tame, kuriam teisti pareina atsakovas pagal jo gyvenamąją vietą.

Ziūr. 2 paaišk. po 80 str.

218. Ieškinys, liečias keletą atsakovų, gyvenančių įvairiose teismo apygardose, arba nekilnojamus turtus, esančius įvairiose apygardose, pareiškiamas, ieškovo nuožiūra, vienam iš tų vietos teismų, kuriuose ta byla leidžiama kelti kompetencijos taisyklėmis.

219. Ieškiniai, liečią kilnojamąjį turtą išvien su nekilnojamuoju, pareiškiami, ieškovo nuožiūra, arba nekilnojamojo turto arba atsakovo gyvenamosios vietos teismui.

220. Ieškiniai prieš kompanijas, draugijas ir bendroves pareiškiami tam kompetentiniam teismui, kurio apygardoje yra jų valdyba arba firma.

221. Ieškiniai prieš kompanijas, draugijas arba bendroves, kilę iš sutarčių, sudarytų su vietinėmis jų kontoromis arba agentais, pareiškiami kompetentiniam teismui: arba tos vietos, kur turi būstinę šios kontoros ar agentai, arba tos vietos, kur jų valdyba arba firma turi būstinę.

222. Ginčai tarp savęs bendrovės narių arba dalininkų dėl neišpildymo sutarties arba dėl savitarpio atsiskaitymo iš sutarties vykdymo reikalų, o taip pat ieškiniai dalininkų ir pašalinių asmenų reika-

lavimai, keliamieji prieš bendrovę arba draugiją jau nustotą veikti, pareiškiami tam kompetentiniam teismui, kurio apygardoje gyvuoja arba gyvavo bendrovė ar draugija, prieš pradėdant ginčą.

222¹ (—).

223. Apkelbus skolininką neišgalinčiu, visi ieškiniai prieš jo asmenį pareiškiami teismui, kuriame eina byla apie jo neišgalėjimą.

224. Lietuvoj esančių svetimšalių bylos, tiek tarpusavy, tiek ir su Lietuvos piliečiais, pareina Lietuvos teismams spręsti, einant bendrais įstatymais apie teismų kompetenciją.

225. Iš pažymėtos pirmesniame straipsny (224) taisyklės išskiriami ieškiniai, keliamieji prieš asmenis, priklausančius svetimų valstybių pasiuntinybėms. Lietuvos piliečiai, turintieji prieš šiuos asmenis piniginius reikalavimus, gali kreiptis į Užsienių Reikalų Ministeriją, kuri turi pareikalausti juos patenkinti.

Pastaba: Ieškiniai prieš svetimų valstybių atstovų ir kitų diplomatinių agentų tarnus, keliami bendrais įstatymais apie teismų kompetenciją, bet jie šaukiami teisman, jeigu yra žinoma jų gyvenamoji vieta, per Užsienio Reikalų Ministeriją.

226. Priešinis ieškinys pareina kompetencijai to teismo, kuriame pareikštas pradėtinis ieškinys, ir sprendžiamas sykiu su pradėtinu, jeigu tik priešinis ieškinys yra susijęs arba atsiskaito su pradėtinu ieškiniu ir, savo rūšimi, nepriklauso kitam teismui spręsti.

Jeigu byla dėl pradėtinio ieškinio nutraukiama, priešinį ieškinį sprendžia tasai pats teismas, kuriame jis pareikštas.

Ziūr. paaišk. po 38 str.

227. Sudarydami sutartį, susitarantieji gali nusiskirti tą pirmos instancijos teismą, kuriam jie paveda spręsti ginčus, galinčius kilti tarp jų dėl šitos sutarties ir dėl jos pildymo.

228. Visose bylose, išskyrus bylas apie nekilnojamąjį turtą, šalys gali, savitarpui susitarimu, pasirinkti ginčui išspręsti ir ne tą Apygardos Teismą, kuriam byla pareitų spręsti bendrąja kompetencijos tvarka.

Antroji skirtis

Prieštarai dėl bylų priklausomumo ir jų sprendimo tvarka.

I. Prieštarai tarp teismų.

229. Kiekvienas teismas pats sprendžia, ar pareikštasis ieškinys pareina jo kompetencijai, ir jokių atveju neturi teikti aukštesniam teismui savo abejotimų spręsti.

230. Bylų priklausomumo prieštarus tarp Apygardos Teismų sprendžia Vyriausiasis Tribunolas, kurio priežiūroje yra Teismai.

(231). Bylų priklausomumo prieštarus tarp Klaipėdos krašto teismų ir kitų Lietuvos teismų sprendžia Vyriausiasis Tribunolas.

Straipsnis suredaguotas prisitaikant prie mūsų teismų su tvarkymo ir Klaipėdos Konvencijos 24 str.

Rusų tekste šiuo straipsniu yra numatyti prieštarai tarp teismų, kurie priklausė įvairiems Teismo Rūmams.

232. Prieštarų bylos kyla tiksliai, skundžiantis atskiruoju skundu vienai katrai šaliai dėl Apygardos

Teismo nutarimo; prie skundo pridedami nuorašai nutarimų tų Teismų, kurie yra sukėlę prieštarus dėl bylos priklausomumo.

233. Skundo nuorašas pasiunčiamas priešingajai šaliai, ir toliau prieštarų byla eina taisyklėmis, nustatytomis atskiriesiems skundams, o tuo tarpu bylosena pirmosios instancijos Teisme sustabdoma.

234. Bylų priklausomumo prieštarai sprendžiami Bendrame Vyriausiojo Tribunolo Susirinkime.

235, 236¹, 236² (—). 236²a — žiūr. 244¹.

II. Prieštarai tarp teismo ir vyriausybės organų.

237. Kiekvieną abejojimą, ar iškeltoji teisme byla priklauso vyriausybės ar teismo organams, sprendžia teismas, nuo kurio pareina priimti bylą arba pripažinti ją nepriklausančia teismui spręsti.

238. Joks vyriausybės organas neturi teisės priimti spręsti bylą, jau pradėtą teisme, kol nėra panaikinta ši bylosena aukštesnės teismo instancijos.

239. Teismo nutarimus, minimus 237 straipsnyje, leidžiama apskusti atskiruoju skundu skyriui nuo apeliacijos.

240. Vyriausybės organas, pripažindamas teismo priimtąją bylą pareinančią jo kompetencijai, praneša apie tat teismui per to teismo Prokurorą, nurodydamas pagrindą, kuriuo jis laiko bylą priklausančią jam.

241. Minėtu pirmesniame straipsnyje (240) atsitikimu, o taip pat kada suinteresuotasis asmuo paduoda skundą, byla tenka svarstyti Vyriausiajam Tribunalui, o tuo tarpu bylosena tame teisme, kur

kilo prieštarai, sustabdoma ligi išsprendimo prieštarų: bet teismas gali tokiu atsitikimu imtis įstatymu numatytų priemonių ieškiniams aptikrinti.

242, 243, 244 (—).

244¹. Bylų priklausomumo prieštarus tarp Vyriausios Žemės Tvarkymo Komisijos ir Apygardos Teismo sprendžia Vyriausiasis Tribunolas.

Antrasis skyrius

Apie įgaliotinius.

245. Tose vietose, kur nėra pakankamo skaičiaus prisiekusių advokatų (Teismų Sutv. Įst.), įgaliotiniai gali būti pasirenkami iš privatių advokatų, o iš pašalinių asmenų tik tais atsitikimais, kurie nurodyti Teismų Sutvarkymo Įstatyme.

246. Įgaliotiniais negali būti:

- 1) beraščiai;
- 2) nepilnamečiai;

3) vienuoliai ar vienuolės, išskyrus tas bylas, kuriose jie bylinėja už savo kongregacijas ir vienuolynus, arba vienuolyno vyresnybės pavedami;

4) baltosios dvasiškosios dvasininkai¹⁾, išskyrus tas bylas, kuriose jie bylinėja už tikybinę ar bažnytinę organizaciją arba už savo žmonas ir vaikus, o taip pat už jų rūpinamus augintinius;

5) pripažintieji neišgalinčiais skolininkais, ligi bus nustatyta jų neišgalėjimo kokybė;

¹⁾ Žiūr. IX t. 393 — 501 str.

6) mokiniai, auklėtiniai, studentai ir klausytojai, kol einamojo mokslo nepabaigs, išskyrus tas bylas, kuriose jie imtųsi bylinėti už savo tėvus arba brolius ir seseris;

7) globiamieji asmenys;

8) teismo magistratūros nariai ir prokuratūros atstovai, išskyrus tas bylas, kuriose jie bylinėja už savo vaikus, tėvus, seseris arba žmonas, jeigu šios bylos eina ne tame teisme, kuriame jie tarnauja, ir ne į to teismo kompetenciją įeinančiose vietose;

9) atskirtieji nuo bažnyčios sprendimu bažnytinio teismo;

10) nusmerktieji, kuriems atimtos ar susiaurintos teisės, nors jiems bausmė būtų dovanota Amnestijos įstatymu arba Respublikos Prezidento malonės aktu (Malonės įst. § 1 str. 2 p., V. Ž. Nr. 332);

11) asmenys, baudžiamojo teismo keliu buvę kaltinami nusikaltimais, už kuriuos baudžiant atimamos ar susiaurinamos teisės, jei jie teismo sprendimu nėra išteisinti;

12) pašalintieji iš tarnybos teismo sprendimu arba išmestieji iš dvasininkų luomo už nusidėjimus (—), ir

13) visi tie, kuriems svetimos bylos vesti yra uždrausta teismo sprendimu.

Ziūr. TS 368, 378, 389, 400¹³, 406¹⁵ str.

247. Įgaliojimas asmeniui, kurs nėra prisiekusis advokatas, sudaromas įgaliojamuoju raštu, paliudytu nustatyta tvarka.

Bendruose teismuose įgaliojimas turi būti paliudytas pareiškiamąja tvarka Notaro, o ne valsčiaus valdybos (345/24).

248. Įgaliojimas prisiekusiam advokatui gali būti sudarytas:

1) įgaliojamuoju raštu, paliudytu nustatytaja tvarka (a);

2) įgaliojamuoju raštu, kuriame įgaliotojo parašą yra paliudijęs Taikos Teisėjas, Notaras, policija arba valsčiaus valdyba (b), ir

3) sakytiniu įgaliotojo ir įgaliotinio pareiškimu, įrašytu į teismo posėdžio protokolą (c).

249. Įgaliotinis atstovauja bylininkui teisme, ir visi jo veiksmai, atlikti duotojo jam įgaliojimo apybrėžose, yra privalomi įgaliotojui.

250. Suteikimas įgaliotiniui teisės paduoti apeliacijos skundą, prašyti išiteisėjusį sprendimą panaikinti, baigti bylą susitaikymu, kelti ginčą dėl suklasavimo arba atsakyti į tokį ginčą, parinkti tarpininkus trečiųjų teismui ir perduoti įgaliojimą kitam asmeniui, turi būti teigiamai išreikšta pačiame įgaliojame rašte; priešingu atveju įgaliotinis nepripažįstamas įgaliotas šiems veiksmams.

1) CPr 250 str. nurodytos tos teisės, kurių pavedimas įgaliotiniui turi būti tiksliai pareikštas įgaliojimo aktu, šių teisių tarpe yra ir teisė perduoti įgaliojimą kitam asmeniui; taigi jeigu įgaliojimo akte yra tiksliai pareikšta, kad įgaliotiniui pavedamos visos teisės, nurodytos CPr 250 str., tai tuo pačiu tiksliai yra pareikšta, kad jam pavedama ir teisė perduoti įgaliojimą; jokių abejojimų čia būti negali, o iš kitos pusės jokių sakramentalių žodžių, kuriais turėtų būti pareikštas pavedimas šio teisės įgaliotiniui, — įstatymas nenustato; dėliai šio neturi reikšmės ir tas kasatoriaus nurodymas, kad įgaliojimo nuoraše išbraukti žodžiai „šį įgaliojimą Tamsta gali perduoti kitiems“, kad ir būtų išbraukti šie žodžiai ne nuoraše, o pačiame originale, vis dėlto tas nebūtų svarbu, jeigu tas, kas vienoje vietoje išbraukta, kitoje — įrašyta arba palikta (91/24).

2) Iš bylos matyti iš tikrųjų, kad prisiek. advokatas L. paduodamas valsčiaus valdybų vardu apeliacijos skundą prieš taikos teisėjo sprendimą — nebuvo įgaliotas tai padaryti, nes

jis buvo taikos teisme žodžiu įgaliotas vesti bylą ir šitame žodiskame įgaliojime, įrašytame į taikos teisėjo posėdžio protokolą, nėra paminėta, kad įgaliotiniui būtų pavesta paduoti apeliacijos skundą ar apskritai atlikti tuos veiksmus, kuriems CPr 250 str. reikalauja ypatingo išakmiais žodžiais paminėjimo įgaliojimo akte. Vadinas, apygardos teismas neprivalėjo priimti pris. adv. L. paduoto apeliacijos skundo, pats taikos teisėjas privalėjo šį skundą grąžinti padavėjui, eidamas CPr 164^a str. 2 p. (106/27).

Žiūr. išaišk. po 48 str.

251. Įgaliotojas gali bet kuriuo laiku atšaukti įgaliojimą, duotąjį įgaliotiniui, pranešęs apie tat teismui raštu arba žodžiu; bet teismas neprivalo nei atidėti bylos dėl tos priežasties. nei laukti, ligi atvyks pasirinktas kitas įgaliotinis. Visi veiksmai, teisėtai įgaliotinio atliktieji, ligi teismas gaus minėtąjį pranešimą, tebegalioja.

252. Įgaliotinis turi teisę atsisakyti vesti bylą, bet negali stoti įgaliotiniu priešingosios šalies ir, nėsant tuosyk teisme paties įgaliotojo, turi jam pranešti apie savo atsisakymą prieš tiek laiko, kad įgaliotojas suspėtų laiku atvykti pats arba atsiųsti kitą įgaliotinį.

253. Įgaliotinis asmens, gyvenančio ne tame mieste, kur yra teismas, savo atsisakymą turi pareikšti teismui ir sykiu su tuo pranešti įgaliotojui.

254. Teismo Pirmininkas, atsižvelgęs į įgaliotojo gyvenamosios vietos atstumą nuo teismo ir į bylos aplinkybes, nustato laiką, kuriam pasibaigus įgaliotinis pripažįstamas laisvas nuo savo pareigos. Ligi pasibaigs šis laikotarpis, įgaliotinis privalo vesti bylą duoto jam įgaliojimo apybrėžose. Vienok Pirminkas turi teisę atleisti įgaliotinį nuo bylos vedimo,

paskyręs vietoj jo prisiekusį advokatą, ligi bylininkas pasirinks kitą įgaliotinį.

255. Jeigu įgaliotinis numiršta ¹⁾, byla sustabdoma, ligi bus pasirinktas kitas įgaliotinis arba ligi priešingoji šalis paprašys teismą pašaukti neatvykusį bylininką ta tvarka, kuri yra nustatyta teisman šaukti. Jeigu pasibaigus laikui, paskirtam atvykti teisman, bylininkas²⁾ neatvyktų ir neatsiųstų įgaliotinio, tai teismas, priešingosios šalies prašomas, toliau teisia bylą.

Trečias skyrius

Apie ieškomuosius prašymus.

256. Teismas pradeda byloseną tiktai priėmęs ieškomąjį prašymą, kuris rašomas pagal pridėtą prie šio formą.

Eurant CPr 256 str. teismas sprendžia bylą tiktai padavus tinkamą ieškomąjį prašymą (spr. 1929—VIII—26 d. Ch. Fišerio bl.)

257. Ieškomajame prašyme turi būti nurodyta:

- 1) teismas, kuriam prašymas duodamas;
- 2) vardas, tėvo vardas, pavardė ir gyvenamoji vieta tiek ieškovo, tiek ir atsakovo;
- 3) ieškinio kaina, išskyrus neįkainojamas bylas ³⁾ ir pačiame įstatyme numatytus atsitikimus;

1) Taip pat, jei apsirgtų psichine liga, arba jei jam būtų atimtos teisės — žiūr. 681 str.

2) kurio įgaliotinis numirė.

3) Žiūr. išaišk. po 849 str.

- 4) bylos aplinkybės, iš kurių ieškinys kilo;
 - 5) įrodymai ir įstatymai, kuriais ieškinys yra remiamas, ir
 - 6) prašomasis punktas, kuriame pareiškiamas ieškovo reikalavimas, vadinasi, tas dalykas, kurį išspręsti jis prašo teismą.
- Žiūr. išaišk. po 54 str.

258. Ieškiniai, kilę iš įvairių pagrindų neturi būti reiškiami viename ieškomajame prašyme. Dėl kiekvieno tokio ieškinio turi būti paduotas atskiras ieškomasis prašymas.

258¹. Vieno ieškovo ieškiniai prieš tą patį atsakovą, kad ir iš įvairių pagrindų jie kyla, gali būti jungiami į vieną ieškomąjį prašymą, kada ieškiniai, einant teismų kompetencijos taisyklėmis, priklauso tam pačiam teismui ir yra sprendžini vienokia bylose nos tvarka.

CPr 258¹ straipsniu leidžiama jungti vienoje byloje keli ieškiniai tų pačių ieškovo prieš tuos pačius atsakovus, nors šių ieškinų pagrindai būtų įvairūs; kadangi ši taisyklė, įvesta tam tikros novelos, yra bendro procesualinio pobūdžio, tai, einant CPr 80 str., ji liečia ir bylas, Taikos Teisėjų sprendžiamas; vadinasi — sujungimas ieškinio apie dovanos akto panaikinimą dėl nedėkingumo su ieškiniu apie palikimo padalinimą — negali būti draudžiamas (6/24)

2) Tiksliai bylose dėl įpėdinystės ir bendrininkų turto padalinimo galima spręsti ir kitus klausimus, kurie turi sąryšį su turto padalinimu. Šioje byloje šito nėra ir čia negali būti sujungta keletas ieškinų (spr. 1930—VI—6 d. M. Grosmano ir B. Beitlerienės bl.).

3) Apygardos Teismas, nutraukdamas bylą todėl, kad viename ieškinio prašyme sujungta keli reikalavimai, prasišienkė su CPr 258¹ str., kuris tokius reikalavimus leidžia sujungti viename prašyme (405/26).

258². Kai įstatymas leidžia jungti ieškinius, kylančius iš įvairių pagrindų (15¹ str., 2 p.; 258¹ str.), o taip pat kai yra pareikštas priešinis ieškinys, kuris su pradėtiniu ieškiniu neatsiskaito (nekompensuojasi) arba nekilo iš vieno su juo pagrindo, tai teismas gali nutarti, kad kiekvienas iš šitų ieškinių būtų svarstomas atskirai, ir pareikalauti, kad ieškovai pateiktų nuorašus visų tų raštų, kurie yra išskirtini į atskirą bylą.

258³. Jeigu teismui pareikšti būtų skyrium ieškiniai, kuriuos sujungti leidžia įstatymas (15¹, 258¹ str.), tai teismas gali nutarti išvien juos svarstyti, nebene abidvi šalys dėl to prieštarautų. Ši taisyklė gali būti taikoma ir tais atsitikimais, kada pareiškiami atskiri ieškiniai vienas su antru santykiuojantieji, kaip pradėtinis su priešinguoju.

Plg. su 226 str.

259. Ieškomąjį prašymą gali įteikti teismui pats bylininkas arba šio įgaliotinis, arba atsiųsti paštu. Įgaliojimas ieškomajam prašymui paduoti gali būti įrašytas ir pačiame prašyme.

260. Jeigu prašytojas yra beraštis arba serga, už jį prašymą gali pasirašyti tas, kam jis tat įtikės, pažymint priežastis, dėl kurių prašytojas pats nepasirašė prašymo.

Ieškinio prašymo pasirašymas nesudaro jokios sakramentalės ir esminės formulos; šio prašymo, kaip ir kiekvieno kreipiamo į teismą rašto, pasirašymas tebėra paprastas ženklas nustatantis, kad šis raštas tikrai yra pasirašiusiojo asmens paduodamas; vien dėliai šio teismas, kaip ir kiekviena įstaiga, atsiskaito su pasirašytais raštais; taigi jei raštas — šioje byloje ieškinio prašymas — kad ir netinkamai pasirašytas svetimo asmens už neva beraštį prašytoją, kuris iš tikrųjų moka pats pasirašyti, vis dėlto buvo teismo išžiūrėtas ir jo išžiūrėti-

mo metu, kuomet paaiškėjo parašo yda, prašytojas pats jį yra palaikęs, kaip tas šioje byloje yra taikos teisėjo posėdžio protokolo nustatyta, tai jokio pagrindo naikinti bylą dėl parašo trūkumo ieškinio prasme nėra, nes nebėra abejojimo, kurio pašalinimui ir yra reikalaujamas parašas (7/24).

261. Svetimšalių prašymai turi būti surašyti valstybine, lietuvių kalba; bet gali būti pasirašyti ir kita kalba su vertimu į lietuvių kalbą, kuris vertimas turi būti paliudytas prisiekusiojo vertėjo, arba kurio kito valdininko ar šiaip jau teismui žinomo žmogaus, monkančio ta kalbą, kuria prašymas yra pasirašytas.

Žiūr. LLTS 16 str.

262. Pareikšdamas kas ieškinį už kitą asmenį, prašyme turi nurodyti teisę iš įstatymų bylinėti už tąjį asmenį.

263. Prie ieškomojo prašymo pridedami:

1) originalai dokumentų, kuriais prašytojas remia savo ieškinį, arba nuorašai ar išrašai iš jų;

2) vertimai dokumentų, rašytų svetima kalba;

3) įgaliojamasis raštas, jei prašymą paduoda įgaliotinis, išskyrus atsitikimą, nurodytą 248 straipsnio 3 punkte;

4) ieškinio mokesčiai ir, jei yra reikalas, pinigai šaukimo publikacijai, ir

5) ieškovo parašu patikrintieji nuorašai prašymo ir visų pridėtųjų prie jo dokumentų tiek egzempliorių, kiek byloje yra atsakovų.

264. Dokumentai pateikiami šitokia tvarka:

1) ieškinio prašyme, arba tam tikrame apyraše, turi būti pažymėta, koki būtent dokumentai ir priedėliai prie jo pridedami;

2) vietoj dokumentų originalų, ieškovas turi tei-

sę pateikti jų nuorašus, valdžios paliudytus nustatytą tvarka arba paties bylininko patikrintus;

3) vietoj ilgų dokumentų, kaip štai: sąskaitybos knygų, rejestrų ir pan., leidžiama pateikti išrašus tik tų būtent straipsnių, kuriais remiama ieškovo teisė;

4) bylininkas, negalįs dėl kokių nors kliūčių pateikti nei originalų dokumentų, kuriais jis remiasi prašyme, nei jų nuorašų, turi išdėstyti jų turinio esmę prašyme ir paaiškinti kliūtis, dėl kurių dokumentai negalėjo būti pateikti.

265. Visus žygius dėl teismo gautųjų prašymų daro šio Teismo Pirmininkas, remdamasis žemiau paduotomis taisyklėmis.

266. Prašymas gražinamas:

1) kai nėra pažymėta kas ir prieš ką kelia ieškinį;

2) kai jį duoda ne pats ieškovas, o pašalinis asmuo nėra įgaliotas ieškiniui pareikšti;

3) kai prašyme nepasakyta, ko ieškovas prašo, ir

4) kai nėra pažymėta ieškinio kaina, išskyrus tuos atsitikimus, kada kainos neįmanoma nustatyti.
Žiūr. išaišk. po 54 str.

267. Visais atsitikimais, nurodytais pirmesniame (266) straipsnyje, ieškomasis prašymas gražinamas prašytojui su pranešimu, ir sykiu jam paaiškina mos prašymo nepriėmimo priežastys.

Esančiam teisme bylininkui gražinamasis prašymas įteikiamas į rankas, o nėsančiam — siunčiamas per Teismo Antstolį ar Teismo Pasiuntinį, arba per paštą.

Pastaba: Tvarka teismo susirašinėjimo su byli-

ninkais per paštą yra nustatyta tam tikromis prie šio pridėtomis taisysklėmis.

268. Dėl nepriėmimo prašymo ieškovas gali skųstis apeliaciniam teismui (Vyr. Tribunalui) per **dvi savaites** nuo tos dienos, kada teismo pirmininkas sugražino jam prašymą.

269. Prašymas sulaikomas, ligi bus gauta iš ieškovo papildomi priedėliai arba žinios:

1) kai gyvenamoji atsakovo vieta yra nurodyta neaiškiai arba visai nenurodyta ir, be to, dar nėra paaiškinta, kodėl ieškovas jos nežino;

2) kai prašymas, jo nuorašas arba pridėtųjų dokumentų nuorašai neapmokėti kiek reikiant žyminiu mokesčiu, kaip tat reikalauja žyminio mokesčio įstatymas;

3) kai prie prašymo nėra jame suminėtųjų priedėlių;

4) kai nėra pridėtas reikiamas skaičius nuorašų, kurie turi būti pateikiami priešingajai šaliai;

5) kai nėra pridėti teismo mokesčiai arba pinigai atsakovui šaukti, ir

6) kai nėra nurodyta prašytojo gyvenamoji vieta.

270. Nurodytais pirmuose penkiuose minėto (269) straipsnio punktuose atsitikimais, ieškovui paskiriamos **septynios** dienos su užilginamuoju kelionės laiku trūkstantoms žinioms arba priedėliams pristatyti. Pasibaigus šiam laikotarpiui, ieškomasis prašymas gražinamas prašytojui, ir byla tegali būti iškelta tiktai iš naujo padavus ieškomąjį prašymą. Jeigu ieškomajame prašyme nenurodyta prašytojo gyvenamoji vieta, tai apie jo prašymo nepriėmimą iškabinamas skelbi-

mas teismo raštinėje (laukiamajame kambaryje) vienam mėnesiui, o pats prašymas paliekamas raštinėj, ligi kreipsis prašytojas.

271. Gavęs ieškinio prašymą, Teismo Pirmininkas paveda bylą, tam tikra eile, vienam iš teismo narių prižiūrėti ir būti jos pranešėju, o prašymą ir gaunamus priedėlius perduoda saugoti teismo raštinėi, kur jie, lygiai kaip ir visi kiti tai bylai gausimieji raštai, gali būti bylininkų žiūrinėjami.

Ketvirtas skyrius

Apie ieškinio kainą.

272. Ieškinio kaina laikoma toji suma, kuri yra nurodyta ieškomajame prašyme.

Žiūr. išaišk. po 55 str.

273. Ieškinio kaina nustatoma:

1) kai ieškomi pinigai — kapitalo suma su ieškomaisiais ligi ieškinio pareiškimo dienos procentais;

2) byloje dėl nuosavybės teisės nekilnojamajam turtui — ieškovo nurodytąja suma, kai ji nėra atsakovo ginčijama pirmame jo rašytiniame paaiškinime, jeigu šitokis buvo paduotas, arba pirmame tos bylos posėdyje;

3) byloje keleto asmenų, kurie ieško jiems priderančių dalių iš bendrojo turto vieneto — suma visų ieškomųjų dalių;

4) byloje dėl teisės įvairiais terminais gauti gavinius ir išmokesnius — visuma visų ieškomųjų išmokesnių arba gavinių;

5) bylose dėl neterminuotos teisės, kuri nėra ap-
režta laiku arba nustatyta ligi gyvos galvos, — **de-
šimtmetine** sudėtimi išmokėsnių arba gavinių¹⁾;

6) bylose dėl nutraukimo arba prailginimo nuo-
mos sutarties — **vienerių** metų nuompinigių suma, ir

7) bylose dėl atlyginimo kiekio savininkui už
turtą, kuris turi būti, geležinkelių valdybos reikala-
vimu, remiantis Susisiekimo Įstatais, panaikintas ar-
ba nukeltas, — skirtumu tarp geležinkelių valdybos
pasiūlytosios ir panaikintino arba nukeltino turto sa-
vininko²⁾ reikalaujamosios sumos.

1) CPr 55 ir 272 str. nurodo, kad ieškinio kaina yra nusta-
toma paties ieškovo; tai pagrindinė taisyklė. Smulkiau šį dalyką
nustato 55¹ ir 273 str.: kai kuriems ginčams šitie straipsniai nu-
rodo objektines ieškinio įkainojimo žymes, ir aišku, kad tuos
ginčiuose įkainojimas tomis žymėmis yra privalomas ir kad
ieškovas negali pareikšti žemesnės kainos už tą, kuri tomis žy-
mėmis nustatoma (273 str. 1 ir 3—7 p. p.); vadinasi, kituose
ginčiuose, nenurodytuose CPr 273 str. 1 ir 3—7 p. p., o ypač dėl
nekilnojamojo turto nuosavybės, kaip tat nurodo CPr 273 str.
2 p., kuris einant CPr 55¹ str., yra privalomas ir taikos teisė-
jams, kaina nustatoma ieškovo ir gali būti ginčijama tik atsa-
kovo, o ne paties teismo ex officio; čia teismams nepavesta rū-
pintis fisko reikalais. Jei atsakovas tinkamai pareiškė ginčą
dėl ieškinio kainos — o pareikšti jis jį CPr 55² str. gali tik pir-
moje instancijoje ir ne vėliau, kaip pirmame posėdyje, — tai
ginčą sprendžia ir galutinai nustato kainą taikos teisėjas (Civ.
Pr. Įst. 55², 274 ir 274¹) — (T/4, spr. 1922-VI-17.).

2) Einant CPr 273 str 2 p. bylose dėl nuosavybės teisių ir
nekilnojamąjį turtą ieškinio kaina laikoma parodytoji ieškinio
prašymo suma, jei šioji suma pirmame teismo posėdy nebuvo
atsakovo ginčijama (406/26).

3) Jeigu reikalaujama iškraustyti nuomininkas dėl nuomos
kainos nesumokėjimo ir nuomos termino pasibaigimo, tai galima
reikalauti kartu priteisti iš nuomininko atlyginimą ir už tą laiką,

¹⁾ Žūr. 1345° str.

²⁾ Rusų tekste — „valdytojo“.

kuriį jis naudosis turtu iki išsikraustymui; tas sudaro ginčo elementą ir nėra jokio įstatymo draudžiamas; iš tikrųjų toks reikalavimas niekuo nesiskiria nuo reikalavimo priteisti iš skolininko nuošimčius iki skolos sumokėjimo dienas; taip viename taip kitame atsitikime turima omeny atlyginimas už naudojimąsi svetimu turtu, jei skolininkui tas nepatogu jis gali tuoju gražinti turtą, kuriį jis gražinti privalo, o jei jis neteisėtai naudojasi juo — lai moka, tai yra savininko teisės išvada (100/26) Žiūr. toliau 333 str.

4) **Kainojimas reikalavimo panaikinti aktą.** Veikiantis įstatymas (CPr 55, 55¹ ir 273 str., liečią ieškinio kainos nustatymą) nenurodo skyrimum, kaip turi būti kainuojamas akto panaikinimo reikalavimas; matyti — Mariampolės Apygardos Teismas mano, kad šios kainos pagrindas turi būti dedama vertė turto, kuris yra akto liečiamas, bet nurodytieji straipsniai tokios taisyklės nenumato, o Apygardos Teismo taikomas CPr 584 str. teliečia išvadą, kurią teismas privalo daryti iš pastebėjimo, kad byla dėl kainos arba kitokios priežasties jam nepriklauso, bet nenustato jokios ieškinio kainojimo taisyklės. 273 str. 6 p. numato ieškinį dėl nuomos sutarties panaikinimo, kuris turi būti kainuojamas vienerių metų nuomos mokesniu, vadinasi — čion — **sutarties panaikinimas yra kainuojamas ne turto verte, o tam tikru fiksuotu šalių piniginių interesu, šios sutarties reikškimu.** Šis dėsniš, kad jis ir nėra tiesiog pareikštas apskritai dėl ieškinių apie aktų panaikinimą, nes apie tokių ieškinių kainojimo taisyklės įstatymas nieko nesako, atatinka pagrindus ir kitų rūšių ieškinių kainojimo, pareikštus kitose 273 str. punktuose; taigi galima nustatyti, kad šis dėsniš ir sudaro bendrą ieškinių kainojimo pagrindą, veikiančio įstatymo sankcionuotą ir taikomą ten, kur įstatymas nenustato jokių ypatingų taisyklių; vadinasi — tenka nustatyti šalių interesus ginčo ribomis ir ieškomos teisės verte.

Byloje ieškovų reikalaujamas padalinimas daromas aktu paliesto turto ne tik akto panaikinimo pagrindu dėl nedėkingumo, bet ir Nap. Kod. 913 straipsniu; šiuo pastaruoju straipsniu 3/4 dalys ginčijamo dovanoto turto ipso jure pasiliuosuoja nuo dovanos ir tenka visiems įpėdiniams pasidalinti be jokios nedėkingumo išvados; vadinasi — panaikinimas akto dėl nedėkingumo teliestų 1/4 dalį turto ir šios dalies vertės ribose te-

galima būtų kainoti ginčo ir ieškomos teisės reali vertė; taigi Teismo išvados apie tai, kad ieškinys apie akto panaikinimą dėl nedėkingumo yra kainojamas viso turto vertė yra paremtas klaidingu įstatymo aiškinimu (6/24).

274. Iškeltąjį ieškinio kainos ginčą dėl nuosavybės teisės nekilnojamam turtui sprendžia teismas pirmame šios bylos posėdyje, atsižvelgdamas į šalių išvadžiojimus ir į jų pateiktus šiam posėdžiui įrodymus.

274¹. Teismo nutarimas dėl ieškinio kainos ginčo yra galutinis ir neskustinas.

CPr 55² ir 274¹ str. nuostatų, pirmos teismo instancijos nutarimas dėl ginčų prieš ieškinio kainą neskundžiamas, t. y. neskundžiamas antrai instancijai CPr 166—168 ir 783—786 str. tvarka, atseit neskundžiamas dėl ginčo esmės. Tačiau TS 249 ir 250 str., teismo nutarimus gali aukštesnė instancija žiūrėti priežiūros tvarka. Šia tvarka ir yra ieškovas padavęs skundą, tai apygardos teismas ir turėjo tą skundą išžiūrėti priežiūros tvarka, būtent apsvarstyti tiksliai klausimą dėl taikos teisėjo nutarimo teisėtumo, sakysim, ar yra tas nutarimas surašytas tinkamai (CPr 80 ir 712 str.), ar priešingas įstatymui (LLTS §§ 17, 20 ir CPr 584 str.), ar nėra priešingas bylos daviniams, teisėtiems daviniams ir t. t. (spr. 1929 - I - 17 d. P. Grigo b.).

Penktas skyrius

Apie byloseną ligi teisiamojo posėdžio.

Pirmoji skirtis

Šaukimas teisman.

275. Pagal ieškomąjį prašymą Teismo Pirmininkas daro žygius šaukti atsakovą teisman arba raginimu, jeigu atsakovo gyvenamoji vieta yra nurodyta

ieškomajame prašyme, arba publikacija (skelbimu Vyriausybės žiniose), jeigu atsakovo gyvenamoji vieta ieškovui nėra žinoma.

Palyg. su 58 str.

I. Šaukimas raginimu.

276. Raginimo rašomi du egzemplioriai.

Jame pažymima:

- 1) kas yra šaukiamas teisman;
- 2) ar atsakovas yra šaukiamas į teisiamąjį posėdį (299 str.), ar iš jo reikalaujama duoti 309¹ straipsnyje nurodytą pranešimą arba 312 straipsnyje nurodytą rašytinį paaiškinimą;
- 3) keno prašymu šaukiamas;
- 4) keno bylon;
- 5) į kuri teisimą ir kada turi atvykti;
- 6) pridėtieji prie raginimo priedėliai;
- 7) įstatymo straipsniai, kuriuose numatytos pasekmės nestojimo posėdin arba nesuteikimo šiame (276) straipsnyje 2 punkte nurodytų pranešimo arba rašytinio paaiškinimo.

277. Raginimas su ieškomojo prašymo nuorašu ir su pridėtų prie jo dokumentų nuorašais pristatomi atsakovui į jo gyvenamąją vietą, nurodytą ieškovo prašyme.

278. Atsakovui, gyvenančiam teismo būstinės vietoje arba tokioje Teismo apygardos vietoje, kur yra Teismo Antstolis arba Teismo Pasiuntinys, raginimas įteikiamas per jų katra. Kitais atsitikimais raginimas gali būti įduotas per paštą.

279. Atsakovui, esančiam kito Teismo apygardoj,

raginimas, jeigu jis, einant pirmesniuojų (278) straipsniu, turi būti **įteiktas per Teismo Antstolį arba Teismo Pasiuntinį**, siunčiamas anam Teismui, kuris ir pasirūpina įteikti jį atsakovui.

280. (—).

281. Atsakovui, kuris yra užsienyje ir kurio gyvenamąją vietą ieškovas yra nurodęs, raginimas siunčiamas per Užsienio Reikalų Ministeriją.

282. Raginimas sykiu su priedėliais **įteikiamas pačiam atsakovui**, o jeigu Teismo Antstolis arba Teismo Pasiuntinys neužtinka jo namie, tai atiduoda raginimą jo namiškiams, arba jo ūkio ar namų šeimininkui (administratoriui), arba tam iš jo kaimynų, kuris sutinka pristatyti raginimą ir apie tai pasirašo raginime.

283. Jeigu raginimas atiduodamas ne pačiam atsakovui į rankas, o paliekamas įteikti per kitą asmenį, tai Teismo Antstolis arba Teismo Pasiuntinys išlipina raginimo nuorašą su savo parašu miestuose prie policijos nuovados namo, o kaimuose prie seniūno arba jo pavaduotojo namo, ir praneša apie tai policijos nuovadai arba valsčiaus valdybai.

284. Antstolis arba Pasiuntinys turi pažymėti įteikiamame raginime jo įteikimo laiką ir iš priėmėjo turi paimti parašą, taip pat pažymėdamas datą antrajame egzemplioriuje. Jeigu priėmusis raginimą negali arba nenori pasirašyti, tai Antstolis arba Pasiuntinys pažymi abiejuose raginimo egzemplioriuose, kam ir kada jis įteiktas ir kodėl nėra priėmusiojo parašo.

285. Teismo Antstolis arba Teismo Pasiuntinys, nesuradęs suminėtųjų 282 straipsnyje asmenų, nepa-

reinausiai nuo išpildymo 283 straipsnyje išdėstytos taisyklės, palieka raginimo egzempliorių mieste — policijos nuovadoje, o kaime — pas seniūną ar valsčiaus valdyboje arba pas policijos tarnautoją, kad perduotų atsakovui.

286. Antstolis arba Pasiuntinys, pristatydamas raginimą, gali, savo nuožiūra, imti su savim vieną arba du liudytojų arba vietos policininkus už liudytojus, jeigu atsakovas arba jo namiškiai vengtų priimti raginimą.

287. Raginimas gali būti įteiktas atsakovui ir ne namie.

288. Bylose dėl ieškinių prieš draugijas ir bendroves (kompanijas) raginimas įteikiamas jų kontoros arba draugijos reikalų vedėjui arba jų agentui, o prieš pilną bendrovę arba prekybos namus — bet kam iš dalininkų, gyvenančių toje vietoje, kur yra firma.

Pastaba: Bylose dėl ieškinių prieš geležinkelius raginimai ir visi kiti raštai, įteiktini geležinkelio administracijai kaip atsakovei, siunčiami geležinkelių valdybai, jeigu ieškinys pareikštas pagal valdybos esamąją vietą, o kitais atvejais — geležinkelio ruožo vyresnybei.

289. Bylose dėl ieškinių prieš asmenį, apskelbtąjį neišgalinčiu skolininku, raginimas įteikiamas tam, kas teismo nutarimu veda jo reikalus.

290. Jeigu šaukimas padarytas netinkamu atsakovo adresu, kurį yra klaidingai nurodęs ieškovas, tai Teismo pirmininkas praneša apie kilusią klaidą ieškovui, nuo kurio pareina prašyti iš naujo šaukti nurodytuoju adresu, o pirmasis šaukimas laikomas ne-

vykusių. Pirmesniojo šaukimo išlaidos kreipiamos į ieškovo ir neturi būti ieškomos iš atsakovo.

291. Apie šaukiamus asmenis iškabinami teismo raštinėje¹⁾ skelbimai, nurodant jų vardus ir pavardes.

292. Skelbimai apie šaukiamus asmenis laikomi teismo raštinėje¹⁾ iškabinti, ligi praslinks diena, nurodytoji bylininkams stoti teisman.

II. Šaukimas publikacijos keliu.

293. Atsakovas, kurio gyvenamosios vietos ieškovas negalėjo nurodyti, šaukiamas publikacija (skelbimu Vyr. Žiniose).

294. Kai ieškovo prašyme būna nurodytas nekilnojamasis turtas, kurį turi atsakovas Lietuvoj, o jo gyvenamosios vietos ieškovas negalėjo nurodyti, tai be atsakovo šaukimo publikacija (apskelbimu) dar siunčiamas raginimas į tą vietą, kur yra atsakovo tasai turtas.

295. Raginimas skelbiamas Vyriausybės Žinių antroje dalyje.

296 panaikintas.

297. Nuorašą atsakovo šaukimo, teismo reikavimu apskelbtojo Vyriausybės Žiniose (295 str.), leidžiama ieškovui spausdinti kituose laikraščiuose, jo paties nuožiūra ir lėšomis, be teisės atgauti šias išlaidas iš atsakovo.

297¹⁾ panaikintas.

298. Šaukime, apskelbtame Vyr. Žiniose, pažymi-

¹⁾ laukiamajame kambaryje.

ma viskas, kas turi būti pažymėta raginime, trumpai išvardijant visus pridėtus prie prašymo dokumentus.
Žiūr. CPr 313, 857 str.

Antroji skirtis

Teismo posėdžių skyrimo terminai.

299. Byloms, kurioms nereikia reikalauti rašytinio paaiškinimo (312 str.), jeigu tik atsakovas gyvena Lietuvoj, Pirmininkas paskiria dieną posėdžiui, į kurią ir šaukia bylininkus. Šitoji posėdžio diena turi būti paskirta tokiu apskaitymu, kad nuo raginimo įteikimo dienos ligi posėdžio išeitų ne mažiau kaip **septynios dienos** ir ne daugiau kaip **vienas mėnesis**, priskaitant vienok užilginamąjį kelionės laiką.

Kai teismas susirašinėja su bylininkais per paštą, raginimo įteikimo diena laikoma jo išsiuntimo teismui data, pašto štampeliu įžymėtoji grąžintiniame pranešime apie raginimo įteikimą šaukiamajam (267 str. pried.).

300. Užilginamasis kelionės laikas nustatomas paprastais keliais po **penkiasdešimt**, o geležinkeliais po **tris šimtus kilometrų per 24 valandas**.

300¹. Bylas, kurios turėtų būti neatidėtinai sprendžiamos, jeigu atsakovas gyvena ne toliau kaip **dvidešimt penki kilometrų** nuo teismo, Pirmininkas gali paskirti į posėdį ir anksčiau 299 straipsnyje nurodyto laiko ir dargi pašaukti bylininkus pirmą kitą darbo dieną po įteikimo atsakovui raginimo, o išimtiniais atsitikimais, jeigu atsakovas gyvena toje vietoje, kur yra teismas, pašaukti netgi tam tikrą valandą tos pat dienos, kurią paduotas ieškomasis prašymas.

301. Jeigu atsakovas yra užsienyje arba jo gyvenamoji vieta nėra žinoma, tai posėdį paskiria Pirmininkas pasibaigus laikotarpiams, nurodytiems 309¹ straipsnyje, prisilaikydamas 299 ir 300¹ straipsnio taisyklių, tačiau netaikindamas nuostato apie užilginamąjį kelionės laiką.

302. Jei ieškovas sužinojo atsakovo gyvenamąją vietą Lietuvoje, kada jau vra apskelbtas pagal 309¹ straipsnį šaukimas, tai jis turi teisės prašyti Pirmininką paskirti posėdį arba išreikalauti rašytinį paaiškinimą 299—300¹ ir 312 straipsnių tvarka.

303. Šaukiant dėl to paties ieškinio keletą atsakovų, gyvenančių įvairiose vietose, teisiamasis posėdis nuskiriamas tiktai pasibaigus ilgiausiam laikotarpiui, kuris, einant įstatymu, tur būti paskirtas bet kuriam iš šaukiamųjų atsakovų.

304. Jeigu šaukiant atsakovą, būtų prasilenkta su nustatytomis taisyklėmis tiek, kad susidarytų pagrindas terminams atnaujinti, tai kaltininkas gali būti nuteistas, dėl bet katros šalies prašymo, sumokėti bereikalingos bylosenos išlaidas, nepareinamai nuo nuostolių atlyginimo.

Trečioji skirtis

Teismo susirašinėjimo tvarka su bylininkais.

305. Visus pateiktinus bylininkams raštus pristato teismas per savo Antstolius arba Pasiuntinius, o taip pat per paštą su pranešimais, kurie turi būti įteikiami einant taisyklėmis, išdėstytomis 282—289 straipsniuose ir priedėly prie 267 straipsnio (pasta-ba).

306. Teismo Antstolis arba Teismo Pasiuntinys turi tuojau pateikti teismui antrąjį egzempliorių pranešimo, su kuriuo jis buvo pristatęs raštą bylininkui.

307. Raštus, perduotinus bylininkams, esantiems teisme, gali jiems įteikti teismo Sekretorius, paėmęs nuo jų reikiamą parašą.

308. Prisiekusieji advokatai gali rodyti viens kitam raštus savo įgaliotojų bylų reikalais ir perduoti jų nuorašus be Teismo Antstolių arba Teismo Pasiuntinių tarpininkavimo.

Ketvirioji skirtis

Bylininkų pasirinkimas buveinės.

309. Ne vėliau kaip skirtą atvykti posėdin (299 str.) arba rašytiniam paaiškinimui pateikti dieną (312 str.), bylininkai arba jų įgaliotiniai, gyvenantieji ne teismo būstinės vietovėje, turi pasirinkti buveinę tame mieste, kur yra teismas, arba nurodyti gyvenantį ten asmenį, kuriam jie paveda priimti atsiunčiamus dėl jų teismo raštus, ir apie tai jie turi pranešti teismui. Nuo šios pareigos Teismo pirmininkas, bylininko prašomas arba savo paties nuožiūra, gali atleisti tuos bylininkus arba jų įgaliotinius, su kuriais susisiekti raštais jų nuolatinėje gyvenamoje vietoje nėra sunku ir dėl to bylos eiga negali būti trukdoma.

309¹. Jeigu atsakovas yra užsieny arba jo gyvenamoji vieta nėra žinoma, tai pirmesniame (309) straipsnyje nurodytam pranešimui pateikti skiriamas **keturių mėnesių** laikotarpis, kuris skaitomas pirmuoju atsitikimu — nuo raginimo įteikimo dienos atsakovui,

o antruoju — nuo dienos išspausdinimo publikacijos Vyriausybės Žiniuose.

Atsakovams, kurie nors ir yra užsieny, bet tokiose vietose, dėl kurių veikia tam tikros konvencijomis nustatytos taisyklės apie tiesioginius susižinėjimus Lietuvos teismų su svetimų valstybių teismais (Teismų Sutv. Įst., 190 str. pastaba; 463, past. 2, 3), aukščiau sakytam pranešimui pateikti skiriamas **vieno mėnesio** laikotarpis.

310. Į bylininko ar jo įgaliotinio pasirinktą buveinę arba į jų nurodytą gyvenamąją vietą atstovo raštams priimti, o taip pat į bylininko ar jo įgaliotinio adrese pažymėtą nuolatinę gyvenamąją vietą tame mieste, kur yra teismas, o reikiamais atsitikimais ir už to miesto ribų (309 str.), siunčiami visi raginimai ir raštai, ir, ligi bylininkas arba jo įgaliotinis nepraneš teismui apie adreso pakeitimą, jie neturi teisės atsikalbinėti nežinoję apie tuos raginimus ir raštus, kurie buvo jiems pasiųsti pirmuoju jų nurodytu adresu.

311. Jei bylininkas arba jo įgaliotinis, nurodytais įstatyme (309, 309¹, 310 str.) atsitikimais nėra pranešę, ar yra pasirinkę buveinę arba atstovą raštams priimti tame mieste, kur yra teismas, o taip pat nėra pranešę apie pakeitimą jų pažymėtojo adreso, tai raginimai ir raštai jiems paliekami teismo raštinėj, ir minėtieji asmens neturi teisės atsikalbinėti nežinoję apie paliktuosius raginimus ir raštus.

Penktoji skirtis

Rašytinio paaiškinimo išreikalavimas.

312. Pirmininkas, šaukdamas atsakovą, gali kartu pasiūlyti jam paduoti rašytinį paaiškinimą dėl ieš-

komojo prašymo, jeigu iš bylos aplinkybių mato, kad tai yra reikalinga. Šiuo atsitikimu gyvenančiam Lietuvoj atsakovui skiriamas nuo **dviejų savaitių iki vieno mėnesio** laikotarpis, ir riskaitant užilginamąjį kelionės laiką (300 str.), o atsakovui, kuris gyvena užsienyje arba kurio gyvenamoji vieta nėra žinoma, minėtas laikotarpis nustatomas 309¹ straipsnio taisyklėmis. Šis laikotarpis atsakovui, kuris gyvena Lietuvoj, skaitomas nuo raginimo įteikimo jam dienos, o tais atsitikimais, kai teismas susirašinėja su bylininkais per paštą — nuo išsiuntimo dienos, išymėtos pašto štempeliu grąžintiniame teismui pranešime apie jo įteikimą šaukiamajam (267 str. pried.).

313. Reikalavimas rašytinio paaiškinimo dėl ieškomojo prašymo pažymimas raginime, o tais atsitikimais, kai atsakovo gyvenamoji vieta nėra žinoma, — šaukimo publikacijoje.

314. Rašytiniame paaiškinime įsakmiai turi būti išreikšta: ar atsakovas pripažįsta ar atmeta ieškovo reikalavimus ir tas aplinkybes, kuriomis šie reikalavimai yra remiami.

315. Rašytiniame paaiškinime turi būti išdėstytos aplinkybės, kuriomis yra pagrįstas atsakovo ginčas, ir pateikti šį ginčą paremiantieji įrodymai.

316. Dokumentų pateikimo taisyklės (263, 264 str.) taikomos ir atsakovui.

317. Gavęs rašytinį paaiškinimą, arba pasibaigus laikui jam (312 str.) pateikti, Teismo Pirmininkas, savo paties nuožiūra arba bylininko prašomas, skiria teisiamąjį bylos posėdį, laikydamasis taisyklių apie terminus teismo posėdžiams skirti¹⁾, tačiau nepriskai-

¹⁾ CPr 299—304 str.

tydamas užilginamojo kelionės laiko. Apie paskirtąją posėdžio dieną pranešama šalims, o ieškovui pasiunčiami ir nuorašai gautojo paaiškinimo bei pridėtų prie jo dokumentų.

318—322 panaikinti.

323. Paskyrus bylą teisiamajam posėdžiui, ji įtraukiama į eilinį sąrašą, kuriuo nustatoma eilė bylų pranešimo (referavimo) posėdyje.

Seštasis skyrius

Apie bylos teisimą.

Pirmoji kirtis

Bylos pranešimas ir rungtinė bylininkų ginčysena žodžiu.

324. Bylos pranešimas ir rungtinė bylininkų ginčysena žodžiu vyksta viešame teismo posėdyje.

325. Jeigu dėl tam tikrų bylos savybių posėdžio viešumas gali būti smerktinas religijai, visuomenės tvarkai arba dorovei, tai teismas, savo nuožiūra arba Prokuroro reikalavimu, gali nutarti, kad posėdis eitų neviešai. Nutarimas apie tai visuomet viešai skelbiamas ir įrašomas į posėdžio protokolą.

325¹ Neviešuose (uždaruose) posėdžiuose turi būti teisiamos bylos:

1) apie išlaikymą nesantuokiniams vaikams¹⁾, ir

¹⁾ apie alimentus pavainikiams vaikams.

2) apie privilegijas tokių išradimų ir patobulinių, kurie nėra viešai skelbtini.

326. Teismo posėdis gali eiti neviešai ir tuo atsitikimu, kai abi šalys to prašo ir teismas nutaria jų prašymą patenkinti.

327. Bylą praneša teismo Narys, remdamasis bylininkų pateiktais bylai raštais ir dokumentais.

328. Pranešimas daromas Pirmininko nuožiūra arba žodžiu, arba iš rašto, trumpai išdėstant bylos aplinkybes.

329. Pranešėjui paaiškinus bylos esmę, prasideda rungtinė šalių ginčysena. Jeigu posėdin atvyksta tiktai viena šalis, tai vis dėlto atvykusiajai šaliai leidžiama po bylos pranešimo duoti savo paaiškinimų žodžiu.

330. Rungtinę bylininkų ginčyseną pradeda ieškovas, o paskui kalba atsakovas ir taip pakaitomis bylininkai išdėsto tiek savo reikalavimus, tiek ir aplinkybes ir išvadžiojimus, kuriais šie reikalavimai remiami.

330¹. Bylininkai privalo, ne vėliau kaip per pirmąją ginčyseną teismo posėdyje iš bylos esmės, išdėstyti visas aplinkybes, kuriomis yra paremti jų reikalavimai ir atsikirtimai, ir pateikti visus jų turimus įrodymus arba nurodyti tuos įrodymus, kurie jie negali tučtuojau pateikti.

331. Ginčysenos metu bylininkai gali reikšti naujų išvadžiojimų bylos aplinkybėms išaiškinti. Kai iškeliama naujų aplinkybių arba naujų įrodymų, tai teismas, jei pripažįsta priešingosios šalies prašymą patenkinamu, atideda posėdį ir, kai galima, nuskiria dieną kitam posėdžiui, paskelbdamas apie tai viešai. Atsakovas, be to, turi teisę prašyti atidėti posė-

dį, kai jis, būdamas pašauktas tiesiog į posėdį (299 300¹ str.), negalėjo dėl trumpo laiko gauti reikiamų jam pasiteisinių įrodymų.

331¹. Jeigu bylininkas, po nurodyto 330¹ straipsnyje laiko arba pažymėto 331 straipsnyje bylos atidėjimo, pristato tokius naujus įrodymus, kuriuos jis galėjo pateikti laiku, tai teismas, pripažinęs, kad dėl bylininko kaltės buvo nelaiku pateikti įrodymai ir kad dėl to byla užsitęsė, gali, priešingosios šalies prašomas, nutarti jos naudai išieškoti iš nelaiku pateikusių įrodymus bylininko tam tikrą baudos pinigų sumą, tačiau ne didesnę kaip teismo ir bylos vedimo išlaidų sumą.

332. Ieškovas gali sumažinti savo reikalavimus, pareikštus ieškomajame prašyme, bet neturi teisės jų didinti, keisti iš esmės arba reikšti naujų reikalavimų, nebent jeigu jie betarpiškai iškiltų iš ieškomajame prašyme pareikštųjų reikalavimų.

Žiūr. CPr 706 str.

¹⁾ CPr 332 str. nuostatu, ieškovas gali sumažinti savo ieškinio reikalavimą, bet neturi teisės padidinti jį; gali jį pakeisti esmėje, arba pateikti naujus reikalavimus, jeigu tik tie reikalavimai išeina iš ieškovų pareikštų ieškinio prašyme reikalavimų. Tokiu būdu įstatymas leidžia ieškinio reikalavimo tokią pakeitimą, kuris išeina iš to pat pagrindo, iš kurio išeina pirmykštis reikalavimas (spr. 1929-V-2 d. Galijotų b.).

²⁾ Savo teisių į skirtinės žemės ūkio dalį parėmimas 1906-X-9 d. įstatymu ieškinys, kuris buvo iškeltas įpėdinystės teisėmis į tą ūkį, kaip bylininkų tėvo palikimą, — jeigu tėvas yra miręs prieš 1906-XI-9 d. įstatymo išleidimą, — nesudaro ieškinio pagrindo pakeitimą, bet tiksliai tikslesnį to pagrindo soformulavimą — aiškesnę teisinę jo konstrukciją, kas nėra draudžiama. Kitaip būtų, jei tėvas būtų miręs jau veikiant 1906-XI-9 d. įstatymui, tada įpėdinystė sudarytų kitos rūšies

teisinį ieškomos nuosavybės titulą, negu ano įstatymo teikiamas valstiečių šeimos nariams titulas, ir toks teisinio titulo pakeitimas būtų, einant CPr 332 neleistinas (372/26).

333. Reikalavimų didinimu arba jų pakeitimu iš esmės nelaikomi atsitikimai, kai ieškovas išreiškia reikalavimus nuosakiau, kai jis prijungia prie jų procentus ir prieauglį, arba kai ieškovas reikalauja atiteisti iš atsakovo vertybę (ekvivalentą) ieškomojo turto, kurį atsakovas yra praradęs arba perleidęs kitam asmeniui.

Žiūr. 3 tezė po 273 str.

334. Ieškovas, keičias savo reikalavimus, turi raštu pareikšti apie tai teismui tame pat posėdyje.

335. Teismo Pirmininkas ir Nariai, Pirmininkui leidžiant, gali reikalauti nuosakių paaiškinimų iš tos šalies, kuri neaiškiai arba nenuosakiai išsireiškia, arba kai iš jos žodžių nematyti, ar ji pripažįsta ar atmeta aplinkybes arba dokumentus, kuriais yra remiamas priešingosios šalies reikalavimas arba atsikirtimas.

335¹. Jeigu teismas įsitikins, kad byla yra didelė ar paini ir ji negali būti išaiškinta bylininkų kalbomis ginčysenos metu, tai, ir esant byloje ankščiau dėl to paduotam rašytiniam paaiškinimui (312 str.), nuo teismo pareina pasiūlyti bylininkams paduoti po vieną arba du rašytiniu paaiškinimu, nuskiriant tam reikalui eilę ir tam tikrą laiką, o taip pat nurodant, jeigu teismas pripažįsta tat reikalingą, kurios ypač aplinkybės turi būti paaiškintos.

336. Byloje, kuri susideda iš keleto reikalavimų arba dalykų, kurių sujungimas ginčysenos metu būtų nepatogus, teismas gali nutarti, kad bylininkai savo paaiškinimus pateiktų atskirai dėl kiekvieno reikalavimo arba dalyko.

337. Posėdžio Pirmininkas mėgina besiginčijančius bylininkus sutaukinti, jeigu laiko tatai galima. Susitaikymui įvykus, sudaromas ir bylininkų pasirašomas protokolas, kuris turi galutinio ir neskųstino sprendimo galią.

Žiūr. išaišk. po 1364, 1366 str.

338. Rungtinei bylininkų ginčysenai vadovauja posėdžio Pirmininkas. Kada jis supranta, jog byla yra pakankamai išaiškinta, tai nutraukia ginčyseną bet tik tai, kai bus jau suteikusios abi šalys po lygų skaičių pasiaiškinimų žodžiu.

339. Teismo sprendimas turi būti paremtas dokumentais ir kitais šalių pateiktais rašytiniais aktais, o taip pat ir jų pasakytais ginčysenos metu išvadžiojimais.

Antroji skirtis

Priešinio ieškinio pareiškimas.

340. Atsakovas turi teisę pareikšti priešinį ieškinį (226 str.), ligi dar nepasibaigęs nustatytasis laikas rašytiniam paaiškinimui paduoti, o jeigu paaiškinimo paduoti visiškai nereikėjo, tai **pirmame** tos bylos posėdyje, į kurį atsakovas yra pašauktas, arba apskųsdamas už akių nuteisimo sprendimą. Priešinio ieškinio pareiškimas atliekamas rašytinio prašymo padavimu, laikantis visų reikalavimų, nustatytų ieškomiesiems prašymams.

341. Jeigu dėl paskirto trumpo laiko atvykti į posėdį, atsakovas negalėjo surinkti reikalingų priešiniui ieškiniui pareikšti įrodymų ir žinių, tai teismas, jo prašomas, skiria nuo **trijų** ligi **septynių dienų** laiko-

tarpį, per kurį atsakovas turi raštu pateikti išdėstymą savo ieškinio, prisilaikydamas visų tų reikalavimų, kurie nustatyti ieškomiesiems prašymams.

342. Pareiškus priešinį ieškinį (340 str.), bylos teisimas gali būti atidėtas ligi kito posėdžio, priešingosios šalies prašymu arba teismo nuožiūra.

Trečioji skirtis

Prokuroro nuomonė.

343. Prokurorai taria savo nuomonę šiais atsitikimais:

1) dėl bylos priklausomumo prieštarų tarp teismo ir vyriausybės organų;

2) ginčiuose dėl dokumentų suklastojimo ir aplamai tais atsitikimais, kada civilinėje byloje išskyla aplinkybės, pareinančios baudžiamajam teismui spręsti;

3) bylose dėl santuokų ir dėl gimimo teisėtumo, kada jose nėra atsakovo, ir

4) bylose dėl išieškojimo atlyginimo už žalą ir nuostolius, administracijos valdininkų ar visuomenės rinktųjų tarnautojų žygiais padarytus, o taip pat bylose dėl išieškojimo nuostolių iš teisėjų ar kitų teismo tarnautojų¹⁾.

344. Išvardytais 343 straipsnyje atsitikimais byla siunčiama Prokurorui bent prieš **tris dienas** ligi bylos pranešimo²⁾.

345. Po bylos pranešimo ir bylininkų ginčyosenos kalbų Prokuroras taria savo nuomonę.

¹⁾ Žiūr. CPr 1316—1336 str.

²⁾ teisiamajame posėdyje.

346. Prokuroro tartos nuomonės esmė turi būti įtraukta į posėdžio protokolą.

347. Po Prokuroro nuomonės bylininkai gali nurodinėti tik apsirikimus, Prokuroro padarytus bylos aplinkybes išdėstant, jeigu jo buvo apsirikta.

Septintas skyrius

Apie sutrumpintą byloseną.

348 ligi 365 panaikinti.

Aštuntas skyrius

Apie piverstinį vykdymą aktais¹⁾.

365¹ (—).

Žiūr. 161¹ — 161²⁴ str.

362² ligi 365²⁴ panaikinti.

Devintas skyrius

Apie įrodymus.

Pirmoji skirtis

Bendros taisyklės.

366. Ieškovas turi įrodyti savo ieškinį. Jei atsakovas prieštarauja ieškovo reikalavimams, privalo įrodyti savo prieštaravimus (atsikirtimus).

Žiūr. išaišk. po 81 str.

¹⁾ Visos priverstinio vykdymo aktais bylos, einant Vy. Tribunolo išaiškinimu, pareina taikos teismams spręsti kaipo neginčo bylos (LLTS 17 str. ir CPr. 29 str.).

366¹. Jeigu bylininkų nurodytasis įrodymas neleidžiamas einant įstatymu, arba jeigu prašomoji tikrinti aplinkybė yra nesvarbi bylai, arba jau yra pakankamai išaiškinta, tai teismas atmeta tokį įrodymą.

Žiūr. išaišk. po 81¹ str.

366². Jeigu įrodymui patikrinti atsiranda kliūtis, galinti trukti nežinia kaip ilgai, tai, šalies prašomas, teismas nuskiria laikotarpį, per kurį kliūtis turi būti pašalinta; priešingu atveju byla leidžiama toliau eiti ir be minėtojo įrodymo.

367. Teismas nieku būdu nerenka pats įrodymų arba pasiteirautinių žinių, o paremia sprendimus vien tiksliai bylininkų pateiktais įrodymais.

368. Kai, išklausęs šalį, teismas mato, kad dėl kai kurių jų iškeltų aplinkybių, svarbių iš esmės bylai spręsti, nepateikta įrodymų, tai paskelbia apie tai bylininkams ir paskiria terminą minėtoms aplinkybėms išaiškinti.

Žiūr. išaišk. po 82¹ str.

369. Šalių prašomas išklausinėti liudytojus arba pasirėmus šalims įrodymais, reikalingais patikrinti, teismas nutaria: kokia tvarka, kas, kada ir kur turi išklausinėti liudytojus, arba patikrinti įrodymus.

369¹. Kai prašoma aptikrinti įrodymai, tai teismas veikia vadovaudamasis taisyklėmis, išdėstytomis 82² — 82⁹ — straipsniuose.

Antroji skirtis

Liudytojų parodymai.

370. Niekas neturi teisės atsisakyti nuo liudytojo pareigos. Iš šios taisyklės išskiriami tik:

1) bylininkų giminaičiai tiesioginės aukštesnės

ar žemutinės eilės, bylininkų vyras ar žmona, o taip pat jų tikri broliai ir seserys, nebent jie liudytų asmenybės padėties teisėms įrodyti, ir

2) asmenys, materialistiškai suinteresuotieji bylos išsprendimu vienos arba antros šalies labui.

371. Liudyti neprileidžiami:

1) pripažintieji pamišėliais ir negalintieji išsireikšti nei žodžiu, nei raštu, o taip pat nesveikapročiai, kurie, atatinkamai valdžiai įsakius, yra gydytojo tiriami arba liginami;

2) tie, kurie dėl savo kūno arba proto ydų negalėjo suprasti įrodomos aplinkybės;

3) vaikai prieš tėvus, ir

4) dvasininkai apie tai, kas jiems yra įtikėta per išpažintį¹⁾.

Visus tokius asmenis neprileidžia liudyti patsai teismas ir be bylininkų nurodymo arba prašymo, kada teismas patiria šias suminėtas nušalinimo priežastis.

372. Vaikai nuo septynerių iki keturiolikos metų, evangelikų tikėjimo asmenys, kol jie nėra konfirmuoti, o taip pat atskirtieji nuo bažnyčios sprendimu bažnytinio teismo, gali būti klausinėjami, tačiau jie neprisaikininami.

373. Dėl priešingosios šalies reikalavimo turi būti nušalinti liudytojai:

1) tiesioginės eilės giminaičiai visų laipsnių, o šalutinės — giminaičiai pirmųjų **trių**, gentys pirmųjų **dviejų** laipsnių ir vyras ar žmona to bylininko, kuris jais remiasi, nebent jie liudytų asmenybės padėties teisėms įrodyti;

¹⁾ Žiūr. pastabą išnašoje prie 84 str.

2) globėjai to bylininko, kuris jais remiasi, arba jo globiamieji asmenys;

3) bylininko įtėviai, kuriais jis remiasi, arba jo įvaikiai;

4) besibylinėjantieji su viena katra šalim ir asmenys, materialiskai suinteresuotieji bylos išsprendimu tos šalies labui, kuri jais remiasi;

5) įgaliotiniai, jeigu jais remiasi jų įgaliotojai, ir

6) atskirtieji nuo bažnyčios sprendimu bažnytinio teismo, netekusieji visų pilietinių teisių ir nusmerktieji tokiomis bausmėmis, su kuriomis yra susijęs atėmimas teisės būti liudytoju¹⁾.

374. Bylininkas, kuris nurodo liudytoją, turi sykiu paaiškinti tas aplinkybes, apie kurias reikia klausinėti liudytoją, ir pasakyti to liudytojo vardą, pavardę ir gyvenamąją vietą.

375. Reikalavimai nušalinti liudytojus turi būti pareikšti ligi šaukimo jų teisman arba bent ligi jų prisaiikinimo; prisaiikintus liudytojus neleidžiama nušalinti.

376. Teismo nutarime išklausinėti liudytojus pažymima: liudytojų vardas, pavardė, aplinkybės, apie kurias juos reikia klausinėti, klausinėjimo vieta ir diena, jeigu klausinėjimas turi būti atliktas teismo aki-vaizdoje.

377. Bylininkui prašant, leidžiama išklausinėti liudytojus ir ligi priešingoji šalis nepateikė atsiliepi-mo²⁾, kada liudytojas sunkiai serga, arba pačiam liudytojui to prašant, kai jam būtina reikia išvykti į kitą vietą ir jis negali veikiai grįžti į miestą, kur eina byla.

¹⁾ Žiūr. BS 30 str.

²⁾ į teismo nutarimą išklausinėti liudytojus — plg. 378 str.

378. Šios rūšies nutarimai nevaržo teismo po to išžiūrėti, patikrinti ir priimti nušalinimus, kurie gali būti ilgainiui priešingosios šalies pareikšti.

379. Liudytojas, jeigu pats bylininkas neapsiims jo atsivesti, šaukiamas raginimu, kuriame turi būti pažymėta:

- 1) bylininkų vardai ir pavardės;
- 2) bylos dalykas;
- 3) klausinėjimo vieta, diena ir valanda, ir
- 4) įstatymu numatytos bausmės už liudytojo neatvykimą.

380. Liudytojai kareiviai, einantieji aktyviają tarnybą, šaukiami per artimiausią jų vyresnybę. Karininkai šaukiami betarpiškai raginimais, tačiau šaukiamieji teisman savaime neatleidžiami nuo tarnybos pareigų, jeigu jie nėra gavę savo vyresnybės sutikimo. Jei kariuomenės vyresnybė praneša, kad šaukiamasis liudytoju karys negali dėl karo tarnybos aplinkybių pats atvykti teisman, tai šaukiamasis išklausinėjamas jo tarnaujamoje vietoje.

380¹. Liudytojai geležinkeliniai, kurių tarnyba yra įtraukta į tam tikrą sąrašą, sutartinai sudaroma Susisiekimo ir Teisingumo Ministerių, šaukiami raginimais, kurie siunčiami jų artimiausiai vietos vyresnybei ne vėliau kaip prieš septynias dienas iki raginime pažymėtos stojimo dienos.

381. Liudytojai dvasininkai, arba vienuoliai ar vienuolės, nestoję teisman pirmuoju raginimu, šaukiami per jų artimiausią vyresnybę.

382. Liudytojai, kurie gyvena toliau kaip **dvidešimt penki kilometrai** nuo miesto, kur yra teismas, gali prašyti išklausinėti juos jų gyvenamoje vietoje.

Čia jie išklausinėjami, tik iš anksto pranešus apie tai bylininkams ir jų akivaizdoje, jeigu bylininkai atvyksta skirtu laiku.

383. Liudytojas, kuris gyvena tame pat mieste, kur yra teismas, arba ne toliau kaip **dvidešimt penki** kilometrai nuo to miesto, už nestojimą teisman skirtu laiku, jeigu nepateikia rimtų pasiteisinimų, baudžiamas teismo nutarimu nuo **dvių su puse** litų ligi **šimto dvidešimt penkių** litų baudos, atsižvelgiant į bylos svarbumą ir į liudytojo turtingumą, ir jam atvykti teisman skiriamas naujas terminas. Šia bauda baudžiamas liudytojas ir antrą kartą nestojęs.

Pastaba. Baudos, numatytos šiuo (383) straipsniu, eina Valstybės Išdan, jei įstatymas joms nenustato kitokio paskyrimo (plg. LLTS 25 str.).

384. Liudytojas per **mėnesį** nuo pranešimo jam nutarimo apie nubaudimą už neatvykimą teisman, arba stojęs teisman naujai paskirtu laiku, gali pasiteisinti teismui, kuris, jeigu pripažins jo pasiteisinimus rimtais, ir nuima baudą.

385. Liudytojai klausinėjami viešame teismo posėdyje.

386. Teismas gali, laikydamasis išdėstytų 500¹ — 500² straipsniuose taisyklių, pavesti liudytojus išklausinėti vienam kuriam savo Narių ar Taikos Teisėjui šiais atsitikimais:

1) kai liudytojas dėl senatvės, sunkios ligos, tarnybos pareigų arba kitų pateisinamų priežasčių negali atvykti teisman;

2) kai dėl bylos aplinkybių prireikia išklausinėti liudytojus ginčijamojo daikto vietoje;

3) kai reikia išklausinėti daugelį žmonių, gyvenančių vienoje vietoje, už to miesto sienų, kur yra teismas, ir

4) kai valdininkai, nurodytieji 88 straipsnyje, per **tris dienas**, gavę raginimą stoti liudytojais, pateikia Teismo Pirmininkui prašymą išklausinėti juos jų būstinėje.

386¹. Be atsitikimų, nurodytų pirmesniame (386) straipsnyje, teismas gali pavesti išklausinėti liudytojus vienam kuriam savo Narių ir tuo atsitikimu. kada tokiu klausinėjimo būdu gali bylosena pagreitinėti.

387. Nurodytais 382 ir 386 straipsniuose atsitikimais, liudytojų parodymų protokolais perskaitomas teismo posėdyje; esant liudytojo parodymams neišaiškiems arba nepilniems, teismas gali iš naujo jį klausinėti.

388. Teisėjas, kuriam pavesta išklausinėti liudytojai, naudojasi Pirmininko teisėmis tvarkai išlaikyti teismo posėdžiuose ir kylantiems tarp šalių nesupratimams bei jų prieštaravimams spręsti¹⁾.

389. Liudytojus klausinėjancio Teisėjo veiksmams galima apskusti teismui per **tris dienas** nuo klausinėjimo užbaigimo. Skundai taip pat galima paduoti ir pačiam klausinėjusiam, arba, jis gali, bylininko ar liudytojo reikalaujamas, įtraukti skundus į protokolą.

390. Bylininkai ir jų įgaliotiniai turi teisę dalyvauti beklausinėjant liudytojus, nors tai būtų daroma ir privačiuose būstuose ir atsivesti su savim pašalinis asmenis, bet ne daugiau kaip po du nuo kiekvienos šalies.

¹⁾ Žiūr. TS 154—159 str. ir CPr 393—408 str.

391. Kiekvienas liudytojas klausinėjamas skyrium, akivaizdoje atvykusių į klausinėjimo vietą bylininkų. Neišklaustieji liudytojai negali būti akivaizdoje beklausinėjant kitus liudytojus.

392. Sykiu atvykus abiejų besilydinėjančių šalių liudytojams, pirmiau išklausinėjami ieškovo liudytojai.

393. Atvykusiųjų besilydinėjančios šalies liudytojų išklausymo eilę nustato posėdžio Pirmininkas, atsižvelgdamas į tosios šalies nurodymus.

394. Kiekvienas liudytojas, prieš prisaiškinant, klausiamas apie savo asmenybę ir santykius su bylos dalyviais¹⁾.

395. Liudytojai prisaiškinami jų tikybos apeigomis, išskyrus tą atsitikimą, kada abi šalys, savitarpiau susitarimu, atleidžia liudytoją nuo priesaikos.

Žiūr. išaišk. po 95 str.

396. Visais atsitikimais nuo priesaikos atleidžiamai:

1) visų krikščionių tikybų dvasininkai ir vienuoliai ar vienuolės, ir

2) asmenys, kurie priklauso tikybai ar sektai nepripažįstančiai priesaikos; vietoj priesaikos jie iškilmingai pasižada liudyti visą tiesą, kaip liepia jų sąžinė.

397. Klausinėjamam liudytojui pirmučiausia siū-

¹⁾ Kuo liudytojas vardu bei pavarde; kiek jam metų; jo tikyba; ar nėra tardomas, pašauktas teisman kaltinamuoju arba jau nusmerktas baudž. teismo ir už ką; ar nėra giminaitis ar gentis to bylininko, kuris juo remiasi; ar jis pats nesilydinėja su katra šiąja šalim; ar jis nenumato sau naudos, laimėjus bylą šaliai, kuri juo remiasi (žiūr. CPr 371 — 373 str.).

loma išpasakoti tatai, ką jis žino iš bylos aplinkybių, kuriomis remiasi bylininkai.

398. Liudytojas atsakinėja į klausimus ir duoda savo parodymą gyvu žodžiu.

399. Posėdžio Pirmininkas gali sustabdyti liudytoją, išsileidžiantį pasakoti aplinkybes, nelinečiančias tos bylos.

400. Liudytojui išpasakojus savo parodymus, posėdžio Pirmininkas leidžia šalisms užduoti jam (liudytojui) klausimų iš visų bylos dalykų, kuriuos bet katra šalis nori išaiškinti. Posėdžio Pirmininkas, o jam leidus, ir Teisėjai, gali irgi užduoti liudytojui klausimų.

401. Posėdžio Pirmininkas, o jam leidus, ir Teisėjai liudytojų klausinėjimo metu gali ir bylininkams užduoti reikiamų bylai išaiškinti klausimų.

402. Kiekvienas išklausinėtasis liudytojas turi pasilikti teismo posėdyje, ligi bus išklausinėti visi liudytojai, jeigu Pirmininkas neleis jam pasišalinti anksčiau.

403. Liudytojas gali būti iš naujo klausinėjamas tame pačiame arba kitame posėdyje, jeigu jis pats to panorėtų, arba jeigu tat nutartų teismas, kurio nors bylininko prašomas arba savo nuožiūra.

404. Prireikus išaiškinti liudytojų parodymų prieštaračius dėl esminių dalykų, teismas suveda tuos liudytojus akistaton.

405. Nemokančiam lietuvių kalbos liudytojui išklausinėti pakviečiamas vertėjas, ir liudytojo parodymai užrašomi abiem kalbom.

406. Liudytojo parodymai turi būti įprotokoluojami tiksliai, kiek galint jo pačio žodžiais; protokolą perskaitomas liudytojui ir jo pasirašomas moka-

ma rašyti kalba, o už beraščius pasirašo jų akivaizdoje vienas kuris Teisėjas.

407. Liudytojas, norėdamas gauti atlyginimą už sugaištį ir už kelionės išlaidas, turi pareikšti apie tai ne vėliau kaip tą pačią dieną, kada jis klausinėjamas.

408. Pirmininkas arba klausinėjas Teisėjas nustato priderantį liudytojui atlyginimą; šis atlyginimas, prašant liudytojui, tuojau išieškomas iš bylininko, prašiusiojo tąjį liudytoją šaukti. Liudytojų skundai, kad nustatytu atlyginimu jie nesitenkina, nepriimami.

409. Liudytojų parodymai negali būti pripažįstami įrodymu tokių įvykių (faktų), kuriems įstatymu reikalaujamas rašytinis įrodymas. Iš šios taisyklės išskiriami atsitikimai, kada sudarvtasis aktas dėl bet kokios nuo bylininko valios nepareinančios priežasties yra pamestas, sunaikintas arba pagrobtas, bet kurio buvimas ir turinys gali būti įrodytas, be liudytojų, dar ir kitokiais įrodymais.

1) **Atsisakymas nuo palikimo** negali būti liudytojais įrodomas (CPr 409 str. ir X t. 1 d. 1266 str.) — (spr. 1929-XII-11 d. J; Juoruko b.).

2) **Ieškovės atsisakymas nuo savo žemės dalies** tegali būti įrodomas tikrai raštais, sudarytais įstatymu nustatytu būdu, bet ne liudytojais (CPr 101¹, 409 str.). Betgi nėra priešinga įstatymams, jeigu liudytojais rodoma, ką dalies ieškovė jau yra gavusi iš atsakovo (344/26).

3) **Bylos iškėlimo įrodymas.** Aplinkybė, ar Rusijos Teisme buvo pareikšta byla, ar ne įrodoma ne liudytojų parodymais, o raštu (125/24).

4) **Nuomos sutartis.** Einant X t. 1 d. 1700 str. nuomos sutartis galima sudaryti tikrai raštu. Tad ir griauti ją arba naikinti galima tikrai raštu (255/25).

5) **Pasidalinimas nekiln. turto.** Dokumentas, padarytas ne tvirtiniu būdu, negali būti nekilnojamojo turto pasidalinimo

įrodymu (Not. ist. 66 ir 158 str. 4 p.) — (spr. 1929-XII-13 d. J. Tarvydo b.).

6) **Paskola**, einant veikiančiais įstatymais, gali būti sudaryta ir įrodyta tiksliai rašto sutartimi, arba skolininko pripažinimu, o ne liudytojais (303/24, 199/26, 295/27).

7) **Teismo sprendimas** daromas raštu, nustatyta tam tikra įstatymo tvarka: tad sprendimo turinys galima įrodinėti tiksliai raštu, o liudytojų parodymais tik tada, kada jis yra dingęs tam tikrais atsitikimais, numatytais CPr 101¹, 409 str. (1/26).

8) **Trobesiai**. Einant Civ. Įst. 387 str. trobesiai yra priklausins tos žemės, kurioje jie pastatyti, ir todėl jie turi būti laikomi nuosavybe to, kam priklauso žemė, jei nebus įrodyta, kad savininkas pasilikdamas sau nuosavybės teisę žemei, atskyrė valdymo bei naudojimo teisę ir perdavė šią teisę kitam asmeniui. Toks atskyrimas valdymo ir naudojimosi teisės nuo nuosavybės teisės turi būti padarytas raštu, einant X t. 1 d. 514 str.. Tokiame rašte turi būti išdėstytos visos sąlygos, kuriomis nustatytas atskiras valdymas, tad šių sąlygų negalima įrodinėti liudytojais (CPr 409 str. (spr. 1930-VI-27 d. J. Stankaicio b.)).

9) **Žemės įkeitimo raštas** padarytas naminiu būdu ir, einant CPr 106, 409, 410 str., tokio rašto turiniui išaiškinti liudytojais galima klausti (3/27).

Žiūr. išaišk. po 101¹ str.

410. Turinys rašytinių dokumentų, nustatytoja tvarka sudarytųjų arba paliudytųjų, negali būti griaunamas liudytojų parodymais, išskyrus ginčus dėl suklautojimo.

Žiūr. išaišk. po 106, 458 str.

411. Liudytojo parodymų galia, atsižvelgdamas į liudytojo patikimumą, jo parodymų aiškumą, pilnumą ir tikrumą, nustato teismas, nurodydamas sprendime pagrindus, dėl kurių liudytojo parodymus jis yra priėmęs įrodymais, arba kodėl teismas patikėjo vienu ir nepatikėjo kitų liudytojų parodymais.

1) Dėliai bylų, kurios yra Taikos Teisėjų sprendžiamos, CPr 411 str. taisyklės, reikalaujančios, kad teismo sprendime būtų smulkiai nurodyta, kodėl Teismas daugiau pasitikėjo vie-

nų, negu kitų liudytojų parodymais, — nėra privalomos; pakanka, kad Teismas bendrai tuos parodymus apsvarstytų ir kad sprendime nurodytų, kokiais bylos daviniais jis gavo sprendimo išvadą (CPr 102, 129 ir 142 p. 4) — (153/24).

2) Kiekvieno liudytojo parodymus atskirai įvertinti savo sprendimo sumetimuose Apygardos Teismas įstatymų nėra verčiamas (spr 1930-XII-12 d V. Paulavičiaus b.).

Trečioji skirtis

Apylinkės žmonių kvota.

412. Iškilus ginčui dėl nekilnojamojo turto valdymo, ploto, vietovės arba laiko, kiek tas valdymas truko, teismas, bet katrai šaliai remiantis vietos gyventojais, gali daryti tam tikrą kvotą tos apylinkės žmonių. Taip pat kvota leidžiama, kada yra būtinas reikalas įrodyti gyvavimą visuotinio vietos papročio (10¹, 10² str.).

413. Kvotai daryti teismas siūnčia vieną iš savo Narių, arba paveda kvosti vietiniam Taikos Teisėjui, ir paskiria kvotos laiką. Kvotai taikomos taisyklės, išdėstytos 389 ir 500¹ — 500³ straipsniuose.

414. Bylininkai šaukiami į kvotos vietą paskirtu laiku.

415. Pranešimas, kad yra nutarta kvota daryti, siunčiamas vietos valsčiaus arba miesto valdybai, kur yra ginčijamasis nekilnojamas turtas, o prireikus nustatyti paprotys, — kur gyvuoja tiriamasis paprotys.

416. Atvykęs į vietą ligi skirto laiko, Teisėjas, kuriam pavesta kvosti, remdamasis gautomis iš vietinės valdybos žiniomis, sudaro sąrašą visų ūkininkų ir kitų tos apylinkės senesniųjų gyventojų, galinčių

paliudyti ginčijamojo sklypo valdymą arba gyvavimą papročio, kuriuo įrodinėjama teisė.

417. Į šį sąrašą neįtraukiami:

1) bylininkai ir jų tarnai (a);

2) bylininkų vyras ar žmona ir jų giminaičiai — tiesioginės eilės visų laipsnių, o šalutinės — giminaičiai pirmųjų **trių** ir gentys pirmųjų **dviejų** laipsnių (b), ir

3) išvykusieji ir tie, kurie dėl sunkios ligos arba dėl kitų nenugalimų kliūčių negali atvykti teisman paliudyti.

418. Kvota daroma, kad bylininkai ir neatvyktų skirtu laiku.

419. Pasiskirtu laiku, kvotą daras Teisėjas aki-vaizdoje kviestinių liudytojų, nuo **dviejų** ligi **penkių** žmonių, ir atvykusių bylininkų, imasi tvirtinti sąrašą šitokių būdu.

420. Kvotą daras Teisėjas siūlo atvykusiom ša-lim, ar jos nepanorėtų pasirinkti iš įtrauktųjų į są-rašą kai kuriuos kvostinus apylinkės gyventojus ir atsidėti jų parodymais.

421. Bylininkai gali remtis be įtrauktųjų į sąrašą ir kitais jų visų bendruoju susitarimu pasirinktais vietos gyventojais.

422. Pasirinkdami kvostinus apylinkės gyvento-jus bendruoju susitarimu, bylininkai gali nutarti, kad kilęs dėl nekilnojamojo turto valdymo arba papročio gyvavimo ginčas būtų išspręstas, pasiremiant vien tiktais jų pasirinktųjų žmonių parodymais.

423. Pasirinktiems bendruoju sisitarimu kvosti-niems žmonėms sudaromas sąrašas, kuris ir pasira-šomas bylininkų.

424. Jeigu tarp bylininkų neįvyksta jų visų ben-

drasis susitarimas, tai kvostinieji apylinkės žmonės renkami, einant po šio išdėstytomis taisyklėmis.

425. Teisėjas, sudaręs ir pasirašęs senesniųjų apylinkės gyventojų sąrašą, siūlo peržiūrėti jį ir pasirašyti ten esantiems bylininkams.

426. Bylininkai, pasirašydami sąrašą, gali nurodinėti įvykusius jų nuomone taisyklių peržengimus, sudarant sąrašą, ir prašyti ištaisyti ir papildyti jį.

427. Kvotą daręs Teisėjas, išsprendęs bylininkų pastabas ir prašymus, pažymi tai pačiame sąrašė ir paskelbia šalims.

428. Kvota nestabdoma, kad bylininkai ir nesutiktų su šiuo nutarimu.

429. Iš patvirtintojo, einant čia išdėstytomis taisyklėmis, sąrašo renkami burtų traukimu **dvylika** žmonių, o jeigu sąrašė iš viso tėra ne daugiau kaip **dvylika** žmonių, tai tokiu pat būdu renkami **šeši žmonės**.

430. Šalys turi teisės nušalinti išrinktus burtais žmones dėl nurodytųjų 371—373 straipsniuose priežasčių.

431. Be to, kiekviena šalis gali, nepaaiškindama priežasčių, nušalinti ne daugiau kaip **du** apylinkės žmones.

432. Nušalintieji asmenys pakeičiami kitais 429 straipsnyje nurodytąja tvarka; tačiau galutiniame sąrašė turi pasilikti ne mažiau kaip **šeši žmonės**.

433. Po rinkimo burtų traukimu ir po nušalinimų, jeigu jie yra įvykę, galutinai išrinktieji liudytojai išvardijami protokole, pažymint jame viską, kaip kas buvo daryta.

434. Apylinkės žmonės šaukiami per vietos po-

licijos, valsčiaus ar kaimo vyresnybę, kvotą darančio Teisėjo nuskirtuoju laiku.

435. Jeigu neatvyktų bet kuris iš šaukiamųjų apylinkės žmonių arba nebūtų jis rastas nurodytoje vietoje, tai kvočiami atvykusieji, ligi tuo tarpu atvyks likusieji.

436. Apylinkės žmonės kvočiami prisaikinti, einant nustatytomis liudytojams klausinėti taisyklėmis.

437. Apylinkės žmonių parodymų patikimumą ir galia nustato teismas savo nuožiūra, išskyrus nurodytąjį 422 straipsnyje atsitikimą.

Ketvirtoji skirtis

Rašytiniai įrodymai.

I. Rašytinių įrodymų ir teiraraščių pateikimo ir išreikalavimo tvarka.

438. Rašytiniai įrodymai yra ne tik tvirtiniai, pareikštiniai ir naminiai aktai, apie kuriuos minima Civiliniuose Įstatymuose, bet ir kitoki raštai.

Žiūr. išaišk. po 472. str.

439. Kiekvienas bylininkas turi teisę reikalauti, kad priešingoji šalis pateiktų per teismo raštinę jam pačiam išžiūrėti tuos dokumentus, kuriais anoji remia savo teises.

440. Bylininkas gali reikalauti, kad priešingoji šalis pateiktų ir tą ginčijamas bylos aplinkybes liečiantį dokumentą, kuris suminėtas pateiktame jos dokumente.

441. Bylininkas gali reikalauti patį dokumento originalą pateikti, nebent būtų įrodyta, kad akto ori-

ginalas yra sunaikintas arba kad gauti jo niekaip negalima.

Žiūr. 463 str.⁹

442. Kiekviena šalis privalo, priešingajai šaliai reikalaujant, pateikti jos turimus dokumentus, kuriais įrodomos ginčijamos bylos aplinkybės.

443. Bylininkas, kuris reikalauja, kad priešingoji šalis pateiktų dokumentą, turi:

1) nuosakiai nurodyti reikalaujamąjį dokumentą, ir

2) pasakyti sumetimus, iš kurių jis spėja dokumentą esant priešingosios šalies žinioje.

444. Jeigu bylininkas atsisakytų pateikti reikalaujamąjį dokumentą, neneigdamas, kad jį turi, tai teismas gali pripažinti įrodytomis tas aplinkybes, kurioms patvirtinti buvo nurodomas reikalaujamas dokumentas.

Einant CPr 444 str. atsisakius ieškovui pristatyti reikalaujamą dokumentą, kuomet jisai neneigia, jog tą dokumentą turįs, gali būti pripažintos įrodytos tos aplinkybės, kurias patvirtinti buvo nurodyta į tą dokumentą (spr. 1930-XI-21 d. D. Žarienės b.):

445. Bet kuriam bylininkui reikalaujant, ir nedalyvaujantieji byloje asmenys privalo pristatyti teismui jų turimus originalus arba nuorašus tiesioginai bylą liečiančiųjų dokumentų, išskyrus jų privatų susirašinėjimą ir prekybos knygas tais atsitikimais, kada šių knygų reikalauti įstatymai neleidžia. Susirašinėjimą su pašaliniu asmeniu leidžiama išreikalauti tik tuo atsitikimu, kai tas pašalinis asmuo yra dalyvavęs santykiuose tarp šalių įsakytiniu, komisisionieriu, makleriu arba tarpininku, bedarant šalims sutartį (pasižadėjimą) ginčijamuoju bylos dalyku¹).

1) Žiūr. Prek. Proc. Įst. 213—215 str., XI t. 2 d.

446. Bylininkas, remdamasis trečiojo asmens turimu dokumentu, turi suteikti žinias numatytas 443 straipsnyje.

447. Nuorašas prašymo apie dokumento pareikalavimą siunčiamas trečiajam asmeniui su pranešimu, kuriame nurodomas paskirtas laikas pateikti teismui dokumento originalą arba paliudytą nuorašą.

448. Teismo išlaidos už dokumento išreikalavimą iš trečiojo asmens neįskaitomos į bendras teismo išlaidas, bet kreipiamos į dokumento reikalautoją atmokėti.

449. Ginčiuose iš prekybos arba pramonės įmonių reikalų, vienai katrai šaliai remiantis knygomis ar aktais, esančiais bendrovės arba sąjungos žinioje, šie akta ir knygos turi būti pristatyti teismui²⁾.

450. Jeigu kada pristatyti aktų ir knygų negalima, tai teismas siunčia vieną kurį savo Narį, arba vietinį Taikos Teisėją, jų apžiūrėti ir išrašyti abiejų šalių nurodymais ir jų akivaizdoje, liečiančias bylą ištraukas. Tokiu atsitikimu vadovaujamosi taisyklėmis, išdėstytomis 389 ir 500¹ — 500³ straipsniuose.

451. Dokumentus, kurių viso turinio šalis arba trečiasis asmuo nepageidauja skelbti dėl asmeninių paslapties priežasčių, apžiūri siųstas tam reikalui Teisėjas, vadovaudamasis suminėtomis pirmesniais straipsnyje taisyklėmis, akivaizdoje vienos arba abiejų šalių, ir jis (Teisėjas), išrašo reikiamas dokumentų ištraukas, liečiančias bylos aplinkybes.

452. Išgauti dokumento originalui arba žinioms, esančioms kito teismo arba vyriausybės organo ar valdininko aktuose ir bylose, bylininko prašomas,

²⁾ Žiūr. Prek. Įstatymų 681 str., XI t, 2 d,

teismas išduoda jam pažymėjimą, kad dokumento originalas arba žinios yra reikalingos ir kuriām būtent terminui.

453. Visi teismo ir vyriausybės organai bei valdininkai privalo tuojau išduoti reikiamas žinias ir dokumentų nuorašus pateikusiai teismo pažymėjimą bylininkui, kai jis tat žodžiu prašo, arba išsiųsti bylininkui paštu, kai jis tat raštu prašo. Vienok bylininkui raštu prašant, tokios pasiteirautinės žinios (teiraraščiai) ir dokumentų nuorašai turi būti išduodami ir be teismo pažymėjimo¹⁾.

454. Teismo arba vyriausybės įstaigų bei valdininkų žinioje esančių aktų ir dokumentų originalai neišduodami prašytojui, bet išsiunčiami, pateikus pažymėjimą, betarpiškai teismui, kur byla teisiama. Einaamojo darbo knygos ir aktai nesiunčiami²⁾, bet iš jų išduodami išrašai. Bylose dėl atlyginimo už žalą ir nuostolius, padarytus nusikalstamu darbu (6 str.), šalims nurodant, kad tas dalykas yra tiriamas baudžiamosios bylosenos keliu, pasiunčiama pati byla su visa jos medžiaga.

455. Įstaiga arba valdininkas, į kurį bylininkas kreipiasi su prašymu išduoti dokumentą arba teiraraštį, negalėdamas patenkinti šio prašymo teismo pažymėjime nurodytu laiku, turi išduoti bylininkui apie tai liudymą ir paaiškinti, kada teiraraštis arba dokumentas galės būti išduotas. Šiuo liudymu pasiremdamas, teismas skiria bylininkui reikiamą laiką (atodėtį) dokumentui išgauti.

¹⁾ žiūr. CPr 715 str. ir Obšč. Učrežd. Gub. 131., II t.

²⁾ nebaigtos knygos ir aktai, arba kasdien įstaigos vartojamos knygos ir t. t.

II. Rašytinių įrodymų galia.

456. Joks rašytinis aktas, pateiktasis teismui, negali būti teismo atmetas, neapsvarsčius jo.

457. Tvirtiniai, notariniai ir pareikštiniai aktai, jeigu jų turinys iš dalyko esmės nėra priešingas ištatymams, turi įrodymo galią tiek dalyvavusioms sutartyje šalims, tiek ir jų įpėdiniams bei teisių paveldėtojams, nebent jie nugincyti tų aktų tikrumą arba įrodyti, kad aktai yra nustoję savo galios.

458. Naminiai aktai, pripažintieji tikrais (autentiškais) tų bylininkų, prieš kuriuos jie kreipiami, arba teismo, reikiamai tuos aktus ištyrusio, — turi susitarusioms šalims (sutartininkams), jų įpėdiniams ir teisių paveldėtojams lygią galią su aktais, sudarytais arba paliudytais tam tikrų valdžios organų.

Aktas paties ieškovo pristatytas laikomas nesuklastotas, nes apie suklastojimą ieškovas nepareikšė, ir turi šalims reikšmės akto, sudaryto nustatyto būdu (CPr 458 str.); ir tokio akto turinys negali būti apverstas liudytojų parodymais, einant str. 100¹ ir 410 CPr (263/25).

459. Nustatyta tvarka sudarytieji arba paliudytieji aktai (I — formalūs aktai) turi pirmenybę prieš naminius aktus ir kitus rašytinius įrodymus (II — neformalūs aktai), bet antrieji gali turėti byloje reikšmės tiek, kiek jie savaime neprieštarauja pirmiesiems arba kiek šiuos antrieji papildo. Naminių ir kitų neformalių aktų galia ir pirmenybė nustatoma paties teismo nuožiūra.

460. Aktas, kuriam nepripažinta tvirtinio, notarinio arba pareikštinio akto galios, turi naminio akto galią.

461. Aktai, kurie, einant ištatymu, turi būti apmokėti žyminiu mokesčiu, priimami įrodymu ir tuo

atsitikimu, kada jie būna sudaryti, peržengiant žyminio mokesčio taisykles.

462. Pirmesniame (461) straipsnyje numatytų aktų sudarymo arba perdavimo dalyviai¹⁾, nesumokėję, pateikdami teismui tokius aktus, žyminio mokesčio baudos, kiek jos nustatyta Žyminio Mokesčio Įstatymu (Pošlinų Įst.), nubaudžiami tąja bauda teismo nutarimu, einant sakytojo Įstatymo nustatyta tvarka²⁾.

463. Keno reikiant paliudytas akto nuorašas eina to akto turinio išreiškimu (tekstu), jeigu nepareikšta abejojimo jo nuorašo tikrumu, ir priimamas vieton paties akto originalo³⁾, išskyrus tuos atsitikimus, kuriais įstatymu reikalaujama pateikti kaip tik pats akto originalas.

464. Aktai, sudarytieji užsienyje sulig tos valstybės įstatymais, kad ir nesutinkamai su panašių aktų sudarymo tvarka Lietuvoje, pripažįstami teisėtiniais aktais, jeigu tik nėra ginčijamas jų tikrumas (autentiškumas).

465. Aktai, sudarytieji užsieny, gali būti priimti bylai tikrai su Lietuvos Pasiuntinybės, Atstovybės arba Konsulato paliudijimu, kad jie tinkamai yra sudaryti tos valstybės įstatymais.

1) Įgaliojimai, sudarytieji užsienyje, turi savo forma atitikti vietinio įstatymus (CPr 464, 465 str.). Apygardos Teismas, radęs kad atstovybės paliudijime nepažymėta, jog šis įgaliojimas padarytas atitinkamai vietos įstatymus, teisingai jo nepripažino (38-o/25).

1) susitariančiosios šalys, arba aktų perėmėjai (isirašytojai, įgėjęjai), o taip pat sudariusis arba paliudijusis aktą valdininkas (žiūr. Žym. Mok. Įst. 3, 4, 163, 179, 185 str.),

2) žiūr. Žyminio Mokesčio Įst. 185—200 str., Įst. Sav. V t,

3) vadinasi, atstoja akto originalą.

2) **Lenkijos įstaigų paliudytieji aktai.** Vardinio sąrašo nuorašas nepaliudytas taip, kaip reikalauja CPr 465, bet šią aplinkybę šiai bylai negali turėti lemiančios reikšmės ir dėl neįpildymo šio straipsnio reikalavimo ūkininkai negali nustoti savo teisių, nes pasakyto vard. sąrašo originalas randasi Vilniuje ir gauti šio dokumento nuorašą, paliudytą taip, kaip reikalauja CPr 465 str. nėra galima. Tad prisitaikant prie CPr 409 str., dokumentas reikia laikyti žuvusiu ir turint šio dokumento nuorašą, kad reikiamai ir nepaliudytą, jo turinį papildomai galima įrodyti liudytojais (spr. 1929—XI—6 d. byloje Trajokų ir Benišonių km. servit likvid.).

Žiūr. išaišk. po 794 str.

3) **Metrika.** Nurodymas kasatoriaus, kad pristatyta prie bylos mirimo metrika, negali būti priimta bylon kaipo mirties fakto įrodymas dėl to, kad Lietuvos Konsulas paliudijo tik vertimo tikrėnybę, o ne akto atatinamumą vietos įstatymams, irgi negali būti priimta pamatu teismo sprendimui panaikinti.

Nors pristatyta metrika iš tikrųjų neturi Lietuvos Konsulo pažymėjimo, kad aktas sudarytas vietos įstatymus atatinant. Visgi akto paliudijime Konsulas dalyvavo, tvirtindamas vertimo tikrumą ir toji aplinkybė yra akto teisėtumo darymas, nes aktas, sudarytas užsienyje, privalo būti konsulo pažymėtas, o kitaip, jeigu pats aktas būtų neteisėtas, Konsulas tai žinodamas, neturėtų teisės ir vertimą liudyti. Toliau ne kiekvienas aktas, sudarytas užsienyje, privalo būti Konsulo pažymėtas, o tik tokie, dėl kurių sudarymo tvarkos gali kilti abėjonės, ant kiek aktas atatinka įstatymus.

Mirties metrika tik esti mirties fakto registravimas ir čion negalima numatyti tokius aktus, apie kuriuos kalba CPr 465 str. (183/26).

Žiūr. išaišk. po 707 str.

466. Bylose dėl ieškinių prieš neprekybininkus prekybos knygos gali eiti įrodymu, kai iškyla ginčas dėl prekių pristatymo ir pinigų paskolijimo, ir tik tada, kada yra įrodyta, kad iš tikrųjų prekės buvo pristatinėjamos arba pinigai skolijami, o abėjojama ar ginčijamasi tik dėl laiko, kiekybės, kokybės arba kainos pristatytųjų arba paimtųjų prekių arba žadėtojo užmokesnio.

Prekybos Proc. Įst. 234 ir 235 str. prekybos knygos tarp pirklių laikomos pilnu įrodymu tik tai tais atvejais, kai abiejų šalių knygos sutinka tarp savęs (spr. 1930—III—28 d. akc. b-vės „Darma“ bl.).

467. Bylose dėl ieškinių prieš neprekybininkus prekybos knygos turi įrodomosios galios tik per **viennerius metus** nuo tos dienos, kada buvo prekės pristatytos arba pinigai duoti.

468. Prekybos knygos nelaikomos įrodymu:

1) kai jose randama naujai įterptų lapų arba vietomis buvo rasta pataisų ir paskutų;

2) kai knygų įrašuose randama nepateisinamų netikslumų to asmens naudai, kuriam priklauso knygos;

3) kai prekybininkas, remdamasis tomis pat knygomis, jau buvo iškėlęs ieškinį dėl sumokėjimo pinigų ir buvo įrodyta, kad ieškomieji pinigai jam yra jau sumokėti;

4) kai jis, teismo sprendimu yra pripažintas piktavališku bankrutu, ir

5) kai jam teismo sprendimu yra atimtos visos arba kai kurios ypatingos teisės.

469. Pirmesniame (468) straipsnyje nurodytais atsitikimais knygos, nustodamos įrodomosios galios prekybininko naudai, nenustoja tos galios prieš jį.

470. Knygos mažmenų ir smulkmenų prekių, įvairių maisto produktų pardavėjų, duonininkų, vyno sandėlininkų ir meisterių turi įrodymo galią prieš tą asmenį, kuriam prekės arba produktai yra pristatyti arba darbai atlikti, bet tik iš jo pakvituotųjų (pasirašytųjų) straipsnių.

471. Kada prekių ir produktų gavėjas arba darbininkų samdytojas yra laikęs pas save atsiskaityti-

nes knygeles arba reversus, kur yra pažymėti pristatytieji daiktai arba nudirbtieji darbai ir priderantis už tai užmokesnis, tai tokios atsiskaitytinės knygelės arba reversai eina prieš jį įrodymu, jeigu jis, pralaukęs pas save knygelę ilgiau kaip **septynias dienas** nuo tada, kada buvo štraipsniai į jas įrašyti, neprotestavo jų netikrumą.

472. Sąskaitos, rašteliai ir visoki naminiai raštai neina įrodymu to naudai, keno buvo vedami arba rašyti, jeigu skolininko nėra pasirašyti. Bet jie gali eiti įrodymu prieš tą, keno buvo vedami arba rašomi.

Eimant CPr 438, 472 str. įrodymais gali būti byloje ne tik tai pasirašytieji raštai, bet ir visi kiti raštai, kad ir nepasirašytieji (627/28).

473. Pakvitavimas akto lape eina įrodymu prieš pakvitavusįjį asmenį.

474. Ši taisyklė taikoma ir sudarytiems dviejuose egzemplioriuose aktams, kai viena katra šalis turi šio egzempliorį su antrosios šalies parašu apie akto išpildymą.

475. Pasižadėjimo išpildymo pakvitavimas surašytasis atskirame raštely, eina įrodymu to naudai, kam jis išduotas, jeigu jame pažymėta, kurį būtent pasižadėjimą jis liečia.

476. Tvirtinių, notarinių ir pareikštinių aktų sudarymo arba paliudijimo data laikoma tikra esanti

477. Naminių aktų sudarymo data laikoma tikra esanti tik tiems asmenims, kurie patys akte yra dalyvavę, o taip pat jų įpėdiniais ir teisių paveldėtojams; o kiti asmenys, kurių interesus liečia aktas, gali ginčyti jų datos tikrumą.

478. Aktaĩ, pateiktieji teismui vienos katros šalies, gali eiti įrodymu ir antrosios naudai, nors pateikusioji aktą šalis paskiau atsisakytų nuo šio akto arba prašytų laikyti jį negaliojančiu, jeigu tik nėra įtartas šio akto tikrumas (autentiškumas).

Penktoji skirtis

Pripažinimas.

479. Pripažinimas prieš teismą galima išreikšti raštu, viename iš teismui paduodamų raštų, arba žodžiu, einant rungtinei bylininkų ginčysenai. Antroju atsitikimu, jeigu priešingoji šalis nori pasinaudoti pripažinimu, tai, paprašius jai, pripažinimas turi būti įtrauktas į protokolą.

480. Kai viena katra šalis pati pripažįsta, kad tikrųjų yra buvus tokia aplinkybė, kuri eina patvirtinimu jos priešininko teisių, tai nereikia tas faktas įrodinėti.

481. Bylininkas gali atšaukti savo pareikštąjį pripažinimą tik tokiu atsitikimu, kada pripažinimas liečia ne jo paties asmeninius veiksmus ir kada jis gali įrodyti buvęs suklaidintas, nes tuosyk nežinojo iškilusios dabar aikštėn aplinkybės.

482. Pripažinimas, kurį padaro vienas iš bylos bendrininkų, turi įrodymo galią tik prieš tą, kuris būna kaip pripažinęs.

483. Jeigu ginčo objektu yra bendroji nedalioji teisė arba bendroji nedalintinoji ar solidari pareiga visų bylos bendrininkų, tai vieno iš jų pareikšto pri-

pažinimo galią nustato teismas, atsižvelgdamas į kitų bendrininkų paaiškinimus ir į bylos aplinkybes.

484. Pripažinimas asmens, apskelbtojo neišgalinginčiu skolininku, neturi galios bylose dėl jo turto nuo tada, kada jis būna pripažintas neišgalinginčiu skolininku.

Šeštoji skirits

Priesaika.

485. Bylininkams nedraudžiama, savitarpiu jų susitarimu, prašyti teismą išspręsti bylą remiantis vieno iš jų daroma priesaika, bet teismas negali nei versti bylininkus daryti priesaikos, nei siūlyti, kad ieškovas arba atsakovas prisiektų.

486. Bylininkai, susitarę prisiėkti, turi paduoti apie tai teismui prašymą, jų visų pasirašytą.

487. Prašyme prisaikinti turi būti aiškiai išdėstyta:

- 1) kas iš bylininkų apsiima prisiėkti;
- 2) kuriuos būtent faktus arba aplinkybes apsiima patvirtinti priesaika, ir
- 3) diena, kurią bylininkas žada atvykti priesaikos daryti.

488. Priesaikos prašymą turi pasirašyti patys bylininkai, o ne jų įgaliotiniai.

489. Prie prašymo pateikiamas bylininkų iš anksto parengtasis priesaikos tekstas, tiksliai išdėstant tos bylos aplinkybes, dėl kurių vienas iš bylininkų apsiėmė prisiėkti, ir pačius tuos posakius ir žodžius, kuriais išreiškiama priesaikos esmė.

490. Pirmininkas, gavęs priesaikos prašymą, pirmiausia siūlo bylininkams susitaikinti be priesaikos.

491. Nutarime apie prisaičinimą pažymima:

1) vardai bei pavardės bylininkų, kurie yra sutarę, kad vienas iš jų darytų priesaiką;

2) laikas, kuriuo bylininkas turi atvykti priesaikos daryti, ir

3) aplinkybės, kurioms patvirtinti prisaičinama.

492. Šis nutarimas pranešamas bylininkams, sykiu šaukiant juos teisman nuskirtą dieną ir išpėjant apsiėmusįjį prisiekti, kad jam nuskirtuoju laiku nestojus arba atsisakius prisiekti, bus laikomos įrodytos tos aplinkybės, dėl kurių jis yra apsiėmęs prisiekti.

493. Bylininkai prisaičinami jų tikėjimo bažnyčioje arba maldykloje. Stačiatikiai prisiekia prieš Šv. Evangeliją, o kitų tikybų žmonės — jų tikybos apeigomis. Bylininkai dvasininkai, vietoj priesaikos, duoda parodymus pagal vienuolių arba kunigų apžadus¹⁾.

494. Atvykusiam skirtąją dieną bylininkui kunigas arba jo tikėjimo dvasininkas primena priesaikos šventumą ir bausmes, įstatymuose numatytas už melagingą priesaiką. Bylininkai tegali patys prisiekti, ir niekam už kitą prisiekti neleidžiama²⁾.

495. Priesaika turi būti daroma gyvu žodžiu, pasivaduojant bylininkų paruoštu priesaikos tekstu, kurį pasirašo prisaičinamasis ir kunigas arba jo tikėjimo dvasininkas.

496. Jeigu priesaika neįvyktų dėl mirties to by-

¹⁾ plg. 396 str. 1 p.

²⁾ atstovavimas priesaikoje neleidžiamas.

lininko, kuris turėjo prisiekti, tai byla sprendžiama turimais įrodymais ir šalių paaiškinimais.

497. Bylininkams neleidžiama prisiekti:

1) byloje dėl asmenybės padėties teisių ir gimimo teisėtumo;

2) byloje dėl nuosavybės teisės nekilnojamam turtui;

3) byloje draugijų, bendrovių ir kompanijų;

4) byloje, kuriose atsakovais ar ieškovais yra nepilnamečiai ir aplamai asmenys, kuriems neleidžiama laisvai rikiuoti (disponuoti) turta;

5) byloje, liečiančiose nusikalstamąjį darbą;

6) byloje valdžios įstaigų, miestų ir valsčiaus savivaldybių;

7) kai priesaika norima griauti tiesioginę pras-
mę aktų, kurių tikrumas neįtartas.

498. Priesaika eina įrodymu tų aplinkybių, dėl kurių buvo prisiekta, ir negali būti griauinama jokiais kitais įrodymais.

Dešimtas skyrius

Apie įrodymų tikrinimą.

Pirmoji skirtis

Bendros taisyklės

499. Įrodymai tikrinami arba bylininkų prašymu arba teismo nuožiūra. Teismas gali paskirti patikrinimą tik tų įrodymų, dėl kurių iškeltas ginčas.

500. Įrodymai tikrinami viešame teismo posėdy, išskyrus įstatyme nurodytus atsitikimus, kada tikrinimas gali būti pavestas vienam iš Teismo Narių arba vietiniam Taikos Teisėjui.

500¹. Įrodymų tikrinimą tame mieste, kur yra Apygardos Teismas, arba nors ir už šio miesto sienų, bet arčiau prie to miesto, negu į vietos Taikos Teisėjo kambarą atlieka Apygardos Teismo Narys. Įrodymų tikrinimas vietoje, tolesnėje nuo Apygardos Teismo, negu nuo vietinio Taikos Teisėjo kameros, pavedamas vietiniam Taikos Teisėjui, išskyrus įrodymų tikrinimą tokiose bylose, kuriose dėl sėkmingesnio tikrinimo Teismas pripažįsta reikalinga siųsti vieną iš savo Narių, įeinančių į sprendžiamosios iš esmės bylos teisėjų kolegiją, ir apie tai kiekvieną kartą daromas tam tikras nutarimas. Taip pat Apygardos Teismo Nariui pavedama tikrinti įrodymai ir tais atsitikimais, kada teisėtu pagrindu Taikos Teisėjas nusišalina arba nustatytąją tvarką bus nušalintas nuo bylos sprendimo.

500². Taikos Teisėjas visais dalykais, liečiančiais pavesto jam, einant pirmesniu (500¹) straipsniu, patikrinimo reikala:

1) vadovaujasi šio Įstatymo antrosios knygos nuostatais;

2) naudojasi visomis komandiruo to vietos bylosenai Apygardos Teismo Nario teisėmis, jų tarpe ir teise gauti kelpinigių, dienpinigių ir butpinigių lygiomis su Apygardos Teismo Nariais (858 str.), ir

3) pasiduoda Apygardos Teismui priežiūros tvarka.

500³. Pareiškimai nušalinti Taikos Teisėją nuo

įrodymų tikrinimo paduodami Apygardos Teismui tokiomis pat terminais ir jo svarstomi tokia pat tvarka, kaip tat yra šio Įstatymo taisyklėmis nustatyta bendriems teismams.

Pastaba: Jeigu iškeliamą teisme byla, prašant atkartoti pensininko sveikatos ištyrimą, pasiremiant 62 straipsniu Nuostatų apie darbininkų apdraudimą nelaimingais atsitikimais (Pram. Darb. Įst. 1913 m. 372—491 str.), tat, paprašius pensininkui, ištyrimas atliekamas ten, kur jis gyvena ir ta tvarka, kuri yra nustatyta šio Įstatymo 500¹, 500² ir 500³ straipsniais.

500⁴. 500² ir 500³ straipsnių nuostatai taikomi taip pat ir tais atsitikimais, kada Taikos Teisėjas daro sveikatos ištyrimą, pasiremdamas 72 straipsniu Nuostatų apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais viešojo susisieikimo geležinkelių tarnautojų, meisterių ir darbininkų, o taip pat šių asmenų šeimų narių. (Sus. Įst. 575 str., 23 past., pried., 1912 mt. I.).

501. Apie patikrinimo laiką ir vietą pranešama šalims ir jos gali pačios būti tikrinant įrodymus arba atsiųsti įgaliotinius.

502. Patikrinimas daromas, kad šalys ir neatvyktų, nebent jų dalyvavimas būtų reikalingas apžiūrimumų daiktų tikrumui ir tapatybei nustatyti.

503. Apie patikrinimą sudaromas protokolas, pažymint jame visa, kaip kas buvo daryta ir patirta. Protokolą pasirašo ir šalys, atvykusios į įrodymų patikrinimą.

504. Tikrintojo teisės ir jo veiksmų apskundimo tvarka nustatoma iš 388 ir 389 str. taisykliu.

505. Prireikus patikrinti įrodymus kitoje teismo apygardoje, tam teismui siunčiamas nuorašas nutarimo apie patikrinimo reikala ir tasai jau skiria įrodymų tikrinimo laiką savo nuožiūra.

506. Teismas, gavęs minėtą nuorašą, turi nutarimą įvykdyti ir atliktojo įrodymų patikrinimo protokolą pasiųsti sprendžiančiam bylą teismui.

Antroji skirtis

Apžiūrėjimas vietoje.

507. Teismas gali, bylininko prašomas arba savo nuožiūra, daryti apžiūrą vietoje, dalyvaujant žinovams arba be jų.

Ziūr. išaišk. po 119 str.

508. Vietos apžiūrai daryti teismas siunčia vieną arba keletą savo Narių ar vietinį Taikos Teisėją.

Ziūr. išaišk. po 120 str.

509. Teismo nutarime apie apžiūrėjimo reikala nurodoma: apžiūros vieta, žiūrėtini dalykai ir laikas, kada kas turi būti apžiūrėta.

510. Bylininkai, būdami apžiūroje, gali atkreipti apžiūrėtojo dėmesį į apžiūrėtinus dalykus.

511. Prie apžiūros protokolo pridedami, jei yra reikalingi, planai ir brėžiniai.

512. Apžiūros protokolas perskaitomas teismo posėdyje, ir bylininkams leidžiama teikti žodžiu paaiškinimų, be teisės prieštarauti tam, kas apžiūros aktu nustatyta ir kas šalių, sudarant aktą, pasirašyta be jų pastabų.

513. Apžiūros akto negali ginčyti liudvytojai¹⁾, nebuvusieji toje apžiūroje, arba kad ir buvusieji apžiūroje, bet neįtraukusieji į aktą savo pastabų.

514. Reikiamos apžiūrai daryti išlaidos atatinamai teismo išskaičiuojamos kiekviena kartą skyrium ir turi būti bylininkų patiklinamos teismo raštinei 864 straipsnyje nustatyta tvarka.

Trečioji skirtis

Ekspertų nuomonės tarimas.

515. Teismas gali, bylininko prašomas arba savo nuožiūra, pareikalauti ekspertų (žinovų) nuomonės apie tokį dalyką, kuriam ištirti arba įkainoti reikalingas tam tikras (specialus) prityrimas mokslo technikos arba ūkio srityje.

516. Nutarime apie ekspertyzos reikimą nurodoma: kuriais dalykais reikalinga ekspertų nuomonė, paskirtieji ekspertais asmenys ir kuriuo laiku turi ekspertai atvykti į teismo posėdį savo nuomonės tarti.

517. Kai reikalingas ilgas ir sudėtingas tyrimas, Teismas gali paskirti ekspertyzai prižiūrėti vieną kuri savo Narį. Jeigu ekspertyzą vyksta už to miesto sienų, kur yra Apygardos Teismas, tai ji daroma taisyklėmis, išdėstytomis 500¹ — 500³ straipsniuose.

518. Ekspertai skiriami abšalių bylininkų susitarimu, o jeigu dėl jų nesusitariama teismo nustatytu laiku, ekspertai parenkami paties teismo nuožiūra.

¹⁾ Žiūr. CPR. 386 str. 2 p., 419, 433 str.

519. Ekspertų skiriami trys. Tačiau, šalims sutinkant arba dėl mažos vertės ieškinio, gali būti paskirtas tik vienas ekspertas.

520. Tik tie asmenys privalo apsirūpinti ekspertų daryti, kurie savo profesija, amatu arba verslu gali būti, kaip reikiant, tam prityrę. Jie gali atsisakyti nuo ekspertų pareigos tiksliai esant tokioms priežastims, kurios atleidžia nuo pareigos būti liudytoju.

521. Nušalinti ekspertus, parinktus abiejų susitarimu, neleidžiama.

522. Reikalavimas nušalinti ekspertus, skiriamus suinteresuotų bylininkų susitarimu, gali būti pareiškiamas tik per tris dienas, nuo dienos paskelbimo bylininkams teismo nutarimo apie ekspertų paskyrimą, nebent nušalinimo priežastis atsirastų arba iškiltų aikštėn paskiau. Tokiu atsitikimu nušalinimai leidžiama pareikšti, ligi dar nepradėta ekspertų.

523. Ekspertai nušalinami dėl tų pačių priežasčių, kaip kad ir liudytojai.

Žiūr. CPr. 371, 373 str.

524. Teisėjui, siunčiamam užmiestinė ekspertų vykdyti, teismas gali pavesti jam pačiam parinkti ekspertus, jeigu bylininkai neturi jų pasirinkę abiejų susitarimu.

525. Ekspertų nuomonė turi būti išdėstyta raštu su paaiškinimu tų išvadų, kuriais ji yra paremta. Jeigu ekspertų yra paprasta ir nepažinti, o taip pat, kai ekspertai yra mažai raštingi arba menkai mokę lietuvių kalbos, tai teismas gali pareikalauti, kad ekspertai išdėstytų savo nuomonę gyvu žodžiu;

šiuo atveju tartoji ekspertų nuomonė įrašoma į protokolą, kuris ir pasirašomas ekspertų.

526. Prireikus ekspertyzą papildyti arba išaiškinti ekspertų nuomonę, teismas gali reikalauti iš jų papildomųjų paaiškinimų, arba pareikalauti nuomonės iš paskirtųjų kitų ekspertų.

527. Atsisakiusių ekspertų vieton skiriami kiti bendrąja tvarka.

528. Ekspertai, priėmę paskyrimą ir be pateisinamų priežasčių neatvykę daryti ekspertyzos, arba nesuteikę nuomonės skirtu laiku, baudžiami nuo **dviejų su puse** litų ligi **šimto dvidešimt penkių** litų baudos, ir jų vieton skiriami kiti ekspertai, jeigu tatai galima¹⁾

Pastaba: Baudos, numatytos šiuo (528) straipsniu, eina Valstybės Išdan, jei įstatymas joms nenustato kitokio paskyrimo (LLTS 25 str.).

529. Ekspertai, už savo darbą, sugaištį ir už ekspertyzos išlaidas, gali reikalauti atlyginimo. Šis reikalavimas pareiškiamas raštu arba žodžiu sykiu su nuomonės pateikimu.

530. Teismas nustato atlyginimą, atsižvelgdamas į darbo kokybę, darbo dienų kainą, važinėjimų tolumą, sugaištą laiką ir kitas pateisinamas aplinkybes. Teismo nutarimas apie išreikalavimą ekspertams atlyginimo turi būti tuojau vykdomas.

Žiūr. CPr. 860 — 862 str.

¹⁾ atseit, jeigu yra toj vietoj ar apygardoj kiti ekspertyzai daryti specialistai.

531. Ekspertų skundai, dėl teismo nustatyto jiems atlyginimo, nepriimami.

Plg. su CPr. 408 str.

532. Atlyginimas ekspertams išieškomas pirmiausia iš tos šalies, kuri yra prašiusi ekspertyzą daryti, ar iš kiekvienos šalies po lygiai, jeigu abi šalys yra tatai prašiusios, arba jeigu ekspertyza yra paskirta teismo nuožiūra.

533. Teismui neprivaloma ekspertų nuomonė, jei ji prieštarauja tikroms bylos aplinkybėms.

Ketvirtoji skirtis

Rašytinių įrodymų tikrinimas.

I. Bendros taisyklės.

534. Raštelių ir sąskaitų sutikrinimas su knygų ir aktų originalais atliekamas, jei yra reikalas, ar pačiame Teisme, ar toj vietoj, kur tie aktai ir knygos yra. Juos tikrina Teismo pavestas vienas kuris Narys, ar vietinis Taikos Teisėjas, vadovaudamasis taisyklėmis, išdėstytomis 500¹ — 500³ straipsniuose.

Žiūr. CPr. 264 str. 3 p. ir 499 str.

535. Apie patikrinimo laiką pranešama šalims, ir jos gali dalyvauti patikrinime.

536. Sutikrintos apyskaitos lapus atatinkamai sutvirtina ir tas apyskaitas pasirašo esantieji patikri-

nime bylininkai ir pats tikrintojas. Jeigu byloje dalyvauja keletas ieškovų arba atsakovų, tai apyskaitos lapų sutvirtinimą gali atlikti asmenys, kiekvienos šalies pasirinktieji po vieną.

537. Pabaigus patikrinimą, turi būti surašytas protokolas, pažymint jame neginčijamus ir ginčijamus apyskaitų punktus.

538. Dideliems apskaičiavimams arba painioms apyskaitoms išaiškinti teismas turi teisę skirti ekspertus bendromis taisyklėmis.

539. Kai sykiu su aktu, rašytu svetima kalba, yra pateiktas ir jo lietuviškas vertimas, tai teismas atsižvelgdamas į akto turinį, į jo svarbą bylai ir į kalbą, kuria jis rašytas, gali pasitenkinti šiuo vertimu, jeigu priešingoji šalis nereikalauja jo tikrinti.

540. Teismas paveda patikrinti vertimą etatiniam arba prisiekusiam vertėjui, arba ekspertui, arba einčiam vertimą sykiu su akto originalu į vietinę gimnaziją ar į artimiausią universitetą, kur yra dėstytojų tos kalbos, kuria surašytas aktas, arba pagaliau į Užsienių Reikalų Ministeriją. Gimnazijų arba universitetų dėstytojai ir kiti šaukiamieji į teismo įstatigas vertėjai iš svetimųjų kalbų gauna atlyginimą už jų darbą ir padarytas tam žygiui kelionės išlaidas, einant šio įstatymo taisyklėmis apie ekspertus (532 — 531, 860, 862 str.). Atlyginimas sakytos Ministerijos vertėjui ir prisiekusiam vertėjui nustatomas taisyklėmis, išdėstytomis Teismų Sutvarkymo Įstatyme (426 str.) ir Ministerijų Sutvarkymo Nuostatuose¹⁾.

541. Aktas gali būti tikrinamas, jeigu bylininkas, prieš kurį kreipiamas aktas, pareiškia abejojimą

¹⁾ Užreždenija Ministerstv, Įst. Sąv. It. V kn.

dėl jo tikrumo arba iškelia ginčą dėl suklastojo akto.

Žiūr. išaišk. po 458 str.

542. Negali reikšti abejojimo akto tikrumu tas asmuo, kurio vardu aktas yra išduotas arba sudarytas, jeigu aktas yra to asmens pasirašytas.

543. Neleidžiama reikšti abejojimo tvirtinių, notarinių ir nustatyta tvarka paliūdytųjų aktų tikrumu.

544. Akto suklastoją turi įrodinėti bylininkas iškėles akto suklastojo ginčą.

II. Bylosena apie įtartojo akto tikrinimą (autentiškumą).

545. Abejojimas akto tikrumu turi būti pareikštas ne vėliau kaip **pirmame** tos bylos teisiamajame posėdyje, kai aktas būna pateiktas šaliai, kuri reiškia abejojimą.

Žiūr. CPr. 331 ir 546 str.

546. Prieš pareikštą abejojimą akto tikrumu pateikusioji aktą šalis privalo tame pat posėdy atsiliiepti, ar ji norinti remtis šiuo aktu. Jeigu ji neatsiliepia, arba pati atsisako nuo įtartojo akto, tai jis neimamas įrodymu; o jeigu ji remiasi įtartuoju aktu, tai tiriamas to akto tikrumas.

547. Įtartojo akto tikrumo tyrinėjimas atliekamas:

1) apžiūrint aktą ir sutikrinant jo turinį su kitais dokumentais;

2) išklausinėjant liudytojus, kurie akte yra įvardyti, arba kuriais remiasi bet katra šalis, akto tikrumui patvirtinti arba nuginčyti, ir

3) sulyginant rašyseną ir parašą įtartame akte su rašysena ir parašu to pačio asmens kituose neabejotinuose aktuose.

Kadangi kasatorius tiesioginio kaltinimo suklastojimo niekam nepareiškė, tai teismas galėjo nagrinėti klausimą dėl sutarties suklastojimo pats, neperduodamas bylos Valstybės gynėjui.

Einant CPr 547 tikrumą įtarto dokumento galima tirti tarp kitko, išklausiant pasirašiusius dokumentuose liudytojus arba kuriuos nurodys šalys (40/27).

Žiūr. CPr. 515, 550, 553 str.

548. Akta išžiūri ir sutikrina io turinį su kitais dokumentais Pirmininko pavestas vienas kuris Teismo Narys. Tiriamoji ir tikrinamąją aktą atatinkamai pagal lapus sutvirtina šis Narys savo parašu.

549. Apie visas pastebėtas akte pataisas, paskutas, priedašus ir sutepimus turi būti pažymėta ištyrimo protokole.

550. Turinys akto, kurio tikrumas yra įtartas, sutikrinamas su tokiais dokumentais, kurie pačia jų sudarymo viešąja tvarka yra neabejotini arba abiejų šalių pripažinti neabejotiniais.

Žiūr. CPr 457, 458, 542 543 str.

551. Raštai arba aktai rašysenoms sulyginti narenkami abišaliu bylininkų susitarimu, o jeigu jie nesusitartę — teismo nuožiūra.

552. Teismas, pasirinkdamas reikiamus rasyseoms sulyginti aktus, pirmon eilėn ima tvirtinius, no-

tarinius arba pareikštinius aktus ir raštus, kuriuos neabejotinai yra rašęs arba pasirašęs tas asmuo, kurio rašysena sulyginama, ir, be to, dar žiūrėdamas, kad sulyginamieji aktai, jeigu galima parinkti, būtų tos pačios arba artimiausio laiko datos.

553. Parašo ir rašysenos sulyginimas gali būti pavestas ekspertams, kurie parenkami ir teikia savo nuomonę bendromis taisyklėmis.

554. Baigęs tyrinėti aktą, įtartą netikru esant, ir išklausęs šalis, teismas pripažįsta tą aktą tikru arba neima jo įrodymu.

III. Bylosena ginče apie akto suklastojimą.

555. Akto suklastojimo ginčas gali būti iškeltas visu bylosenos metu¹⁾.

556. Noris iškelti akto suklastojimo ginčą turi paduoti teismui tam tikrą apie tai pareiškimą²⁾. Kai akto suklastojimo ginčas pareiškiamas žodžiu teismo posėdyje, tai surašomas tam tikras protokolas³⁾.

557. Šio pareiškimo arba protokolo nuorašas pranešamas pačiam bylininkui, o ne jo įgaliotiniui, išskyrus tą atsitikimą, kada įgaliotinis turi tam tikrą įgaliojimą atsakyti į akto suklastojimo ginčą³⁾. As-

¹⁾ bet kurioje bylos stadijoje ligi jos galutinio sprendimo (CPr 794, 891, 892 str.).

²⁾ Akto suklastojimo ginčo pareiškimas turi būti surašomas atskirame rašte arba protokole, nes tokis ginčas atskirai eina (žiūr. CPr. 557, 563, 564 str.).

³⁾ Žiūr. CPr 48, 250 str.

muo, kuriam praneštas nuorašas, privalo per **dvi savaites** duoti statų atsaką, ar ketinąs jis remtis bylose-
noje įtartuoju aktu ar ne.

558. Kai atsiliepiamas (atsakas) nepateikiamas lai-
ku, arba kai atsiliėpime pareikšta, kad pateikusiai ak-
tą bylininkas neketina juo remtis, šis aktas atmeta-
mas, ir byla sprendžiama kitais įrodymais.

559. Pateikusiojo dokumentą bylininko atsiliėpi-
mas, kad jis ketina remtis įtartu aktu, pranešamas
priešingajai šaliai, kuri privalo, per **septynias dienas**
nuo šio pranešimo gavimo, pareikšti akto suklastoji-
mo įrodymus.

560. Pareikštieji akto suklastojo įrodymai pra-
nešami pasirėmusiam dokumentu bylininkui, idant
jis pareikštų savo prieštaravimus per **septynias die-
nas** nuo šio pranešimo gavimo.

561. Gavęs prieštaravimų pareiškimą, o kada
reikia — ir pirma ištyrinėjęs įtartąjį aktą 547—554
straipsniuose nustatyta tvarka, teismas išklausęs šalių
paaiškinimus ir Prokuroro nuomonę, nutaria arba at-
mesti akto suklastojo ginčą, arba pripažinti aktą
suklastotą ir neimti jo įrodymu.

562. Bylininkas, iškėlęs akto suklastojo gin-
čą, baudžiamas nuo **penkiasdešimt** ligi **tūkstančio
penkių šimtų** litų baudos, jeigu jis nepateikia nustaty-
tu laiku suklastojo įrodymų (559 str.), arba jeigu
teismas jo ginčą atmeta. Bauda gali būti padidinta
ligi **dešimtosios** dalies ieškomosios šiuo aktu sumos,
kada šitoji suma sudaro **penkiolika tūkstančių** litų su
viršum ir, jei teismas pripažįsta, kad suklastojo gin-
čas yra nesąžiningas.

563. Jeigu bylininkas, pareiškęs akto suklasto-

jimo ginčą, stačiai ką nors kaltina šį suklastojimą padarius, ir tas nusikalstamas darbas nėra nusenėjęs arba suklastotojas nėra miręs, o taip pat ir tuo atsitikimu, kada aktas, patikrinus jį civiliniame teisme, pripažįstamas suklastotu ir todėl tirtinu, civilinis teismas pateikia savo nutarimą šiuo reikalu, sykiu su pačiu aktu, Prokurorui.

Žiūr. išaišk. po 547 str.

564. Perduodamas Prokurorui byla apie akto suklastojimą, kada stačiai kas būna kaltinamas tą suklastojimą padaręs, teismas arba sustabdo pas save visą civilinę byloseną, ligi pasibaigs byla baudžiamąja tvarka, arba vienai ar antrai šaliai prašant, teisia bylą tiktai iš tų dalių, kurių sprendimas nepareina nuo įtartojo akto.

Žiūr. išaišk. po 8 str.

565. Kai akto suklastojo byla yra nukreipta baudžiamąja tvarka, stačiai ką nors kaltinant šį suklastojimą padarius, ir baudžiamojo teismo sprendime, kuriuo teisiamasis yra išteisintas, nebūna nutarta, ar aktas yra tikras ar suklastotas, tai šis aktas vienai ar antrai šaliai prašant, gali būti civilinio teismo tiriamas ir svarstomas to akto tikrumui nustatyti arba jo išskyrimui iš įrodymų tarpo.

Žiūr. CPr 688 str. ir BPr 30 str.

Vienuoliktas skyrius

Apie atskirąją byloseną.

Pirmoji skirtis

Atskirieji prašymai aplamai.

566. Atskirieji prašymai, kurie gali būti išspręsti skyrium, nedarant pačios bylos sprendimo, svarstomi nepareinamai nuo ieškinio iš bylos esmės.

Prašymas, kad teismas pakeistų litais priteistus įsiteisėjusių sprendimų nuostolius auksiniais, svarstytinas einant CPr 566 — 570 str. (36/25).

Žiūr. 2 tezę po LLTS 17 str. ir CPr 783 str.

567. Prie atskirojo prašymo, kuris iš savo turinio yra pateiktinas priešingajai šaliai, turi būti pridėti nuorašai tiek paties skundo, tiek ir pridėtų prie jo dokumentų.

568. Teismui priėmus atskirąjį prašymą, kuris turi būti pateikiamas priešingajai šaliai, šio prašymo ir visų pridėtų prie jo dokumentų nuorašai pranešami šiai šaliai, ir Pirmininkas nuskiria dieną, kurią tai šalis turi paduoti paaiškinimą, arba kurią turi atvykti teisman abi besibylinėjančios šalys.

569. Pasibaigus nuskirtajam laikui, teismas ima spręsti paduotą prašymą, jau nebelaukdamas, kad atvyktų arba atsiųstų paaiškinimą priešingoji šalis.

570. Atvykusioms į posėdį šalims leidžiama stoti rungtinėn ginčysenon bendrąja tvarka.

*Antroji skirtis***Formaliniai atmetimai ir atsikirtimai.**

571. Atsakovas, neaiškindamas bylos iš esmės, gali pareikšti atmetimą (ekscepciją) iš formalumų šitokiais atsitikimais:

1) kai byla iš kompetencijos turi būti kreipiama į kitą teismą;

2) kai tame pačiame arba kitame teisme eina byla dėl to paties dalyko ir tarp tų pačių asmenų, arba kai ta byla yra glaudžiai susijusi su pareikštuoju ieškiniu;

3) kai ieškovo reikalavimas iš viso turi būti kreipiamas prieš kitą atsakovą;

4) kai ieškinį pareiškia asmuo, neturįs teisės ieškoti ir atsakyti teisme, ir

5) kai svetimašalis, netarnaujās Lietuvos valstybės tarnyboje ir neturįs Lietuvoj nekilnojamo turto, nepateikia laido (garantijos) išlaidoms ir nuostoliams, galintiems dėl bylos susidaryti atsakovui.

Pastaba I: Formalinis atmetimas suminėto mis šio (571) straipsnio 5 punkte aplinkybėmis, negali būti reiškiamas bylose, kylančiose iš tarpvalstybinio pervežimo krovinių geležinkeliais.

Pastaba II: Pažymėtas šio (571) straipsnio 5 punkte formalinis atmetimas lygia dalia negali būti reiškiamas prieš piliečius tų valstybių, kuriose, einant įstatymais arba sudarytais su Lietuva traktatais arba konvencijomis, nereikalaujama iš Lietuvos piliečių laiduoti išlaidas ir nuostolius, galinčius dėl bylos susidaryti atsakovui. Atleidimas Lietuvos piliečių svetimose valstybėse

nuo pateikimo minėtų bylos išlaidų ir nuostolių laido gali būti įrodytas Lietuvos Pasiuntinybės, Atstovybės arba Konsulato pažymėjimu, su Užsienio Reikalų Ministerijos paliudytais jų parašais. Pažymėjimo nereikalaujama iš ieškovo, kuris yra pilietis valsytbės, įtrauktos į sąrašą tų valstybių, kuriose Lietuvos piliečiai atleidžiami nuo sakyto laido. Šį sąrašą sudaro Teisingumo Ministeris, remdamasis Užsienio Reikalų Ministerijos suteikiamomis žiniomis, ir apskelbiamas nustatytąja tvarka.

Atmetimas, numatomas CPr 571 str. 2 p., gali būti pareiškiamas tik tai pirmo, instancijos, ir ne vėliau, kaip pirmame teismo posėdyje, ir be to, padarymas atmetimo iš CPr 571 str. 2 p. neduoda dar teismui teisėto pagrindo bylą nutraukti, todėl teismas nutraukdamas bylą turėjo parodyti priežastį, dėl kurios jis bylą nutraukia o nesustabdo ligi bus išspręsta antroji byla (154/27).

Ziūr. išaišk. po 69 str.

572. Formalinio atmetimo teise pasinaudoti gali ne tik atsakovas, bet ir ieškovas tuo atsitikimu, kada asmuo, veikias iš atsakovo pusės kaipo įgaliotinis, neturi tinkamo įgaliojimo.

573. Formaliniai atmetimai turi būti paremti įrodymais arba nurodymais į atatinamus įstatymus.

574. Formalinis atmetimas iš teismų kompetencijos taisyklių pareiškiamas pirma visų kitų šios rūšies atmetimų. Kiti reikalaujami daryti formaliniai atmetimai turi būti pareikšti visi sykiu.

575. Reikalaujamieji daryti formaliniai atmetimai turi būti pareikšti ne vėliau kaip pirmame atsa-

kiniamo rašte, jeigu jis buvo paduotas, arba pirmame teisiamajame posėdyje.

Žiūr. išaišk. po 69 ir 571 str.

576. Visu bylosenos metu¹⁾ gali būti pareiškiami šie formaliniai atmetimai:

1) atmetimas dėl bylos, kuri tuo pačiu dalyku kitame teisme bylojama, jeigu atsakovas, atsakinėdamas į ginčą raštu ar žodžiu, nėra žinojęs apie tos bylos iškėlimą;

2) atmetimai dėl bylininko neveiksnumo ieškoti ir atsakyti teisme, ir

3) atmetimai dėl įgaliotinio neturėjimo tinkamo įgaliojimo.

Žiūr. išaišk. po 69 str.

577. Dėl atmetimų, kad svetimšalis nelaidavo teismo išlaidų ir nuostolių (571 str. 5 p.), teismas, atsižvelgdamas į ieškinio savumą, nustato apytikrį šio laido (garantijos) kiekį.

578. Norėdamas vykdyti teismo nutarimą dėl atmetimo, nurodyto pirmesniau (577) straipsnyje, ieškovas gali prašyti aptikrinimo teismo išlaidoms ir nuostoliams pagal taisyklės, nustatytas ieškiniams aptikrinti.

579. Nurodymas, kad ieškomasis prašymas surašytas nesilaikant įstatymu nustatytų formų, savaime neatleidžia atsakovo nuo pareigos atsakyti į prašymo turinį iš esmės.

1) ligi galutinio bylos sprendimo iš esmės.

580. Atsakovo prašymą, kad byla būtų perkelta ta į jo nuolatinės gyvenamosios vietos teismą, pasiremiant 207 ir 208 straipsniais, teismas tenkina tik tuo atveju, kada byla iš jos pobūdžio nereikalinga tuoju išspręsti.

581. Teismas, patenkindamas atsakovo prašymą apie bylos perkėlimą, gali ieškovo prašomas, pavartoti priemones jo ieškiniui aptikrinti.

582. Teismas, nutaręs reikalinga perkelti bylą į kitą teismą, sugrąžina ieškovui jo ieškomąjį prašymą pažymėjęs jame nurodytą nuolatinę atsakovo gyvenamąją vietą, kuri laikoma privaloma priimti šaukimo raginimui perkeliamoje byloje dėl šio ieškinio ¹⁾.

583. Pagal sugrąžintą sakytu pagrindų prašymą (582 str.) ieškinys laikomas buvęs iškeltas, jeigu ieškovas per tris mėnesius ²⁾ paduoda ieškomąjį prašymą pažymėtajam nuolatinės atsakovo gyvenamosios vietos teismui.

584. Teismas privalo, nepareinamai nuo bylininkų iniciatyva daromų formalinių atmetimų, ir savo iniciatyva neprisiimti bylos spręsti.

1) kai ji savo rūšimi neįeina į Apygardos Teismų kompetenciją;

2) kai ji iš kompetencijos turi būti kreipiama į kitą Apygardos Teismą, pagal nekilnojamojo turto esamą vietą;

3) kai iškyla aikštėn, kad bylininkas neturi teisės bylinėti teisme³⁾, ir

¹⁾ Žiūr. CPr 202, 277 ir 583 str.

²⁾ nuo dienos sugrąžinimo prašymo.

³⁾ neteisnius ir neveiksnūs asmenys — CPr. 18 — 21 str.

4) kai pasirodo, kad įgaliotinis neturi tinkamo įgaliojimo bylai vesti ²⁾).

585. Formaliniai atmetimai, pareikštieji skyrium nuo paaiškinimų iš bylos esmės, išsprendžiami tam tikru (atskiruoju) teismo nutarimu. Priešingu atveju teismas gali, bylininkų prašomas arba savo nuožiūra pagal bylos aplinkybes, išspręsti tokius atmetimus skyrium arba išvien su bylos sprendimu iš esmės.

586. Teismo nutarimas, kuriuo būna patenkinamas pareikštasis formalinis atmetimas, leidžiamas apskųsti atskiruoju skundu skyrium nuo apeliacijos skundo.

587. Nutarimas, kuriuo būna nepatenkinamas pareikštasis formalinis atmetimas, leidžiamas apskųsti skyrium nuo apeliacijos skundo iš bylos esmės tik vienu atsitikimu: būtent, kada formalinis atmetimas būna pareikštas dėl peržengimo kompetencijos taisyklių.

Žiūr. CPr 239, 571 str. 1 p., 584 str. 1 ir 2 p.

588. Apskųsti teismo nutarimui, kuriuo būna nepatenkinamas pareikštasis iš teismų kompetencijos taisyklių formalinis atmetimas, skiriamos septynios dienos ³⁾). Ligi skundas bus išspręstas, teismas gali sustabdyti byloseną, jeigu bylos aplinkybėmis pripažįsta tatau reikalinga.

589. Kai atsakovas teigia (atsikerta), kad iškėlęs bylą asmuo visai neturi teisės tam ieškiniui, ar kad

²⁾ Žiūr. CPr 245 — 250 str.

³⁾ Žiūr. CPr 714, 785 str.

ieškovo turėtoji teisė jau pasibaigė ir pasižadėjimas yra išpildytas, prieš pradedant ieškinį, išlygintas teismo sprendimu, taikos sutartimi dėl to paties dalyko, arba žemietybiniu nusenėjimu, tad jis neturi teisės reikalauti, kad šie atsekirtimai būtų svarstomi pirma ir skyrium nuo jo paaiškinimų iš ieškinio esmės.

Trečioji skirtis

Ieškinių aptikrinimas.

I. Bendros taisyklės ieškiniams aptikrinti.

590. Ieškiniai aptikrinti leidžiama visu metu ligi bylos galo ¹⁾).

591. Aptikrinimas tuojau, kai tik būna pats ieškiny s pareiškiamas, daromas tik tais atsitikimais, kada teismas, atsižvelgęs į ieškovo įrodymus, numato, kad neaptikrinus ieškinio, kuris rodosi esąs tikras, ieškovas galėtų netekti ieškomojo atlyginimo.

Ieškiny s gali būti apdraustas, jei teismas randa jį apytikriu (spr. 1929 — IX — 13 — 20 d. A. Čižo b.).

592. Jeigu ieškinio aptikrinimo prašymas būna atmestas bepradedant pačią bylą, tai prašytojas nenustoja teisės tolesnės bylosenos metu aptikrinimo prašyti.

593. Leidžiama aptikrinti tik ieškiniai, įvertintieji tam tikra suma.

¹⁾ bet kurioje bylos stadijoje, ligi įvykdymo sprendimo; tam tikrais atsitikimais leidžiama aptikrinti ir neiškeltus reikamus — žiūr. CPr 571 str. 5 p., 659 str. ir X t. 1 d. 1558 str.

594. Skirdamas aptikrinimą, teismas nustato sumą, ligi kurios ji gali siekti ieškinio kainą, paremtą įrodymais.

595. Ieškinių aptikrinimo prašymų tenkinimas pareina nuo teismo nutarimo; bet kada, pateikdamas skolai išieškoti paskolos pasižadėjimą, sudarytą ar patvirtintą nustatytąja tvarka, arba protestuotą vekselį, išieškotojas sykiu reikalauja ir aptikrinimo, tai teismas neturi teisės atmesti aptikrinimo reikalavimą.

596. Teismo nutarimus ieškinių aptikrinimo reikalu leidžiama skusti atskiraisiais skundais skyrium nuo apeliacijos.

597. Skundo padavimas nestabdo vykdymo teismo nutarimo apie ieškinio aptikrinimą; bet, kai apskųstas nutarimas apie aptikrinimo priemonių nuėmimą, tai jo vykdymas sustabdomas.

598. Iškeltųjų ieškinių aptikrinimo reikalą gali spręsti pats vienas Teismo Pirmininkas, jeigu aptikrinimo prašymas yra pareikštas tada, kada nėra teismo posėdžio ¹⁾, o tuo tarpu iš ieškovo pareiškimų Pirmininkas numato, kad ieškinio aptikrinimas neatidėtinas.

599. Jei aptikrinimo prašymas būna patenkinamas, tai išduodamas prašytojui, Teismo Antstolio vardu, pasirašytas Teismo Pirmininko įsakymas, kuris vykdomas ta pačia tvarka, kaip kad ir teismo sprendimai.

600. Apie duotąjį ieškinio aptikrinimo įsakymą

¹⁾ Kai aptikrinimo prašymas kreipiamas pačiam Pirmininkui ir negali būti tuojau apsvarstytas teismo posėdyje, tai Pirmininkas pats vienas sprendžia neatidėtiną aptikrinimo prašymą.

601-607 str.

Pirmininkas praneša pirmame ateinančiame posėdyje teismui, nuo kurio pareina patvirtinti arba panaikinti tasai įsakymas.

601. Atsakovas, išteisintas įsiteisėjusiu teismo sprendimu, turi teisę ieškoti iš atsakovo nuostolius, jo turėtus dėl ieškinio aptikrinimo.

II. Aptikrinimo būdai.

602. Ieškiniai aptikrinami: draudimo uždėjimu nekilnojamam turtui, kilnojamojo turto suareštavimu ir laidavimu (a). Jei ieškinys nėra aptikrintas šiais būdais, tai leidžiama iš atsakovo paimti raštišką pažadėjimą, kad jis neišvyks iš gyvenamosios arba tuo tarpu būvamosios vietos (b).

Žiūr. X t. 1 d. 1066¹³, 1066¹⁴ ir 1317 str.

603. Bylininkas, prašęs aptikrinti ieškinį, turi nurodyti prašomojo aptikrinimo būdą.

604. Draudimas uždedamas, sulig ieškinio suma, tam tikram atsakovo nekilnojamajam turtui.

Žiūr. CPr 609 str. ir Notariato Nuost. 154 str.

605. Ieškovas turi nurodyti tą atsakovo turta, kuriam gali būti uždėtas draudimas.

606. Bendrieji draudimai turtui, kur jis tik būtų, aplamai yra neleistini.

Žiūr. Prek. Proc. Įst. 415 str.

606¹ (—).

607. Kilnojamam turtui galima uždėti areštas, ieškovui reikalaujant, nors atsakovas turėtų ir nekilnojamą turta.

608. Ieškinys gali būti aptikrintas, suderintinai su jo didumu, ne tik vienu, bet ir keliais iš nurodytų 602 straipsnyje būdų.

609. Kada ieškoma yra nuosavybės teisė kilnojamam arba nekilnojamam turtui, tai šis ieškinys turi būti aptikrinamas, uždedant areštą arba draudimą ginčijamam turtui.

610. Uždėjus draudimą tam tikram ginčijamam žemės ūkiui, valdytojui draudžiama kirsti esantis jame miškas, išskyrus tą kiekį, kuris yra būtinais reikalingas suvartoti įkurtojo ūkio reikalamas.

Einant CPr 610 str. ir X t. 1 d. 615 ir 634 str. neteisėtam svetimo turto valdytojui leidžiama naudotis ta dalimi augančio miško, kuri reikalinga šio turto ūkiui palaikyti arba sudaro šio turto pelną, jei valdytojas yra sąžiningas, bet iš apskųstojo sprendimo matyti, kad ginčijamojo sklypo pelnas už tą laiką kada skundėjas buvo sąžiningas valdytojas, iš jo nepriteistas o priteista tiksliai vertė miško, kurį jis iškirto ne ginčijamojo sklypo reikalamas, o savo ūkio reikalamas (spr. 1930 - XII - 12 d. P. Raugalo b.).

Žiūr. CPr 1097, 1291, 1529 str.; X t. 1 d. 530, 533⁶, 615 634 str.

611. Pirmesniame (610) straipsnyje nurodytu atsitikimu teismas gali, ieškovo prašomas, suteikti abiem šalim teisę įsteigti miško priežiūrą, prisitaikant prie Miškų Statuto 695 straipsnio (1905 m. l.).

661¹ (—).

612. Turtas, numatytas ieškiniui aptikrinti pačioje sutartyje, kuria ieškinys yra paremtas, turi būti imamas tam aptikrinimui pirmoje eilėje, negu bet kuris kitas turtas. Ieškovas gali reikalauti kito arba

papildomojo aptikrinimo tik tuo atveju, kada sutartoj o turto arba jo dalies pasirodė nesą¹⁾).

613. Atsakovo prašymas pakeisti vieną aptikrinimo būdą kitu yra tenkintinas tais atvejais, kada ieškovas dėl to neginčija.

614. Jei ieškovas nesutinka su atsakovo prašymu pakeisti aptikrinimo būdą, tai teismas gali patenkinti tą prašymą tik tuo atveju, kada atsakovas įrodo, kad jo siūlomoji aptikrinimo priemonė visai atstoja pirmesniąją ir kad palikta galioje pirmesnioji priemonė tik be reikalo atsakovą varžytų.

615. Pakeisti visus kitus ieškinio aptikrinimo būdus pakankama suma gyvų pinigų arba valstybės kredito įstaigų bilietų, nustatytąją biržos kainą, leidžiamą ir be ieškovo sutikimo.

III. Tvarka uždėjimo ir nuėmimo draudimų nekilnojamam turtui.

616. Draudimas nekilnojamam turtui uždedamas draudžiamuoju straipsniu, siunčiamu Vyresniajam Notarui arba pavaduojančiam jį valdininkui.

Pastaba: Uždedant ir nuimant draudimus nekilnojamam turtui laikomasi taisyklių, išdėstytų I ir II priedėliuose prie 154 (5 p.) straipsnio Notariato Nuostatų.

617. Draudimui uždėti arba nuimti prašytojas turi pateikti septynis su puse litų už draudžiamąjį ar-

¹⁾ atsakovo valdyme.

ba atleidžiamąjį straipsnį ir, be to, priderančią Pašto Telegrafo Įstatais¹⁾ pinigų sumą už persiuntimą apdraudos pinigų reikiamam Vyr. Notarui arba jį pavaduojančiam valdininkui.

618 str. pakeistas taisyklėmis, išdėstytomis 4 str. (3 p.) 1 priedėlio prie 154 (5 p.) Notariato Nuostatų.

619. Ieškovas turi teisę iš nutarusio uždėti draudimą teismo gauti už nustatytą mokestį reikiamo nutarimo ir draudžiamąjo straipsnio norimą skaičių nuorašų, kad galėtų juos pateikti toms įstaigoms, kur jis ketina sukliudyti perleidimą uždraustojo turto.

Žiūr. X t. 1 d. 1388, 1456, 1457 str.

620. Pirmesniame (619) straipsnyje minėto nuorašo pateikimas, ligi panaikins teismas draudžiamąjį nutarimą, turi vienodą galią, kaip kad ir draudimo uždėjimas.

621. Pašalinus priežastį, dėl kurios nekūlnojamam turtui uždėtas draudimas, tasai draudimas nuimamas atleidžiamuoju straipsniu, siunčiamu Vyresniajam Notarui arba jį pavaduojančiam valdininkui, nustatyta draudimui uždėti (616 str. past.) tvarka.

622. Turto valdytojas arba kiekvienas kitas asmuo, kurio teisės draudimo nuėmimu paliečiamos, turi teisę iš nutarusio nuimti draudimą teismo gauti už nustatytą mokestį reikiamo nutarimo ir atleidžiamąjo straipsnio nuorašų tiek, kiek panorėtų.

623. Minėto pirmesniame (622) straipsnyje nuo-

¹⁾ Žiūr. Pašto tarifo įstat. V. Ž. Nr. 280.

rašo pateikimas turi vienodą galią, kaip kad ir draudimo nuėmimas.

IV. Arešto uždėjimo tvarka kilnojamam turtui.

624. Kilnojamas atsakovo turtas areštuojamas arba pas jį patį arba pas tuos asmenis ir tose įstaigose (vietose), kur jis yra.

Žiūr. X t. 1 d. 534 str. ir CPr 631, 969 str.

625. Aptikrinant ieškinį, kilnojamas turtas, greitai gendas, nėra areštuotinas.

626. Ieškovo prašyme uždėti areštą kilnojamam atsakovo turtui turi būti nurodyta, kur ir pas ką tas turtas yra.

627. Teismo nutarime apie turto suareštavimą turi būti nurodyta, kurioj būtent vietoj ir koks turtas yra suareštuotinas.

628. Turtas areštuojamas einant išdėstytomis 968 — 979 straipsniuose taaisyklėmis.

629. Suareštuotas turtas paliekamas toje patalpoje, kur buvo, suantspaudavus aprašytuosiuos daiktus ir paėmus iš jų valdytojo pasirašymo raštelį, kad jis saugiai išlaikys aprašytąjį turtą visą, išpėjant, jog jei jis išėikvotų, tai turėtų atsakvti, kaip yra numatyta 1017 straipsnyje.

630. Turtas, kurį saugoti atsisakytų valdytojas, perduodamas tam tikram saugotojui 1009 — 1020 straipsniuose nurodytomis taisyklėmis.

V. Arešto uždėjimo tvarka atsakovo kilnojamam turtui ir pinigams, esantiems trečiųjų asmenų arba įstaigų žinioje.

631. Vykdomasis raštas apie arešto uždėjimą

atsakovo kilnojamam turtui arba pinigams, esantiems trečiųjų asmenų žinioje, pateikiamas atatinkamais asmenims, paimant iš jų pažadėjimą, ir apie tai tuoju pranešama atsakovui.

632. Pirmesniame (631) straipsnyje paminėtų pažadėjimu tretieji asmenys privalo neišduoti atsakovui jo turto.

633. Valdžios įstaigos arba valdininkai, kuriems pavestas saugoti arba kurių žinioje (dispozicijoje) yra atsakovo turtas arba jo pinigai, pažada, gavę vykdomąjį raštą su teismo nutarimu apie uždėjimą arešto, sustabdyti ligi naujo pranešimo visokius išdavimus atsakovui, išskyrus atsitikimus, pačiame įstatyme teigiamai nurodytus.

Žiūr. Polož. o kazen. podriadach 192 str.

634. Peržengusieji taisykles, išdėstytas 632 ir 633 straipsniuose, jeigu dėl to susidarytų nuostoliai ieškovui, atsako prieš jį, jei atsakovas neištesa mokėti.

635. Uždėti areštui periodiniams išmokėjimams, kuriuos atsakovas gauna iš trečiųjų asmenų pagal sulygimus ir aktus, vykdomasis raštas pateikiamas šiems asmenims, paimant iš jų atsiliepimą, ar jie moka atsakovui pinigus, kiek būtent ir kada buvo pasakutinį kartą išmokėta.

636. Nuo to laiko, kai esti pateiktas tretiesiems asmenims vykdomasis raštas, jie privalo visus¹⁾ ateinančiais terminais išmokesnius ne atsakovui mokėti,

¹⁾ kiek reikia aptikrinimo arba ieškinio sumai atpildyti
— CPr 594, 1078 str.

o įmokėti teismo įstaigai, kuri yra uždėjusi areštą, arba vietos įzdinei.

637. Vykdomajame rašte apie areštavimą pinigų Teismo Antstolis arba toji įstaiga, kur raštas buvo pateiktas, privalo kiekvieną kartą pažymėti sumą, kuriai būtent yra uždėtas areštas.

638. Minėtieji 635 straipsnyje asmenys, už melagingą parodymą, baudžiami dviguba bauda palyginus su ta suma, kurią jie nuslėpė savo atsiliepime. Ši bauda, paėmus iš jos tą sumos dalį, kuri iš tikrųjų priderėjo atgauti iš nuslėpėjų, eina Valstybės Išdan.

639. Vengiantieji duoti atsiliepimą, o taip pat ir pažadėjimą, apie kurį suminėta 631 straipsnyje, baudžiami teismo nutarimu nuo penkiasdešimt ligi penkių šimtų litų baudos ir apie tai jiems paskelbiama, reikalaujant duoti pažadėjimą arba atsiliepimą, o išieškotojui suteikiama teisė pareikšti prieš trečiąjį asmenį ieškinį nustatytąja tvarka.

640. Jei būtų įrodyta, kad tas asmuo, iš kurio buvo reikalaujama pažadėjimas arba atsiliepimas, iš tikrųjų tuo metu turėjo vertybes, priklausančias atsakovui, arba išdavinėjo jam išmokesnius, tai už tokią kaltę jisai gali būti, be baudos sumokėjimo, dar patrauktas ir atsakomybėn ligi tos sumos, kuri tą dieną, kada iš jo pirmą kartą buvo reikalauta atsiliepimo arba pažadėjimo, buvo jo dispozicijoje¹⁾ arba turėjo būti išmokėta atsakovui pagal sulygimą su juo²⁾.

¹⁾ gautoji arba realizuotoji atsakovo naudai suma.

²⁾ bet ne daugiau kaip aptikrinimo suma arba atiteisto įgalutinio sprendimo suma — plg. 635, 636 ir 1078 str.

VI. Teisminis laidavimas ir jo priėmimo tvarka.

641. Ieškiniui aptikrinti priimamas laidavimas arba vieno asmens, arba keleto asmenų; bet kiekvienas iš laiduotojų, jeigu laiduoja ne už visą ieškinį, turi pareikšti, už kokią būtent sumą jis laiduoja.

642. Laiduojama gali būti tiksliai už sumos sumokėjimą, arba sykiu su tuo ir už jos sumokėjimą terminu. Jeigu nepažymėta, kokiomis sąlygomis laiduotojas laiduoja, tai laikoma, kad jis laiduoja už sumokėjimą terminu.

643. Laidavimas už kitą nepriimamas:

- 1) iš teismo magistratūros narių arba prokuratūros atstovų tos apygardos, kur eina byla;
- 2) iš prisiekusiųjų advokatų už savo įgaliotojus;
- 3) iš neišgalinčiųjų skolininkų;
- 4) iš visų tų, kuriems įstatymas neleidžia žadėtis sutartimis.

644. Laidavimą priima tas teismas, kuris yra nutaręs ieškinį aptikrinti.

645. Atsakovas, siūlęs už save laiduotojus, turi arba pristatyti juos į teismą pačius, arba pateikti jų laiduojamąjį raštą, paliudytą Notaro pareikštine tvarka, ir abiem atsitikimais, ieškoviui reikalaujant, įrodyti aktais arba liudytojais savo laiduotojų išgales.

646. Teismo Pirmininkas, atvykus laiduotojui arba pateikus laiduojamąjį raštą, paskiria bylininkams dieną, kada jie turi stoti į teismo posėdį aptarti siūlomo laidavimo priėmimo reikalą.

647. Teismas klausia atvykusį laiduotoją, ar jis sutinka laiduoti, ir paima iš jo parodymą apie jo turimų pajamas, gyvenamą vietą, užsiėmimą, verslą ir

tas aplinkybes, kurios iš 643 straipsnio turinio galėtų sukliuotyti laidavimo priėmimą.

648. Jei ieškovas neatvyktų paskirtąją dieną, tai nuo teismo pareina priimti pateiktą laidavimą, jeigu jis atrodytų pakankamas visam ieškiniui arba jo daliai aptikrinti.

649. Teismo priimtas laidavimas patvirtinamas atvykusio laiduotojo pasirašymu, turinčiu vienodos galios su laiduojamuoju raštu.

650. Laiduotojas atsako visu savo turtu už tą sumą, už kurią laidavo, jeigu skolininkas neatlygintų atiteisto iš jo išieškinio.

651. Laiduotojas už sumokėjamą terminu atsako tada, kai skolininkas neišpildo sprendimo tučtuojau, kai jam pateiktas vykdytinis raginimas, o paprastas laiduotojas — tik tada, kai skolininko turto nepakanka atiteistam iš jo išieškiniui atlyginti.

Žiūr. X t. 1 d. 1557 — 1562 str.

652. Prieš išsprendžiant iš esmės bylą dėl aptikrinto laidavimo ieškinio, ieškovas neturi teisės reikalauti, kad jo ieškinys būtų aptikrintas laiduotojo turtu; bet kada jau yra padarytas sprendimas iš esmės, kuris turi būti įvykdytas, tai ieškovas turi teisę prašyti uždėti draudimą arba areštą laiduotojo turtui, ligi visas išieškinys bus atlygintas iš paties atsakovo turto.

VII. Apie paėmimą iš atsakovo pažadėjimo raštu neišvykti iš gyvenamosios vietos.

652¹. Dėl ieškinio, kuris nėra aptikrintas tam tikru nekilnojamu turtu, kilnojamo turto areštavimu

arba laidavimu, ieškovas gali prašyti teisma, kuriame eina byla, tuojau paimti iš atsakovo pažadėjimą raštu, kad jis neišvyks iš gyvenamosios arba laikinai būvamosios vietos. Teismas sprendžia šios rūšies prašymus, taikydamas 590 — 601 straipsnius.

652². Pažadėjimas neišvykti sugrąžinamas atsakovui:

1) kada ieškinys būna aptikrintas vienu iš nurodytųjų pirmesniame (652¹) straipsnyje būdų:

2) praėjus dviem mėnesiam nuo tos dienos, kada įvyko ieškovo naudai sprendimas, nukreiptas vykdyti skubiąja tvarka, arba nuo tos dienos, kada sprendimas išiteisėjo, jeigu tiek vienu, tiek ir antru atsitikimu išieškotojas, ligi išeina šis laikotarpis, neprašys teismo šaukti skolininką pareikšti, ar jis turės lėšų išieškiniui atlyginti, ir

3) atsitikimais, nurodytais 1222³ straipsnio 2 ir 3 punktuose.

652³. Pažadėjimas neišvykti (652¹, 1222¹ str.) paimamas raštu iš asmenų, einančių aktyvią kariuomenės arba pasienio policijos tarnybą, tiksliai per tiesioginę jų vyresnybę. Tarnautojas, davęs šia tvarka pažadėjimą, negali gauti atostogų; o jeigu jis kitur paskirtas arba komandiruotas, kad dėl to jam reiktų išvykti iš savo dalies arba laivo, arba pasienio sargybos, tad vyresnybė tuojau duoda žinią apie tai atitinkamam teismo organui.

Ketvirtoji skirtis

Traukimas bylon trečiuoju asmeniu.

653. Atsakovas, laikas save turinčiu teisės prašyti traukti trečiąjį asmenį į bylą, turi paduoti apie tai

prašymą ne vėliau kaip skirtą jam stoti teisman dieną.

Nuomininkas neturėdamas įrodymų, ar teisėtai jam išnuomotas turtas, gali, einant CPr 653 str., patraukti bylon trečiuoju asmeniu sau pagalbon tą, kas jam yra tą turtą išnuomavęs (364/26).

654. Ieškovas, kuris dėl atsakovo prieštaravimų panorėtų traukti trečiąjį asmenį bylon, gali pareikšti savo reikalavimą apie tai **pirmame** teisiamaajame posėdyje, bet turi paduoti prašymą ne vėliau kaip rytojaus dieną.

Plg. 331, 340 — 342, 719¹ str.

655. Prašyme apie trečiojo asmens traukimą bylon nurodoma jo gyvenamoji vieta ir išdėstomos bylos aplinkybės ir tie pagrindai, kuriais prašytojas laiko tą asmenį trauktinu bylon. Kai to asmens gyvenamoji vieta nenurodyta, tai teismas nesiima jo šaukti.

656. Nuorašas prašymo apie trečiojo asmens traukimą bylon pranešamas tiek šaukiamajam, tiek ir priešingajai šaliai.

657. Gavęs prašymą, apie trečiojo asmens traukimą bylon, Teismo Pirmininkas, atsižvelgdamas į šio asmens gyvenamąją vietą ir į bylos pobūdį, nuskiria jam laiką stoti teisman, atidėdamas posėdžio dieną, jeigu ji jau buvo paskirta.

658. Jeigu katra šalis prieštarauja prieš trečiojo asmens traukimą bylon, tai jis šaukiamas, kai teismas išsprendžia šį ginčą.

659. Jeigu šaukiamasis nestoja skirtu laiku, byla tebeina toliau tarp besibylinėjančiųjų šalių. Šiuo

atsitikimu, o taip pat ir tada, kai traukiamasis trečiojo asmens atsisako dalyvauti byloje, bylininkas, kuris yra daręs žygius jį traukti, gali prašyti teisną aptikrinti jo atreikalavimo (regreso) teisę iš šaukiamąjo asmens.

Žiūr. X t. 1 d. 683, 1392, 1427, 1558, 1631 str.; Vekselių Įst. 49, 103 str.

660. Šaukiamajam asmeniui, atvykusiam skirtu laiku, leidžiama apžiūrėti visą bylos medžiagą, teikti raštiškus pasiaiškinimus ir stoti rungtinę ginčysenon kaipo bylos dalyviui.

661. Išlaidos šaukti trečiajam asmeniui, vengusiam dalyvauti byloje, tenka mokėti tam iš bylininkų, kuris prašė jį traukti, o šisai gali prašyti atiteisti jas iš trečiojo asmens, jeigu pasibaigus pradėtinei bylai, jis pareikš prieš jį atreikalavimą.

Penktoji skirtis

Trečiojo asmens įsikišimas bylon.

662. Byloje dalyvauti leidžiamas tik tas, kas paduodamas apie tai prašymą, stoja pats teismo akivaizdon arba būna atsiuntęs už save įgaliotinį¹⁾.

663. Trečiasis asmuo, kuris yra suinteresuotas kad bylą laimėtų viena katra šalis, gali visu bylosenos metu²⁾ pareikšti savo norą joje dalyvauti išvien

¹⁾ Šio straipsnio redakcija netiksli ir rusų projekte ji buvo numatyta pakeisti šitaip: „...kas, paduodamas apie tai prašymą, turį tame pat teismo būstinės mieste gyvenamąją vietą arba yra ten nurodęs savo buveinę“ (juridinį adresą).

²⁾ ligi galutinio sprendimo.

664-667 str.

su ieškovu arba atsakovu. Trečiojo asmens prašymo apie tai nuorašas pranešamas bylos dalyviams.

Žiūr. išaišk. po 128² str.

664. Teismo nutarimas leisti ar neleisti trečiajam asmeniui dalyvauti byloje galima apskusti skyrium nuo apeliacijos.

665. Trečiasis asmuo, reiškias į ginčijamą turtą savaimines teises, nepareinamas nuo ieškovo ir atsakovo teisių, turi paduoti¹⁾ apie tai ieškomąjį prašymą prieš tą ar kitą bylininką, arba prieš abudu drauge.

1) Tretiems asmenims, kurie turi tam tikrą savo teisę į ginčijamąjį turtą, leidžiama, einant CPr 665 str., įsikišti į civilinę bylą kitų žmonių tikslai bendruose teismuose, o taikos teismuose, einant CPr 129¹ — 128³ str., tad yra leidžiama daryti tikslai tokiems tretiesiems asmenims, kurių reikalai sutinka su bylos vienos šalies reikalais (293/24).

2) Šis straipsnis T. Teisėjų bylose negali būti taikomas. Ligi 1912 m. T. Teisėjams priklausančiose bylose tretieji asmens visai nebuvo leidžiami tik 1912-VI-15 d. įstatymas įdėjo tuo reikalu 128¹—128³ str., bet tie straipsniai numato tik trečiųjų asmenų patraukimą ar ištojimimą bylon vienos katros šalies padėjėju ir nieko nesako apie tai, kad trečias asmuo galėtų įstoti bylon su savo savarankišku ieškiniu, kaip tai leidžiama 665 str. Apygardos Teisme (526/27).

666. Toliau bylosena trečiojo asmens ieškomuoju prašymu eina bendromis taisyklėmis.

Šeštoji skitis

Teisėjų ir Prokurorų nušalinimas.

667. Teisėjai turi nusišalinti nuo bylos sprendimo ir gali būti bylininkų nušalinami šitokiais atsitikimais:

1) jei byloje dalyvauja pats teisėjas, jo žmona arba jo giminaičiai, tiesioginės eilės visų laipsnių, o

¹⁾ ligi bylos sprendimo pirmoje instancijoje — CPr. 11. 12 str.

šalutinės — giminaičiai **pirmųjų keturių** ir gentys **pirmųjų trijų** laipsnių, o taip pat jo įvaikiai;

2) jei teisėjas yra vieno kurio bylininkų globėjas arba veda jo reikalus, ar jei bylininkas veda teisėjo reikalus arba yra jo ūkio šeimininkas¹⁾ ir,

3) jei teisėjas arba jo žmona, einant įstatymu, yra artimiausi įpėdiniai vieno iš bylininkų, arba kada katras jų²⁾ bylinėjasi su vienu iš bylininkų.

Ziūr. TS 148 str.

668. Teisėjas nusišalina nuo bylosenos ir sprendimos arba patsai arba vienai katrai šaliai prašant.

669. Reikalavimą nušalinti teisėją šalys gali pareikšti ne vėliau kaip **pirmame** šios bylos teisiamajame posėdyje, nebent nušalinimo priežastis rastųsi tolesnės bylosenos metu.

670. Reikalavimas nušalinti teisėją gali būti pareikštas arba tam tikrame prašyme, arba žodžiu, įtraukiant prašymą į protokolą. Abiem atvejais turi būti nuosakiai nurodytos nušalinimo priežastys ir teikiamieji joms patvirtinti įrodymai.

671. Nušalinimo prašymas pateikiamas nušalinamajam teisėjui, kuris ne vėliau kaip ligi ateinančio³⁾ posėdžio turi duoti į jį atsiliepimą; ilgesnis užtęsimas laikomas nušalinimo patvirtinimu.

672. Atsiliepimą teisėjo, atsikertančio prieš nu-

¹⁾ nekilnojamojo turto administratorius, ūkvaizdis.

²⁾ teisėjas ar žmona.

³⁾ sekamo tos pačios bylos posėdžio.

673-679 str.

šalinimą, svarsto teismas be nušalinamojo teisėjo neviešame posėdyje.

673. Teismo nutarimas apie teisėjo nušalinimą yra galutinis, ir skųsti jis neleidžiama; o teismo atsakymą nušalinti teisėją galima apskųsti.

674. Skundas paduodamas teismui, kurio nutarimu skundžiamasi, per **tris dienas** nuo nutarimo paskelbimo.

675. Šis skundas tuojau siunčiamas aukštesniam teismui spręsti, pridėdant reikiamus prie jo išrašus iš protokolo ir nuorašą teismo nutarimo apie nušalinimą.

676. Ligi aukštesnis teismas išspręs skundą, nušalinamasis teisėjas neturi teisės dalyvauti tos bylos sprendime.

677. Kai nušalinimas esti pareikštas prieš keltą teisėjų, ir dėl to pasiliekančių po to narių esti per maža kolegijai sudaryti, kad ji turėtų teisės spręsti nušalinimo klausimą, tai byla sustabdoma, ir nušalinimo prašymas su nušalinamųjų teisėjų atsiliepimais pateikiamas aukštesniam teismui išspręsti.

678. Pripažinęs nušalinimo prašymą patenkina mu, aukštesnis teismas, teisėjų kolegijai papildyti, paskiria Teismo Tardytojus ar Taikos Teisėjus, arba paveda bylą spręsti kitam tolygios kompetencijos teismui.

Žiūr. LLTS 10 str.

678¹. Kasaciniame Teisme (Vald. Senate), 677 ir 678 straipsniuose nurodytais atsitikimais, atsiliepimai ir prašymai apie teisėjų nušalinimą svarstomi bendrajame susirinkime.

679. Prokurorai privalo nusišalinti nuo dalyva-

vimo byloje dėl visų tų priežasčių, kaip kad ir teisėjai, perduodami savo pareigas eiti tose bylose kitam prokuratūros atstovui, kaip tat yra numatyta Teismų Sutvarkymo Įstatyme.

(Žiūr. TS 131 — 133 str.).

Septintji sokirtis

Bylosenos sustabdymas, atnaujinimas ir nutraukimas

681. Bylosena sustabdoma:

- 1) kai sutinka visi abiejų šalių bylininkai, ir
- 2) kai numiršta, iš proto išeina ar netenka teisių vienas iš bylininkų arba įgaliotinis.

Žiūr. išaišk. po 689 str.

682. Suminėtos 681 straipsnio 2 punkte aplinkybės nestabdo nei Prokuroro nuomonės tarimo, nei sprendimo darymo iš bylos esmės, jeigu jau būna pa baigta rungtinė šalių ginčysena.

683. Sustabdant byloseną savitarpiu bylininkų susitarimu, abi šalys turi pareikšti teismui: katra jų apsiima sumokėti visas sustabdytosios bylosenos išlaidas. Šalys, neišpildžiusios šios taisyklės, netenka teisės reikalauti viena iš antros išlaidų atlyginimo.

684. Išlaidos, kurias skalni yra bylininkai, tuo jau išieškomos iš ko reikia, nelaukiant bylosenos atnaujinimo ir galutinio bylos sprendimo.

Palyg. su 683, 701 str. 4 p., 719 str. 2 p., 877, 887, 888 str.

685. Dėl kariuomenės žygių arba karo veiksmų bylosena nestabdoma, bet išvykstantiems ir išvykusiems į žygį bylininkams teismas duoda atodėti įgaliotiniams susirasti ir pasiskirti.

Žiūr. CPr. 816 str.; TS 367 str. 5 p. ir 392 str.

686. Sustabdydamas byloseną teismas gali imtis, bylininkų prašomas, priemonių ieškiniui aptikrinti.

687. Bylosena atnaujinama abiem besibylinėjančiom šalim prašant arba vienai katrai jų, bet antroju atsitikimu noris atnaujinti byloseną turi prašyti teisną šaukti priešingąją šalį ta pačia tvarka, kaip kad šaukiama ieškomaisiais prašymais.

688. Atnaujinus byloseną, ji pradedama nuo to veiksmo, po kurio buvo sustabdyta.

689. Sustabdytoji bylosena laikoma nutraukta (numarinta), jei per trejus metus nuo jos sustabdymo nebūna paduotas prašymas ją atnaujinti.

1) Byla, sustabdyta 689 str. ir neatnaujinta per 3 metus, laikoma panaikinta pačiu įstatymu, o ne teismo nuožiūra, ir dėl to atskiرو nutarimo gali ir nebūti (520/27, žiūr. T/12).

2) Vyr. Tribunolas savo 1929 — XI — 15 d. sprendime (šioje pat byloje) yra pasisakęs, kad jeigu sustabdytoje byloje per trejus metus nebuvo paduota prašymo atnaujinti byla, tai einant CPr 689 str. nutraukiami antrosios teismo instancijos teismo veiksmai. Bet ši byla negalėjo būti sustabdyta, einant CPr 681 str., tai negalėjo būti dėl įsisenėjimo nutraukta, einant CPr 689 str. (spr. 1930—XII—5 d. K. Rimšos b.).

3) CPr 689 str. nuostatu sustabdytas teismas, jeigu per trejus metus nuo sustabdymo nebus paduotas prašymas atnaujinti aną, yra laikomas panaikintas. Šitas nuostatas, suderinus jį su CPr 690 ir 692 str., kuris numato ieškovo teisę pareikšti naują ieškinį ligi šis susenės (X t. 1 d. 692 str.), liečia tiksliai pirmos teismo instancijos teisimą ir tiksliai tol, kol bus byla išspręsta teismo iš esmės. Įvykus pirmoj instancijoj sprendimui iš bylos esmės, naujas ieškinys pareikšti nebegalima, nes tatai prieštarauja CPr 571 str. 2 p., kurs leidžia tokį ieškinį nušalinti, arba CPr 893 str., kurs draudžia tokį ieškinį pareikšti, jeigu bus įsiteisėjęs sprendimas.

Tatai patvirtina ir bylos būklė antroj instancijoj. Jeigu išspręsta pirmoj instancijoj byla iš esmės pereina į antrą in-

stanciją dėl šalių (vienos ar abiejų) apeliacijų, tai tuo pirmos instancijos sprendimas dar nebus panaikintas; tebus suvaržytas tiksliai to sprendimo vykdymas ir tik tada, kada nebus pirmos instancijos leista sprendimas vykdyti tučtuojau; o esant tokiam leidimui, apskustas apeliacijos tvarka pirmos instancijos sprendimas vis dėlto bus vykdomas (CPr 737 ir t. t.).

Tad apeliacijos instancijos teisimą sustabdžius CPr 681 str. ir panaikinus CPr 689 str. tvarka, neatkris sakytas suvaržymas, ir pirmos instancijos sprendimas įsiteisės ir bus jau vykdytinas. Tad apeliacinės instancijos nutarimas, kuriuo CPr 689 str. tvarka byla nutraukta, tegali liesti tiksliai apeliacinės instancijos teisimą, bet — ne visą bylą (spr. 1929—III—14 d. R. Naraitės b.).

690. Dėl bylos nutraukimo ieškovas nenustoja teisės, ligi pasibaigia senėjimo laikotarpis, iškelti bylą nauju ieškomuoju prašymu.

Ziūr. X t. 1 d. 694 str. pried.

691. Jeigu byla iš naujo iškeliamą, bylininkai gali pasinaudoti pirmesnės bylosenos metu įtrauktais į teismo protokolą priešingosios šalies pripažinimais ir liudytojų parodymais, jeigu šieji yra jau mirę.

692. Jeigu sustabdytoji byla buvo nutraukta, tai pirmesnė to ieškinio bylosena nepertraukia žemietybinio senėjimo.

Dvyliktas skyrius

Apie sprendimus.

Pirmoji skirtis

Sprendimų darymas (spręseną).

693. Pasibaigus rungtinei šalių ginčysenai, teisėjai eina į atskirą kambarį, kur, apsvarstę išteistąją bylą, daro sprendimą.

694. Prieš sprendžiant bylą, Pirmininkas sustato klausimus, kylančius iš bylininkų reikalavimų ir atsikirtimų.

695. Klausimai, liečią ginčijamas bylos aplinkybes, turi būti, kiek gali, atskirti nuo klausimų apie įstatymo prasmės aiškinimą ir taikymą.

696. Nesusipratimai, kilę sustatant klausimus, sprendžiami taisyklėmis, nustatytomis sprendimui daryti.

697. Sustatęs klausimus, teismas daro patį sprendimą. Tam reikalui Pirmininkas atsiklausia nuomonės visų posėdžio teisėjų vyresniškumo eile, pradėdamas jauniausiuoju. Savo nuomonę Pirmininkas pasako paskutinis.

698. Sprendimai nusprendžiami dauguma balsų. Pasidalinus balsams po lygiai, Pirmininko nuomonė nusveria.

699. Kai pasireiškia daugiau, kaip dvi nuomonės ir nesusidaro nei daugumos, nei lygybės balsų, tai Teisėjai, laikąsi tos nuomonės, kuri yra surinkusi mažesnę balsų skaičių, taria: kurią iš nuomonių, didesnio skaičiaus Teisėjų priimtą, kiekvienas iš jų pripažįsta teisingesne, ir tada savo balsais jie turi prisidėti prie vienos iš nuomonių, didesnio skaičiaus Teisėjų priimtąs.

700. Teismo nuspręstąją rezoliuciją parašo Pirmininkas ir ją pasirašo tiek jis, tiek ir visi, išsprendusieji bylą Teisėjai, ir paskelbia ją viešame teismo posėdy, nors rungtinė šalių ginčysena būtųėjusi ir neviešai. Rezoliuciją pasirašęs Teisėjas neturi teisės keisti savo išreikštos nuomonės.

Žiūr. išaišk. po 139 str.

701. Teismo rezoliucijoj įrašoma¹⁾:

1) metai, mėnesis ir diena, kada įvyko teismo posėdis;

2) išvardijimas išsprendusių bylą Teisėjų ir Prokuroro, jeigu šis yra taręs dėl bylos nuomonę;

3) bylininkų vardai ir pavardės, ir

4) sprendimo esmė, pažymint, ar sprendimas yra vykdytinas skubiąja tvarka, ir ar teismo išlaidos yra skiriamos vienam katram bylininkui, ar padalinamos tarp abiejų šalių.

702. Jei byla yra sudėtinga arba reikalinga ilgesnių pasitarimų, tai rezoliucija gali būti atidėta ligi kito posėdžio; apie tai Pirmininkas paskelbia viešai.

703. Pridėti atskiros teisėjų nuomonės, pareikštos bedarant rezoliuciją, leidžiama tik ligi sprendimo pasirašymo.

704. Skelbdamas rezoliuciją, Pirmininkas nuskiria dieną, kada šalys gali atvykti pasiskaityti surašytąjį teismo nusprendimą.

705. Teismo nusprendimai apima arba bylos esmę, arba atskirus klausimus, iš bylos kylančius. Pirmuoju atsitikimu teismo nusprendimai vadinasi **sprendimai**, o antruoju — **atskirieji nutarimai**.

706. Teismas neturi teisės nei daryti sprendimo tokiais dalykais, apie kuriuos nepareikšta reikalavimo, nei atiteisti daugiau, negu bylininko reikalaujama, nei kelti klausimo apie senėjimą, jeigu bylininkai tuo nesirėmė.

Žiūr. 332, 333, 589 str.

¹⁾ Sprendimas, o taip pat rezoliucija, rašomas ir skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu (Konstit. § 66, V. Ž. Nr. 275).

706¹. Jeigu teismas pripažįsta ieškovui teisę ieškomoms pajamoms ir nuostoliams atgauti, bet numato, kad atlyginimo kiekis dėl reikalavimo pobūdžio negali būti nustatytas bendromis taisyklėmis apie ieškinio parėmimą įrodymais, tai gali paskirti atlyginimą savo teisingu nužiūrėjimu, paremtu visų bylos aplinkybių sumetimais.

Žiūr. išaišk. po 135¹ str. —

707. Sutartys ir aktai, sudarytieji užsienyje, svarstomi pagal įstatymus tos valstybės, kurioje jie yra sudaryti, ir pripažįstami galiojančiais, jeigu tik išreikštas juose santoris nėra priešingas visuomenės tvarkai ir nedraudžiamas Lietuvos įstatymais.

Užsienyje surašytieji dokumentai, kuriuose mūsų konsulatui paliudija mūsų piliečių parašus, o ne svetimų valstybių įstaigų parašų ir antspaudų tikrumą, gali būti priimti mūsų įstaigų, nors ir nebūtų mūsų konsulo prierašo, kad dokumentas surašytas einant tos šalies įstatymais, jei tie dokumentai atitinka mūsų įstatymų reikalavimus. (VTBS nut. 1929-III-22 d. — T/15).

Žiūr. išaišk. po 465 str.; X t. 1 d. 1529 str.

708. Sutartys, sudarytos užsienyje pagal svetimų įstatymus, nenustoja savo galios Lietuvoje, kad ir būtų pasibaigęs žemietybinio senėjimo laikotarpis, jeigu tik tos valstybės, kur jie padaryti, įstatymais nustatomas ilgesnis senėjimo laikotarpis.

Žiūr. CPr 706 str. ir X t. 1 d. 694 str.

709. Jeigu, taikant kitų valstybių įstatymus, būtų susidurta su keblumais, tai teismas gali prašyti Užsienio Reikalu Ministeriją susižinoti su reikiama

svetima vyriausybė, kad suteiktų kilusiu klausimu nuomonę.

Žiūr. sutartis dėl savitarpio susisieki mo teisės dalykais arba dėl teismo pagalbos civiliniais dalykais: 1) su Estija ir Latvija, V. Ž. Nr. 157, eil. 1116; 2) su Vokietija — V. Ž. Nr. 300, eil. 2015; 3) su Prancūzija — V. Ž. Nr. 315, eil. 2125 ir 2127.

710. Teismo sprendimus ir atskiruosius nutarimus surašo, Pirmininko pavedamas, vienas iš Teisėjų ¹⁾.

711. Sprendime, be to, kas yra rezoliucijoj, dar turi būti įrašyta:

1) bylininkų reikalavimai ir Prokuroro nuomonė, jeigu ji buvo tarta, ir

2) teismo samprotavimai (motyvai) su aplinkybėmis, kuriomis sprendimas yra paremtas, ir nurodymais įstatymų, kuriais teismas vadovavosi.

Žiūr. išaišk. po 129, 142 ir 701 str.

712. Atskirajame nutarime turi būti išdėstyta bylos dalykas, dėl kurio jis buvo padarytas, teismo samprotavimai ir rezoliucija.

713. Sprendimas turi būti surašytas bent per dvi savaites nuo rezoliucijos paskelbimo dienos. Jį pasirašo Pirmininkas ir Teisėjai, ir sutvirtina Sekretorius.

714. Teismo sprendimai ir nutarimai, išskyrus 725 straipsnyje nurodytą atsitikimą, laikomi buvę paskelbti tą dieną, kuri bylininkams yra paskirta, einant 704 straipsniu, sprendimui arba nutarimui pasiskaityti.

715. Bylininkai gali skaityti sprendimą teismo

¹⁾ dalyvavusiųjų išspręstosios bylos posėdyje.

raštinėje, o taipogi gauti, įmokėję nustatytus mokesčius, sprendimo, posėdžio protokolų ir visų iš bylos skelbimų ir teismo įsakymų nuorašus.

716. Vietoj ištiso sprendimo nuorašo, bylininkai gali prašyti jiems išduoti išrašą iš jo, susidedantį iš teismo rezoliucijos ir motyvų, kuriais ji paremta.

717. Nuorašus ir išrašus pasirašo Pirmininkas ir sutvirtina Sekretorius.

Antroji skirtis

Teisimas už akių.

718. Kai neatvyksta viena arba abidvi šalys į teisiamąjį posėdį, skirtą bylos pranešimui ir rungtinei šalių ginčysenai, veikiama šiomis taisyklėmis:

1) jei neatvyksta atsakovas, tai ieškovas gali prašyti teismą, kad leistų jam pasisakyti savo paaiškinimus ir kad darytų sprendimą nuteisus už akių, arba kad dar kartą šauktų atsakovą;

2) jeigu neatvyksta ieškovas ir nėra prašęs spręsti bylos, jam nestojus ir be jo paaiškinimų gyvu žodžiu (719¹ str.), tai teismas nutraukia byloseną ir, atsakovo prašomas, nuteisia ieškovą sumokėti teismo išlaidas ir nuostolius, atsakovo turėtus dėl pašaukimo į teismą, arba, atsakovo prašomas, imasi svarstyti bylą ir daro sprendimą bendromis taisyklėmis, nuskindamas, atsakovui reikalaujant, įrodymų tikrinimą arba kitą veiksmą, kuriuo tik prirengiama byla sprendimui; kai būna nutraukta bylosena, tai ieškovas nenustoja teisės atnaujinti bylą, paduodamas iš

naujo ieškomąjį prašymą, bet šiuo atveju nutrauktoji bylosena nepertraukia žemietybinio senėjimo; ir

3) jeigu neatvyksta abi šalys ir nė viena iš jų nėra prašiusi spręsti bylos jai nestojus (719, 719¹ str.), tai byla nukeliama iš eilės, ir ji gali būti kitam posėdžiui paskirta ne kitaip, kaip tik vienai ar antrai šaliai paprašius.

719. Kai atsakovas, nestodamas pats arba per įgaliotinį, atsiųstame atsake pareiškia, kad jis prašas, jam nestojus ir be jo paaiškinimų gyvu žodžiu dėl minėto atsako, spręsti bylą, tai padarytasis bylos sprendimas nelaikomas teisimu už akių ir tėra skundžiamas tik apeliacijos tvarka. Šiuo atveju atsakovas gali išimties keliu iš taisyklės, nustatytos 310 straipsnyje, prašyti teismą, kad atsiųstų jam nurodytu dabartinės būvamosios vietos adresu nuorašą nuspręsimos bylos rezoliucijos. Tačiau teismas gali pareikalauti, kad atsakovas stotų pats arba per įgaliotinį, jeigu dėl bylos aplinkybių būtinai prireiktų jo paaiškinimų gyvu žodžiu.

719¹. Ieškovas gali prašyti teismą spręsti bylą jam nestojus ir atsiųsti jam nurodytu dabartinės būvamosios vietos adresu nuorašą nuspręsimos bylos rezoliucijos. Tačiau teismas gali pareikalauti, kad ieškovas stotų pats arba per įgaliotinį, jeigu iš bylos aplinkybių būtinai prireiktų jo paaiškinimų gyvu žodžiu. Jeigu ieškovas neišpildytų šio reikalavimo, tai teismas nutraukia byloseną, nebent atsakovas prašytų tą bylą išspręsti (718 str. p. 2).

720. Kai ieškovas remiasi liudytojais arba pateikia reikalingus patikrinti įrodymus, tai teismas,

praslinkus nustatytam atsakovui atvykti laikui, nesprendamas bylos iš esmės, daro atskirąjį nutarimą, skirdamas liudytojų klausinėjimą arba įrodymų tikrinimą. Toks teismo nutarimas nelaikomas teisimu už akių ir negali būti skundžiamas atsiliepimo tvarka.

721. Atsakovu, atvykusiam teisman ligi nepadarytas bylos sprendimas iš esmės, leidžiama teikti paaiškinimų gyvu žodžiu. Padarytasis po to sprendimas nelaikomas teisimu už akių.

721¹. Be atsitikimų, nurodytų 719 ir 721 straipsniuose, teismo padarytas, nestojus atsakovui, sprendimas nelaikomas teisimu už akių:

1) jei atsakovas pats arba per įgaliotinį kaip nors dalyvavo byloje, ir

2) jei atsakovas, beteisiant bylą, buvo posėdžių salėje, bet paaiškinimų, teismui reikalaujant, neteikė.

722. Už akių nuteisimo sprendimu teismas atiteisia ieškovui visus jo įrodytus reikalavimus.

723. Už akių bylosenos teismo išlaidos išieškomos iš nuteistojo atsakovo, nors paskiau už akių nuteisimo sprendimas ir būtų panaikintas.

Ziūr. 731, 868—870 str.

724. Dalyvaujant byloje keliems atsakovams, iš kurių, vieni atvyko, o kiti, ne, teismo padarytas sprendimas nelaikomas teisimu už akių ir negali būti skundžiamas atsiliepimo tvarka. Tačiau ši taisyklė netaikoma tiems iš neatvykusių atsakovų, kurių gyvenamoji vieta nebuvo nurodyta teismui.

725. Pirmas už akių nuteisimo sprendimas¹⁾ paskelbiamas atsakovui, pristatant jam išrašą iš

¹⁾ Ziūr. pastabą išnašoje prie 138¹ str. — pusl. 65.

sprendimo (716 str.) į jo pasirinktą buveinę (309 str.), o jeigu apie ją nebuvo pareikšta teismo raštinei, tai į nurodytą teismui atsakovo gyvenamąją vietą (204 — 206 str.).

P a s t a b a: Už akių nuteisimo sprendimų nuorašai bylose dėl ieškinių prieš geležinkelius siunčiami atsakovei — geležinkelių valdybai arba ruožo vyresnybei taisyklėmis, išdėstytais pastaboje prie 288 straipsnio.

726 panaikintas.

727. Neatvykęs atsakovas turi teisę per dvi savaites paduoti atsiliepimą į už akių nuteisimo sprendimą tam teismui, kuris šį sprendimą padarė.

728. Atsiliepimui paduoti laikas skaitomas arba nuo tos dienos, kada atsakovui būna įteiktas išrašas iš už akių nuteisimo sprendimo, arba raginimas sprendimą vykdyti, žiūrint, kas pirmiau buvo gauta. Prie šio laikotarpio pridedamas ir užilginamasis kelionės laikas.

729. Atsiliepime turi būti išdėstytas prašymas pripažinti už akių nuteisimo sprendimą negaliojančiu ir atsakas į ieškomąjį prašymą iš esmės, arba priminimas, kad šis atsakas jau yra paduotas pirmiau.

729¹. Atsiliepimai grąžinami ir sulaikomi einant taisyklėmis, nustatytomis apeliacijos skundams (755, 756 str.).

730. Teismo nutarimą nepriimti atsiliepimo leidžiama skusti atskiruoju skundu skyrium nuo apeliacijos. Teismo nutarimą priimti atsiliepimą tegalima apskusti tiktai išvien su apeliacija.

730¹. Priėmęs atsiliepimą, teismas tuojau skiria

posėdį bylai teisti ir apie tai praneša bylininkams, siųsdamas ieškovui nuorašus atsiliepimo ir pateiktų prie jo priedėlių.

Žiūr. 278—284 ir 759 str.

731. Iš naujo išteisęs bylą, teismas daro sprendimą, po kurio pirmesnis sprendimas nustoja galios

732. Tiek patį atsiliepimą pateikiant, tiek ir po to, ligi teismas nėra padaręs naujo sprendimo, atsakovas gali prašyti sustabdyti leistąjį už akių nuteisimo sprendimu skubųjį vykdymą. Tokis prašymas sprendžiamas teismo ne vėliau kaip **trečią dieną**, jį gavus. Nuo teismo pareina imtis sykiu su vykdymo sustabdymu priemonių ieškiniui aptikrinti.

732¹. Neatidėtinais atsitikimais prašymas sustabdyti skubųjį vykdymą, leistąjį už akių nuteisimo sprendimu, pirmesniame (732) straipsnyje nurodytais pagrindais, gali būti Teismo Pirmininko išspręstas, einant taisyklėmis išdėstytomis 598 — 600 straipsniuose.

733. Atsiliepti į antrąjį už akių nuteisimo sprendimą ¹⁾, padarytąjį antrusyk nestojus atsakovui, neleidžiama; bet tiek atsakovas, tiek ir ieškovas gali skusti šį sprendimą apeliacijos tvarka.

734. Pirmąjį už akių nuteisimo sprendimą ieškovas ir atsakovas gali apeliuoti bendruoju pagrindu, ir tuosyk apeliacijai paduoti laikas skaitomas abiem šalim nurodytąja 728 straipsnyje tvarka.

735. Už akių nuteisimo sprendimas, kurį vykdyti ieškovas neprašė per **trejus metus**, nustoja visi-

¹⁾ Žiūr. pastabą išnašoje prie 138¹ str.

škos galios, ir visa už akių teisimo bylosena žemietybinio senėjimo nepertraukia. Betgi ieškovas nenustoja šiuo atveju teisės atnaujinti bylą, padavęs naują ieškomąjį prašymą.

Trečioji skirtis

Skubusis sprendimų vykdymas.

736. Apygardos Teismo sprendimas nevykdoma, ligi jis įsiteisėja, jeigu jame nėra nutarta vykdyti jį skubiąja tvarka.

737. Skubusis sprendimo vykdymas leidžiamas, tiktai bylininkui prašant, šitokiais atsitikimais:

1) kai išieškinys atiteistas tvirtiniu, notariniu arba nustatytąja tvarka paliudytuoju aktu, ar protestuotu vekseliu, dėl kurio ¹⁾ tikrumo nebuvo keltas ginčas, ar naminiu aktu, pripažintu tos šalies ²⁾, prieš kurią jis yra kreipiamas, o taip pat kai išieškinys atiteistas, remiantis atsakovo pripažinimu ieškomųjų reikalavimų;

2) kai pasibaigus nuomos laikotarpiui, nuomininkas yra nuteistas išsikraustyti arba atiduoti nuomojamą turtą, arba kada kas yra nuteistas atiduoti nuteisėtai valdomąjį turtą;

3) kai byloje dėl samdos, samdytojas yra nuteistas atleisti tarną ar darbininką, arba šiam kuriam

¹⁾ Reikia suprasti „akto ar vekselio“, — žiūr. CPr 564 str.

²⁾ Žiūr. CPr 458 str.

leista atstoti nuo samdytojo, arba kai iš samdytojo būna atiteistas tarnams ar darbininkams atlyginimas už patarnavimą arba darbą;

4) kai tam tikromis bylos aplinkybėmis dėl neskubaus sprendimo vykdymo galėtų susidaryti didelė skriauda bylininkui, kurio labui sprendimas išėjo, arba kai pats vykdymas ilgainiui pasidarytų neįmanomas (a);

5) kai atiteisti išieškiniai, remiantis ypatingomis taisyklėmis³⁾ apie atlyginimą nukentėjusiųjų nelaimingais atsitikimais darbininkų ir tarnautojų, o taip pat jų šeimų narių (b);

6) kai atiteisti išieškiniai, remiantis Nuostatais apie darbininkų apdraudimą nelaimingais atsitikimais (Pram. Darb. Įst., 1913 m. I., 372 — 491 str. (c).

737¹. Skubusis vykdymas gali būti leidžiamas, bylininkui prašant, be nurodytųjų pirmesniame (737) straipsnyje, ir kitais atsitikimais, bet tik tada, kada sprendimas padarytas:

1) už akių nuteisus, arba

2) kad ir ne už akių nuteisus, bet dėliai atsiliepimo, atsakovo paduoto į jį pirmąjį už akių nuteisimo sprendimą¹⁾, kuriuo buvo leistas skubusis vykdymas.

Ziūr. 924¹ str.

737². Kai sprendimas yra leistas skubiąja tvarka vykdyti, remiantis 737¹ straipsnio 2 punktu, tai pirmuoju už akių nuteisimo sprendimu atlikti vykdo-

³⁾ Ziūr. Pram. Darb. Įst., 1913 m. I., 541 — 597 str. ir Susiekimo Įst., 1912 m. I., 575 str. 23 past. pried.

¹⁾ Ziūr. išnašą prie 138¹ str. — pusl. 65.

nieji veiksmai tebegalioja tiek, kiek tas sprendimas būna patvirtintas paskesniu teismo sprendimu.

738. Atsitikimais, nurodytais 737 straipsnio 1 — 3,5 ir 6 punktuose ir 737¹ straipsnyje, pareina nuo teismo leisti skubųjį sprendimo vykdymą, neišreikalavus arba išreikalavus aptikrinimą iš prašančios sprendimą vykdyti šalies. Skubusis sprendimo vykdymas, remiantis 737 straipsnio 4 punktu, yra leidžiamas tiktai išreikalavus iš prašančios šalies atitinkamą aptikrinimą tam atvejui, kada apeliacinis teismas (Vyr. Tribunolas) pakeistų Apygardos Teismo sprendimą. Šio aptikrinimo priemonėmis gali būti ieškovui sustabdomas atidavimas arba pardavimas areštuoto ar aprašyto turto, arba atidavimas ieškovui sumų, jau išieškotų ar išieškotinų iš atsakovo. Sustabdytas tokio atidavimo arba pardavimo yra privalomas, kada aptikrinimas reikaujamas vykdant už akių nuteisimo sprendimą (737¹ str.).

739. Skubiąja tvarka vykdytinąs gali būti, teismo nuožiūra, visas sprendimas, arba kai kurios jo dalys, jeigu sprendimas yra galimas dalimis vykdyti.

740. Skubusis vykdymas, kai jis prašomas netgi ir siūlant dėl to aptikrinimą, neleidžiamas, kada dėl vykdymo pobūdžio toji šalis, prieš kurią jis reikalaujamas, galėtų turėti nuo šio vykdymo tokios skriaudos, kuri neįmanoma būtų tikrai įkainoti, ir todėl negali būti priešingosios šalies aptikrinta.

Žiūr. 593 str.

741. Prašymai leisti skubiąja tvarka vykdyti Apygardos Teismo sprendimus, kuriuose toks vykdy-

mas nėra nutartas, pareina apeliaciniam teismui¹⁾ (Vyr. Tribunalui) spręsti apeliacinės bylosenos tvarka.

742. Šie prašymai pranešami priešingajai šaliai ir sprendžiami apeliacinio teismo¹⁾ (Vyriausiojo Tribunalo) neličiant bylos sprendimo iš esmės, atskirųjų prašymų sprendimo taisyklėmis.

Antroji padala

Apie apskundimą bendrųjų teismų sprendimų.

Pirmas skyrius

Apie apeliaciją.

Pirmoji skirtis

Apeliacijos skundų davimo tvarka.

743. Kiekvieną Apygardos Teismo sprendimą²⁾ iš bylos esmės bylininkai turi teisę apeliuoti³⁾.

Žiūr. priede LLTS 21,22 str.

¹⁾ Rusų tekste tas apeliacinis teismas vadinasi „Teismo Rūmai“.

²⁾ pirmosios instancijos.

³⁾ skųsti aukštesniam teismui iš esmės apeliacijos skundų tvarka.

744. Apeliacijos skundas paduodamas teismui, kurio sprendimu skundžiamasi.

Žiūr. 259, 850 — 852 str.

745. Apeliacijos skunde turi būti paaiškinta:

- 1) ar skundžiamasi visu sprendimu ar tik kai kuriomis jo dalimis, ir būtent kuriomis;
- 2) kuriomis bylos aplinkybėmis arba kuriais įstatymais griaunamas sprendimo teismumas;
- 3) ko būtent skundikas (apeliatorius) prašo, ir
- 4) kur jis gyvena.

746. Prie apeliacijos skundo pridedama tiek jo nuorašų, kiek buvo bylininkų, paskelbiant Apygardos Teismo sprendimą, su kuriais skundikas (apeliatorius) bylinėjosi.

747. Apeliacijos skunde neturi būti keliami reikalavimai, nepareikšti Apygardos Teisme. Nelaikoma naujų reikalavimų reiškimu, kada apeliatorius papildomai reikalauja ieškomojo dalyko prieauglio, arba užaugusių bylosenos metu procentų, arba prašo atiteisti vertybę (ekvivalentą) sudarančio bylos objektą turto, kurį atsakovas būna kam kitam perleidęs arba praradęs.

Žiūr. išaišk. po 163 str. ir 331 — 333 str.

748. Apeliacijos skundui paduoti nustatomas vieno mėnesio laikotarpis.

749. Šis laikotarpis skaitomas nuo sprendimo paskelbimo dienos.

Žiūr. 714 str.

750-754 str.

750. Apskūsti Apygardos Teismo sprendimui, atsiradus naujoms aplinkybėms arba iškilus aikštėn suklastojimui akto, kuriuo sprendimas yra paremtas, **keturių mėnesių** laikotarpis skaitomas nuo tos dienos, kada prašytojas sužinojo naują aplinkybę arba nuo tos dienos, kada įsiteisėjo baudžiamojo teismo sprendimas pripažinti aktą suklastotu.

Žiūr. išaišk. po 794 str.

751. Jeigu numiršta bylininkas, nepasibaigus jo apeliavimo teisės laikotarpiui, tai šio laikotarpio eiga sustabdoma, ligi bus paskelbtas, priešingajai šaliai prašant, sprendimas velionio palikimo globėjui arba įpėdiniams, kuriems pripažintos įpėdinystės teisės ir mirusiojo bylininko palikimą.

752. Priešingajai šaliai leidžiama prašyti, kur reikia, tuojau paskirti turtui globėją, nepareinamai nuo prašymo šiuo reikalu velionio įpėdinių.

Žiūr. išaišk. po 19 str.

753. Jeigu numiršta įgaliotinis, kuris buvo įgaliotas apeliacijai duoti, ligi dar nėra pasibaigęs apeliavimo laikotarpis, tai šio laikotarpio tąsa jo įgaliotojui prasideda nuo tos dienos, kada jam paskelbtas sprendimas.

Žiūr. 9, 725 str.

754. Atsitikimais, numatytais 751 ir 753 straipsniuose, apeliacijai paduoti laikas skaitomas nuo velionio mirimo dienos, jeigu jam liko ne mažiau kaip **vienas mėnesis**; o priešingu atveju skiriamas **vienas mėnesis**.

755. Apeliacijos skundas, teismui nutarus, grąžinamas su pranešimu:

1) kai jis būna paduotas, pasibaigus nustatytam apeliavimo laikui, ir

2) kai skundą paduoda įgaliotinis, kuris neįgalio-tas apeliacijai duoti.

756. Apeliacijos skundas teismo nutarimu, pra-nešamu prašytojui, sulaikomas:

1) kai skundas neapmokėtas, kiek reikia, žymi-niu mokesčiu;

2) kai prie skundo nepridėta teismo mokesčio, ir

3) kai nepridėta, kiek reikia, apeliacijos nuo-rašų.

Atsitikimu, nurodytu šio straipsnio 1 punkte, prašytojui skiriamas tam tikras laikas žyminiam mo-kesčiui pristatyti, o taip pat ir nepridėtiems prie ape-liacijos mokesčiams ar nuorašams pateikti, tačiau ne ilgesnis tiekios dienų, kiek tuo atsitikimu būna likę ligi apeliavimo laikotarpio pabaigos; o jeigu būna likę ma-žiau kaip **septynios dienos**, tai tam skiriamos **sep-tynios dienos** nuo pranešimo šiuo reikalu padaryto teismo nutarimo.

757. Dėl apeliacijos nepriėmimo galima skustis atskiraisiais skundais per **dvi savaites** nuo jos sugrą-žinimo dienos.

Žiūr. išaišk. po 801 str.

758. Priėmęs apeliacijos skundą, Apygardos Teismas praneša jo nuorašą priešingajai šaliai, kad ši duotų dėl jo paaiškinimų apeliaciniam teismui. (Vyr. Tribunalui).

759. Jei apeliacijos skunde nenurodyta priešin-

gosios šalies gyvenamoji vieta, tai skundo nuorašas siunčiamas į tos šalies (apelianto) gyvenamąją vietą, kuri buvo nurodyta šioje byloje Apygardos Teismui.

760. Dėl paduoto apeliacijos skundo priešingoji šalis gali pristatyti savo paaiškinimą per vieno mėnesio laikotarpį, skaitant nuo skundo nuorašo gavimo dienos ir pridėdant prie to laikotarpio užilginamąjį laiką kelionei nuo šalies (apelianto) gyvenamos vietos ligi apeliacinio teismo (Vyr. Tribunolo) būstinės. Padavusiam apeliacijos skundą bylininkui (apeliatoriui) pranešama, kada apeliacijos nuorašas įteiktas priešingajai šaliai.

761. Paaiškinimas dėl apeliacijos skundo primamas, ir išėjus pirmesniame (760) straipsnyje nurodytam laikui, ligi paskirtos bylai teisti dienos; bet tokiu atsitikimu apeliatorius turi teisę prašyti atidėti bylą.

762. Apeliacijos skundo originalą sykiu su visa byla, o taip pat antruosius egzempliorius pranešimų, su kuriais buvo įteikti bylininkams apeliacijos skundo nuorašai, Apygardos Teismas tuojau, kai tik juos yra gavęs, siunčia apeliaciniam teismui (Vyr. Tribunalui).

Antroji skirtis

Bylosena apeliaciniame teisme¹⁾ (Vyr. Tribunalė).

763. Prieš pasibaigiant laikui, skirtam paduoti paaiškinimui į apeliacijos skundą, bylininkai turi pra-

¹⁾ Rusų tekste tas apeliacinis teismas vadinasi „Teisma Rūmai“.

nešti apeliacinio teismo (Vyr. Tribunolo) raštinei apie jų pasirinktą buveinę mieste, kur šis Teismas nuolat yra, arba apie jų pasiskirtus raštams gauti tam tikrus atstovus (309 str.). Neišpildžius katrai nors šaliai šios taisyklės, visi pranešimai ir pateiktini jai teismo raštai paliekami apeliacinio teismo raštinėje.

764. Priešingajai šaliai leidžiama, išvien su paaiškinimu į apeliacijos skundą, tačiau ne vėliau kaip nustatytą (760 str.) šiam paaiškinimui paduoti dieną, prašyti sprendimą pakeisti ne tik dėl tų dalykų, kuriuos apima apeliacija ²⁾), bet ir dėl kitų sprendimo dalių, užgaunančių apeliatoriaus³⁾ teises.

1) **Priešinė apeliacija.** Proceso taisyklė, kuria leidžiama šaliai, neapskundžiusiai tam tikru laiku pirmosios instancijos sprendimą, apskusti jį arba jo dalį paduodant paaiškinimą prieš antros šalies apeliaciją, kaip kad yra pareikšta CPr 764 str., liečiančiame apeliacijos skundus, paduodamus į Teismo Rūmus, bet be abejo sudaro tokį bendrą civilinio proceso dėsni, kuris tinka kiekvienai apeliaciniai tvarkai. Ši taisyklė remiasi tuo dėsniu, kad tesmo sprendimas sudaro bylininkui vienetą; bylininkas, kuris dalinai laimėjo byloje, gali dėliai šio laimėjimo pasitenkinti sprendimu ir nesiskusti dėl tos sprendimo dalies, kurioje jis pralaimėjo, bet jeigu jis, išėjus apeliacijos terminui, sužino, kad jo priešininkas yra apskundęs tą sprendimo dalį, dėliai kurios jis buvo sutikęs su visu sprendimu neišskiriant jo pralaimėtos ginčo dalies, tai padėtis keičiasi ir motyvai, dėliai kurių jis neapelavo, atpuola; įstatymas ir rado teisingu tokiais atsitikimais lyg ipso jure atnaujinti bylininkui išėjusį apeliacijos terminą. Ir eidama šiuo bendro pobūdžio dėsniu buv. Rusų Senato praktika tvirtai nustatė, kad apeliacija pareikšta paaiškinime prieš antro bylininko apeliaciją, yra leistina ir bylose, sprendiažmose taikos teisėjų ir jų suvažiavimų; einant tuo pačiu bendru dės-

²⁾ pradėtinė priešininko apeliacija.

³⁾ priešinio apeliatoriaus, kontrapeliatoriaus.

niu nėra jokio pagrindo manyti, kad ši procesualinė taisyklė neveiktų bylose, kurios buvo sprendžiamos Valsčiaus Teismų ir Apskritis Suvažiavimų (210/24).

2) Einant CPr 764 ir 760 str. padavus vienai šaliai apeliaciją, priešingajai šaliai, gavus tos apeliacijos nuorašą, per mėnesį laiko leidžiama paduoti priešingąją apeliaciją prieš visą teismo sprendimą (272/24).

765. Suminėtas pirmesniame (764) straipsnyje paaiškinimas paduodamas apeliaciniam teismui (Vyr. Tribunalui), ir šis paaiškinimo nuorašą praneša priešingajai šaliai bendra tvarka.

Žiūr. 755 — 758 str.

766. Kiekvienam bylos bendrininkų, ar jie būna ieškovai arba atsakovai vienoje šalyje, leidžiama prisidėti prie apeliacijos, vieno iš jų paduotos. Apie prisidėjimą prie apeliacijos pareiškama apeliaciniam teismui (Vyr. Tribunalui), nurodytu 760 straipsnyje laiku, paduodant tam tikrą prašymą.

Žiūr. 850 — 852 str.

767. Gavęs paaiškinimą prieš apeliacijos skundą, arba pasibaigus nustatytam apeliavimo laikotarpiui (760 str.), Pirmininkas nuskiria dieną bylai teisti ir apie tai praneša bylininkams.

768. Teisiamajame posėdyje bylos aplinkybės išdėsto pavestasis bylą pranešti Teisėjas, o paskui esančioms akivaizdoje šalims leidžiama stoti rungtinėn ginčysenon.

769. Ginčysena pradedama apeliatoriaus kalba, o jeigu apeliacijos skundus yra padavę abi šalys, tai pirma kalba ieškovas.

770. Jei pranešant bylą nebuvo atvykę bylininkai, tai byla sprendžiama ir be jų sakytinių paaiškinimų. Stojusioji teisman šalis turi teisės teikti paaiškinimų, nors priešingoji šalis nebūtų atvykusi.

771. Įrodymus tikrina arba sprendžiančioji byla teisėjų kolegija arba vienas iš jų, ar Apygardos Teismas. Paskutiniu atsitikimu Apygardos Teismas įrodymų tikrinimą gali pavesti vienam iš savo. Narių arba vietiniam Taikos Teisėjui, einant išdėstytomis 500¹ — 500³ straipsniuose taisyklėmis.

772. Apeliacinis teismas (Vyr. Tribunolas) turi išspręsti kiekvieną bylą¹⁾, negražindamas jos Apygardos Teismui iš naujo teisti ir spręsti.

Žiūr. išaišk. po 180¹ str.

773. Apeliacinis teismas (Vyr. Tribunolas) svarsto tik tas Apygardos Teismo sprendimo dalis, kurios yra tos ar kitos šalies apskųstos.

Einant CPR 4, 128² ir 773 str. apeliacinė teismo instancija gali žiūrėti pirmosios teismo instancijos sprendimą tiktai esant skundui ar dalyvaujančio byloj asmens, ar trečiojo asmens, kurio teisės užgaunamos tuo sprendimu, ir tiktai skundo ribose (372/27).

774. Apeliacinio teismo (Vyr. Tribunolo) sprendime turi būti tiksliai nusakoma, ar jis patvirtina ar panaikina Apygardos Teismo sprendimą, arba pagaliau kai kurios dalis patvirtina, o kitas panaikina, ir kuo remdamasis tatai daro.

¹⁾ gautą apeliacine tvarka — plg. su 180¹ str.

775. Padaręs sprendimą, apeliacinis teismas (Vyr. Tribunolas) sugrąžina bylą Apygardos Teismui su savo sprendimo nuorašu.

776. Panaikindamas Apygardos Teismo sprendimą, apeliacinis teismas (Vyr. Tribunolas) nuteisia apkaltintąją šalį sumokėti teismo bylosenos išlaidas, o nurodytu 870 straipsnyje atsitikimu paskirsto išlaidas tarp abiejų šalių.

776¹. Jeigu apeliacinis teismas (Vyr. Tribunolas) nutaria Apygardos Teismo sprendimą panaikinti dėl to, kad apeliatorius pateikė tokių naujų įrodymų, kurie dėl jo kaltės nebuvo pateikti bylosenos metu Apygardos Teisme, tai apeliacinis teismas, priešingosios šalies prašomas, gali apeliatoriui atimti teisę gauti apeliacinės bylosenos išlaidas.

777. Visais atsitikimais, kuriems nenustatyta pirmesniuose straipsniuose tam tikrų taisyklių, apeliacinio teismo bylosenai taikomos taisyklės, nustatytos Apygardos Teismui (pirmoje instancijoje).

Trečioji skirtis

Apeliacijos teisės atstatymas.

778. Apeliacijos teisė gali būti atstatyta, jeigu pavėluota apeliacijos skundas paduoti arba grąžinti dėl valdininko kaltės, per kurį šis skundas buvo siunčiamas, arba jei skundas užtruko kelyje dėliai ypatingų nenumatytų aplinkybių.

1) CPR. 778 str. taisyklė reikia suprasti taip, kad kai įteikimas, vadinasi, apskritai padavimas apeliacijos skundo buvo pavėluotas dėl bet kokios valdininko, o ne bylininko kaltės; šios

taisyklės tikra prasmė yra ta, kad negali būti terminas atnaujinamas, jeigu yra paties bylininko kaltė. Aplinkybė, kad taikos teisėjo sprendimas iki šiol nėra motyvuotas (CPr. 141 str.), be abejojimo, sudarė rimtą kliūtį apeliacijos skundui paduoti (27/25, 115/26).

2) Ieškovas apeliacinį laikotarpį praleido per savo kaltę, nes paduodamas prašymą išduoti sprendimo nuorašą, neپردėjo reikiamų mokesnių sprendimo nuorašui apmokėti (CPr 715 str.) ir todėl negavo to nuorašo ir tatai nesudaro pagrindo apeliaciam laikotarpiui atnaujinti (226/25).

Žiūr. išaišk. po 163, 779, 835 str.

779. Prašymai atstatyti apeliacijos teisę gali būti duodami per **dvi savaites** nuo pranešimo teismo nutarimo, kuriuo apeliavimo laikas pripažįstamas esąs praleistas, ir pareina svarstyti tam teismui, kurio sprendimu norima skųstis.

Plg. su 833 str.

1 Einant CPr. 778 str. apeliacijos teisę galima atnaujinti, jei apeliacinis skundas pavėluotas paduoti dėl kaltės tarnautojo, per kurį buvo jis siųstas, arba dėl nepaprastų aplinkybių sutrukdžiusių skundą kelionėje. Šitais atsitikimais įstatymas numato, aišku, apeliacinius skundus laiku išsiųstus, bet tik atėjusius į tinkamą teismą per vėlavai ne dėl apeliatoriaus kaltės. Kad apeliacinis skundas pavėlavęs, šitais atsitikimais apeliatorius negali žinoti, o sužino tiksliai gavęs apie tai pranešimą iš teismo. Todėl CPr 779 str. ir nustato, jog šitais atsitikimais apeliacijos teisę atnaujinti apeliatorius gali prašyti per 2 savaites nuo tam tikro teismo skelbimo (35/25).

Žiūr. išaišk. po 837 str.

2) Kai, nepraleidus nurodyto 779 ir 837 str. dviejų savaičių laiko nuo dienos, kada buvo gautas sprendimo nuorašas arba kita kuri kliūtis pašalinta, yra paduotas pats skundas ir jame

780 — 783 str.

nurodoma priežastis. dėl kurios skundas pavėluotas, tai tos pavėlavimo priežasties nurodymas yra lygus prašymui atstatyti skudžiamąjį laiką; todėl tokio pavėluoto skundo priėmimo klausimą teismas sprendžia, kaip laiko atstatymo klausimą pranešęs bylininkams apie posėdžio dieną (T/12 — nut. 1927, X. 10/19 d. b-vės Laferme byloje).

780. Teismo nutarimą dėl prašymo atstatyti apeliacijos teisę galima skusti apeliaciniam teismui (Vyr. Tribunalui) per **dvi savaites** nuo jo paskelbimo.

Žiūr. 704, 714, 783 str.

781. Atstatant apeliacijos teisę, apeliacijos skundai paduoti skiriamas, teismo nuožiūra, naujas laikotarpis, tačiau neilgesnis už apeliavimo laikotarpį.

782. Naujas apeliavimo laikotarpis skaitomas nuo paskelbimo teismo nutarimo apie atstatymą apeliacijos teisės.

Ketvirtoji skirtis

Apie byloseną atskirųjų skundų prieš

Apygardos Teismo nutarimus.

783. Skundai prieš atskiruosius Apygardos Teismo nutarimus nepriimami skyrium nuo apeliacijos iš bylos esmės, išskyrus atsitikimus, teigiamai pačiame įstatyme (239, 586, 587, 596, 664, 673, 730, 757, 780, 1345⁶ str., nurodytus.

Žiūr. 566 — 570 str. išaišk. po 880 str.

784. Atskiras skundas paduodamas tam Apygardos Teismui, kuriuo skundžiamasi, išskyrus skundus dėl bylos vilkinimo arba atsisakymo priimti ir pateikti apeliaciniam teismui (Vyr. Tribunalui) jau paduotą pirmosios instancijos teismui skundą, nes tie skundai duodami tiesiog apeliaciniam teismui¹⁾.

Žiūr. išaišk. po 168 str.

785. Atskirieji skundai gali būti duodami per **dvi savaites** nuo nutarimo paskelbimo dienos, išskyrus pačiame įstatyme teigiamai nurodytus atsitikimus. Skundui dėl vilkinimo bylos terminas nenustatytas.

786. Prie atskirojo skundo, jeigu jis paliečia bet kurias priešingosios šalies teises, turi būti pridėtas nuorašas tiek paties skundo, tiek ir prijungtinių prie jo dokumentų.

787. Atskirojo skundo padavimas nestabdo nei bylosenos, nei apskųstojo nutarimo vykdymo, išskyrus pačiame įstatyme teigiamai nurodytus atsitikimus.

Žiūr. 233, 241, 588, 597, 676, 1205 str.

788. Priėmęs atskirąjį skundą, Apygardos Teismas praneša jo nuorašą priešingajai šaliai, kad pateiktų ji paaiškinimą.

789. Suminėtam paaiškinimui pateikti skiriamos **dvi savaitės** laiko nuo tos dienos, kada atskirojo skundo nuorašas būna įteiktas bylininkui.

Žiūr. 305 — 311 str.

¹⁾ Rusų tekste „Teismo Rūmams“.

790. Gavęs paaiškinimą arba pasibaigus laikui jam pateikti, Teismas siunčia atskirąjį skundą ir gautą dėl jo paaiškinimą apeliaciniam teismui (Vyr. Tribunolui), pridurdamas, jei yra reikalas, savąjį paaiškinimą.

791. Apeliacinio teismo (Vyr. Tribunolo) nutarimas dėl atskirojo skundo paskelbiamas bendra tvarka ir po to siunčiamas tam Apygardos Teismui, kuriuo buvo skųstasi.

Antras skyrius

Galutinių sprendimų apskundimo ir panaikinimo tvarka¹⁾.

792. Prašymai panaikinti sprendimus gali būti trejopi:

- 1) prašymai kasuoti sprendimą,
- 2) prašymai spręsti iš naujo bylą, ir
- 3) prašymai nedalyvavusiųjų byloje asmenų.

1) Einant CPR. 185 ir 792 str kasacijos tvarka apskusti tegalima galutini teismo sprendimai, t. y. nutarimai, kuriais byla išsprendžiama galutinai; tokie galutini nutarimai gali būti tiek tada, kada byla išsprendžiama iš esmės, tiek tada, kada išsprendžiamas kuris bylos atskiras dalykas taip, kad tuo byla užbaigiama (228/26).

¹⁾ Šiame skyriuje kalbama apie bendrųjų teismų antrosios instancijos (Teismo Rūmų) sprendimų apskundimą ir panaikinimą, kas mūsų LLTS 22 str. nuostatu neleidžiama, nes Lietuvoje tuo tarpu nėra atatinamo kasacinio teismo, kaip tat buvo Rusijos Vald. Senatas.

2) Bylos peržiūrėjimas dėl nedalyvavusių joje trečiųjų asmenų prašymo, nėsant dabar Apygardos Teismų byloms kasacinės instancijos, negalimas, ir todėl tretiesiems asmenims, bylose nedalyvavusiems, belieka ginti savo teises, kaip ir taikos teismo bylose (185 str. neturi 3 p.) tikrai ieškinio keliu, o ne bylos peržiūrėjimo tvarka (T/10 — spr. 1926. IX. 3 d Pukių byl.).

793. Kasacijos prašymai leidžiama duoti:

1) jei sprendimu būna iškreipta tikroji įstatymo prasmė arba jei įstatymas būna netinkamai išaiškintas;

2) jei būna prasilenkta su tokiomis svarbiomis proceso formomis ir taisyklėmis, jog išsprendus bylą nesilaikant jų, teismo nusprendimas negali būti pripažįstamas galiojančiu sprendimu, ir

3) jei būna peržengtos kompetencijos arba teismo valdžios apybrėžos, įstatymu nustatytos apeliaciniam teismui.

Žiūr. išaišk. po 129, 186 str.

794. Leidžiama prašyti iš naujo bylą spręsti šitokiais atsitikimais:

1) kai atsiranda naujų aplinkybių arba iškyla aikštėn suklastojimas tų aktų, kuriais būna paremtas sprendimas, ir

2) kai apeliacinio teismo sprendimas būna padarytas prieš nestojusį bylon atsakovą, kurio gyvenamoji vieta nebuvo nurodyta

Žiūr. 210, 293 — 298 str.

Einant CPr 794 str. prasme įsiteisėjusio teismo sprendimo peržiūrėjimui tarp kito ko naujomis aplinkybėmis reikia lai-

kyti: 1) jeigu nauja aplinkybė arba dokumentas yra surasti tik teismo sprendimui įsiteisėjus, ir jie negalėjo būti pristatyti teismui bylą nagrinėjant ne dėl prašytojo kaltės, 2) jeigu atrastas dokumentas kurio buvimą neigė priešingoji šalis ir 3) jeigu atrastas dokumentas, kuris bylos eigoje buvo pamestas.

Šiuo atsitikimu, nors paminėtoji 1904 m. taikos sutartis ir buvo žinoma, ieškovei bylą sprendžiant, bet to dokumento ieškovė negalėjo pristatyti teismui, nes tuo laiku tas dokumentas buvo lenkų teisme, ir kadangi su lenkais mes neturime jokių politinių ir ekonominių santykių, tai dokumento ieškovė negalėjo greitai išgauti ir tiksliai praslinkus 5 metams jai pasisekė tą dokumentą gauti iš lenkų teismo ir pristatyti bylon tik dabar. Kadangi šita taikos sutartis keičia padaryto įsiteisėjusio sprendimo esmę, tai yra pagrindas peržiūrėti sprendimą (spr. 1930 XII. 5 d. A. Gudaitienės—Ciūnienės b.).

795. Tretiesiems asmenims, nedalyvavusiems byloje, leidžiama apskūsti sprendimas kasacijos prašymų tvarka, kada įsiteisėjusiu sprendimu užgaunamos jų teisės.

Taikos Teisėjo išvada, kad jo nutarimas, padarytasis apsaugos tvarka, nėra apskūstas, einant CPr 795 str., esąs įsiteisėjęs ir privalomas nedalyvavusiam byloje asmeniui, neturi paramos įstatymuose. Taikos Teisėjo sprendimams dėl Butų Skyriaus nutarimų apskūsti tvarka yra nurodyta Butų nuomos miestuose įstatymo § 17, ir niekur įstatymuose nėra nurodymų, kad šiuos Taikos Teisėjo sprendimus galima būtų skūsti prisilaikant tvarkos, numatytos CPr. 795 str.; be to, asmuo, nepasinaudojęs CPr 795 str., nenustoja teisės bendra tvarka ieškoti savo teisių ginčo keliu (89/27).

796. Kasacijos prašymui duoti nustatytas **dvių mėnesių** laikotarpis, o iš naujo spręsti bylai ir trečiųjų asmenų prašymams (2 ir 3 p. 792 str.) — **keturių mėnesių** laikotarpis.

Žiūr. išaišk. po 801 str.

797. Pirmesniam (796) straipsnyje nustatytas laikotarpis skaitomas:

1) prašymams kasuoti sprendimus — nuo sprendimo paskelbimo dienos;

2) prašymams iš naujo bylą spręsti — nuo tos dienos, kada prašytojas sužinojo naują aplinkybę, sudarančią pagrindą prašymui iš naujo bylą spręsti, o suklastojimo atsitikimu — nuo tos dienos, kada įsiteisėja baudžiamojo teismo sprendimas pripažinti aktą suklastotu; ir nurodytu 794 straipsnio 2 punkte atsitikimu, — nuo tos dienos, kada atsakovui būna įteiktas išrašas iš už akių nuteisimo sprendimo arba vykdytinis raginimas, destis, kas pirmiau buvo gauta, ir

3) prašymams nedalyvavusių byloje asmenų — nuo tos dienos, kada prašytojas sužinojo apie šį sprendimą.

798. Prašyme kasuoti arba iš naujo spręsti bylą turi būti išdėstyta, kurią būtent sprendimo dalį prašytojas laiko neteisėta ir panaikintina ir kuo remdamasis.

799. Trečiojo asmens prašyme turi būti nuosakiai išdėstyta, kurią sprendimo dalį prašytojas laiko užgaunančia jo teises ir ko būtent jis reikalauja.

800. Prie prašymo panaikinti sprendimą turi būti pridedami visi dokumentai, kuriais remiamas prašymas. Su prašymu panaikinti antros bendrųjų teismų instancijos sprendimą turi būti įmokėtas ir **penkių šimtų** litų sumos įkaitas, be kurio prašymas nepriimamas. Kasaciniam Teismui (Vald. Senatui) prašymą atmetus, įkaitas atitenka Valstybės Išdui, o prašymą patenkinus, įkaitas grąžinamas tam bylininkui, kuris jį buvo davęs. Įkaitas nereikalaujamas iš Pro-

801 — 802 str.

kurorų, visų aplamai valdžios įstaigų ir šiaip jau visuomenės įstaigų, kurioms įstatymu suteiktos valdžios įstaigų teisės, ir iš apskelbtųjų neišgalinčias skolininkais bei tų asmenų, kuriems būna pripažinta neturto teisė.

Prie kasacijos skundo pridedamas tik vienas kasacinis įkaitas, vistiek, kiek asmenų tą skundą paduoda, bet jei vienoj byloj keli asmens paduoda skundą kiekvienas skyrium, tai prie kiekvieno skundo turi būti pridėtas ir kasacinis įkaitas (VTBS nut. 1929. XII. 17 d. Nr. 450).

Žiūr. išaišk. po 190 str.

801. Prašymai panaikinti sprendimą kreipiami Kasaciniam Teismui (Vald. Senatui). Sprendimų panaikinimo prašymams taikomos taisyklės, nustatytos 744, 746, 755, 757 — 760, 762 ir 764 straipsniuose apeliacijoms skundams duoti. Minėtieji prašymai, apeliacinio teismo paskelbiamu prašytojui nutarimu, sulaukiami atsitikimais, nurodytais 269 str. (3 p.), 756 str. (1, 3 p.) ir 800 str.

Nurodymas CPr 801 str. į tai, kad paduodant kasacijos skundą taikoma tarp kitko ir CPr 757 str, nustato tiksliai tą taisyklę, kad leidžiama paduoti kasacijos tvarka ir skundai dėl pagrindinės kasacijos nepriėmimo, bet negali būti aiškinama taip, kad ir ypatingas terminas, nurodytas 757 str. dėliai atskirųjų skundų prieš apeliacijos nepriėmimą, esąs taikomas skundams prieš kasacijos nepriėmimą, paduotiems kasacijos skundo tvarka, nes visiems kasacijos skundams nurodytas skyrium vienas bendras terminas (796 str.), kuris tuo pačiu ir šiems skundams veikia (346/25).

802. Bylos pranešimo dieną nuskiria Kasacinio Teismo Pirmininkas.

802¹. Visus gaunamus sprendimą panaikinti prašymus ir atskiruosius kasacijos skundus Kasacinis Teismas ¹⁾ išžiūrinėja tvarkomuose posėdžiuose ir nutaria:

1) nesvastyti tų prašymų arba skundų, kurie būna paduoti, nesilaikant įstatymu nustatytų formalinių reikalavimų, arba kuriuose nenurodytas pagrindas sprendimui panaikinti, ir

2) visus kitus prašymus arba skundus skiria spręsti teisiamaajame posėdyje.

Padarytoji tvarkomajame posėdyje rezoliucija pažymima pirmininkaujančiojo ir vykdoma, nedarant dėl jos smulkiaus nutarimo.

802². Kasacinio Teismo kolegija svarsto bylas, kuriose būna iškeltas reikalas išaiškinti tikroji įstatymų prasmė, kad išaiškinimais būtų galima vadovautis ir vienodai įstatymus aiškinti ir taikinti. Visas kitas bylas sprendžia Kasacinio Teismo Skyrių kolegijos.

802³. Jeigu besvarstant bylą Kasacinio Teismo Skyriuje, kuris nors iš dalyvaujančiųjų jame Teisėjų iškeltų reikalą išaiškinti tikrąją įstatymų prasmę, kad tie įstatymai vienodai būtų taikomi, tai iškeltas klausimas perduodamas Kasacinio Teismo kolegijai išžiūrėti, kuri ją išsprendžia galutinai.

803. Bylą praneša viešame posėdyje vienas iš Teisėjų, tam tikra nustatyta eilė arba tarpusaviu jų susitarimu nuskirtasis.

804. Išklausęs pranešimą ir Prokuroro nuomonę Kasacijos Teismas daro nutarimą.

¹⁾ Rusų tekste „Vald. Senato Kasacinis Departamentas“.

804¹. Kasacinio Teismo arba jo Skyriaus teisiamajame posėdy nuspręstąją bylos rezoliuciją raštu išdėsto Teismo Pirmininkas arba pirmininkavęs Teisėjas, arba jų katro pavestas bylos pranešėjas ar vienas iš ją sprendusiųjų Teisėjų.

804². Bylose, dėl kurių Kasacinio Teismo kolegija arba Skyrius nemato reikalo smulkiai išdėstyti padėtus sprendimo pagrindan motyvus, nutarimai galutinėj formoj nerašomi, o įsakymai teismams, vadovautis panašiose į išspręstąją bylose, siunčiami, pasiremiant nuspręstųjų rezoliucijų prasme. Tokiu atsitikimu rezoliucijoje turi būti pažymėta:

1) kada ir keno (Kasacinio Teismo ar Skyriaus) nuspręsta rezoliucija;

2) keno prašymu arba skundu;

3) bylos dalykas;

4) įstatymai ir panašūs (analoginiai) kasaciniai sprendimai, kuriais buvo vadovautasi;

5) kolegijos išvada.

Nutarimą ir sprendimą galutinėj formoj paruošia bylos pranešėjas.

805. Iš naujo spręsti byla leidžiama tik tais atsitikimais, kada pagal 794 straipsnio 1 punktą atsiranda naujų aplinkybių arba būna įrodytas dokumentų suklastojimas, o pagal to paties straipsnio 2 punktą, — kada prašytojas pareiškia atsikirtimą, sudarantį pagrindą sprendimui pakeisti.

806. Prašymas iš naujo spręsti bylą atmetamas, jeigu jis paduotas praėjus **dešimčiai metų** nuo tada, kada buvo padarytas sprendimas.

807. Teismo sprendimo, kurį buvo apskundęs trečiasis asmuo, gali būti panaikintos tik tos dalys,

kurios liečia teises trečiojo asmens, prašančiojo panaikinti sprendimą, nebent ir kitos to sprendimo dalys būtų su jomis nedalomai susijusios.

808. Atkartotinis prašymas panaikinti sprendimą, jeigu jau syki toks prašymas ¹⁾ teismo buvo atmestas, nepriimamas.

809. Kasacinis Teismas, panaikinęs apskųstąjį sprendimą, gražina bylą tam pačiam apeliaciniam teismui iš naujo teisti ir spręsti, bet jau kitiems teisėjams, arba siunčia kitam artimiausiam apeliaciniam teismui (Teismo Rūmams).

810. Teismas, kuriam byla būna pavesta spręsti iš naujo, šaukia bylininkus, ir toliau bylosena eina bendromis taisyklėmis. Jeigu sprendimas panaikintas dėl prasilenkimo su svarbiomis proceso formomis ir taisyklėmis (apeigomis), tai bylosena iš naujo pradama nuo to veiksmo arba nutarimo, dėl kurio sprendimas buvo panaikintas.

Panaikinus sprendimą kasac. tvarka, apeliacinis teismas, spręsdamas bylą iš naujo, varo darbą nuo to veiksmo, dėl kurio sprendimas buvo panaikintas, ir todėl šalis, kuri pirma nebuvo kėlusį klausimo apie apel. skundo pavėlavimą, dabar, sprendžiant bylą antrą kartą, jau nebegali to klausimo kelti (T 13 — spr. 1928 - II - 22 d. Pavlovų b.).

811. Teismas, iš naujo svarstydamas pavestąją jam bylą, neturi teisės svarstyti teismo arba neteisumo pirmesniojo sprendimo, bet daro naują sprendimą, tarytum pirmesniojo nebūtų buvę.

¹⁾ to paties prašytojo ir dėl to paties sprendimo — žiūr. CPr 895 str.

812. Teismas, kuriam byla pavesta iš naujo spręsti, sprendžia ir visus dėl tos bylos paduodamus atskiruosius prašymus. Jis turi teisės daryti įrodymų tikrinimą iš visų dalykų, įeinančių į panaikintos bylos sritį arba liečiančių panaikinto sprendimo dalis, ir imtis, bylininko prašomas, priemonių ieškiniui aptikrinti.

813. Aiškindami tikrąją įstatymų prasmę teismai turi vadovautis Kasacinio Teismo (Vald. Senato) samprotavimais, ir kasacijos skundai prieš padarytą šiuo pagrindu antrąjį sprendimą nieku būdu nepriimami.

Žiūr. išaišk. po 815 str.

814. Kasacijos skundas, išskyrus atsitikimus, nurodytus 814¹, 814² ir 1295¹ straipsniuose, nestabdo sprendimo vykdymo, kol Kasacinis Teismas (Vald. Senatas) nebūna nutaręs pavesti bylą iš naujo spręsti. Bet sprendimą padaręs teismas, dėl atsakovo prašymo, kuris gali būti paduotas ir anksčiau, negu būna įteikiamas kasacijos skundas, nutaria:

1) uždėti ieškovui atiduodamam ginčijamam nekilnojamam turtui draudimą, remiantis ieškinių aptikrinimo taisyklėmis (590 str. ir kiti), užginant iš viso perleisti arba naikinti tokius daiktus, kurie pagal įstatymus laikomi turto priklausiniais, ir leidžiant ieškovui daryti dėl to turto sutartis ne kitaip, kaip kad įspėjant sutartininką, kad toji sutartis, jeigu būtų nuspręsta sugrąžinti tas turtas atsakovui, nustoja galios;

2) pareikalauti iš ieškovo aptikrinimo tokios vertybės, kiek kaštuoja ginčijamasis kilnojamasis turtas, atiduodamas jam vykdant sprendimą, arba, jeigu

nepateikiamas toks aptikrinimas, o taip pat kai atiduodamasis turtas turi ypatingos vertės pagal meninę, šeiminę arba kitokią jo išvidinę reikšmę, — uždėti areštą šiam turtui ir pavesti jį saugoti nustatyta 1009 — 1020 straipsniuose tvarka;

3) sudėti išieškotąją sprendimą vykdant pinigų sumą į vietinę iždinę, arba, katrai nors šaliai prašant, nusiųsti pinigus į valstybinę kredito įstaigą, kad už juos nupirktų valstybės arba jos vyriausybės laiduotų procentinių popierių, — jeigu ieškovas nepateiktų atatinamos vertybės aptikrinimo tam atvejui, kai būtų panaikintas sprendimas kasacijos tvarka;

4) atidėti varžytynes nekilnojamam turtui, į kurį nukreiptas išieškojimas ¹⁾, ir

5) atidėti varžytynes kilnojamam turtui, į kurį nukreiptas išieškojimas, kai šis turtas turi ypatingos vertės, pagal meninę, šeiminę arba kitokią jo išvidinę reikšmę.

Įstatymai nenumato šalių teises skustis apeliacinės instancijos nutarimais dėl jos sprendimų vykdymo sustabdymo (CPr 184, 814, 814¹, 814⁶ str.) — (407/25, 439/25).

814¹. Sprendimų vykdymas, ligi pasibaigia laikas kasacijos skundui duoti, o jei kasacijos skundas būna paduotas, tai ligi jo išsprendimo neleidžiamas:

1) bylose apie gimimo teisėtumą (a);

2) bylose apie panaikinimą arba pripažinimą negaliojančiomis santuokų, padarytų tarp sentikių ar sektantų (1356¹ str.) (b), ir

¹⁾ Žiūr. CPr. 1295² str.

814² — 814⁴ str.

3) byloje, pareinančiose spręsti žemėtvarkos organams.

Žiūr. Žemės tvarkymo įst. § 65, V. Ž. Nr. 200.

814². Sprendimo vykdymą gali sustabdyti padariusis sprendimą teismas, atsakovo prašomas, jeigu sprendimą įvykdžius galėtų taip pakitėti turtas, kad paskui atstatyti jo pirmykštis stovis būtų neįmanoma arba tatai padaryti būtų be galo sunku. Kai atsakovo prašymas sustabdyti sprendimo vykdymą būna patenkinamas, tai ieškovas turi teisę reikalauti imtis tam tikrų priemonių ieškiniui aptikrinti arba palikti galioje esančias aptikrinimo priemones.

Einant CPr 80 ir 814² str. apeliacinė instancija, išsprendus bylą, gali sustabdyti jos sprendimo vykdymą dėl tam tikrų aplinkybių. Tačiau, niekur nėra nustatyta šalių teisė, sudarytą šiuo atveju apeliacinės instancijos nutarimą apskusti atskirų skundų tvarka (400/25).

814³. Nurodytų 814 straipsnyje priemonių neleidžiama pavartoti:

1) kai apeliacinio teismo (Teismo Rūmų) sprendimu paliktas galioje Apygardos Teismo sprendimas, būna leistas skubiąja tvarka vykdyti, nereikalavus aptikrinimo iš ieškovo, ir

2) (—). Žiūr. 161¹⁶—²⁰ str. ir 967¹⁴ str.

814⁴. Nurodytas 814 straipsnyje priemonės gali pavartoti ir tas teismas, kurio apygardoje vykdomas sprendimas, o taip pat to Teismo Pirmininkas, sutinkamai su 598 straipsniu. Prašymas atidėti varžytynes turtui (814 str. 4 p.), kuris turi būti parduodamas prie

Apygardos Teismo ¹⁾ (1133 str.), gali būti kreipiamas Apygardos Teismo Pirmininkui, o prašymas sudėti pinigų į vietos išdinę arba valstybės kredito įstaigą (814 str., 3 p.) — vykdančiam sprendimą Teismo Antstoliui, kuris sustabdęs išieškotos sumos išdavimą ieškovui, pateikia tą prašymą Teismo Pirmininkui išspręsti.

814⁵. Ieškovas turi pirmumo teisę gauti atlyginimą iš sumos, išieškotos jo reikalavimu, prieš visus kitus atsakovo kreditorius, nukreipusius savo išieškojimus į tą sumą po jos įmokėjimo valdininkui, vykdančiam sprendimą. Atsakovui priklauso pirmumo teisė gauti atlyginimą prieš visus kitus ieškovo kreditorius iš aptikrinimo sumos, kurią šis ieškovas būna pateikęs pagal 814 straipsnio 2 ir 3 punktų reikalavimus.

814⁶. Padavimu prašymų iš naujo spręsti bylą (792 str., 2 p.), o taip pat prašymų nedalyvavusiųjų byloje asmenų panaikinti sprendimą (792 str., p. 3) nestabdomas sprendimo vykdymas, kol Kasacinis Teismas (Vald. Senatas) nebūna nutaręs pavesti bylą iš naujo spręsti. Iš šios taisyklės išskiriami prašymai, nurodyti 794 straipsnio 2 punkte, dėl kurių nuo apeliacinio teismo (Teismo Rūmų) pareina sustabdyti sprendimo vykdymą, jeigu tatai prašo atsakovas.

815. Visi Kasacinio Teismo (Kasac. Senato Departamentų) sprendimai ir nutarimai, kuriais būna išaiškinta tikroji įstatymų prasmė, publikuojami visiems vadovautis, kad įstatymai būtų vienodai aiškiami bei taikomi.

¹⁾ Žiūr. išaišk. po 1133 str.

1) Einant Konstitucijos 107 (anuomet V. Tribunolo nurodymas 106 str. V. Ž. Nr. 100) ir LLTS 2 str. Lietuvos teismai sprendžia, eidami buvusiais Lietuvoje, rusų valdžiai esant, ligi pasaulinio karo įstatymais, kiek jie nėra priešingi Konstitucijai ir kiek jie nėra pakeisti naujais Lietuvos įstatymais. Tad Lietuvoje dabar veikia tik nurodyti įstatymai, kaip jie yra, o ne kaip juos aiškino Rusų Senatas. Šio Senato sprendimų samprotavimai dabar Lietuvoje gali turėti reikšmės taip, kaip kiekviena juristų nuomonė, kurios teisingumą Lietuvos teismai pats kas kartą turi pripažinti. Tad remtis Senato sprendimais, kaip privalomoms taisyklėms, Lietuvos teismai negali (350/26 468/25).

2) Teismai, kad ir cituodamas buv. Rusų Senato sprendimą, vis dėlto pats tam tikru samprotavimu išaiškino tiesioginę įstatymo tekstą ir jį pritaikino. Tad negalima sakyti, kad teismai būtų išsprendę bylą ne įstatymu, o Senato sprendimu; o cituoti Senato sprendimas leistina (262a/26).

3) Vyr. Tribunolas ne sykį yra išaiškinęs, kad Lietuvos dabar Senato sprendimai neturi numatytos CPr 815 str. galios (661/28).

Trečioji padala

Apie terminus.

Pirmas skyrius

Bendros taisyklės terminams (laikotarpiams) skaičiuoti.

816. Paskyrimas terminų tais atsitikimais, kada jie įstatymu nėra nustatyti, pareina nuo teismo nuožiūros.

817. Ilgumas termino (laikotarpio), skiriamo teismo nuožiūra, turi derintis su galėjimu įvykdyti tą

veiksma, kuriam skiriamas terminas.

818. Terminai, įstatymu nustatytieji ir teismo skiriamieji, skaitomi mėnesiais, savaitėmis ir dienomis.

819. Skaičiuojamasis mėnesiais terminas pasibaigia paskutinio mėnesio atatinčią dieną.

820. Jeigu pabaiga termino, skaičiuojamojo mėnesiais, sueina tokį mėnesį, kuris atatinčiam skaičiaus dienų neturi, tai jis pasibaigia paskutinę to mėnesio dieną.

821. Skaičiuojamasis savaitėmis terminas pasibaigia paskutinės savaitės atatinčią dieną.

822. Jei kada termino pabaiga bendruoju išskaičiavimu sueitų įstatymu nustatytą nedarbo dieną (šventadienį), tai ši diena ir rytojaus šventadieniai į skaičių neimami, o paskutine termino diena būna pirmoji po tų šventadienių darbo diena.

823. Vietiniai šventadieniai neimami į terminų skaičių tik tais atsitikimais, kada tie šventadieniai yra įstatymu laikomi nedarbo dienomis tos vietos valstybės įstaigose.

'Žiūr. Švenčių ir poilsio įst. § 1 p. 12, § 2 ir 3 — V. ž. Nr. 328'.

824. Skaičiuojant terminus dienomis, neįskaitoma diena atlikimo to veiksmo, nuo kurio terminas skaičiuojamas, ir paskutinė iš to nustatyto skaičiaus diena laikoma termino pabaiga.

825. Paskutinę termino dieną bylininko teisė, nuo termino pareinanti, tęsiasi ligi pasibaigs ištisa diena, t. y. ligi dvyliktos valandos nakties; bet kada veiksmas reikėjo atlikti arba pareikšti teisme, tai — trečią valandą po pietų, o jeigu posėdis tęsiasi po

trijų valandų, tai sulig posėdžio uždarymu pasibaigia ir aprėžtoji terminu bylininko teisė.

826. Jeigu paskirtąjį teisman stoti dieną nėra teismo posėdžio, tai stojimo terminas pasibaigia tą dieną, kurią daromas pirmas ateinantis posėdis.

827. Terminas, teismo nuskirtas tam tikram laikui arba nurodytai dienai, pasibaigia suėjus skirtajam laikui ¹⁾.

828. Kai prašymai arba skundai esti paduodami per paštą, tai jų padavimo diena laikoma toji diena, kurią raštas buvo gautas pašte tos vietos, kur teismas yra.

Einant CPr 80 ir 828 str. skundas siunčiamas paštu laikomas paduotu tą dieną, kurią jis buvo atėjęs į tą miestą, kuria-
ne yra tinkamas teismas (257/24).

829. Kai bylosena esti sustabdyta pagal 681 straipsnį, tai sustabdomi ir visi einantieji, bet dar nepasibaigę jos terminai.

830. Terminų pertrauka skaitoma nuo to įvykio, dėl kurio sustabdoma bylosena.

831. Kai atnaujinama sustabdytoji bylosena, tai nuo teismo pareina, sutinkamai su kiekvienos bylos aplinkybėmis ir su sustabdymo priežastimi, paskirti naują termino laikotarpį, neįskaitant jau išėjusio atnaujinamosios bylosenos metu laiko, arba įskaitant ir tą laiką.

¹⁾ Jei būna teismo nurodyta diena ir valanda, tai terminas pasibaigia suėjus tai valandai; o jeigu būna nurodyta tik diena, tai tosios dienos 15 ar 24 valandą, kaip tat numatyta CPr 825 str.

Antras skyrius

Apie atodėtis ir terminų atnaujinimą.

832. Atodėtis ¹⁾ leidžiama vieną tik kartą. Iš šios bendros taisyklės išskiriami atsitikimai:

1) kai atodėties prašo visi abiejų šalių bylininkai,

2) kai dėl nenugalimų kliūčių neįmanoma atlikti teismo paskirtojo veiksmo.

833. Atodėtis neleidžiama:

1) paduoti atsiliepimams į už akių nuteisimo sprendimą, apeliacijoms ir atskiriesiems skundams, o taip pat prašymams sprendimą panaikinti, ir

2) kai atodėtis prašoma jau pasibaigus nustatytam laikui, nebent prašytojas įrodytų, kad pranešime apie terminą buvo įvykusi aiški klaida arba trūkumas, ir dėliai to buvo praleistas terminas.

834. Savo liga bylininkas negali pateisinti termino praleidimo, ir tatau nėra vada terminui prailginti.

835. Praleistasis terminas gali būti atnaujinamas, jeigu bus įrodyta, kad pasiųstasis raštas teismui pristatytas pavėluotai ne dėl paties bylininko kaltės, o dėl kaltės tų valdininkų, per kuriuos raštas buvo siunčiamas, arba dėl ypatingų nenumatytų aplinkybių, nepareinančių nuo žmogaus valios.

Apelacijos skundas buvo ieškovės vardu paduotas jos vyro tai galima pilnai patikėti, kad jis buvo paduotas ieškovei žinant, sutinkant ir to norint. Žinoma, kadangi apeliatorius (ieškovės vyras) formalaus įgaliojimo neturėjo, tai tas apeliatoriaus paduodamas skundas turėjo būti nepriimtas. Jeigu taiklos teisėjas būtų skundą apeliatoriui grąžinęs, o tatau tei-

¹⁾ termino prailginimas.

sėjas privalėjo padaryti (CPr 164²), — tai ieškovė, kurios vardu apeliavo jos vyras be įgaliojimo, būtų dar galėjusi pati paduoti apeliacijos skundą. Taikos Teisėjui neteisėtai pasielgus — būtent pristatčius nepriimtina skundą apygardos teismui, ieškovė, kada skundas buvo jos vyrui sugražintas, jau nebegalėjo paduoti skundo, nes terminas jau buvo praleistas. Be abejo, yra čion ir pačios ieškovės kaltė, nes ji iš karto privalėjo laikytis teisinės tvarkos, nustatytos apeliacijai paduoti, bet jeigu pats teismo organas — taikos teisėjas — sankcionavo jos padarytą klaidą ir priėmė skundą, tai ji turėjo pagrindo manyti kad tolimesnė bylos eiga nepriklausys nuo padarytos klaidos ir kad byla eis savo keliu; tad teismo organo padaryta klaida prislėgė ieškovės pirminę klaidą ir padarė ją neapataisoma be termino atnaujinimo. Nėra gi pagrindo uždėti visą šių klaidų pasekmių našta vien tik ieškovei: taikos teisėjo klaidos ribose, vadinasi, tiek kiek ieškovei būtų likę laiko skundui paduoti, jeigu taikos teisėjas būtų grąžinęs apeliacijos skundą, kurį padavė ieškovės vardu negamotasis tam jos vyras. Todėl prašymas atnaujinti terminą yra rimtas, ir apygardos teismas neapsvarstęs taikos teisėjo klaidos pasekmių termino praleidimui, peržengė CPr 835 str. (115/26).

Ziūr. išaišk. po 163, 778 str.

836. Prašymas atnaujinti praleistąjį terminą pareina svarstyti ir tenkinti tam teismui, kuriam siunčiamasis raštas būna adresuotas.

837. Terminų atnaujinimo reikalu prašymams paduoti skiriamas **dviejų savaitių** laikotarpis, priskaitant užilginamąjį kelionės laiką nuo tos dienos, kada buvo praneštas (paskelbtas) teismo nutarimas apie termino praleidimą.

CPr 779 ir 837 nustatytas dviejų savaitių laikas paduoti prašymams apie atnaujinimą praleisto termino tais atvejais, kai neaišku yra, ar terminas praleistas, kalbamas dviejų savaitių laikas skaitomas nuo dienos paskelbimo teismo nutarimo, kuriuo pripažinta, kad terminas praleistas; bet kai nėra jokio abejojimo, jog terminas praleistas šis laikas turi būti skaitomas

nuo dienos pašalinimo kliūtis, dėl kurios buvo praleistas terminas, kaip tai Vyr. Tribunolas ne kartą jau buvo išaiškinęs (313/27).

Žiūr. išaišk. po 779 str.

838. Nuorašas paduotojo terminui atnaujinti prašymo pranešamas priešingajai šaliai, nuskiriant laiką teisman stoti. Kai atnaujinami terminai, tai jie skiriami ir skaičiuojami pagal 781 ir 782 straipsniuose išdėstytas taisykles.

Ketvirtoji padala

Apie teismo išlaidas

Pirmas skyrius

Bendros taisyklės.

839. Teismo išlaidos civilinėse bylose yra ketveriopos:

- 1) žyminiai mokesčiai;
- 2) teismo mokesčiai;
- 3) raštinės mokesčiai, ir
- 4) įmokesniai bylosenos reikalais.

Pastaba: Sumokėtasis byloje dėl netesybų žyminis mokestis¹⁾ nepriskaitomas prie teismo išlaidų, atiteisiamų iš atsakovo.

840. Žyminius mokesčius sudaro žyminės rinkliavos sumokėjimas.

¹⁾ Aktinis, proporcingas, žyminis mokestis — žiūr. Žyminio mok. įst. 52 str. ir CPr 844, 868 str.

841. Teismo mokesčiai imami nuo ieškomųjų prašymų, atsiliėpimų į už akių nuteisimo sprendimus ir apeliacijos skundų.

842. Raštinės mokesčius sudaro įmokesniai už išdavimą vykdomųjų raštų, dokumentų nuorašų, teiraraščių ir panašių raštų, o taip pat mokesčiai už antspaudos pridėjimą.

843. Įmokesniai bylosenos reikalais arba skiriami žinovų (ekspertų), liudytojų, Teismo Anstolių ir bylininkų naudai, arba skiriami kitiems tam tikriems bylosenos reikalams, pavyzdžiui, publikacijai, Teisėjų komandiruotėms ir šaukimui liudytojų arba kitų asmenų.

Antras skyrius

Apie žyminį mokesťį.

844. Prašymai ir jų priedėliai, tiek ir visi raštai, paduodamieji bet kuriai bendrųjų teismų instancijai¹⁾, prokuratūros atstovams, Teismo Pirmininkams ir Nariams, o taip pat ir vykdomieji raštai, sprendimų nuorašai, teiraraščiai ir panašūs raštai, — turi būti apmokėti žyminiu mokesčiu pagal taisyklės, išdėstytas Žyminio mokesčio įstatyme (Pošlinų Įst.).

a) Prašymas testamentą patvirtinti apmokamas 2 lit. žyminio mokesčio; b) tvirtinant testamentą imama 15 litų akto mokesčio; c) testamentas apmokamas 5 lit. žyminio; d) teismo nutarimų apie testamentų patvirtinimą nuorašai apmokami 5 lit. žyminio mokesčio (VTBS nut. 1928 - V - 18 d.

¹⁾ Rusų tekste išvardinti teismai instancijomis šitaip: „Apygardos Teismas, Teismo Rūmai ir Vald. Senato Kasacinis Dep-tas“.

845. Vykdomajam raštui, šiaip jau nuorašui arba teiraraščiui gauti turi būti su įteikiamuoju prašymu sumokėtas ir reikiamas žyminis mokestis.

Žiūr. išaišk. po 888 str.

846. Kai būna prasilenkta su taisyklėmis, išdėstytomis 844 ir 845 straipsniuose, teismas veikia pagal 269 ir 270 straipsnių nurodymus.

847. Teismų ir teismo magistratūros narių raštai bylosenos reikalais, taipogi visi šių teismo organų susirašinėjimai tarp savęs ir su kitomis Lietuvos valstybės įstaigomis ir valdžios organais žyminiu mokesčiu neapmokami.

Trečias skyrius

Apie teismo mokesčių.

848. Už kiekvieną ieškinio prašymą imama mokesčio po **vieną** litą nuo kiekvienų **dvidešimties** litų ieškomosios sumos; tokiu pat mokesčiu apmokama priešiniai ieškiniai, trečiųjų bylos asmenų prašymai leisti įžengti bylon¹⁾, atsiliepinas prieš padarytą už akių sprendimą ir apeliaciniai skundai. Nepilnus dvidešimt litų laikyti pilnais (palyg. su V. Ž. Nr. 43 eil. 442).

Žiūr. pastabas išnašoje prie 200² str.

849. Bylose su neįkainojamu ieškiniu Apygar-

¹⁾ Teismo mokesčių įstatyme (V. Ž. Nr. 43), iš kur paimtas šis straipsnis, turėtų būti pasakyta „leisti dalyvauti byloje“ — palyg. su 200² str.

dos Teismas, sprendimą darydamas, skiria teismo mokesčio ne daugiau kaip tūkstantį penkis šimtus litų (Palyg. su V. Z. Nr. 43, eil. 442).

Einant CPR 849 ir 850 str. nuostatu leidžiama kelti bylas ir be nurodymo ieškinio kainos. Šis įstatymas nėra panaikintas Lietuvos įstatymais, neprieštarauja mūsų įstatymams ir nėra tokio mūsų įstatymo, kuriuo būtų draudžiama kelti bylas be nurodymo ieškinio kainos. L. L. T. S. 17 § pasakyta, kad taikos teisėjui pavedama teisti visos bylos be kokio išskyrimo ir ginčai dėl kilnojamojo ir nekilnojamojo turto, jeigu ginčijamojo dalyko kaina nėra didesnė, kaip 5000 litų; o 20 § pasakyta, kad apygardos teismas I-oje instancijoje sprendžia visus kitus turto ginčus, kurie nenurodyti šio įstatymo 17 §.

Iš įstatymo prasmės negalima padaryti išvados apie tai, kad Lietuvos teismuose būtina reikia nurodyti ieškinio kainą. Sioje byloje ieškinys neįkainuotinas, ir jo įkainojimas tegali būti nustatytas teismui išsprendus bylą. Kadangi pats ieškovas negalėdamas nustatyti ieškinio kainos, vis dėlto iškėlė bylą apygardos teisme, tai tuo pačiu jisai parodė, kad ieškinio kaina yra didesnė negu 5000 lt. (Spr. 1929. IX. 23 d. M. Sapyro byloje su K. Doveikiu).

850. Mokesčių kiekis už ieškomuosius prašymus, apeliacijos skundus ir atsiliepinimus nustatomas pagal šių prašymų, skundų ir atsiliepinimų skaičių, vis tiek, kelių prašytojų vardu paduodamas vienas tokis bendras raštas.

Žiūr. išaisk. po 800, 849 str.

851. Teismo mokestis už apeliacijos skundą arba atsiliepinimą imamas ne nuo pradėtinės ieškinio kainos, bet tik nuo tos sumos, kurią skundikas (apeliantorius) prašo atiteisti arba kurios atiteisimą jis nori nuginčyti.

852. Teismo mokestis įmokamas sykiu su įteikiamu ieškomuoju prašymu, skundu arba atsiliepinimu.

Ši taisyklė netaikoma ieškomiesiems prašymams, kada ieškinys neįkainojamas arba kada ieškomi gaviniai (pajamos), kurių suma prašyme nepažymėta: šiuo atveju teismo mokestį nustato teismas, darydamas sprendimą, sulig atiteistąją suma, ir tas mokestis išieškomas iš apkalitintosios šalies.

Žiūr. išaišk. po 200° ir 849 str.

853. Bylose dėl ieškinių atiteisti teismo išlaidas neimamas teismo mokestis.

***853¹.** Teismo mokestis, numatytasis 848, 850 ir 851 straipsniuose, bendrųjų teismų sprendžiamose bylose sumokamas šitaip:

1) kai teismo mokėščiai nesudaro daugiau kaip **du šimtai penkiasdešimt litų**, — tam tikrais ženklais (markėmis) arba gyvais pinigais, ir

2) kitais atvejais — gyvais pinigais.

Pastaba (—).

***853².** (—).

Šiame išmestame straipsnyje kalbama apie rusų laikų teismo mokesčio ženklų rūšis ir pavidalus. Lietuvoje tuo tarpu dar neišleisti teismo mokesčio ženklai ir todėl nevartojami.

***853³.** Ženklaai teismo mokesčiui apmokėti parduvinėjami išdinėse ir teismo įstaigose tiktai už gyvus pinigus. Teismo įstaigos gauna teismo mokesčių ženklus iš išdinių skolintinai tai sumai, kurią paskiria susitaręs Teisingumo ir Finansų Ministeriai.

***853⁴.** Minėtų ženklų vartojimas nustatomas instrukcija, sudaroma Finansų Ministerio, susitarus su Teisingumo Ministeriu, kuri turi būti publikuojama.

***853⁵.** Teismo mokesčio ženklų išvertinimas atliekamas taisyklėmis, nustatytomis žyminiams ženkliams išvertinti.

*853⁶. Kai grąžinamas prašymas arba skundas su prilipintais teismo mokesčio ženklais (str. 266, 267, 269, 270, 755), o taip pat kai teismo mokesčio yra sumokėta ženklais daugiau, negu reikėjo, tai pirmuoju atsitikimu vertybė visų ženklų, o antruoju — pertekliaus vertybė, grąžinama prašytojui iš Iždo teismo nutarimu apie tai.

Pastaba: Jeigu sugrąžinus prašymą arba skundą su prilipintais ženklais, prašytojas paduotų naują prašymą tuo pačiu dalyku, tai į mokesčių įskaitomi ženklai, prilipintieji prie grąžinto pirmesniojo prašymo, bet prie naujo prašymo turi būti pridėtas pirmesnis įrodyti, kad jis buvo apmokėtas.

Žiūr. išaišk. po 200⁶ str.

*853⁷. Teismo mokesčio ženklų pagaminimas saugojimas, išsiuntinėjimas, pardavimas ir panaikinimas, o lygiai sąskaityba ir apyskaitomybė iš jų, daroma pagal taisykles, išdėstytas Žyminio mokesčio įstatyme (Pošlinų Įst.).

*853⁸. Nustatytomis 434 straipsnyje Baudžiamojo Statuto (1903 m. l.) ir Pošlinų Įstatų (1903 m. l.) 161 ir 162 straipsniuose bausmėmis ir baudomis už peržengimą žyminio mokesčio nuostatų baudžiami ir teismo mokesčio ženklų srityje atatinami nusikalstamieji darbai.

Ketvirtas skyrius

Apie raštinės mokesčių.

854. Išduodant bylininkams vykdomuosius raštus, sprendimų ir dokumentų nuorašus arba kitokius

raštus, o taip pat liudymus (pažymėjimus) teiraraščius ir t. t. imama už surašymą po **tris** litus nuo lakšto¹⁾, skaitant kiekvienas dvidešimt penkias eilutes puslapiu.

1) Kanceliarinis mokestis negali būti apmokėtas žyminio mokesčio ženklais (VTBS nut. 1930. V. 30 d. — T/17)

2) Vyr. Tribunolo Bendr. Susirinkimo 1926. X. 8 d. nutarimu pripažinta, kad civilinėse bylose priklausančiose T. Teisėjams, raštinės mokesčio neimama (T/10).

Žiūr. išaišk. po 888 str.

855. Ant kiekvieno rašto, teismo išduodamojo bylininkams, einant pirmesniuojų (854) straipsniu, pridedama antspauda, už ką ir imamas **vienas** litas tam tikro mokesčio.

856. Nustatyti 854 ir 855 straipsniais mokesčiai įmokami teismui sykiu su žyminiu mokesčiu.

Penktas skyrius

Apie įmokesnius bylosenos reikalais

857. Negalėdamas nurodyti gyvenamosios atsakovo vietos, ieškovas pateikia teismui reikalingą atsakovui pakviesti per publikaciją pinigų sumą (V. Ž. Nr. 43, eil. 442).

Pastaba (—).

1) CPR 857, 1033 ir 1149 str. pastabos Lietuvoj nebeveikia, ir už visus dedamus Vyr. Žiniose teismų skelbimus turi būti mokama, prisitaikant prie CPR 857 straipsnio naujos redakcijos — V. Ž. Nr. 43 (VTBS nut. 1929—IV—5 d. — T/15).

2) Ministerių Kabineto nutarimu 1928—I—14 d. nustatyta tuo tarpu šitoki tarifai už dedamus Vyriausybės Žiniose skelbimus: 1) turto pardavimai ir areštai — 40 lt.; 2) hipotekos įrengimai ir kiti hipotekos skyrių skelbimai — 30 lt.; 3) pavarų keitimai — 25 lt.; 4) šaukimai, paieškosimai, testamentų patvirtinimai ir globos paskyrimai — 20 lt. ir 8) už

¹⁾ iš keturių puslapių.

kitus skelbimus po 80 centų už petito eilutę (1,6 lt. už Vyr. Žin. eilutę).

858. Teismo magistratūros nariai, komandiruojamieji už miesto sienų apžiūros daryti vietoje, liudytojų išklausinėti ir panašių veiksmų atlikti, gauna juos komandiruojančio teismo įsakymu kelpinigių ten ir atgal, o taip pat dienpinigių ir butpinigių¹⁾, pagal jų tarnybos kategoriją, už faktinai išbūtą komandiruotėje laiką, laikantis bendrųjų šiuo reikalu taisyklių pinigams išmokėti.

859. Kelionės kilometrų apskaitymas turi būti daromas pagal paštų valdybos nustatytas atstumo lenteles, o kur nėra pašto kelių — vietos policijos nuovados žiniomis.

860. Atlyginimą žinovams už duotąją nuomonę, jų pareikalavimu, skiria teismas nuo **vieno lito dvidešimt penkių centų** lig **šimto dvidešimt penkių litų**, einant 529 ir 530 str., neskaitant atlyginimo už padarytąsias prie tyrimo išlaidas (Palyg. su V. Ž. Nr. 43 eil. 442).

Pastaba. Atlyginimas už tyrinėjimus, mokslškai teisinės ekspertyzos Kabineto padarytus (Teism. Sutv. Įst. 429¹ str.) nustatomas pagal išdėstytas šiame (860) straipsnyje taisykles.

861. Atlyginimas liudytojams už jų atsitraukimą nuo darbų²⁾ skiriamas, einant 407 ir 408 str., nuo **vieno lito dvidešimt penkių centų** ligi **penkiolikos litų**, atsižvelgiant į darbo dienų kainą ir kitas vietos sąlygas (Palyg. su V. Ž. Nr. 43 eil. 442).

¹⁾ butpinigių mokėjimas komandiruojamiems tarnautojams panaikintas — žiūr. V. Ž. Nr. 178, eil. 1231 ir Nr. 351, eil. 2398,

²⁾ už jų sugaištį teisme

862. Žinovai arba liudytojai, šaukiamieji iš jų gyvenamosios ne tame mieste vietos arba teismo siunčiamieji už miesto sienų apžiūros daryti vietoje, be pažymėto 860 ir 861 straipsniuose atlyginimo, turi teisę gauti kelpinigių po pusę lito nuo kilometro ten ir atgal¹⁾.

863. Dvasininkai, teismo pakviestieji ką prisaiškinti, pirmesniame straipsnyje (862) numatytais atsikimais gauna kelpinigių lygiomis su liudytojais ir žinovais (ekspertais) po pusę lito nuo kilometro ten ir atgal.

863¹. Visų tikybių dvasininkai, pakviestieji į bendruosius teismus ką prisaiškinti, gauna už jų atvykimą į teismą ir buvimą jame (asistenciją) atlyginimo po **penkis** litus už kiekvieną bylą, vistiek, kiek būna prisaiškinta žmonių. Šis atlyginimas išmokamas ir tuo atveju, kad ir nebūna niekas prisaiškinamas, jei tik dvasininkas atvyko tuo reikalu teismo pakviestas, arba teisme buvo užtrukdytas.

864. Einant 858, 862, 863 ir 863¹ straipsniais reikiamus pinigus iš anksto (avansu) turi įmokėti tas bylininkas, katram prašant yra daromas įrodymų tikrinimas. O jei įrodymų tikrinimas būna paskirtas paties teismo nuožiūra arba abiem šalim reikalaujant, tai tuos pinigus turi sumokėti abi šalys po lygiai.

865. Atlyginimas žinovams (ekspertams) išreikalaujamas, einant 532 straipsniu, arba iš vieno katro bylininko, arba iš abiejų šalių.

866. Atlyginimas Teismo Antstoliams ir Teismo Pasiuntiniams nustatomas tam tikromis taksomis pa-

1) Pavyzdžiui, liudytojas, atvykęs į teismą už 20 klm., turėtų ten ir atgal suvažinėti 40 klm. bet kelpinigių tegalėtų gauti 10 litų.

gal taisykles, išdėstytas Teismų Sutvarkymo Įstatyme (313, 352² str.).

867. Atiteisiamoji iš apkaltintosios šalies laimėjusiai bylą šaliai už samdymą advokato, arba aplamai už bylos vedimą, pinigų suma, nustatoma prisiekusiųjų advokatų atlyginimo taksa.

Šeštasis skyrius

Apie atiteisimą bylininkams teismo išlaidų pamokėjimo.

868. Bylininkas, kurio nenaudai išėjo sprendimas, privalo, priešingajai šaliai reikalaujant, pamokėti jai, išskyrus įstatyme nurodytus atsitikimus, visas jos turėtąsias dėl šios bylos teismo išlaidas ir, be to, atlyginti jai už bylos vedimą.

869. Kai byla nutraukiama todėl, kad ji iškelta nekompetentiniame teisme, tai atsakovas turi teisę atgauti iš ieškovo visas turėtąsias dėl tos bylosenos teismo išlaidas.

Žiūr. 1 p. 69 str., 1 p. 571 str., 1 ir 2 p. 584 str.

870. Nusprendamas patenkinti dalimi vienos ir dalimi antros šalies reikalavimą, teismas nutaria, kataras bylininkas ir kiek turi teisės gauti pamokėjimo už jo turėtąsias dėl bylos teismo išlaidas.

Byloje sujungti keli šalių ieškiniai, kurių kiekvieno kaina nepraneša 2500 lt. ir šie ieškiniai iš dalies buvo patenkinti, o dalinai atmesti; šitokiais atvejais bylos vedimo išlaidos suskirstomos tarp šalių teismo nuožiūra (pris. adv. taksos 5 str.) — (spr. 1930. X. 12 d. P. Raugalo b.).

871. Pareiga pamokėti teismo išlaidas byloje, kurioje dalyvauja keletas bylininkų, atatinamai nustatoma teismo sulig suma, kiek kuris jų ieškojo arba ginčijo.

872. Valdžios įstaigos neatleidžiamos nuo pareigos pamokėti išteisintajai šaliai visas jos turėtąsias dėl bylos teismo išlaidas.

Pastaba (—)

873. Bylininkas, apkaltintas teismo sprendimu byloje su valdžios įstaiga, turi sumokėti įstaigai¹⁾ visus privalomus bylininkams teismo mokesčius ir teismo išlaidas.

Septintasis skyrius

Apie teismo mokesčių įmokėjimą Valstybės Išdan ir apie teismo priimtų bylosenos reikalams pinigų paskirstymą.

874. Teismo mokesčius teismai siunčia vietos išdinėms (Lietuvos Bankui) į valstybės pajamų sąmatą.

Pastaba (—)

875. Raštinės mokesčiai irgi eina į valstybės išdo pajamas.

876. Pinigai, priimtieji publikacijai išspausdinti (857 str.), teismų siunčiami, sykiu su spausdintinu šaukimu, Vyriausybės Žinių Administracijai.

¹⁾ Valstybės Išdai.

877. Pinigai, kurie būna priimti Teisėjams komandiruoti, arba liudytojams, žinovams (ekspertams) ir dvasininkams šaukti teisman, atiduodami pagal paskyrimą.

Žiūr. CPr 864 str.

878. Likę neišleisti pinigai, pagal pareikalavimą gražinami įmokėjusiajam juos bylininkui; bet sumos mažesnės kaip **penki** litai nesiunčiamos paštu¹⁾.

Aštuntasis skyrius

Išimtys iš bendrų taisyklių apie teismo išlaidas.

879. Valdžios įstaigos atleidžiamos nuo žyminio, teismo ir raštinės mokesčių, bet jos turi mokėti pinigų bylosenos reikalais bendra tvarka.

Pastaba I ir II (—).

Pastaba III. Valsčių ir miestų savivaldybės atleidžiamos nuo žyminio mokesčio visose teismų bylose.

Pastaba IV. Auklėjamosios drausmės įstaigos nepilnamečiams ir paleistųjų iš kalėjimo globos draugijos atleidžiamos nuo teismo ir raštinės mokesčių (plg. su 880 str. past.).

Lietuvos Bankas nėra atleistas nuo teismo ir žyminių mokesčių (nut. 1926-XI-26 d. — T/10).

880. Teismo išlaidų nemoka tie asmenys, kuriems teismas būna pripažinęs neturto teisę.

Žiūr. CPr 887 — 889 str.

¹⁾ Žiūr. X. t. 1 d. 1177 str.

Pastaba: Kitos, be šios (880 str.), dar leidžiamos išimtyms iš žyminio ir teismo mokesčių taisyklių nustatytos Mokesčių Nuostatuose (Pošilinių Įst.).

CPr 880 — 890 str., kurie apibūdina bendrųjų teismų byloms tvarką dėl neturto teisės pripažinimo, kaip jau pasakyta, nenumato taisyklės draudžiančios Apygardos Teismo nutarimais šiuo klausimu skųstis. Kadangi, einant CPr 11 str. civilinės bylos yra iš esmės sprendžiamos dviejuose instancijose, tad reikia pripažinti kad taip pat dviejuose instancijose turi būti sprendžiamas ir klausimas dėl neturto teisės. Tad Apygardos Teismo nutarimas šiuo klausimu, aišku, galima apskųsti aukštesnei apeliacinei instancijai.

Tiesa ir čia gali sukelti abejojimų CPr 783 str., kuris sako jog apskritai Apygardos Teismo atskiri nutarimai apskųsti atskirai nuo apeliacijos dėl bylos esmės negalima; einant šiuo įstatymu, tiksliai įsakmiai jame nurodytais atsitikimais tegalima atskirai apskųsti atskiri Apygardos Teismo nutarimai. Bet šitas įstatymas numato ne tiek pačią teisę, kiek tvarką, kurią yra atskiri nutarimai skundžiami. Einant ta tvarka, kai kurie tam tikri atskiri teismo nutarimai yra skundžiami atskirais skundais, o kiti tiksliai paduodant apeliaciją dėl bylos esmės. Iš to aišku, kad CPr 783 str. kalba apie Apygardos Teismo atskirų nutarimų apskundimą tais atsitikimais, kada gali būti duodama apeliacija. Atbulai, tų atsitikimų kada atskiras nutarimas užbaigia bylą ir kada apeliacijos negali būti, minimas įstatymas neliečia. Kitaip samprotaujant, būtų sulaužytas jau nurodytas pagrindinis pradai, numatytas CPr 11 str. apie bylų sprendimą dviejuose instancijose. Šiuo atveju, kada atskiras Apygardos Teismo nutarimas, kuriuo teismas ieškovui nepripažino neturto teisės ir tuo nedavė jam galimybės pradėti bylą, — yra tos rūšiems nutarimas, kuris užbaigia bylą be apeliacijos. Todėl šitoksai nutarimas ir turi būti skųstinas. (116/25).

880¹. Neturto teisė pripažįstama pačio įstatymo ir be teismo nutarimo asmenims, kurie kelia bylas, remdamiesi Nuostatais apie darbininkų apdraudimą nelaimingais atsitikimais (Pram. Darb. Įst. 372 — 491 str., 1913 m. I.) arba Taisyklėmis apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais pramonės, fabrikų ar kalnų kasyklų įmonėse darbininkų ir tarnautojų, o lygiai ir jų šeimų narių. (Pram. Darb. Įst. 541 — 597 str.), o taip pat tiems, kurie kelia bylas, remdamiesi Nuostatais apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais viešųjų geležinkelių tarnautojų, meisterių ir darbininkų, o lygiai ir jų šeimų narių (Susisiekimo Įst. 575 str., 23 past., 1912 m. I.).

881. Kas nori išsirūpinti neturto teisę, tas turi pateikti Apygardos Teismui liudymą savo tarnybinės arba visuomeninės vyresnybės, ar vietinio Taikos Teisėjo, kad jis (bylininkas) neturįs lėšų bylai vesti.

882. Liudyme turi būti tikslios žinios apie prašytojo turtą, pajamas ir šeimos padėtį.

883. Suteikusieji melagingų žinių apie savo neturtą baudžiami iš Baudžiamojo Statuto 161 str. 3 p., o išdavusieji melagingą apie tai liudymą baudžiami iš to pat Statuto 667 straipsnio. Taip pat baudžiamas bylininkas, nepareiškęs apie pakitėjimą aplinkybių, dėliai kurių jis tapo išgalis mokėti teismo ir žyminį mokesčius, nuo kurių jis buvo tuo tarpu atleistas.

Šis straipsnis suderintas su CPr 200⁸, 886 str. ir su galiojančiu Baudž. Statutu.

884. panaikintas.

885. Liudymai arba pažymėjimai, išduodamieji tarnybos vyresnybės, policijos, visuomenės įstaigų, ar

kito kurio valdžios organo arba vyriausybės įstaigos apie neturėjimą lėšų bylai vesti ir pristatomieji teismui asmenų, norinčių pasinaudoti neturto teise, o taip pat jų prašymai apie išdavimą šių liudymų ir pažymėjimų, žyminiu mokesčiu neapmokami.

886. Neturto teisė galioja tik tai bylai, dėl kurios ji kam nors būna pripažinta, ir tik tol, kol, pakitėjus aplinkybėms, beturtis bylininkas taps pasituris.

887. Už tąjį bylininką, kuriam išduotas neturto liudymas¹⁾, teismo išlaidos, nurodytos 857—865 str., išmokamos iš Valstybės lėdo.

888. Kai bylą laimi tas asmuo, kuriam teismas buvo pripažinęs neturto teisę, tai visi išmokėtieji už jį pinigai, o taip pat žyminis ir teismo mokesčiai Valstybės lėdo organų išieškomi arba iš jam atiteistojo turto arba iš apkaltintosios toj byloj šalies.

¹⁾ Išduodant vykdomąjį raštą asmeniui, kuriam yra pripažinta neturto teisė, nei žyminio, nei raštinės mokesčio nereikalaujama, bet vykdomajame rašte pažymima, kad tas mokesčio turi būti išreikalaujamas iš priešingosios šalies, vykdant nurodytą vykdomajame rašte sprendimą (VTBS nut. 1927. I. 21 d.).

2) Pagal CPr 925 str. nuostatą teismo įstaigos neprivalo prižiūrėti teismo sprendimų vykdymą, o tuo turi pasirūpinti tas, keno naudai sprendimas yra padarytas. Tad ir išdo naudai atiteistų sumų ieškojimą turi sekti pats išdas (CPr 888 str.).

Todėl randu reikalo priminti Apygardos Teismams ir Tarkos Teisėjams, kad kiekvienoj byloj, kai yra atiteistos sumos išdo naudai, būtų daromi žygiai tas sumas išieškoti, pranešant apie jas Mokesčių Inspekcijoms ar Mokesčių Departamentui (Teisingumo Ministerio aplinkr. Nr. 99).

¹⁾ kuriam pripažinta neturto teisė — žiūr. CPr 880, 880¹⁾, 888 str.

889. Neturto teisė neatleidžia bylininko, kuriam ji yra pripažinta, nuo pamokėjimo priešingajai šaliai teismo išlaidų.

890. Visais atsitikimais, kada, remiantis aukščiau išdėstytais nuostatais, turi būti įmokėti teismui pinigai bylosenos išlaidoms, arba teismo ir žyminis mokesčiai, užsieny esantieji bylininkai gali reikiamus pinigus įmokėti Lietuvos Konsulatui arba Atstovybės agentui ir kvitą atsiųsti teismui. Neišpildžius šio reikalavimo, prašymas grąžinamas prašytojui per Užsienio Reikalų Ministeriją.

Penktoji padala

Apie teismo sprendimų vykdymą.

Pirmas skyrius

Apie sprendimų įsiteisėjimą ir jų galią.

891. Paskelbęs nuspręstąją iš bylos esmės rezoliuciją, teismas negali pats nei naikinti, nei keisti jos. Atskirieji nutarimai gali būti panaikinami ir pakeičiami dėl pakitėjusių bylos aplinkybių.

1) Taikos Teisėjo sprendimas, padarytasis remiantis to pat Taikos Teisėjo pirmesniu nutarimu apsaugos tvarka padarytu, nedalyvaujantiems byloj asmenims neprivalomas ir einant CPr. 891 str. gali būti suinteresuotų asmenų ginčijamas ir ginčo kečiu griauamas (89/27).

2) Ta aplinkybė, kad Apygardos Teismas buvo pirmiau rataręs liudytojus šaukti, sprendžiant paskiau bylą iš esmės, nevaržo teismą priėti išvadą, kad nėra reikalo tuos liudytojus klausyti (671/27).

3) Einant CPr 891 str. atskiri nutarimai nėra privalomi teismui sprendžiant bylą iš esmės (16/28).

Žiūr. išaišk. po 893. 894 str.

892. Sprendimas įsiteisėja:

1) kai Apygardos Teismo sprendimas nustatytu laiku nebūna apskūstas apeliacijos tvarka;

2) kai į už akių nuteisimo sprendimą, padarytą Apygardos Teismo, nebūna paduota nustatytu laiku nei atsiliepimo, nei apeliacijos, ir

3) kai sprendimas būna padarytas apeliacinio teismo (Vyr. Tribunolo — žiūr. LLTS 22 str.).

Teismų ir tolygių jiems įstaigų sprendimai įsiteisėja automatiškai, jei jie nėra įstatymo numatytu laiku apskūsti aukštesniajai instancijai (bendroji taisyklė CPr. 156 ir 892 str.). Vadinasi, jei yra pristatomas kompetentingo teismo ar tolygių jam įstaigos, turinčios galios spręsti ginčus, sprendimas, nuo kurio paskelbimo dienos išėjo įstatymo numatytas terminas skundui paduoti, tai prieš jį yra leistinas tikrai vienas atsikirtimas, būtent, — nurodymas, kad jis buvo laiku apskūstas ir tuo pačiu neįsiteisėjo. Bet neužtenka, kad toks atsikirtimas būtų pareikštas — jis turi būti įrodytas, vadinasi — sprendimo apskundimas turi būti kategoriškai konstatuotas. Savaimė suprantama, kad įrodytas turi būti ne neigiamas faktas, jog sprendimas nėra apskūstas, bet teigiamas, kad jis yra apskūstas. Tas kuris pristato sprendimą, nieko daugiau įrodyti neprivalo: prezumpcija yra sprendimo naudai, kol jis nėra priešingo įrodymo nugriautas, o ne atvirkščiai (148/26).

893. Įsiteisėjęs sprendimas yra privalomas ne tik bylininkams, bet ir jį nusprendusiam teismui, o taip pat visiems kitiems Lietuvos valstybės teismams ir vyriausybės įstaigoms bei valdžios organams.

1) Einant CPr 893 str. įstatymo galios įgyja teismo sprendimai padaryti ginčo byloje, o ne nutarimai apsaugos tvarka vedamoje byloje. Tad tik teismo sprendimai tėra reikalingi panaikinimo kitais teismo sprendimais. Padaryti apsaugos tvarka nutarimai ir be jų panaikinimo atkrinta, įsiteisėjus priešingam jiems teismo sprendimui (90/25, 555/27).

2) Joks įstatymas nedraudžia nedalyvavusiems byloje tre-

tiesiems asmenims, einant CPR 893, reikalauti ieškinio kelių užgaunanti jų teises sprendimą panaikinti (504/27).

3) Ieškovė skundžiasi, kad apygardos teismas prasielkdamas su CPR 893, 895 str., nedavęs jokios reikšmės įsiteisėjusiam teismo sprendimui tarp tų pačių šalių dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu. Iš tikro, kaip matyti iš bylos ieškovė savo reikalavimui įrodyti, būtent, kad atsakovas apsiėmęs duoti jai išimtinę pūrais, o ne pūdais pristatę įsiteisėjusį taikos teisėjo 1921 m. sprendimą. Siam sprendimui apygardos teismas nedavė jokios reikšmės, radęs kad įsiteisėti gali tiksliai rezoliutyvinė dalis, o ne motatyvai, nors pripažino, kad iš sprendimo motyvų iš tikro esą matyti, kad ieškovei jau kartą buvo priteista išimtinė iš atsakovo pūrais, o ne pūdais. Tokia teismo išvada prieštarauja CPR 893, 895 str. tikrajai prasmei: iš šitų straipsnių matyti, kad įsiteisi ne rezoliutyvinė sprendimo dalis, o pats sprendimas dėl ginčijamojo dalyko, tarp tų pačių šalių ir tuo pačiu pagrindu, o iš CPR 711 matyti, kad šalių reikalavimai ir tų reikalavimų pagrindas išdėstomas ne rezoliutyvinėje sprendimo dalyje, o pačiame sprendime reiškia jo motyvuose, todėl apygardos teismas ir privalėjo ieškovės pristatytą sprendimą išžiūrėti ir nustatyti jo reikšmę šiai bylai CPR 893 str. (719/27).

4) Sprendimas įsiteisėja tiksliai savo rezoliutyvėje dalyje sąryšy su sumetimais, o anaipol ne sumetimuose, kaip tai mano kasatorius ir kuris manymas yra priešingas Vyr. Tribunolo daugkartiniams paaiškinimams (spr. 1930-XI-19 d. K. Drungilos b.).

5) Kasatorius skundžiasi, kad Vyriausioji Žemės Tvarkymo Komisija peržengusi CPR 893 str., nes nepripažinusi įsiteisėjusio Taikos Teisėjo 1923 m. kovo 12 d. sprendimo civ. byloje, kurioje šios bylos šalys kaip tik dalyvavusios, todėl tas teismo sprendimas įgijęs galios ir esąs privalomas ne tik pačioms šalims, bet ir visiems, be išimties teismams ir administracijos įstaigoms bei valdininkams. Tačiau šitas kasatoriaus nurodymas nėra rimtas. Vyriausioji Žemės Tvarkymo Komisija visiškai teisėtai pripažino, kad kalbamą Taikos Teisėjo 1923 m. kovo 12 d. sprendimą, kuriuo nutarta priversti Miškų Departamentą išdavinėti Biržų evang. - ref. bažnyčiai tam tikrą miško medžiagos kiekį ir kuris įvykęs jau serv. likv. įst. paskelbus, negalima laikyti numatytu įst. serv. ir bendr. ganykl. likv. § 10 dokumentu,

įrodančiu sakytos bažnyčios miško medžiagos servitutų teisės. Einant įst. serv. ir bendr. ganykl. likv. § 1 servitutų teisės, sulig kuriomis tam tikrų kaimų ar viensėdžių, miestų arba miestelių gyventojams, bendrovėms, įstaigoms, ar šiaip atskiriems asmenims priklauso gauti tam tikras aprėžtas miško medžiagos kiekis, šiuo įstatymu naikinama, t. y. servitutų teisės nuo 1922 m. liepos 13 d. įstatymo paskelbimo dienos panaikintos. Tokiu būdu Taikos Teisėjas po minėto įstatymo paskelbimo nebegalėjo pripažinti servituto teisių (spr. 1930. IX. 10 d. Biržų eveng.-ref byloje su Miškų Dep-tu).

894. Įsiteisėjęs sprendimas gali būti panaikintas tik įstatymų nurodytais atsitikimais bei nustatyta tvarka.

Teismo sprendimas negali būti keičiamas arba naikinamas kitaip, kaip tik teismo įstatymuose nurodyta tvarka (Konstit. § 67, V. Ž. Nr. 275).

895. Sprendimas įsiteisi tikslai dėl to ginčytojo dalyko, kuris buvo ieškomas ir ginčijamas tų pačių bylininkų ir tuo pačiu pagrindu.

Žiūr. Civ. Kod. 1350, 1351 str.

1) Einant CPr. 895 str. teismo sprendimas įgija galios tikslai ginčo objekto atžvilgiu tarp tų pačių šalių ir tuo pačiu pagrindu (541/27).

2) CPr 895 str. teismo sprendimas turi galios tik dėl asmenų dalyvavusių bylose, vadinasi dėl tų, tarp kurių yra likviduojamas ginčas šiuo sprendimu (40/24, 31/26).

Antrasis skyrius

Vykdomoji bylosena, atsiskaitant iš nuostolių, pajamų ir išlaidų.

896. Jeigu teismas savo sprendime taria, kad apkaltintoji šalis privalo sugrąžinti išteisintajai šaliai atiteisto turto pajamas ar atlyginti jai nuostolius ir

teismo išlaidas, arba atsiskaityti iš reikalų vedimo ir turto valdymo, bet negali nustatyti pačios sumos atiteisiamo išieškinio, tai išteisintoji šalis gali reikalauti tą sumą vykdomosios bylosenos tvarka, nenusistodama, be to, teisės kelti ieškinį bendrąja tvarka.

Pastaba. Vykdomosios bylosenos tvarka svarstomi taip pat prašymai atkartoti sveikatos tikrinimą, remiantis Nuostatais apie darbininkų apdraudimą nelaimingais atsitikimais (Pram. Darb. įst. 371—491 str.).

897. Vykdomajai bylosenai taikomos bendros civilinio proceso taisyklės su išimtimis, nustatytomis po šio išdėstytuose straipsniuose.

898. Prašymas išieškoti nuostolius, pajamas ir teismo išlaidas paduodamas tam Apygardos Teismui, kuris sprendė bylą dėl pagrindinio ieškinio.

899. Terminai prašymui paduoti nustatomi: nuostoliams ir pajamoms išieškoti, arba apyskaitai išreikalauti — **trys mėnesiai** nuo tos dienos, kada įsiteisi sprendimas, o teismo išlaidoms išieškoti **dvi savaitės** nuo tos dienos, kada esti paskelbta teismo rezoliucija toje byloje.

900. Prašyme turi būti apskaičiuota ieškomoji nuostolių ar teismo išlaidų suma, išskiriant pajamų išieškojimo ir apyskaitos išreikalavimo bylas: šios rūšies bylose išieškotojas gali, nepažymėdamas ieškomosios sumos, prašyti teismą pareikalauti iš atsakovo apyskaitos.

901. Priėmęs prašymą nuostoliams arba teismo išlaidoms išieškoti, Teismo Pirmininkas daro žygius šaukti atsakovą, paskirdamas jam stoti **dviejų savai-**

čių laikotarpį ir priskaitydamas dar užilginamąjį ke-
lionės laiką.

902. Reikalauti vykdomosios bylosenos tvarka
tokių nuostolių, apie kuriuos nebuvo pareikšta pa-
grindinio ieškinio bylosenos metu, neleidžiama.

903. Bylose dėl pajamų išieškojimo teismas pa-
skiria atsakovui nuo **vieno iki trijų** mėnesių laikotar-
pį, per kurį atsakovas privalo pateikti teismui apskai-
tymą visų gautų iš nekilnojamojo turto pajamų ir pa-
darytų šio ūkio reikalams išlaidų per tą laiką, už kurį
teismo sprendimu yra nutarta išieškoti pajamos. Tiek
pat laiko skiriama ir bylose dėl pareikalavimo apys-
kaitos iš reikalų vedimo arba turto valdymo (admi-
nistravimo).

904. Gavus atsaką arba pasibaigus terminui ša-
lims stoti, paskiriama diena šalių paaiškinimams iš-
žiūrėti; tada šalims leidžiama, pranešančiam bylą
Teisėjui prižiūrint, patikrinti apyskaitą ir pridėtus
prie jos dokumentus.

905. Visas savo pastabas, paaiškinimus ir prieš-
taravimus bylininkai pateikia atskiru raštu arba įtrau-
kia, pranešančiam bylą Teisėjui leidus, į patikrini-
mo protokolą.

906. Teisėjas - pranešėjas gali daryti ir toliau
išaiškinimus, paskirdamas naujus terminus šalims
stoti, kol visi apyskaitos straipsniai visiškai paaiškės;
bet šalis, laikanti nereikalingu darbu tolesnį Teisėjo
paskirtąjį apyskaitų aiškinimą, turi teisę prašyti teis-
mą nutraukti aiškinamąją byloseną.

907. Pasibaigus aiškinamajai bylosei, skiriamas teismo posėdis bylai išžiūrėti; šiam posėdy Teisėjas, daręs patikrinimą, pateikia pranešimą ir išdėsto jame savo išvadas ir apskaitymus. Paskiau šalys, jeigu jos yra atvykusios į posėdį, išdėsto teismui savo paaiškinimus.

908. Posėdyje leidžiama pateikti teismui tik tie įrodymai, kurie buvo pristatyti, arba kuriais buvo pasiremta aiškinamosios bylosenos metu. Šalys neturi teisės prašyti atidėti posėdį, kad galėtų pateikti naujų įrodymų.

909. Apyskaitos patikrinimas nestabdomas, kad atsakovas ir neatvyktų laiku, numatytu 901 ir 903 straipsniuose. Padarytasis, atsakovui nestojus, sprendimas nelaikomas teisimu už akių ir atsiliepiamas į jį neleidžiamas, nebent atsakovas nustatytu 727 straipsnyje laiku prašytų iš naujo tikrinti apyskaitą ir įrodytų, kad raginimas visai nebuvo jam įteiktas.

910. Atsakovas, kad ir praleidęs paskirtą laiką, bet atvykęs teisman ligi posėdžio dienos, turi teisės teikti paaiškinimų bendra tvarka.

911. Jeigu neatvyktų atsakovas, kuris turi pateikti apskaitymą arba apyskaitą, tai išieškotojas gali pateikti teismui apytikrį apskaitymą sumų, kurias jis laiko išieškotinomis. Dalyvauti šio apskaitymo tikrinime atsakovas prileidžiamas tik tada, kada jis pateikia reikalaujamą iš jo apskaitymą arba apyskaitą.

912. Atsakovui leidžiama, ligi pirmojo bylos posėdžio, pateikti teismui sumą, kiek jis laiko iš sąžinės pakankama visai atsiteisti su išieškotoju, arba tvirtą aptikrinimą tokiai sumai.

913. Jeigu išieškotojas pripažįsta pasiūlytą su

mą nepakankama atsiteisti, o paskiau teismo sprendimu jam būna atiteista ne daugiau, kiek atsakovas siūlė, tai į išieškotoją kreipiamos visos vykdomosios bylosenos išlaidos.

914. Numatytu 911 straipsnyje atsitikimu teismas nustato bylos sumetimais sumą, išieškotiną iš neatvykusio atsakovo, tačiau ne didesnę už išieškotojo nurodytą, ir, ieškovo prašomas, gali pavartoti priemonės šiai sumai aptikrinti arba leisti sprendimą skubiaja tvarka vykdyti.

915. Sprendimo vykdymas sustabdomas, jeigu atsakovas, atvykęs per mėnesį nuo tos dienos, kada jam buvo įteiktas raginimas sprendimą vykdyti, pateikia apskaitymą arba apyskaitą ir pareikalauja, kad teismas juos išžiūrėtų. Šiuo atsitikimu pirmesnis teismo sprendimas pripažįstamas negaliojančiu, ir paskesniu sprendimu išieškomoji suma gali būti atiteista ir didesnė už nustatytąją pirmesniu sprendimu.

916. Prie prašymo išreikalauti teismo išlaidas išieškotojas turi pridėti teismui smulkų apskaitymą teismo išlaidų, turėtų dėl pirmesnės bylosenos.

817. Padarytoms teismo išlaidoms pateisinti prie apskaitymo pridedami pakvitavimai ir kitoki raštai, arba nurodomi atatinkami bylosenos aktai.

918. Apskaityme, sudarytame vykdyti sprendimui apie teismo išlaidų paskirstymą tarp bylininkų, turi būti paaiškinta, po kiek ir iš kurių punktų, prašytojo nuomone, turėtų būti paskirstytos bylininkams teismo išlaidos.

919. Po patikrinimo teisėjas sudaro bendrą teismo išlaidų sąskaitą, ir, jei reikia, taipogi išsitaria ir dėl jų paskirstymo.

920. Vykdymas teismo nutarimo apie teismo išlaidų išieškojimą sustabdomas, jeigu yra sustabdytas vykdymas to sprendimo, kurio pagrindu buvo daromas apskaitymas.

921. Išteisintoji šalis, neieškojusi teismo išlaidų vykdomosios bylosenos tvarka, gali ieškoti jų bendrąją tvarka per šešis mėnesius nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos.

922. Teismo sprendimuose, daromuose vykdomosios bylosenos tvarka, turi būti tiksliai nurodoma, iš katro bylininko ir kiek būtent reikia išieškoti vykdomosios bylosenos išlaidų.

Žiūr. CPr. 706 str

923 panaikintas.

Trečias skyrius

Bendros taisyklės teismo sprendimams vykdyti ir apie paskyrimą gynėjų dėl teismo sprendimų vykdymo prieš atsakovus, kurių gyvenamoji vieta nėra žinoma.

Pirmoji skirtis

Bendros taisyklės teismo sprendimams vykdyti.

924. Vykdytini yra įsiteisėję teismo sprendimai, išskyrus nurodytus 814¹, 814² ir 1295¹ straipsniuose atsitikimus, o taip pat sprendimai, leistieji skubiąja tvarka vykdyti.

924¹. Pirmasis už akių nuteisimo sprendimas,

leistas skubiaja tvarka vykdyti remiantis 737¹ straipsnio 1 punktu, vykdomas bendromis teismų sprendimų vykdymo taisyklėmis, bet ginčijamasis kilnojamas turtas ir gyvi pinigai neišduodami išieškotojui, o tiksliai areštuojami; o areštuotasis arba aprašytasis piniginiams išieškiniams atlyginti turtas negali būti parduotas, ligi nepraeis mėnesis nuo įteikimo skolininkui pirmojo vykdytinio raginimo, o paprastąja tvarka sprendžiamose bylose, — ligi nepraeis šešios savaitės.

Pastaba: Nurodytieji 1028 straipsnyje daiktai gali būti parduoti ir ligi neišėjęs pažymėtas šiame (924¹) straipsnyje laikotarpis, bet gautos tada už parduotuosius daiktus sumos neturi būti išduodamos išieškotojui, kol nėra pasibaigęs minėtasis laikotarpis.

924² panaikintas.

925. Teismų sprendimai vykdomi tiksliai išieškotojui paprašius, ir teismai neprivalo rūpintis sprendimų vykdymu.

Ziūr. išaišk. po 888 str.

926. Kas nori, kad sprendimas būtų įvykdytas, tas turi kreiptis į sprendimą padariusįjį teismą su sakytiniu arba rašytiniu prašymu išduoti jam vykdomąjį raštą.

927. Vykdomasis raštas surašomas pagal pridėtąją prie šio straipsnio formą, pažymint pagrindą, kuriuo sprendimas yra vykdytinas.

928. Vykdomąjį raštą pasirašo teismo Pirmininkas, sutvirtina Sekretorius ir pagaliau pridedama teismo antspauda.

929. Vykdomojo rašto išduodamas **vienas** tik egzempliorius, bet jei sprendimu būna atiteista keletas turtų, tai leidžiama išduoti atskirai vykdomasis raštas kiekvieno šių turtų atsiimti, tiksliai pažymint kuris būtent turtas.

930. Jei būna kas atiteista keletui asmenų, tai išduodamas, jiems paprašius, arba vienas vykdomasis raštas, arba kiekvienam jų atskirai vykdomasis raštas, nurodant, kuri būtent sprendimo dalis turi būti įvykdyta ši raštą gavusiojo asmens labui.

931. Jei būna kas atiteista iš keleto asmenų, tai laimėjusiajai bylą šaliai išduodamas, jai paprašius, vienas arba keletas vykdomųjų raštų, sulig atsakovų skaičium, nurodant, kuri būtent sprendimo dalis turi būti įvykdyta prieš kiekvieną iš jų.

932. Kai vykdomojo rašto originalas būna pamestas, pagrobtas arba sunaikintas, tai išduodamas jo nuorašas, vienok tiktai teismo nutarimu, padarytu pašaukus priešingąją šalį ir išklausius ją, jeigu ji atvyksta skirtuoju laiku. Vykdomojo rašto nuoraše pažymima, kad jis išduotas pirmutinio vykdomojo rašto originalui pakeisti.

933. Sprendimo vykdymo būdai yra šitoki:

1) atidavimas paties turto natūra asmeniui, kuriam jis yra atiteistas:

2) kreipimas išieškojimo į kilnojamąjį skolininko turtą, ir

3) kreipimas išieškojimo į nekilnojamąjį skolininko turtą.

934. Išieškotojas turi teisę prašyti teisną leisti jam atlikti atsakovo sąskaiton tuos veiksmus arba darbus, kurių anas neatliko teismo skirtu laiku.

935. Pasirinkti vieną arba kelis vykdymo būdus pavedama išieškotojui.

Pastaba I: 1878, 1879 ir 1880 metais Valdančiojo Senato įsakais išaiškinta:

1) Išieškojimas teismų sprendimais privatiųjų skolų iš valstiečių ir valsčiaus bendruomenių, o taip pat iš ūkininkų — savininkų (buv. kolonistų) atliekamas, laikantis išdėstytų Valstiečių Įstatymuose taisyklių (IX tomo atskiras priedas, I kn., Bend. Nuost. 6 str. ir pried. 1912 m.: II kn., Skirtinės žemės išpirkimo nuost., 62 str.).

2) Atiteistieji iš savivaldybės pinigai išieškomi nustatytąja šiam reikalui tvarka, tiksliai iš jos piniginių išteklių, gaunamųjų mokesčių ir pajamų bei atsarginių kapitalų.

Ziūr. išaišk. po 1296 str.

Pastaba II: (—).

Pastaba III: Atiteistų iš geležinkelių sumų išieškojimo tvarka nustatoma taisyklėmis, išdėstytomis Bendruose Geležinkelių Įstatuose.

936. Išieškojimas gali būti sykiu kreipiamas į ketą priklausančių atsakovui turtų tik tuo atveju, kai vieno iš jų vertybė neatpildo visos ieškomosios sumos.

937. Visi sprendimo vykdymo veiksmai pavedami daryti Antstoliams tos teismo apygardos, kur kas turi būti vykdoma.

938. Prašydamas nuskirti Antstolį, išieškotojas pateikia vykdomąjį raštą Teismo Pirmininkui tos apy-

gardos¹⁾ kur turi būti vykdomas sprendimas (a). Jei gu sprendimas yra vykdytinas apygardoje to teismo, kuris yra jį padaręs, tai išieškotojas, prašydamas išduoti vykdomąjį raštą, gali sykiu paprašyti ir nuskirti Antstolį sprendimui vykdyti. Tuo atveju Teismas nuskiria Antstolį sykiu su vykdomojo rašto išdavimu (b).

939. Nuskyręs Antstolį, Teismo Pirmininkas perduoda vykdomąjį raštą pačiam Antstoliui, arba bylininkui, kad šis jį įteiktų Antstoliui.

940. Antstolis, pradėjęs sprendimą vykdyti, praneša Teismo Pirmininkui apie išieškotojo pasirinktąjį vykdymo būdą. Taip pat jis praneša Pirmininkui apie visus sprendimo vykdymo atidėjimus.

941. Antstolis, reikalaujant tam asmeniui, prieš kurį sprendimas yra vykdomas, turi parodyti jam vykdomojo rašto originalą.

942. Prieš pradėdamas sprendimą vykdyti vieną iš nurodytų 933 straipsnyje būdų arba pereidamas nuo vieno būdo prie kito, Antstolis įteikia atsakovui (skolininkui), jam pačiam į rankas²⁾ arba pristato į jo gyvenamąją vietą vykdytinį raginimą, eidamas išdėstytomis 282—289 straipsniuose taisyklėmis. Antstolio susirašinėjimas su bylininkais, gyvenančiais neten, kur yra Antstolio nuolatinė būstinė, tais atvejais, kada nereikalingas paties Antstolio dalyvavimas,

¹⁾ Einant LLTS 17 str. ir Vyr. Tribunolo aiškinimu (žiūr. 2 tezę po 964 str.), minimas šiame ir tolesniuose straipsniuose tokias Apygardos Teismo Pirmininko funkcijas (pareigas) atlieka Taikos Teisėjas tos vietos, kur turi būti vykdomas sprendimas.

²⁾ bet kur jį užtikęs.

atliekamas per paštą išdėstytomis priedėly prie 267 straipsnio taisyklėmis.

942¹. Tais atsitikimais, kai teisman šaukimo raginimas šioje byloje buvo įteiktas atsakovui į rankas, arba kai jis yra pats nurodęs savo buveinę (309, 719, 763 str.), arba aplamai yra kaip nors dalyvavęs pats arba per įgaliotinį byloje, vykdytinis raginimas (942 str.), per mėnesį nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos, o skubiąja tvarka vykdant sprendimą — nuo teismo nutarimo apie tai dienos, gali būti pristatytas atsakovui į jo buveinę pagal jo nurodytą teismo byloje adresą, o jeigu buveinės adresas nebuvo nurodytas — į gyvenamąją jo vietą, nurodytą ieškomajame prašyme (54 str., 1 p.: 257 str., 2 p.). Minėtais atsitikimais raginimas laikomas įteiktas jo pristatymo vietoje, kad atsakovo ten ir nebūtų¹⁾.

Žiūr. CPr. 967¹ str.

943. Vykdytiniame raginime turi būti įrašyta :

- 1) vykdomasis sprendimas ;
- 2) išieškotojo vardas bei pavardė ir jo pasirinktoji mieste arba apskrity, kur sprendimas turi būti vykdomas, buveinė, ir
- 3) išpėjimas atsakovui, kad jeigu jis neišpildys sprendimo geruoju, tai, pasibaigus raginime pažymėtam laikui, sprendimas bus priverstinai vykdomas šiokiu ar tokiu raginime nurodytu būdu.

944. Kai atsakovas gauna vykdytinį raginimą, tai jis privalo adresą jo buveinės, pasirinktos mieste ar apskrityje, kur sprendimas turi būti vykdomas, pažymėti kitame raginimo egzemplioriuje ar atski-

¹⁾ kad atsakovas ir negautų palikto ten raginimo.

rame raštelyje, arba jeigu raginimas įteiktas per paš-
tą, pranešime apie raginimo gavimą (267 str. pastabos
pried. 10 str.).

945. Jeigu išieškotojas arba atsakovas visai ne-
nurodo, reikalaujamos einant 943 ir 944 straipsniais
pasirinkti vietos jų vardu raštams siųsti, arba nepraneša
apie jos pakeitimą, tai visi raštai ir raginimai
jiems paliekami vietos Taikos Teisėjo arba Apygardo
Teismo raštinėje, destis, katro teismo sprendimas
būna vykdomas.

946. Tiek išieškotojui, tiek ir atsakovui leidžia-
ma pasikviesti liudytojus prie visų vykdymo veiksmų
būti, ne daugiau kaip po du nuo kiekvienos šalies.
Šie liudytojai negauna atlyginimo.

947. Dėl liudytojų neatvykimo Antstolis nestab-
do savo vykdomųjų veiksmų.

948. Išieškotojas turi teisę nurodyti išieškojimo
būdus ir, jeigu jo nurodymų Antstolis nepaiso, tai gali
reikalaui jo pastabą dėl to įtraukti į žurnalą.

949. Išieškotojas gali dalyvauti prie visų Antsto-
lio vykdomųjų veiksmų, bet neturi kištis į sprendimo
vykdymo darbą ir neturi teisės pats daryti žygių,
priklausančių Antstolio veiksmų sričiai.

950. Antstolis privalo užrašinėti visus savo
vykdomuosius veiksmus į tam tikrą žurnalą, kuriame
turi būti pažymėta :

- 1) Antstolio vardas bei pavardė ir teismas, prie
kurio jis priskirtas ;
- 2) vykdomoji teismo rezoliucija ir laikas, kada
Antstolis yra gavęs vykdomąjį raštą;
- 3) vardai ir pavardės tiek išieškotojo, tiek ir as-

mens, prieš kurį sprendimas yra vykdomas, ir buvusių prie vykdymo liudytojų;

4) metai, mėnesis, diena ir valanda, kada sprendimas pradėtas vykdyti;

5) vieta, kurioje jis yra vykdomas ;

6) tikslus aprašymas visų padarytų vykdomųjų veiksmų ir kiekvieno jų atlikimo diena, o taip pat pažymėjimas vykdymo atidėjimų ir sustabdymų ;

7) išieškotoji suma arba turto įdavimo laikas, ir

8) priderantis Antstoliui atlyginimas.

951. Reikalaujant asmeniui, prieš kurį sprendimas vykdomas, ir tam, keno prašymu jis vykdomas, Antstolis turi išdavinėti, už nustatytąjį mokestį, paliudytus išrašus iš jo žurnalo.

952. Antstolis neturi teisės atidėti pavesto jam sprendimo vykdymo, o juo labiau nutraukti arba sustabdyti jau pradėtojo vykdymo veiksmų, nebent dėl to būtų gautas teismo nutarimas arba raštu pareikštas tam tikras išieškotojo sutikimas, arba jeigu skolininkas pateiktų policijos, Notaro ar Taikos Teisėjo paliudytą išieškotojo raštelį, kad atiteistoji sprendimu suma jau yra sumokėta išieškotojui.

953. Už apsileidimus, padarytus bevykdant sprendimus, Antstolis, be bendrų įstatymu nustatytų bausmių už apsileidimą tarnyboje¹⁾, teismo nutarimu turi sumokėti kapitalą, procentus ir kitas išlaidas, kai bus įrodyta, kad dėl jo neveiklumo buvo suslėptas turtas arba pasislėpė atsakovas, kuris turėjo būti, einant įstatymų nurodytais atsitikimais, teismo nutarimu sulaikytas.

¹⁾ Žiūr. BS 639 str. 4 d.

954. Gautus sprendimą vykdant išieškotojo naudai pinigus, Antstolis atiduoda išieškotojui ir paima iš jo pakvitavimą; bet jį tų pinigų negalima atiduoti išieškotojui, tai jie pateikiami teismui, prie kurio tasai Antstolis priskirtas.

955. Vienu metu išieškant keliais vykdomaisiais raštais iš to paties asmens, išieškotoji arba gautoji už parduotąjį skolininko turtą suma Antstolio paskirstoma tarp kreditorių, o liekana sugražinama skolininkui.

956. Jeigu išieškotoji suma neatpildo visų pareikštųjų išieškoti reikalavimų, tai Antstolis pateikia ją atatinkamam teismui, kuris išieškotos sumos paskirstymo reikalą veikia, vadovaudamasis 1214 — 1222 straipsnių nuostatais.

957. Apie sprendimo vykdymo sėkmę Antstolis pažymi vykdomajame rašte ir, visai įvykdęs sprendimą, grąžina vykdomąjį raštą teismui, kuris jį buvo išdavęs, o asmeniui, prieš kurį sprendimas įvykdytas, išduoda reikiamą pakvitavimą.

958. Visos vykdymo išlaidos, jų skaičiuje ir priderantis Antstoliui atlyginimas, išieškomos iš to asmens, prieš kurį sprendimas būna vykdomas.

959. Jeigu bevykdant sprendimą skolininkas numiršta, tai vykdomas sustabdomas, ligi bus paskirtas globėjas arba ligi bus patvirtinti įpėdiniai velionio turtui, nebent teismas, išieškotojo prašomas, įsakytų toliau bevykdyti; bet turtui parduoti varžytynės¹⁾,

¹⁾ Čia kalbama apie varžytynes tiek kilnojamam, tiek nekilnojamam turtui parduoti — žiūr. CPr 1033, 1037, 1149 str.

apie kurias buvo paskelbta nustatytąja publikacijos tvarka, nieku būdu neatidedamos.

960. Išieškotojas gali prašyti, kur reikia, kad būtų paskirtas paliktajam turtui globėjas, nepareinamai nuo velionio įpėdinių prašymo tuo reikalu.

Ziūr. išaišk. po 19 str.

961. Jeigu ligi skolininkui gyvam tebėsant nebuvo pradėta sprendimas vykdyti, tai jis vykdomas ne pirmiau, kaip kad pasiuntus paskirtam jo turto globėjui arba patvirtintiems šio turto įpėdiniams vykdytinius raginimus.

962. Skundai dėl neteisaus sprendimų vykdymo ir visi ginčai dėl vykdymo, išskyrus liečiančius sprendimo aiškinimą, pareina svarstyti tam teismui, kurio apygardoj sprendimas vykdomas.

Prašytojas savo skundą taikos teisėjui padavė eidamas tvarka, nustatyta CPR Ist. 962, 963 ir 966 str.; o šia tvarka žiūrėti tiksliai skundai ir ginčai dėl sprendimų vykdymo. Bet prašytojas skundžiasi ne tuo, kad sprendimas netinkamai vykdomas, o ginčija paties įsiteisėjusio sprendimo galia, o šis klausimas gali būti išspręstas tiksliai ieškinio keliu (363/26).

963. Ginčai ir skundai, pareiškiamieji prasliskus dviem savaitėm nuo ginčijamų veiksmų įvykdymo, nesvarstomi.

1) Einant CPR 963 str. skundai prieš antstolių veiksmus duodami per dvi savaites nuo ginčijamų veiksmų įvykdymo (468/25).

2) CPR 963 str. nustato Antstolio veiksmams skustis dviejų savaičių bendrą laiką pradedant nuo tos dienos, kada skundžiamasis veiksmas Teismo Antstolio buvo atliktas (spr. 1929, VII. 2 d. „Pirmos Odu fabr. Choronzickių“ b.).

964. Ginčai, kurie liečia vykdomojo sprendimo aiškinimą, pareina svarstyti padariusiajam šį sprendimą teismui.

1) Einant CPr 964 str. ginčai dėl aiškinimo kylančių vykdančiam sprendimą neaiškumų svarstomi to teismo, kuris padarė sprendimą; kilus tokiame ginčui, teismas privalo jį, kaip numatytą įstatymu, išspręsti iš esmės ir padaryti šio ar tokią sprendimą, o nepalikti neapsvarstytą (37/27).

2) Skundai dėl vykdymo teismų sprendimų tiek taikos teismų, tiek bendrųjų teismų, einant LLTS 17 str., turi būti taikos teismo sprendžiami, nes tokios bylos yra neginčo rūšies (51/27).

965. Ginčo iškėlimas arba skundo padavimas nestabdo Antstolio vykdomųjų veiksmų, nebent juos sustabdyti būtų teismo nutarta.

966. Ginčai ir skundai dėl sprendimų vykdymo svarstomi, pateikus priešingajai šaliai prašymo nuorašą ir ją išklausius, jeigu ji atvyksta skirtuoju laiku.

1) Einant CPr ginčai ir skundai dėl sprendimo vykdymo sprendžiami, įteikus priešingai šaliai prašymo nuorašą ir išklausius ją, jeigu atvyks paskirtu laiku; reiškia visais kitais atvejais paduodamieji šalių prašymai ir pareiškimai (1164, 1175 str.) gali būti žiūrimi nešaukiant šalių (627/27).

2) Kuria tvarka turi būti išspręstas iškeltas ginčas dėl vykdymo dviejų įsiteisėjusių teismo sprendimų, kuriais vienas ir tas pats nekilnojamas turtas yra priteistas vienos bylos sprendimu vienam asmeniui, o kitos bylos sprendimu — kitam asmeniui.

Einant CPr 893 ir 966 str., yra atskirų skundų tvarka svarstoma ginčai ir skundai dėl sprendimų vykdymo t. y. šia tvarka yra svarstoma tada, kada šalys skundžiasi padarytais Antstolio prasilenkimais su vykdymo tvarka, nustatyta procesualinio įstatymo. Bet šita tvarka nėra taikoma tada, kada, kad ir vykdančiam sprendimą, būna pareiškimai ypatingi reikala-

vimai, kylantieji iš šalių santykiavimų dėl jų teisių. Tuomet vykdymo ginčas yra reikalingas teismo sprendimo, padaryto ieškinio tvarka. Šita tvarka yra juo labiau taikintina tada, kada ypatingi reikalavimai iškyla ne tarp bylos šalių, ne tarp ieškovo ir atsakovo, bet tarp dviejų bylų įvairių bylininkų (spr 1926. I. 4 d. byloje Kalašnikovienės su Skromovu ir Karčausku)

967. Skundo padavimas prieš teismo nutarimą, padarytą einant pirmesniu 966 straipsniu, nestabdo šio nutarimo vykdymo, nebent aukštesnis teismas nutartų sustabdyti vykdymą.

Antroji skirtis

Apie paskyrimą gynėjų dėl teismo sprendimų vykdymo prieš atsakovus, kurių gyvenamoji vieta nėra žinoma.

967¹. Kai negalima įteikti vykdytinio raginimo atsakovui dėl to, kad nežinoma jo gyvenamosios vietos, jei be to nesurandamam atsakovui negali būti pritaikytas 942¹ str. apie raginimo pristatymą, išieškotojas turi teisę prašyti vietos teismą, kur sprendimas turėtų būti vykdomas, kad paskirtų vykdymo bylosei atsakovo interesų gynėją.

Žiūr. 2 tezė po 964 str.

967². Išieškotojas, prašydamas paskirti gynėją (967¹ str.), turi paaiškinti teismui, kurioje įstaigoje arba pas ką, ar keno žinioje (dispozicijoje), apsaugoje arba priežiūroje yra sumos arba turtas, kuriuos turi

liesti sprendimo vykdomieji veiksmai. Teismas renka žinių, ar nėra žinomas minėtoms įstaigoms arba asmenims atsakovo adresas, ir ar gyvena jis nurodytoje vietoje. Tokias pat žinias teismas renka ir apie atsakovą, tarnaujantį valstybinėje, visuomeninėje arba privatinėje tarnyboje, iš jo vyresnybės arba iš privačių asmenų, pas kuriuos atsakovas tarnauja. Minėtas žinias Apygirdos Teismas renka, jeigu pripažįsta tatau reikalinga, ir per Prokurorą. Išgauti liudymų sakytuoju dalyku teismas gali taip pat įpareigoti ir išieškotoją, išduodamas jam, esant reikalui 452 straipsniu numatytąjį pažymėjimą.

967³. Teismas skiria gynėjais prisiekusius advokatus, o jeigu šių trūksta — privatinius advokatus arba vyresnius teismo kandidatus. Šie asmenys negali atsisakyti nuo gynimo pareigos be svarbių priežasčių. Gynėju gali būti paskirtas taip pat atsakovo turto ūkvaizdis (administratorius), reikalų vedėjas, arba jo įgaliotasis atstovas pinigų, ar turto reikalams, kuriuos turės liesti vykdysimieji veiksmai, arba buvęs atsakovo įgaliotinis bylai, kurios sprendimas vykdomas, ir kiti asmenys, išvardytieji 389 straipsnyje Teismų Sutvarkymo Įstatyme; tačiau bet kuris suminėtujų asmenų gali atsisakyti nuo paskirtos gynimo pareigos tuoju, vienok ne vėliau kaip per **tris dienas**, kai būna gavęs pranešimą apie paskyrimą, ir apie tai turi pranešti atitinkamam teismui.

967⁴. Gynėjas imasi įmanomų priemonių atsakovui surasti ir pranešti jam apie kilusią sprendimo vykdymo byloseną.

967⁵. Sužinojęs sprendimo vykdymo metu, kur atsakovas gyvena, Antstolis praneša atsakovui apie

kilusią byloseną. Šiame pranešime, be numatytų 943 straipsnio 1 ir 2 punktuose žinių, įrašoma dar vardas ir pavardė teismo paskirtojo gynėjo, o taip pat adresas šojo pasirinktosios buveinės mieste arba apskrityje, kur sprendimas turi būti vykdomas (944 str.). Minėtojo pranešimo nereikia, jeigu atsakovas pats pareiškia teismui arba Antstoliui, kad jis noris stoti į sprendimo vykdymo byloseną. Atsakovui, gavusiam pranešimą apie kilusią sprendimo vykdymo byloseną arba ketinusiam stoti šion bylosenon, taikomi 944 ir 945 straipsnių nuostatai.

967⁶. Gynėjas laikomas esąs įgaliotas priimti už atsakovą vykdytinį raginimą (942 str.), atstovauti atsakovui visuose sprendimo vykdymo veiksmuose ir teikti skundus sprendimo vykdymo bylosenoje, bet neturi teisės susitaikyti. Teismo paskirtasis gynėjas — ne prisiekusis advokatas, gali perduoti savo įgaliotimus kitam asmeniui tiksliai teismui leidus, o prisiekusis advokatas gali pavesti teismo paskirtas jam gynimo pareigas tiksliai kitam prisiekusiam advokatui arba savo padėjėjui.

967⁷. Gynėjas turi ginti atsakovo teises ir interesus sprendimo vykdymo bylosenoje, ligi tos į šią byloseną pats atsakovas arba jo įgaliotasis tam tikras atstovas, ar ligi bus įteiktas atsakovui sužinotoje jo gyvenamoje vietoje Antstolio pranešimas apie kilusią byloseną, destis, kas pirmiau įvyko.

967⁸. Gynėjo priėmimas vykdytinio raginimo arba įteikimas jam išrašo iš už akių nuteisimo sprendimo neturi reikšmės eigai laikotarpių, nustatytų 728, 734 str. ir 797 straipsnio 2 punkte. Skaičiuojant šiuos laikotarpius, paminėtam nurodytuose straips-

niuose įteikimui vykdytinio raginimo prilyginami atsakovo arba jo įgaliotojo atstovo stojimas sprendimo vykdymo bylose ir įteikimas atsakovui pranešimo apie kilusią byloseną, kaip tai yra numatyta 967⁵ ir 967⁷ straipsnių nuostatuose.

Žiūr. CPr 967¹⁰ str.

967⁹. Kol atsakovui atstovauja teismo paskirtasis gynėjas, daromos vykdomųjų veiksmų šitokios atodėtys:

1) kilnojamasis arba nekilnojamasis turtas ir išieškotieji pinigai gali būti išduoti ieškovui, tiktai pralinkus **šešioms savaitėms** nuo dienos sudarymo turto apyrašo arba įdavimo sumų ar turto Antstoliui arba Teismui (1072 — 1090, 1209 — 1211 str.),

2) pardavimas kilnojamojo turto, išskyrus nurodytus 1028 straipsnyje daiktus, gali būti daromas e anksčiau kaip po **šešių savaitių** nuo apyrašo sudarymo dienos, ir

3) suma, gautoji už parduotus 1028 straipsnyje nurodytus daiktus, išduodama išieškotojui ne anksčiau kaip pasibaigus numatytam šio (967⁹) straipsnio 2 punkte laikotarpiui.

Pralinkus aukščiau nurodytiems laikotarpiams, teismas, išieškotojo prašomas, atšaukia 738 straipsniu padarytą sustabdymą kitų vykdomųjų veiksmų, ir nurodytos 924¹ straipsnyje priemonės netaikomos.

967¹⁰. Įvykdžius sprendimą, atvykusiam atsakovui leidžiama paduoti atsiliepimas (727 str.), apeliacija (733, 734, 743) str. arba prašymas iš naujo spręsti bylą (794 str. 2 p.), bet ne vėliau kaip per **trejus metus** nuo sprendimo įvykdymo dienos.

967¹¹. Kai dėl žyminio bei raštinės mokesčių ir sprendimo vykdymo išlaidų, jų skaičiuje priderančių Antstoliui ar Teismo Pasiuntiniui kelpinigių ir dienpinių mokėjimo, tai gynėjas naudojasi lengvatomis, suteikiamomis 880 ir 887 straipsniais asmeniui, kuriam teismo būna pripažinta neturto teisė. Teismo ir žyminis mokesčiai bei išdo sumokėteji 887 str. pinigai, o taip pat Antstoliui priderantis atlyginimas, — imami iš išieškotosios sumos, o likusioji neatpildyta suma išieškoma iš ieškovo, kuris turi teisę ją atreikauti iš atsakovo.

967¹². Atlyginimo sumą gynėjui nustato paskyrus jį teismas. Paskirtasis atlyginimas pasilaikomas iš išieškotosios iš atsakovo sumos, o tuo būdu nepavykus gauti atlyginimo, turi būti sumokėtas ieškovo, kuris turi teisės atreikauti iš atsakovo pamokėtają sumą.

967¹³. Gynimo išlaidos, išskyrus nurodytas 967¹¹ straipsnyje, ir pamokėjimai atlyginimo gynėjo perigaliotam kitam asmeniui, imami gynėjo iš teismo skirtojo jam atlyginimo.

967¹⁴. Išdėstytosios 967¹ — 967¹³ straipsniuose taisyklės taikomos ir priverstiniam vykdymui aktais teismo rezoliucijų, laikantis dar ir šių nuostatų:

1) teismo paskirtam gynėjui priklauso teisė prašyti sustabdyti vykdymą 161¹⁶ straipsnio tvarka, ir

2) įteikimas gynėjui nuorašo akto, leistojo priverstine tvarka vykdyti, neturi reikšmės eigai laikotarpiu numatytų 161¹¹ straipsnyje.

Ketvirtas skyrius

Apie išieškojimo kreipimą į kilnojamąjį turtą.

Pirmoji skirtis.

Kilnojamojo turto suareštavimas.

968. Kreipiant išieškojimą į kilnojamąjį turtą, vykdytiniame raginime pažymimas areštuotinas turtas ir laikas, kuriam pasibaigus bus turtas areštuojamas, vadinasi, bus nurodytasis turtas aprašomas ir imamas apsaugon.

969. Skolininko turimą gyvenamoje vietoje kilnojamąjį turtą Antstolis ima areštuoti sykiu su įteikimu skolininkui vykdytinio raginimo.

Ziūr. CPr 943, 952 str.

970. Nėsančiam vietoje skolininkui atvykti prie jo turto areštavimo skiriamos **septynios dienos** nuo raginimo įteikimo, pridėdant užilginamąjį kelionės laiką.

971. Išdėstytoji pirmesniame (970) str. taisyklė netaikoma, jei areštuojamasis turtas greitai genda arba jei būna rimto pavojaus, kad jis gali būti suslėptas. Pirmuoju atveju turto areštavimas ir pardavimas, o antruoju — jo suantspaudavimas daromas, išieškotojui prašant, tuojau, nelaukiant kol išeis nustatytas skolininkui atvykti laikas.

972. Areštavimas daromas akivaizdoje skolinin-

ko, išieškotojo ir jų pakviestų liudytojų, tačiau, bet kuriam jų neatvykus, areštavimas nestabdomas.

973. Jokiu atveju neleidžiama areštuoti:

1) kasdien dėvimi drabužiai, reikalingi einamajam sezonui;

2) skalbiniai ir indai, kiek jų reikalinga skolininkui ir jo šeimynai kasdien vartoti;

3) jų patalynė ir lovos;

4) sandėtas maisto ir kitų būtinų gaminių bei malų, kiek jų reikia namams išlaikyti per **vieną mėnesį**;

5) altorėliai (šventieji paveikslai) be apdarų ir be brangių papuošalų ¹⁾;

6) priklausantieji skolininkui šeiminiai ir kiti raštai ²⁾, išskyrus skolos pasižadėjimų dokumentus, akcijas, obligacijas ir panašius procentinius popierius (a);

8) (—);

9) kilnojamas turtas, kuris pagal civilinius įstatymus yra nekilnojamojo turto priklausinys ³⁾ (c);

10) kilnojamas ūkininkų turtas, kuris yra būtinas žemės ūkio inventoriui (žiūr. Atsk. pried. prie IX t.) ⁴⁾;

11) arkliai, pakinktai, vežėčios ir kitos reikmenės pašto stočiai laikyti pagal sudarytą pašto laikytojo su valdžia sutartį neleidžiama areštuoti ir parduoti už pašto laikytojo skolas visu paminėtosios sutarties veikimo metu (d).

¹⁾ Žiūr. CPr 1043, 1044 str.

²⁾ Žiūr. CPr 1040, 1041 str. ir X t. 1 d. 391 str.

³⁾ Žiūr. X t. 1 d. 387 — 392, 425 str.; Napol. Kod. 519 — 525 str.

⁴⁾ Žiūr. Bendr. Valstiečių įst. 6 str. priedėli.

974. Gali būti areštuoti tiktai nėsant kitokio turto:

1) žemei dirbti įrankiai, mašinos, instrumentai ir visokios rūšies padargai (inventorius), sudarantieji žemės ūkio turta;

2) darbiniai ir naminiai gyvuliai ¹⁾,

3) grūdų sampilas, šieno, šiaudų ir kitų žemės augmenų ištekliai, būtina reikalingasis ūkyje ateinančiam pasėliui ir maitinimui žmonių ir pašertei darbių gyvulių ligi naujo derliaus, ir

4) knygos, instrumentai ir padargai (inventorius), reikalingieji skolininkui kasdieniniuose jo profesijos amato arba verslo darbuose.

975. Kilnojamasis turtas, nurodytas pirmuose trijuose punktuose 974 straipsnio, turi būti parduotas skyrium nuo nekilnojamojo turto tuo tiktai atveju, kai jis gali būti atimtas nekenkiant ūkiui, arba kai paties to ūkio (nekilnojamojo turto) neleidžiama parduoti.

Žiūr. X t. 1 d. 1386 1396 str.

975¹ (—).

976. Išieškant iš vieno katro santuokininko (vyro ar žmonos), aprašomas ir parduodamas visas kilnojamasis turtas, esąs bendrame jų bute, išskyrus drabužius ir skalbinius antro santuokininko ir daiktus, kurių priklausomumas šiam antram santuokininkui būna paremtas tikrais įrodymais.

977. Skolininkas turi teisę reikalauti, kad kai kurie jo daiktai nebūtų areštuojami, jeigu kitų daiktų

¹⁾ Gyvas ūkio inventorius — žiūr. Napol. Kod. 524 str.

pagal padarytą įkainojimą pakanka išieškiniui atlyginti. Išieškotojas turi teisę, skolininkui pritariant, atleisti kai kuriuos daiktus nuo areštavimo ir pardavimo, nors kitų daiktų ir nepakaktų visam išieškiniui atlyginti.

978. Antstolis turi kviesti vietos policijos tarnautoją pabūti bededant areštą:

1) jeigu išlaukinės namų durys užrakintos ir atsisakoma jos atidaryti;

2) jeigu neatidaroma vidujinių gyvenamų namų durų, arba atsisakoma atraktinti užraktai uždarytų būstų, ir

3) jeigu areštavimas turto daromas nėsant vietoje pačio skolininko (palyg. su Obšč. Učrežd. Gub., 1892 m. 1., 634 str.).

Žiūr. TS 316 str.

979. Kai atvykęs uždėti areštą Antstolis randa turtą jau suareštuotą dėl kito išieškinių, tai jis, patikrinęs turtą su sudarytu pirmesniojo arešto apyrašu, deda areštą tiksliai daiktams, neištrauktiems į pirmesniąją apyrąšą; bet tokiu atsitikimu areštas nuimamas, tiksliai atlyginus abudu išieškinius arba sutinkant abiem išieškotojam.

Antroji skirtis

Kilnojamojo turto aprašymas.

980. Kilnojamojo turto apyraše turi būti įrašyta:

1) numeriai ant pridėtų areštuotiems daiktams kortelių (etikečių), ir

2) pavadinimas ir aprašymas kiekvieno areštuot-

to daikto ir, esant reikalui, nurodymas jų saiko, mato, svorio arba skaičiaus.

981. Aprašant brangiųjų metalų lydinius arba jų dirbinius nurodoma jų praba, jeigu ji žinoma.

982. Apyraše daiktų, papuoštų brangiaisiais akmenimis, nusakomas šių akmenų skaičius, dydis ir pavadinimas.

983. Knygų apyraše nusakoma veikalų antraštės, autorių vardai ir jų išleidimo laikas, jeigu tatai yra pažymėta antraštiniame lape, o taip pat jų tomų skaičius.

984. Paveikslų apyraše nurodomas jų dydis, turinys ir menininkų vardai bei pavardės, jeigu tatai žinoma.

985. Prekių apyraše, o taip pat prekių laikymo vietose (sandėliuose) sukrautų fabrikų bei gamyklų gaminių ir medžiagų apyraše, pažymima:

1) prekių laikymo vietų (sandėlių) numeriai arba ženklai, ir

2) pavadinimas bei aprašymas šiose vietose laikomų prekių.

986. Kredito įstaigų bilietų, obligacijų, akcijų ir panašių dokumentų apyraše pažymima skaičius, rūšis, nominalinė kaina ir jų numeriai. Patys dokumentai pristatomi teismui, jeigu areštuoto turto, pagal padarytą apyrašą, neužtenka išieškiniui atpildyti.

Žiūr. CPr 954, 1214 ir kiti str.

987. Laivo apyraše nurodoma, be jo dydžio, ilgis, ir plotis korpuso ir svarbiausių dalių, tonažas, kurį jis gali pakelti, miško medžiagos rūšis, iš kurios statytas, laivo prietaisai pagal jų pavadinimus ir kiekį; o jeigu žinoma, tai pažymima ir kada jis pastatytas.

988. Kilnojamojo turto apyraše skiriami nauji daiktai nuo vartotų, tinkami vartoti nuo netinkamų

989. Visais tais atvejais, kai būna rasti arba, Antstolio reikalavimu, būna pateikti faktūros, inventoriai, katalogai arba dar kitaip vadinami apyrašai prekių, knygų ir daiktų, naujas apyrašas nedaromas, bet tik sutikrinamas pirmykštis apyrašas su akivaizdoje esančiais daiktais. Šiame apyraše pažymimas perteklius ir nepriteklius daiktų pagal pirmykštį aprašymą.

990. Daiktai, dėl kurių priklausomumo pareiškia teisę trečiasis asmuo, įtraukiami į apyrašą su pastaba: kas pareiškė tą teisę, ir koku pagrindu (titulu).

Palyg. su CPR 1078 str.

991. Aprašytų daiktų skaičius, matas, saikas ar svoris išreiškiamas apyraše žodžiais ir skaitmenimis.

992. Apyrašas turi būti pervertas virvele ir suvirtintas Teismo Antstolio antspauda.

993. Apyrašas turi būti pažymėta jo sudarymo pradedamoji ir baigiamoji diena. Gale apyrašo nusakomos visos jame padarytos pataisos; bet paskutos daryti apyraše draudžiama.

994. Apyrašą pasirašo išieškotojas ir skolininkas, jeigu jie būna atvykę į aprašymo vietą, liudytojai, jei jie būna pakviesti, ir pats Antstolis. Jeigu apyrašo dėl kurios nors priežasties nepasirašo bet katra šalis arba liudytojai, tai apie tai daroma apyraše tam tikra pastaba.

995. Išieškotojas, skolininkas ir pakviestieji liudytojai gali reikšti Antstoliui savo pastabas dėl jo

sudaromojo apyrašo ir siūlyti reikalingų jų nuomone pakeitimų.

996. Antstolis, nepatenkinęs pareiškstų jam pastabų, turi, pastabų pareiškėjams reikalaujant, paaiškinti gale apyrašo, kodėl jis nepaisė tų pastabų.

997. Išieškotojui ar skolininkui reikalaujant, Antstolis turi išduoti už nustatytą mokestį apyrašo nuorašą, pervertą virvele ir sutvirtintą antspauda bei Antstolio parašu.

998. Sandėliams arba kitokioms prekių laikymo vietoms, o taip pat kiekvienam daiktui, nesukrautam į minėtas patalpas, Antstolis prideda savo antspaudą ir kortelę (etiketę), pažymėdamas daikto numerį pagal apyrašą. Be to, dalyvaujančiom aprašyme šalin suteikiama teisė pridėti aprašytiems daiktams ir savo antspaudas.

999. Išieškotojas ar skolininkas, neatvykęs į aprašymo vietą arba pasirašęs apyrašą be jokių pastabų, neturi paskiau teisės skųstis aprašymo neteisumu. Ši taisyklė netaikoma tam atsitikimui, kada greitai gendantis turtas buvo tuojau aprašytas, nelaukiant skolininko atvykimo.

Žiūr. CPr 945, 971, 1028 str.

Trečioji skirtis

Kilnojamojo turto kainojimas.

1000. Kilnojamas turtas įkainojamas jį beareštuojant ir jo kaina pažymima pačiame apyraše.

1001. Kiekvieno aprašytojo daikto kainą nustato išieškotojas, ar skolininkas, jeigu išieškotojas neat-

vyksta. Iškilus ginčui dėl įkainojimo, ginčą iškėlusį šalis turi teisę reikalauti, kad įkainojimą padarytų ekspertai, betgi ji turi apsiimti pati mokėti ekspertų išlaidas.

(Žiūr. CPr 529 — 532, 864 str.).

Surašomieji daiktai įkainojami CPr 1001 str. tvarka kiekvienoj byloj savarankiškai (spr. 1929. I. 10 d. B. Padvilkio b.).

1002. Ekspertai turtui įkainoti skiriami abišaliu išieškotojo ir skolininko susitarimu, o jiems neatvykus arba nesusitarus dėl bet kurios priežasties, — Antstolio nuožiūra.

Žiūr. CPr 514, 519 ir t. t.

1003. Ekspertai neprisaikinami.

1004. Komandiruoti ekspertus, neatvykusius pirmuoju šaukimu, Antstolis prašo artimiausią jų vyresnybę.

1005. Asmenys, kviečiami įkainojimo ekspertų daryti, už vengimą šios pareigos be pateisinamų priežasčių traukiami atsakomybėn iš Baudžiamo Statuto 138 straipsnio (1903 m. l.).

1006. Ekspertų atlyginimo kiekiiui nustatyti vietos apskrities valdyba ¹⁾ sudaro kiekvienam trimečiui tam tikras taisykles, Vidaus Reikalų Ministerio tvirtinamas, susitarus su Teisingumo ir Finansų Ministeriais. Šios taisyklės publikuojamos visuomenei žinoti.

¹⁾ Rusų tekste — „vietos gubernijos vyresnybė“.

1007. Kai rašytine bylininkų sutartimi būna numatyti tam tikri kainotojai, tai jie reikale ir kviečiami įkainojimo daryt.

1008. Įkainotieji pačioje rašytinėje sutartyje daiktai iš naujo nekainojami.

Ketvirtoji skirtis

Areštuoto turto saugojimas.

1009. Areštuotas turtas įduodamas saugotojui sergėti arba nugabenamas į tam tikras patalpas.

1010. Saugotojas paskiriamas abišaliu išieško tojo ir skolininko susitarimu, o jeigu jie nesusitaria tai Antstolio nuožiūra.

1011. Antstolis turi paskirti saugotojais pasiturinčius asmenis ir pirmoje eilėje tuos, kurie apsiims saugoti turtą jo neperkeldami.

1012. Antstolis negali skirti saugotoju be abiejų šalių raštu išreikšto sutikimo:

1) to, kam įstatymu ¹⁾ neleidžiama būti liudytoju (a);

2) savo žmonos, giminaičių ir genčių ligi **antro** laipsnio imtinai (b), ir

3) išieškotojo, skolininko, jų vyro ar žmonos, namiškių, giminaičių tiesioginės eilės visų laipsnių, o šalutinės — **antrojo** laipsnio giminaičių ir genčių ligi **antrojo** laipsnio imtinai, nebent niekas kitas neapsimtytų turto saugoti (c).

¹⁾ Žiūr. CPr 371, 372 str.

1013. Asmeniui, paskirtam saugotoju, duodamas areštuoto turto apyrašo nuorašas, apie kurio gavimą jis pasirašo apyrašo originale.

1014. Saugotojas gauna atlyginimą už saugojimą pagal abišalį jo susitarimą su skolininku ir išieškotoju; o jeigu šiuo reikalu nesusitariama, tai to atlyginimo suma nustatoma tam tikromis taisyklėmis.

1015. Taisyklės atlyginimo už sugojimą sudaro kiekvienam trimečiui vietos apskrities valdyba²⁾, o tvirtina Vidaus Reikalų Ministeris, susitaręs su Teisingumo ir Finansų Ministeriais, ir publikuoja jas visuomenei žinoti.

1016. Saugotojas neturi teisės naudotis pavestu jam saugoti turtu ir neturi jo atiduoti kitam, bet privalo saugiai išlaikyti jį visą sveiką, nes kitaip jis negauna atlyginimo už saugojimą ir iš jo išieškomi nuostoliai.

1017. Už pavesto saugoti turto išiekvojimą saugotojas, be nustatyto pirmesniu (1016) straipsniu išieškinio, atsako iš baudžiamųjų įstatymų (Baudž. Statuto 574 str.).

1018. Saugotojas privalo duoti apyskaitą pelno, gaunamo iš saugomojo areštuoto turto.

1019. Paskyrimas naujo saugotojo ir perdavimas jam areštuotojo turto daromas einant taisyklėmis, nustatytomis pirmesniuose (1010 — 1018) straipsniuose.

1020. Išlaidos už parduoto turto saugojimą atskaitomos ir sumokamos iš gautosios pardavus turtą sumos.

Žiūr. CPr. 1057, 1060, 1066 str.

²⁾ Rusų tekste: „vietos gubernijos vyresnybė“.

Penktoji skirtis

Areštuoto turto pardavimas.

1021. Bebaigiant turto aprašymą ir įkainojimą, išieškotojas ir skolininkas turi pareikšti Antstoliui apie jų pasirinktą abišaliu susitarimu varžytynių vietą ir laiką turtui parduoti. Jeigu skolininkas ir išieškotojas tuo reikalu nesusitaria arba nieko nepareikia, tai varžytynių vietą ir laiką skiria Antstolis, vadovaudamasis išdėstytomis po šio einančiuose straipsniuose taisyklėmis.

I. Kilnojamojo turto varžytynių vieta ir jį parduodantieji valdžios organai.

1022. Turtui parduoti varžytynių vieta ir diena Antstolio pažymima pačiame apyraše.

1023. Kilnojamojo turto pardavimas atliekamas apylinkės vietose, kurias **kasmet** nuskiria tam reikalui vietinė apskrities valdyba ¹⁾.

1024. Kilnojamasis turtas, kuris nervežti būtų sunku arba sudarytų žymių išlaidų, parduodamas jo saugojimo vietoje.

1025. Saugomam ligi varžytynių turtui sukrauti ir pačioms varžytynėms atlikti gali būti skiriamos arba samdomos reikiamos patalpos (būstai).

Žiūr. CPr 1009, 1023 str.

¹⁾ Rusų tekste — „vietos gubernijos vyresnybė“.

1026. Varžytynės turtui parduoti atlieka Antstolis viešai, dalyvaujant policijos arba valsčiaus valdybos atstovui.

Žiūr. TS 310, 311 str.

1027. Dieną varžytynėms nuskiria Antstolis, atsižvelgdamas į parduodamo turto kiekį ir kokybę, ne anksčiau kaip **septynios dienos** ir ne vėliau kaip **šešios savaitės** nuo tos dienos, kada būna pabaigtas turto aprašymas ir įkainojimas.

1028. Varžytynės parduoti greitai gendantiems daiktams arba tokiems daiktams, kuriems saugoti reikia žymių neatatinkančių turto vertybę išlaidų, gali būti skiriamos trumpesniu laku.

1029. Atidėti varžytynės leidžiama tik tai pritariant visiems kreditoriams, nukreipusiems išieškojimą į aprašytąjį turtą.

III. Skelbimas varžytynių kilnojamam turtui parduoti.

1030. Apie varžytynės apskelbiama Antstolio skelbimais, kuriuose pažymima: parduodamieji daiktai, vieta, diena ir valanda ¹⁾, turto valdytojo ²⁾ vardas bei pavardė ir suma, kuria turtas įkainotas varžytynėms ³⁾. Daiktai skelbimuose pažymimi bendru pavadinimu, atatinkančiu daiktų rūšį, smulkiai jų neįsvardijant.

¹⁾ Žiūr. 1047 str.

²⁾ Reikia suprasti „savininko arba skolininko“.

³⁾ „Ir Antstolio parašas“.

1031. Skelbimai išlipinami bent prieš **savaite**, o 1028 straipsnyje nurodytu atsitikimu ne vėliau kaip **vieną dieną** prieš varžytynes, prie policijos namų, rinkose ir kitose panašiose viešose vietose tos teismo nuovados, kurioje varžytynės vyks.

1032. Skelbimai apie barkų, luotų ir kitokių laivų pardavimą išlipinami prieplaukoje ir parduodamuose laivuose.

1033. Apie varžytynes turto, įkainoto daugiau kaip **vieną tūkstantį** (1000) litų, tokiam mieste arba apskrityje, kur leidžiamos vietos vyriausybės žinios, be minėtų skelbimų, dar publikuojama šiose žiniuose.

Pastaba (—).

Žiūr. išaišk. po 857 str.

1034. Publikacijos turinyje turi būti pasakyta visa tai, kas ir išlipinamuose skelbimuose. Ši publikacija spausdinama vietos vyriausybės žiniose tik vieną kartą.

1035. Vietos vyriausybės žinių redakcija turi tuojau po išspausdinimo pasiųsti atatinkamam Antstoliui **vieną egzempliorių** to numerio, kuriame išspausdinta publikacija. Tas žinių numeris laikomas varžytynių byloje.

1036. Apie padarytuosius skelbimus ir publikaciją Antstolis pažymi žurnale.

1037. Tiek išieškotojas, tiek ir skolininkas turi teisę, nepareinamai nuo Antstolio daromų skelbimų ir publikacijos, skelbti laikraščiuose Antstolio sudarytus varžytynių skelbimus, — kiekvienas savo lėšomis.

1038. Kai būna pakeista skirtoji turtui parduoti varžytynių diena ar vieta, teismo įsakymu arba šalių susitarimu, tai Antstolis turi iš naujo daryti varžytynių skelbimą bei publikaciją ir apie tai užrašyti žurnale.

1039. Skelbimuose apie varžytynių atšaukimą rašoma, kad **tokio ir tokio** turto pardavimas, paskirtas **tokią ir tokią** dieną, atšaukiamas dėl **tokios ir tokios** priežasties.

IV. Daiktai, parduotini varžytynių keliu su tam tikromis sąlygomis.

1040. Įgijimas varžytynių keliu literatūrinio, muzikalinio, meninio arba fotografinio kūrinio neteikia pirkikui autoriaus teisės šiam kūriniiui.

1041. Kūriniai ir vertimai, tiek rankraštiniai, tiek ir spausdintiniai, bet dar nepaleisti apyvarton paties kūrėjo arba vertėjo, negali būti parduoti varžytynių keliu nei prie gyvos kūrėjo ar vertėjo galvos, be paties autoriaus sutikimo tatai daryti, nei po jo mirties — be jo įpėdinių sutikimo.

Žiūr. X t. 1 d. 695⁹, 695¹⁰, 695¹¹, 695³⁸ str.

1042. Rankraščiai, įgytieji išleisti juos spaudon, o taip pat ir teisė juos išspausdinti, parduodami ne kitaip, kaip tik su pasižadėjimu išpildyti visas sąlygas, sulygąsias jų pirmesniojo savininko.

Žiūr. X t. 1 d. 695⁸, 695¹⁰, 695²⁰ str.

1043. Altorėliai (šventieji paveikslai) išvien su nenuimtais jų aprėdais, apdaraais ir kitokiais pa

puošalais negali būti parduodami varžytynių keliu, bet atiduodami išieškotojui, geruoju susitarus su skolininku arba jo giminaičiais. Kai geruoju nesusitariama, o taip pat kai išieškotojas yra kitatikis, tai altorėliai (šventieji paveikslai) išvien su apdais atiduodami artimiausiai parapijos bažnyčiai be jokio už tai atlyginimo kreditoriams. Jeigu skolininkas kitokio turto neturi, bet jei jo skola būna aptikrinta laiduotojų, tai altorėliai (šventieji paveikslai) atiduodami išieškotojui abišaliu susitarimu ne su skolininku arba jo giminaičiais, o su tos skolos laiduotojais; jeigu su laiduotojais dėl to nesusitariama, tai altorėliai atiduodami bažnyčiai, o skola išieškoma iš laiduotojų.

Žiūr. CPr 973 str. 5 p.

1044. Metaliniai dirbiniai apdarų, aptaisų ir kitų puošmenų, nuimtų nuo altorėlių (šventųjų paveikslų), leidžiama paversti lydiniais, o puošmenos iš akmenų arba perlų išimti, ir paskiau viena ir kita parduoti. Panašiu būdu reikia daryti su šitais daiktais ir tuo atsitikimu, kada jie tikrai prirengti altorėliui puošti, bet nebuvo ant jo uždėti.

1044¹. Parduodant varžytynių keliu brangiųjų metalų dirbinius laikomasi taisyklių, išdėstytų Pramonės Įstatų (1912 m. l.) 520 ir 521 straipsniuose.

V. Varžytynių tvarka.

1045. Teismo Antstolis, padaręs, kada reikia, žygius apie areštuoto turto atgabenimą į pardavimo vietą, sutikrina turtą su apyrašu ir jį priėmęs išduoda saugotojui raštelį.

1046. Varžytynėms paskirtomis dienomis leidžiama visiems, kas tik nori, apžiūrinėti parduodamus daiktus.

1047. Pardavimas turi prasidėti **dešimtą valandą** ryto ir negali trukti vėliau, kaip ligi šeštos valandos popiet.

1048. Jeigu **dešimtą valandą** neatvyksta niekas norinčių pirkti turtą varžytynių keliu, arba atvyksta tik **vienas**, tai daras pardavimą Antstolis turi laukti atvykstančių į varžytynes ligi **dvių valandų** popiet; jeigu **dvyliką valandą** atvyksta ne mažiau kaip **du** žmonės, norintieji varžytynių keliu pirkti turtą, tai, jiems reikalaujant, Antstolis pradeda varžytynes.

Žiūr. CPr 1062 str. 1 p. ir 1170 str. 1 p.

1049. Viena diena nepabaigtas turto pardavimas tęsiamas rytojaus dieną ir toliau, ligi bus pabaigtas.

1050. Dėl pardavimo patogumo Antstolis gali suskirstyti turtą į parduodamų daiktų partijas.

Žiūr. CPr 1052 str.

1051. Išieškotojas gali pirkti turtą varžytynių keliu bendra tvarka; bet skolininkas, jo globėjas, ar asmuo, dalyvavęs turto apyrašo sudaryme arba daras jo pardavimą, o taip pat policijos arba valdžios valdybos paskirtas varžytynėms atstovas, neturi teisės pirkti parduodamojo per varžytynes turto

1052. Turto valdytoji¹⁾, esančiam prie parda-

¹⁾ Reikia suprasti „skolininkui arba turto savininkui ar jo įgaliotam atstovui“.

vimo, leidžiama reikalauti, kad vieni ar kiti daiktai būtų parduodami pirma kitų.

1053. Pradėjęs varžytynes, Antstolis skelbia kiekvieno daikto kainą, nustatytą įkainojimo keliu, ir klausia: „**kas daugiau?**“ Besivaržančiųjų siūlomas kainas Antstolis skelbia žodžiu, kol užkėlimai būna siūlomi.

1054. Užkėlimų siūlymams pasibaigus, Antstolis taria **tris** sykius žodžius: „**niekas daugiau?**“ ir, jeigu po **trečiojo** sykio niekas daugiau nepasiūlo, tai suduoda plaktuku, ir po to siūlomi užkėlimai jau nebepriimami.

1055. Parduodamieji daiktai tenka pasiūliusiam aukščiausią kainą.

1056. Antstolio žurnale įrašoma:

- 1) pardavimo diena;
- 2) parduodamojo daikto numeris pagal apyrašą;
- 3) aukščiausia pasiūlytoji per varžytynes kaina;
- 4) pirkiko vardas ir pavardė rašoma jo paties ranka, o jeigu jis beraštis — jo įtikėto asmens ranka, ir

5) ar dalyvavo prie pardavimo skolininkas arba jį atstojęs asmuo.

VI. Varžytynių padariniai.

1057. Pirkikas tučtuojau po varžytynių įmoka ne mažiau kaip **penktą dalį** jo pasiūlytos aukščiausios kainos. Likusią sumą jis turi sumokėti grynais pinigais ne vėliau kaip dvyliką valandą rytojaus dienos.

Žiūr. CPr 1062, 1067, 1166 str.

1058. Turtas atiduodamas pirkikams tikslai gavus iš jų visą pasiūlytą per varžytynes sumą.

1059. Jeigu suma, gautoji už parduotą turto dalį, atpildo visą išieškinį ir padarytąsias bevykdant sprendimą išlaidas, tai likusieji daiktai neparduodami ir sugražinami jų valdytojui (savininkui).

1060. Iš gautos už parduotąjį turtą sumos visų pirma atpildomos turto areštavimo, saugojimo ir pardavimo išlaidos, o likusioji po to suma eina vykdomiems išieškiniams atlyginti.

1061. Parduotieji varžytynių keliu daiktai kiekvienu atveju turi atitekti pirkikui.

Žiūr. CPr 1069 str.

VII. Neįvykusios ir negaliojančios varžytynės.

1062. Varžytynės pripažįstamos neįvykusiomis:

1) jeigu neatvyksta norinčiųjų varžytis, arba atvyksta tik **vienas**;

2) jeigu iš atvykusiųjų niekas nekelia nustatytos kainos;

3) jeigu pasibaigus varžytynėms pirkikas, įmokėjęs rankpinigius, nesumoka laiku likusios sumos.

1063. Kai varžytynės neįvyksta todėl, kad neatvyko norinčiųjų to turto pirkti varžytynių keliu, tai čia pat esantiems skolininko kreditoriams leidžiama dauguma balsų, proporcingai jų išieškinų sumoms, prašyti naujas varžytynes daryti arba atiduoti jiems neparduotąjį turtą į skolą sulig įkainotąja suma.

Žiūr. CPr 1062 str. 1 p., 1171 str.

1064. Teisė paimiti turtą sau priklauso ypač tam kreditoriui, kurio prašymu buvo uždėtas areštas, o paskiau tam, kurio išieškinys didesnis.

1065. Turtas, neparduotas per antras varžytynes ir kreditorių nepaimtas sau į skolą, atleidžiamas nuo arešto, o kreditoriams leidžiama nukreipti išieškojimą į kitą skolininkui priklausantį turtą.

Žiūr. CPr 1063 1070 str.

1066. Numatytu pirmesniame (1065) straipsnyje atsitikimu turto areštavimo, saugojimo ir pardavimo išlaidos imamos iš išieškotojo, uždėjusio areštą, arba iš kreditorių, reikalavusių antrų varžytynių, kai jie atsisako neparduotąjį turtą paimiti sau į skolą.

1067. Išieškotojas turi teisę prašyti iš naujo varžytynės daryti, jeigu pirkikas, įmokėjęs rankpinigius, likusiųjų pinigų laiku nesumoka (1057 str.). Tuo atveju rankpinigiai eina į bendrą gaunamąją už turtą sumą.

1068. Iš naujo varžytynės gali būti skiriamos bendra tvarka:

1) kai visas įkeistasis turtas¹⁾ būna prieš įkaitinės skolos mokėjimo terminą paskirtas parduoti įkeitėjo kreditoriams²⁾ reikalaujant, ir aukščiausia pasiūlytoji per varžytynes suma būna mažesnė negu ta suma, kiek pridera gauti įkaito laikytojui (įkaitininkui), ir

¹⁾ tiek kilnojamas, tiek ir nekilnojamas — CPr 1187 str.

²⁾ asmeniškiems (neįkaitinių paskolų) kreditoriams reikalaujant.

2) kai įkaito laikytojas²⁾ nepanori paimti sau turto į skolą.

Žiūr. 1065, 1187 str.; X t. 1 d. 1649—1653, 1676—1678 str.

1069. Varžytynės pripažįstamos negaliojančiomis, jeigu turtą nuperka asmuo, neturintis pagal 1051 straipsnį teisės turto pirkti per varžytynes.

Tuo atveju pirkiko įmokėtieji pinigai eina išieškomoms iš parduotojo turto skoloms mokėti, o pats turtas, kreditoriams vėl pareikalavus, gali būti iš naujo parduodamas varžytynių keliu.

1070. Iš naujo varžytynės skiriamos nekartojant įkainojimo ir daromos pirmoms varžytynėms nustatytomis taisyklėmis su tuo tik skirtumu, kad per antras varžytynes turtas gali būti parduodamas ir už mažiau, kaip kad įkainotas buvo.

Šeštoji skirtis

Išieškojimo kreipimas į procentinius popierius, akcijas ir obligacijas³⁾.

1071 panaikintas.

1072. Valstybės procentiniai popieriai, o taip pat akcijos ir obligacijos privatinių bendrovių, atiduodami išieškotojui sulig kaina, abišaliu susitarimu tarp jo ir skolininko sulygtąja; jeigu susitarimas neįvyksta, tai tąja kaina, kuria toki vertybiniai popie-

²⁾ tiek kilnojamą, tiek nekilnojamą turto įkaito laikytojas (įkaitininkas) — CPr 1187 str.

³⁾ žiūr. CPr 986, 1082 str.

riai buvo faktinai parduoti pagal paskutinį paskelbtą Kauno biržoj kursą ir jau gautas teismo būstinės mieste žinias.

1073. Jeigu atvyksta asmuo, siūlęs už minėtus vertybinius popierius aukštesnę kainą ir tučtuojau duodas už norimus pirkti popierius pinigus, o išieškotojas nesutinka tų popierių imti sau į skolą sulig ta aukščiausia kaina, tai vertybiniai popieriai perleidžiami atvykusiam pirkikui, o išieškotojas atlyginamas gautais pinigais.

1074. Jeigu išieškotojas nesutinka imti valstybės procentinių popierių, akcijų ir obligacijų nustatytą išdėstytais 1072 straipsnyje pagrindais kainą, ir nesiranda siūlančio aukštesnę kainą, arba jei išieškotojas ir skolininkas nesusitaria dėl jų kainos, o teismas neturėtų žinių apie biržos kainą areštuotų procentinių popierių, akcijų ar obligacijų, tai tie vertybiniai popieriai siunčiami parduoti Kauno biržos makleriui, kuris pasilakęs pardavimo išlaidas, o taip pat jam priskaitomus pagal įstatymą kurtažo ir priderančius už persiuntimą pinigus, likusią gautą sumą siunčia teismui.

Ziūr. CPr 1553 str.

1075. Reikalaujamieji paprastąja tvarka perleisti vertybiniams popieriams formalumai pakeičiami tuo būdu, kad teismas, perduodamas skolininko turimus procentinius popierius, akcijas ar obligacijas išieškotojui arba siųsdamas makleriui parduoti, prideda savo liudymą, tiksliai jame pažymėdamas vertybinių popierių numerius, apie tai, kad vertybiniai popieriai, vykdant teismo sprendimą, atiteko išieško-

tojo nuosavybėn, ar kad jie siunčiami makleriui perduoti, ir kad makleriui pavedama perduoti šis liudymas tam asmeniui, kuriam jis parduos vertybinius popierius, ir pažymėti to jų įgijėjo vardą bei pavardę pačiame perduodamame liudyme.

1076. Siunčiant vertybinius popierius Kauno biržos makleriui, kiekvienai tam tikrų popierių rūšiai pridedama po vieną liudymą, jeigu bendra kiekvienos popierių rūšies vertė yra ne didesnė kaip **dešimt tūkstančių** litų; kitokiu atveju tie popieriai, jeigu galima, suskirstomi partijomis, iš kurių kiekviena turi nesudaryti daugiau kaip **dešimt tūkstančių** litų nominaline kaina, ir kiekvienai partijai pridedamas atskiras liudymas.

1077. Pateikiant, kur reikia, procentinius popierius, akcijas ar obligacijas perrašyti įgijėjo vardu, išduotas, einant 1075 straipsniu, teismo liudymas atstoja visus reikalaujamus valstybinių procentinių popierių nuostatais ir bendrovių įstatais formalumus šiems popieriams pereiti jų įgijėjų nuosavybėn.

Septintoji skirtis.

Išieškojimo kreipimas į kapitalus arba į kitą kilnojamąjį skolininko turtą, esančius trečiojo asmens žinioje (dispozicijoje).

1078. Uždėjimas arešto skolininko kapitalams ar kilnojamajam turtui, esantiems trečiojo asmens žinioje, arba skolininkui priklausančioms gauti iš trečiojo asmens sumoms, atliekamas išdėstyta 631

—640 straipsniuose tvarka su šiomis tiktais išimtimis:

1) trečiajam asmeniui Antstolis pristato raginimą, kuriame pažymima, kada išsiųstas skolininkui vykdytinis raginimas, ir prideda raštelį pažadėjimui duoti;

2) tretieji asmenys, gavę minėtąjį raginimą, privalo visą atsakovui priklausantį iš jų gauti turtą perduoti Antstoliui, vykdančiam sprendimą, arba vietos Apygardos Teismui.

Pastaba: Pensijos, pašalpos ir kitoki išmokėjimai, skirtieji remiantis Taisyklėmis apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais fabriku, gamyklų ir kitokių pramonės įmonių darbininkų bei tarnautojų, o taip pat ir jų šeimų narių, negali būti imami valdžios įstaigų ir privačių asmenų išieškiniams, nesumokėtiems minėtų šelpiamųjų darbininkų arba tarnautojų ir jų šeimų.

Aštuntoji skirtis

Išieškojimo kreipimas į skolininko kapitalus, esančius vyriausybės arba teismo ar kredito įstaigose.

1079. Kai išieškotojas nurodo esančius bet kurioje vyriausybės ar teismo įstaigoje skolininko kapitalus arba jam priklausančius iš tenai gauti pinigų išmokėsius, tai Antstolis įteikia tai įstaigai vykdomąjį raštą, pažymėjęs jame, kada išsiųstas skolininkui vykdytinis raginimas.

1080. Išieškotojas, ligi dar nepradėtas vykdyti, gali ir pats kreiptis į vyriausybės ar teismo

įstaigą su prašymu daryti išieškojimą iš esančiųjų toje įstaigoje skolininko kapitalų arba iš priklausančių jam gauti iš tenai išmokesnių; prie prašymo jis turi pridėti vykdomojo rašto originalą ir Antstolio pažymėjimą, kad skolininkui yra pasiūstas vykdytinis raginimas.

1081. Valdžios įstaiga, kurioje yra skolininko kapitalas arba iš kurios šiajam turėtų būti išmokami pinigai, nuo vykdomojo rašto gavimo dienos turi veikti pagal 633 ir 1078 straipsnių reikalavimus.

1082. Gavusi keletą reikalavimų, nukreiptų į skolininko kapitalus arba į jam priklausančius gauti išmokesnius, daugiau negu **vienam** išieškiniui atpildyti, vyriausybės arba teismo įstaiga, kurios žinioje tie kapitalai yra, arba iš kurios priklauso skolininkui gauti pinigų išmokesniai, visas priklausančias skolininkui gauti sumas siūncia vietos Apygardos Teismui.

1083. Jeigu beareštuojant skolininko turta, teismui būna pateikti kredito įstaigų bilietai priklausantiems skolininkui kapitalams, ir teismo pašauktas skolininkas skirtu laiku nepadeda juose perduotinio įrašo, tai teismas, padaręs apie tai bilietuose įrašą, reikalauja iš kredito įstaigos atsiųsti išieškotiną sumą iš pažymėto bilietuose kapitalo; o jeigu išieškojami suma yra lygi sumai, priskaitomai pagal bilietus, atiduoda pačius bilietus išieškotojui, padaręs juose perduotinį įrašą, kuriuo pasiremamos kredito įstaigos privalo išdavinėti išieškotojui priklausančius pagal tuos bilietus kapitalus.

Pastaba: Išimtys iš taisyklių apie kreipimą išieškojimo į skolininkų sumas, esančias vyriausybės arba teismo, ar kredito įstaigoje, arba į

išmokėtinus sakytų įstaigų skolininkams pinigų, nustatomos atatinkamuose iš priklausomybės Įstatuose, Nuostatuose, Statutuose ir įstatymų numatytoje taisyklėse.

Žiūr. Taupomųjų Valst. Kasų įst. § 3, V. Ž. Nr. 11; Akcinių bankų įst. § 13, 17 20, V. Ž. Nr. 190.

Devintoji skirtis

Kreipimas išieškojimo į algą ir kitokį gaunamąjį tarnautojo atlyginimą.

1084. Areštas algai ir kitokiam skolininko gaunamajam atlyginimui dedamas laikantis nustatytų 1079—1082 straipsniuose taisyklių.

1085. Atskaitymus skolai atpildyti daro tiesioginė skolininko vyresnybė iš jo gaunamo atlyginimo¹⁾: algos, visokių pridėtinių prie jos įvairiais pavadinimais sumų, butpinigių ir maistpinigių, nuomų, pensijų, kartinių piniginių dovanų ir visokių skolininkui teikiamų arba skiriamų išmokėjimų.

1086. Iš visų atlyginimo dalių, pirmesniame (1085) straipsnyje išvardytų, išieškotojo reikalaujantiems išieškiniams atpildyti daromi atskaitymai šitokiu pagrindu:

1) iš tarnautojo, gaunančio per metus ligi dviejų tūkstančių penkių šimtų litų imtinai, atskaitoma,

¹⁾ Atskaitymai iš privatinų įstaigų tarnautojų arba šiaip jau tarnų ar darbininkų daromi 1078 str. numatyta tvarka ir Pram. Įst. 100 str. ar Pram. Darb. Įst. 57 str. (XI t. 2 d. 1913 m. I.)

jeigu jis nevedęs — **vienas trečdalis**, o jeigu jis vedęs arba našlys, bet turi vaikų — **vienas ketvirtadalis** visos atlyginimo sumos, gaunamos per metus iš Valstybės Išdo;

2) iš tarnautojo, gaunančio daugiau kaip **du tūkstančius penkis šimtus** litų, bet ne daugiau kaip **penkis tūkstančius** litų per metus, nevedusio — **du penktadaliai**, vedusio arba našlio, bet turinčio vaikų, — **vienas trečdalis** visos gaunamos atlyginimo sumos, ir

3) iš tarnautojo, gaunančio daugiau kaip **penkis tūkstančius** litų per metus, nevedusio — **pusė**, vedusio arba našlio, bet turinčio vaikų, — **du penktadaliai** visos atlyginimo sumos, gaunamos per metus iš Valstybės Išdo.

Tačiau, jeigu skolininko žmona arba vaikai turi nuosavą, pakankamą jų gyvenimo būtiniesiems reikams turtą, arba patys gauna tam tikrą, skyrium nuo vyro ar tėvo, išlaikymą, tai atskaitymai iš skolininko gaunamo atlyginimo daromi tuo pačiu pagrindu, kaip kad iš tarnautojo nevedusio arba neturinčio vaikų našlio.

1087. Atskaitymai už skolas ir išieškinius nedaromi:

1) iš pensijų, duodamų sužeistiesiems;

2) iš pašalpų, paskirtų skolininkui tėvų, žmonos ar vaikų laidotuviems, arba nukentėjusiems nuo gaisro, potvynio ar kitų nelaimingų įvykių, o taip pat iš pašalpų, duodamų tarnautojui gydytis jam pačiam arba jo šeimos nariui, ir

3) iš sumų, duodamų kelionei tarnybos reikais.

Pastaba (—).

1088. Atlyginti Valstybės Įždo išieškiniui, kreip-
tinam į mirusį tarnautoją, kuris nepaliko turto, su-
laikomas **trečdalis** pensijos skirtos to mirusiojo tar-
nautojo žmonai.

1089, 1090 (—).

Dešimtoji skirtis.

**Bylosena atskirais sprendimo vykdymo dalykais ir
ginčai, kreipiant išieškojimus į kilnojamąjį turtą.**

1091. Antstolis neturi teisės stabdyti turto are-
štavimo dėl skolininko arba trečiųjų asmenų priešta-
ravimo, kad skolininko turimas kilnojamasis turtas
nėra jo nuosavybė, nebent tegali sustabdyti tada, kai
jau būna įmokėta visa išieškotina suma, arba kai išieš-
kotojas sutinka sustabdyti areštavimą.

1092. Asmuo, reiškias pretenzijų, kad jam pri-
klauso kokio nors teisė aprašytajam turtui arba da-
liai jo, norėdamas sulaukyti skirtas tam turtui par-
duoti varžytynes arba gautų už parduotąjį turtą pi-
nigų išdavimą, turi pareikšti ieškinį teisme tos vie-
tos, kur turtui buvo uždėtas areštas.

Dėl šio ieškinių šaukiami teisman skolininkas ir
išieškotojas.

Plg. CPr 1197 str. ir X t. 1 d. 534 str.

1) Einant CPr 1092 str., asmuo kuris pripažįsta, jog ap-
rašytas turtas arba jo dalis jam priklauso, gali jį išgauti tikslai
pareikšdamas ieškinį kreditoriui ir skolininkui (317/25).

2) Byloj, iškeltoj CPr 1092 str. tvarka, skolintojui ir skolininkui, kurioj ieškinio pagrindan deda tvirtinį pardavimo aktą ieškovas — trečiasis asmuo, norėdamas išgauti surašytą skolininko turtą, gali skolintojas atsikirsti, jog tas aktas yra niekingas dėl jo neteisėtumo, numatyto X t. 1 d. 1529 str. būtent dėl to akto neteisėto tikslo būsimam skolos išmokėjimui išvengti, — ir nepareikšdamas priešieškinio arba atskiro ieškinio; nėra įstatymo, kuris skolintojui draustų ginti savo teisę atsikirtimo keliu (spr. 1929—I—10 d. B. Padvilkio b.).

žiūr. išaišk. po 106 str.

1093. Ieškinio pareiškimu sustabdomos ginčijamo kilnojamojo turto varžytynės tiktai tuo atsitikimu, kai teismas, kuriam ieškinys būna dėl to pareikštas, nutaria uždėti ginčijamam turtui areštą, einant ieškinių aptikrinimo taisyklėmis.

Penktas skyrius

Apie išieškojimo kreipimą į nekilnojamąjį turtą.

1094. Nekilnojamas turtas aprašomas, kainojamas ir parduodamas vadovaujantis taisyklėmis, išdėstytomis 978, 991 — 997, 999, 1003 — 1008, 1029, 1034 — 1039, 1047 — 1049, 1051, 1064 ir 1069 straipsniuose.

Ypatingos taisyklės, specialiai nekilnojamąjį turtą liečiančios, išdėstytos po šio einančiuose straipsniuose.

1094¹ (—).

Pirmoji skirtis

Bendros taisyklės.

1095. Kai išieškotojas nukreipia išieškojamą į nekilnojamąjį turtą, tai siunčiamame skolininkui vykdytiniame raginime pažymima, kad nesumokėjus skolos per **du mėnesius** nuo raginimo įteikimo dienos, bus aprašomas ir parduodamas raginime nurodytas nekilnojamas jo turtas.

1096. Sykiu su pasiuntimu skolininkui vykdytiniuo raginimo kreditoriaus nurodytam skolininko turtui uždedamas teismo nutarimu draudimas.

Žiūr. CPr 1557, 1559 str.

1096¹ (—).

1097. Po vykdytinio raginimo gavimo skolininkui draudžiama baudžiamąja ir civiline atsakomybe iš įstatymų:

1) perleisti šį turtą, išskyrus nurodytąjį 1098 straipsnyje atsitikimą, ir

2) kirsti jo mišką, išskyrus kiekį, būtinai reikalingą suvartoti ūkyje, ir aplanai perleisti kam kitam arba bet kaip naikinti tokius daiktus, kurie pagal įstatymus laikomi nekilnojamojo turto priklausiniu.

Žiūr. CPr 610, 1100, 1110 str.; BS 593 str. ir X t. 1 d. 1415 str..

1098. Nuo numatyto 1095 straipsnyje laiko ligi turtui parduoti varžytynių dienos, skolininkas turi teisę parduoti ar įkeisti visą arba dalį to turto, bet reikalaujama, kad, ligi sudarymo turto pardavimo arba įkeitimo tvirtinio akto, būtų įmokėta vietiniam

Apygardos Teismui, kur tas turtas yra, pakankama suma vykdomam išieškiniui atlyginti.

Žiūr. X t. 1 d. 1456, 1457, 1630, 1631 str.

1099. Skolininko turto sutartys, sudarytosios ligi gavimo vykdytinio raginimo apie išieškojimo kreipimą į nekilnojamąjį turtą, galioja ligi pažymėto jose laiko.

Žiūr. X t. 1 d. 521, 1259, 1528 1529, 1692, 1703 str.

1100. Sutartys dėl turto, skolininko sudarytosios po gavimo vykdytinio raginimo, gali būti teismo panaikintos, prašant išieškotojui, o kai turtas būna jau parduotas varžytyniu keliu — pirkikui prašant, jeigu tos sutartys kenkia bet katro jų interesams.

Žiūr. X t. 1 d. 1529 str. 2 p.

Antroji skirtis

Nekilnojamojo turto aprašymas.

1101. Pasibaigus nustatytam 1095 straipsny laikotarpiui, Antstolis ima, išieškotojui reikalaujant, aprašinėti turtą.

1102. Apie dieną, kurią bus pradedamas aprašymas, skolininkui pranešama raginimu.

1103. Apyraše turi būti įrašyta:

1) vykdomasis raštas, kuriuo remiantis daromas išieškojimas;

2) vieta, kur turtas yra, būtent, kurioje apskri-

tyje ir taikos teismo nuovadoje, arba kuriame mieste, kvartale ir gatvėje ir kuriuo numeriu pažymėtas;

3) iš kokių dalių jis susideda, pažymint tiek viso nekilnojamojo turto, tiek ir atskirų jo dalių pavadinimus;

4) kam priklauso aprašomasis turtas, ar nėra jis bendrai valdomas su kuo nors ir kokia teise, ar jis neįkeistas ir kokiai būtent sumai įskolinatas;

5) kokių aktu turtas atiteko skolininkui, jeigu tatai galima matyti iš jo pateiktų dokumentų (a), ir

6) aprašomojo turto įstatyminis įkainojimas pripažinimo mokesčiams apskaičiuoti (b).

1104. Apyraše nurodoma:

1) žemės ūkio sienos ir gretimų žemių valdytojų (savininkų) vardai bei pavardės;

2) to ūkio žemių, miškų ir vandenų plotas;

3) kokios ūkyje įkurtos įmonės arba gamyklos, ir kokia jų būklė, o taip pat ir jų trobėsių būklė, ir

4) kitos žinios, paaiškinančios ūkio būklę ir sudėtį, kaip antai: sudarytosios dėl jo sutartys, darbiniai gyvuliai, žemdirbystės įrankiai, mašinos, atstumas nuo pramonės miestų, laivuojamų upių ar geležinkelų ir t. t.

1105. Neturint žemės ploto duomenų, jos sklypų plotas nurodomas apytikriai, paaiškinant, kiek joje grūdų sėjama ir kiek šieno prišienaujama.

CPr 1105 ir 1147 str. 3 p. prasmė, aprašomo nekilnojamojo turto kiekis turi būti pažymimas trumpai maždaug sutinkant su tikimybe, tai nėra būtina, kad būtų surašytos aprašomosios žemės visos dalys tiksliai. svarbu, kad būtų surašytas visos žemės bendras kiekis, nes šit turi būti įrašyta į duotinį aktą (557/ 28).

1106 panaikintas.

1107. Namų apyrašė nurodoma:

- 1) mūrinis ar medinis, ir kuo dengtas;
- 2) jo ilgis, plotis bei aukštis, ir
- 3) aukštų ir gyvenamų kambarių skaičius.

1108. Atskiri namui priklausantieji trobesiai aprašomi kiekvienas skyrium, nurodant:

1) jų dydį, būtent, ilgį plotį, aukštį ir skaičių aukštų;

2) medžiagą, iš kurios jie statyti, būtent, ar jie mūriniai ar mediniai ir kuo dengti, ir

3) jų ūkišką paskyrimą.

1109. Fabriko ir gamyklų apyrašė nurodoma:

1) kokiuose trobesiuose patalpinti, būtent, ar mūriniuose ar mediniuose, ir kuo jie dengti;

2) trobesių dydis, skaičius aukštų ir kambarių gyvenamų ir darbinių (—);

3) skaičius užtvankų, varstotų (staklių) ir kitų mašinų, vartojamų darbui, ir

4) kiekis dirbinių, būtent, nuo kiek ir ligi kiek siekė gamyba per paskutinius **penkerius metus**.

1110. Į apyrašą įtraukiamas visas kilnojamasis turtas, kuris negali būti atjungtas nuo aprašomo nekilnojamojo turto arba dėl savo ūkiško paskyrimo arba dėl Civilinių Įstatymų nuostatų.

Žiūr. X. 1 d. 387 — 389 str.; CPr 1551 str.

1111. Skolininkas privalo pateikti aprašyme metu dokumentus, planus ir aplamai visus aktus, kuriais nustatomas aprašomojo turto plotas ir jo turimoji teisė turtui.

1112. Skolininkas, nepateikęs ligi aprašymo baigimo suminėtu pirmesniui (1111) str. dokumentu ir aktu, neturi teisės skųstis susidariusiais dėliai to aprašo netikslumais.

1113. Žinių apie nesumokėtus mokesčius Valstybės Išdui, savivaldybėms ir apie visokius kitus visuomenės reikalams mokesčius, o taip pat ir apie įstatyminių įkainojimų (1103 str. 6 p.), Antstolis reikalauja iš vietinių įstaigų: Išdinės, Savivaldybių, Mokesčių Inspekcijos ir kitų atatinamų valdžios įstaigų. Reikalaujamų žinių nesuteikimas nestabdo aprašymo.

Žiūr. CPr 1163 str.

1114. Ginčijamieji sklypai įtraukiami į apyrašą, pažymint jų dydį ir sienas ir nurodant, kur eina iškeltoji dėl jų byla.

1115. Jei aiškiai matosi, kad aprašomasis ūkis daug vertesnis negu išieškomoji suma, tai varžytinėms aprašoma tikslai jo dalis, atatinanti išieškinio vertybę.

Ši taisyklė netaikoma nedalomiesiems nekilnojamiems turtams, o taip pat tokiems, kurie negali būti dalomi, neardant ūkio būklės.

Žiūr. X t. 1 d. 393, 394 str.

1116. Dalomojo ūkio savininkas, turi teisę skaldyti jį į sklypus, tinkamus parduoti varžytynių keliu.

Žiūr. X t. 1 d. 1396 str. Žemės Reformos įst. 73 str. ir jo išaišk. po 1545 str. pried. taisyklių § 1.

*Trečioji skirtis***Nekilnojamojo turto kainojimas.**

1117. Bebaigiant turto aprašymą, išieškotojas privalo pateikti Antstoliui pareiškimą, pažymėdamas jame kainą, kurią jis nustato aprašomajam turtui. Šis pareiškimas pateikiamas turto valdytojui (savininkui), jeigu jis būna prie aprašymo.

1118. Jei turto valdytojas (savininkas) laiko išieškotojo nustatytąją turtui kainą per žema, tai gali, per **septynias dienas** nuo pateikimo jam išieškotojo pareiškimo, pristatyti smulkų turto įkainojimą pagal vidutinį kiekį gryno metinio pelno per paskutinius **penkerius metus**, arba, jeigu jis valdo turtą mažiau kaip **penkeri metai**, tai per visą jo valdymo laiką.

1119. Grynu turto pelnu laikoma toji jo pajamų liekana, kuri gaunama atskaičius iš aplamų pajamų paprastas turto išlaidas ir įstatymu nustatytus mokesčius ir visokių rūšių priedermes.

1120. Savąjį įkainojimą atsakovas privalo paremti turto pajamų ir išlaidų knygomis, sąskaitomis, sutartimis ir aplamai dokumentais, kurie sudaro neabejotinus įrodymus.

1121. Išieškotojas turi teisę išžiūrėti šias žinias ir po to arba tenkintis atsakovo padarytu įkainojimu, arba per **septynias dienas** pareikšti tuo reikalu savo prieštaravimus.

1122. Kai išieškotojas pareiškia prieštaravimus prieš atsakovo padarytą įkainojimą, tad vidutinis kiekis gryno pelno, gaunamo iš turto per **penkerius metus** arba per visą jo valdymo laiką, nustatomas ekspertų (žinovų).

Žiūr. CPr 518-523, 1094, 1003, 1005, 1006 str.

1123. Ekspertų skiriama **nelyginis** skaičius abi-
šaliu išieškotojo ir skolininko susitarimu; o jeigu tuo
reikalu jie nesusitaria, tai Antstolis skiria ekspertus
iš kaimyninių šeimininkų¹⁾ tarpo.

1124. Ekspertams nustatčius vidutinį kiekį gryno
pelno, turtas kainojamas šitokiomis taisyklėmis:

1) įkainojimas žemės sklypų, sodų, daržaviečių ir
žūklių nustatomas **dešimtmetine** suma vidutinio meti-
nio gryno pelno;

2) įkainojimas mūrinių trobėsių, dar nepasenu-
sių, nustatomas **aštuonmetine** suma vidutinio gryno
metinio pelno;

3) įkainojimas naujų medinių trobesių nustato-
mas **šešiametine** suma vidutinio gryno metinio pelno;

4) seni, bet dar duodantieji pelno trobesiai —
mūriniai ir mediniai, įkainojami per **pusę** palyginti su
naujais, ir

5) kaimuose, kur neįmanoma šio straipsnio 2, 3
ir 4 punktų nustatyti trobesių pelno, trobesiai kaino-
jami pagal **medžiagos vertę**.

1125. Prie nustatytos pirmesniuojų (1124) str
kainos pridėjama vertybė tų ūkių dalių, kurioms ar-
ba taikintinas tam tikras įkainojimo būdas, arba ku-
rios nedavė valdytojui pelno, būtent:

1) miško plotų ir nenaudingos žemės sklypų;

2) visų tų ūkio šakų (žemės sklypų), kurios dar
nedavė valdytojui pelno, ir

3) kilnojamąjo turto, aprašyto pasiremiant 1110
straipsniu.

¹⁾ nekilnojamųjų turtų valdytojų.

1126. Suminėti pirmesniame (1125) str. miškai ir nenaudingos žemės sklypai, neduodantieji jokio pelno, dirvonaujančios žemės, visos naujai įkurtos ūkio šakos, tuo tarpu dar nedavusios valdytojui (savininkui) pelno, o taip pat dar nebaigtieji statyti trobesiai, — įkainojami pagal vietos aplinkybes ir numatomąją iš jų naudą.

1126¹ (—).

1127. Antstolis pateikia turto apyrašą ir įkainojimo lapą tam teismui, kurio priežiūroje tur eiti to nekilnojamojo turto pardavimas.

Žiūr. CPr 1133 — 1140 str.

Ketvirtoji skirtis

Aprašyto nekilnojamojo turto valdymo tvarka.

1128. Aprašytasis turtas paliekamas iki varžytynių valdyti ligšioliniam jo valdytojui (skolininkui), kuris jį tuo tarpu tevaldydamas turi laikytis išdėstytų 1097 str. taisyklių.

1129. Turtas, aprašytasis dėl atiteisto įkeitimo aktu išieškinio, turi būti, reikalaujant įkaitininkui (įkaito laikytojui), pavedamas jam iki varžytynių valdyti su teise naudotis vietoj procentų turto pajamomis.

Surašytojo ir pavesotojo skoliniojo turto CPr. 1129 str. tvarka perdavimas palikėjo įpėdiniais yra neleistinas (402/28)

1130. Skolininkas arba įkaitininkas privalo priimti turtą pagal apyrašą ir atiduoti jį tokioje pat sant-

varkoje ir su tuo pačiu kilnojamuoju turtu, kaip kad būna priėmęs.

Žiūr. CPr 1013, 1128, 1129 str.

1131. Skolininkas privalo duoti apyskaitą už aprašyto turto valdymo laiką. Jo gautos iš aprašyto turto pajamos priskiriamos prie sumos, gaunamos pardavus tą turtą.

Penktoji skirtis

Nekilnojamojo turto pardavimas varžytynių keliu.

1132. Baigiant turto aprašymą ir įkainojimą, skolininkas ir išieškotojas gali pareikšti Anstoliui apie skiriamą varžytynių vietą, laiką ir tvarką. Jeigu dėl šių dalykų skolininkas ir išieškotojas nesusitartų, tai turtui parduoti varžytynės daromos vadovaujantis po šio einančiuose straipsniuose išdėstytomis taisyklėmis.

I. Nekilnojamojo turto varžytynių vieta ir jį parduodantieji valdžios organai.

1133. Nekilnojamasis turtas, įkainotas ne daugiau kaip **penki tūkstančiai** litų, parduodamas vietos Taikos Teisėjo¹⁾ priežiūroje; (o turtas, įkainotas daugiau kaip **penki tūkstančiai** litų, — Apygardos Teismo priežiūroje²⁾).

1) Rusų tekste „Taikos Teisėjų suvažiavimo“.

2) Einant ščia išdėstytu Vyr. Tribunolo išaiškinimu šitas straipsnis turėtų būti šitaip suredaguotas: „Aprašytieji nekilnojami turtai parduodami vietos Taikos Teisėjo priežiūroje nustatytu varžytynių keliu“.

Pardavimo iš varžytynių skundus, kaip neginčo bylas, turi spręsti taikos teismas; taigi aprašytojo daikto kaina, dėl kurios įvairumo gali būti kita pardavimo vieta (§§ 1133—1135), dabar negali turėti reikšmės (178/25).

1134. Kai turtas parduodamas Taikos Teisėjo priežiūroje, tai visus reikiamus įsakymus, vykdytinus teismo nutarimu, duoda Taikos Teisėjas. Jam parduodami irgi visi prašymai ir skundai, kurie liečia parduodamojo turto varžytynių reikalus.

***1135.** Išieškotojas ir skolininkas turi teisę reikalauti, kad turtas, įkainotas ne daugiau kaip **penki tūkstančiai** litų, būtų parduodamas prie vietos Apygardos Teismo.

1136 ir 1136¹ (—).

1137. Įkeistieji valstybės kredito įstaigoms ir privatiems bankams nekilnojamieji turtai, nesumokėjus laiku užtrauktų jiems įkaitinių skolų, parduodami tų įstaigų ir bankų įstatuose nurodytą tvarka.

Žiūr. Įkeistam Žemės Bankui nekilnojamam turtui parduoti taisyklės (V. Ž. Nr. 266 eil. 1722) ir Žemės Banko įst. 27 str. (V. Ž. Nr. 333, eil. 2292).

1138. Numatytu 1137 straipsnyje atsitikimu, turto pardavimas gali būti daromas Taikos Teisėjo (arba Apygardos Teismo) priežiūroje, pagal susitarimą turto valdytojo (savininko) su kredito įstaiga, kuriai šis turtas įkeistas.

Žiūr. išaišk. po 1133 str.

1139. Gavęs turto apyrašą, Teismas paveda vienam kuriam vietos Antstolių vykdyti varžytynes turtui parduoti.

1140. Išieškotojui ir skolininkui leidžiama nurodyti, abišaliu jų susitarimu, tą Antstolį, kuriam jie nori pavesiti turtą varžytynių keliu parduoti.

1141. Pavestasis turtui parduoti Antstolis nuskiria dieną varžytynėms ir daro žygius varžytynių skelbimams išleisti (apskelbti).

II. Terminai nekilnojamiems turtams parduoti varžytynių keliu.

***1142.** Varžytynės nekilnojamiems turtams parduoti daromos ne mažiau kaip **keturis** kartus per metus. Laikotarpis šioms varžytynėms skiria kiekvieniems metams Vidaus Reikalų Ministeris, susižinojęs su Finansų ir Teisingumo Ministeriais.

1143. Varžytynių diena nekilnojamajam turtui parduoti turi būti nuskirta:

1) ne anksčiau kaip kad po **vieno mėnesio**¹⁾, jeigu turtas įkainotas ne daugiau kaip **du tūkstančiai penki šimtai** litų;

2) ne anksčiau kaip kad po **dviejų mėnesių**, jeigu turtas įkainotas daugiau kaip **du tūkstančiai penki šimtai** litų, bet ne daugiau kaip **penkiasdešimt tūkstančių** litų, ir

3) ne anksčiau kaip kad po **trijų mėnesių**, jeigu turtas įkainotas daugiau kaip **penkiasdešimt tūkstančių** litų.

¹⁾ nuo dienos iškabinimo skelbimo, ar nuo dienos išėjimo Vyr. Žin. numerio, kuriame įdėta varžytynių skelbimo publikacija — žiūr. CPr 1148, 1149 str.

Pagrindinis kasatoriaus atsikirtimas liečia klausimą, nuo kurio laiko turi būt skaitomas nustatytas CPr 1143 str. 1 p. mėnesinis laikas, paskirtas daryti varžytynėms nekilnojamam turtui vertės ne daugiau kaip 2500 lt. parduoti.

Atsakymas į pastatytą klausimą pareina nuo to, kaip suderinti CPr 1143 ir 1144 str. su 1148 ir 1149 str. 1 p.

Iš teksto tų straipsnių matyt, kad 1143 ir 1144 str. taisyklė nėra suderinta su taisykle 1148 ir 1149 str. 1 p. Pirmieji du straipsniai nustato, tarp kitko, kad mėnesinis laikotarpis nekilnojamam turtui parduoti skaitomas nuo dienos, kada bus išstatyti skelbimai apie varžytynes, tiksliai tais atsitikimais, jei parduodamas turtas yra ligi 500 lt. vertės, o du paskutiniai str. numato mėnesinį laiką nurodytiems skelbimams išstatyti nekilnojamam turtui ligi 2500 lt. vertės iš varžytynių parduoti. Iš to aišku, kad paskutinė taisyklė yra platesnė, nekaip pirma, nes ji liečia nekilnojamąjį turtą ne tiksliai ligi 500 lit., bet ir brangesnį, — ligi 2500 lt. vertės, — ir tuo pačiu ši taisyklė priešingai 1144 straipsniui nustato sakytąjį mėnesinį laikotarpį varžytynėms nekilnojamam turtui nuo 500 ligi 2500 lt. vertės skaityti ne nuo dienos skelbimo publikacijos, bet nuo dienos tų skelbimų išstatymo.

Tad tenka išaiškinti, katra tų dviejų taisyklių turi būti taikoma, išskaičiuojant laiką varžytynėms, nurodytam nuo 500 ligi 2500 lt. vertės turtui parduoti.

Kaip matyt iš CPr 1149 str. 1 punkto senos redakcijos, šitas punktas buvo visiškai suderintas su CPr 1144 str., nes ir jame buvo kalbama apie turtą ligi 100 rb. (500 lt.). Tiksliai 1912 m. kovo 23 d. įstatymu 1149 str. 1 p. buvo pakeistas, ir tik tada vietoj 100 rb. (500 lt.) buvo įrašyta 500 rb. (2500 lt.). Tuo tarpu CPr. 1144 str. pasiliko, kaip kad buvęs nustatytas 1864 m. lapkričio 20 dieną. Iš to ir įvyko priešingumas. Bet kadangi, einant benruoju pradų, pirmenybę turi naujesnis įstatymas, tad kalbamais atsitikimais teismas turi taikyti antrąją taisyklę, nustatytą 1149 str. 1 p. (1912 metų red.). (305/26).

1144. Turtams, įkainotiems ne daugiau kaip penki šimtai litų, pirmesniame (1143) str. nustatytieji laikotarpiai skaitomi nuo dienos, kada būna išlipinti (iškabinti) skelbimai apie varžytynes turtui parduoti,

o kitiems turtams — nuo publikacijos Vyriausybės žiniose išspausdinimo.

*1145. Jeigu turto apyrašas yra gautas tokiu laiku, kad ligi artimiausio laikotarpio, paskirto varžytynėms, negali būti padaryta reikiama publikacija, tai varžytynės skiriamos ateinančiu laikotarpiu.

Žiūr. CPr. 1142 str.

III. Skelbimas varžytynių nekilnojamam turtui parduoti.

1146. Skelbimus apie skirtas nekilnojamam turtui parduoti varžytynes sudaro Antstolis, kuriam pavesta tos varžytynės vykdyti.

1147. Varžytynių skelbimuose turi būti nurodyta:

1) parduodamojo turto valdytojo (savininko) ir išieškotojo vardai bei pavardės;

2) vardas, pavardė ir gyvenamoji vieta Antstolio, kuriam pavesta varžytynės vykdyti.

3) trumpas aprašymas parduodamojo turto ir jo vietovė;

4) ar turtas bus parduodamas visas išvien ar dalimis, ir kokiomis būtent dalimis;

5) ar įkeistas turtas, ir jeigu įkeistas, tai kur ir kam;

6) pardavimo vieta ir laikas;

7) kaina, kuria turi prasidėti varžytynės (a), ir

8) kaucijos (įkaito) suma, reikalaujamoji iš varžytynių dalyvių (b).

1148. Skelbimai apie skirtas turtui parduoti var-

žytynes, bent prieš mėnesį ligi varžytynių dienos, iškabinami (išlipinami) pačioje nekilnojamojo turto vietoje ir prie durų įstaigos, kurioje bus daromos varžytynės.

1149. Be to, dar:

1) dėl turtų, įkainotų ne daugiau kaip **du tūkstančiai penki šimtai** litų, šie skelbimai išsiuntinėjami Taikos Teisėjams, Policijos Nuovadoms to miesto ar apskrities, kur parduodamasis turtas yra, o taip pat Valsčiaus Valdyboms, jeigu turtas yra valsčiuje;

2) dėl turtų, įkainotų daugiau kaip **du tūkstančiai penki šimtai** litų ligi **penkiasdešimt tūkstančių** litų, skelbimai spausdinami vietos vyriausybės žiniuose, ir

3) dėl turtų, įkainotų **penkiasdešimt tūkstančių** litų su viršum ir daugiau, skelbimai spausdinami be vietos vyriausybės žinių dar ir centralinės vyriausybės žiniuose.

Suinteresuotiems asmenims leidžiama savo lėšomis spausdinti nuorašą varžytynių skelbimo ir kituose laikraščiuose arba žiniuose, be teisės atgauti išlaidas iš skolininko.

Pastaba (—).

Žiūr. išaišk. po 857, 1143 str.

1150. Turto apyrašas ir įkainojimo lapas, teismo įsakymai ir aplamai visi raštai, liečiantieji parduodamojo turto varžytynes, turi būti rodomi teismo raštinėje visiems, kas nori, per visą laiką nuo skelbimo išspausdinimo dienos ligi varžytynių pradžios.

IV. Varžytynių tvarka.

1151. Varžytynėms vykdyti sudaromas varžytynių lapas kiekvienam nekilnojamajam turtui arba kiekvienam atskirai parduodamam žemės sklypui. Varžytynių lape įrašoma: parduodamojo turto arba sklypo pavadinimas, pradėtinė varžytynių kaina, įstatyminis turto įkainojimas pripažinimo mokesčiams apskaiciuoti, likę nesumokėtieji nekilnojamojo turto mokesčiai Valstybės Išdui, savivaldybėms ir kiti mokesčiai visuomenės reikalams, o taip pat nurodytosios 1163 str. išlaidos.

1152. Kai varžytynės skirtos keletui skolininko turtų, tai skolininkas gali nurodyti, kuris turtas reikia parduoti pirmiau.

1153. Tokia pati teisė suteikiama skolininkui ir tuo atsitikimu, kai parduodamas padalintas į sklypus žemės ūkis.

Žiūr. CPr 1116 str.

1154. Sąskaitą išlaidų, padarytų už turto aprašymą ir paskyrimą varžytynėms, sudaro Antstolis ir patvirtina, pirma ją išžiūrėjęs, Taikos Teisėjas (arba Apygardos Teismo Pirmininkas), katro priežiūroje vyksta tos varžytynės.

1155. Kai gautų pinigų, pardavus vieną ar kelis ūkius arba jų sklypus, pakanka išieškiniui, nesumokėtiems mokesčiams ir išlaidoms atlyginti, tai likusieji ūkiai ar sklypai neparduodami ir atleidžiami nuo išieškojimo padarinių.

Žiūr. CPr. 1096 — 1098 str.

1156. Kiekvienas, kas nori pirkti turtą, gali dalyvauti varžytynėse pats arba per įgaliotinį, aprūpiną tam tikru įgaliojimu.

1156¹. Kiekvienas, kas nori dalyvauti varžytnėse, privalo sudėti į atatinamo teismo depozitą arba įmokėti darančiam varžytnes Antstoliui kauciją (įkaitą), lygią **dešimtai** daliai įkainotos turto vertės.

1156². Į kauciją (įkaitą) priimami:

1) gyvi pinigai, valstybės išdo bilietai (serijos) ir valstybės kredito įstaigų indėliniai bilietai, kurie būna išduoti ligi pareikalavimo, arba kuriems būna suėjęs terminas indėliui gražinti, ir

2) valstybės procentiniai popieriai ir valstybės laiduotos obligacijos, ir

3) tokie kiti procentiniai popieriai, kurie leista imti į kauciją (įkaitą) valdžios parangoms arba išdėstomam atodėliais akcyzo mokesčiui už spiritą laiduoti.

Procentiniai popieriai, suminėtieji 2 ir 3 punktuose, imami į kauciją pagal Finansų Ministerio nustatytą kursą imti juos į mokesčius nuo neatlygintinai perleidžiamojo turto (Pošlinų įst. 233 str., 1903 m. l.). Bilietai ir procentiniai popieriai imami į kauciją tik tai jų kapitalinėje sumoje, nepriskaitant susidariusių palūkanų procentų.

1156³. Kaucijos (įkaito) nereikalaujama:

1) iš valdžios įstaigų;

2) iš parduodamojo bendrosios nuosavybės turto dalininkų (bendrasavininkų), jeigu iš jų dalių nedaromas išieškojimas, ir

3) iš išieškotojų ir įkaitininkų, jeigu jų reikalavimai vertesni daugiau kaip, kad reikiamos kaucijos suma, ir jeigu, be to, dar turinčios prieš jų reikalavimus pirmumo teisę kitos skolos būna mažesnės už parduodamojo turto įkainojimo sumą tiek, kiek kad reikalaujama kaucijos.

1157. Varžytynės veda Antstolis, akivaizdoje prižiūrinčiojo varžytynės Taikos Teisėjo, (ar Apygardos Teismo Pirmininko arba jo paskirto Teismo Nario). Varžytynės pradedamos perskaitymu balsiai varžytynių lapo ir klausimu: ar nenorėtų kas užkelti kainos, pažymėtos varžytynių lape.

1158. Kainos užkėlimai įtraukiami į varžytynių lapą ties siūlytojų pavardėmis, paskelbiami varžytynių dalyviams ir užrašomi į varžytynių lapą arba pačių besivaržančiųjų siūlytojų, arba, jiems prašant, Antstolio.

1159. Varžytynių lapą pasirašo:

- 1) asmuo, pasiūlęs aukščiausią kainą;
- 2) išieškotojas ir skolininkas, jeigu jie esti varžytynėse;
- 3) Antstolis, vykdamas pardavimą, ir
- 4) Teisėjas, prižiūrįs pardavimo vykdymą (1157 str.).

1160. Turtas tenka tam, kas pasiūlo aukštesnę už kitus kainą.

CPr. 1157 — 1160 str. nuostatu nekilnojamasis turtas paskirtą dieną tam tikroje vietoje parduodamas antstolio, akivaizdoje taikos teisėjo arba teismo nario; pirkikai varžosi, vienas po kito siūlydami pridėti prie nustatytos turto kainos tam tikrą pinigų priedą tol, kol pagaliau nieks naujo priedo nebesiūlo; tada varžytynės laikomos įvykusiomis ir antstolis skelbia, kad turtas paliekamas tam, kuris būna pasiūlęs aukščiausią kainą. Varžytynėms neįvykus, CPr 1170, 1171 ir 1176 str. nuostatu leidžiama varžytis ta pačia tvarka dar antrą kartą, ir šios varžytynės turi būti paskutinės (CPr 1175 str.) — (T/14 -- spr. 1928-XI-5/19 d. b-vės „Aitvaro“ b.).

Žiūr. išaišk. po 1165 str.

1160¹. Kaucija (įkaitas) sudėtoji asmens, kuriam atiteko varžytynių keliu turtas, laikoma depo-

zite tol, kol bus įmokėta už parduotąjį turtą visa suma ir reikiami mokesčiai (1161, 1162 str.), o kitiems varžytynių dalyviams sugrąžinama tučtuojau pasibaigus varžytynėms.

V. Varžytynių padariniai

1161. Pirkikas, pasiūlęs per varžytynes aukščiausią kainą, turi įmokėti per sekančias po varžytynių pabaigos **keturiolka dienų** sumą, už kurią parduotas turtas, įskaitant į tą sumą kauciją, sudėtą grynais pinigais (1156¹, 1156², p. 1.).

Einant CPr 1161, 1162 str. pirkėjas iš varžytynių turto privalo sumokėti tiksliai pasiūlytąją kainą ir pripažinimo mokesį, o visos skolos atlyginamos iš parduotojo turto kainos (CPr 159 str.) — (270/28).

1162. Be to (1161 str.), pirkusis turtą turi per septynias dienas po varžytynių įmokėti teismui, be jo pasiūlytos už turtą kainos, dar ir turto, pripažinimo mokesį (tvirtinius mokesčius).

Žiūr. CPr 1103 p. 6, 1113, 1152 str. ir Mokesčių Įst. (V. t.) 210, 230, 239, 259 str.

1163. Iš pirkiko įmokėtos sumos visų pirma sumokami tebelikę ligi pardavimo dienos nesumokėtieji nekilnojamojo turto mokesčiai Valstybės Išdui, savivaldybėms ir visoki kiti mokesčiai visuomenės reikalams, o taip pat turto aprašymo bei pardavimo vykdymo išlaidos ir sumos, išleistos priemonėms, nurodytoms 209 — 211 straipsniuose Statybos Įstatų (1900 m. l.), jeigu tokios priemonės buvo pavartotos ¹⁾.

¹⁾ trobesiams nugriauti ar perkeldinti ir panašioms privertinai vykdomiems darbams atlikti.

Pastaba (—).

1) CPR 1215 str. sako, kad iš varžytynių pinigų tučiuojau išmokami tarp kitko ir reikalavimai, kuriems įstatymo yra suteikta atlyginimo pirmenybė; kaip tik tokią pirmenybę numato CPR 1163 str. ir valstybės bei savivaldybės visų rūšių mokesčiams. Ta aplinkybė kad šis 1163 str. yra įrašytas CPR. II knyg. V skyrelyje apie išieškojimą iš nekilnojamojo turto, dar nereikia, kad to straipsnio taisyklė turi būti taikintina pinigams, gautiems tiksliai iš nekilnojamojo turto varžytynių; iš to, kad pirmenybę tas 1163 str. duoda valstybės visų rūšių mokesčiams, yra aišku kad čia įstatymų leidėjas turėjo galvoj visus valstybės bei savivaldybių mokesčius, imamus tiek iš nekilnojamojo turto, tiek iš prekybos ir pramonės įmonių, kurios gali ir neturėti nekilnojamojo turto. Tad valstybės bei savivaldybių mokesčiai turi pirmenybės, paskirstant ir kilnojamojo turto varžytynių pinigus. Šita! išvada! nėra priešingas CPR 1060 str., numatęs paskirstymą pinigų, gautų iš kilnojamojo turto varžytynių ir neminis apie sakytą valstybės bei savivaldybių pirmenybę; čia tos pirmenybės nėra įstatymų leidėjas paminėjęs kadangi kilnojamas turtas, kaip toksai, neapmokamas valstybės bei savivaldybės mokesčiais (728/28).

2) Palaikų mokestis, kaip valstybinis turi būti išieškotas pirmoje eilėje (CPr 1163 str.) — (spr. 1929. X. 18 d. R. Abišalos b.).

Žiūr. išaišk. po 1527 str. pried. § 1.

1164. Taikos Teisėjas (arba Apygardos Teismas, žiūrint keno priežiūroje buvo daromos varžytynės), išėjus **septynioms dienoms** nuo varžytynių įvykimo, daro nutarimą apie nupirkto nekilnojamojo turto pripažinimą pirkikui, jeigu jis yra sumokėjęs visas reikiamas pirkimo ir mokesčių sumas, numatytas 1161 ir 1162 straipsniuose. Taikos Teisėjo nutarimai šiuo dalyku galima skusti Apygardos Teismui.

Žiūr. CPR 1199 str

Išvada, kad nutarimai, einant CPr 1164 ir 1175 str., daromi nešaukiant šalių, patvirtinama taip pat 1205 str. Kaip matyti iš šio straipsnio nutarimas apie patvirtinimą turto pirkėjui daromas nelaukiant paduotų skundų išsprendimo ir tiksliai nurodytais šiame straipsnyje atsitikimais šito nutarimo vykdymas sustabdomas iki bus išspręstas skundas. Šios tvarkos einant CPr 9 str. turi būti laikomasi ir darant nutarimą apie patvirtinimą likusio neparduoto iš varžytynių turto, kreditoriui, einant CPr 1175 str. (674/27).

1165. Pagal šį nutarimą pirkikui išduodamas duotinis aktas, nurodant jame parduotąjį nekilnojamą turtą tiksliai sulig jo apyrašu, kuriuo ėjo pardavimas.

I pirkimą iš varžytynių turtą pirkėjas įgyja nuosavybės teisę nuo varžytynių dienos, o ne nuo duotojo akto surašymo (59/28).

Žiūr. X t. 1 d. 1506, 1508, 1509 str.

1166. Pirkusis turtą gali vietoj grynų pinigų įskaityti į perkamąją sumą tuos išieškinius, kurie buvo nukreipti į parduotąjį turtą.

1167. Jeigu nepakanka gautos už parduotąjį turtą sumos visiems reikalaujamiems iš skolininko išieškiniams atlyginti, tai pirkusis turtą gali įskaityti į perkamąją sumą tiksliai tą dalį jo išieškomosios sumos, kuri tenka jam gauti pagal apskaitymą.

1168. Taisyklė, nustatytoji pirmesniuose (1167) straipsniu, netaikoma įkeitimo aktams, kurie priimami mokomojonių, sumon vietoj pinigų už visą jų kapitalinę ir procentų sumą.

1169. Varžytynių keliu parduotus gimininius turtus neleidžiama atpirkti.

VI. Neįvykusios ir negaliojančios varžytynės.

1170. Varžytynės pripažįstamos neįvykusiomis:

1) jeigu neatvyksta norinčiųjų pirkti turto varžytynių keliu arba atvyksta tik vienas, ir jis neužkelia nustatytos kainos;

2) jeigu iš atvykusiųjų niekas neužkelia nustatytos kainos, ir

3) jeigu po varžytynių pirkikas laiku nesumoka 1161 ir 1162 straipsniuose numatytų pirkimo ir mokesčių sumų.

1171. Kai varžytynės neįvyksta, tai kreditoriai turi teisę prašyti naujas varžytynes skirti, arba paimiti turtą sau į skolą už tą sumą, nuo kurios prasidėjo varžytynės ¹⁾).

1) CPr 1170 bei 1171 str. nuostatu, kaip varžytynės nekilnojamam turtui parduoti neįvyksta, išieškotojai turi teisės prašyti naujas varžytynes skirti. Šit yra bendras nuostatas. Tiesa, parduodant įkeistą nekilnojamąjį turtą iš varžytynių turi būti taikytinas ir CPr 1187 str., kuris sako: jeigu didžiausia, įsiūlyta per varžytynes, kaina bus mažesnė nekaip to turto įkeistoji suma reikia vadovautis CPr 1068 str., o šio straipsnio prasme tokiais atsitikimais naujos varžytynės bendrąja tvarka galima skirti tik tai tada, kada įkaito laikytojas nepanorės turtą palikti sau. Bet šituodu straipsniu numato atsitikimus kada varžytynės įvyko, o anie CPr 1170 ir 1171 str. — kada jos neįvyks (441/28).

2) CPr 1171 str. pasakyta, kad varžytynėms neįvykus kreditoriai turi teisę prašyti arba padaryti naujas varžytynes, arba palikti sau turtą toje sumoje, kurioje prasidėjo varžytynės (1930. X. 8 d. Zailskių b.).

¹⁾ Reikia suprasti „už įkainojimo keliu nustatytąją pradedtinę varžytynių sumą — CPr 1063, 1117 — 1126, 1147 p. 6, 1151 1182 str.

1171¹. Pareiškiant noro paimti turtą sau, turi būti pateikta, išskyrus 1156³ straipsnyje nurodytas išimtis, reikiama kaucija (1156¹, 1156² str.).

1172. Naujos varžytynės, kreditoriams prašant, gali būti daromos sostinės Apygardos Teismo priežiūroje¹).

1173. Kreditorius, kuris ima sau turtą už skolą, privalo atlyginti visus kitus kreditorius pagal apskaitymą tenkančioms jiems gauti sumomis. Neišpildymas šios pareigos užtraukia pasekmes, nurodytas 1176 straipsnyje.

Žiūr. CPr 1171 str. ir X t. 1 d. 1649 str.

1174. Kreditorių nesusitarimai, ar reikia daryti naujos varžytynės ar paimti turtas sau, sprendžiami esančių kreditorių balsų dauguma proporcingai jų pretenzijų (išieškinių) sumai.

Palyg. su 1064, 1094, 1164, 1171 str.

1175. Jeigu ir **antros** varžytynės neįvyksta, tai kreditoriai turi paimti turtą sau arba kreipti išieškijimą į kitą priklausantį skolininkui turtą ir sumokėti varžytynių vykdymo išlaidas proporcingai jų išieškinių sumai.

Žiūr išaišk. po 1160, 1164 str.

1176. Jeigu pirkikas arba paėmusis sau turtą kreditorius nesumoka nurodytą 1161 ir 1173 straipsniuose pinigų, o taip pat turto pripažinimo mokesčių, tai teismas, kurio priežiūroje įvyko varžytynės tam turtui pardubti, įsako sulaikyti iš sudėtos kaucijos sumą, lygią nustatytai varžytynių kaucijos sumai

¹) Dabartiniu sutvarkymu vieno kurio Kauno miesto Taikos Teisėjo priežiūroje.

(1156¹ str.). Asmuo nemokėjęs kaucijos (1156³ str. 2, 3 p.) ir neištesėjęs laiku sumokėti nurodytų 1161 ir 1173 straipsniuose pinigų, o taip jau pripažinimo mokesčių, neleidžiamas paskiau dalyvauti varžytynėse to paties turto, jei jis pirma neįmoka reikiamos kaucijos; o šiojo asmens neįmokėtoji per vykusias varžytynes kaucijos suma išieškoma iš jo tuojau per policiją.

1177 ir 1178 str. panaikinti.

1179. Sulaikytoji arba išieškotoji (1176 str.) kaucija imama atpildyti tai ieškinio daliai, kuriai neužteko paskiau gautos sumos už parduotąjį turtą; po to likusioji kaucijos dalis, o kai visas išieškinys atpildomas gautąja per antras varžytynes suma, tai ir visa kaucija eina vietinių visuomenės prieglaudų naudai.

1180. Varžytynės pripažįstamos negaliojančiomis:

1) kai parduotasis turtas paskiau būna teismo sprendimu pripažintas nepriklausęs skolininkui ¹⁾;

2) kai kas neteisčiai būna prileistas dalyvauti varžytynėse, arba kai neteisčiai būna atmesta aukštesnė keno nors pasiūlytoji per varžytynes kauna;

3) kai turtą būna pirkęs asmuo, kuris neturėjo teisės pirkti turto per varžytynes ²⁾; ir

4) kai turtas būna parduotas pirma laiko, pažymėto varžytynių skelbimuose.

¹⁾ Žiūr. X t. 1 d. 691 1524 str.

²⁾ Žiūr. CPr. 1051 str.

1) Iš CPr 1180 ir 1181 str. aišku, kad varžytynėms naikinti yra numatyta dvejopų priežasčių, būtent materialinių ir procesualinių. CPr 1180 str. 1 p. sąryšį su 1181 str. nustato kad varžytynės naikinamos (pripažįstamos netikromis) tada, kada parduotas nekilnojamas turtas bus paskiau teismo pripažintas nepriklausančiu skolininkui; tada turtas gražinamas teisėtam jo savininkui. Tatai yra pirmos rūšies — materialinės priežastis. Kiti CPr 1180 str. punktai (2 — 4) numato procesualinės priežastis — pačių varžytynių netaisyklingumus, užgaulinančius varžytynių dalyvių reikalus, dėl kurių varžytynės naikinamos.

Esant dviejų rūšių priežastims varžytynėms panaikinti ir jų panaikinimo tvarka yra dvejopa. Varžytynės naikinti gali reikalauti tik tie asmens, keno reikalai (interesai) bus užsauti. Tais atsitikimais, kada, darant varžytynės, buvo prasielkta su procesualinėmis taisyklėmis, šit gali liesti tik tai reikalus varžytynių dalyvių, būtent skolininko už kurio skolas buvo turtas parduotas, — kreditorių, kurie reikalavo turtą parduoti ir pirkėjų, kurie bus stoję į varžytynės turtui pirkti. Gi tais atsitikimais, kada bus parduotas turtas ne skolininko, o pašalinio asmens, šitos materialinės teisės peržengimas liečia kaip tik šio pašalinio asmens reikalus ir jis turi turėti teisės ginti savo reikalus.

Iš to, kas pasakyta, aišku kad dėl procesualinių taisyklių peržengimo darant varžytynės pašalinis asmuo neturi teisės skųstis (358/26).

2) Skundai ant anstolio. vykinančio sprendima. darbų gali būti paduodami, einant 1193 ir 966 str., ne tik 1180 str. nurodytais atsitikimais (178/25).

1181. Atsitikimu, nurodytu pirmesnio (1180) straipsnio 1 punkte, turtas sugražinamas jo teisėtiniam savininkui, o pirkikas turi teisę išieškoti jo sumokėtają sumą iš skolininko arba iš kreditorių, atgavusių skolą iš gautos už turtą sumos.

Žiūr. CPr 1209 str.

1182. Naujos varžytynės nuskiriamos ne anksčiau kaip kad po nurodyto 1143 straipsnyje laikotar-

pio, nekartojant pirmesnio įkainojimo, ir daromos pirmoms varžytynėms nustatytomis taisyklėmis su tuo tik skirtumu, kad per antras varžytynes turtas gali būti parduotas pigiau kaip kad buvo įkainotas pirmoms varžytynėms.

Kad įstatymas leidžia iš antrų varžytynių parduoti turtą žemiau įkainojimo, nuo kurio prasideda pirmos varžytynės — tas tiesa — (CPr 1182 ir 1556 str.); bet ar iš to galima padaryti išvada, kad įstatymas nestato jokių minimalių pirkimo kainos ribų ir kad pavyzdžiui didžiausis parduodamas turtas įkainotas į milijoną litų ir iš tikrųjų tiek vertas, galėtų būti parduotas už du centus, jeigu antrose varžytynėse tedalyvautų du besivaržančių piliečių ir vienam pasiūlius vieną centą o antrajam pridėjus dar 1 centą — pirmasis būtų dėl kurių nors priežasčių atsisakęs toliau varžytis. Nors šitas pavyzdys yra šaržuotas, bet jis vis dėlto rodo, kad jeigu nebūtų jokių kainos minimumo ribų, tai galima būtų prieiti nesąmonės, kurios žinoma, įstatymų leidėjas neturėjo ir negali turėti omeny nes varžytynės daromos ne pasityčiojimui o rimtam reikalui; ir pati turto pardavimo sąvoka numato kainas, kaipo turto ekvivalento elementą; kad šis elementas ir gali būti žemesnis už įkainojimą, jis vis dėlto negali pilnai nustoti ekvivalento pobūdžio ir privalo turėti kurios nors ekonominės vertės; tad turi būti surasta šios kainos minimumo riba

Įstatyme yra davinių šiai ribai nustatyti: tai yra suma įkaito kuri įstatymas reikalauja iš anksto įmokėti, kaipo sąlygą dalyvavimo varžytynėse. Savaime suprantama, kad iš anksto įmokamoji į kainą suma įstatymų leidėjo numanymu sudaro jau bent tą kainos minimumą, žemiau kurio turtas ir antrose varžytynėse negali būti parduotas, nekeičiant jo įkainojimo. Jeigu šis minimumas reikalaujama įnešti iš anksto, kaipo kainos sumokėjimo garantija, tai aišku, kad numatomas sumokėjimas jokių būdu neturi būti žemesnis už tą įkaitą (491/25).

1182¹ panaikintas.

*Šeštoji skirtis***Įkeisto nekilnojamojo turto pardavimas varžytynių keliu.**

1183. Kai varžytynės skelbiamos dėl privatiųjų kreditorių ¹⁾ išieškinių parduoti įkeistam kredito įstaigai nekilnojamajam turtui, tai varžytynių skelbimai siunčiami ir tajai kredito įstaigai, sykiu su jų išsiuntimu Vyriausybės Žinių redakcijai.

Žiūr. X t. 1 d. 1505 str. ir CPr 1003 str. 4 p.

Einant CPr 1183 — 1187 str. tais atsitikimais, kada dėl asmeninių skolintojų reikalavimo bus iš varžytynių parduodamas skolininko nekilnojamas turtas, įkeistas bet kam, šitam įkaito skolintojui turi būti paskelbta tam tikru raštu tiek varžytynių diena tiek ir varžytynių pasekmės — o tais atsitikimais, kada varžytynių aukščiausia kaina bus mažesnė, nekaip įkaito kaina, antstolis turi pasiūlyti taip, kaip yra CPr 1063 str. nusakyta, būtent — atsiklausti įkaito skolintojo, ar šis nori parduodamąjį turtą paimti sau ar naujas varžytynes skirti (94/28).

1184. Gavusi šiuos skelbimus kredito įstaiga privalo tuojau pranešti teismui, kurio priežiūroje vykdomas pardavimas, skolos sumą, perkeltiną įkeistojo turto pirkikui, ir apie jos mokėjimo tvarką duotosios paskolos sąlygomis.

1185. Kai varžytynės skelbiamos parduoti turtui, įkeistam šiaip jau privačiam kreditoriui ²⁾, tai varžytynių skelbimai turi būti nusiųsti taip pat ir jam, jeigu žinoma jo gyvenamoji vieta; tokiu atsitikimu

¹⁾ dėl asmeniškų įkeitėjo kreditorių išieškinių ir aplamai dėl pretenzijų ne tos kredito įstaigos, kuriai įkeistas parduodamas turtas. (CPr. 1137 str.).

²⁾ ne kredito įstaigai, o šiaip jau įkaitininkui — privačiam žmogui.

įkaito kreditorius (įkaitininkas) privalo atlikti išdėstytą pirmesniame (1184) straipsnyje reikalavimą.

1186. Kredito įstaigai arba šiaip jau privačiam kreditoriui, kuriam įkeistas turtas, pranešama ir apie varžytynių padarinius.

Žiūr. CPr 1183, 1185 str.

1187. Kai aukščiausia pasiūlytoji per varžytynes kaina yra mažesnė už įkaitinės skolos sumą, tad reikia vykdyti išdėstytą 1068 straipsnyje reikalavimą.

Žiūr. išaišk. po 1171 str.

Septintoji skirtis

Valdomo bendros nuosavybės teisėmis nekilnojamojo turto pardavimas varžytynių keliu.

1188. Kai išieškojimas būna nukreiptas į vieno arba keleto dalininkų (bendrasavininkų) nepasidalintą turtą, tai aprašomas visas tas nekilnojamasis turtas, bet varžytynių keliu parduodama tik skolininko teisė jo daliai, iš anksto jos neatidalijant. Ši taisyklė taikoma ir parduodant nedalomąjį turtą, priklausančią keletui asmenų.

Žiūr. X t. 1 d. 394, 395, 543 — 555. 1314, 1396, 1632 — 1635 str. ir CPr 1587 str.

1189. Nekilnojamieji turtai, apie kuriuos minimi pirmesniame (1188) straipsnyje, gali būti parduoti ir ištisu vienetu visoje jų sudėtyje, jeigu to panorėtų visi dalininkai (bendrasavininkai), o kreditoriai, kuriems apie tokį norą turi būti pranešta, dėl to neprieštarautų. Gautieji už parduotąjį bendrą turtą pi-

nigai paskirstomi tarp turto dalininkų (bendrasavininkų), bet skolininkui priklausanti suma eina kreditoriams atlyginti.

1190. Kilęs tarp dalininkų (bendrasavininkų) ginčas dėl skolininkui priklausančios dalies pinigų, gautų už parduotąjį varžytynių keliu bendrą nekilnojamąjį turtą, sustabdo išdavimą kreditoriams tos sumos, dėl kurios ginčijamasi, ligi teismas išspręs ginčą.

1191. Savo interesams apsaugoti kreditoriai gali dalyvauti kilusio ginčo byloje.

Aštuntoji skirtis

Bylosena atskirais sprendimo vykdymo dalykais.

1192 panaikintas.

1192¹, 1193, 1194, 1195, 1196 (—).

1197. Asmuo pretenduojas, kad aprašytasis skolininko valdomas nekilnojamas turtas arba jo dalis priklauso ne skolininkui, o jam, jei jis nori užkirsti kelią varžytynėms, privalo atitinkamame teisme ¹⁾ iškelti ieškinį.

Žiūr. išaišk. po 963, 1092 str. ir CPr 619, 620 str.

1198. Dėl trečiojo asmens ieškinio šaukiami tiek aprašytojo turto valdytojas, tiek ir išieškotojas. Apie iškeltą ieškinį pranešama tam teismui, kurio priežiūroje vykdomas pardavimas.

1199. Iškėlimas bylos dėl turto priklausomumo ²⁾

¹⁾ Žiūr. CPr 29, 202, 212 str.

²⁾ nuosavybės teisėmis.

1200 — 1205 str.

trečiajam asmeniui sustabdo turto arba ginčijamos jo dalies pardavimo byloseną tiktai tada, kada teismas, kuriame pareikštas dėl to ieškinys, apsvarstęs ieškovo įrodymus, nutaria uždėti tam turtui draudimą, remdamasis ieškinių aptikrinimo taisyklėmis.

1200. Pareiškimas ieškinio dėl dalies aprašyto nekilnojamojo turto nestabdo pardavimo kitų neginčijamų jo dalių.

1201. Kai sustabdomas pardavimas nekilnojamojo turto dalies, remiantis 1199 straipsniu, tai išieškotojas turi teisę reikalauti iš naujo daryti turto įkainojimą, einant nustatytomis 1117 — 1126 straipsniuose taisyklėmis.

1202. Skundai dėl prasilenkimo su įstatymu nustatytomis taisyklėmis, turta aprašant ir įkainojant, o taip pat ir atliekant ligi aprašymo ir įkainojimo reikiamus sprendimui vykdyti veiksmus, gali būti duodami per **dvi savaites** nuo tos dienos, kada buvo atliktas skundžiamasis veiksmas.

1203. Ligi bus išspręstas skundas, sustabdomas varžytynių skelbimas, ir jeigu skundas būna patenkintas, tai varžytynių bylosena turi būti iš naujo daroma, pradedant nuo paskutinio taisyklingo veiksmo.

1204. Skundai dėl prasilenkimo su įstatymu nustatytomis taisyklėmis varžytynių skelbimams išleisti (apskelbti) gali būti paduodami ne vėliau kaip kad prieš **dvi savaites** ligi skirtos varžytynėms dienos.

Žiūr. CPr 1146 — 1149 str.

1205. Skundai dėl neteisaus varžytynių dary-

mo ¹⁾ gali būti duodami per **septynias dienas** ²⁾). Skundo padavimu sustabdomas, ligi jis bus išspręstas, vykdymas nutarimo apie parduotojo turto pripažinimą pirkikui (str. 1164), jeigu skundikas prašo pripažinti varžytynės negaliojančiomis dėl nurodytą 1180 straipsnyje priežasčių.

Žiūr. išaišk. po 1164 str.

1206. Antstolis, apkaltintas neteisiai daręs varžytynės turtui parduoti, negauna nustatyto jam atlyginimo.

1207. Be to, neteisiai vykde varžytynės valdininkai baudžiami drausmės keliu ir iš jų gali būti išieškomi nuostoliai, sudaryti suinteresuotiems asmenims, jeigu šieji to reikalauja.

Žiūr. TS 250, 330 — 332 str.; X t. 1 d. 677 str. ir CPr 1331 — 1336 str.

1208. Kreipimas išieškojimo į pajamas nekilnojamojo turto, priklausančio skolininkui nuosavybės teise, gali būti vykdomas, tiktai abišaliu kreditoriaus ir skolininko susitarimu, ir tuosyk nustatoma tvarka išaiškinti pajamoms, gaunamoms iš to nekilnojamojo turto, ir sąlygos laikinojo šeimnininkavimo tuo turtu.

¹⁾ dėl peržengimo CPr 1151 — 1160, 1047 — 1049, 1051, 1094 str.

²⁾ nuo dienos varžytynių pabaigimo.

Šeštas skyrius

Apie atėmimą atiteistojo turto.

1209. Ieškovas, kuriam teismas atiteisė nuosavybėn nekilnojamąjį turtą, pateikęs vykdomąjį raštą įvesdinamas į tą turtą nustatytąja tvarka ¹⁾, ir sudaromas turto apyrašas, jeigu to reikalauja ieškovas.

1210. Areštuotą bylosenos metu kilnojamąjį turtą saugotojas, pateikęs jam vykdomąjį raštą, išduoda Antstoliui, kuris ir atiduoda tą turtą ieškovui.

Žiūr. CPr 941, 942, 950, 957 str.

1211. Atiteistas kilnojamasis turtas, jei jis nebuvo areštuotas ir nebūna atsakovo geruoju grąžintas savininkui teismo sprendime nuskirtu laiku, arba nebūna atiduotas Antstoliui pirmuoju jo pareikalavimu, atimamas, laikantis išdėstytos 978 straipsnyje taisyklės.

1212. Suminėtais pirmesniame (1211) straipsnyje atsitikimais Antstolio žurnalą pasirašo ir dalyvavęs turtą atimant vietinės policijos tarnautojas (Plg. Obšč. Učrėžd. Gub., 1892 m. l. 634 str.).

1213. Kaina netenkančio turto ²⁾, kuris teismo atiteistas, arba jo dalies, išieškoma, einant teismo nutarimu, iš kito atsakovo turto.

Žiūr. CPr 896 str.

¹⁾ Žiūr. CPr 1426 — 1430 str.

²⁾ nerastų atiteistajame ūkyje daiktų ar trobesių ir šiaip jau kilnojamojo turto, o taip pat padarytos ūkiui žalos.

Septintas skyrius

Apie išieškotos sumos paskirstymą tarp kelių skolininko kreditorių.

1214 Jeigu išieškotosios sumos nepakanka visai kreditorių reikalaujamai išieškinių sumai atlyginti, tai teismas (1214¹ — 1214³ str.) paskirsto gautus pinigus tarp kreditorių. Šiam teismui Antstolis pateikia sumas, jo gautas sprendimo vykdymo keliu.

Žiūr. CPr 1074, 1078, 1082 1084, 1161 str. ir X t. 1 d. 1457 2055 str.

1214¹ Antstolio arba jį atstojančio valdininko (158 str.) išieškotą iš kilnojamojo turto sumą paskirsto Taikos Teisėjas, kurio nuovadoje vykdomas sprendimas, o Apygardos Teismo Antstolio išieškotą iš kilnojamojo turto sumą paskirsto Apygardos Teismas tos vietos, kur sprendimas vykdomas.

1214². Pinigus, gautus už parduotąjį nekilnojamąjį turtą, paskirsto Apygardos Teismas arba Taikos Teisėjas pagal kompetenciją.

1214³. Paskirstymą kitų sumų, gautų sprendimo vykdymo keliu, atlieka tas teismas, kuriam jos būna įmokėtos.

1215. Iš gautos sumos, Apygardos Teismo arba Taikos Teisėjo nutarimu pagal kompetenciją, pirmiausia tuojau išmokamos sprendimo vykdymo išlaidos, toliau laiduotos parduoto nekilnojamojo turto įkaitu pretenzijos — pagal įkaito teisių pirmumą, paskiau reikalavimai iš įkaito teisių į parduotą kilnojamąjį

1216 — 1219 str.

turtą, ir pagaliau tie reikalavimai, kuriems įstatymu yra suteikta pirmaujamojo atlyginimo teisė; o po to likusioji suma eina kitoms išieškomoms pretenzijoms aptikrinti arba atlyginti proporcingai sulig jų didumu, remiantis išdėstytomis po šio einančiuose straipsniuose taisyklėmis.

Ziūr. CPr 590, 602—606, 1163 1594 str. ir X t. 1 d. 1388, 1457, 1527³, 1630 str.

1216. Jeigu per **dvi savaites** nuo dienos, kada būna pateikta išieškotoji suma teismui, skolininkas ir kreditoriai nesusitaria geruoju pasiskirstyti tenkančios jų pretenzijų daliai sumos, tai Pirmininkas paveda vienam kuriam to Apygardos Teismo Nariui sudaryti apskaitymą pinigų paskirstymo tarp kreditorių, arba tatai atlieka atatinckamas Taikos Teisėjas pagal kompetenciją.

1217. Sudaręs apskaitymą, Apygardos Teismas arba Taikos Teisėjas nuskiria **septynias** dienas šiam apskaitymui peržiūrėti bei prieštaravimams pareikšti, ir apie tai iškabinamas skelbimas teismo būstinėje.

Ziūr. CPr 1595 str.

1218. Kreditorių prieštaravimų pareiškimus, kuriais būna ginčijamas apskaitymas, priima Apygardos Teismo Narys arba Pirmininkas, ar Taikos Teisėjas ir sprendžia Apygardos Teismas, jo Pirmininkas, ar Taikos Teisėjas pagal kompetenciją.

1219. Apygardos Teismo Nario sudarytasis apskaitymas pateikiamas Apygardos Teismui tvirtinti, nors niekas nebūtų pareiškęs prieštaravimų prieš šį apskaitymą. Skundai dėl apskaitymo, Taikos Teisė-

jo arba Apygardos Teismo Pirmininko sudaryto, gali būti duodami Apygardos Teismui.

1220. Kreditoriams arba skolininkui prašant, leidžiama sujungti keletą išieškotų pinigų paskirstymo bylų, pradėtų įvairiuose teismuose. Šitokiu atsitikimu pinigų paskirstymas atliekamas to Apygardos Teismo, arba to Taikos Teisėjo, kuriam iš kompetencijos pareitų teisti skolininkas pagal jo gyvenamąją vietą, jeigu kreditoriai ir skolininkas nebūna susitarę pinigų paskirstymą vykdyti kitame teisme.

Ziūr. CPr 36¹, 37, 227, 228 str.

1221. Minėtos pinigų paskirstymo tvarkos teismas laikosi ir tuo atsitikimu, kai išieškotojų pretenzijoms atlyginti būna pateiktos skolininko pajamos arba atskaitytieji iš jo algos, pensijų ir nuomų pinigai, arba kai skolininko turtas, neparduotas dėl neįvykusių varžytynių, turi atitekti pagal įkainojimą vienam iš kreditorių už skolą.

Ziūr. CPr 1082, 1175 1208 str.

1222. Išieškotų pinigų paskirstyme neleidžiama dalyvauti kreditoriams, pateikusiems vykdomuosius raštus arba priverstine tvarka vykdytinus aktus, praėjus **dviem savaitėm** nuo tos dienos, kada teismo esti gauta išieškotoji suma. Tačiau, tiek šie kreditoriai, tiek ir visi tie, kurie negavo viso atlyginimo sulig jų ieškinių suma, turi teisę reikalauti papildomo atlyginimo iš kito skolininko turto arba prašyti teismą pripažinti atsakovą neišgalinčiu skolininku. Jeigu teismas, daręs paskirstymą, gauna pareiškimą apie skolininko neišgalėjimą, tai veikiama pagal taisykles, išdėstytas 1400 straipsnio pastabos III priedėlio 6 §.

Aštuntasis skyrius

Apie uždraudimą skolininkui išvykti ir apie priemones išieškiniui išgauti.

Pirmoji skirtis

Apie uždraudimą skolininkui išvykti iš gyvenamosios arba tuo tarpu būvamosios vietos.

1222¹. Kai išieškotojas nenurodo galimų būdų sprendimui įvykdyti, o taip jau kai aprašytojo ir įkainotojo turto arba gautosios už parduotąjį turtą sumos nepakanka visam išieškiniui atlyginti arba aptikrinti, tai teismas, išieškotojo prašomas, daro nutarimą paimti iš skolininko pažadėjimą raštu neišvykti iš gyvenamosios arba tuo tarpu būvamosios vietos, jeigu toks pažadėjimas nebuvo paimtas pagal 652¹ straipsnio reikalavimą.

1222². Jeigu prašymas paimti sakyta pažadėjimą būna pareikštas tokiu metu, kada nėra teisme posėdžio, tai išduodamas prašytojui Teismo Pirmininko pasirašytas įsakymas Teismo Antstoliui vykdyti šią priemonę, vadovaujantis nurodytomis 598 ir 600 str. taisyklėmis.

1222³. Paimtasis nurodytais 1222¹ straipsnio atsitikimais pažadėjimas sugrąžinamas skolininkui:

1) po **dviejų mėnesių** nuo pažadėjimo paėmimo dienos, jeigu per šį laiką išieškotojas neprašė teismo šaukti skolininką pareikšti, ar jis turės lėšų išieškiniui atlyginti (1222¹ str.);

2) po sudarymo protokolo, numatyto 1222¹ str., ir

3) kai būna atlyginta visa išieškinio suma,

*Antroji skirtis***Apie priemones išieškiniui išgauti.**

1222⁴. Tais atsitikimais, kai 1222¹ str., leidžiama imti iš skolininko pažadėjimas neišvykti, išieškotojas turi teisę ir nereikalaudamas pažadėjimo, prašyti teis-
mą tos vietos, kur skolininkas gyvena arba tuo tarpu būva, šaukti skolininką į teismą pareikšti, ar jis turės lėšų išieškiniui atlyginti, ir kurių būtent.

Šitas straipsnis gali būti taikomas ir vykdant T. Teisėjo įsakymą, padarytą CPr 161⁸ str. tvarka. (T/13 - spr. 1928—IV—19 d. Liet. Banko bl. su M. Levu 291/28).

1222⁵. Skolininko parodymas, arba jo atsisakymas duoti parodymą, įtraukiamas į protokolą.

1222⁶. Kai skolininkas pareiškia neturįs jokių lėšų išieškiniui atlyginti, arba kai skolininko nurodyto turto tam reikalui nepakanka, prašymas šaukti skolininką gali būti išieškotojo kartojamas, ligi bus atlyginta visa jo reikalaujamoji suma.

1222⁷. Skolininkas ir nelaukdamas, kol jis bus pašauktas išieškotojo prašymu, turi teisės pats stoti teisman tos vietos, kur jis gyvena arba tuo tarpu būva, ir prašyti surašyti protokolą jo pareiškimui apie turimas lėšas, arba apie jo negalėjimą atsilyginti.

1222⁸. Šaukiamasis raginimu (276—292 str.) skolininkas, gyvenęs tame mieste, kur yra šaukiančiojo į Apygardos Teismo būstinė, privalo stoti teisman pats skirtą Teismo Pirmininko dieną; Pirmininkas paskiria šiam reikalui trumpiausią laiką ir gali šaukti skolininką netgi **pirmą** darbo dieną po įteikimo jam raginimo. Skolininkas, gyvenęs ne tame mieste, kur yra šaukiančiojo į teismo būstinė, privalo atvykti pats arba

į šį teismą, nepraleisdamas numatyto 299 ir 300 str. termino, arba pas Taikos Teisėją, kurio nuovadoje jis gyvena, prieš tiek laiko, kad skolininko pareiškimas apie jo lėšas išieškiniui atlyginti galėtų būti gautas Apygardos Teisme, ligi pasibaigs skirtas jam tesman atvykti laikotarpis. Taikos Teisėjo sudarytas protokolas turi tokią pat galią ir pasekmes, kaip kad protokolas, sudarytas Apygardos Teismo, ir turi būti ligi šaukime pažymėtos dienos skolininko pateiktas tam teismui, kuris skolininką šaukė pareikšti apie jo lėšas išieškiniui atlyginti.

1222°. Jeigu be pateisinamų priežasčių skolininkas neatvyksta teisman arba nepateikia Taikos Teisėjo surašyto protokolo (1222^s str.), tai Teismo Pirmininkas įsako atvesti skolininką teisman nurodytąja Baudžiamojo Proceso Įstatymo 390—392, 394 ir 396 straipsniuose tvarka. Skolininkas, gyvenęs už to miesto sienų, kur yra šaukiančiojo jį teismo būstinė, atvedamas pas Taikos Teisėją, kurio nuovadoje jis gyvena.

1222to. Jeigu vykdant įsakymą apie skolininko atvedimą (1222° str.) būna patirta, kad skolininkas yra pasislėpęs iš gyvenamosios arba tuo tarpu būvamosios vietos, tai teismas įsako ieškoti skolininko per policiją. Jeigu policijos priemonėmis nepavyksta sužinoti skolininko gyvenamoji vieta, tai teismas gali, taikydamas Baudžiamojo Proceso Įstatymo 846—848 straipsnius, įsakyti ieškoti skolininko publikacijos keliu, jeigu pripažįsta šią priemonę tikslinga ieškomojo skolininko gyvenamajam vietai sužinoti. Publikacijoje šiuo reikalu pažymimas sprendimas, kuriuo atiteistas išieškiny. Kai skolininkas būna surastas ta-

me mieste, kur yra būstinė Apygardos Teismo, isakusio ieškoti skolininko per policiją ir publikacijos ke-liu, tai jis policijos atvedamas į tą teismą; o kai jis būna surastas už minėto miesto sienų, tai atvedamas pas Taikos Teisėją, kurio nuovadoje yra surastas.

Trečioji skirtis

Apie Valstybės Išdo skolininkų turto ieškojimą.

1222¹¹. Ieškant Valstybės Išdo skolininkų turto, laikomasi 1222¹ — 1222¹⁰ straipsnių nuostatų su išim-timis, nurodytomis 1222¹² — 1222²⁰ straipsniuose.

1222¹². Pažadėjimas neišvykti (1222¹ str.) iš sko-lininko reikalaujamas tik dėl nesumokėtų išieškinių, sudarančių daugiau kaip **pusantro tūkstančio** litų, kai Valstybės Išdo organas arba valdžios įstaiga, atsižiū-rėdami į bylos aplinkybes, laiko tokią priemonę tiks-linga ir prašo teismą ją vykdyti.

1222¹³. Per du mėnesių nuo tos dienos, kada bu-vo paimtas pažadėjimas, o jeigu jis nebuvo paimtas, tai nuo dienos, kada gauta žinia, jog skolininkas ne-turi pakankamo išieškiniui (Neginč. reikalavimų nuos-tatų 12, 15 — 22 str., 1910 m. 1.) atlyginti turto. Vals-tybės Išdo organas arba valdžios įstaiga turi prašyti atatinkamą teismą šaukti skolininką pareikšti, ar jis turis lėšų išieškiniui atlyginti (1222⁴ str.).

1222¹⁴. Dėl išieškinių, uždėtų administracine tvarka, nurodytųjų 1222¹² ir 1222¹³ straipsniuose prie-monių reikalui, nepareinamai nuo išieškinio sumos ¹⁾,

¹⁾ kad ir didesnė suma kaip 5000 lit. betgi ne mažesnė kaip kad 1501 lt. — žiūr. šio srtaiapsnio pastabą ir 1222¹⁷ str.

Valstybės Iždo organas arba valdžios įstaiga turi kreiptis į skolininko gyvenamosios arba tuo tarpu būvamosios vietos Taikos Teisėją.

Pastaba: Sakytos priemonės skoloms išieškoti netaikomos tiems Valstybės Iždo skolininkams, kurie skalni ne daugiau kaip po **pusanтро tūkstančio** litų.

1222¹⁵. Minėtų pirmesniame (1222¹⁴) straipsnyje priemonių reikalavimus Valstybės Iždo organas arba valdžios įstaiga išdėsto siunčiamuose Taikos Teisėjui pranešimuose. Šiuose pranešimuose turi būti įrašytos žinios apie tai, kuri dalis išieškinio liko neatiteseta.

1222¹⁶. Prie Valstybės Iždo organo arba valdžios įstaigos pranešimo (1222¹⁵ str.) pridedamas nuorašas nutarimo, kuriuo būna uždėtas reikalaujamas administracinė tvarka išieškinys (1222¹⁴ str.). Šiame nutarime turi būti nurodyta: 1) išieškinio suma ir rūšis, ir 2) įstatymai, kuriais pasiremiant išieškinys reikalaujamas. Taikos Teisėjas įsitikinęs, kad administracinė tvarka vykdytinas nutarimas padarytas kompetentingo Valstybės Iždo ar valdžios organo, nutaria patenkinti jo reikalavimus dėl priemonių skolai išieškoti (1222¹², 1222¹³ str.).

1222¹⁷. Numatytas 1222¹ — 1222¹⁹ straipsniuose Apygardos Teismo ir jo Pirmininko pareigas (funkcijas) bylose dėl administracinių išieškininių atlieka atatinčamos vietos Taikos Teisėjai.

1222¹⁸. Nuorašas protokolo, sudaryto einant 1222⁵ straipsniu, siunčiamas atatinčamam Valstybės Iždo organui arba valdžios įstaigai.

1222¹⁹. Dėl išieškininių, tiek reikalaujamų administracinė tvarka, tiek ir teismo atiteistų, vykdymas nutarimo arba įsakymo paimti iš skolininko neišvykimo pažadėjimą (1222¹, 1222² str.), o taip pat pristaty-

mas skolininkui raginimo pareikšti teismui apie lėšas išieškiniui atlyginti (1222^s str.), pavedama policijai atlikti.

1222²⁰. Teismo atiteistų išieškinių reikalais policijos valdininkai už žygius, nurodytus pirmesniame straipsnyje (1222¹⁹ str), atlyginami pagal nustatytą Teismo Antstoliams atlyginimo taksą už vykdomuosius veiksmus, išskyrus kelionpinigius.

1223 ir 1224 str. panaikinti.

1225 ligi 1227 str. pakeisti taisyklėmis, toliau išdėstytomis 1400 straipsnio I pastabos III priedelio 32 — 34 §§.

1228 — 1232 str. panaikinti.

1233 — 1236 pakeisti taisyklėmis, toliau išdėstytomis 1400 straipsnio I pastabos III priedelio 35 — 38 §§.

1237 str. panaikintas.

1238 — 1266 str. pakeisti taisyklėmis, toliau išdėstytomis 1400 straipsnio I pastabos III priedelio 39 — 67 §§.

Devintas skyrius

I. Apie Suomijos teismų sprendimų vykdymą 1267 — 1272 (—).

II. Apie Klaipėdos Krašto teismų sprendimų vykdymą.

(1272¹). Klaipėdos Teritorijos Teismų sprendimai bus vykdomi visoje Lietuvos teritorijoje, įskaitant ir Klaipėdos Teritoriją.

Tas pats bus su arešto sprendimais, kurie bus padaryti Klaipėdos Teritorijos ar kitų Lietuvos dalių organų (Ištrauka iš Klaipėdos Konvencijos, 21 str. — V. Ž. № 169).

1) Klaipėdos krašto teismų sprendimai surašyti tiek lietuvių, tiek vokiečių kalba, Didž. Lietuvoje yra vykdomi bendra tvarka, tik prie vokiečių kalba surašyto sprendimo turi būti pridėtas jo lietuviškas vertimas (VTBS nut. 1931. IV. 16 d. — T/19).

2) Tiek Klaipėdos krašto, tiek Didž. Lietuvos teismų sprendimai turi būti vykdomi sprendimo vykdymo vietos procesu (VTBS nut. 1931. VI. 11 d. — T/19).

Dešimtas skyrius

III. Apie svetimųjų valstybių teismų sprendimų vykdymą.

1273. Svetimųjų valstybių teismų sprendimai vykdomi einant taisyklėmis, išdėstytomis šiuo reikalu savitarpio traktatuose ir sutartyse. Tais atvejais, kai susitarimo keliu nebūna nustatytos tam tikros vykdymo taisyklės, laikomasi tvarkos, išdėstytos po šio einančiuose straipsniuose.

1) Iš CPr 1273 str. antros dalies aiškus yra reikalavimas traktato, tiksliai ta dalis kalba apie tuos traktatus kuriuose nenurodytos yra taisyklės vykdymo svetimų valstybių sprendimų (281/26)

2) CPr 1273—1281 str. numato sprendimus svetimų valstybių teismų veikiančiųjų ne tik svetimos valstybės vardu, bet ir svetimoje valstybinėje teritorijoje Tas nieko bendro neturi su sprendimais okupacinės jėgos teismų, veikusių dabartinėje Lietuvos valstybinėje teritorijoje; okupacinė jėga pavadavo šioje teritorijoje valstybės valdžią ir viena tegalėjo vykinti joje valstybinę funkciją; pagaliau Lietuvos valstybės valdžia, perimdama valstybinę teismo funkciją iš okupacinės jėgos, nustatė teisėtą ryšį tarp Lietuvos teismų ir vokiečių okupacinių teismų (Laik. Liet. Teismų Sutv. Įst. 1 str.) tuo pačiu pripažinusi veikusiųjų iki tol okupacinių teismų darbą teisėtu (322/24).

1274. Svetimųjų valstybių teismų sprendimai vykdomi Lietuvoje tik tada, kai tatai būna leista Lietuvos teismų nutarimais.

1275. Prašymai įvykdyti Lietuvoje svetimųjų valstybių teismų sprendimus paduodami tam Apygardo Teismui, kurio apygardoje pareina vykdyti sprendimas.

1276. Prie prašymo turi būti pridėta:

1) sprendimo nuorašas, paliudytas to teismo, kuris jį yra išdavęs, su vykdomuoju įrašu arba su šio teismo pažymėjimu, kad sprendimas yra vykdytinas. Teismo pažymėjimas turi būti sutikrintas Lietuvos atstovybės arba konsulato parašu, o jų parašą turi patikrinti Užsienių Reikalų Ministerija;

2) sprendimo lietuviškas vertimas, ir

3) šių dokumentų nuorašai.

1277. Atsakovas šaukiamas į teismą bendrąja tvarka.

1278. Prašymai įvykdyti svetimųjų valstybių teismų sprendimus skiriami posėdžiui, nereikalaujant nurodyto 312 — 317 straipsniuose rašytinio paaiškinimo, ir sprendžiami bendrąja tvarka.

1279. Teismai, išžiūrinėdami šias bylas, neturi teisės svarstyti esmės ginčo, svetimųjų valstybių teismo išspręsto, o tik nustato: ar išžiūrimajame sprendime nėra tokių reikalavimų, kurie yra priešingi visuomenės tvarkai arba Lietuvos įstatymų draudžiami.

1280. Padarytieji aukščiau išdėstytais pagrindais sprendimai vykdomi bendromis taisyklėmis Lietuvos teismų sprendimams vykdyti.

1281. Svetimųjų valstybių teismų sprendimai nėra vykdomi ir neturi jokios galios Lietuvoje, jeigu jais yra išspręsti ieškiniai apie nuosavybės teisę Lietuvoje esančiam nekilnojamajam turtui.

TREČIOJI KNYGA

Išimtys iš bendros civilinio proceso tvarkos.

Pirmoji padala

Apie valdžios įstaigų bylas.

Pirmas skyrius

Bendros taisyklės.

1282. Valdžios įstaigų bylomis laikomos bylos, susijusios su interesais Valstybės Izdo, įvairių vyriausybės arba valdžios įstaigų, o taip pat bylos savivaldybių, vienuolynų, bažnyčių, vyskupijų ir visų krikščionių ir mahometonų tikybų įstaigų (organizacijų).

Pastabos išleistos, o kas reikia iš jų įdėta į patį šį straipsnį.

1) Rūpintis Lietuvoje pravoslavų bažnyčios turtu civilinės teisės srity tenka eparchijos tarybai, kuriai šiuo atžvilgiu teko buv. konsistorijų funkcija (T/11 spr. 1926—XI—8 d. Grebrodų cerkvės b.

2) Prekybos ir Pramonės Rūmai ne tik Konstitucijos § 90-me vadinama „Savivaldybė“, bet Rūmai ir savo sutvarkymo esme yra tokio pat principalinio pobūdžio savivaldybės įstaiga, kaip ir vietos savivaldybė (spr. 1930—X—25 d. Prek. ir Pram Rūmų byloje prieš Vyr. Soc. Draudimo valdybą).

1283. Valdžios įstaigų bylos eina bendromis civilinio proceso taisyklėmis su nurodytomis 1284 — 1298 straipsniuose išimtimis.

1284. Ieškinius pareikšti ir atsakyti dėl jų teisme įpareigojamos vietinės valdžios įstaigos, o kur jų nėra, tai atatinkami tos srities viršininkai arba ministrijų ar vyriausių valdybų departamentai ¹⁾).

1) Procesualiniu atžvilgiu atskiros valstybės valdymo žinybos yra atstovaujamos tų žinybos vietos įstaigų arba vietos viršininkų, taigi miškų valdymo srity Miškų Urėdas kaip tik toks yra vietos viršininkas urėdijos ribose, priklausęs tiesiog centrui (Miškų Dep-tui) ir centralizuojas visą miškų valdymą urėdijoj; procesualiniu atžvilgiu jis atstovauja Miškų Žinybai be jokio įgaliojimo iš centro, pats gali kelti bylas ir atsakyti šios žinybos vardu; jo procesualiniai veiksmai yra privalomi ir centrui (121/26).

2) Einat CPr 1284 str ieškiniai išdui pareiškiami asmeny vietinių izdo valdybų arba viršininkų, aišku, tokių, kuriems pavesta rūpintis visais savo srities reikalais, tarp kitko, ir ūkio dalimi. Ministerija, kaipo centralinė įstaiga, negali būti laikoma vietine valdyba (49 ir 52/24).

3) CPr 1284 str. leidžia kelti ieškinius dėl valstybinių ir bažnytinių turtų ne tiktai valstybės ir bažnyčios įstaigoms, bet ir vietos viršininkams, o parapijų klebonai kaip tik yra tokie vietos viršininkai, kurie gali patys, be vyskupijos Kurijos įgaliojimų, kelti bylas dėl bažnytinių turtų kurie yra jų žinioje (430/27).

1285. Valdžios įstaigos ieško ir atsako teisme ne kitaip, kaip per tam tikrus įgaliotinius, skiriamus iš

¹⁾ Rusų 1284 str. tekste numatyta tiktai vietos organams teisė kelti ieškinius ir atsakyti teisme. Bet Lietuvoj Izdo Rūmus atstoja centralinė įstaiga — Mokesčių Departamentas, o buv. apygardų valdybas — kitos atatinamos centro įstaigos. Todėl šis straipsnis atatinkamai perredaguotas.

atatinamos įstaigos tarnautojų arba parenkamus laisvu susitarimu iš tų asmenų, kuriems įstatymai leidžia būti įgaliotiniais.

Žiūr. CPr. 245 — 250 str.

CPr 1285 str kalba apie įstaigų įgaliotinius, o ne apie vietos viršininkų įgaliotinius (430/27).

1286. Pareikšdami ieškinį arba atsakydami dėl ieškinio, valdžios įstaigų įgaliotiniai turi pateikti teismui įgaliojamąjį raštą arba pavedimą atstovauti byloje, jeigu jie yra tos vadybos (ministerijos) tarnautojai.

1287. Visi ieškiniai valdžios įstaigų pareiškiamieji prieš privatinius asmenis, pareina teismams spręsti bendruoju kompetencijos keliu, įstatymų nustatytuoju.

1288. Privatinių asmenų ieškiniai prieš valdžios įstaigas pareiškiami kompetentiniam teismui bendrąja tvarka arba pagal ginčijamo turto vietą, kurioje padaryti privatiniam asmeniui nuostoliai, arba pagal būstinę tos įstaigos ar valdininko, kuris turi teisę atstovauti teisme tai valdžios įstaigai.

Pastaba I ir II (—).

1289. Valdžios įstaigų bylos negali būti pabaigiamos teisme besibylinėjančiųjų šalių priesaika arba susitaikymu.

Pastaba I: Bylos valdžios geležinkelių, meteorologijos stočių ir gydomųjų vandens versmių, priklausančių valstybės išdui, gali būti pabaigiamos susitaikymu.

Pastaba II: Taisyklės, išdėstytos šio straipsnio I pastaboje taikomos ir byloms dėl ieškinių

laisvai samdomų meisterių, darbininkų ir tarnautojų, nukentėjusiųjų nelaimingais atsitikimais ir sužalotųjų:

1) Artilerijos vadybos gamyklose;

2) Valstybinėjų sapustuvėjų;

3, 4 ir 5 (—).

6) Finansų Ministerijos pramonės ir technikos įmonėse, o taip pat nariams šeimų visų čia suminėtų asmenų, ir bylose apie pensijų mokėjimą šiems nariams. (Pram. Darb. Įst. 598 — 771 str., 1913 m. I.).

Baigti šios bylos susitaikymu leidžiama ne kitaip, kaip kad teismo pasiūlytais dėsniais, 70, 177 ir 337 straipsniuose numatyta tvarka. Šioms byloms taikoma paskutinė dalis 200⁷ str. ir 880¹ straipsnis (—).

1289¹. Taikos teismuose iškeltose prieš valdžios įstaigas bylose, tieji teismai privalo siųsti atitinkamoms valdžios įstaigoms bendrąja tvarka nuorašus prašymų, apeliacijų ir skundų, pareikštų žodžiu ir įtrauktų į protokolą, o taip pat priešingosios šalies pateiktų prašymų, atsiliiepimų arba apeliacijų ir atskirųjų skundų, o taip pat ir nuorašus pridėtų prie jų dokumentų.

1289². Šaukiamajai raginimu valdžios įstaigai stoti taikos teisman skiriamas **dviejų savaitių** laikotarpis, pridedant ir kelionės užilginamąjį laiką (300 str.)

1290 panaikintas.

1291. Bylose prieš valdžios įstaigas neleidžiama nei iškelti ieškiniai aptikrinti, nei skubiąja tvarka sprendimai vykdyti; bet bylose dėl nuosavybės teisės ieškinų nekilojamajam turtui teismas, ieškovo pra-

šomas, gali uždrausti ginčijamąjį turtą perleisti, ligi bus galutinai išspręsta byla. Tokiu uždraudimo atsitikimu, kilus reikalui ginčijamąjį mišką apsaugoti, taikomos išdėstytosios 610 ir 611 straipsniuose taisyklės.

Pastaba: Numatytose 1289 str. II pastaboje bylose dėl atlyginimo nukentėjusių nelaimingais atsitikimais viešo naudojimo geležinkelių tarnautojų, meisterių ir darbininkų, o taip pat čia minėtų asmenų šeimų narių (Sus. Įst. 575 str., 23 pastabos, pried. 1912 metų), leidžiama teismo sprendimas vykdyti skubąja tvarka, prašant bylininkui; bet nuo teismo pareina daryti tatau nereikalavus arba išreikalavus aptikrinimą iš šalies, prašančios sprendimą vykdyti.

1292. Teismo sprendimas paskelbiamas abiem šalim bendrąja tvarka; bet, nepareinamai nuo to, teismas turi siųsti sprendimo nuorašą valdžios įstaigai, apie kurią minima 1284 straipsnyje.

1) Žemės Ūkio Ministerija apskundė Kauno m. ir apskr. I nuov. T. Teisėjo nutarimą dėl grąžinimo apeliacijos skundo Ministerijos byloje su Eimontu. Ta Ministerijos atskirąjį skundą T. Teisėjas pristatė Kauno Ap. Teismui, bet šis paliko jį nesvarstęs, kadangi skundas esąs paduotas ne laiku; terminas atskiriems taikos teisėjų nutarimams apskūsti esąs skaitomas nuo nutarimo paskelbimo, o ne nuo dienos nutarimo nuorašo gavimo Ministerijoje, nes pastaroji tvarka teliečianti teismo sprendimus, o ne atskirus nutarimus. Su tokia K. Ap. Teismo nuomone Vyr. Tribunolas nesutiko, remdamas savo priešingą nusistatymą šiais motyvais: tiesa, Civ. Proc. Įst. 1292 str. kalba apie teismo sprendimus, kurių nuorašai turi būti siunčiami valdžios įstaigai, o ne apie atskirus teismo nutarimus; bet žodis „sprendimas“ čia reikia imti ta prasme, kad tai yra apskritai kiekvienas toks teismo sprendimas arba nutarimas, kuriuo ga-

lutinai ginčas baigiasi ir nebegali būti tęsiamas; kad įstatymas tokius nutarimus apskritai laiko proceso atžvilgiu lygiais sprendimams, o ne tokiems atskiriems nutarimams, kurie tesudaro bylos eigoje procesualinį epizodą, matyti iš to kad toki nutarimai leidžiama skusti ir kasacijos tvarka, ko nėra leidžiama dėl kitų paprastų nutarimų; šis dėsniis buvo kuo ryškiausiai nustatytas buv. Rusų Senato sprendimais, kurie šiuo atžvilgiu atitinka įstatymo reiškiamai proceso tvarkai: kitaip ir būti negali, nes nutarimas, kuris baigia bylos eigą ir užkerta kelią bylai toliau eiti turi proceso atžvilgiu tos pačios reikšmės, kai kad ir sprendimas, ir todėl tos taisyklės, kurios yra nustatytos atskiriems nutarimams skusti ir kurios yra remiamos kaip tik tuo, kad šie nutarimai neturi proceso atžvilgiu lemiamos reikšmės ir nekliudo bendrajai sprendimų apskundimo tvarkai, jokiū būdu negali būti taikomos galutinio pabūdžio nutarimams, nes tat būtų nesąmonė, kuri prieštarautų pačiam šių taisyklių tikslui, o tuo pačiu ir įstatymų minčiai, nes įstatymas niekuomet absurdo nenustato; o kadangi CPr 1292 str. kalba apie „sprendimus“ tik procesualine prasme ir jungiasi kaip tik su apskundimo tvarka (1293 str.), tai reikia pripažinti, kad jis liečia ir kalbamuosius nutarimus (baigiančius bylos eigą); kadangi šioj byloj Taikos Teisėjo nutarimas, kuriuo apeliacijos skundas gražintas, kaip tik yra nurodytos rūšies nutarimas, tai jam CPr Įst. 1292 yra taikomas, ir todėl Apygardos Teismas turėjo Ministerijos, atskiroyo skundo padavimo terminą svarstyti CPr Įst. 1293 str., o ne 167 str. [Spr. 1923. X. 3 d. — T/5].

2) CPr 1292 str. nustatyta taisyklė skiriama valstybės reikalų ypatingai apsaugai ir jungiama su teismo sprendimų apskundimu apeliacijos tvarka. Todėl ji yra taikintina ir tiems teismo nutarimams kurie yra skystini taja pačia tvarka; o tokiais yra kaip tik visi tie nutarimai, kuriais bylos eigą nutraukiamo, nes proceso atžvilgiu šie nutarimai turi bylai tokios pat reikšmės, kaip kad ir sprendimai iš esmės (10/26).

3) CPr 1284 str. nurodyta, kad ieškinių kėlimas ir atsakymas kitų asmenų ieškiniais — priklauso valstybės išdo vardu įvairių žinybų vietos įstaigoms (vietos organams). O todėl CPr 1292 str., sakydamas apie teismo sprendimo nuorašo siuntimą valdžios įstaigoms tose bylose, kuriose dalyvauja valstybės išdas, nurodo į vietos įstaigas, numatytas CPr 1284 str. Šis nurodymas tebeturi tos reikšmės kad bylose, iškeltose vie-

tos įstaigų, einant 1284 str., nuorašas reikia siųsti būtinai joms, kaipo bylos vedėjoms. Bet jeigu ieškinys iškeltas ne vietos įstaigos, o centro įstaigos, tai, žinoma, nuorašo nusiuntimas ne pačiai centro įstaigai, vedančiai bylą, o jos vietos organui — nebeatatinka CPr 1292 str. taisyklę, tada nuorašas turi būti nusiųstas vedančiai bylą centro įstaigai, ir nuo šio nuorašo gavimo centro įstaigoje tenka skaityti skundui paduoti terminas (10/26).

4) Žemės Tvarkymo Komisijai, kaipo valdžios įstaigai, einant Žemės tvark. įst. 13 str. ir tam įst. vykdyti taisyklių 171 §, turi būti taikomas CPr 1292 ir 1293 str. Tad apeliacijai paduoti terminas skaitomas ne nuo dienos paskelbimo nutarimo, o nuo dienos nuorašo gavimo suinteresuotoje valdžios įstaigoje (spr. 1930. IX. 10 d. Biržų evang. - reform. bažnyčios byloje su Miškų Dep-tu).

1293. Laikotarpis apeliacijos ir kasacijos skundui duoti dėl valdžios įstaigos skaitomas nuo tos dienos, kada ji gauna, nustatytą 1292 straipsnio tvarka sprendimo nuorašą.

1294 panaikintas.

1295. Valdžios įstaigų bylose ministeriai ir ministerijų arba vyriausių valdybų valdytojai (—) turi teisę, nepareinamai nuo byloje dalyvaujančių šalių, kreiptis į Kasacinį Teismą (Vyr. Tribunolą) su prašymu panaikinti sprendimą byloje, kurios ieškinio kaina didesnė kaip **penki šimtai** litų, bet ne kitaip, kaip kad bendrais pagrindais ir atsitikimais, numatytais 185, 186, 792 ir 793 straipsniuose.

1295¹. Bylose dėl ieškinių, pareikštų prieš valdžios įstaigas, neleidžiama sprendimo vykdyti, ligi nepasibaigia laikotarpis kasacijos skundui duoti, o jeigu skundas būna paduotas, tai ligi jis būna išspręstas.

Pastaba: Bylose dėl piniginių pretenzijų į Valstybės Išdą, ieškovui prašant, leidžiamas vykdymas bendrąja tvarka, jeigu ieškovas pa-

teikia reikiamą aptikrinimą tam atvejui, kada būtų panaikintas sprendimas kasacijos tvarka (814 str. 3 p.).

1295². Valdžios įstaigų bylose iš priemonių, išvardytų 814 straipsnyje, taikoma tiktai nurodytoji ketvirtame minėto straipsnio punkte priemonė. Be to, dar gali būti uždrausta perleisti ginčijamas nekilnojamasis turtas, taikant išdėstytas 610 ir 611 straipsniuose taisykles, ir valdžios įstaiga gali tokiu atsitikimu daryti sutartis ne kitaip, kaip tik įspėdama nuomininką, kad sutartis, jeigu būtų teismo nuspręsta gražinti tasai turtas atsakovui, nustoja galios.

1296. Norėdamas įvykdyti sprendimą, kuriuo kas atiteista iš valdžios įstaigos, išieškotojas pristato vykdomąjį raštą betarpiškai atatinkamai valdžios įstaigai, kuri turi pagal sprendimo galią jį vykdyti.

Savivaldybės. Einant CPr 935 str. I past. 2 p. ir 1282 str. teismo sprendimai prieš savivaldybę turi būti vykdomi ypatinga tvarka, numatyta CPr 1296 str. (468/25).

1297. Ginčai dėl valstybės turto, kilę tarp ministerijų arba centralinių valdybų, sprendžiami abišaliu susitarimu ministerių ar centralinių valdybų vyriausių viršininkų. O jeigu jiems nepavyksta susitarti, tai jų ginčai pateikiami spręsti Ministerių Kabinetui¹⁾.

1298. Ginčai dėl turto tarp tikiybinių organizacijų (bažnyčių) ir valdžios įstaigų, o taip pat toki ginčai tikiybinių organizacijų įvairių tikėjimų tarpusavy, sprendžiami teismų pagal šiose skyriuje nustatytas taisykles.

1299. (—).

¹⁾ Rusų tekste „Valdančiojo Senato I Departamentui“.

Antras skyrius

Bylosena ieškinių, kylančių iš parangų, priestatų ir valstybės žemės turtų nuomojimo sutarčių.

1300. Bylos tarp valdžios įstaigų (Valstybės Išdo) ir sutartininkų, kylančios iš parangų, priestatų ir valstybės žemės turtų nuomojimo sutarčių, eina nustatyta valdžios įstaigų byloms tvarka su išimtimis, nurodytomis po šio išdėstytuose straipsniuose ¹⁾).

1301. Dėl valdžios įstaigų ir valdininkų neteisių žygių, dėl reikalų vilkinimo arba neveiklumo, įvykusių parangų ar priestatų sutarties pildymo metu, sutartininkai (kontra gentai) gali skųstis vyresnybei administraciniu keliu.

Žiūr. „Nuostatus apie valdžios parangas ir priestatus“ 206 str.

1302. Kai valdžios įstaiga išduoda sutartininkui galutinio atsiskaitymo apyskaitą, tai dėl neteisaus apyskaitos sudarymo, o taip pat dėl valdžios įstaigų ir valdininkų visų neteisių žygių, tiek sutarties pildymo metu, tiek po jos išpildymo, sutartininkui leidžiama arba skųstis vyresnybei, pirmesniame (1301) straipsnyje nurodyta tvarka, arba iškelti prieš valdžios

¹⁾ Numatytos 1301 — 1309 str. išimtys taikomos tikrai prieš valdžios įstaigas (Valstybės Išdą) keliamoms byloms; o valdžios įstaigų keliamos bylos prieš CPr 1300 str. nurodytus sutartininkus — šiaip jau asmenis ar visuomenės įstaigas, kurioms įstatymas tam tikrais atsitikimais suteikia valdžios įstaigų procesualines teises (žiūr. CPr 1282 str.), — eina valdžios įstaigų byloms nustatyta tvarka (CPr 1282 — 1298 str.).

įstaigą teismo keliu ieškinį, liečiantį tiek reikalavimą sumų arba dokumentų¹⁾, priklausančių sutartininkui gauti iš valdžios įstaigos (Valstybės Izdo), tiek ir nuostolius, jam susidariusius dėl neteisių žygių, reikalų vilkinimo arba neveiklumo sakytų įstaigų ir valdininkų.

Žiūr. „Nuost. apie parangas ir priestatas“ 201 — 204 str. ir „Nuost. apie neginč. valdžios įstaigų reikalavimus“ 4, 5 str.

1303. Ieškiniui iškelti prieš valdžios įstaigą nustatytas **šešių mėnesių** laikotarpis. Šis laikotarpis skaitomas:

1) nuo tos dienos, kurią būna išduota galutinio atsiskaitymo apyskaita, jeigu ieškinys kilo dėl galutinio atsiskaitymo arba dėl valdžios įstaigos neteisių žygių, padarytų ligi išdavimo minėtos apyskaitos;

2) nuo tos dienos, kurią būna paskutinį kartą išmokėti pinigai pagal galutinio atsiskaitymo apyskaitą, jeigu sutartininkas²⁾ reiškia reikalavimą dėl priklausančių jam dar gauti pagal apyskaitą pinigų, ir

3) nuo tos, kuria būna įteiktas paskutinis prašymas grąžinti kaucijas (įkaitus), jei ieškinys kilo dėl sulaikymo kaucijų po išdavimo galutinio atsiskaitymo apyskaitos.

Žiūr. „Nuost. apie parangas ir priestatas“ 38 — 43, 220, 223 str. „Nuost. apie neginč. vald. įstaigų reikalavimus“ 9, 10, 12, 13 str.

1304. Sutartininkas, padavęs vyresnybei skundą administraciniu keliu po to, kai jam buvo jau įteikta

¹⁾ Čia kalbama apie turto įkeitimo dokumentus minimus „Nuost. apie parangas ir priestatas“ 62, 69, 79 str.

²⁾ Rusų tekste — privatinis asmuo“.

galutinio atsiskaitymo apyskaita, nustoja teisės kelti ieškinį teismo keliu ¹⁾).

1305. Minėtieji ieškiniai keliami tame kompetentiniame teisme, kuriam teisti pareina valdžios įstaiga, sudariusioji galutinio atsiskaitymo apyskaitą, jeigu sutartyje nebūna numatytas kitas teismas tam ginčui spręsti.

Žiūr. CPr 36¹, 209, 227, 1288 str., „Nuost. apie neginč. valdžios įstaigų reikal.“ 4 str. ir „Nuost. apie parangas“ 201 — 204 str.

1306. Ieškinio iškėlimu nestabdomi valdžios įstaigos daromieji ginčijamuoju dalyku žygiai, ligi byla bus teismo išspręsta ²⁾).

Žiūr. CPr 1295¹ str. „Nuostatų apie parangas“ 220 str. ir „Nuost. apie neginč. reik.“ 10, 26, 29 str.

1307. Ginčai tarp valdžios įstaigų ir valstybės žemės turtų nuomininkų, tiek po įteikimo galutinio atsiskaitymo apyskaitos, tiek ir sutarčių pildymo metu, sprendžiami arba vyresnybės administraciniu keliu pagal 1301 straipsnį, arba teismo keliu.

Valdžios išnuomojamoms Suvalkijoje žemėms taikomas 1712, o ne 1230 str. Napol. Kodekso ir 143, 144 str. „Obročnyji Ustav“ (VIII t. 1 d.) — (678/28).

1308. Pirmesniame 1307 straipsnyje nurodytu atsitikimu nuomininko ieškinys prieš valdžios įstaigą turi būti keliamas 1303 straipsnyje nustatytu laiku.

¹⁾ Tik dėl to paties reikalo, dėl kurio skundėsi administraciniu keliu nustoja teisės kelti ieškinį teismo keliu.

²⁾ Ligi įsiteisės teismo sprendimas, kuriuo nuspręsta panaikinti valdžios įstaigos padarytus žygius — žiūr. CPr 1295¹

1309. Kai sutartininkai būna traukiami atsakomybėn pagal Ministerijų, Vyriausiųjų Valdybų arba Valstybės Kontrolės susektus trūkumus ir paklaidas valdžios įstaigų pabaigtose apyskaitose iš sutarčių ir pasižadėjimų su valdžios įstaiga, tai jie gali, jei nori nukreipti nuo savęs atsakomybę, iškelti teisme ieškinį prieš valdžios įstaigą, pasiremdami 1302 ir 1303 straipsniais. Šitokiu atsitikimu nurodytasis 1303 straipsnyje laikotarpis skaitomas nuo paskelbimo sutartininkui apie traukimą jo atsakomybėn ¹⁾.

Trečias skyrius

Apie bylas tarp valdžios įstaigų ir privatinių asmenų dėl užgrobtos žemės arba pažeisto valdymo.

1310 panaikintas.

1311. Nustatytasis 29 straipsnio 2 punktu **vienerių metų** laikotarpis iškelti byloms dėl pažeisto arba prarasto valdymo atstatymo skaitomas, jei byla liečia atiduotąją laikinai kam valdyti valstybės žemę, ne nuo jos užgrobimo laiko, o nuo tos dienos, kurią turtas buvo paimtas valdžios įstaigos tiesioginėn žinion, jeigu prieš tai valdžios įstaiga nebuvo gavusi pranešimo raštu arba skundo apie įvykusį užgrobimą.

1312. Pasibaigus nustatytam 29 straipsnio 2 punktu laikotarpiui, byla dėl užgrobtos valstybės žemės

¹⁾ nuo paskelbimo sutartininkui reikalavimo mokėti trūkumus (įskaitas) — žiūr. „Nuost. apie neginč. reikalavimus“ 6 str.

mės legali būti keliami, laikantis 73, 1283 — 1287 1288, 1291, 1292, 1293, 1295, 1295¹, 1295² ir 1296 straipsniuose bei jų pastabose išdėstytų taisyklių.

1313. Šias bylas gali pradėti pas Taikos Teisėjus tiek centro valdžios įstaigų įgaliotiniai, tiek ir patys tieji organai ar valdininkai, kurių tiesioginėje žinioje yra tas turtas.

Žiūr. išaišk. po 1284 str.

1314. Suinteresuotieji žmonės ir juridiniai asmenys, kurie naudotinais tuo tarpu turi valstybės nekilnojamąjį turtą, kai būna pažeistas to turto jų valdymas, gali ir betarpiškai patys kelti bylas dėl pažeisto valdymo atstatymo. Jų ieškomojo prašymo nuorašas siunčiamas atsakovui ir atatinkamai valdžios įstaigai; toliau byla eina pagal taisykles, nustatytas valdžios įstaigų byloms.

1315. Bylose dėl žemės užgrobimo, suinteresuotųjų žmonių ar juridinių asmenų iškeltose prieš valdžios įstaigas, raginimus teisman stoti Taikos Teisėjai siunčia nurodytiems 1284 straipsnyje valdžios įstaigoms ir valdininkams.

Antroji padala

Apie išieškojimą atlyginimo už žalą ir nuostolius, padarytus valdininkų žygiais.

Pirmas skyrius

Apie išieškojimą atlyginimo už žalą ir nuostolius, padarytus vyriausybės valdininkų, o taip pat savivaldybių tarnautojų žygiais,

1316 — 1330⁶ (—).

Vertėjo pastaba: Ieškiniai dėl atlyginimo nuostolių, padarytų neteisiais žygiais, apsileidimu (nerūpestingumu) arba nusikalstamais darbais valstybės arba savivaldybės tarnautojų, išskyrus teismo magistratūros tarnautojus ¹⁾, nurodytus 1331 straipsnyje, — eina bendrąja civilinio proceso tvarka.

Ši pastaba atstoja nepritaikomus Lietuvoje 1316 — 1330⁶ straipsnius. Ji suredaguota pagal Laikinosios Rusijos Vyriausybės įstatymą 1917. IV. 1 d. (Sobr. Uzak. 1917 m., 492 str.); tasai įstatymas atitinka nuostatus mūsų Konstitucijos (20 str.) ir Lietuvos teismų sutvarkymo įstatymo (34 str.), pagal kuriuos pilietis turi teisės šaukti valdininką tiesiai ir ieškoti nuostolių atlyginimo be jo vyresnybės leidimo ir sutikimo.

Antras skyrius

Apie nuostolių ieškojimą iš Teisėjų, Prokurorų ir kitų teismo valdininkų.

1331. Prašymai leisti ieškoti atlyginimo nuostolių, susidariusių dėl neteisių arba šališkų Teisėjų, Prokurorų ir kitų teismo valdininkų ²⁾ veiksmų, teismo bylosenos arba sprendimo darymo srityje, paduodami: kai prašoma leisti ieškoti nuostolių iš Apygardos Teismo Teisėjų ar Taikos Teisėjų — apeliaciniam teismui (tuo tarpu Vyr. Tribunolui), o iš apelia-

¹⁾ Žiūr. 8 tezė po 1 str.

²⁾ Čia suprantami ne visi teismų tarnautojai, o tik teismo magistratūros valdininkai, vykduojantieji tam tikras teismo valdžios funkcijas, antai: visi teisėjai, prokuratūros atstovai, teismo antstoliai, vyresnysis notaras, ipotekos skyriaus sekrelorius, teismo tardytojai.

cinio ir kasacinio teismų Pirmininko, Teisėjų ir Prokurorų — įstatymo nurodytam aukščiausiam teismui¹⁾.

Žiūr. BS 639 str. 4 d. ir 675 str. X t. 1 d. 677 — 681 str.; Napol. Kod. 1597, 2276 str.

1332. Įgaliotinis, paduodas prašymą leisti ieškoti nuostolių atlyginimo, einant pirmesniuojų (1331) straipsniu, turi būti kaip tik tam reikalui įgaliotas.

1333. Apeliacinis teismas ar įstatymo nurodytas aukščiausiasis teismas²⁾, pirma išžiūrinėja paduotąjį prašymą ir jei pripažįsta, kad gali būti leista ieškoti nuostolių, tai siunčia prašymo nuoraša skundžiamajam Teisėjui ar teismo valdininkui pateikti pasiaiškinimų nuskirtu laiku.

1334. Gavus rašytinį paaiškinimą, arba išėjus skirtam laikui suteikti paaiškinimui, paduotasis prašymas sprendžiamas neviešame (uždaramame) posėdyje, kuriame išklausomas pavesto Teisėjo bylos pranešimas ir Prokuroro nuomonė.

1335. Atatinkamas apeliacinis ar aukščiausiasis teismas, pripažinęs prašymą leisti nuostolių išieškoti rimtu, nurodo Apygardos Teismą, į kurią prašytojas gali kreiptis su ieškiniu dėl šių nuostolių reikalavimo.

1336. Toliau byla dėl nuostolių reikalavimo eina bendromis taisyklėmis.

¹⁾ Rusų tekste „Vald. Senato Pirmojo ir Kasacinių Departamentų Kolegijai“.

²⁾ Žiūr. Konstit. 69 str., V. Ž. Nr. 275.

Trečioji padala

Apie santuokos ir kūdikio gimimo teisėtumo bylas.

Pirmas skyrius

Santuokos bylų kėlimo ir sprendimo tvarka.

Pirmoji skirtis

Apie bylas, kilusias iš teisėtinės santuokos santykių.

1337. Civiliniam teismui pareina spręsti bylos dėl asmenybės ir turto teisių, susijusių su teisėtinės santuokos ¹⁾ santykiais tiek pačių santuokininkų, tiek ir gimusių iš jų santuokos vaikų.

1338. Bylosena civiliniam teisme sustabdoma, kai iškyla tokios aplinkybės, kurios pareina spręsti bažnytiniam teismui, ir kai pirma neišsprendus tų aplinkybių²⁾, negali būti sprendžiama iškeltaji civiliniam teisme byla. Apie bylos sustabdymą tokiu atsitikimu paskelbiama bylininkams.

Žiūr. išaišk. po CPr 1620 str.

1339. Kilusios iš santuokos teisių bylos prade-

¹⁾ laikomos ar jau pripažintos negaliojančia — X t. 1 d. 37 — 56¹, 133 str.

²⁾ neišsprendus bažnytiniam teismui prejudicialinių klausimų — X t. 1 d. 38, 133 str.

damos tame Apygardos Teisme³⁾), kurio apygardoj gyvena atsakovas; o jeigu byloje atsakovo nėra, tai — ieškovo gyvenamosios vietos apygardoje.

1340. Praslinkus **dvejiems metams** nuo vyro ar žmonos mirties, nustojama teisės kelti ginčui dėl susijusių su santuoka asmens civilinių teisių, tiek tebegyvenančio vyro ar žmonos, tiek ir gimusių iš jų santuokos vaikų.

Pastaba (—).

1341. Išrašai iš metrikų ir kitokių tikybinių organizacijų knygų pateikiami į bylą, einant nustatytomis 452 ir 453 straipsniuose taisyklėmis.

1342. Sulyginimą ir sutikrinimą bylininkų pateiktų dokumentų su tikybinės organizacijos metrikų knygomis atlieka tose vietose (parapijose arba metrikacijos punktuose), kur tos knygos yra laikomos, Teismo Narys ar Taikos Teisėjas akivaizdoje atvykusių besibylinėjančių šalių, vadovaudamasis išdėstytais 500¹ — 500₃ straipsniuose taisyklėmis.

Žiūr. CPr 534 — 537 str.

1343. Bylose, kuriose nėra atsakovo, Prokuroras įpareigojamas rinkti reikiamus įrodymus neteisiems ieškovo reikalavimams atremti.

1344. Pirmesniame (1343) straipsnyje nurodytos bylos sprendžiamos tiktai išklausius Prokuroro nuomonę.

Žiūr. išaišk. po LLTS 17 str.

³⁾ Pagal LLTS 17 str. nėra kliūčių pradėti tokias bylas ir taikos teisme bendrąja kompetencijos tvarka, nes, einant Vyr. Tribunolo išaiškinimu, panašios bylos gali būti Taikos Teisėjų sprendžiamos be Prokuroro nuomonės (žiūr. CPr 1345² str. ir išaišk. po LLTS 17 str.).

1345. Suminėtose 1343 str. byloje Prokuroras turi teisę reikšti protestus dėl teismo sprendimų, laikdamasis bendrų taisyklių teismo sprendimams skusti

Antroji skirtis

Kėlimas ir sprendimas bylų dėl atstatymo santuokinės draugystės, dėl reikalavimo išlaikymo vienam katram atsiskyrusiam santuokininkui, o taip pat dėl nustatymo gimdytojų savitarpio teisių ir pareigų vaikams auklėti, jeigu gimdytojai vengia gyventi santuokinėje draugystėje.

1345¹. Bylos dėl reikalavimo vyro ar žmonos gyventi vienas su antru santuokinėje draugystėje, arba duoti išlaikymą vienam katram atsiskyrusiam santuokininkui — vyrui ar žmonai (Civ. Įst. 1914 m. 1., 103¹, 106¹ ir 106² str. pakeitimas — V. Ž. Nr. 85, eil. 732), o taip jau nustatyti gimdytojų savitarpio teises ir pareigas vaikams auklėti, jeigu jų gimdytojai vengia gyventi santuokinėje draugystėje (Civ. Įst., 164¹ str.), eina teismuose bendra civilinio proceso nustatyta tvarka, laikantis išdėstytų 1338, 1341, 1342, 1345² ir 1345¹¹ str. nuostatų.

1345². Nurodytos pirmesniame (1345¹) str. bylos pareina bendriesiems teismams spręsti, išskyrus čia nurodytas išimtis.

Taikos Teisėjams pareina spręsti bylos:

1) kai reikalaujama įvykdyti tėvo ar motinos teisę pasimatyti su vaikais, esančiais pas vieną iš jų, nurodytais Civ. Įst. 131⁴ ir 164¹ str. (3 p.) atsitikimais ir sąlygomis, ir

1345³ — 1345⁶ str.

2) kai reikalaujama duoti išlaikymą vienam katram atsiskyrusiam santuokininkui, o taip pat paliktiems pas antrą santuokininką (tėvą ar motiną) vaikams, pagal kompetenciją sulig ieškinio kaina (1345⁶ str.)

1345³. Kai atsakovo gyvenamoji vieta nėra žinoma, tai nurodytosios 1345¹ str. bylos gali būti keliamos, ieškovo nuožiu, atatinamame teisme arba pagal ieškovo gyvenamąją vietą, arba pagal jam žinomą paskutinę atsakovo gyvenamąją vietą, ar pagal atsakovo nekilnojamojo turto vietą.

1345⁴. Ieškoti ir atsakyti keliamose teisme bylose, nurodytose 1345¹ str., gali patys santuokininkai arba jų įgaliotiniai, nors santuokininkai būtų ir nepilnamečiai arba būtų globiami veltkleidžiai arba rūpintojų vadovaujami nečiai ar nebyliai. Nesveikaprotis, nečias (kurčias nebylys) arba nebylys santuokininkas, teismo pripažintas esąs neteisus, atstovaujamas paskirto globėjo.

1345⁵. Suteikimas įgaliotiniui teisės nurodytai 1345¹ str. bylai vesti turi būti teigiamai išreikštas pačiame įgaliojajame rašte, pažymint, ir patį tos bylos dalyką. Įgaliojimą tokioms byloms gali išduoti pats santuokininkas, nors jis būtų nepilnametis arba globiamas veltkleidis, arba rūpintojo vadovaujamas nečias ar nebylys.

1345⁶. Ieškinio kaina, kai reikalaujamas išlaikymas vienam katram atsiskyrusiam santuokininkui, o taip pat ir vaikams, paliktiems pas antrą santuokininką (tėvą ar motiną), nustatoma reikalaujamo metinio išmokėjimo suma, o jeigu ieškovas reikalauja išmokėjimo ir už laiką ligi ieškinio iškėlimo dienos,

tai prie reikalaujamosios išmokėti už vienerius metus sumos priskaitoma dar ir ieškomoji suma už praėjusį laiką, ligi ieškinio iškelimo dienos.

1345⁷. Bylos dėl reikalavimo vyro ar žmonos gyventi vienas su antru santuokinėje draugystėje, dėl išlaikymo vienam katram atsiskyrusiam santuokininkui, o taip pat bylos dėl gymdvytojų savirtarpio teisių ir pareigų vaikams auklėti, jeigu jų gymdytojai vengia gyventi santuokinėje draugystėje (1345¹ str.), eina neviesame posėdyje.

1345⁸. Bylos aplinkybėms išaiškinti teismas, nepareinamai nuo šalių pateiktų įrodymų, turi teisę savo nuožiūra nutarti apie reikalą išklausinėti pačius santuokininkus ar vieną katrą jų, giminaičius jų ir kaimynus, o taip jau ir kitus asmenis, galinčius suteikti reikalingų bylai žinių.

Jeigu suminietieji asmenys gyvena toli, tai teismas gali pavesti reikiamus žmones išklausinėti vienam iš savo Narių, arba vietiniam Taikos Teisėjui, einant išdėstytomis 500¹ — 500³ str. taisyklėmis.

1345⁹. Kai iškeliamą byla nustatyti gimdytojų savirtarpio teisėms ir pareigoms dėl vaikų, jei gimdytojai vengia gyventi santuokinėje draugystėje (Civ. Įst., 1914 m. I, 164¹ str.), tai teismas, ligi byla dar neišspręsta iš esmės, gali, bet kurio bylininko prašomas, nutarti, katram gimdytojui paliekami vaikai bylose nos metų auklėti. Teismo nutarimai šiuo reikalu galima skusti atskiraisiais skundais skyrium nuo apeliacijos.

1345¹⁰. Bylose dėl išlaikymo vienam katram atsiskyrusiam santuokininkui (Civ. Įst. 1914 m. I, 106¹, 106², V. Ž. Nr. 85), o taip jau dėl gimdytojų savitar-

pio teisių ir pareigų vaikams auklėti, jei gimdytojai vengia gyventi santuokinėje draugystėje (Civ. Įst. 164¹ str.), leidžiamas skubusis sprendimo vykdymas.

1345¹¹. Nurodytais pirmesniame (1345¹⁰) str. atsitikimais, nuo teismo pareina leisti sprendimą vykdyti skubiąja tvarka, nereikalavus arba išreikalavus aptikrinimą iš prašančios sprendimą vykdyti šalies.

Antras skyrius

Apie bylas dėl kūdikio gimimo teisėtumo ginčų.

1346. Bylos dėl kūdikio gimimo teisėtumo ginčų eina bendrąja tvarka su išimtimis, nurodytomis 1343 — 1345 str. ir šiame skyriuje.

1347. Teisė įrodinėti gimimo teisėtumą nesenėja (nenustojama senėjimu).

1348. Gimusio teisėtinės santuokos metų kūdikio teisėtumą¹⁾ teturi teisės ginčyti tiksliai jo motinos vyras, tačiau jis privalo įrodyti, kad gyveno atsiskyręs nuo savo žmonos per visą tą laiką, kuriuo, kaip gali būti numanu, prasidėjo kūdikio gyvata iščiuje (Civ. Įst., 119, 125 str.).

Kūdikiai gimę ieškovei (jų motinai) teisėtoje moterystėje su savo vyru esant, tai jie turi būti laikomi jos vyro vaikais iki pastarasis sakytą aplinkybę neužginčys (CPR 1348 str.), tad jam neužginčijus ieškovė negali ieškoti kūdikiams išlaikymo iš svetimo vyro (spr. 1930—X—1 d. E. Ramanauskienės bl.).

¹⁾ santuokinę jo kilmę.

1349. Neleidžiama ginčyti kūdikio gimimo teisėtumas, jeigu kūdikis yra įrašytas metrikų knygoje gimusiu iš teisėtinės santuokos, ir tą įrašą yra pasirašęs kūdikio motinos vyras arba kas kitas jo prašomas.

1350. Byla dėl ginčo, ar gimusis teisėtinės santuokos metu kūdikis turi būti pripažintas santuokiniu ar nesantuokiniu vaiku, galima kelti per vienerius metus nuo kūdikio gimimo dienos, jeigu gimęs kūdikiui vyras tebegyvena Lietuvoje, ir per dvejus metus, — jeigu jis tuo tarpu būna išvykęs užsienin.

Žiūr. X. t. 1 d. 119, 120, 125, 132 str.

1351. Nustatytas pirmesniame (1350) str. bylai kelti laikotarpis skaitomas nuo tos dienos, kada vyras sužinojo apie gimimą kūdikio, jo laikomo nesantuokiniu vaiku, tuo tikslu atveju, jeigu jo žmona buvo nuslėpusi kūdikio gimimą, ar jeigu ji kūdikio gimimo metu gyveno skyrium nuo savo vyro.

1352. Po vyro mirties teisėtiniai įpėdiniai gali toliau vesti jo pradėtąją bylą dėl ginčo apie kūdikio gimimo neteisėtumą.

1353. Jeigu vyras numiršta, lygi dar neišėjo 1350 ir 1351 str. nustatytasis laikotarpis kelti bylai dėl gimimo neteisėtumo kūdikio, jo laikyto nesantuokiniu vaiku, nepripažinęs jo savo vaiku, arba jeigu vyras numiršta lygi nebuvo dar gimęs kūdikis, tai bylą dėl kūdikio gimimo neteisėtumo gali kelti teisėtiniai vyro įpėdiniai per **tris mėnesius** nuo vyro mirties arba kūdikio gimtosios dienos, jeigu kūdikis gimė po vyro mirties. Jeigu apie kūdikio gimimą įpėdinis nežinojo, ligi prasidėjo aukščiau nustatytas trijų mėnesių laikotarpis, tai įpėdinis gali, reikalauda-

1354 — 1356 str.

mas pripažinti gimusį kūdikį nesantuokiniu vaiku, kelti bylą, per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią įpėdinis sužinojo apie kūdikio gimimą, tik tuo atveju, kai kūdikis būna gimęs motinai gyvenant skyrium nuo vyro arba po vyro mirties, įvykusios skyrium jam gyvenant nuo kūdikio motinos.

1354. Įrodymu gimimo iš teisėtinės santuokos tinka metrikos, tikiybinės organizacijos išduotos einant veikiančiomis metrikacijos taisyklėmis.

Žiūr. Žydų metrikų knygoms vesti instrukciją, Vyr. Žin. Nr. 183. eil. 1246.

1355. Gimimo metrikų akto išrašas yra tinkamas įrodymas tada tik, kai jo tikrumo niekas neginčija; o ginčo atsitikimų metrikų akto išrašas sutikrinamas su metrikų knygomis, einant 1342 str.

1356. Kai metrikų akto negalima gauti todėl, kad žuvo metrikų knygos arba kai kyla abejojimas dėl įrašytų metrikų knygose aplinkybių, tai įrodyti gimimui iš teisėtinės santuokos gali būti priimami: tikiybiniai sąrašai, kilmės knygos, miesto gyventojų knygos, formuliariniai sąrašai (tarnybos lapai) ir revizijos sąrašai, o šitokiems aktams papildyti gali būti priimami liudytojų parodymai ir jų tarpe, kada galima, dvasininko, kuris jį krikštijo, ir buvusių prie krikšto bažnyčios tarnų ir krikštatėvių.

Įstatymais, X t. 1. d. 209, 122, 214 str. ir CPr 1354 ir 1356 str. giminystė, gimimo teisėtumas ir amžius, bendraja taisykle, įrodomi metrikais arba, nesant metrikų knygų ar esant jose parodytoms aplinkybėms abejotinoms, kitais rašytiniais įrodymais; išimtinais atsitikimais įstatymas pasakytajam reikalui pri-

pažįsta ir liudytojų parodymų bei jų išduotų liudymų reikšmę — rašytiniams įrodymams papildyti (CPr 1356) arba net ir jų vietoje (X. 1 d. 214 str. ir CPr 1356⁵ str.). Taigi šiaip ar taip, dėl kalbamojo reikalo liudytojų klausimas ir surištas su šiuo įstatymu (apie liudytojus) taikinimas gali kilti tikrai nesant rašytinių įrodymų arba esant reikalui juos papildyti (8/28).

Trečias skyrius

Sentikių ir sektantų santuokos ir kūdikio gimimo teisėtumo ginčų bylos.

1356¹ Bylos dėl teisių, kylančių iš sentikių arba sektantų santuokų, o taip pat bylos dėl jų santuokų panaikinimo ir pripažinimo negaliojančiomis pareina civiliniam teismui spręsti.

1356². Suminėtos pirmesniame (1356¹) str. bylos eina Apygardos Teismuose bendraja šio įstatymo nuostatyta tvarka ir laikantis šio skyriaus str. išdėstytų taisyklių.

Žiūr. pastabą išnašoje prie 1339 str.

1356³. Sentikių ir sektantų santuokos bylos pareina spręsti teismams pagal šias taisykles:

1) bylos dėl asmenybės ir turto teisių iš santuokos santykių, o taip pat santuokos panaikinimo bylos dėliai svetimavimo arba dėliai netinkamumo lytiniam sugyvenimui pagal 1339, 1345² ir 1345⁶ str. nuostatus;

2) bylos dėl pripažinimo santuokų negaliojančiomis (Civ. Įst. 78 str.) — pagal santuokos įmetrikavimo vietą;

3) bylos dėl panaikinimo santuokos su nusmerktuoju santuokininku, kuriam baudžiamojo teis-

mo atimtos visos pilietinės teisės, — pagal prašytojo gyvenamąją vietą, ir

4) bylos dėl panaikinimo santuokos su nežinia kur dingusiu santuokininku, — pagal santuokos įmetrikavimo vietą, jeigu tik, taikant 1451 straipsnį, byla nepareina tos vietos teismui, kur yra turtas dingusio santuokininko.

1356⁴. Numatytais pirmesniame (1356³) str. byloms taikomos santuokos bylų taisyklės (1340 — 1353 str.). Be to, nurodytose 1356³ str. 4 punkte bylose laikomasi išdėstytų šio Įstatymo 1451 — 1460 str. taisyklių, o santuokos panaikinimo bylose dėliai svetimavimo arba netinkamumo vieno kartro santuokininko lytiniam sugyvenimui vadovaujamasi Civ. Įstatymų 47 — 49 straipsniais (1914 m. I.).

Pastaba (—).

1356⁵. Įrodymu gimimo iš santuokos, įrašytos į metrikų knygas, eina šios knygos arba kaip reikiant paliudytieji išrašai iš jų. O kai gimimas nėra įrašytas į metrikų knygas, arba kaip šiose knygose įrašytas aktas būna nuginklėtas, tai įrodymais laikomos kilmės knygos, miesto ar kaimo gyventojų sąrašai, vardiniai sentikių ir sektantų sąrašai, formuliariniai tėvų sąrašai (tarnybos lapai) ir liudytojų parodymai.

Žiūr. išaišk. po 1356 str. ir Lietuvos sentikių organizacijos santykiams su Lietuvos vyriausybe nuormoti laikinas taisykles, Vyr. Žin. Nr. 132, eil. 986.

1356⁶. Kai, besprendžiant bylą dėl pripažinimo santuokos negaliojančia, kyla abejojimas dėl giminytės arba gentystės laipsnio, tai galima atsiklausti tos vietos bažnytinės vyresnybės.

1356⁷. Bylą dėl pripažinimo negaliojančia santuokos, sudarytos dar nesukakus vienam katram santuokininkui nustatytos tekvbai ar vedybai pilnametybės (Civ. Įst., 1914 m. I, 3 str.), gali kelti tik tas santuokininkas, katras besusituokdamas buvo nepilnu vedybos ar tekybos metų. Tačiau tokią bylą leidžiama kelti, tiktai ligi nepilnamečiui santuokininkui dar nėra sukakęs nustatytas vedybai ar tekybai amžius ir tik tuo atveju, jei dėl santuokinio sugyvenimo žmona netapo neščia.

1356⁸. Teisė kelti ginčui dėl santuokos galiojimo nustojama, praslinkus **dvejiems metams** nuo vieno katro santuokininko mirimo dienos.

1356⁹. Netinkamumas lytiniam sugyvenimui nustatomas sveikatos ištyrimo keliu vietos medicinos įstaigoje.

Ketvirtoji padala

Apie šalių susitaikinimo byloseną.

Pirmas skyrius

Apie bylininkų taikos sutartį.

1357. Pareikšti teismui noro baigti pradėtąją bylą susitaikymu ir taikos sutartis daryti bylininkams leidžiama visu bylosenos metu.

1357¹. Bylos dėl ieškinių, paremtų Nuostatais apie darbininkų apdraudimą nelaimingais atsitikimais (Pram. Darb. Įst. 372 — 491 str., 1913 m. I.) arba Taisyklėmis apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais

atsitikimais fabriku, pramonės ir kalnų kasyklų įmonėse darbininkų ir tarnautojų, o taip pat ir jų šeimų narių (Pram. Darb. Įst. 541.— 597 str.), o taip pat Nuostatais apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais viešųjų geležinkelių tarnautojų, meisterių ir darbininkų, o taip pat ir jų šeimos narių (Susiek. Įst. 575 str. 23 past. pried. 1912 m. I.), gali būti baigiamos susitaikymu ne kitaip, kaip kad teismo pasiūlytais dėsniais, numatyta 70 ir 177 str. tvarka.

1358. Kai byloje dalyvauja ne tik du asmenys, o keletas bylininkų, tai kiekvienas jų turi teisę visu bylosenos metu susitaikyti su savo priešininku arba priešininkais, netgi skyrium nuo visų kitų bylos dalyvių.

1359. Taikos sutartys sudaromos:

1) paduodamu teismui susitaikymo raštu, paliudytu Notaro arba Taikos Teisėjo pareikštine tvarka, ir

2) paduodamu taikos prašymu arba teismo surašytu taikos protokolu.

1360. Taikos prašymai su bylininkų parašais pateikiami tam teismui, kuriame byla eina.

1361. Siunčiamas teismui per paštą arba paduodamas per įgaliotinį taikos prašymas turi būti paliudytas Notaro arba Taikos Teisėjo pareikštine tvarka; reikiamai nepaliudytas taikos prašymas nesvarstomas.

Žiūr. CPr 48, 250 str. ir Notariato nuost. 2, 128 — 131 str.

1362. Taikos prašymams patikrinti, prieš nutraukiant baigtą susitaikymu bylą, susitaikantiems

bylininkams užduodami klausimai, norint įsitikinti, ar jie geruoju sutinka taikytis, ir ar jie patvirtina pažymėtas taikos prašyme sąlygas. Jeigu bylininkai gyvena už sienų to miesto, kuriame yra Apygardos Teismo būstinė, bylininkai galima pavesti išklausinėti vietos Taikos Teisėjui einant išdėstytomis 500¹ — 500³ str. taisyklėmis.

1363. Dėl susitaikymo sąlygų galima tartis ir teismo posėdyje, bet šalys tuosyk gali prašyti, kad susitaikinimo bylosena eitų neviešame (uždareme) posėdyje.

1364. Apie įvykusį teismo posėdyje susitaikymą sudaromas protokolas, kuris perskaitytas bylininkams ir pasirašomas jų bei teisėjų; taip sudarytas susitaikymo protokolas laikomas turintis tokios pat galios, kaip kad įsiteisėjęs ir neskustinas teismo sprendimas.

1) Taikos sutartis surašyta protokole ir teismo patvirtinta, yra dokumentas, kuriuo įgijama nuosavybės teisė nekilnojamam turtui tik tada, kai tas turtas buvo byloje ginčo objektas tarp susitaikančių šalių (541/27 — žiūr. T/12).

2) Padarytoji teisme sutartis, kuria buvo užbaigta tarp tėvų ir sūnų buvusi teismo byla, einant CPr 1364 str. yra lygi įsiteisėjusiam teismo sprendimui (746/27).

Žiūr. išaišk. po 71 str.

1365. Šalių nuolaidos, padarytos susitaikymo tikslu, nėra joms privalomos, jeigu susitaikymas dėl ko nors neišvyksta.

1366. Nutrauktoji dėl susitaikymo byla laikoma amžinai baigta, ir tiek susitaikiusieji bylininkai, tiek ir jų įpėdiniai neturi teisės iš naujo kelti tos bylos.

1) Įstatymas (CPr 71 ir 1366 str.) nustato, kad ginčas nutrauktas susitaikymu laikomas visiškai, amžinai pabaigtas. Kai taip įstatymas nustato tai nėra reikalo taikos sutartyje žymėti kad ginčas pabaigtas visiškai; dėl to, jeigu taikos sutartyje to nėra pažymėta, tai iš to vien negalima daryti išvada, kad tas pats ginčas gali būti vėl iškeltas (81/28).

2) Cpr. 1357, 1359, 1361, 1362 ir 1366 str. nuostatais taikos sutartys daromos arba užrašų, paliudytu notaro ar taikos teisėjo, arba padavus taikos prašymą ar įrašius į protokolą, bet kol teismas nepadarys nutarimo, apie bylos nutraukimą dėl susitaikinimo, ir tada teismas negali tvirtinti, taikos sutarties; tik skirtumas tarp taikos sutarties padarytos pas notarą ar kur kitur tas, kad dėl taikos sutarties padarytos pas notarą, teismas gali nešaukdamas šalių padaryti nutarimą apie bylos nutraukimą (spr. 1929—XII—11 d. P. Malinauskienės bl.).

Antras skyrius

Apie Trečiųjų Teismą.

1367. Visi asmenys, kurie turi teisę laisvai rinkuoti (disponuoti) turta, gali kilusius tarp jų ginčus pavesti spręsti vienam ar keliems trečiųjų teismo teisėjams **nelyginiu** skaičiumi pasirenkamiems savitarpio šalių susitarimu.

Pastaba: 1877 m. Imperatoriaus patvirtinta valstybės tarybos nuomone išaiškinta, kad šio Įstatymo 30 str. panaikinus, taikos teisėjai nenustojo teisės būti trečiųjų teisėjais, civiliniams ginčams spręsti, einant nustatytomis bendromis trečiųjų teismų taisyklėmis (1367 — 1400 str.).

1368. Visi ginčai, civilinių teismų sprendini, gali būti svarstomi ir sprendžiami trečiųjų teismo, išskyrus:

- 1) bylas dėl asmenybės teisių;
- 2) bylas, susijusias su mažamečių ir kitų globiamųjų asmenų reikalais;
- 3) bylas, susijusias su valdžios įstaigų arba apskričių ar miestų savivaldybių interesais;
- 4) bylas, susijusias su nusikalstamuoju darbu, išskyrus tas, kurias baudžiamieji įstatymai leidžia baigti susitaikymu, o taip pat bylas dėl nusikalstamuoju darbu padarytų žalos ar nuostolių, ieškotinių civilinio teismo kelių, pasibaigus tuo dalyku baudžiamojamajam teismo bylosenai;
- 5) bylas dėl nekilnojamojo turto, kai bylos dalyvių tarpe yra asmenų, kuriems įstatymu yra susiaurintos teisės šioms turtams įsigyti arba juos valdyti ir naudotis jais (a);
- 6) bylas, paremtas taisyklėmis apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais fabriku, pramonės ir kalnų kasyklų įmonėse darbininkų ir tarnautojų, o taip pat ir jų šeimų narių (Pram. Darb. Įst. 541 — 597 str., 1913 m. l. (b);
- 7) bylas, paremtas Nuostatais apie darbininkų apdraudimą nelaimingais atsitikimais (Pram. Darb. Įst. 372 — 491 str. (c), ir
- 8) bylas, paremtas Nuostatais apie atlyginimą nukentėjusių nelaimingais atsitikimais viešųjų geležinkelių tarnautojų, meisterių ir darbininkų, o taip pat ir jų šeimų narių (d).

CPr 1368 str. 2 p. draudžia pavesti trečiųjų teismui mažamečių ir kitų globiamųjų asmenų bylas. Jau pats šio įstaty-

mo tekstas — žodžiai „mažamečių ir kitų globojamų asmenų“ — rodo, kad čion turima omeny kaip tik „globojamieji“, o ne, apskritai visi nepilnamečiai, vadinasi — draudimas liečia tų nepilnamečių bylas, kurie tebėra reikalingi globos. (215/25).

1369. Šalių susitarimas, kad jų bylą spręstų trečiųjų teismas, turi būti išreikštas tam tikru raštu.

1370. Tą raštą turi pasirašyti bylininkai ir visi pasirinktieji trečiųjų teismo teisėjai, kurie pasirašydami turi išreikšti sutikimą būti trečiųjų teisėjais.

1371. Trečiųjų teismo sudarymo rašte turi būti pažymėta:

1) vardai ir pavardės tiek bylininkų, tiek ir pasirinktųjų teisėjų, ir

2) ginčo objektas, pavedamas trečiųjų teismui spręsti.

Be šių būtinų sąlygų į trečiųjų teismo sudarymo raštą galima dar įtraukti, geruoju sutinkant to rašto dalyviams, ir kitkas, kaip antai: apie trečiųjų teismo teisėjų posėdžių vietą, apie raštvedybą ir dokumentų saugojimą, apie šalių paaiškinimų teikimo tvarką, apie laiką, per kurį trečiųjų teismas turi išspręsti jų ginčą, apie ieškinio aptikrinimą, apie sprendimo neįspildymo netesības ir, pagaliau, visos kitos nepriešingos įstatymams sąlygos.

1372. Jeigu trečiųjų teismo sudarymo rašte nėra nurodytas laikas bylai išspręsti, tai trečiųjų teismas turi bylą išspręsti per **keturis mėnesius** nuo tos dienos, kada buvo trečiųjų teismo sudarymo raštas keno reikiant paliudytas pareikštine tvarka.

1373. Ligi pasibaigia laikotarpis, numatytasis 1371 ir 1372 str. bylai išspręsti, bylininkai neturi teisės kreiptis į bet kurį valstybės teismą pavestosios trečiųjų teismui spręsti bylos reikalu.

1374. Trečiųjų teismo sudarymo raštas turi būti paliudytas Notaro arba Taikos Teisėjo pareikštine tvarka. Rašto originalas, keno reikiant paliudytas, įteikiamas trečiųjų teismo teisėjams, o jo nuorašai — šalims.

1375. Pradėtoji valstybės teisme byla, kai tas pats ginčas būna pavedamas trečiųjų teismui spręsti, sustabdoma bet kuriuo bylosenos metu, pateikus trečiųjų teismo sudarymo raštą; bet civilinio teismo pavartotos ieškiniui aptikrinti priemonės tebegalioja, ligi trečiųjų teismas išspręs bylą, jeigu tik rašte tuo reikalu nėra kitaip sulygta.

1376. Keisti trečiųjų teismo teisėjus ligi byla neišspręsta leidžiama tik šitokiais atvejais:

- 1) susitarus tuo reikalu visiems bylininkams, ir
- 2) vienai katrai šaliai pareikalavus, dėl naujai susidariusių bylosenos metu santykių: pirmųjų dviejų laipsnių gentystės tarp trečiųjų teismo teisėjo ir priešingosios šalies arba dėl kilusios tarp jo bylos su prašytoju.

1377. Reikalavimas pakeisti trečiųjų teismo teisėją, pasiremiant pirmesniojo (1376) str. 2 punktu, pareiškiamas tam Taikos Teisėjui arba tam Apygardos Teismui, kuriam pareitų pati bylą spręsti pagal kompetenciją sulig ieškinio kaina¹⁾.

Žiūr. CPr 667 — 680, 783, 1394 str.

1378. Trečiųjų teismui neprivalomi proceso formalumai, bet privalomos bylosenos sąlygos, nustatytosios trečiųjų teismo sudarymo raštu.

¹⁾ Trečiųjų teismo bylų reikalais, einant LLTS 17 str., tenka kreiptis į vietos Taikos Teisėją.

1) Įgaliotinių dalyvavimui trečiųjų teismo byloje, — nerandama jokio pagrindo veikiančiuose įstatymuose apie trečiųjų teismą nuostatuose. Šis įstatymas kuo aiškiausiai sako, kad jokios formalybės, vadinasi jokios bylų sprendimo tvarkos taisyklės, nustatytos teismo darbui, — nevaržo trečiųjų teismo veikimo ir nėra jam privalomos. Trečiųjų teismas negali tikėtai išeiti iš tam tikro užrašo ir paskirto sprendimui termino ribų: užrašas ir terminas — tai trečiųjų teismo konstitucija ir ribos (166/26).

2) Trečiųjų teismas nėra suvaržytas jokiais proceso taisyklėmis, tad ne tikėtai jis gali neleisti dalyvauti teisme jokiems bylininkų įgaliotiniams, bet jis gali ir dar toliau nueiti: jeigu jis tai randa savo darbui naudinga — jis gali vienam arba vienos šalies įgaliotiniui leisti dalyvauti byloje, o kitam arba kitos šalies įgaliotiniui to neleisti ar reikalauti, kad paaiškinimus duotų pats bylininkas; tas seka iš ypatingos trečiųjų teismo konstrukcijos (98/27).

1379. Visus reikalingus dokumentus, žinias ir paaiškinimus bylininkai įteikia jų pasirinktiems trečiųjų teismo teisėjams be jokių ypatingų apeigų ir formų.

1380. Jeigu katras bylininkas ilgai nepateikia reikalingų bylai dokumentų ir žinių, tai trečiųjų teismas gali nuskirti jam laiką reikiamiems dokumentams ar žinioms pristatyti.

1381. Jeigu skirtu laiku dokumentai ar žinios nepristatomi, o taip pat jei katras šalis neatvyksta į teismą pasiaiškinti, tai trečiųjų teismas gali spręsti bylą be jos naujų paaiškinimų, remdamasis turimomis žiniomis ir dokumentais.

1382. Minėtoji 1380 str. atodėtis dokumentams pateikti neduoda trečiųjų teismui teisės atidėti bylos ilgiau, kaip kad nustatytas jai išspręsti laikas (1371, 1372 str.).

1383. Dėl išgavimo teiraraščių, nuorašų ir dokumentų trečiųjų teismo bylos reikalais, taip pat tai-

komos nustatytosios 452 — 455 straipsniuose taisyklės.

1384. Bylosena ir visi trečiųjų teismo veiksmai nutraukiami:

- 1) kai abi šalys sutinka nutraukti bylą;
- 2) kai numiršta ieškovas arba atsakovas;
- 3) kai bylosenos metu iškyla baudžiamoji aplinkybė, galinti turėti reikšmės bylai, pavestai trečiųjų teismui spręsti, ir

4) kai šalys nepasirenka naujų teisėjų vieton mirusių arba pasitraukusių dėl nurodytų 1376 straipsnyje priežasčių, arba nepaveda spręsti bylos likusiems nelyginio skaičiaus teisėjams.

1385. Jeigu trečiųjų teismas nepabaigia bylos skirtu jam laikui, tai bylininkai gali, susitarę su teisėjais, skirti papildomuoju raštu naują terminą bylai išspręsti.

1386. Jeigu prailgintuoju laikui byla nebūna išspręsta, arba neįvyksta bendras susitarimas tiek šalių, tiek ir teisėjų naujam terminui skirti, tai trečiųjų teismas laikomas nustojusiu veikti ir neįvyksiu.

1387. Trečiųjų teismas sprendžia iš sąžinės.

1388. Trečiųjų teismo teisėjai nusprendžia sprendimus dauguma balsų, prieš tai pasitarę vieni.

1389. Trečiųjų teismo sprendime turi būti pažymėti bylininkų ir teisėjų vardai bei pavardės, bylininkų reikalavimai ir įrodymai bei teismo sumetimai, kuriais vadovautasi sprendžiant bylą.

1390. Trečiųjų teismo sprendimą pasirašo visi teisėjai.

1391. Jeigu kuris trečiųjų teismo teisėjas atsisakytų pasirašyti, tai kiti pažymi tai pačiame spren-

dime, ir daugumos teisėjų pasirašytas sprendimas turi tokią pat galią, kaip kad ir visų jų pasirašytas sprendimas.

1392. Trečiųjų teismo sprendimas paskelbiamas bylininkams ir jie pasirašo apie paskelbimą pačiame sprendimo lape; o jeigu jie skirtu laiku neatvyksta, tai sprendimas laikomas buvęs paskelbtas bylininkams paskutinę dieną laikotarpio, nustatyto bylai išspręsti (1371, 1372 str.).

1393. Trečiųjų teismo sprendimo neleidžiama apeliuoti.

1394. Kai tik sprendimas būna paskelbtas, tai trečiųjų teismo veikimas (funkcijos) pasibaigia ir byla sykiu su trečiųjų teismo sudarymo raštu ir sprendimo originalu, ne vėliau kaip kad per **septynias dienas** nuo sprendimo paskelbimo dienos, pateikiama pagal kompetenciją sulig ieškinio kaina Taikos Teisėjui arba Apygardos Teismui, kurio nuovadoje ar apygardoje byla buvo išspręsta¹⁾.

1394¹. Taikos Teisėjas arba Apygardos Teismas, kuriam būna pateiktas Trečiųjų Teismo sprendimas apie pripažinimą nuosavybės teisės nekilnojamajam turtui arba apie pripažinimą teisės jį valdyti arba naudotis juomi, pasiunčia šio sprendimo nuorašą Mokesčių Inspektoriui, kuris, jeigu mato, kad šiuo sprendimu nustatomas perėjimas iš vieno asmens kitam nekilnojamojo turto, vengiant šalims tvirtinių mokesčių

¹⁾ Einant LLTS 17 str. visos be skirtumo dėl kainos trečiųjų teismų išspręstos bylos pareina Taikos Teisėjams tvirtinti ir prižiūrėti jų sprendimų vykdymą.

mokėjimo, — apskaito išieškotinus mokesčius ir juos išieško, vadovaudamasis taisyklėmis mokesčiams išieškoti nuo neatlygintinai perleidžiamųjų turtų (Pošlinų Įst.).

1395. Trečiųjų teismo sprendimas vykdomas bendrąja tvarka. Vykdomąjį raštą išduoda Taikos Teisėjas arba teismas, kuriam būna pateiktas trečiųjų teismo sprendimas.

Žiūr. pastabą išnašoje prie 1394 str.

1396. Bylininkų apskūstieji trečiųjų teismo sprendimai pripažįstami neturį galios ir panaikintini tais tiktais atvejais, kai jie būna padaryti išėjus nustatytam laikui, arba paremti trečiųjų teismo sudarymo raštu, pasirašytu ne visų bylininkų ar teisėjų, arba aplamai nesilaikant nustatytų tuo raštu sąlygų.

1397. Trečiųjų teismo sprendimai laikomi neįvykę ir neturį jokios galios:

1) dėl tų asmenų, kurie nėra dalyvavę susitarime to trečiųjų teismo sudarymo reikalu;

2) dėl tokių dalykų, kurie nebuvo pavesti trečiųjų teismui spręsti sudarytuoju susitarimo raštu;

3) dėl bylų, nurodytų 1368 straipsnyje.

1398. Prašymai panaikinti trečiųjų teismo sprendimus gali būti duodami per mėnesį nuo jų paskelbimo dienos, pridodant užilginamąjį laiką kelionei nuo trečiųjų teismo esamosios vietos ligi būstinės to teismo, kuriam prašymas paduodamas.

1399. Prašymai panaikinti trečiųjų teismo sprendimus paduodami tam teismui (Taikos Teisėjui), kuriam yra pateiktas sprendimo originalas (1394 str.).

1400. Išdėstytos šioje padaloje taisyklės yra taikomos ir trečiųjų teismams, sudaromiems dėl preky-

1401 str.

bininkų bylų, pareinančių Komercijos Teismams spręsti.

Pastaba I: Be išimčių iš bendros civilinio proceso tvarkos, nurodytų 1282 — 1400 šio Įstatymo straipsniuose, yra išleistos tam tikros taisyklės:

1) (—).

2) (—).

Žiūr. Įstatymą miestų ir miestelių sienose ir jų pirmosios zonos srityje valstybės ir nusavintoms činšo ir nuomos teisėmis valdomoms žemėms sutvarkyti, V. Ž. Nr. 226.

3) Apie byloseną skolininkų neišgalėjimo bylų (1400 str. pried.).

Pastaba II: (—).

Žiūr. Žemės Tvarkymo įstatymą (V. Ž. Nr. 200).

KETVIRTOJI KNYGA

Apsaugos bylos

Pirmoji padala

Apie mirusiojo įpėdinių šaukimą ir apie jo palikimo apsaugojimą.

1401. Įpėdiniai šaukiami nurodytais Civilinių Įstatymų (1914 m. i.) 1239 straipsnyje atsitikimais Tautos Teisėjo tos vietos, kur palikimas yra.

Žiūr. CPr 1646, 1682 str.

1401¹. Dėl apsaugojimo kilnojamojo turto tebetarnavusių kariuomenėje karininkų, mirusių karo arba kariuomenės žygių metu fronte, stovykloje ar karo laive, o taipiau ir kareivių, mirusių karo ar kariuomenės žygių metu fronte, stovykloje, karo laive, kareivinėje, karo ligoninėje ar aplamai tokioje vietoje, kuri yra išimtinai kariuomenės vyresnybės žinioje, taikomos tam tikros taisyklės.

Žiūr. X t. 1 d. 1239 str. 2 past.

1402. Taikos Teisėjas šaukia įpėdinius arba suinteresuotųjų asmenų prašymu, arba policijos pranešimu, arba prokuratūros ar mirusiojo vyresnybės reikalavimu. Suinteresuotieji asmenys turi teisę kreiptis su prašymu šiuo reikalu į Taikos Teisėją tos vietos, kur palikimas yra (Palyg. su 1401 str.).

1403. Šaukdamas įpėdinius Taikos Teisėjas sykiu paveda vienam iš vietos Apygardos Teismo Antstolių (Teismų Sutv. Įst. 60, 61, 63 str.) aprašyti, remiantis Civilinių Įstatymų 1225 str. 1 punktu ir 1226 straipsniu, mirusiojo palikimą, o taip pat suantspauduoti ir saugoti tą palaikų turtą, ligi atvyks įpėdiniai.

1404. Palaikų turto aprašymas daromas liudytojų akivaizdoje pagal išdėstytas 980 — 999, 1094, 1103 — 1114 straipsniuose taisyklės. Mirusiojo palikėjo giminaičiai ir jo įpėdinių globėjai, jeigu jie paskirti, turi teisę būti prie palaikų turto aprašymo.

1404¹. Visais atsitikimais, be nurodytų 1404¹ straipsnyje, aprašant kilnojamąjį turtą mirusių kariuomenėje betarnaujant karių, gali dalyvauti atatinamos kariuomenės dalies vyresnybės komandiruo-

1405 — 1408 str.

tas karys, kuriam leidžiama reikalauti, kad nebūtų įtraukiami į apyrašą turėtieji mirusiojo kario valdiški raštai, dokumentai, pinigai ir daiktai.

1405. Taikos Teisėjo įsakymai palaikų turto apsaugojimo reikalais galima skusti² Apygardos Teismui 167 — 169 straipsniuose nustatytą atskiriesiems skundams tvarka.

1406. Skundai paduoti laikotarpis skaitomas nuo tos dienos, kurią būna padarytas skundžiamasis veiksmas, jeigu jis būna padarytas skundiko akivaizdoje, o kitoku atsitikimu — nuo tos dienos, kurią jam būna paskelbtas skundžiamasis nutarimas, pridodant šiuo antruoju atsitikimu užilginamąjį kelionės laiką (300 str.).

1407. Skundo padavimu nestabdomas nei apskųstojo nutarimo vykdymas, nei tolesni Taikos Teisėjo žygiai, nebent Apygardos Teismas įsakytų sustabdyti jų vykdymą.

1408. Atsiliepusieji į skelbimą mirusiojo palikėjo įpėdiniai, jeigu jie nori teismo keliu patvirtinti jų įpėdinystės teises, gali kreiptis į Taikos Teisėją (—)¹).

Pastaba: Teismai nutaria įvesdinti įpėdinius į paveldėtą nekilnojamąjį turtą ir perduoti jiems saugojamą kilnojamąjį turtą, o taip jau išduoda įpėdiniams patvirtintus testamentus (Civ. Įst. 1066⁶ str., 1914 m. I.) tik tada, kai būna įmokėti

¹) Visos neginčo bylos dėl įpėdinystės teisių eina apsaugos tvarka taikos teismuose, todėl šio straipsnio pabaiga, kur kalbama apie bendrąją teismų kompetenciją šioms byloms sulig ieškinio kaina, praleista (Žiūr. išaišk. po šiuo str. ir po LLTS 17 str.).

visi Valstybės Išdui priderantieji mokesčiai arba kai tų mokesčių mokėjimas būna laiduotas nustatyta tvarka (Pošlinų Įst.).

Žiūr. 1825 m. Civ. Kod. 724 str. ir X t. 1 d. 1222 1254, 1261 1266, 1296 str.

1) CPr 1408 str. numatyta apsaugos tvarka teismas patikrina ar stojusieji teisme įpėdiniai yra palikėjui giminės ar ne, ir nustatęs giminystės ryšius, pripažįsta jiems įpėdinystės teisę. Einant tokiai bylai publikacijos keliu šaukiami stoti teismui visi palikėjo įpėdiniai. Tarp jų gali kilt ginčas, bet jų ginčai tegali liesti klausimus kas jų yra artimesnis palikėjui giminė ir kokia palikimo dalis turi kiekvienam jų tekti; šitie ginčai yra teismo sprendžiami apsaugos tvarka. Bet jeigu kas turi palikimo turtui ne įpėdinystės, o bet kurią kitą teisę, dėl šios teisės ginčą kelti jis tegali ieškinio keliu. Jeigu įpėdinių patvirtinimo byloje kas remiasi ne įpėdinystės teise, bet valdymo pasenėjimu, tad savo teisei ginti, jei kas ją laužo, jis turi iškelti ieškinį arba priešieškinį (154/26).

Žiūr. CPr 36^a, 215 str.

2) Apsaugos tvarką pakeisti ieškinio tvarka giminaitis, norįs turtą išpirkti, negali vien savo nuožiūra, priešingai turto pirkėjo norui. Šitos išvados negriauna ir atsiskirtimas dėl analogijos su tvarka nustatyta įpėdinystės teisei pripažinti ir testamentams patvirtinti. Teisė pasirinkti apsaugos arba ieškinio tvarką nėra pilnai atiduota įpėdinių nuožiūrai; griebtis ieškinio tvarkos jiems įstatymų leidžiama tik tam tikrais atsitikimais, kiek tat liečia testamentus — atsitikimais, numatytais X t. 1 d. 1066¹⁰, 1066¹¹ str., o kiek liečia įpėdinystės teisę — atsitikimais, numatytais CPr 1408 str. Lygiai taip pat ir numatyta ieškinio tvarka ir išpirkimui gimininio turto tiktai tam tikrais atsitikimais, kilus ginčams, numatytiems CPr 1447 str. (447/25).

3) Einant Valstybinio palaikų mokesčio įstatymo pakeitimo 12^a str. (V. Ž. Nr. 219) ir CPr 1408 str. pastaba, teismai turi teikti mokesčių inspektoriams žinių apie patvirtintas įpėdinystės teises ir teismų sprendimai tuo reikalu gali būti leidžiami

vykdyti tik tada, kai būna gauti mokesčių inspektorių pranešimai apie palaikų mokesčio įmokėjimą arba kai būna uždėtas draudimas palaikų mokesčiui apsaugoti (Teisingumo M-jos ap-
linkr. 1929. XII. 31 d. Nr. 92).

Žiūr priede „Ilgijimo įsisen. valdymu nuosavybės teisės pripažinimo įst.“ 17 str.

Antroji padala

Apie palaikų turto dalybas.

1409. Prašymas padalinti palaikų turtą, nurodytais Civilinių Įstatymų 1317 str. atsitikimais, paduodamas Taikos Teisėjui tos vietos, kur dalinamasis turtas yra ¹⁾).

1) Byla eina apsaugos tvarka, tad apygardos teismas šioj byloj negali spręsti šalių ginčų dėl teisių, ir todėl teismui nebuvo reikalo klausti skundiko liudytoją. Jeigu skundikas randa, kad jis valdydamas daugiau kaip 10 metų paskirtą jam tėvo žemės dalį, yra įgijęs į tą žemę nuosavybės teisę, tai ginčijant šitą aplinkybę jo broliui, jis turi broliui iškelti ieškinį, ir išgauti atitinkamą teismo sprendimą; o kol byla nepasibaigs dėl to ginčo, gali prašyti, kad šioji byla, einant apsaugos tvarka būtų sustabdyta (spr. 1928. XII. 13 d. J. Tarvydo b.).

2) Bylos dėl palaikų padalinimo vedamos apsaugos tvarka, numatyta CPr 1409 — 1422 str. Šiąja tvarka negali būti sprendžiami šalių ginčai dėl teisių, o turi būti pristatyti jau įsiteisėję teismų sprendimai, kuriais nustatyti šalių teisiniai santykiai (spr. 1930. VI. 28 d. Atkočiūno b.).

¹⁾ Šiame ir kituose šios padalos straipsniuose praleistos rusų teksto straipsnių dalys kur kalbama apie bendrą teismų kompetenciją apsaugos bylų sulig ieškinio kaina, nes apsaugos bylos eina neginčo tvarka ir todėl visos be skirtumo pagal kainą priklauso taikos teisėjams spręsti (LLTS 17 str.).

3) Apygardos teismo sumetimas, kad ginčo turtas, kaip ne įpėdinių dalinamas, negali būti vykdomas apsaugos tvarka, einant X t. 1 d. 1315 — 1340 str. ir CPr. 1409 — 1421 str., yra visai teisingas, tai kasatorius, norėdamas tuo turtu su broliu pasidalinti turėjo kelti pastarajam tam tikrą ieškinį, o ne apsaugos bylą (spr. 1930. V. 14 d. V. Jockaus b.).

4) Reikalavimas padalinti bendrą turtą turi būti pareikštas ieškinio tvarka, o ne apsaugos tvarka, numatyta CPr 1409 — 1422 str., nes šioji pastaroji tvarka taikoma tiksliai dalinant palikimą (spr. 1929. V. 16 d. M. Jovaišienės b.).

1410. Gavęs prašymą padalinti palaikų turtą, Taikos Teisėjas šaukia visus tebevaldomo bendrai palaikų turto dalininkus, vadovaudamasis nustatytais 275 — 304 straipsniuose taisyklėmis.

1) Einant CPr 1410 str. dalybų bylos sprendžiamos šaukiant visus dalinamojo turto savininkus (spr. 1930. X. 24 d. T. Maizelio b.).

2) Prašymas padalinti bendrą žemės ūkį, kaip paremtas X t. 1 d. 550 str., turi būti Taikos Teisėjo tam tikra neginčo tvarka (CPr 1410 str.) išžiūrėtas.

Teismų yra pareiga, sprendžiant žemės dalykų bylas, žiūrėti, kad be bendrųjų civilinių įstatymų nebūtų peržengtas žemės ref. įstatymo 73 §, kadangi šis dėl viešo intereso yra nustatytas.

Jeigu, kad sakytą viešojo pobūdžio dėsni apsaugojus, žemė yra paliekama tik vienam nedalintojo bendro turto savininkų, tai šiais atvejais kitiems yra nustatomas atlyginimas pinigais atsižvelgiant į jų dalis, kaip tatai X t. 1 d. 1324 str. numato (spr. 1929. X. 9 d. A. Zinevičienės b.).

Žiūr. išaišk. po 1545 str. pried. § 1 ir po 258¹ str. 2 tezę.

1411. Dalybos eina tiesioginėje Taikos Teisėjo priežiūroje.

1412. Taikos Teisėjas gali pavesti vienam vietos Notarų sudaryti dalybų projektą.

1413. Atvykus įpėdiniams arba pasibaigus nustatytam jiems atvykti laikui, Taikos Teisėjas skiria posėdį parinkti asmenims, kuriems visi įpėdiniai susitaria pavėsti paveldėto palaikų turto sudėtį ir būklę išaiškinti, jį aprašyti, įkainoti ir sudaryti dalybų projektą.

1414. Kai įpėdiniams nepavyksta susitarti dėl pasirinkimo asmenų dalinamam palaikų turtui išaiškinti ir dalybų projektui sudaryti, tai juos paskiria Taikos Teisėjas.

1415. Notaras turi teisę kviestis pagalbon Teismo Antstolį apyrašui sudaryti, o įkainiojimui, jei yra reikalo, kviesti ekspertus.

Žiūr. CPr 1412 str.

1416. Dalinamojo turto aprašymas daromas šio Įstatymo taisyklėmis. Jame pažymima paaškęjusios skolos, pasižadėjimai ir draudimai, užtrauktieji palaikų turtui.

1417. Dalybų projekto sudarvtojai turi išdėstyti sumetimus, kuriais paremtas projektas.

1418. Skundas dėl prasilenkimo su įstatymo nustatytomis taisyklėmis, aprašant ir įkainojant dalinamąjį palaikų turtą, duodamas Apygardos Teismui 1202 straipsnyje nustatytu laiku ir sprendžiamas 965 ir 966 straipsniuose nurodytąja tvarka.

1419. Sudarytasis palaikų turto aprašymas bei įkainojimas ir dalybų projektas pateikiamas Taikos Teisėjui, ir tolesnė dalybų bylosena eina, prisitaikant prie 904 — 908 straipsnių nuostatų.

1420. Dalininkai, nepatenkinti teismo nutarimu apie palaikų turto padalinimą, turi dar teisę, paży-

mėtais Civilinių Įstatymų 1332 straipsnyje atsitikimais ir tų pat Įstatymų 1335 straipsnyje nustatytu laiku, reikalauti ieškinio keliu, pateikdami tinkamus įrodymus, iš naujo daryti turto padalinimą; tokia byla pareina kompetentiniam teismui spręsti bendrąja ginčo bylų tvarka.

Žiūr. CPr 36^a, 215, 1421 str.

1421. Atskirieji skundai, apeliacijos skundai ir prašymai panaikinti teismo sprendimus palaikų turto dalybų bylose duodami ir sprendžiami einant išdėstytomis šiame Įstatyme taisyklėmis.

Taikos Teisėjo nutarimas apie dalinamojo turto paėmimą globon savo esmėje yra lygus nutarimui dėl ieškinio apsaugojimo, tad, einant CPr 166, 189 ir 1421 str., pasakytas nutarimas buvo skustinas Apygardos Teismui, o pastarojo nutarimas skustinas kasacijos tvarka (spr. 1930. X. 24 d. T. Maiželio b.).

1422 (—).

1423 panaikintas.

Trečioji Padala

Apie įvesdinimą į nekilnojamąjį turtą.

1424. Nekilnojamojo turto įgijėjas gali, jei jam prireikia, kreiptis į įgytojo turto vietos Taikos Teisėją su prašymu įvesdinti jį į tą turtą. Prie prašymo turi būti pridėtas įstatymu nustatyto pavidalo tvirtinis aktas apie pripažinimą prašytojui teisės tam turtui, į kurį įvesdinti jis prašo.

Žiūr. X t. 1 d. 707, 709, 991, 1296, 1509, 1523 — 1526 str.

1425. Taikos Teisėjas, įsitikinęs, kad aktas ustato prašytojo teisę tam turtui ir kad įstatymas nedraudžia prašytoiui valdyti šį turtą, daro, jeigu nėra teismo keliu pareikšta ginčo dėl įgytojo aktu turto, nutarimą įvesdinti prašytoja į turtą.

Pastaba: Nutarimai įvesdinti įpėdinius į jų paveldėtą nekilnojamąjį palaikų turtą daromi laikantis taisyklių, nurodytų 1408 str. pastaboje.

1426. Į turtą įvesdina Antstolis, pasiremdamas vykdomuoju raštu, pagal tam tikrą Taikos Teisėjo nutarimą (1425 str.), nustatytąja teismo sprendimams vykdyti tvarka, akivaizdoje turto įgijėjo ir asmens, iš kurio valdymo išimamas turtas, jeigu jis šaukiamas atvyksta, o jeigu neatvyksta, arba jeigu tas turtas jau valdomas pačio įvesdinamojo įgijėjo, — tai dalvvauiant įgijėjui ir dviem liudytojams iš vietos gyventojų tarpo

Einant CPr 1426 str. įvedimas naujo valdytojo daromas pakvietus ir tą asmenį, iš kurio valdymo turtas išimamas (spr. 1930. XI. 14 d. V. Domskienės b.).

1426¹. Įgijėjui prašant, perduodamam turtui Antstolis sudaro sąrašą, kuriame smulkiai pažymima sudėtis ir stovis nekilnojamojo turto ir priklausančio jam pagal įgijimo aktą kilnojamojo turto.

Žiūr. CPr 1209 str.

1427 ligi 1432 panaikinti.

1433. Ginčai ir skundai dėl įvesdinimo vykdymo paduodami ir sprendžiami 962 — 967 straipsniuose nurodyta tvarka, laikantis po šio einančiuose straipsniuose (1433¹ — 1433² str.) išdėstytų taisyklių.

1433¹. Ginčas turto valdytojo, iš kurio turtas tvirtiniu aktu atiteko prašytojui, o taip jau trečiųjų asmenų ginčai dėl atidavimo turto, pirktų varžytynių keliu, nestabdo prašytojo įvesdinimo į turtą ir tiek ligšiolinis valdytojas, tiek ir kiti suinteresuotieji asmenys tegali įrodinėti savo teises, tik iškėlę ieškinį atatinkamame teisme.

CPr 1433² str. Antstoliui leidžiama sprendimo vykdymą dėl nekilnojamojo turto sustabdyti ir atsitikimais, nenumatytais CPr 1433³ str., prašant trečiajam suinteresuotam asmeniui (211/28).

1433². Visais kitais atvejais, išskyrus pirmesniame (1433¹) straipsnyje nurodytus atsitikimus, kai trečiasis asmuo pareiškia prieštaravimą prieš išėmimą iš jo valdymo įvesdinamojo asmens pretenduojamojo turto, tai Antstolis sustabdo įvesdinimo vykdymą ir pateikia Taikos Teisėjui išrašą, įtraukto į žurnalą šiuo reikalu pareiškimo.

1433³. Gavęs išrašą iš Antstolio žurnalo, Taikos Teisėjas šaukia tiek prašytoją, tiek ir trečiąjį asmenį, tebevaldantį įvesdinamojo asmens pretenduojamą turtą, ir, išklausęs jų paaiškinimus bei išžiūrėjęs pateiktus įrodymus, daro nutarimą arba atmesti trečiojo asmens pareiškimą, arba sustabdyti įvesdinimą į ginčijamą turtą, ligi atatinkamo teismo bus išspręstas kilęs ginčas. Antruoju atveju asmuo, kurio prašymu buvo padarytas įvesdinimo nutarimas, turi ieškiniu keliu iškelti bylą.

1433⁴. Taikos Teisėjo nutarimas: atmesti trečiojo asmens pareiškimą ir tęsti vykdymą pagal įvesdinimo nutarimą — neleidžiamas vykdyti, ligi įsiteisės šis paskesnis nutarimas.

1434. Praleidusis nustatytą 963 straipsnyje terminą skundui duoti arba jo ginčui kelti turi teisės ieškinio keliu kelti byla Civilinių Įstatymų nustatyto laiku.

Žiūr. X t. 1 d. 1524, 1525 str.

1435 ligi 1437 panaikinti.

Ketvirtoji Padala

Apie gimininių nekilnojamųjų turtų atpirkimą.

1438. Prašymai leisti gimininį nekilnojamąjį turtą atpirkti paduodami Taikos Teisėjui tos vietos, kur norimas atpirkti turtas yra.

Žiūr. CPr 1169 str. ir X t. 1 d. 399, 1346 — 1372, 1506 str.

1) Byla apie išpirkimą gimininio turto turi eiti ne ieškinio, bet apsaugos tvarka, nurodyta CPr 1438 — 1449 str. ir priklauso T. Teisėjams spręsti (T/19 spr. — 1925. XI. 9 d. Kavalskienės b. su Kerdičiaiais). Žiūr. 2 tezė po 1408 str.

2) Gimininis turtas gali paliesti visokią turtą, taigi ir valstiečių skirtinę žemę (191/24).

3) 1906. XI. 9 d. ir 1910. VI. 14 d. valstiečių įstatymai, pavėsdami turtą tam tikram asmeniui nuosavybėn, tuo pačiu pripažino tam asmeniui tą turtą kaipo asmeninį o ne gimininį (133/26).

4) Ta aplinkybė, kad testatorius savo turtą, susidedantį iš skirtinės valstiečių žemės, gavo po savo mirusio tėvo nedarė dar to turto gimininiu, jei testatoriaus tėvas yra miręs prieš 1906. XI. 9 d., nes ligi tos dienos skirtinė žemė priklausė ne atskiriems asmenims, bet visai šeimai (346/26).

5) Kaip jau ne kartą Vyr. Tribunolas yra ištaręs, tiksliai 1906. XI. 9 d. ir 1910. VI. 14 d. įstatymai tepadarė skirtinės žemės valdytojus jos savininkais. Tad tokia žemė šitiems naujiems savininkams yra įgytinė, bet ne gimininė (511/26).

6) Iki 1922. IV. 20 d. įstatymo (V. Ž. Nr. 85) buvusioji skirtinė žemė skyrėsi nuo kitų žemių tuo, kad tokios žemės paveldėjimas buvo tvarkomas vietos papročiais, bet nuo pasakytąjo įstatymo, panaikinusio skirtingą tvarką paveldėjimo srityje dėl valstiečių turto, buvusioji skirtinė žemė susilygino su kitomis žemėmis, ir todėliai nėra teisėto pagrindo neteikti buv. skirtinei žemei paderminio turto sąvokos (584/28).

7) Einant X t. 1 d. 399 str. paveldėtas testamentu įgytinis nekilnojamasis turtas laikomas paderminiu (gimininiu) tikslai toje dalyje, kuri įpėdiniui būtų tekus iš įstatymo (spr. 1930. XII. 19 d. P. Sabalienės ir Kazlauskų b.).

1439. Prie prašymo leisti atpirkti gimininį turtą turi būti pridėta:

1) nuorašas pardavimo akto ir jame pažymėtoji suma už kurią turtas buvo parduotas (Civ. Įst. 1367 str. 1 p., 1914 m. l.);

2) pripažinimo mokesčių dvigubai tiek, kiek buvo sumokėta sudarant to turto pirkimo — pardavimo tvirtinį aktą (Civ. Įst. 1367 str. 2 p., 1371 str.), ir

3) įrodymai prašytojo teisės turtui atpirkti (Civ. Įst. 1355 — 1362 str.).

Pastaba (—).

1440. Prašymas, paduotas neatlikus visų išdėstytų pirmesniame (1439) straipsnyje reikalavimų, sugražinamas prašytojui tam tikru teismo nutarimu.

1441. Priimtas tinkamas prašymas (1439 str.) teismo nutarimu siunčiamas norimo atpirkti turto valdytojui (savininkui), kad jis pateiktų paaiškinimą į prašymą ir žinių apie išlaidas, jo turėtas tam turtui tvarkyti ir pagerinti (Civ. Įst. 1367 str. 2 p.).

1442 Paaiškinimui ir žinioms apie išlaidas pateikti skiriamas turto valdytojui **vieno mėnesio** laikotarpis, kurį valdytojui praleidus, teismas, nelaukda-

mas kol atvyks bylos dalyviai, daro nutarimą apie prašytojo teisę turtui atpirkti, pasiremdamas jo pateiktais įrodymais. Šis nutarimas nieku būdu nelaikomas teisimu už akių, ir atsiliepimo tvarka neleidiama jo skųsti.

1443. Gavęs 1442 straipsniu reikiamą paaiškinimą ir išklauses bylos dalyvius, jeigu jie šaukiami atvyksta, bei išžiūrėjęs pateiktus bylos įrodymus, teismas daro nutarimą apie atpirkimo teisę, nustatydamas, kai atpirkimo prašymas patenkinamas, ir sumą išlaidų, reikiamų sumokėti už atperkamo turto tvarkymą bei pagerinimą. Atpirkimo aktas išduodamas tiktai tada, kai būna sumokėta teismo nustatytoji turto išlaidų suma.

Žiūr. CPr 1439, 1444 str.

1444. Turto valdytojas, nepareikalavęs nustatytu 1442 straipsnyje laiku grąžinti išlaidų, padarytų turtui tvarkyti bei pagerinti, turi teisę, pasiremdamas tame pat straipsnyje nurodytu teismo nutarimu, reikalauti tų išlaidų vykdomosios bylosenos tvarka per nustatytą 899 straipsnyje **trijų mėnesių** laikotarpį.

1445. Taikos Teisėjo nutarimai, padarytieji šiuo reikalu apsaugos bylų tvarka, gali būti skundžiami Apygardos Teismui atskiraisiais skundais, kurie duodami ir sprendžiami 784 — 790 straipsniuose nurodytą tvarka.

1446. O Apygardos Teismo nutarimai gali būti skundžiami kasacijos tvarka 793 straipsnyje nurodytais atsitikimais.

1447. Ginčai dėl atpirkimo teisės svarstomi ir sprendžiami bendromis šio Įstatymo taisyklėmis, o

ginčai dėl išlaidų, padarytų turtui tvarkyti ir pagerinti, — nustatytąja 898 — 922 straipsniuose tvarka.

Žiūr. išaišk. po 1408 str.

1448. Kai turtą atperka vienas kuris jį pardavusiojo asmens giminaičių, tai kiti artimesni jo giminės, nedavę atpirkėjui Civilinių Įstatymų 1357 straipsnyje numatyto rašytinio sutikimo turtui atpirkti, tebeturi teisę nustatytu turtui atpirkti laikotarpiu ¹⁾ (Civ. Įst. 1363 str.) paduoti atpirkimo prašymą su reikiama dokumentais ir pinigais, laikantis šio Įstatymo 1438 ir 1439 straipsnių nuostatų.

1449. Aukščiau išdėstytoji taisyklė netaikoma tiems atsitikimams, kai atpirkimo teisei įrodyti nereikia artimesnių giminių rašytinio sutikimo (Civ. Įst. 1359 str.).

1450 panaikintas.

Penktoji Padala

Prasišalinusiojo savininko dingimo patikrinimas.

1451. Kiekvienas, kas turi pagrindo laikyti dingusiu asmenį, į kurio turtą, visą ar tik dalį, jis turi teisėtą pretenziją²⁾, o taip pat ir prokuratūros atsto-

¹⁾ Būtent, per trejus metus nuo išdavimo patvirtinto pirkimo akto.

²⁾ Išleidus 1914 m. įstatymą apie paskyrimą gynėjų dėl vykdymo sprendimų prieš nežinia kur prasišalinusius atsakovus (CPr 967¹ ir tol. str.), prasišalinusiojo savininko dingimo tikrinimas ir skelbimas tereikėtų daryti dėl įpėdinystės teisių ar turto paveldėjimo teisėtų pretenzijų, reiškiamų į paliktą tur-

vai, gali prašyti Taikos Teisėją tos vietos, kur tas turtas yra, šaukti publikacijos keliu nežinia kur prasišalinusį savininką ir imtis priemonių jo turtui apsaugoti.

Rūpintis globos uždėjimu nežinia kur esančio asmens turtui įstatymas (CPr 1451 str.) leidžia ne tik būsimam šio asmens įpėdiniui bet ir kiekvienam, kuris turi arba gali turėti kokią nors pretenziją į šį turtą. Dėl globėjo gi paskyrimo įstatymas niekur neįsako būtinai skirti globėju būsimąjį įpėdinį. (128/24).

Žiūr. išaišk. po 19 ir 1421 str.

1452. Su prašymu turi būti pateikti tiek savininko dingimo įrodymai, tiek ir prašytojų teisės į dingusiojo turtą, o taipiau 857 straipsnyje nurodytoji pinigų suma publikacijai. Neatlikus šio straipsnio reikalavimų, prašymas gražinamas nustatytaja 1440 straipsnyje tvarka.

1453. Kai Taikos Teisėjas pripažįsta rimtais įrodymus apie nežinia kur prasišalinusio savininko tariamą dingimą, tai nutaria publikacijos keliu (295 str.) ieškoti nežinia kur prasišalinusio savininko ir skirti globėją jo teisėms ginti ir jo turtui apsaugoti.

1) Nutarimai dėl globos uždėjimo ir nuėmimo, dėl globėjo arba globėjų paskyrimo, pašalinimo, pakeitimo, — nesudaro tokių kategoriškų noliečiamų sprendimų, kaip teismo sprendi-

tą dingusio savininko tėvų, vaikų ir aplamai giminių o taipiau Prokuroro, nes išmarų turtas tenka Valstybės Išdui (X t. 1 d. 1167, 1243 str.).

O dėl keliamų ieškinių pretenzijų į prasišalinusio atsakovo turtą nėra reikalo skelbti atsakovą dingusiu, nes nežinia kur gyvenantis atsakovas šaukiamas publikacijos keliu ir, jam neatvykus, byla gali būti sprendžiama už akių teisimo tvarka (CPr 58, 58¹, 145, 295, 718, 794 str. 2 p.).

mai dėliai asmenų teisių konstatavimo, ir turėdami galios, kol jie nėra pakeisti, gali būti keičiami atsitikus reikalui. Jų pagrindan yra dedama globojamojo turto ar asmens labas, pagaliau suinteresuotų tam tikrų asmenų, pavyzdžiui, nežinia kur esančio asmens įpėdinių, nes globa ir nesudaro objektyvinės teisės, bet tam tikrą globojamojo reikalo funkciją. Globos nutarimai nėra teismo sprendžiamais, o reikalų aprūpinimo aktais; taigi nutarimo, kuriuo buvo paskirtas globėjas, pakeitimas ta prasme, kad vieton vieno globėjo yra skiriami du, nesudaro išgalėjusio teismo sprendimo sulaužymo. Toks pakeitimas galėtų būti tam tikru atsitikimu ginčytinas globos funkcijos tikslingumo atžvilgiu, dėliai ko tektų kreiptis į tas pačias globos įstaigas, eventualiai į teismus, kuriems įstatymas tų globos įstaigų kompetenciją paveda, bet ne kasacijos tvarka teisėtumo atžvilgiu (128/24).

2) Einant CPR 1453 str. nežinia kur dingusio asmens turtui skiriamas globėjas tikslu apsaugoti jo turtą ir apginti jo teises, todėl dingusio asmens turto globėjai, eidami CPR 19 str., turi teisės iškelti atsakovui bylą dingusio asmens teisėms apsaugoti. Nežinia kur dingusio asmens mirtis neatleidžia paskirtus globėjus nuo jų pareigų, kadangi globėjai skiriami ne dingusio žmogaus asmeniui, o jo turtui; globėjų pareigos gali pasibaigti tik tai dingusio įpėdiniams juos pakeitus (692/27).

1454. Skirtieji globėjai išaiškina nežinia kur prasišalinusio savininko turto būklę ir daro žygių ieškoti paties prasišalinusio savininko; tuo tikslu pirmoje priemonių eilėje publikuojama Vyriausybės Žiniose, atkartojant skelbimus kas pusmetis per penkerius metus.

1455. Praėjus **penkeriems metams** po pirmos publikacijos, nurodytos 1453 straipsnyje, Taikos Teisėjas, prašomas asmenų, iškėlusių bylą laikyti prasišalinusį savininką dingusiu, arba atsiliepusių į skelbimą įpėdinių, ima spręsti bylą ir apie tai sykiu skelbia Vyriausybės Žiniose nustatytąja 295 straipsnyje tvarka.

1456. Taikos Teisėjas visų pirma daro ištyrimą apie prasišalinusiojo savininko dingimo aplinkybes, vadovaudamasis išdėstytomis 389 ir 500¹ — 500³ straipsniuose taisyklėmis ir laikvdamasis nuostatų, nurodytų Civilinių Įstatymų 54 straipsnio pastaboje ir Baudžiamojo Proceso Įstatymo 454—466 straipsniuose.

1457. Bylos apie prasišalinusio savininko dingimą sprendžiamos tiksliai išklausius Prokuroro nuomonę.

Žiūr. išaišk. po LLTS 17 str.

1458. Taikos Teisėjo nutarimas laikyti prasišalinusį savininką dingusiu skelbiamas viešame posėdyje ir publikuojamas Vyriausybės Žiniuose (str. 295).

1459. Atsiliepęs turto savininkas, apskelbtasis Taikos Teisėjo nutarimu dingusiu, turį teisę kreiptis į tą patį Taikos Teisėją, nurodytu Civilinių Įstatymų 1244 straipsnyje laiku, su prašymu grąžinti jam jo turtą pagal sakyto straipsnio nuostatus.

1460. Pirmesniame straipsnyje (1459) numatytasis laikotarpis skaitomas nuo dienos išleidimo Vyriausybės Žinių su Taikos Teisėjo publikacija apie prasišalinusio savininko dingimą (1453 str.).

Šeštoji Padala

Apie nesantuokinių vaikų įteisinimą

1460¹. Prašymai įteisinti vaikus, gimusius prieš jungtuves ¹⁾, paduodami Taikos Teisėjui tos vietos, kur

¹⁾ santuokos sudarymas bažnytinėmis apeigomis vadinasi jungtuvės, o civilinėmis — susituokimas.

vaiko gimdytojai ar jis pats nuolat gyvena. Duoti šiuos prašymus per įgaliotinius neleidžiama.

1460². Prie prašymo turi būti pridėta: tėvo ir motinos pareiškimas raštu, kad kūdikis yra kilęs iš jų; kūdikio gimimo ir jo gimdytojų jungtųjų metrikos.

1460³. Prašyme, paduodamame Taikos Teisėjui vėliau kaip **vienį metą** po jungtųjų, sudariusių pagrindą kūdikiui įteisinti, turi būti paaiškintos tą pavėlavimą pateisinančios priežastys.

1460⁴. Teismas praneša prašytojams kuriai dienai skirta byla posėdžiui, ir patikrinęs:

1) ar kūdikis yra kilęs iš prisipažįstančių jo gimdytojų ir ar ta pati yra motina, kuri įrašyta vaiko gimimo metrikose;

2) ar kūdikio tėvai gyvena teisėtiniame santuokoje;

3) ar nenumatoma iš įstatymų kliūčių kūdikiui įteisinti, ir

4) ar rimti yra prašytojų pateikti, einant pirmesniu (1460³) straipsniu, prašymo pavėlavimo pateisinimai,

ir išklauses prašytojų sakytinius paaiškinimus, jeigu jie atvyksta į posėdį, daro nutarimą įteisinti kūdikį.

Pastaba: Kai įteisinant vaiką būna keičiama jo pavardė, tai nutarime turi būti pažymėta pirmesnė įteisinamojo vaiko pavardė ir vardas, pagal jo gimimo metriką, įrašytą į gimimo aktų knygą.

1460⁵. Nesantuokinių vaikų įteisinimo bylos teismo svarstomos neviešame posėdyje ir sprendžiamos tiksliai išklausius Prokuroro nuomonę.

Žiūr. išaišk. po LLTS 17 str.

1460⁶. Taikos Teisėjo nutarimai vaikų įteisinimo bylose gali būti skundžiami tiek bylos dalyvių, tiek ir Prokuroro. Šie skundai duodami, nurodytais 784, 785, 787 ir 789 — 791 straipsniuose tvarka ir terminais.

1) Taikos Teisėjo nutarimas apie įteisinimą ieškovės yra įsiteisėjęs, kadangi šis nutarimas nustatyta CPr 1460⁶ tvarka nebuvo apskustas nei bylos dalyvių, nei Valstybės Gynėjo, o ta aplinkybė, kad prieš šią nutarimą padavė skundą tretieji asmenys, kasatoriai, negali turėti bylai reikšmės, kol Taikos Teisėjo įsiteisėjęs nutarimas nebus panaikintas (spr. 1929. VI. 25 d. Valikonių b.).

2) CPr 1460⁶ str. nustato, kas gali skustis teismo nutarimu, padarytu apsaugos tvarka, numatyta CPr. 1460^{1—7} str., būtent leidžiama skustis tiksliai bylos dalyviams ir Valstybės Gynėjui tvarka, numatyta CPr 784, 785, 787, 789 — 791 str. Tretiesiems asmenims šiose bylose skustis neleidžiama, tai matyti iš to, kad bylose dėl išūnijimo atskiru įstatymo straipsniu (CPr 1460¹²) tretiesiems suinteresuotiems asmenims duodama teisė arba įstoti į bylą, arba kelti ginčą dėl išūnijimo bendra tvarka. Tokio straipsnio byloms dėl įteisinimo nenustatyta; o kadangi tvarka dėl įteisinimo ir išūnijimo nustatyta vienu ir tuo pačiu įstatymu (1891. III. 12 d.), tai iš čia ir reikia padaryti išvadą, kad įstatymo leidėjas sąmoningai nustatė, kad bylose dėl įteisinimo trečiųjų asmenų skundai neleidžiami (spr. 1929. IV. 25 d. Valikonių b.).

Žiūr. išaišk. po 128², 1460¹² str.

1460⁷. Įsiteisėjus nutarimui apie nesantuokinio vaiko įteisinimą, teismas rašo nutarimą įteisinamojo vaiko gimimo metrikijoje ir praneša apie tai atatinkamai to vaiko tikybos konsistorijai ar metrikacijos punktui, kad tatai įtrauktų į gimimo metrikų knygas¹⁾.

¹⁾ Kita dalis šio straipsnio ir pastaba praleista, nes prieštarauja mūsų Konstitucijai (11, 84 str. V. Ž. Nr. 275).

CPr 1460⁷ str. nuostatu, įsiteisėjusieji bylų dėl įteisinimo nutarimai įgyja teisėtos galios, kaip kad ir įsiteisėjusieji ieškinio bylų sprendimai. Tai šie nutarimai, kaip kad ir sprendimai gali būti nakinami tiksliai tvarka, numatyta CPr 792 str. 3 p. ir 795 str. Kai tatai nėra laiku (CPr 796 str.) padaryta arba kai to padaryti negalima (taikos teismų byloms nėra atatinamo CPr 185 str. tam tikro 3 punkto, numatančio sakytą tvarką), tretieji asmenys tegali paprasto ieškinio keliu ginti tiksliai savo teises, bet negali reikalauti įsiteisėjusių nutarimų nakinti (13/28).

Septintoji Padala

Apie įvaikių ėmimą ¹⁾.

1460⁸. Prašymai leisti įvaikius sau imti paduodami Taikos Teisėjui tos vietos, kur prašytojai arba jų imamieji įvaikiai nuolat gyvena. Su šiais prašymais turi būti paduotos žinios ir liudymai, kaip tat reikalauja Civilinių Įstatymų 145 — 151 straipsnių nuostatai.

Žiūr. išaišk. po 1460¹⁰ str.

1460⁹. Teismas praneša bylos dalyviams raginimais, kuriai diena skirta byla spręsti, ir posėdyje patikrinęs, ar išlaikytos bylininkams šaukti taisyklės, o taipjau išklauses šauktųjų asmenų sakytinius paaiškinimus, jeigu jie būna atvykę į posėdį, — daro nutarimą patenkinti arba atmesti prašytojo prašymą.

¹⁾ Apie išsūnijimą ar įdukrinimą.

Jei išūnytojas pareiškęs teismui savo valią išūnyti, miršta, tai tas nesudaro teismui kliūties padaryti išūnijimo sprendimą.

Tatai išeina iš to, kad, viena, įstatyme nėra priešingo tam nuostato ir, antra, kad CPr 1460⁹ str. prasme, nėra reikalinga, kad išūnytojas savo paduotą išūnijimo prašymą, tad ir savo tuo nareikštą valią išūnyti dar turėtų patvirtinti teismo posėdyje. Vadinas, išūnytojo pradėta išūnijimo byla gali būti, jam mirus, paties išūnijamojo tešiama ir teigiamai pabaigta (12/28).

1460¹⁰. Įvaikių ėmimo bylos sprendžiamos tikslai išklausus Prokuroro nuomonę.

Byla dėl išūnijimo turėjo spresti pirmąja instancija Taikos Teisėjas ir tik antrąja — Apygardos Teismas. Toks bylų priklausomybės nustatymas, žinoma, naikina rusų įstatymo reikšlavimą dalyvauti kai kuriose bylose Valstybės Gvėnėiui pirmoje teismo instancijoje kadangi prie Taikos Teisėjų Valstybės Gvėnėjo nėra (T/1 — spr. 1919. IX. 19 d.).

1460¹¹. Taikos Teisėjo nutarimai įvaikių ėmimo bylose gali būti skundžiami tiek bylos dalyvių, tiek ir Prokuroro. Šie skundai duodami nurodytais 784 — 785, ir 789 — 791 straipsniuose tvarka ir terminais.

1460¹². Suinteresuotieji asmenys, kurių teisės užgaunamos neteisčiai prisimant įvaikius, gali reikšti savo prieštaravimus įvaikių ėmimo bylosenos metu, arba pasibaigus apsaugos bylai, per **dviejų metų** laikotarpį nuo teismo nutarimo išiteisėjimo dienos, kelti ginčo byla bendra ieškomųjų prašymų tvarka. Šis ginčas tegali būti keliamas tikslai tebėsant gyvam išeivui ar imotei.

Ziūr. X t. 1 d. 149, 150, 156¹ str.

Įteisavimo tvarka (CPr 1460^{1—7} str.) buvo nustatyta kartu su išūnijimo tvarka (CPr 1460⁸ — 1460¹² str.) vienu įstatymu (1891. III. 12 d.). Sulyginus įteisavimo tvarką su išūnijimo tvarka pasirodo, kad įstatymas nenumato trečiųjų asmenų teises ap-

skusti nutarimus apie įteisinimą ir išūnijimą; kai dėl trečiųjų asmenų teisės ieškinio keliu reikalauti minimų nutarimų panaikinimo, tai tokia teisė teduodama tretiesiems asmenims tik-tai prieš išūnijimo nutarimus (CPr 1460¹² str.), laike dviejų metų dar gyvam esant išūnytojų. Kad tokia teisė būtų duota tretiesiems asmenims ir prieš nutarimus apie įteisinimą šito įstatyme nepasakyta; toksai nutylėjimas tegali būti suprastas kaipo neleidimas tretiesiems asmenims kelti bylas dėl įteisinimo panaikinimo, nes jeigu įstatymo leidėjas būtų norėjęs tretiesiems asmenims tokią teisę palikti, tai būtų apie tai įstatyme pažymėta ir nustatyta sąlygos tokiems ieškiniams kelti, kaip tai padaryta tame pačiame įstatyme dėl išūnijimo nutarimų.

Aiškinant įstatymą kitaip, nesuprantama būtų, kodėl ieškiniams kelti dėl išūnijimo panaikinimo nustatytas trumpas laikas ir tiktai gyvam dar esant išūnytojų, o ieškiniams dėl įteisinimo panaikinimo pasiliktų bendra tvarka, nieku neaprežta, nors trečiųjų asmenų užgaunamos teisės ir vienu ir kitu atveju nieku nesiskiria (spr. 1930. I. 8 d. J. Plačiaiko b.).

Žiūr. išaišk. po 1460⁸ str., 2 tezė.

Aštuontoji Padala

Apie pripažinimą kaimo žemininkų, nuolat gyvenančių miestuose, veltkleidžiais ir apie uždėjamą dėliai to globos¹⁾.

1460¹³. Nuolat gyvenančio mieste kaimo žemininko giminaičiai arba artimi jam žmonės, norėdami teismo keliu pripažinti tokį žemininką veltkleidžiu ir uždėti jam ir jo turtui globą, gali iškelti bylą pas jo

¹⁾ Čia nustatytoji tvarka kaimo žemininkams pripažinti veltkleidžiais bendrai taikoma, bet kokio turto savininkui pripažinti veltkleidžiu — žiūr. išaišk. po 1460¹³ str.

gyvenamosios vietos Taikos Teisėją. Šios rūšies bylas turi teisę kelti ir prokuratūra.

Pastaba (—).

Einant Lietuvos įstatymais bajorų globos institutas Lietuvoje neveikia, bet tai nereiškia, kad yra nustoję galios ir visi bajorų įstaigų teisėtai padaryti sprendimai; savaime suprantama, kad teisėtai padarytas sprendimas gali nustoti galios tik tai nustatytais įstatymų atsitikimais. Nėnant dabar tų administracinių įstaigų, nuo kurių priklausė skirti ir nuimti bajorų turtui globa, apygardos teismas, remdamasis CPr 9 str., teisėtai padarė išvadą, kad šiais atvejais dabar turi būti taikomos taisyklės, numatytos Cpr. 1460²³—²⁸ str., nes kitos tvarkos skirti ir nuimti globai eikvotojų turtui veikiantieji įstatymai nenumato (271/27).

Žiūr. išaišk. po 19 ir 1453 str.

1460¹⁴. Suinteresuotojo asmens prašyme arba Prokuroro pasiūlyme turi būti nurodytos aplinkybės ir įrodymai, iš kurių galima spresti, kad žemininkas yra veltkleidis. Prie prašymo arba pasiūlymo pridedami prašymo ir visų jo priedėlių nuorašai.

1460¹⁵. Prašymo arba pasiūlymo ir visų pridėtų prie jų dokumentų nuorašai siunčiami tam asmeniui, dėl kurio veltkleidumo ir uždėjimo jam globos yra iškelta byla, kad jis skirtu laiku atsiųstų pasiaiškinimą.

1460¹⁶. Iškėlusiojo bylą asmens prašomas, arba pats savo nuožiūra (iniciatyva), Taikos Teisėjas turi teisę ir ligi nutarimo apie pripažinimą žemininko veltkleidžiu uždėti areštą ir draudimą jo turtui.

1460¹⁷. Nurodytos 1460¹⁸ straipsnyje bylos eina neviešame teisiamaajame posėdyje ir sprendžiamos tiktai išklausus Prokuroro nuomonę.

Žiūr. išaišk. po LLTS 17 str.

1460¹⁸. Į skirtą bylą spręsti posėdį šaukiami:

1) žemininkas, apie kurio veltkleidumą yra iškelta byla, arba jo įgaliotinis;

2) suinteresuotasis asmuo, kurio prašymu iškelta byla, arba jo įgaliotinis, ir

3) liudytojai, kuriuos nurodė bylos kėlėjas ar Prokuroras, arba kuriuos teismas, savo nuožiūra, nori bylos reikalu išklausinėti.

1460¹⁹. Jeigu iš bylos aplinkybių teismas mato reikalo tyrinėti vietoje veiklą ir elgesį žemininko, apie kurio veltkleidumą yra iškelta byla, tai daro kvotą, vadovaudamasis šiam reikalui pritaikomais 414 — 436, 500¹ — 500³ straipsnių nuostatais, bet tokiu atsitikimu ir nurodytieji 417 straipsnio 1 ir 2 punktuose žmonės turi būti klausinėjami.

CPr 1460¹⁹ str. duoda teisę teismui, jei šis randa reikalingą, padaryti ištyrimą asmens, kurį prašoma pripažinti turto eikvotoju, ir apklausti jo gimines ir apylinkės gyventojus išaiškinti, kaip jis gyvena ir elgiasi, bet įstatymas neuždeda teismui prievolės būtinai daryti tokią ištyrimą, jeigu teismas neranda reikalingą. Ar reikia daryti tokią ištyrimą, ar ne, priklauso teismo nuožiūrai (spr. 1930. IX. 17 d. P. Vaičiūno b.).

1460²⁰. Teismo nutarimas pripažinti žemininką veltkleidžiu vykdomas nelaukiant, kol išeis nustatytasis skundui duoti laikotarpis. Teismas tučtuojau praneša Valsčiaus Valdybai tos vietos, kur žemininko turtas yra, nutarimą apie pripažinimą žemininko veltkleidžiu ir daro žygius reikiamai globai paskirti (—).

Žiūr. išaišk. po 19, 1453 ir 1460¹⁸ str.

1460²¹. Teismo nutarimus globos uždėjimo veltkleidžiams bylose gali skusti atskiraisiais ir kasaciniais skundais bendrąja tvarka tiek pats pripažinta-

sis veltkleidžiu, tiek ir suinteresuotasis asmuo, kurio prašymu iškelta byla, ir Prokuroras.

Einant CPR 1460²¹ str. teismo nutarimai apie paskyrimą globos eikvotojui skundžiami bendra tvarka (spr. 1930. IX. 10 d. J. Visockio b.).

1460²². Bylosenos išlaidos imamos iš pripažintojo veltkleidžio turto. Jeigu prašymas pripažinti žemininką veltkleidžiu būna teismo atmestas, tai išlaidos imamos: jei bylą iškėlė suinteresuotasis asmuo — iš bylos kėlėjo turto; o jeigu byla pradėta Prokuroro pasiūlymu — iš Valstybės lėdo.

1460²³. Globa nuo pripažintojo veltkleidžio tegali būti teismo nuimama pačio globiamojo arba jo globėjo prašymu, bet ne anksčiau kaip po **vienerių metų** nuo tos dienos, kada jis buvo teismo nutarimu apskelbtas veltkleidžiu.

Žiūr. išaišk. po 1460¹³ str.

1460²⁴. Prašymai nuimti uždėtą veltkeidžiui globą duodami jo gyvenamosios vietos Taikos Teisėjui.

Žiūr. išaišk. po 1460¹³ str.

1460²⁵. Nuorašas prašymo nuimti globą siunčiamas globėjui, o taip pat ir suinteresuotajam asmeniui, kurio prašymu buvo uždėta globa, jeigu yra žinoma kur tasai asmuo gyvena.

1460²⁶. Globos nuėmimo bylose tai taikomos 1460¹⁴ ir 1460¹⁷ — 1460¹⁹ straipsnių taisyklės.

1460²⁷. Globos nuėmimo išlaidos imamos iš tojo asmens turto, kuris buvo teismo pripažintas veltkleidžiu.

1460²⁸. Nuimti nuo veltkleidžio globą teismas įsako, tik tai išėjus atskirųjų arba kasacinių skundų

laikotarpiui tam globos nuėmimo nutarimui skųsti; o jeigu skundas būna paduotas, tai tik jį išsprendus. arba bylos dalyviams ir Prokurorui pareiřkus, kad jie atsisako řį nutarimą skųsti.

Devintoji Padala

Apie sutarto atsilyginimo objekto atidavimą teismo depozitan ir apie sutartų daiktų pardavimą varžytynių keliu kreditoriaus naudai.

1460²⁹. Jeigu skolininkas neįmano atsilyginti pagal pasižadėjimą todėl, kad nebūna vietoje kreditoriaus ar jo atstovo, arba dėl kitos kokios aplinkybės, tai jis turi teisę atiduoti atsilyginimo objektą (pinigus arba daiktus) atatinkamam pagal pasižadėjimo pildymo vietą Taikos Teisėjui, o kai pildymo vieta nesutarta ir negali būti nustatyta iš pasižadėjimo savumų, — tai savo gyvenamosios vietos Taikos Teisėjui; bet jei reikalavimai ir pasižadėjimai būna apdrausti nekilnojamuoju turtu, tai tokiais atsitikimais reikalavimo arba pasižadėjimo objektas atiduodamas to nekilnojamojo turto vietos Taikos Teisėjo depozitan.

Žiūr. X t. 1 d. 1651, 2055, 2113 str. ir CPr 1780 — 1786 str.

Nuompinigų įneřimas depozitan yra nuomininko ne pareiga o teisė, kada nuomotojas (savininkas) atsisako priimti pinigus; todėl nuompinigų neįneřimas depozitan nėra nuomos sutarties nevykdymas (T/12 ir 79/27).

Žiūr. išaiřk. po 101¹ str.

1460³⁰. Atiduoti teismo depozitan leidžiama:

- 1) gyvi pinigai;
- 2) vertybiniai popieriai;
- 3) dokumentai, ir
- 4) brangūs daiktai.

Kitoki daiktai leidžiama atiduoti teismo depozitan tik tais atvejais, kai juos priimti Taikos Teisėjas neranda kliūčių.

1460³¹. Prašyme priimti atsilyginimo objektą teismo depozitan, be prašytojo ir jo gyvenamosios vietos pažymėjimo, turi būti dar nurodyta:

1) vardas ir pavardė kreditoriaus arba jo teisių įgijėjų, jei skolininkui jie žinomi, o taip pat sakytų asmenų gyvenamoji vieta arba aptarimas, kad nepavyko tatai sužinoti;

2) pasižadėjimas, kuriam atlyginti atiduodami depozitan pinigai arba kitoki daiktai;

3) priežastis, dėl kurios atsilyginimo objektas negalėjo būti įteiktas pačiam kreditoriui ar jo teisių įgijėjams;

4) tikslus nusakymas atiduodamų depozitan daiktų arba pinigų pavadinimo (rūšies), ir

5) prašymas įteikti atiduotus depozitan daiktus kreditoriui pagal jo pareikalavimą.

Šitokis prašymas turi būti raštu išdėstomas, ir paduodant jį turi būti įmokėti reikiami pinigai kreditoriui šaukti.

Žiūr. CPr 1460³² str. ir išaišk. po 857 str.

1460³². Gavęs prašymą Taikos Teisėjas, netikrindamas išdėstytą prašyme paaiškinimų teismo, tuojau išduoda prašytojui pažymėjimą, apie priimtus

teismo depozitan pinigų arba kitus daiktus, ir šaukia kreditorių, kad šis atsiimtų pinigų arba daiktus, priimtus jo vardu teismo depozitan. Kreditorius šaukiamas raginimu; o kai nežinoma kur gyvena kreditoriaus teisių įgijėjai arba pats kreditorius, tai šaukiama publikacijos keliu.

Ziūr. X t. 1 d. 1177 str.

1460⁸³. Publikacijoje turi būti nurodomas pasižadėjimas, kuriam atlyginti yra priimti teismo depozitan pinigai arba daiktai, ir išreiškiamas kvietimas, kad kreditorius atsiimtų priimtą teismo depozitan indėlį.

1460⁸⁴. Taikos Teisėjas, prieš išduodamas depozito indėlį, turi pareikalauti iš kreditoriaus aktą, kuriuo sudarytas atlyginamasis indėliu pasižadėjimas. Šitame akte Taikos Teisėjas daro atatinamą pakvitavimo įrašą, ir, jeigu pagal tą aktą viskas būna atlyginta, tai atiduoda jį skolininkui, o jeigu ne viskas, tai grąžina aktą kreditoriui.

1460⁸⁵. Kai kreditorius reiškia ginčą, kad skolininkas neturėjo teisėto pagrindo atiduoti teismo depozitan atsilyginimo objektą, tai jisai turi kelti bylą bendrąja ieškomųjų prašymų tvarka.

1460⁸⁶. Kol kreditorius nepareikalauja išduoti jam priimtą teismo depozitan skolos atlyginimo indėlį, skolininkas gali jį atsiimti. Bet kai teismo depozitan būna priimti pinigai apdraustam nekilnojamuoju turtu pasižadėjimui arba reikalavimui atlyginti, jei draudžiamasis straipsnis jau išbrauktas nustatytu keliu, tai atiduotus teismo depozitan pinigų skolininkas tegali atsiimti tiksliai kreditoriui sutinkant ar-

ba įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo depozitas pripažįstamas be teisėto reikalo atliktas.

1460³⁷. Skolininko turėtos išlaidos dėl sudėjimo ir laikymo indėlio teismo depozite imamos iš kreditoriaus lėšų, išskyrus atsitikimą, kai depozitas pripažįstamas be teisėto reikalo atliktas.

Antras skyrius

Apie sutartų daiktų pardavinimą varžytynių keliu kreditoriaus naudai.

1460³⁸. Jeigu sutartu atsilyginimo objektu esti kilnojamas turtas, kuris greit genda arba kuris sunku ar brangu esti saugoti, tai skolininkas, nurodytais 1460²⁹ straipsnyje atsitikimais, turi teisę prašyti Taikos Teisėją įsakymo parduoti tą turtą varžytynių keliu kreditoriaus lėšomis.

1460³⁹. Prie skolininko prašymo (1460³¹ str.) turi būti pridėtas Notaro pažymėjimas, kad skolininkas siūlė kreditoriui sutartus daiktus ir įspėjo, jog neatsiimti siūlomieji daiktai bus parduoti varžytynių keliu; o jeigu dėl susidariusių aplinkybių nebuvo galima pranešti apie tai kreditoriui, tai turi būti pridėtas pažymėjimas dėl kurių kliūčių neįteiktas kreditoriui pranešimas (Notariato Nuost. 145 str.).

Pažymėjimo apie siūlymą nereikalaujama, kai skolininkas prašo įsakymo parduoti varžytynių keliu greit gendančiam turtui.

1460⁴⁰. Jeigu Taikos Teisėjas pripažįsta skolininko prašymą tenkintinu, tai nutaria parduoti turtą

kreditoriaus lėšomis ir išduoda prašytojui vykdomąjį raštą. Gautą už parduotus daiktus pinigų sumą, išskaitęs iš jos vykdymo išlaidas, Antstolis įteikia Tautos Teisėjui, kuris šiuos pinigus ima depozitan pagal išdėstytas 1460³² — 1460³⁴ straipsniuose taisykles.

Dešimtoji Padala

Apie išgaliojimą.

1460⁴¹. Įgaliojimas, duotas bet kuriems veiksams atlikti nurodytame jame teisme, nustoja galios kai tik įgaliotojas pareiškia tam teismui apie įgaliojimo atšaukimą.

Žiūr. X t. 1 d. 2330 — 2334 str. ir Civ. Kod. 2003 — 2010 str.

1460⁴². Atšaukime (1460⁴¹ str.) reikia pažymėti:

1) įgaliotojo ir įgaliotinio vardas bei pavardė ir jų gyvenamoji vieta, ir

2) įgaliojimo išdavimo tikslas (reikalas), laikas ir vieta ir toji įstaiga, kuri įgaliojamąjį raštą paliudijo.

Gyvu žodžiu pareikštas įgaliojimo atšaukimas įrašomas į tam tikrą protokolą.

1460⁴³. Teismo įstaiga, kuriai paduotas arba pareikštas įgaliojimo atšaukimas, įsidėmi tat ir, jeigu teismo byloje yra įgaliojimo originalas, tai jame įrašo atšaukimo turinį.

1460⁴⁴. Prašymas atšaukti įgaliojimą, duotą atlikti bet kuriems veiksams aplamai, vadinasi, ne viename kuriame teisme, paduodamas bet kuriam Tai-

kos Teisėjui tos vietos, kuri įeina į atšaukiamojo įgaliojimo veikimo plotą arba tam tikroje vietoje arba vi-soje Lietuvos valstybės teritorijoje.

1460⁴⁵. Prašyme turi būti suteiktos žinios, nurodytos 1460⁴² straipsnyje. Su įgaliojimo atšaukimo prašymu turi būti įmokėti ir pinigai publikacijai spausdinti.

Žiūr. išaišk. po 857 str.

1460⁴⁶. Priėmęs prašymą, Taikos Teisėjas daro nutarimą apie išgaliojimą ir, apie tai tučtuojau praneša valdžios įstaigai ar valdininkui, paliudijusiam įgaliojamąjį raštą, ir skelbia nustatytuoju publikacijos keliu.

1460⁴⁷. Publikacija spausdinama Vyriausybės Žiniose; o jeigu atšaukiamasis įgaliojimas liečia ir Klaipėdos kraštą, tai spausdinama ir to krašto vyriausybės leidžiamose oficialinėse žiniose.

Be to, įgaliotojas gali savo iniciatyva ir pasirinkimu skelbti apie tai viename ar keliuose daugumos vietos gyventojų skaitomuose laikraščiuose.

Šis straipsnis perredaguotas, pritaikant prie Lietuvos sąlygų.

1460⁴⁸. Jeigu žinoma kur gyvena įgaliotinis, tai įgaliotojas sykiu su prašymu daryti publikaciją apie įgaliojimo atšaukimą, arba ir nesiimdamas publikacijos priemonių, gali prašyti Taikos Teisėją pareikalauti, kad įgaliotinis atiduotų įgaliojamąjį raštą. Padarytam šiuo reikalu nutarimui įvykdyti Taikos Teisėjas išduoda vykdomąjį raštą.

Žiūr. X t. 1 d. 2332 str.

Vienuoliktoji padala

Apie metrikaciją sentikių ir sektantų santuokų, o taip pat santuokų, kurias yra sudarę pagal kitų tikėjimų taisyklės asmenys, buvę laikomi stačiatikiais ligi paskelbimo 1905 m. balandžio 17 d. dekreto kelių įstatymo apie tikėjimų toleranciją, o taip pat apie gimusius iš šių santuokų vaikus

1460⁴⁹. Neįtrauktos per laiką, nurodytą Civilinių Įstatymų (1914 m. I.) pastaboje 61 straipsnio ir 2 pastaboje 78 straipsnio, į tinkamas metrikacijos knygas arba dokumentus santuokos nurodytų minėtose pastabose asmenų, o taip pat gimimai iš jų santuokų kilusių vaikų, įtraukiami į metrikų knygas Tautos Teisėjo nutarimais, daromais apsaugos bylų tvarka, einant tolesniuose (1460⁵⁰ — 1460⁶¹) straipsniuose išdėstytais taisyklėmis.

Žiūr. Lietuvos sentikių organizacijos santykiams su Lietuvos vyriausybe normuoti laikinas taisyklės (V. Ž. Nr. 132, eil. 986) ir Konstit. 14, 19, 84 — 86 str. (V. Ž. Nr. 275).

1460⁵⁰. Prašymus įtraukti į metrikų knygas įrašus apie sakytų asmenų santuoką ir gimimą kilusių iš jų santuokos vaikų tegali duoti drauge abudu santuokininkai; o jeigu vienas katras įdvių būna jau miręs — tebegyvenantysis santuokininkas, o mirus abiem santuokininkam — patys jų vaikai arba vaikų globėjai, rūpintojai, tėviai ir aplamai tie asmenys, kurių priežiūroje vaikai būna. Be suminėtų asmenų, tuo reikalu bylas gali kelti ir Prokuroras tais atsitikimais, kai sakytus asmenis įmetrikuoti prireikia valstybės reikalam.

Pastaba: Kol gimdytojai tebegyvena, vaikai tegali prašyti įtraukti jų gimimą į metrikų knygas tik nustatytąja 1337 — 1356⁹ straipsniuose tvarka.

1460⁵¹. Teisė rūpintis teismo keliu įtraukti santuokai arba gimimui į metrikų knygas nesenėja (nenustojama senėjimo keliu).

1460⁵². Suinteresuotų asmenų prašymai arba Prokuroro pasiūlymai įtraukti santuoką arba gimimą į metrikų knygas (1460⁵⁰ str.) paduodami Taikos Teisėjui tos vietos, kur įvyko susituokimas, arba kur gimė vienas kuris iš įmetrikuotinių vaikų; o jeigu nežinoma, kur įvyko susituokimas ar gimimas, reikiamas įtraukti į metrikų knygas, tai prašymai paduodami Taikos Teisėjui tos vietos, kur gyvena reikiami įmetrikuoti asmens arba vienas kuris jų.

1460⁵³. Prie suinteresuotojo asmens prašymo arba Prokuroro pasiūlymo (1460⁵⁰ str.) turi būti pridėdami įrodymai susituokimo pagal santuokininkų arba gimdytojų tikėjimą, arba pagal kitokią jų papročio tvarką, o taip pat ir įrodymai gimimo vaikų iš jų santuokos; o jeigu prašymą paduoda vaikai arba jų globėjai, rūpintojai, tėviai ir aplamai tie asmenys, kurių priežiūroje vaikai būna (1460⁵⁰ str.), tai pridėdami ir abiejų gimdytojų mirimo įrodymai.

1460⁵⁴. Įrodymu susituokimo pagal santuokininkų arba gimdytojų tikėjimo apeigas, arba pagal kitokią jų papročio tvarką, o taip pat ir gimimo iš jų santuokos vaikų, priimami tiek nurodytieji 1356 ir 1356⁵ straipsniuose aktai, tiek ir liudymai, išduodamieji jų dvasininkų, tikybinės organizacijos vadovų arba tam tikrų įgaliotų metrikų knygoms vesti asmenų, o taip

pat ir visoki kitoki dokumentai ir liudytojų parodymai.

Žiūr. išaišk. po 1356 ir taisykles, nurodytas po 1460⁴⁰ str.

1460⁵⁵. Apie skirtą teisiamajam posėdžiui dieną pranešama raginimais bylos dalyviams.

1460⁵⁶. Bylos dėl prašymų įtraukti santuoką ar gimimą į metrikų knygas, vienai katrai šaliai prašant, svarstomos neviešame teisiama jame posėdyje.

1460⁵⁷. Nutarimus įmetrikuoti santuoką arba gimimą teismas daro tik tai išklauses prašytojų paaiškinimus, jeigu jie būna atvykę į posėdį, ir Prokuroro nuomonę.

Žiūr. išaišk. po LLTS 17 str

1460⁵⁸. Teismas daro nutarimą apie santuokos arba gimimo įmetrikavimą, patikrinęs posėdyje:

1) ar santuokininkai arba gimdytojai yra susitaukę pagal jų tikėjimo apeigas, arba pagal jų papročio tvarką, ir

2) ar vaikai yra gimę iš jų gimdytojų santuokos

Be to, kai prašoma įmetrikuoti santuoka, teismas įsitikina, ar jų santuoka nepriešinga galiojantiems įstatymų nuostatams; o kai prašo įmetrikuoti gimimus patys vaikai arba jų globėjai, rūpintojai, tėviai ir aplamai tie asmens, kurių priežiūroje vaikai būna, tai teismas tikrina, ar yra mirę abudu gimdytojai.

1460⁵⁹. Bylos dalyviai, o taip pat ir Prokuroras jo iškeltose bylose, gali duoti šiame Įstatyme nustatytą tvarką atskiruosius skundus ir kasacijos prašymus teismo nutarimui panaikinti.

1460⁶⁰. Teismo nutarimas įmetrikuoti santuoką arba gimimą nėra vykdytinas, ligi pasibaigs nustatytas atskiriems skundams ir kasacijos prašymams duo-

1460⁶¹ — 1482 str.

ti laikotarpis; o apskūstas nutarimas nevykdomas, ligi aukštesnė teismo instancija išspręs bylą.

1460⁶¹. Įsiteisėjus teismo nutarimui (1460⁶⁰ str.), prašytojui išduodamas šio nutarimo nuorašas su įrašu, kad jis yra išduotas įmetrikavimo reikalui.

Pastaba: Asmenys, kurių teisės būna užgaunamos santuokos arba gimimo įmetrikavimu, gali per **dvejus metus** nuo minėto įmetrikavimo dienos kelti ginčą bendra ieškomųjų prašymų tvarka, kad nutartoji įmetrikuoti santuoka neturi galios, o taip jau kad vaikai nėra kilę iš jų gimdytojų teisėtinės santuokos.

PENKTOJI KNYGA

Pirmoji padala

Apie Užkaukazės krašto teismų byloseną.

1461 — 1481⁶ (—).

Antroji padala

Apie byloseną Mariampolės teismo apygardoje¹⁾.

1482. Šio Įstatymo taisyklės yra taikomos Mariampolės teismo apygardoje su papildymais ir pakeitimais, nurodytais 1483 ir tolesniuose iš eilės straipsniuose.

¹⁾ Buv. Suvalkų gubernijoje.

1482¹ (—).

Pirmas skyrius

Bendri nuostatai.

1483. Šio Įstatymo 17 str. taikomas, vadovaujantis vietos civiliniais įstatymais (žiūr. 1825 m. Civilinio Statuto 341, 350, 353, 422, 474, 479, 484, 497, 504 ir 518 str.

Šiame str. praleisti panaikintieji Civ. Stat. straipsniai — žiūr. V. Ž. Nr. 85 eil. 732.

1484. Šio Įstatymo nuostatai, kuriuose kalbama apie globėjus ir rūpintojus, o taip pat apie globiamus arba rūpinamus asmenis, taikomi ir tais atsitikimais, kai globa uždėta ne tik dėl nepilnametybės, bet ir dėl kitų priežasčių, nurodytų Mariampolės teismo apygardoje galiojančiuose įstatymuose. Taipjau minėti nuostatai dera tiek teismo skirtiems patarėjams, tiek ir asmenims, kuriems toks patarėjas būna paskirtas¹⁾. Tačiau 1825 m Civilinio Statuto 424 straipsnio nuostatas tebegalioja ir turi būti taikomas sakytais atsitikimais.

1485. Apskelbus prekybininką neišgalinčiu skolininku arba bankrutu, jo teisė bylinėti teisme nustatoma, vadovaujantis galiojančiu Mariampolės teismo apygardoje Prekybos Kodeksu (žiūr. Prek. Kod. 437—614 str.).

¹⁾ Žiūr. CPr 1681 str.

1486. Asmenys, turį teisę bylinėti bendrovių vardu, nurodyti išdėstytose Civilinio Kodekso trečios knygos taisyklėse (1832—1873 str.). Šios taisyklės taikomos ir visokios rūšies prekybos bendrovėms, kiek minėtos taisyklės neprieštarauja prekybos įstatymams ir papročiams.

1487. Žiūr. 28 str. tekstą.

1488 (—).

Antras skyrius

Apie byloseną taikos teismuose.

1489. Taikos Teisėjams, be nurodytų 29 straipsnyje bylų, pareina dar spręsti:

1) (—);

2) bylos dėl ieškinių atstatyti naudojimąsi Civilinio Kodekso antroje knygoje nurodytais servitutais, kai nuo naudojimosi sutrukdymo būna praėję ne daugiau kaip **vienį** metai;

3) Žiūr. 29 str. 5 p.

CPr 1489 str. 2 p. nuostatu yra numatyti ieškiniai dėl atstatymo naudojimosi servitutais. Bet Civilinio Kodekso 690 ir 691 str. nuostatais, servitutų nustatymas yra dvejopas 1) servitutai nuolatiniai ryškieji yra įgijami aktu arba 30 metų valdymu; ir 2) kiti servitutai nuolatiniai neryškieji, taip ir nenuolatiniai, tiek ryškieji, tiek ir neryškieji gali būti nustatyti tiktai ak-

tais; šiems servitutams nustatyti valdymas iš nebeatmenamų (laikų) metų nėra pakankamas įrodymas. Kadangi net nebeatmenamas valdymas nesudaro teisės naudotis šios rūšies servitutu, tai tokio servituto sutrukdytas naudojimasis negalima atstatyti numatyta CPr 1489 str. 2 p. tvarka—ieškiniu dėl atstatymo sutrukdyto naudojimosi. Tai tokiam servitutui atstatyti tėra kelias numatytas CPr 1491 str. 1. p., būtent ieškinys dėl teisės tam servitutui bendrąja tvarka.

Naudojimasis keliu pravažiuvimui yra servitutas nenuolatiniis (Civ. Kod. 688 str.). Tai šiam servitutui atstatyti tėra galima reikalausti ne CPr 1489 str., bet 1491 str. numatytąja tvarka (613/28).

1490, 1491 (—).

1492. Bylos dėl pažeisto valdymo atstatymo, dėl sutrukdyto naudojimosi servitutais, dėl nekilnojamojo turto nuostolių, dėl įpėdinystės teisių ir palaikų turto padalinimo keliamos vietos teisme.

Žiūr. CPr 32¹, 34, 36¹, 1515, 1759 str.

1493. Taikos teismų sprendžiamoms byloms taikomos šito Įstatymo pirmoje knygoje nustatytosios taisyklės su pakeitimais išdėstytais po šio einančiuose straipsniuose.

1494. Atsakovas gali, neaiškindamas bylos iš esmės, pareikšti formalinį atmetimą, be nurodytų 69 straipsnyje atsitikimų, ir tada, kada vietos civiliniai įstatymai jam teikia teisę nuodotis tam tikrais terminais turto apyrašui sudaryti ir pagalvoti, ar verta palikimas priimti.

Žiūr. Civ. Kod. 795 — 798 str.

1495. Šio Įstatymo 71 straipsnis taikomas, vadovaujantis Civilinio Kodekso trečiosios knygos 2053—2058 straipsniais, kuriuose nurodyti tie atsiti-

kimai, kai bylininkų sudaromos taikos sutartis neturi galios.

1496. Bylose dėl pažeisto arba prarasto nekilnojamojo turto valdymo, o taipjau dėl sutrukdyto naudojimosi servitutais, Taikos Teisėjas atstato valdymą arba naudojamąsi nespresdamas kam priklauso šio turto nuosavybės arba servituto teisės. Praleidus terminą, nurodytą 29 straipsnio 2 punkte ir 1489 straipsnio 2 punkte, Taikos Teisėjas nesiima atstatyti valdymo arba naudojimo; betgi ieškovas turi teisę pareikšti kam reikiant ieškinį dėl turto nuosavybės arba valdymo arba servituto teisių.

Žiūr. išaišk. po 73 1489 str.

1497, 1498. Žiūr. 94, 95 str. tekstą.

1498¹. Išdėstytos 101¹ straipsnyje taisyklės taikomos, vadovaujantis 1524 straipsnyje nurodytais nuostatais.

1499. Išdėstytoji 114 straipsnyje taisyklė taikoma, vadovaujantis vietos civilinių įstatymų nuostatais (žiūr. Civilinio Kodekso III kn. 1197—1216 str.).

1500. Jeigu ieškinys turi būti aptikrintas ipotekine tvarka, tai Taikos Teisėjas, nesigilindamas į klausimą apie šio aptikrinimo būdą, daro tik nutarimą apie tai, kad prašytojo reikalavimas aptikrinti ieškinį patenkinamas. Šis nutarimas, norint jį įvykdyti, turi būti prašytojo pateikiamas Apygardos Teismo Pirmininkui arba Taikos Teisėjui, žiūrint prie kurio teismo įrengta tam turtui ipoteka.

1501. Žiūr. 10¹, 10² str. tekstą.

1502 panaikintas.

1503. Taikant 158 ir 159 straipsnius žiūrima, kad taikos teismų sprendimai dėl išieškojimo kreipimo į nekilnojamąjį turtą tebūtų pavedami vykdyti tik-tai išieškotojo prašymu, skirtam Antstoliui, o ne ku-riam kitam valdininkui.

1504 (—).

1504¹. Žiūr. 267 str. ir jo priedėlio tekstą.

1505 panaikintas.

1506, 1507, 1508, 1509 (—).

1510. Žiūr. 200¹ — 200¹⁰ str. tekstą.

1510¹. Turimų įpėdinystės teisių įrodymais, be nurodytų 161³ straipsnio 3 punkte testamentų ir tei-smo nutarimų, tinka:

1) teisėtiniam įpėdiniui (Civ. Kod., 724, 731 ir tol. str.) — nustatytieji įrodymai kreditoriaus mirties ir jo (kreditoriaus) giminystės su išieškotoju (1825 m. Civ. Stat. 71 ir tol. str.);

2) asmenims, turintiems teisę kreditoriaus pali-kimui, kai nėra teisėtinių įpėdinių (Civ. Kod., 756—769 str.), — liudymai, kad jų teisės pripažintos nu-statytąja 770—773 Civilinio Kodekso sraipsniais tvarka, ir

3) kreditoriaus palikimo papėdininkui (ben-dram legetarui) — liudymai, kad jo teisės yra nusta-tytos oficialiniu testamentu (Civ. Kod. 971, 1006 str.), arba kad jis yra įvesdintas į palikėjo turtą (Civ. Kod., 1008 str.).

1510². Priverstinis vykdymas aktais prieš lai-duotoją leidžiamas tik tuo atsitikimu, kai laiduoto-ias būna apsiėmęs atsakyti solidariškai su skolininku (Civ. Kod., 2021 str.).

Žiūr. CPr 161⁴ str. 2 p.

1510³ — 1512 str.

1510³. Kai prašoma leisti priverstine tvarka vykdyti aptikrintoji turto ipoteka teisė, tai su prašomuoju priverstinai vykdyti aktu išieškotojas turi pateikti atatininkamo Ipotekos Skyriaus Sekretoriaus pažymėjimą apie tai, kad šios teisės perėjimas yra patvirtintas nustatytąja Ipotekos Įstatymo tvarka (1818 m. Ipot. Įs. 56—65, 123—131 str.). Priverstine tvarka vykdant nuomos sutartį, perėjimas nuosavybės teisės ipotekuotam nekilnojamajam turtui turi būti paliudytas ta pačia ipotekos tvarka (1818 m. Ipot. Įstat. 5, 21, 30 str.); o jeigu nekilnojamasis turtas nėra ipotekuotas, tai nuosavybės teisės perėjimas (atitekimas), išskyrus paveldėjimą įpėdinystės keliu (1510¹ str.), turi būti paliudytas notarine tvarka.

Žiūr. CPr 161¹ str. 2 p., 161³ str. 5 p., 161⁶ ir 161⁷ str.

Trečias skyrius

Apie byloseną bendruose ir komercijos teismuose.

Pirmoji skirtis

Apie byloseną bendruose teismuose.

1. Kompetencija.

1511. Žiūr. 202 str. tekstą.

1512. Byla keliama atsakovo gyvenamosios vietos (1825 m. Cīv. Stat. 26 — 35 str.) teisme. Čia išski-

riami tik pačiame įstatyme nurodytieji atsitikimai, kuriais bylų priklausomumas nustatomas tam tikromis kompetencijos taisyklėmis.

Žiūr. CPr 1513 — 1516, 1631 str.

1513. Šio Įstatymo 213 straipsnio taisyklė taikoma ir ieškiniams dėl pažeidimo servitutų naudojimo.

1514. Ieškiniai, kilę iš nekilnojamojo turto įkeitimo valdytinai sutarčių ir iš aptikrintų ipotekos tvarka pasižadėjimų, pareiškiami kompetentiniam teismui tos vietos, kur yra turtas, įkeitimo teise valdomasis arba sudarantysis pasižadėjimo aptikrinimo objektą.

Žiūr. 33¹, 214 str. Civ. Kod. 2085 — 2091 str. ir Įpot. Įst. 47, 52 str.

1515. Ieškiniai dėl įpėdinystės teisių, įpėdinių ginčai tiek tarp savęs, tiek ir dėl tikrumo ir galiojimo testamentų, ir ieškiniai dėl padalinimo pareiškiami kompetentiniam teismui tos vietos, kur iškilo palikimas. Šitos vietos teismui taip jau pareiškiami ieškiniai ir atsitikimais, nurodytais Civilinio Kodekso trečios knygos 811—814 straipsniuose.

Žiūr. CPr 36⁴, 215, 216, 1420, 1743 — 1749 str. ir Civ. St. 34 str.

1516. Ieškinys, liečiąs kilnojamąjį turtą išvien su nekilnojamoju, kuriam nėra įrengta ipoteka, pareiškiamas ieškovo nuožiūra arba to nekilnojamojo turto arba atsakovo gyvenamosios vietos teismui.

1517. Ieškiniai prieš besiverčiantį prekybą neįšgalintį skolininką, kilę iš pasižadėjimų ir sutarčių neprekybinio pobūdžio, pareiškiami neišgalinčiojo skolininko gyvenamosios vietos teismui.

Žiūr. Prek. Kod. 494 str.

1518 — 1524 str.

1518 (—).

II. Įgaliojimas prisiekusiam advokatui.

1519. Žiūr. 248 str. tekstą.

III. Ieškinio kaina.

1520. Ieškinio kaina bylose dėl nuosavybės teisės nekilnojamajam turtui nurodytu 274 straipsnyje atsitikimu negali būti nustatyta žemesnė, kaip kad numatytoji galiojančiais Marijampolės teismo apygardoje nuostatais miestų ir kaimų nekilnojamiesiems turtas ir žemės sklypams vertinti (žiūr. Pošlinų Įst.).

IV. Šaukimas į teismą.

1521 panaikintas.

V. Prokuroro nuomonės tarimas.

1522 panaikintas.

VI. Įrodymai.

1523. Šio Įstatymo 483 straipsnis taikomas, vadovaujantis išdėstytą Civilinio Kodekso 1197 — 1216 str. taisyklių.

1524. Šio Įstatymo 366—498 straipsniai taikomi ieškiniams iš pasižadėjimų, vadovaujantis taip pat tam

tikrais įrodymų nuostatais, išdėstytais Civiliniame Kodekse, išskyrus 1315—1319, 1322—1327, 1329, 1330 1333—1336, 1341—1347, 1357—1369, 1715, 1716, 1781 ir 2275 straipsnius.

1525. Tvirtiniai ir pareikštiniai aktai, o taip pat nustatytoji tvarka sudarytieji ir paliudytieji aktai vadinasi viešieji (oficialiniai) aktai.

VII. Formaliniai atmetimai.

1526. Atsakovas gali, neaiškindamas bylos iš esmės, pareikšti formalinį atmetimą, be nurodytų šio Įstatymo 571 straipsnyje atsitikimų, ir tada, kada vietos civiliniai įstatymai jam teikia teisę naudotis tam tikrais terminais turto apyrašui sudaryti ir pagalvoti, ar verta palikimas priimti.

Žiūr. Civ. Kod. 795 — 798 str.

VIII. Ieškinių aptikrinimas.

1527. Ieškiniai aptikrinami: ipotekos tvarka, sekvestru, uždraudimu perleisti turtą, ligi bus baigta iškeltoji byla, kilnojamajo turto areštavimu ir laidavimu.

Pastaba : Dėl aptikrinimo nekilnojamaisiais turtais ir išieškojimo iš tų turtų neginčijamų valdžios organų reikalavimų, uždėtų administraciniu keliu, yra nustatytos tam tikros taisyklės, išdėstytosios šio straipsnio priedėlyje.

Žiūr. Ipotekos Įstat. 71 str.

1528 — 1534 str.

1528. Kai ieškinio objektu yra nuosavybės teisė neiprotekuotam nekilnojamajam arba kilnojamajam turtui, tai tokiame ieškinyje aptikrinti tinka šitokios priemonės: uždraudimas perleisti ginčijamą nekilnojamąjį turtą, ligi bus baigta iškeltoji byla; o dėl kilnojamojo turto — uždėjimas arešto, jeigu teismas nepripažįsta reikalo ginčijamajam turtui (tiek nekilnojamajam, tiek ir kilnojamajam) dėti sekvestro pagal Civilinio Kodekso 1961 straipsnio 2 punktą.

1529. Kai uždraudžiama perleisti turtas, tai jo valdytojas (savininkas), gavęs apie tai raginimą (1534 str.), būna suvaržomas nurodytais šio Įstatymo 1097 straipsnio 2 punkte ir 1100 straipsnyje būdais.

1530. Nurodytu pirmesniame (1529) straipsnyje atsitikimu teismas gali, ieškovo prašomas, suteikti abiem šalim teisę įsteigti miškui priežiūrą, prisitaikant prie nustatytos valdiškiems miškams tvarkos.

Žiūr. CPr 610, 611 str.

1531. Ieškinio aptikrinimo nekilnojamuoju iprotekuotu turtu padariniai nustatomi iš Ipotekos Įstatymo ir išleistų jam papildyti nuostatų.

1532. Ipotekinis aptikrinimas atliekamas, vadovaujantis 1818 m. Ipotekos Įstatymo 132 ir 137—139 straipsnių nuostatais.

1533. Sekvestras dedamas nurodytąja Civilinio Kodekso III kn. 1961—1963 straipsniuose tvarka.

1534. Uždraudimas perleisti nekilnojamąjį turtą atliekamas:

1) pasiunčiant apie tai raginimo keliu pranešimą atsakovui, o

2) nuorašą — kompetentiniam vietos teismui.

Žiūr. 1096, 1097, 1159, 1527, 1559 str.

1535. Pašalinus priežastį, dėl kurios buvo uždrausta nekilnojamas turtas perleisti, uždraudimas nuimamas ta pačia pirmesniame (1534) straipsnyje nurodytą tvarka.

1536. Kilnojamas turtas areštuojamas einant išdėstytomis 968—972, 974, 975, 977 — 979, 1551 ir 1552 straipsniuose taisyklėmis.

1537. Šio Įstatymo taisyklės apie teisminį laidavimą (641—652 str.) taikomos, vadovaujantis Civilinio Kodekso trečiosios knygos 2042 ir 2043 straipsnių nuostatais.

Žiūr. Įpotek. Įst. 71 str.

1538. Be nurodytų šio Įstatymo 643 str. asmenų teisminis laidavimas už kitus nepriimamas dar ir iš tų, kurių civiliniai įstatymai neleidžia suimti už skolas (Civ. Kod. III kn. 2040 str.).

Žiūr. CPr 1601 str. ir Civ. Kod. 2059 — 2062, 2066 str.

IX Bylosenos sustabdymas.

1539. Bylosena sustabdoma, be nurodytų 681 str. atsitikimų, dar ir tuo atsitikimu, kai vienas iš bylininkų arba jų įgaliotinių būna teismo pripažintas netekusiu laisvos valios.

Žiūr. Civ. St. 489 — 521 str. ir CPr. 1673 — 1680 str.

X Sprendimų darymas ir jų paskelbimas.

1540. Sutartys, sudarytosios užsienyje pagal švėtimų šalių įstatymus, nenustoja savo galios išėjus senėjimo laikotarpiui (Civ. Kod. III kn. 2262—2264, 2271—

1541 — 1543² str.

2281 str.), jeigu įstatymais tos valstybės, kur jos sudarytos, yra nustatytas ilgesnis senėjimo laikotarpis.

Žiūr. CPr 707 — 709 str.

1541 panaikintas.

XI Sprendimų apskundimas.

1542. Jeigu bylininkas numiršta, nepasibaigus jo apeliavimo teisės laikotarpiui, tai šio laikotarpio eiga sustabdoma, ligi bus paskelbtas, priešingajai šaliai prašant, teismo sprendimas priėmusiems palikimą asmenims (Civ. Kod. III kn. 724, 767, 768, 770, 774 — 810, 1004 — 1006 str. ir 1818 m. Ipot. Įst. 5, 125 — 131 str.), arba paskirtam šiam palikimui rūpintojui (Civ. Kod. III kn. 811 — 814 str. ir papildomi šių straipsnių nuostatai).

Žiūr. Civ. Kod. 1991 str.

1543. Priešingajai šaliai leidžiama prašyti, kur reikia, pasibaigus laikotarpiams turto apyrašui sudaryti ir įpėdiniams pagalvoti, tuojau skirti rūpintoją (kuratorių) palikimui.

Žiūr. CPr 19, 1743 — 1749 str. ir Civ. Kod. 724, 784, 795 — 798 811 — 814 str.

1543¹. 814 straipsnio nuostatai čia taikomi su tuo tik skirtumu, kad dėjimas draudimo (814 str., 1 p.) pakeičiamas aptikrinimu ipotekos tvarka, sekvestru arba uždraudimu perleisti turtą, pasiremiant 1527 — 1534 straipsniais.

1543². Be nurodytų 814¹, 814² ir 1295¹ straipsniuose atsitikimų sprendimų vykdymas, ligi pasibai-

gia laikotarpis kasacijos skundui duoti, o jeigu kasacijos skundas būna paduotas, tai ligi jis bus išspręstas, neleidžiamas taip jau ir bylose apie pripažinimą negaliojančiomis santuokų ir apie perskyrimą santuokinių tų tikėjimų, kurie minimi 1836 m. Santuokos nuostatų V skyriuje (žiūr. šio Įst. 1619 str.).

XII. Bendros taisyklės teismo sprendimams vykdyti.

1544. Sprendimo vykdymo būdu yra, be nusakytų šio Įstatymo 933 straipsnyje, taip pat ir išieškojimo kreipimas į pajamas, gaunamas iš skolininko nekilnojamojo turto (Civ. Kod. III kn. 2212 str.).

1545. Šio Įstatymo 935 ir 936 straipsnių nuostatai apie išieškojo teises taikomi, vadovaujantis Civilinio Kodekso taisyklėmis (2204 — 2217 str.).

Pastaba: Valstiečių turtas Mariampolės teismo apygardoje aprašomas ir parduodamas asmeniškiems valstiečių kreditoriams atlyginti, pasiremiant pridėtomis prie šio straipsnio taisyklėmis.

1546. Šio Įstatymo 936 straipsnis ipotekuotiems turtams taikomas, vadovaujantis Ipotekos Įstatymo taisyklėmis.

1547. Žiūr. 952 str. tekstą.

1548. Kai bevykdant sprendimą skolininkas numiršta, tai vykdymas sustabdomas ligi bus priimtas palikimas (Civ. Kod. III kn. 724, 767, 768, 770, 774 — 810, 1004 — 1006 ir 1818 m. Ipot. Įstat. 5, 125 — 131 str.), arba ligi bus paskirtas tam turtui rūpintojas (Civ.

1549 — 1552 str.

Kod. III kn. 811 — 814 str. ir jų papildomieji nuostatai), nebent teismas, išieškotojo prašomas, įsakytų tebevykdyti sprendimą; bet skirtos turtui parduoti varžytynės, apie kurias būna apskelbta nustatytuoju publikacijos keliu, nieku būdu neatidedamos.

1549. Išieškotojas turi teisę prašyti, kur reikia, pasibaigus laikotarpiams turto apyrašui sudaryti ir įpėdiniams pagalvoti, tuojau skirti rūpintoją palikimui.

Žiūr. Civ. Kod. 795 — 798 str.

1550 Jeigu ligi skolininkui gyvam tebesant nebūna pradėta sprendimas vykdyti, tai jis vykdomas ne pirmiau, kaip kad pasiuntus priėmusiems palikimą asmenims arba paskirtajam šiam turtui rūpintojui vykdytinius raginimus.

XIII. Išieškojimo kreipimas į kilnojamąjį turtą.

1551. Be išvardytų 973 straipsnio 1—8 ir 11 punktuose daiktų, nieku būdu negali būti areštuojami ir tie daiktai, kuriuos vietos civiliniai įstatymai priskiria prie nekilnojamojo turto pagal jų ūkišką paskyrimą.

Žiūr. Civ. Kod. 517, 524, 525 str.

1552. Kai išieškojimas būna kreipiamas į turtą vieno katro santuokininko — vyro ar žmonos, tai jų bendrame bute esantis kilnojamasis turtas aprašomas ir parduodamas, vadovaujantis įstatymais apie santuokininkų turto santykius savitarpyje (1825 m. Civ.

Stat. 191, 201, 207 — 212, 226 — 229, 231 — 235 pakeitimas V. Ž. Nr. 85, eil. 732). ¹⁾

1553. Nurodytais 1074 straipsnyje atsitikimais areštuotieji procentiniai popieriai, akcijos arba obligacijos siunčiamos parduoti į Valstybės Banką²⁾, kuris, pasilaikęs pardavimo išlaidas, o taip pat komiso procentus ir priderančius už persiuntimą pinigus, likusią gautą sumą pasiunčia teismui.

1554. Išieškojimas negali būti kreipiamas į teismo sprendimu pripažintų alimentų pensijas ir kapitalus, išskyrus tuos atsitikimus, kai šis išieškojimas daromas atiteistiems iš pensininko alimentams mokėti.

Žiūr. CPr 1078 str. past. ir 1088 str.

1555 (—).

Šiame praleistame straipsnyje kalbama, kad, ligi pakeitimo tebegaliojančių valstybės tarnybos, pensijų, parangų ir kitų įstatymų, Antstoliai turi, čia taikydami CPr 1078 — 1090 str., vadovautis tam tikra instrukcija. Tačiau, sakytoji instrukcija, rodos, visai nebuvo išleista.

1) Pakeitus Civ. Stat. nuostatus apie santuokininkų turto bendrumą (V. Ž. Nr. 85), jeigu nėra pačių santuokininkų susitarimu nustatytas jų turto bendrumas, tai CPr 1552 str. numatytoji tvarka, mažai kuo skiriasi nuo CPr. 976 str. nustatytos išieškojimo tvarkos iš santuokininkų turto.

2) Mūsų Lietuvos Bankas, rodos, tokių operacijų nevykdo (Žiūr. Liet. Banko Stat. § 14 p. 5 ir § 22 V. Ž. Nr. 118), todėl areštuotieji vertybiniai popieriai turėtų būti sinčiami biržai parduoti — žiūr. CPr 1074 str.

1556 — 1558 str.

XIV. Išieškojimo kreipimas į nekilnojamąjį turtą.

1556. Nekilnojamojo turto aprašymas, įkainojamas ir pardavimas daromi nustatytomis 978, 991 — 997, 999, 1003 — 1008, 1029, 1034 — 1039, 1047 — 1049, 1051, 1064 ir 1069 straipsniuose taisyklėmis, suteikiant ipotekos kreditoriams tas teises, kuriomis pagal 994, 995, 997, 999, 1037 straipsnius ir pagal 1156³ straipsnio 3 punktą naudojasi išieškotojas ir skolininkas, o pagal 1029 straipsnį — visi kreditoriai, nukreipusieji išieškojimą į skolininko turtą.

Ypatingos 1095 — 1208 straipsniuose išdėstytosios taisyklės, tik pačius nekilnojamuosius turtus liečiančios, tetaikomos su pakeitimais, nustatytais šioje knygos padalioje.

1557. Kai išieškojimas kreipiamas į ipotekuotą nekilnojamąjį turtą, tai siunčiamasis skolininkui vykdytinis raginimas sykiu siunčiamas, išieškotojui paprašius, įtraukti į ipotekos knygą, einant nustatytomis ipotekos taisyklėmis; o jeigu turtas neipotekuotas, tai siunčiamojo skolininkui vykdytinio raginimo nuorašas sykiu pateikiamas teismui, kurio priežiūroje vyksta varžytynės tam turtui parduoti.

Žiūr. CPr 1534 str.

1558. Įtrauktasis, pasiremiant pirmesniuoju (1557) straipsniu, į ipotekos knygas vykdytinis raginimas įgauna apsaugojamojo pažymėjimo galios pagal Ipotekos Įstatymo nuostatus.

Žiūr. Ipotekos Įst. 61, 132 — 139 str.

1559. 1097 — 1100 straipsniai taikomi ir neipotekuotiems nekilnojamiems turtams su tuo tik skirtumu, kad kalbamą suminėtuose straipsniuose draudimo dėjimą čia atstoja vykdytinio raginimo nuorašo pateikimas atatinkamam teismui. O į ipotekuotus turtus išieškojimas kreipiamas, vadovaujantis Ipotekos Įstatymo taisyklėmis ir išleistais joms papildyti nuostatais.

Žiūr. CPr 1534, 1557 str. ir Ipot. Įst. 111, 132 — 139 str

1560. Be žinių, suminētu 1103 straipsnio 1 —3, 5 ir 6 punktuose, apyraše turi būti dar nurodyta: kam priklauso aprašomasis turtas, ar nėra jis bendrai valdomas su kuo kitu ir kokia teise, ar nėra jis atiduotas ikaitininkui valdyti ir už kokią būtent paskolos sumą, o taipjau, ar įrenėtos ipotekos knygos turtui, ar įskolintas turtas ir kokiai būtent sumai, ir pagaliau, apriėžimai ir suvaržymai nuosavybės teisių tam nekilnojamajam turtui.

1561. Nuorašus dokumentų ir aktų, liečiančių ipotekuotus turtus, gali išreikalauti pats Antstolis iš atatinkamo Ipotekos Skyriaus.

Žiūr. CPr 1111 str.

1562. Išdėstytoji 1115 straipsnyje taisyklė netaikoma ir ipotekuotiems turtams.

Žiūr. CPr 1587 str.

1563. Išieškotojas turi teisę išžiūrėti visas žinias, atsakovo ¹⁾ pateiktąsias aprašyto turto įkainojimui

¹⁾ skolininko.

paremti, ir po to gali arba tenkintis skolininko padarytu įkainojimu, arba per **savaite** pareikšti tuo reikalu savo prieštaravimus. Kai išieškotojas ir skolininkas sutinka su turto įkainojimu, tai aktas, kuriame toks sutikimas išreikštas, laikomas per **dvi savaites** pas Antstolį, kad galėtų jį žiūrėti ipotekos kreditoriai, turintieji pretenzijų į parduodamąjį turtą. Sakytieji kreditoriai per šičia nustatytą laiką gali reikšti prieštaravimus padarytam įkainojimui ir prašyti ekspertų tam turtui įkainoti einant 1564 straipsniu.

1564. Kai išieškotojas nesutinka su atsakovo pateiktu įkainojimu, arba jeigu bet kuris ipotekos kreditorių pareiškia nustatytu pirmesniame (1563) straipsnyje laiku prieštaravimą įkainojimui, padarytam abišaliu išieškotojo ir skolininko susitarimu, tai vidutinę sumą grynų pajamų, gaunamų iš turto per **penkerius** metus arba per visą skolininko valdymo laiką, nustato ekspertai (žinovai).

1565. Kai skolininko įkeistasis valdytinai nekilnojamasis turtas, būna aprašytas dėl nukreipto į tą turtą išieškojimo, tai jis paliekamas, ligi bus parduotas varžytynių keliu, įkaitininkui tebevaldyti, jeigu šisai tatai nori (Civ. Kod. II kn. 2087 str.).

1566. Skolininko ir išieškotojo pareiškimas, apie jų parinktą turtui parduoti varžytynių vietą, laiką ir tvarką (1132 str.), pateikiamas ipotekos kreditoriams 1563 straipsniu nustatytąja tvarka. O jeigu šiais dalykais nepavyksta skolininkui, išieškotojui ir ipotekos kreditoriams susitarti, tai varžytynės skiriamos ir daromos nurodytąja 1133, 1134, 1135, 1136 — 1182 straipsniuose tvarka, prisitaikant prie šioje knygos padalioje išdėstytų taisyklių.

1567, 1568 ir 1569 (—).

1570. Varžytynių skelbimuose, be suminėtų 1147 straipsnio 1 — 4 ir 6 — 8 punktuose žiniu, turi būti dar nurodyta: ar parduodamasis turtas valdomas ikaitininko ir kas būtent jį valdo; o jei yra įrenšta ipoteka, tai kokia suma sudaro ipotekuotos skolos, ir kuriame būtent Ipotekos Skyriuje yra vedamos ipotekos knygos tam turtui.

1571. Išdėstytoji 1155 straipsnyje taisyklė taip pat taikoma ir parduodamiems varžytynių keliu nepotekuotiems turtams. O kai būna parduodami varžytynių keliu ipotekuotieji turtai, tai žiūrima, kad būtų atpildyti ne tik tebelikę ligtol nesumokėtieji mokesčiai ir sprendimo vykdymo išlaidos, bet ir parduodamo turto ipotekinės skolos, ir kad priklausantieji skolininkui atskiri ūkiai šiaip ar taip būtų parduodami ištisoje jų sudėtyje, neskaldant jų į sklypus.

Žiūr. Ipot. Įst. 47 str. ir CPr 1584, 1587 str.

1572. Pirkikas, kuris pasiūlo per varžytynes aukščiausią kainą, turi per **keturiolika dienų** po varžytynių baigimo įmokėti visą pirkimo sumą arba tą josios dalį, kuri jam tenka primokėti, atskaičius iš pasiūlytosios sumos tas ipotekuotas skolas, kurios jo susitarimu su kreditoriais, tebepasilieka iškolintos perkamajam turtui, įskaitant į mokomąją už turta sumą ir pirkiko įmokėtają gyvais pinigais kauciją (1156¹, 1156² str. p. 1).

Žiūr. išaišk. po 1161 str.

1573. Pirkusis turtą turi per **septynias dienas** po varžytynių baigimo įmokėti teismui, be jo pasiūlytos už turtą kainos (1572 str.), dar ir mokesčius, ima-

mus, einant galiojančiais Mariampolės teismo apygardoje įstatymais, sudarant sutartis dėl nekilnojamojo turto pardavimo (žiūr. Pošlinų Įst. 252 str., 1912 m. I).

1574. Nutarus atatinkamam teismui pripažinti turtą pirkikui, — šiam išduodamas išrašas apie pripažinimą jam turto, nurodant jame pirktaį turtą tiksliai taip, kaip yra pažymėta apyraše, pagal kurį tas turtas buvo parduodamas.

Žiūr. išaišk. po 1164, 1165 str.

1575. Kai gautos už parduotąjį turtą sumos nepakanka visiems skolininko kreditorių reikalaujantiems išieškiniams ir visoms parduodamo turto hipotekuotoms skoloms atpildyti, tai pirkusis turtą gali įskaityti į mokamąją kainą tik tai jo išieškosios sumos, kuri tenka jam gauti pagal pinigų paskirstymo apskaitymą.

1576. Iš nustatytos pirmesniuojų (1575) straipsniu taisyklės tedaroma išimtis tik parduodamojo nehipotekuoto turto įkeitimo valdytinai sutartims, nes tokie nekilnojamojo turto įkeitimo aktai priimami į mokamąją už turtą kainą sulig visa jų kapitalo ir procentų suma.

1577. Naujos varžytynės, kreditoriams paprašius, gali būti daromos, be nurodytų 1172 straipsnyje vietų, ir prie Mariampolės Apygardos Teismo.

1578. Kai pirkikas nustatytu laiku nesumoka visos reikiamos pagal 1572 straipsnį mokėti sumos, tai jo įmokėtoji arba iš jo išieškotoji varžytynių kaucija priskiriama prie bendros sumos, gausimos pardavus tą turtą.

Žiūr. CPr 1170 str. 3 p., 1176 ir 1579 str.

1579. Sulaikytoji arba išieškotoji kaucija imama atpildyti tai išieškinio daliai arba užtrauktą parduodamajam turtui ipotekuotų skolų sumai, kuriai neužteko paskiau gautos sumos už parduotąją tą turtą; po to likusioji kaucijos dalis, o jeigu visa ieškinio arba ipotekuotų skolų suma būna atpildyta gautąja per antras varžytynės suma, tai ir visa kaucija eina vietos visuomenės prieglaudų naudai.

Žiūr. CPr 1179 str.

1580. Šio Įstatymo 1180 straipsnio 1 punktas, o taip pat 1181 ir 1197 straipsniai taikomi ipotekuotiems turtams, vadovaujantis Įpotekos Įstatymo taisyklėmis.

1581. Kai išieškinys būna nukreiptas į ipotekuotą turtą, ir skolininkas, praslinkus **vienam mėnesiui** nuo vykdytinio raginimo gavimo dienos, nesumoka reikalaujamosios skolos, tai Antstolis siunčia pranešimus apie tai visiems kreditoriams, kurių pretenzijos būna aptikrintos parduodamojo turto ipoteka ir įtrauktos į ipotekos rodyklės IV skyrių (—).

1582. Minėtuose pirmesniame (1581) straipsnyje pranešimuose turi būti pažymėta:

1) į kurį turtą ir keno reikalavimu kreipiamas išieškojimas;

2) išieškomosios skolos suma ir ar ji aptikrinta parduodamojo turto ipoteka;

3) gyvenamoji vieta tiek išieškotojo, tiek ir vykdančio išieškojimą Antstolio, ir

4) diena, kurią pasibaigs nustatytas 1095 straipsnyje terminas.

Žiūr. CPr 1094 str.

1583. Gavęs pranešimą (1581 str.), kiekvienas kreditorius turi pasirinkti buveinę tame mieste arba apskrityje, kur sprendimas turės būti vykdomas. Neišpildžiusiems šio reikalavimo kreditoriams taikomas 945 straipsnis.

1584. Kai varžytynių keliu būna parduotas ipotekuotas turtas, tai iš gautosios už parduotąjį turtą sumos atlyginama visos tam turtui užtrauktos ipotekinės skolos, pažymėtosios ipotekos rodyklės IV skyriuje, išskyrus tik tasias, kurias palikti ipotekoje susitaria kreditoriai ir pirkikas. Ši taisyklė neliečia skolų Žemės Bankui, kuriam turi būti taikoma nu. o. dytoji šio Banko įstatuose tvarka.

Žiūr. CPr 1137 str.

1585. Kai skelbiamos varžytynės neipotekuotam nekilnojamajam turtui, kurį skolininkas atidavė įkaitininkui valdyti įkeitimo teise, tai siunčiamasis spaudinti varžytynių skelbimas sykiu siunčiamas ir sakytam įkaitininkui (įkaito valdytojui), jeigu žinoma, kur jis gyvena.

Įkaito valdytojas, gavęs tą skelbimą, tuojau privalo pranešti teismui, kurio priežiūroje vykdomas to turto pardavimas, kiek jisai yra įskolinęs pagal įkeitimo sutartį pinigų.

Žiūr. išaišk. po 1183 str.

1586. Įkaitininko valdomasis nekilnojamas skolininko turtas, į kurį būna nukreipta pretenzija, neaptikrintoji šio turto ipoteka, negali būti parduotas, nesutikęs įkaitininkui (įkaito valdytojui), už mažiau kiek reikia pinigų atlyginti skolai, užtrauktai pagal parduodamojo turto įkeitimo valdytinai sutartį.

Žiūr. Civ. Kod. 2085 — 2091 str. ir Ipot. Įst. 43 str.

1587. Išdėstytoji 1188 straipsnyje taisyklė neliečia ipotekuotų arba įpėdinių nepasidalintų nekilnojamųjų turtų. Išieškojimas iš ipotekuotų turtų vykdomas, vadovaujantis Ipotekos Įstatymo 47 straipsnio nuostatu, o iš įpėdinių nepasidalinto nekilnojamojo turto — Civilinio Kodekso III kn. 2205 str. nuostatu.

1588. Skolininkas turi teisę prašyti teismo nedaryti nekilnojamojo turto varžytynių atsitikimu, numatytu Civilinio Kodekso III kn. 2212 straipsnyje.

1589. 1199 straipsnis taikomas neipotekuotiems turtams su tuo skirtumu, kad vieton teismo nutarimo uždėti turtui draudimą, daromas nutarimas pasiūsti pranešimą atsakovui, uždraudžiant jam perleisti kam kitam turtą, kaip tat nustatyta ieškinių aptikrinimo taisyklėmis. O ipotekuotiems turtams tada taikomos Ipotekos Įstatymo taisyklės.

Žiūr. CPr 1528, 1529 1532 str.

1590. 1208 straipsnis taikomas, vadovaujantis 1588 straipsnio nuostatais.

1591. Kreipiant išieškojimą į skirtinės žemės dūbas (ūkius), atitekusias valstiečių nuosavybėn 1864 m. vasario 19 (kovo 2) dienos manifesto keliu išleis-tais įstatymais, turi būti laikomasi tam tikrų taisyklių apie dūbų perleidimą ir smulkinimą, o taipjau ir kitų šiuo dalyku nuostatų, nors išieškojimas būtų kreipiamas išvien ir kitą tokio skolininko nekilnojamąjį turtą.

Žiūr. 1545 str. past. priedelį.

XV. Išieškotos sumos paskirstymas.

1592. Gautoji už parduotąją ipotekuotą turtą suma kiekvienu atveju pateikiama vietos Apygardos Teismui.

Žiūr. CPr 1214¹ — 1214³ str.

1593. Pirmiausia teismo nutarimu tučtuojau išmokama iš pateiktos sumos sprendimo vykdymo išlaidos. Likusieji po to pinigai eina kreditoriams atlyginti, remiantis išdėstytomis 1216 — 1221 ir 1594 — 1596 straipsniuose taisyklėmis.

1594. Minėtoji pirmesniame (1593) straipsnyje suma paskirstoma tarp kreditorių šitokia tvarka:

1) kai skirstytini pinigai būna gauti už parduotąją ipotekuotą turtą, apsunkintą privilegijuotomis skolomis, tai paskirstymas daromas pagal taisykles, išdėstytas 1818 ir 1825 metų Privilegijų ir Ipotekų įstatyme;

2) atlyginus privilegijuotas ir ipotekuotas pretenzijas, sumokamos neprivilegijuotos, asmeniškos skolos;

3) kai būna parduotas nekilnojamasis turtas neipotekuotas ir neapsunkintas privilegijuotomis skolomis, bet skolininko atiduotas įkaitininkui valdyti, tai įkaitininko pretenzija tenkinama pirma, nekaip pretenzijos asmeniškų kreditorių, ir

4) tarp asmeniškų neprivilegijuotų kreditorių pinigai paskirstomi proporcingai jų pretenzijų sumoms.

1595. Nepareinamai nuo nurodytos 1217 straipsnyje tvarkos, pagal kurią pateikiamas pinigų paskirs-

tymo projektas dalyvaujantiems išieškojime kreditoriams, minėtas projektas, jeigu jis liečia sumą, gauta už ipotekuotąjį parduotą turtą, ta pačia tvarka turi būti pateikiamas ir skolininkui.

1596. Pareikštieji skolininko prieštaravimai, kuriais būna ginčijamas projektas, pateiktas skolininkui, einant pirmesniuojų (1595) straipsniu, priimami ir sprendžiami nurodytąja 1218 straipsnyje tvarka.

1597. Išieškotų pinigų paskirstyme neleidžiama dalyvauti asmeniškiems neprivilegiuotiems kreditoriams (1594 str., 4 p.). pateikusiems savo vykdomuosius raštus, praėjus šešioms savaitėms po įteikimo teismui išiešotosios sumos. Tačiau, tiek šie kreditoriai, tiek ir visi tie, kurie negavo viso atlyginimo sulig išieškinių suma (Civ. Kod. 2209 str.), turi teisę kreipti išieškojimą į kitą skolininko turtą.

Žiūr. CPr. 1222 str.

XVI. Skolininko suėmimas už nemokėjamą skolą.

1598. Marijampolės teismo apygardoje skolininkai suimami už civilinius išieškinius pagal išdėstytas 1400 str. I past. III priedėlio 32—67 §§ taisyklės, laikinai įvestas tame krašte, ir 1599—1610 straipsnių nuostatus.

Žiūr. Civ. Kod. 2059 — 2068 str.

1599. Skolininkas suimamas ne kitaip, kaip tik pagal tam tikrą išieškotojo prašymą ir pagal nutarimą to teismo, kurio apygardoje vykdomas sprendimas.

1600 — 1607 str.

1600. Teismas nutaria suimti skolininką, jeigu jis nesumoka atiteistojo iš jo išieškinio ir nenurodo savo turto, į kurį gali būti nukreiptas išieškojimas.

1601. Pirmesnysis (1600) straipsnis ir 1400 straipsnio I pastabos III priedėlio 32 § taikomi, vadovaujantis Civilinio Kodekso III kn. 2059 — 2062 ir 2066 straipsnių taisyklėmis.

1602. Jokiu susitarimu neleidžiama suimti skolininko įstatymu nenustatytais atvejais. Visi panašūs susitarimai negalioja ir nėra vykdytini.

Žiūr. Civ. Kod. 2062, 2063 str.

1603. Prašyme suimti skolininką turi būti tiksliai nurodyta:

- 1) skolininko vardas bei pavardė, verslas, ir
- 2) išieškotina iš jo nesumokėtoji suma.

1604. Prie prašymo turi būti pridėtas vykdomasis raštas, kuriuo vykdomas išieškojimas, su Teismo Antstolio įrašu, kad skolininkas visai nėra kiek nemo-kėjo, arba kad jis įmokėjo tiksliai dalį išieškinio, pažymint antruoju atsitikimu tebelikusią nesumokėtą sumą.

1605. Šis prašymas (1604 str.) pateikiamas skolininkui, reikalaujant pasiaiškinimų suteikti ne vėliau, kaip kad per tris dienas.

1606. Teismo nutarime skolininkui suimti tiksliai pažymima:

- 1) suimtino skolininko vardas bei pavardė;
- 2) skolos suma, už kurią skolininkas turi būti suimamas, ir
- 3) kiek laiko jis turi būti laikomas suimtas.

1607. Kreditorius, kurio prašymu būna suimtas skolininkas, netenka teisės imtis kitų būdų atiteistai

sumai išieškoti, ir skolininkas, išbuvęs suimtas nustatytą laiką, atsipalaiduoja nuo tos skolos, dėl kurios nemokėjimo buvo suimtas.

1608. Prašydamas suimti skolininką, kreditorius turi sykiu su vykdomuoju raštu pateikti ir maistpiničius, nustatytus skolininkui maitinti suėmimo metu, o taip pat skolininkui išlaikyti suimtųjų namuose tiek pinigų, kiek tai yra nustatyta veikiančiomis šiuo dalyku taisyklėmis; skolininkas nesusimamas, kol nėra įmokėti reikiami maistpinigiai.

1609. Suimtas skolininkas paleidžiamas, be suiminėtų 1400 straipsnio 1 pastabos 57 § atsitikimų, dar ir tada, kada skolininkas paveda kreditoriams savo turtą, pasiremdamas Civilinio Kodekso III kn. 1265 — 1270 straipsniais (šio Įstatymo 1787 — 1796 str.).

1610. Apie suimtojo skolininko paleidimą tuo atveju, kai skolininkas rūpinasi pavesti savo turtą kreditoriams, sprendžia Pirmininkas to Apygardos Teismo, kuriame eina byla dėl to turto pavedimo kreditoriams.

XVII. Mariampolės teismo apygardoje padarytų teismų sprendimų vykdymas kitose Lietuvos vietose.

1611. Mariampolės apygardos teismų sprendimai vykdomi kitose Lietuvos vietose einant bendromis šio Įstatymo taisyklėmis.

XVIII. Valdžios įstaigų bylos.

1612. Bylinėti teisme vardu valstybės išdo, savi-valdybių, ligoninių ir labdarybės įstaigų, bažnyčių ir kitokių institucijų, esančių vyriausybės žinioje, yra pareiga atstatinkamų vietos valdžios įstaigų, o kai jų nėra, tai tos srities vyresnybės. (—).

Žiūr. išaišk. po 1282, 1284 str.

1613 (—) Žiūr. 1285 str.

1614. Bylose prieš valdžios įstaigas, neleidžiama nei iškeltieji ieškiniai aptikrinti, nei skubiąja tvarka sprendimai vykdyti; bet bylose dėl nuosavybės teisės nekilnojamam turtui teismas gali, ieškovo prašomas, padaryti nutarimą apsaugojamajam pažymėjimui įtraukti į ipotekos knygas, jei turtui jau įrengta ipoteka; jeigu turtas neipotekuotas, tai uždrausti ginčijamąjį turtą perleisti, ligi galutinai bus išspręsta byla. Paskutiniu atsitikimu ginčijamam miškui apsaugoti taikomos nurodytosios 1529 ir 1530 straipsniuose taikylės.

1615 (—).

XIX. Išieškojimas atlyginimo už žalą ir nuostolius, padarytus valdininkų žygiais.

1616, 1617 (—).

1618 (—). Žiūr. 1331 — 1336 str.

XIX. Apie santuokos ir kūdikio gimimo teisėtumo bylas.

1619. Be suminėtų 1337 straipsnyje bylų civiliniam teismui pareina spręsti dar ir bylos dėl santuo-

kų negaliojimo ir dėl perskyrimo santuokininkų tų tikėjimų, kuriuos liečia 1836 metų Santuokos nuostatų V skyrius. Šios bylos eina pagal minėtame Skyriuje išdėstytas taisykles.

Žiūr. Santuokos nuostatų 179 — 191 str.

1620. Byla apie civilinius santuokos padarinius sustabdoma, kai iškyla tokios aplinkybės, kurios liečia patį jungtusių dalyką ir priklauso arba bažnytiniam teismui išžiūrėti, arba civiliniam teismui 1619 straipsnyje nurodytą tvarka, ir, kai pirma neišsprendus tų aplinkybių, negalima spręsti bylos iš esmės; apie tai paskelbiama bylininkams.

Žiūr. Santuokos nuostat. 73 — 96 str.

Santuokos įst.: Einant 1836 m. Santuokos Stat. 196 str. ir Civ. Įst. X t. 1 d. 74 str., santuokos tikrumą ir teisėtumą, kai vyras ir žmona yra nevienos krikščionių tikybos, sprendžia tos tikybos dvasinis teismas, kurios dvasininkas pirmas juodu yra sutuokęs; bet kai nevienos krikščionių tikybos vyras ir žmona vėliau tampa abudu vienos krikščionių tikybos tai jų dviejų bendros tikybos dvasinis teismas (VTBS nut. 1930—II— 23 d. — T/17.

1621. 1341 straipsnio taisyklė apie pateikimą metrikų išrašų taikoma ir tais atsitikimais, kai reikia išgauti ir pateikti į bylą asmenybės aktų išrašai.

1622. Sulyginimas ir patikrinimas bylininkų pateiktų dokumentų su metrikacijos knygomis atliekamas nurodytą 1342 straipsnyje tvarka.

1623. Bylos dėl kūdikio gimimo teisėtumo ginčų eina bendra tų bylų tvarka su išimtimis, nustatytomis 1825 m. Civilinio Statuto 272 — 278 straipsniuose.

Žiūr. CPr 1346 — 1356 str.

1624 — 1629 str.

1624. Santuokinei kūdikio kilmei įrodyti tinka ne tik metrikų aktai, išduotieji tikybinių organizacijų (1354 str.), bet visi aplamai aktai ir aplinkybės, kaip tat nustatyta 1825 m. Civilinio Statuto 279 — 290 straipsniuose.

1625. Kyšančios iš santuokos ar šeimos teisių ir aplamai dėl asmenybės būvio ir globos reikalų bylos sprendžiamos pirmos instancijos teismo¹⁾, vadovaujantis 1825 m. Civilinio Statuto nustatytais šiuo dalyku taisyklėmis.

XX. Apie šalių sutaukinimo byloseną.

1626. (—). Žiūr. 1359 str.

1627. Šio Įstatymo 1366 straipsnis taikomas, vadovaujantis Civilinio Kodekso III kn. 2053 — 2058 str. nuostatais, kuriuose nurodyti atsitikimai, kai bylininkų sudaromos sutartis neturi galios.

1628. (—) Žiūr. 1367 — 1400 str.

Antroji skirtis

Apie Komercijos Teismų byloseną.

1629. Komercijos Teismą aištojančiuose Teismuose (28 str.), visos bylos eina šiuo Įstatymu nusta-

¹⁾ Rusų tekste — „Apygardos Teismo“ — žiūr. Civ. Stat 286 str. ir pastabą išnašoje prie CPr 1339 str.

tytąją tvarką, vadovaujantis po šio straipsnio išdėstytomis taisyklėmis.

1630. Neatidėtinose b-luose Teismo Pirmininkas gali šaukti atsakovą rytojaus dieną ir netgi tam tikrą valandą tos dienos, kurią paduotas ieškomasis prašymas.

1631. Nuo ieškovo nuožiūros pareina kelti bylą, bet kurios šių vietų teisme:

1) teisme, kurio apygardoje atsakovas gyvena;

2) teisme, kurio apygardoje įvyko susitarimas ir ir prekių perdavimas, ir

3) teisme, kurio apygardoje turi įvykti pinigų sumokėjimas arba pasižadėjimo išpildymas.

1632. Be asmenų, suminėtu 246 straipsnyje, negali būti įgaliotiniais rūpintojų vadovaujamieji asmenys ir tie, kuriems būna teismo skirtas patarėjas (—).

Žiūr. CPr 1681 str.

1633. Teismui leidžiama, šalių prašymu ir savo nuožiūra, šaukti pačius bylininkus ir klausinėti juos posėdyje arba pasitarimų kambaryje, o jeigu būtų tam teisėta kiliūtis — pavesti vienam kuriam Teismo Nariui bylininkus išklausinėti ir surašyti jų parodymų protokolą.

1634. Komercinėse bylose nereikalaujama laiduoti bylos išlaidų ir nuostolių, kurių gali turėti atsakovas dėl keliamų svetimšalių ieškinių.

1635. Kad ir nepatenkindamas formalinio atmetimo, teismas gali sykiu spręsti bylą iš esmės, bet tuosyk turi būti padaryti du atskiri nutarimai: vienas, liečias formalinį atmetimą, o antras — bylos esmę.

1636 ir 1637 (—).

1638. Sąskaitoms, dokumentams ir rejestrams išžiūrėti teismas gali paskirti vieną arba tris tarpininkus. Šie tarpininkai turi, išklausę bylininkų sakomus paaiškinimus, juos sutaikinti, arba pateikti savo nuomonę. Tarpininkai ir ekspertai būna paties teismo skiriami tuo atveju, kai bylininkai jų nepasirenka abišaliu susitarimu, tame pat posėdyje.

1639. Tarpininkai nušalinami, pasiremiant šio Įstatymo nuostatais, kaip kad ekspertai.

1640. Kiekvienas sprendimas leidžiama skubiąja tvarka vykdyti, išreikalavus aptikrinimą iš šalies, kurios labui išėjo sprendimas. Tačiau nuo teismo pareina ir nereikalauti aptikrinimo, kai būna leidžiamas skubiąja tvarka vykdyti tokis sprendimas, kuriuo atiteistas reikalavimas pagal sudarytą notarine tvarka aktą, kurio tikrumas nebuvo ginčijamas, arba pagal naminių aktą, pripažintą priešingosios šalies, arba pagal įsiteisėjusį teismo sprendimą.

1641 (—).

1642. Apeliacijos ir atskirieji skundai prieš sprendimus teismų, atstojančių Komercijos Teismus, yra spęstini apeliacinio teismo bendra šiame Įstatyme nurodytąja tvarka.

1643. Apeliacinis teismas nieku būdu neturi teisės sustabdyti vykdymą sprendimų, padarytų komercinių teismų bylosenos tvarka, nors jie ir būtų apskūsti dėl kompetencijos dalyko.

1644. Gavęs paaiškinimą į apeliacijos skundą arba išėjus nustatytam laikotarpiui paaiškinimui duoti, apeliacinio teismo pirmininkas skiria, kiek galint, artimesnę dieną bylos posėdžiui ir apie tai praneša bylininkams.

1645. Šio Įstatymo nuostatai apie sprendimų panaikinimą taikomi ir sprendimams, padarytiems komercinių teismų bylosenos tvarka.

1645¹. Taisyklės apie priverstinį vykdymą aktais (161¹ — 161²⁴ str.) taikomos ir komercinių teismų bylosenai Marijampolės teismo apygardoje.

Ketvirtas skyrius

Apie ypatingas bylosenas.

1646. Apsaugos bylų nuostatai (IV kn.) netaikomi Marijampolės teismo apygardai, o pakeičiami po šio einančiuose (1647 — 1798) straipsniuose išdėstytais taisyklėmis.

Pastaba: 1460⁴⁰ — 1460⁶¹ (past.) straipsniai taikomi Marijampolės teismo apygardai su tuo tik skirtumu, kad metrikacijos knygų papildymas aktais, į jas neįtrauktais, vyktų čia sutinkamai su taisyklėmis, išdėstytomis 1647 — 1652 straipsniuose.

1646¹. Dėl apsaugojimo kilnojamojo turto, mirusių kariuomenėje tebetarnavusių karių, taikomi 1401¹ ir 1404¹ straipsnių nuostatai.

Pirmoji skirtis

Apie metrikų aktų atitaisymą teismo keliu.

1647. Prašymas atitaisyti metrikų aktą duodamas Taikos Teisėjui tos vietos, kur vedamos tuo reikalu metrikacijos knygos.

1648 — 1652 str.

Žiūr. Civ. Stat. 71, 92, 140 str. ir Žydų metrikų knygoms vesti instrukciją — V. Ž. Nr. 183. eil. 1246.

1648. Prokuratūra gali reikalauti atitaisyti metrikų aktą tiksliai tuo atsitikimu, kai šis atitaisymas liečia valstybės reikalus.

1649. Nuo teismo pareina, pirma išsprendimo paduoto jam prašymo arba Prokuroro reikalavimo, nutarti šaukti kitus suinteresuotus asmenis, o taip jau sušaukti šeimos tarybą.

1650. Nutarimai, kuriais nuspręsta atitaisyti metrikų aktas, turi būti pateikiami valdininkui, vedančiam metrikacijos knygas, kad įtrauktų į jas tuos nutarimus, pažymėdamas apie tai atitaisomojo akto paraštėse. Po to aktas išduodamas tiksliai su įtrauktais atitaisymais. Išdavęs aktą, nesilaikydamas šios taisyklės, valdininkas gali būti nuteistas atlyginti kilusius dėl to skriaudą ir nuostolius.

Žiūr. Civ. Stat. 85 — 89, 142 str.

1651. Teismo nutarimai metrikų aktų atitaisymo bylose leidžiama skųsti atskiraisiais skundais Apygardos Teismui, kuris svarsto juos nurodytąja šiame Įstatyme tvarka.

Žiūr. Civ. Stat. 85, 90, 141 str.

1652. Prašymai atitaisyti metrikų aktus sprendžiami tiksliai išklašius Prokuroro nuomonę.

Žiūr. išaišk. po LLTS 17 str.

*Antroji skirtis***Apie ištekejusių moterų įgaliojimą teismo keliu.**

1653 — 1660 str. nustojo galios, panaikinus Civilinio Statuto 182 — 190, 192 — 200, 202 — 206, 213 — 225 ir 230 str., o taipjau pakeitus to statuto 191, 201 str. (žiūr. 1922-IV-20 d. Vyr. Žin. № 85, eil. 732).

*Trečioji skirtis***Apie įvaikių ėmimą (išsūnijimas ar įdukrinimas).**

1661. Įvaikiui imti aktas turi būti daromas Notar* ir pateikiamas apsvarstyti Taikos Teisėjui tos vietos, kur įvaikio ėmėjas gyvena, o paskui pristatomas Apygardos Teismui tvirtinti nurodytą 1825 metų Civilinio Statuto 319 — 325 straipsniuose tvarka.

*Ketvirtoji skirtis***Apie nesantuokinių vaikų įteisinimą.**

1662. Aktas nesantuokiniam kūdikiui įteisinti turi būti daromas Notaro vadovaujantis taisyklėmis, nurodytomis 1825 metų Civilinio Statuto 298 straipsnyje ir 3 straipsnyje I Skyriaus 1913 metų gegužės 13 d. įstatymo apie pritaikinimą Pavislio ir Pabaltijo gubernijose pagrindinių dėsnių Imperatoriaus patvirtintos 1902 metų birželio 3 d. Valstybės Tarybos nuomonės apie nesantuokinių vaikų teisinį būvį (Sobr. Uzakon. 998).

1663 — 1668 str.

Pavainikiai vaikai, kurie nebuvo tėvų pripažinti prieš vedybas, einant 1825 met. Civ. St. 298 str., arba per vedybas, einant 291 str., gali būti tėvų įteisinti, esant to Statuto 291 ir 292 str. nurodytoms sąlygoms, prisitaikant prie tvarkos, nurodytos to paties Statuto 140 — 142 str, CPr 1647 — 1652 str. ir LLTS 17 str. (VTBS nut. 1930—II 6. — T (17).

Penktoji skirtis

Apie šeimos tarybas.

1663. Šeimos tarybas sušaukti ir joms pirmininkauti, sprendžiant globiamų asmenų reikalus, pareina vietos Taikos Teisėjui.

Žiūr. Civ. Stat. 372 — 388 str.

1664. Šeimos tarybų nutarimai, padarytieji pirmininkaujant Taikos Teisėjui, gali būti skundžiami Apygardos Teismui.

1665 (—)

1666. Skundai prieš šeimos tarybų nutarimus svarstomi pagal šiuo Įstatymu nustatytas atskiriesiems skundams taisykles.

1667. Apskūstojo šeimos tarybos nutarimo vykdymas sustabdomas.

1668. Šeimos tarybų nutarimus skusti gali ne tik globėjai: vyriausiasis, prižiūrėtojas, ar rūpintojas (kuratorius), bet ir šeimos tarybos nariai, kurie balsavo prieš šios tarybos daugumos narių nutartąją nuomonę.

Žiūr. Civ. Stat. 380 — 397, 421 str.

1669. Nurodytais vietos įstatymų nuostatuose atvejais, šeimos tarybos nutarimas pateikiamas Apygardos Teismui tvirtinti.

Žiūr. Civ. Stat. 435, 475 str.

1670. Šios rūšies bylose leidžiama skųstis atskiraisiais skundais prieš Taikos Teisėjo nutarimą — Apygardos Teismui, o prieš Apygardos Teismo nutarimą — apeliaciniam teismui (Vyr. Tribunolui). Šie skundai duodami ir sprendžiami šiame Įstatyme nustatyta tvarka.

1671. Vietos civiliniuose įstatymuose numatytais atsitikimais šios bylos sprendžiamos tikrai išklausus Prokuroro nuomonę.

Žiūr. Civ. Stat. 434, 435 str. ir išaišk. po LLTS 17 str.

1672. Šeimos tarybų posėdžių bylosena gali eiti, nemokant jų nariams lietuvių kalbos, kita, jų suprantama, vietos kalba; bet šeimos tarybų nutarimai turi būti išdėstyti lietuvių kalba, pridėdant, jeigu tarybos nariai mato reikalo, nutarimo vertimą ta kalba, kuria ėjo posėdis.

Žiūr. išaišk. po LLTS 16 str.

Šeštoji skirtis

Apie uždėjamą globos netekusiems laisvos valios asmenims ¹⁾.

1673. Prašymas pripažinti ką netekusiu laisvos valios ir uždėti jam įstatymų keliu globą duodamas šio asmens gyvenamosios vietos Taikos Teisėjui. Taikos

¹⁾ nesveikapročiams ir baudžiamojo teismo nusmerktiesiems — žiūr. Civ. Stat. 489 — 492, 500 — 504 str. ir tol.

1674 — 1680 str.

Teisėjas svarsto ir prokuratūros pasiūlymus tuo reikalu, nurodytais 1825 met. Civ. Stat. 489, 490 ir 491 straipsniuose atsitikimais.

1674. Prie prašymo arba Prokuroro pasiūlymo pripažinti ką netekusiu laisvos valios turi būti pridėdamas tarp kitų įrodymų, reikalaujamų 1825 met. Civ. Stat. 492 straipsniu, ir sveikatos ištyrimo liudymas.

* **1675.** Teismas pasirūpina pateikti prašymą Prokurorui ir paskiria Teisėją pranešimui daryti skirtą dieną.

Žiūr. išaišk. po LLTS 17 str.

1676. Išklausęs pranešimą ir Prokuroro nuomonę, teismas, kai prašymas ar pasiūlymas pripažinti ką netekusiu laisvos valios laikomas rimtu, atsiklausia šeimos tarybos nuomonės, ar tasai žmogus atrodo sveiko ar nesveiko proto.

1677. Toliau byla eina bendromis šio Įstatymo taisyklėmis, vadovaujantis 1825 met. Civilinio Statuto 492—521 straipsnių nuostatais. Kai prireikia tikrinti sveikata tariamo nesveikapročio, tai jis apžiūrimas Teisėjo su gydytoju.

1678. Prašymai panaikinti apeliacinio teismo (Apygardos Teismo) nutarimus šios rūšies bylose leidžiama duoti bendra šio Įstatymo nustatytąją tvarka.

1679. Bylos apie pripažinimą netekusiu laisvos valios ir dėjamą tokiam asmeniui globos sprendžiamos išklausius Prokuroro nuomonę.

Žiūr. Civ. Stat. 521 str. ir išaišk. po LLTS 17 str.

1680. Nustatytos pirmesniuose (1673 — 1679) straipsniuose tvarkos reikia laikytis taip pat ir spren-

džiant bylas apie nuėmimą uždėtos tokiems asmenims globos.

Žiūr. Civ. Stat. 516 str.

Septintoji skirtis

Apie paskyrimą patarėjo suvaržyto veiksnio asmenims ¹⁾.

1681. Bylos apie asmens veiksnio suvaržymą ir skyrimą jam patarėjo, nurodytais 497 ir 518 str. 1825 metų Civilinio Statuto atsitikimais, svarstomos ir sprendžiamos nustatytąja 1673 — 1680 straipsniuose tvarka.

Aštuntoji skirtis

Skelbimas publikacijos keliu apie palikimo iškilimą.

1682. Apie palikimo iškilimą atsitikimais, nurodytais 1818 metų Ipotekos Įstatymo 125 ir 127 straipsniuose ir išleistų jiems papildyti 1830 metų birželio 16 (28) d. nuostatų, publikuojama Vyriausybės žiniuose, atatinamo Ipotekos Skyriaus reikalavimu. Visais kitais atsitikimais tokia publikacija daroma Taikos Teisėjo reikalavimu su jo vykdomomis priemonėmis palikimui apsaugoti.

¹⁾ neišmanėlių (nenormalių žmonių) ir veltkleidžių veiksnio suvaržymas — žiūr. Civ. Stat. 497, 518 str.

Devintoji skirtis

Apie antspaudavimą palaikų turto.

1683. Palaikų turtas suantspauduojamas vietos Taikos Teisėjo įsakymu.

1684. Suantspauduoti palaikų turtą gali prašyti:

1) pareiškusieji savo teises į palikimą arba į dalyvavimą palaikų turto valdymo bendrume;

2) nurodytieji Civilinio Kodekso III kn. 820 straipsnyje kreditoriai, ir

3) nėsant vietoje mirusiojo palikėjo tebegyvenančio santuokininko — žmonos ar vyro, arba įpėdinių, arba vieno iš jų, — asmenys, gyvenusieji vienuose namuose su mirusiuoju, o taip pat jo tarnai ir kiti jo namiškiai.

1685. Iš pažymėtų pirmesniojo (1684) straipsnio 1 ir 2 punktuose asmenų tarpo nepilnamečiai, teisimo įgalintieji veikti pilnamečio teisėmis, turi teisę prašyti suantspauduoti palaikų turtą ir be jų rūpintojo pritarimo; o už kitus nepilnamečius, neturinčius globėjo, arba kai jų globėjas būna tuo tarpu kur išvykęs, suantspauduoti palaikų turtą gali prašyti kiekvienas jų giminaitis.

Žiūr. Civ. Stat. 425 str.

1686. Minėtų pirmesniame 1684 ir 1685 straipsniuose asmenų prašymuose turi būti nurodyta jų apsirinktoji buveinė mieste ar valsčiuje, kur vyksta turto suantspaudavimas.

1687. Nepareinamai nuo prašymo asmenų, išvardytų 1684 ir 1685 straipsniuose, palaikų turto su-

antspaudavimas gali būti daromas prokuratūros reikalavimu, policijos pranešimu ir pačio Taikos Teisėjo iniciatyva šitokiais atsitikimais:

1) kai nepilnametis neturi globėjo ir niekas iš giminių neprašo suantspauduoti palaikų turto;

2) kai palikėjo tebegyvenantysis santuokininkas — vyras ar žmona, arba visi įpėdiniai, arba vienas iš jų yra kur kitur išvykę, ir

3) kai miršta tarnautojas, tebėjęs valstybinę arba visuomeninę tarnybą, pas kurį galėjo užsilikti aktai, knygos ir kitoki valdžios arba visuomenės įstaigų dokumentai ar turtas. Tokiu atsitikimu antspaudotini tėra tik tokie tarnybinių dokumentai ir turtas.

1688. Palaikų turtą suantspauduoja Antstolis, arba jį atstojęs asmuo, arba Valsčiaus Viršaitis.

Žiūr. Civ. Stat. 426 str.

1689. Suantspaudavimas aliekamas, ne mažiau kaip dviejų pašalinių liudytojų akivaizdoje, uždedant valdišką antspaudą įėjimams į būstus ir daiktams, kurie nesudėti į užantspauduotus būstus.

1690. Prie suantspaudavimo gali būti nurodytieji 1684 ir 1685 straipsniuose asmenys.

1691. Neleidžiama antspauduoti daiktų, reikalingų kasdien vartoti velionio namuose arba bute tebegyvenantiems namiškiams, o taip pat daiktų, kurie nedera antspauduoti pagal jų savumus. Visiems nesuantspauduotiems daiktams sudaromas trumpas apyrašas.

1692. Jeigu pareiškama, kad esąs likęs velionio testamentas ir prašoma jį suieškoti palikėjo bū-

ste, tai antspauduotojas privalo visų pirma imtis ieškoti testamento, ir jeigu testamentą rastų, tai turi atlikti 1693 straipsnio reikalavimus.

1693. Rastieji beantspauduojant turtą uždari voka (pakietai), paliudijus jų išorinę išvaizdą, antspaudą ir užrašą, jei tik būna užrašyta, ir įrašius apie tai išorinėje voko pusėje bei pasirašius antspauduotojui ir kitiems dalyvaujantiems asmenims, siunčiami tam Taikos Teisėjui, kurio įsakymu daromas antspaudavimas. Jeigu būtų surastas atviras testamentas, tai antspauduotojas turi ta pačia tvarka paliudyti, kokia išvaizda ir forma testamento, ir pasiųsti jį atatinkamam Taikos Teisėjui.

Žiūr. Civ. Kod. 1007 str.

1694. Nereikia antspauduoti palaikų turtas, jei jau sudarytas jo inventoriaus apyrašas, išskyrus tą atsitikimą, kai būna apskūstas inventoriaus apyrašo sudarymas ir todėl įsakyta suantspauduoti turtas.

1695. Kai prašoma suantspauduoti palaikų turtas inventoriaus aprašymo metu, tai Taikos Teisėjas įsako suantspauduoti visus daiktus, dar neištrauktus iš inventoriaus apyrašą.

1696. Antspauduotojas turi užrašinėti visus atliktus suantspaudavimo veiksmus į tam tikrą žurnalą, kuriame, tarp kitko, reikia nusakyti:

1) antspauduotojo vardas bei pavardė ir tarnyba;

2) Teisėjo įsakymas suantspauduoti turtą, ir laikas, kada tą įsakymą antspauduotojas yra gavęs, o taip pat ir visi gautieji suantspaudavimo metu įsakymai šiuo reikalu;

3) metai, mėnesis, diena ir valanda, kada pradėta turtas antspauduoti;

4) ar antspauduoti pradėta prieš laidojant palikėją, ar jau palaidojus jį;

5) suantspauduotų daiktų aprašymas, ir

6) pareiškimai ir pastabos šiuo reikalu suinteresuotųjų asmenų.

1697. Rašytiniai pareiškimai suinteresuotųjų asmenų, buvusių prie suantspaudavimo turto, pridėdami prie žurnalo, paminėjus tatau žurnale.

1698. Žurnalo įrašus apie palaikų turto suantspaudavimą pasirašo visi ten buvę suinteresuotieji asmenys.

1699. Antspauduotojas privalo, suinteresuotiems asmenims pareikalavus, išduoti už nustatytą mokestį patikrintus išrašus iš turto suantspaudavimo žurnalo.

1700. Kilus dėl antspaudavimo bet kokioms kliūtims, antspauduotojas atsiklausia atatinamo Taikos Teisėjo; tuosyk antspaudavimas sustabdomas, o nesuantspauduotam turtui pristatoma sargyba. O jei-gu ir dėl trumpiausios antspaudavimo pertraukos galėtų kilti žala, tai asmuo, kuriam pavesta turtas suantspauduoti, gali savo valia imtis laikinių priemonių sutinkamoms kliūtims pašalinti, tučtuojau pranešdamas apie tai Taikos Teisėjui.

1701. Kai antspauduotojas pabaigia turto antspaudavimą, tai jis pateikia žurnalą su visais priedėliais tam Taikos Teisėjui, kurio įsakymu turtas buvo suantspauduotas.

1702. Asmenys, norintieji apsaugoti jų turimas suantspauduojamam turtui teises, paduoda tuo reikalu

prašymą Taikos Teisėjui, kuris įsakė turtą suantspauduoti, arba raštu ar žodžiu pareiškia apie tai antspauduotojui, kuris šiuo atsitikimu turi vykdyti 1696 straipsnio 6 punkto, 1697 ir 1699 straipsnių reikalavimus. Minėtų asmenų prašyme arba pareiški-me turi būti nurodyta jų buveinė, apsirinktoji mieste ar valsčiuje, kur antspauduojamasis turtas yra.

Dešimtoji skirtis

Apie antspaudų nuėmimą nuo palaikų turto.

1703. Antspaudos nuimamos Taikos Teisėjo įsakymu, nurodytąja 1683 straipsnyje tvarka.

1704. Įsakymas nuimti antspaudas duodamas minėtųjų 1684 straipsnyje asmenų prašymu, išskyrus iš jų tarpo tarnus, namiškius, ir kitus, gyvenusius vienuose namuose su palikėju asmenis, neturinčius teisės tuo rūpintis. Prašyme turi būti nurodyta prašytojo gyvenamoji ir tuo tarpu būvamoji vieta.

1705. Antspaudos nuimamos nuo turto, suantspauduoto prieš palikėjo laidojimą, ne anksčiau kaip praslinkus **trims dienoms** po jo palaidojimo.

1706. Nuo turto, suantspauduoto palaidojus palikėją, antspaudos nuimamos ne anksčiau kaip po **trių dienų**, pabaigus to turto suantspaudavimą.

1707. Peržengusieji išdėstytasias 1705 ir 1706 straipsniuose taisyklės privalo atlyginti kilusius dėl tos priežasties žalą ar nuostolius.

1708. Nuimti antspaudas galima ir anksčiau, kaip kad numatyta 1706 straipsnyje, bet tik tai teismo nutarimu arba Taikos Teisėjo įsakymu.

1709. Jeigu visi įpėdiniai arba kai kurie iš jų yra nepilnamečiai ir jie teismo neįgalinti veikti pilnamečio teisėmis, tai antspaudos nenuimamos tol, kol bus įsteigta globa arba kol teismas įgalins juos veikti pilnamečio teisėmis.

1710. Antspaudas nuima nurodytieji 1688 straipsnyje valdininkai. Kai antspaudų nuėmimo metu vyksta ir palaikų turto inventoriaus aprašymas, tai antspaudas nuima inventoriaus aprašytojas (1725 str.).

1711. Antspaudos nuimamos akivaizdoje ne mažiau kaip dviejų pašalinių liudytojų ir atvykusių suinteresuotų asmenų, turinčių pagal 1712 straipsnį teisę tuo rūpintis.

1712. Nuimant nuo turto antspaudas, turi teisę būti:

1) tebegyvenantysis palikėjo santuokininkas — vyras ar žmona;

2) tariamieji įpėdiniai;

3) testamentu vykdytojas;

4) įgijusieji pagal testamentą teisę palikimui pėdininkai (legatarai), numatytieji Civilinio Kodekso III kn. 1003—1013 straipsniuose, jeigu šie asmenys yra žinomi, ir

5) asmenys, prašiusieji turto antspaudavimo metu apsaugoti jų turimas tam turtui teises (1696 str., 6 p.; 1698, 1702 str.).

1713. Antspaudos nuimamos po įvykusio šaukimo paminėtų pirmesniame straipsnyje (1712) asmenų. Šaukimo raginime arba publikacijoje pažymima metai, mėnesis, diena ir valanda, kurią bus nuimamos antspaudos.

1714. Raginimas asmenims, suminėtiems 1712 straipsnio 5 punkte, siunčiamas į jų apsirinktąją būveinę.

1715. Išvardytieji 1712 straipsnyje asmenys gali stebėti antspaudų nuėmimą patys arba atsiųsti įgaliotinius.

1716. Kai antspaudų nuėmimo metu turi būti daromas ir to palaikų turto kainojimas, tai šis turtas įkainojamas pagal bendras tuo reikalu taisykles, išdėstytas šiame Įstatyme.

Žiūr. CPr 1000 — 1007, 1117 — 1127 str.

1717. Kai turto suantspaudavimo priežastis praėjo, ligi dar antspaudos nenuimtos arba benuimant jas, tai antspaudos nuimamos nuo turto, nedarant to turto inventorius apyrašo.

1718. Kai antspaudų nuėmimo metu turi būti daromas ir inventorius apyrašas, tai antspaudos nuimamos nuo turto iš eilės pagal daiktų aprašymo eigą.

1719. Kai prireikia atidėti aprašymas, o taip jau kai nuėmus antspaudas vienarūšiai daiktai turi būti išvien aprašomi, tai, ligi jų įtraukimo į inventorius apyrašą, tokiems nuantspauduotiems daiktams vėl pridedamos antspaudos.

1720. Kai benuimant antspaudas pareiškiamas prašymas ieškoti palikėjo testamentą, tai turi būti vykdomi 1692 ir 1693 straipsnių reikalavimai.

1721. Rastieji nuimant antspaudas daiktai ir dokumentai, nepriklausantieji palaikų turtui, kurio reikalauja atiduoti tretieji asmenys, atiduodami kam priklauso, paaiškinant apie tai žurnale. Jeigu daiktų ir dokumentų nebūna galima tučtuojau atiduoti ir jei todėl iškyla reikalas daryti jų aprašymas, tai tie dai-

ktai ir dokumentai įtraukiami į antspaudų nuėmimo žurnalą, o ne į inventoriaus apyrašą.

1722. Antspaudų nuėmėjas turi užrašinėti visus atliktus šiuo reikalu veiksmus į tam tikrą žurnalą, kuris rašomas 1696 straipsnyje nurodytąja tvarka.

Šiame žurnale taipjau nusakoma:

1) vardas bei pavardė ir nuolatinė arba apsirinktoji tam tarpui gyvenamoji vieta to asmens, kurio prašymu būna įsakyta nuimti antspaudos;

2) laikas ir būdas šaukimo suminėtų 1712 straipsnyje asmenų;

3) kainotojai ir ekspertai, jeigu jie būna kviečiami (1716 str.);

4) kokiame stovyje rastos antspaudos, pridėtos daiktams ir būstams, ir

5) pareikštieji benuimant antspaudas suinteresuotų asmenų reikalavimai ir kas tuo reikalu atlikta.

Vienuoliktoji skirtis

Apie palaikų turto inventoriaus apyrašo sudarymą.

1723. Įsakymas sudaryti inventoriaus apyrašą duodamas 1693 straipsnyje nurodytąja tvarka, prašant asmenims, turintiems teisę reikalauti antspaudų nuėmimo (1704 str.).

Žiūr. Civ. Kod. 793—811 str.

1724. Inventoriaus apyrašą sudaro valdininkai, nurodytieji šio Įstatymo 1688 straipsnyje. Tačiau, prašant asmenims, turintiems teisę reikalauti inven-

toriaus aprašymo, gali būti pavedama tų asmenų pasirinktam Notarui sudaryti apyrašas, jei tik Notaras sutinka tatai atlikti.

Žiūr. Civ. Stat. 427 str.

1725. Inventoriaus apyrašas daromas akivaizdoje ne mažiau kaip **dviejų** nesuinteresuotų liudytojų ir asmenų, turinčių teisę tuo rūpintis.

1726. Inventoriaus surašymu turi teisę rūpintis:

1) tebegyvenantysis palikėjo santuokininkas — vyras ar žmona;

2) tariamieji įpėdiniai;

3) testamentu vykdytojas, jei testamentu turinys jau yra žinomas, ir

4) asmenys, turintieji teisę gauti testamentu skirtas jiems dovanas arba to palikimo dalis (legatus) pagal Civilinio Kodekso III kn. 1003 — 1013 straipsnių nuostatus.

1727. Nešaukus suminėtų pirmesniame (1726) straipsnyje asmenų, inventoriaus apyrašas negali būti daromas.

1728. Inventoriaus aprašymas daromas pagal šiuo Įstatymu nustatytąją turtui aprašyti tvarką, vadovaujantis išdėstytomis po šio einančiuose straipsniuose taisyklėmis.

1729. Daiktai ir dokumentai, dėl kurių priklausomumo pareiškia teisę tretieji asmenys, į inventoriaus apyrašą neįtraukiami (1721 str.).

1730. Apyraše pažymima daiktų kaina, nustatytoji jų įkainojimu, ir išvardijami visi dokumentai ir raštai, liečiantieji to palaikų turto aktyvą ir pasyvą.

1731. Liečiantieji palaikų turtą raštai sunume-

ruojami ir jų lapai sutvirtinami. Prekybinės knygos ir rejestrai turi būti paliudyti įrašu apie tai, kokius jų stovis¹⁾ buvo sudarant apyrašą; jeigu knygos ir rejestrai nesunumeruoti, ir jų lapai nesutvirtinti, tai jų lapai sunumeruojami ir sutvirtinami, o esančios rašytuose lapuose tuščios spragos perbraukiamos.

1732. Atliktieji inventoriaus surašymo veiksmai įtraukiami į žurnalą, nurodytąja 1696 ir 1722 straipsniuose tvarka.

Dvyliktoji skirtis

Apie suantspauduoto arba aprašyto palaikų turto saugojimą.

1733. Suantspauduotasis arba aprašytasis palaikų turtas saugojamas pagal taisykles, išdėstytas šio įstatymo 1009—1020 straipsniuose.

1734. Atsiųstus atatinamam Taikos Teisėjui, remiantis 1693 ir 1721 straipsnių nuostatais, suvoktus raštus, atvokuoja pats Taikos Teisėjas, paliudijęs kaip atrodė atvokuotieji raštai; liečiantieji palikimą raštai turi būti saugojami nuskirtoje Taikos Teisėjo vietoje.

1735. Jeigu iš antraštės arba kitokio rašytinio įrodymo aiškėja, kad suvokuotieji raštai turės būti atiduodami tretiesiems asmenims, tai Teisėjas šaukia tuos asmenis skirtu laiku stebėti paketų atvokavimą.

1736. Skirtą, remiantis pirmesniuoju (1735) straipsniu, dieną, raštai atvokuojami akivaizdoje atvy-

¹⁾ jų išvaizda ir balansas ar apyskaitomybės tvarka.

kusių šaukiamų asmenų, o jeigi jie neatvyksta skirtu laiku — tai be jų. Po to raštai, noliečiantieji palikimo, atiduodami kam priklausos, arba laikomi uždaruose vokuose ligi bus atiduoti savininkui pirmu jo pareikalavimu.

1737. Raktai nuo suantspauduotų užraktų laikomi pas Taikos Teisėją, kuris, ligi bus įsakyta nuimti antspaudas, negali nei pats įeiti į užantspauduotus būstus, nei leisti tat kitiems, išskyrus būtiniausią reikala, ir ne kitaip, kaip tik tam tikru nutarimu, kuriame tiksliai turi būti nusakytos to reikalo priežastys.

Tryliktoji skirtis

Apie skundus ir ginčus, kylančius palaikų turtą suantspauduojant, nuimant antspaudas ir sudarant inventoriaus apyrašą.

1738. Taikos Teisėjo įsakymai palaikų turto suantspaudavimo, antspaudų nuėmimo ir inventoriaus surašymo reikalais, gali būti skundžiami Apygardos Teismui, nurodantį šio įstatymo 167—169 straipsniuose tvarka.

1739. Laikotarpis skundui duoti skaitomas nuo skundžiamojo veiksmo įvykdymo dienos, jeigu tas veiksmas yra padarytas skundėjo akivaizdoje, o kitoku atsitikimu — nuo dienos paskelbimo jam skundžiamojo nutarimo, pridėdant antruoju atveju užilginamąjį kelionės laiką.

1740. Skundo padavimu nestabdomas nei apskųstojo nutarimo vykdymas, nei tolesni tuo reikalu

Taikos Teisėjo veiksmai, nebent Apygardos Teismas įsakytų sustabdyti vykdymą.

1741. Skundai dėl prasilenkimo suantspauduojančiam, nuimant antspaudas ir sudarant inventoriaus apyrašą su įstatymu nustatytomis taisyklėmis, o taip jau ginčai, kylantieji bedarant žygius mirusiojo palikėjo turtui apsaugoti, gali būti duodami atatinamam Taikos Teisėjui per nustatytą šio Įstatymo 1202 str. laikotarpį.

Keturioliktoji skirtis

Apie paliudijimą pateiktų testamentų ir apie svarstymą testamentu skirtų palikimo papėdininkų (bendrų legetarų) prašymų įvesdinti į palaikų turtą.

1742. Atatinamos vietos Taikos Teisėjui pareina paliudyti testatoriaus ranka surašytieji testamentai, o taip jau spręsti prašymai testamentu skirtų palikimo papėdininkų (bendrų legetarų) įvesdinti į palaikų turtą { — }.

Žiūr. Civ. Kod. 1007 str.

Penkioliktoji skirtis

Apie apsaugojimą palaikų turto, įpėdinių neįvaldinto ir išmarų palikto.

1743. Įpėdinių neįvaldintas palaikų turtas¹⁾, saugojamas tam tikro rūpintojo, skiriamo Taikos Teisėjo.

Žiūr. Civ. Kod. 812 str.

¹⁾ Rusų tekste — „vakansinis palikimas“ (hereditas jacens),

1744 — 1749 str.

1744. Įpėdinių neišvaldinto palaikų turto rūpintojas turi visų pirma rūpintis išaiškinti palaikų turto sudėtį, prašydamas sudaryti inventoriaus apyrašą, jeigu apyrašas ligtol nebuvo sudarytas, ir leisti parduoti kilnojamąjį palaikų turtą, jeigu tatai prireikia pagal galiojančius Marijampolės teismo apygardoje įstatymus (šio Įst. 1723—1732, 1771, 1772 str.).

Žiūr. Civ. Kod. 813, 814, 796 str.

1745. Prireikus parduoti nekilnojamąjį turtą, rūpintojas paduoda tuo reikalu prašymą Taikos Teisėjui, tiksliai nurodydamas reikiamą parduoti turtą.

1746. Taikos Teisėjas, pripažinęs būtiną reikalą nekilnojamąjį turtą parduoti, paskiria ekspertus turtui įkainoti ir, išžiūrėjęs jų išvadą, (o taipiau išklausęs Prokuroro nuomonę), daro nutarimą leisti turtą parduoti.

Žiūr. išaišk. po LLTS 17 str.

1747. Įpėdinių neišvaldintas nekilnojamasis palaikų turtas parduodamas bendra šio Įstatymo nustatyta varžytinių tvarka.

1748. Rūpintojas palaikų turtą valdo ir turi vesti jo apyskaitomybę pagal 1842 metų sausio 30 d. (vasario 11 d.) taisykles ir papildomus jų nuostatus.

Žiūr. Civ. Kod. 803—810, 814 str.

1749. Išmarų palaikų turtas saugojamas numatyta 1748 straipsnyje tvarka,

Šešioliktoji skirtis

Apie priėmimą palikimo lygtinai inventorine teise.

1750. Įpėdiniai, priimantieji palikimą lygtinai inventorine teise, turi pareikšti apie tai Taikos Teisei jos vietos, kur palikimas iškilo.

Žiūr. LLTS 17 str.; Civ. Kod. 793, 794 str. ir Civ. Stat. 34 str.

1751. Iškilusio palikimo paveldėtojas, noredamas, ligi priėmimo palikimo įpėdinio teisėmis ir pagal Civilinio Kodekso nuostatus tuo dalyku, gauti leidimą palaikų turtui parduoti, turi kreiptis tuo reikalu į atatinamą Taikos Teisęją.

Žiūr. Civ. Kod. 724, 796, 805 str.

1752. Kilnojamasis palaikų turtas parduodamas bendra šio Įstatymo nustatyta varžytynių tvarka kilnojamajam turtui parduoti, o nekilnojamasis turtas parduodamas nustatytomis 1769—1774 straipsniais taisyklėmis.

1753. Prasilenkęs su nurodytąja 1751 ir 1752 straipsnių tvarka įpėdinis, lygtinai priėmęs palikimą, pripažįstamas nelygtinai priėmusiu palikimą įpėdiniu.

Žiūr. Civ. Kod. 778 779, 800—802 str.

1754. Gautoji už parduotąjį palaikų turtą pinigų suma paskirstoma tarp kreditorių bendromis šio Įstatymo taisyklėmis.

Žiūr. CPr 1214—1222 str.

1755 — 1758 str.

1755. Jeigu kreditoriai reikalauja laidavimo iš įpėdinio, priimančio palikimą lygtinai, tai tas laidavimas pateikiamas atatinkamam teismui, kuriam pareina spręsti taip jau kylantieji visi tuo reikalu ginčai. Laidavimui pateikti skiriamos **tris dienos**, pridodant užilginamąjį kelionės laiką (300 str.).

Žiūr. Civ. Kod. 807, 808 str.

1756. Įpėdinis, priėmęs palikimą lygtinai, privalo duoti apyskaitą iš visų palaikų turto reikalų vėdimo.

Žiūr. Civ. Kod. 803 str.

1757. Liečiantieji palaikų turtą ieškiniai įpėdinio, priimančio palikimą lygtinai, turi būti keliami prieš kitus to palikimo įpėdinius (dalininkus); o jeigu kitų įpėdinių nėra, arba jeigu visi įpėdiniai kelia tuo pačiu dalyku ieškinį, tai skiriamas tam tikras rūpintojas, prieš kurį ir turi būti pareiškiami minėti ieškiniai dėl palaikų turto. Šis rūpintojas skiriamas ta pačia tvarka, kaip kad ir įpėdinių neįvaldinto palikimo rūpintojas (1743 str.).

Septynioliktoji skirtis

Apie atsisakymą nuo turto bendrumo ir palikimo.

1758. Santuokininkas, atsisakas dalyvauti turto bendrumė, o taip jau įpėdinis, atsisakas palikimo, turi pareikšti apie tai Taikos Teisėjui tos vietos, kur tas turtas yra. Šis pareiškimas įrašomas į knygą, nustatytąja Civilinio Kodekso 784 straipsnio tvarka.

*Aštuonioliktoji skirtis***Apie palaikų turto dalybas.**

1759. Prašymas padalinti palaikų turta — tiek nekilnojamąjį, tiek ir kilnojamąjį, — paduodamas, nurodytais Civilinio Kodekso III kn. 815—842 straipsniuose atsitikimais, atatinkamam vietos teismui pagal bendrą teismų kompetenciją sulig dalinamojo turto kaina.

Žiūr. Civ. Stat. 446, 447 str. ir Civ. Kod. 822 str.

Tose vietose kur veikia Napoleono Kodeksas, palaikų padalinimas daromas ne apsaugos tvarka, o tam tikra ginčo tvarka, nurodyta CPr 1759—1768 str. ir Civ. Kod. 815—892 str.; dalinant šia tvarka turta sprendžiami ir visi kylantieji prie dalybų ginčai (Civ. Kod. 822 str.) —(Spr. 1029—IV—25 d. J. Kazlausko ir kitų b.).

1760 (—).

1761. Teismas daro palaikų turto dalybas, vadovaudamasis Civilinio Kodekso 816 — 892 straipsnių taisyklėmis.

1762. Dalinamojo palaikų turto aprašymas, kainojimas ir ekspertų nuomonės atsiklausimas, o taip pat pardavimas to turto, nurodytu Civilinio Kodekso 826 ir 827 straipsniuose atsitikimu, vyksta pagal išdėstytas šiame įstatyme taisykles.

1763. Skundai dėl prasilenkimo su įstatymu nustatytomis taisyklėmis, aprašant, kainojant ir paduodant dalinamąjį palaikų turta, duodami atatinkamam teismui, numatytais 1202, 1204 ir 1205 straipsniuose terminais, ir to teismo sprendžiami pagal nurodytas 965 ir 966 straipsniuose taisykles.

1764. O visais kitais dalybų bylosenos reikalais teismas vadovaujasi šio Įstatymo 896—922 straipsniais, laikydamasis ir Civilinio Kodekso III kn. nuostatų.

1765. Atskirieji ir apeliaciniai skundai ir prašymai panaikinti sprendimus bylose apie teismo padarytą palaikų turto padalinimą, duodami ir sprendžiami šio Įstatymo taisyklėmis.

Ziūr. Civ. Kod. 840, 887—892 str.

1766. Prokuroro nuomonė reikalinga tik tuo atveju, kai dalinamuoju turtu dėl tam tikrų aplinkybių turi rūpintis prokuratūra.

Ziūr. Civ. Kod. 819, 838 str. ir išaišk. po LLTS 17 str.

1767 (—).

1768. Išdėstytosios 1759—1767 straipsniuose taisyklės yra taikomos visokios rūšies turto dalyboms.

Ziūr. Civ. St. 232, 447 st., Civ. Kod. 818, 1075—1080, 1872 str.

Devynioliktoji skirtis

Apie palaikų turto pardavimą.

1769. Kilnojamasis ir nekilnojamasis palaikų turtas parduodamas bendrąja šio Įstatymo nustatyta, ja varžytynių tvarka, laikantis dar ir nuostatų, išdėstytų po šio einančiuose (1770 — 1774) straipsniuose.

Ziūr. Civ. Stat. 429, 436 str.

1770. Jeigu visi įpėdiniai (dalininkai) yra jau pilnamečiai ir jie visi susitaria dėl tvarkos turtui parduoti, ir jeigu nėra pareikšta į palaikų turtą trečių

jų suinteresuotų asmenų pretenzijų, tai palaikų turtas gali būti parduodamas (1769 str.) ir netaikant išdėstytų šiame Įstatyme taisyklių ¹⁾.

1771. Jeigu nekilnojamasis turtas priklauso vien tik nepilnamečiams, tai jis parduodamas ne kitaip, kaip tik šeimos tarybos nutarimu, patvirtintu Apygardos Teismo.

1772. Minėtojo pirmesniame (1771) straipsnyje šeimos tarybos nutarimo nereikia, kai nekilnojamasis turtas priklauso pilnamečiams drauge su nepilnamečiais, ir kai turtas parduodamas varžytynių tvarka, pareikalavus pilnamečiams įpėdiniams.

Žiūr. Civ. Stat. 437 str.

1773. Atitekusios valstiečių nuosavybėn, remiantis 1864 m. vasario 19 d. manifesto keliu išleistais įstatymais, skirtinės žemės dubos (ūkiai) parduodamos, laikantis tam tikrų taisyklių apie dubų perleidimą ir jų smulkinimą, o taip pat ir kitų ši dalyką liečiančių įstatymų; o kai būna peržengti sakyti įstatymų reikalavimai, tai pardavimas pripažįstamas negaliojančiu ir netaisyklingai vykdžiusieji pardavimą valdininkai užsitraukia šiame Įstatyme nurodytą atsakomybę. Minėtų tam tikrų taisyklių ir nuostatų reikalavimai turi būti taikomi ir tuo atsitikimu, kai skirtinės valstiečių žemės parduodamos išvien su kitu nekilnojamuoju skolininko turtu.

Žiūr. išaišk. po 1545 str. pried. § 1.

1774. Jei dalybų reikalu parduodamasis varžytynių keliu palaikų turtas susideda iš skirtinės žemės,

¹⁾ pagal įpėdinių susitarimu nustatytąją tvarką.

mės ir būna nupirktas vieno kurio dalininko, tai tok-
 sai pirkikas tučtuojau, kai tik pasibaigia varžytynės,
 turi įmokėti ne mažiau, kaip **dešimtą dalį** sumos, jo
 išiūlytos per varžytynes, arba tos sumos, kokią ten-
 ka mokėti už turtą, atskaičius iš perkamosios kainos
 ipotekines skolas, tebeliekančias pagal pirkiko susi-
 tarimą su kreditoriais parduotajam turtui, o likusią
 dalį šios kainos arba sumos, lygiai kaip ir reikalaus-
 jamus pagal įstatymą turto mokesčius, pirkikas turi
 įmokėti per **vieną mėnesį** po varžytynių dienos.
 Dalyvaujantiems palaikų turto pardavime dalinin-
 kams, esantiems čia pat, leidžiama savitarpiu susi-
 tarimu nustatyti, kad ir trumpesnį ar ilgesnį laiko-
 tarpį įmokėti likusiai daliai perkamosios kainos arba
 sumos, tenkančios mokėti pagal apskaitymą.

Dvidešimtoji skirtis

Apie prasišalinusiojo savininko dingimo patikrinimą.

1775. Taikos Teisėjas, laikydamas rimtomis pa-
 teiktas žinias apie prasišalinusio savininko tariamą
 dingimą, nutaria publikacijos keliu ieškoti nežinia kur
 prasišalinusio savininko ir skirti tam tikrą rūpintoją
 jo teisėms ginti bei turtui apsaugoti, nustatydamas
 sykiu to rūpintojo teises ir pareigas.

1) Teismo nutarimas dėl globos paskyrimo nežinia kur
 esančio turtui gali būti to paties teismo panaikintas, jeigu pa-
 sirodo, kad turto savininkas nėra dingęs ir turi galimybės pats
 rūpintis savo turtu, nes tada atkrinta pats globos pagrindas ir
 tikslas; globos paskyrimas sudaro iš esmės administracinę, o
 ne teismo funkciją ir tikslai formaliu funkcijų suskirstymu

tarp valstybės organų gavo teismo darbo pobūdžio; globos paskyrimas nežinia kur esančio turtui yra daromas ne tiksliai gimininių ir eventualių įpėdinių, bet ir ypač paties turto savininko reikalams apsaugoti ir teismas arba teisėjas, kuriam uždeuta globos tvarkymo funkcija, negali laikyti globos kuri jam žinant neturi teisėto pagrindo ir gali kenkti globojamojo turto savininko reikalui (497/25).

2) CPr 1775 str. ir Civ. Stat. 36 str. nevaržo teismą, skiriančią globą nežinia kur esančio asmens turtui, ir todėl jeigu Marijampolės apygardos taikos teisėjai ir teismas paprastai šiais atvejais skiria globėjais nežinia kur esančių gimines, tai šioji teismų praktika dar neužkerta jiems kelio, reikalui esant paskirti globėju svetimą asmenį. (13/27).

Žiūr. išaišk. po 1451, 1453 str.

1776. Suminėtas pirmesniame (1775) straipsnyje žygius Taikos Teisėjas daro tiek prašymu suinteresuotų asmenų, turinčių iš įstatymo teisę prašyti tai, tiek ir prokurotūros reikalavimu.

Žiūr. Civ. Stat. 36, 38 str.

1777. Pasibaigus nustatytiems 1825 metų Civiliniam Statute laikotarpiams, Taikos Teisėjas, prašomas asmenų, iškėlusių bylą apie nežinia kur prasišalinusį savininką, o taip pat ir kitų suinteresuotų asmenų, turinčių teisę kelti tuo reikalu bylą, reikiamai dalyką ištyrinėjęs, nutaria laikyti prasišalinusį savininką dingusiu, pasiremdamas išdėstytomis 36 — 70 straipsniuose minėto Statuto taisyklėmis ir jų papildomais nuostatais.

Žiūr. Civ. Stat. 42—45 str. ir CPr 1456 str.

1778. Bylos apie nežinia kur prasišalinusio savininko dingimą sprendžiamos išklausius Prokuroro nuomonę.

Žiūr. išaišk. po LLTS. 17 str

1779. Taikos Teisėjo nutarimai apie nežinia kur prasišalinusio savininko dingimą paskelbiami viešame jo posėdyje ir publikuojami Vyriausybės Žiniuose

Žiūr. Civ. Stat. 44 str. ir CPR. 1453 str.

Dividešimt pirmoji skirtis

Apie pasiūlymą kreditoriui sutartų pinigų arba daiktų ir apie jų atidavimą teismo depozitan.

1780. Pasiūlymas kreditoriui sutartų pinigų arba daiktų ir jų atidavimas depozitan daromas per Notarą ar per Antstolį.

Žiūr. Civ. Kod. 1257 str.

1781. Pasiūlymo protokole turi būti įrašyta:

1) tikslus nusakymas siūlomojo daikto, kad iš to nusakymo būtų galima nustatyti daikto tapatybė; o jeigu siūlomi pinigai, tai turi būti nurodyta jų suma ir rūšis pinigų;

2) kreditoriaus atsakas, ar jis priima ar nepriima pasiūlymą, pažymint, ar jis pasirašė, ar atsisakė pasirašyti ar pareiškė, kad negali pasirašyti atsako.

1782. Jeigu kreditorius atsisako priimti pasiūlymą, skolininkas gali atiduoti siūlomuosius daiktus arba pinigus depozitan, laikydamasis nustatytos Civilinio Kodekso 1259 straipsniu tvarkos.

1783. Ginčai dėl pasiūlymo galiojimo arba atsiyginimo depozito keliu teisumo sprendžiami kompetentinių teismų bendromis šio Įstatymo taisyklėmis.

CPr 1783 str. numatytieji ginčai sprendžiami bendra ginčo bylų tvarka, o kartą išspręstas ginčas dėl civilinės teisės antrą kartą tas pats ginčas negali būti keliamas iš naujo (CPr 891 — 895) — (595/28).

1784. Teismas, pripažindamas daiktų ar pinigų siūlymą teisėtu, nutaria, kad jeigu kreditorius nebepriimtų siūlomosios sumos arba daiktų, tai tie daiktai ar pinigai bus atiduoti depozitan. Sykiu teismas nutaria, kad palūkanų procentai neturi būti mokami nuo dienos atidavimo depozitan pasiūlytojo atlyginimo.

1785. Atidavimas depozitan, ar jis vyksta laisva valia ar teismo nutarimu, atliekamas ne kitaip, kaip nusakant trečiųjų asmenų teisės, jeigu jų pretenzijos būna pareikštos, ir pranešant apie tai kreditoriui.

Žiūr. Civ. Kod. 1259 str. CPr. 1460³⁰ str.

1786. Visais kitais atidavimo depozitan reikalais vadovaujamasi Civilinio Kodekso III kn. 1257—1264 straipsnių taisyklėmis.

Dvidešimt antroji skirtis

Apie skolininko pavedimą savo turto kreditoriams.

1787. Skolininkas, kuris, pasinaudodamas Civilinio Kodekso III kn. 1268 str. suteiktąja teise, nori pavesti savo turtą už skolas kreditoriams, turi tuo reikalu paduoti prašymą savo gyvenamosios vietos Taikos Teisėjui.

1788. Su prašymu turi būti suteikiamos smulkios žinios, apie norimo pavesti kreditoriams turto būklę, skolas bei užtrauktus jam suvaržymus, ir pridėti visi

tą turtą liečiantieji dokumentai bei turimos jo apyskaitomybės knygos.

1789. Padavimu teismui prašymo leisti turtą pavesti kreditoriams už skolas nestabdoma bylosena iškeltųjų prieš skolininką ieškinių ir nukreiptų į turtą išieškojimų, nebent teismas nutartų sustabdyti byloseną ar išieškojimą, išklausęs suinteresuotąsias šalis.

1790. Teismas, leisdamas suintajam skolininkui pavesti savo turtą kreditoriams, įsako atvesti skolininką teisman atkartoti pagal 1791 straipsnio reikalavimus jo pareiškimą apie savo turto pavedimą kreditoriams.

1791. Skolininkas, noris, vykdyti savo teisę pavesti turtą kreditoriams, turi pats prieš vietos (Burmistrą ar) Taikos Teisėją atkartoti savo pareiškimą, kad jis savo turtą paveda kreditoriams. Apie tai surašomas protokolas, kurį pasirašo (Burmistras ar) Taikos Teisėjas. Suinteresuotieji kreditoriai šaukiami skirtu laiku išklausti tą atkartojamąjį skolininko pareiškimą.

1792. Skelbimas apie kreditorių šaukimą, nurodant skolininko vardą bei pavardę ir gyvenamąją vietą, iškabinamas (Miesto Valdybos ar) Taikos Teisėjo ir vietos Apygardos Teismo raštinėj, kur bus atkartojamas skolininko pareiškimas apie turto pavedimą kreditoriams.

1793. Pasiremddami Taikos Teisėjo nutarimu, pripažįstančiu skolininkui teisę pavesti savo turtą kreditoriams, kreditoriai gali imti kilnojamąjį ir nekilnojamąjį skolininko turtą išparduoti varžytynių keliu. Tokiu atsitikimu turtas parduodamas tvarka, nusta-

tytąja parduoti palaikų turtams, priimamiems įpėdinių inventarine teise.

1794. Negali pasinaudoti teise pavesti kreditoriams savo turto: svetimšaliai, piktavališki bankrutai, nusmerktieji už vagystę ir sukčiavimą asmens ir tie, kurie privalo atsiskaityti iš valdomo turto reikalų, o taipjau globėjai, svetimo turto ūkvaizdžiai (administratoriai) ir pavestojo turto saugotojai

1795. Pirmesniųjų (1787—1794) straipsnių taisyklėmis nekeičiama nustatytoji tuo reikalu tvarka besiverčiančiųjų prekyba skolininkų turto pavedimo byloms.

Ziūr. Prek. Kod. 566 — 575 str.

1796. Šio rūšies bylos sprendžiamos išklausius Prokuroro nuomonę.

Ziūr. išaišk. po LLTS 17 str.

Dvidešimt trečioji skirtis

Apie nustatymą atlyginimo už nusavinamąjį viešiesiems reikalams turtą.

1797. Nustatyti atlyginimui už turtą, nusavinamąjį vyriausybės įsakymu viešiesiems reikalams nurodytais įstatyme atsitikimais, jeigu įstatyme nebūna numatyta tam tikra atlyginimo tvarka, suinteresuotoji valdžios įstaiga gali kreiptis su prašymu į kompetentinę teisimą tos vietos, kur nusavinamasis turtas yra, laikydamasi šio įstatymo 1285 ir 1286 straipsniuose nurodytosios tvarkos.

Ziūr. Civ. Kod. 545 str.

1798. Atskirieji ir apeliacijos skundai prieš pirmosios teismo instancijos sprendimus šios rūšies bylose, o taipjau prašymai panaikinti apeliacinio teismo sprendimą duodami bendra šiame Įstatyme nustatyta tvarka.

PRIEDĖLIAI

256 straipsnio priedėlis

Ieškomojo prašymo pavidalas (forma).

KAUNO APYGARDOS TEISMUI

Prašo ieškovas (įrašyti vardą bei pavardę ir gyvenamąją vietą). Jeigu prašytojas kreipiasi į teismą kito asmens vardu, tai turi būti pasakyta:

Prašo toks ir toks (vardas bei pavardė ir gyv. vieta, įgaliotas ieškovo, arba kaip tokiu ir tokiu ieškovo (vardas bei pavardė ir gyvenamoji vieta) globėjas
byloje

su atsakovu (vardas bei pavardė ir gyvenamoji vieta).

Toliau išdėstoma:

1) bylos aplinkybės ir tie įrodymai, išvadžiojimai (samprotavimai) ir įstatymai, kuriais prašytojas remia savo prašymą;

2) ieškinio kaina ir, jeigu ieškinys keliamas dėl nekilnojamojo turto, tikslus nusakymas ginčijamojo turto vietos pavadinimo;

3) prašomasis punktas, prasidedąs žodžiais: „Pasiremdamas visu tuo, kas čia išdėstyta, prašau Apygardos Teismą atiteisti (nuspręsti, nutarti“) (čia išdėstomi prašytojo reikalavimai);

4) koki dokumentai, pinigai ir nuorašai pridedami prie prašymo. (Jeigu priledama keliolika dokumentų, tai jiems galima sudaryti atskiras prašytojo pasirašytas sąrašas ir apie to sąrašo pridėjimą reikia paminėti šitame punkte).

Pabaigoje prašymo pažymimi metai, mėnesis ir diena, kada būna pasirašomas prašymas; ir pagaliau prašytojas pasirašo savo vardą bei pavardę.

Pastaba I: Gyvenamosios keno vietos pavadinimas prašyme nurodomas šitaip: mieste — dalis, kvartalas, gatvė ir namo numeris, arba jo savininko vardas bei pavardė; o ne mieste — apskritis ir vietos pavadinimas: tokis ir tokis miestelis, kaimas, vienkiemis ir t.t¹⁾.

Pastaba II: Jeigu prašytojas negalėjo sužinoti atsakovo gyvenamosios arba būvamosios vietos, tai turi apie tą aplinkybę paminėti pradžioje prašymo, kur rašoma atsakovo vardas bei pavardė, ir paaiškinti atskirame punkte, einančiame po prašomojo punkto, kuriuo šio Įstatymo straipsniu pasiremdamas prašytojas kelia šią bylą tame teisme, kuriam kreipiamas rašomasis prašymas.

¹⁾ Be to, patartina nurodyti paštą, per kurį reikale siųsti na prašytojui korespondencija.

267 straipsnio pastabos priedėlis

Taisyklės teismui susirašinėti su bylininkais per paštą.

1. Tose vietose, kur nėra nuolat gyvenančių Teismo Antstolių ir Teismo Pasiuntinių, raginimai bylininkams ir kitiems į bylą įtrauktiems asmenims, o taip pat visoki bylininkams įteiktini raštai, gali būti pristatomi jiems per paštą šių taisyklių nustatyta tvarka.

2. Vokas (paketas), kuriame siunčiami teismo raginimai ir kitoki raštai, paženklinamas užrašu „**Registruotasis teismo laiškas**“, ir ten turi būti tiksliai pažymėta gyvenamoji vieta asmens (adresato), kuriam reikia įteikti raginimas arba raštas.

3. Įdėdamiems į registruotąjį teismo laišką (paketą) raštams teismo raštinė sudaro sąrašą, pasirašomą jį patikrinusio valdininko ir sutvirtinamą valdžios antspauda, dviejuose egzemplioruose, iš kurių vienas įdedamas į voką (paketą), o kitas egzempliorius paliekamas teismo byloje. Registruotasis teismo laiškas (paketas) įduodamas pašto įstaigai uždarame voke.

4. Teismo nuožiūra arba bylininko prašymu dokumentai gali būti siunčiami paštu ir atviruose vokuose (banderolėse), pažymint jų vertybės kainą, bendrąja tokios korespondencijos tvarka. Minėtieji vokai (paketai) paženklinami užrašu „**Teismo vertybinis laiškas**“. Jeigu šis būdas dokumentams pasiųsti būna daromas bylininko prašymu, tai jis turi sumokėti visą siuntimo išlaidų perviršį, be teisės atgauti tą išlaidų sumą iš priešingosios šalies.

5. Uždaras laiškas (paketas) pristatomas pašto įstaigai su tam tikra teismo registruotų laiškų (paketų) išnešiojamąja knyga, kurioje pašto įstaiga, užuot davusi laiško priėmimo raštelį, deda priėmimo dienos štampelį tam tikrame teismo raštelyje.

Šitas raštelis, parneštas su minėtąja knyga į teismą, dedamas į atatinamą bylą. Teismo laiškamės registruoti knygų ir tų laiškų priėmimo raštelių formą nustato Teisingumo Ministeris, susitaręs su Susisiekimo Ministeriu.

6. Minėtieji teismo laiškai (paketai) pašto įstaigų siunčiami tvarka nustatytaja valdžios įstaigų registruotajai korespondencijai siuntinėti.

7. Miestuose ir miesteliuose, kur įvestas pašto korespondencijos išnešiojimas, pašto įstaiga, gavusi registruotąjį teismo laišką, turi jį pristatyti pažymėtam adresatui per laiškanėšį, kuris, įteikdamas teismo laišką (paketą), turi laikytis taisyklių, išdėstytų šio Įstatymo 282 ir 286 — 288 straipsniuose.

8. Adresatas turi teisės gautą registruotąjį teismo laišką (paketą) atvokuoti pašto ar policijos įstaigoje arba valsčiaus valdyboje akivaizdoje vieno šios kurios įstaigos valdininko, kai jis (adresatas) nori patikrinti ar teismo laiške (pakete) yra visi raštai, išvardintieji pridėtame sąrašė. Jeigu tokio patikrinimo nebuvo daryta, tai joki pareiškimai apie raštų trūkumą ir neatatinkamumą pagal sąrašą nepriimami.

9. Kai registruotasis teismo laiškas (paketas) neįteiktas pačiam adresatui į rankas, o įduotas įteikti jam per kitą asmenį, tai davusioje tą laišką pašto įstaigoje iškabinamas apie tai skelbimas.

10. Laiškanėšys, įteikdamas laišką (paketą), turi

paimti parašą apie laiško priėmimą grąžinamajame pranešime, kuriame laiškanešys turi pažymėti, kam būtent įteiktas laiškas, ir jeigu įteiktas ne pačiam adresatui, tai dėl kokios būtent priežasties. Formą pranešimo apie teismo laiško įteikimą adresatui nustato Susisiekimo Ministeris, susitaręs su Teisingumo Ministeriu.

11. Nurodytu šio Įstatymo 285 straipsnyje atsitikimu laiškanešys neįteiktą registruotąjį teismo laišką (paketą) atiduoda tarnaujamai pašto įstaigai, kuri apie neįteiktojo laiško atsiėmimą iškabina skelbimą ir praneša nurodytoms minėtame straipsnyje atatinkamoms įstaigoms. O pranešimą, apie laiško neįteikimą su priedais apie išpildymą šios taisyklės, pašto įstaiga sugrąžina teismui.

12. Laiškas (paketas) gali būti įteiktas adresatui arba reikiamai jo įgaliotam asmeniui pačioje pašto įstaigoje.

13. Pranešimas apie laiško įteikimą (šių „Taisyklių“ 10 §) tučtuojau laiškanešio grąžinamas į vietos pašto įstaigą, kuri uždėjusi štempelį (šio Įstatymo 299 str., 2 d.), su pirmu išeinančiu paštu turi išsiųsti šį pranešimą į teismo būstinės miesto paštą, kad anas paštas įteiktų pranešimą teismo įstaigai. Taip jau grąžinamas ir pats neįteiktas laiškas (paketas), kai būna klaidingai nurodyta gyvenamoji adresato vieta.

14. Už pristatymą adresatui registruotų teismo laiškų (paketų) imama:

1) pašto mokesčio už registravimą ir siuntimą pranešimo bendru tarifu, ir

2) atlyginimo laiškanešiui po 75 centus už kiekvieną laišką (paketą).

15. Minėta pirmesniojo (14) straipsnio 2 punkte rinkliava apmokama tam tikrais ženklais, kuriems taikomos nustatytosios teismo mokesčio ženklams taisyklės (šio Įstat. 852, 853^a, 853^b, 853^c, 853^d str.). Šie ženklai lipinami ant laiško voko (paketo apdaro) ir išvertinami, einant taisyklėmis pašto ženklams išvertinti. Minėtų ženklų vertybė teismo įstaigų imokama nustatytais terminais į valstybės pajamas Paštų ir Telegrafų Valdybos sąmaton. Numatytasis atlyginimas laiškanėšiams išmokamas iš tam tikro kredito, minėtos Valdybos sąmata teikiamo. Ženklų pavidalą nustato Susisiekimo Ministeris, susitaręs su Teisingumo Ministeriu.

16. Kaimuose ir miesteliuose, kur neįvestas pašto korespondencijos išnešiojimas, siunčiamai teismo korespondencijai adresatams pristatyti leidžiama, susitarus Apygardos Teismo Pirmininkui su Paštų ir Telegrafų Valdyba, samdyti tam tikri pasiuntiniai, kuriuos prižiūri ir atsako, už jų tarnybinę veiklą atatinama pašto įstaiga. Samdomieji toki pasiuntiniai atlyginami taip pat, kaip kad pašto pasiuntiniai už pristatymą telegramos; o korespondencijos pristatymo ir įteikimo reikalu samdomieji pasiuntiniai turi laikytis nustatytų laiškanėšiams taisyklių. Laiškai (paketai), pristatytini nurodytąja šiame straipsnyje tvarka, paženklinami užrašu: „Registruotasis teismo laiškas su pasiuntiniu“.

17. Nustatytieji pasiuntiniai pinigai, už pristatymą adresatams teismo korespondencijos su pasiuntiniu nuo artimiausios adresatui pašto įstaigos ligi adresato gyvenamosios vietos, teismo asignuojami sykiu su laiško (paketo) įdavimu, pervedant iš teismo depozito kreditų į atatinamas valstybės išdo pajamas.

267 str. pried. 18—20 § ir 927 str. pried.

18. Reikiamas kreditas teismo korespondencijai pristatinėti adresatams per samdomus pasiuntinius asignuojamas pašto įstaigoms iš Susisiekimo Ministerijos samatos ta pačia tvarka, kaip kad pasiuntiniams atlyginti už pristatymą adresatams telegramų.

19 (—).

20. Bylos dalyviai turi teisę pareikšti teismui, o bevykdant sprendimus — Teismo Antstoliui, kad raginimai ir raštai, kurie pagal šio priedėlio taisyklės gali būti siunčiami paštu, būtų pristatomi jiems per Teismo Antstolį arba Teismo Pasiuntinį, apsiimdami išlaidų perviršį sumokėti iš savės, be teisės atgauti tas išlaidas iš priešingosios šalies.

927 straipsnio priedėlis

Vykdomojo rašto pavidalas (forma).

Tokių ir tokių metų, tokio mėnesio ir tokią dieną, tas ir tas teismas, pirmininkaujant ir dalyvaujant (*čia parašyti vardus bei pavardes Pirmininko ir visų Teisėjų, išsprendusiųjų bylą*), išteisęs bylą dėl ieškinio pareikšto (*pažymėti ieškovo vardą bei pavardę ir gyvenamąją vietą*) prieš (*pažymėti atsakovo vardą, pavardę ir gyvenamąją vietą*) tokiu ir tokiu dalyku (*čia nusakomas ieškinio dalykas (objektas)*); jeigu byla eina dėl nekilnojamojo turto, tai pažymima žemės plotas, apskritis ir tos vietos nuovada; pinigų atiteisimo atsitikimu pažymima atiteistoji suma ir procentai, jei

jie buvo ieškomi ir kita) nusprendė: (čia pažodžiui įrašoma teismo sprendimo rezoliucija, ir pažymima suma atiteistų dėl bylininkų teismo išlaidų (žiūr. šio įst. 701 str. 4 p.)

Šitas sprendimas, pasiremiant tuo ir tuo (čia nurodoma ar sprendimas įsiteisėjo todėl, kad jis neapeliuotas, ar jis leistas skubiąja tvarka vykdyti ir p.) turi būti vykdomas.

Tokią ir tokią dieną, tas ir tas teismas, Lietuvos Respublikos vardu įsako visoms įstaigoms ir žmoniems, — kuriems tatai pareina, — šitą sprendimą neatidedant įvykdyti, o visiems vietos policijos, savivaldybės ir kariuomenės organams nedelsiant duoti šio sprendimo vykdytojui įstatymu reikalaujamos pagalbos.

Šis vykdomasis raštas išduotas (čia įrašomas vardas bei pavardė to asmens, kuriam išduodamas vykdomasis raštas).

(Antspaudai vieta).

Teismo Pirmininko ir
Sekretoriaus parašai.

1400 straipsnio I pastabos III priedėlis

Skolininkų neišgalėjimo ir jų suėmimo bylosena.

1. Skolininkų neišgalėjimo bylosena.

1. Skolininkų neišgalėjimo bylos eina taisyklėmis, išdėstytomis Prekybinio Proceso Įstatyme, su jų pa-

keitimais ir papildymais, surašytais šio priedėlio 2 — 56 §§.

2. Skolininkų neišgalėjimo bylos pareina Apygardos Teismams spręsti pagal skolininko nuolatinę gyvenamąją vietą (šio Įstat. 203 — 205 str.).

3. Skolininko neišgalėjimo byla gali būti iškelta ir Teisme tos apygardos, kur skolininkas, neturėdamas nuolatinės gyvenamosios vietos, tuo tarpu gyvena; bet tiek skolininkas, tiek ir kiekvienas jo kreditorius turi teisę prašyti perkelti bylą į Teismą tos apygardos, kur skolininkas nuolat gyvena (šio Įst. 206, 207 str.); be to, bylose dėl neišgalėjimo besiverčiančių prekyba skolininkų, vadovaujamasi Prekvbinio Proceso Įstatymo (1903 m. I.) 451, 452, 454 ir 455 str. išdėstytomis taisyklėmis.

4. Gavęs prašymą perkelti bylą, Teismas nestabdo skolininko neišgalėjimo bylos, tik publikacijose pažymi tą Teismą, į kurį perkeliama byla ir kuriam todėl kreditoriai turi pareikšti savo reikalavimus.

5. Byla dėl skolininko neišgalėjimo gali būti keliama ir tame Teisme, kurio apygardoje daromas išieškojimas iš skolininko turto, nors toje apygardoje skolininkas negyvena ir neturi būstinės. Šitokiu atsitikimu Teismas, nestabdydamas išieškojimo, įsako, kad kreditoriams, kurių pretenzijos nėra laiduotos kilnojamojo ar nekilnojamojo turto įkaitu (žiūr. šio predėlio 12 §), nebūtų išduodamos išieškomos sumos, o iškėlusiajam dėl skolininko neišgalėjimo bylą asmeniui paskiria laikotarpį, ne ilgesnį kaip **dviejų mėnesių, išgauti iš atatinamo Teismo pažymėjimą, apie priimtą iš jo prašymą pripažinti skolininką neišgalinčiu.** Praleidus šį terminą, išieškomieji pinigai išduodami kam priklauso.

1400 str. pried. 6—10 §.

6. Taip jau leidžiama pareikšti apie skolininko neišgalėjimą tame Teisme, kurio apygardoje eina paskirstymas tarp kreditorių išieškotosios sumos, bet šis pareiškimas turi būti paduotas dar neišėjus nustatytam šio Įstatymo 1222 straipsnyje **šešių savaitių** laikotarpiui. Gavęs tokį pareiškimą, Teismas sustabdo pinigų paskirstymą ir išdavimą kreditoriams, kurių pretenzijos nelaiduotos turto įkaitu (žiūr. šio priedėlio 12 §), ligi bus pateiktas reikalaujamas 5 § pažymėjimas, kad atatinkamame Teisme yra iškelta byla pripažinti tą skolininką neišgalinčiu.

7. Skolininkas neprisaikininamas, kaip tat numatyta Prekybinio Proceso Įstatymo 423 straipsniu, bet tuo reikalu iš skolininko paimamas pažadėjimo raštelis, kad jis savo turto nesuslėpė ir neslėps, grasinant už tokį darbą įstatymu nustatyta piktavališkam bankrutui bausme.

8. Publikacija bylose apie skolininkų neišgalėjimą spausdinama Vyriausybės Žiniose (šio Įst. 295 str.). Publikuojamasis skelbimas iškabinamas prie Teismo durų, o jeigu tame mieste yra birža, tai ir biržoje.

9. Nustatytieji Prekybinio Proceso Įstatymo 416 straipsnyje laikotarpiai kreditorių teisėms pareikšti pakeičiami vienu bendru visiems **keturių mėnesių** laikotarpiu, kuris skaitomas nuo dienos išspausdinimo publikacijos Vyriausybės Žiniose.

10. Apygardos Teismas skiria prisiekusius rūpintojus (kuratorius) neišgalinčio skolininko turto reikalais sayo nuožiūra, rinkdamas juos, kiek galint, iš ne-suinteresuotų patikimų asmenų arba prisiekusių ad-

vokatų, kuriuos nurodo kreditoriai ir kurie raštu išreiškia savo sutikimą eiti rūpintojo pareigas.

11. Uždėjimas arešto skolininko kilnojamam turtui ir sudarymas to turto apyrašo, prisiekusio rūpintojo reikalavimu, arba, jei rūpintojas dar nepaskirtas, Teismo įsakymu, atliekamas Teismo Antstolio, einant šiame Įstatyme nustatytomis taisyklėmis.

12. Išieškojimai vykdomaisiais raštais, išduotais ligi apskelbiant publikacijos keliu skolininką neišgalinčiu, nestabdomi, bet visos išieškotos ir ligi publikacijos dar neatiduotos išieškotojams sumos turi būti pateikiamos Apygardos Teismui, kuriame eina skolininko neišgalėjimo byla, ir įskaitomos į konkurso visumą. Ši taisyklė netaikoma nustatyta tvarka sudarytiems pasižadėjimams, laiduotiems tiek kilnojamojo, tiek nekilnojamojo turto įkaitu; išieškojimas pagal tokius įkaitinių skolų pasižadėjimus nestabdomas, bet tas skolas atlyginus, likusi suma imama į konkurso visumą.

Einant 1 ir 2 §§ 1400 str. III priedėlio išieškojimas priteistų sumų remiantis vykdomaisiais raštais, išduotais prieš apskelbiant skolininką neišsimokančiu, nesustabdomas, — o tikslai išieškotieji pinigai neišduodami kreditoriams ir perduodami Apygardos Teismui prijungti prie konkursinės masės (spr. 1929 — IX 4 d. Lietuvos Banko. b.).

13. Apygardos Teismas, kai dėl įtrauktų į konkurso visumą valstybės išleistų procentinių poverių, akcijų ir obligacijų, vadovaujasi šio Įstatymo 1075 — 1077 straipsniais.

14. Jei skolininko neišgalėjimo bylosenos metu iškyla aikštėn įkaltinimai arba įrodymai piktavališko

bankrutavimo, tai Apygardos Teismas, išklausęs Prokuroro nuomonę, turi veikti pagal tikrąją prasmę Baudžiamojo Proceso Įstatymo 27 straipsnio reikalavimų; o jeigu įtariamasis piktavališku bankrutavimu nėra suimtas, tai imasi nurodytų to pat Įstatymo 415 — 432 straipsniuose kardomųjų priemonių.

15. Kai Konkurso Valdyba negali būti išrinkta dėl mažo kreditorių skaičiaus (Prek. Proc. Įst., 1903 m. I., 443 str.), tai Teismas paveda prisiekusiajam rūpintojui suieškoti ir parduoti skolininko turtą bei bylinėti už skolininką; bet skolininkas, tiek ir kreditoriai turi teisę prašyti Teismą pakeisti tuometinį prisiekusį rūpintoją kitu.

16. Apygardos Teismas, kreditorių arba skolininko prašomas, gali kiekvienu metu reikalauti iš Konkurso Valdybos žinių apie konkurso turto reikalus ir pavesti savo Nariams daryti šios Valdybos darbų reviziją. Peržengę nustatytas taisykles Konkurso Valdybos Pirmininkas ir Nariai, o taip pat prisiekę rūpintojai, Apygardos Teismo nutarimu baudžiami drausmės keliu, sulaikant dalį priderančio jiems atlyginimo (Prek. Proc. Įst. 1903 m. I., 548 str.), vienok ne daugiau kaip ketvirtą dalį jų gaunamojo atlyginimo. O už tarnybinius nusikalstamuosius darbus minėtieji nusikaltę asmenys traukiami baudžiamojo teismo atsakomybėn.

17. Bylos dėl skundų prieš Konkurso Valdybos nutarimus eina išdėstytomis šio Įstatymo 784 — 791 straipsniuose taisyklėmis.

18. Atskirieji ir apeliacijos skundai prieš Apygardos Teismo nutarimus ir sprendimus skolininkų neiš-

galėjimo bylose duodami nurodytąja šiame Įstatyme tvarka, bet atleidžiami nuo teismo mokesčio.

Bylos dėl bankrutavimo yra ginčo bylos ir net aršiausios turto ginčo bylos, nes šitose bylose, einant Prek. Proc. 410 str. ir CPr. 1400 str. III priedėlio 14 §, griebiamasi griežčiausių priemonių: — kai kada skolininkas sodinamas kalėjiman. Šitose bylose eina ginčas dėl skolininko turto, kuris paprastai jo slepiamas ir kuri kreditoriai iš paskutiniosios rūpinasi suieškoti ir pasidalinti savo naudai. Tiesa, šitos bylos yra vedamos nepaprasta tvarka, bet toji tvarka yra įstatymo prilyginama tvarkai ginčo byloms vesti, nes CPr. 1400 str. III priedėlio § 18 ryškiai nusakoma, kad šiose bylose teismas daro be nutarimų ir sprendimus ir kad šitie nutarimai ir sprendimai yra skundžiami bendrąja tvarką, paduodant apeliacinius arba atskirus skundus, kaip tad yra nustatyta Civil. Procese. Kadangi ginčo bylos yra teismo mokesčiu apmokamos, tad einant bendrąja tvarka ir bylas dėl bankrutavimo šalys turėtų teismo mokesčiu apmokėti. Tačiau, kadangi šitos bylos yra nepaprastos ginčo bylos, tad įstatymas (minimas § 18) daro joms išimtį ir atleidžia jas nuo teismo mokesčio, nustatyto CPr. 200² ir 841 str. Šita išimtis kaip tik patvirtinta tat, kad įstatymas žiūri į bylas dėl subankrutavimo kaip į ginčo bylas. Šita išimtis būtų visai nereikalinga, jei į bylas dėl subankrutavimo įstatymas žiūrėtų kaip į ne ginčo bylas, nes šios bylos nėra teismo mokesčiu apmokamos (112/25).

19. Skolininkų neišgalėjimo byloms, kuriose dalyvauja suinteresuotosios valdžios įstaigos, taikomos išdėstytosios šio Įstatymo 1292, 1293 ir 1295 straipsniuose taisyklės.

Pastaba: Skolininkų neišgalėjimo byloms, kurios eina šio priedėlio taisyklėmis, netaikomi Prekybinio Proceso Įstatymo 535—539 straipsniai.

20. Nesiverčiančiųjų prekyba skolininkų neišgalėjimo bylos (Prek. Proc. Įst. 1903 m. I, 386 str. ir past.) eina išdėstytomis šio priedėlio 1 — 19 paragra-

1400 str. pried. 21—23 §

uose taisyklėmis, vadovaujantis dar ir šiais ypatiniais tuo reikalu nuostatais (21 — 30 §§).

21. Byla apie nesiverčiančiojo prekyba skolininko neišgalėjimą gali būti iškelta, esant nurodytoms Prekybinio Proceso Įstatymo (1903 m. l.) 405 ir 407 straipsniuose aplinkybėms, bet tiktai paties skolininko neišgalėjimo pareiškimu arba vieno ar kelių kreditorių prašymu.

22. Teismas gavęs, einant pirmesniuojų (21) paragrafu kreditorių prašymą apskelbti skolininką neišgalinčiu, šaukia skolininką kaip galima greičiau, o gavęs paties skolininko pareiškimą — šaukia tuojau žinomus Teismui skolininko kreditorius. Visi kiti kreditoriai, jeigu jie nori, gali irgi dalyvauti bylose. Išaiškinęs bylą ir išžiūrėjęs pateiktus paaiškinimus ir žinias, Teismas daro sprendimą arba atmesti prašytojų prašymą, arba, tenkindamas jų prašymą, imasi nurodytų šio priedėlio 23—25 §§ priemonių.

Einant CPr 1400 str. priedo 21—25 str., pareiškus kreditoriui prašymą pripažinti skolininką nepirklybiniu bankrutu, teismas žiūri, tarp kitko ar nustatyta, ar ne — aplinkybė, numatyta Prek. Proc. Įst. 407 str. 1 p., būtent ta aplinkybė, jog išieškant skolą iš skolininko, jo turto nepakako. O kai teismas pripažįsta tatau nustatyta, jisai neskelbdamas skolininką bankrutu, daro tinkamą sprendimą. — būtent, vadovaudamasis nurodytu CPr 1400 str. priedo 23 str. ir pripažindamas kreditoriaus prašymą esant rimtu, tučtuojau nutaria: 1) pareikalauti iš skolininko parašo, numatyto tų įstatymų 7 str. ir t. t. — ir 2) įsakyti surašyti ir nukainoti skolininko turta, — o paskui sudaryti, einant tų įstatymų 24 str., tam tikrą bendrą sąskaitą, — ir po to teismas, eidamas to priedo 25 str., jau galutinai sprendžia ar pripažinti ar ne — skolininką bankrutu (253/24).

23. Pripažinęs pagal šio priedėlio 21 ir 22 § skolininko pareiškimą arba kreditorių reikalavimą rim-

tu, Teismas, tuo tarpu dar neskelbdamas skolininko neišgalėjimo, tuojau įsako:

1) išreikalauti iš skolininko pažadėjamą pagal šio priedėlio 7 straipsnį, kad savo turto nesuslepė ir neslėps, o taip jau kad nepasišalins iš savo gyvenamosios vietos be teismo leidimo, ir

2) aprašyti ir įkainoti visą kilnojamąjį ir nekilnojamąjį skolininko turtą.

24. Surinkęs žinias apie skolininko turtą, Teismas, kreditorių arba skolininko prašomas, paveda vienam kuriam Teismo Nariui sudaryti, remiantis visais gautais pareiškimais ir surinktomis žiniomis, viso skolininko turto ir skolų balansą. Vienkart šaukiami stoti skirtą dieną Teisman skolininkas ir visi žinomi skolininko kreditoriai gyvu žodžiu paaiškinti bylos aplinkybėms ir savo reikalavimams.

25. Jeigu, išžiūrėjęs minėtąjį pirmesniame (24) paragrafe balansą ir išklausęs paaiškinimus atvykusių suinteresuotųjų asmenų ir pasiremdamas visais pateiktais paaiškinimais ir žiniomis, Teismas mato, kad skolininko turto nepakanka visoms kreditorių reikalaujamoms neabejotinoms skoloms atpildyti, tai nusprendžia pripažinti skolininką neišgalinčiu; o priešingu atveju Teismas atmeta prašymą.

26. Kai skolininkas pareiškia teismui neišgalęs skolų mokėti (Prek. Proc. Įst., 1903 m. I., 405 str. 1 p.) arba neturįs pakankamo turto skoloms atlyginti (šio Įst. 1222¹ — 1222⁷ str.), o taip pat kai pateiktos Apygardos Teismui sumos (šio Įst. 1214 str.) nepakanka atpildyti visoms kreditorių reikalaujamoms pretenzijoms, ir skolininkas nenurodo kito savo turto arba kitokio būdo skoloms atlyginti, tai Teismas, vieno

ar kelių kreditorių prašomas, tuojau daro nutarimą apskelbti skolininką neišgalinčiu, ir tuosyk nereikia rinkti šio priedėlio 23 § 2 punkte, 24 ir 25 §§ numatytų žinių apie neišgalinčio skolininko turta ir skolas.

27. Jei kada skolininkas, sužinojęs apie kreipiamą prieš jį išieškojimą (Prek. Proc. Įst., 1903 m. l., 407 str. 3 p.), pasislepia ir nesurandamas jo gyvenamoje vietoje, tai Teismas, vieno ar kelių kreditorių prašomas apskelbti skolininką neišgalinčiu, aiškinasi bylą, nešaukdamas skolininko, kreditorių pateiktais paaiškinimais ir žiniomis. Jeigu iš tų žinių ir paaiškinimų matyti, kad skolininko turimo turto nepakanka skoloms atpildyti, tai Teismas tuojau nutaria apskelbti skolininką neišgalinčiu, nedarydamas numatytų šio priedėlio 23 § 2 punkte, 24 ir 25 §§ žygių.

28. Kai skolininkas jau Teismo pripažintas neišgalinčiu (šio priedėlio 25 — 27 §§), tai toliau neišgalėjimo byla eina bendromis taisyklėmis su šitokiais jų pakeitimais.

29. Taisyklės apie skolininko suėmimą, išdėstytos Prekybinio Proceso Įstatymo (1903 m. l.) 410, 430, 458 (6 p.), 529 (1 p. ir past.) straipsniuose, netaikomos byloms apie nesiverčiančiųjų prekyba skolininkų neišgalėjimą. Šios rūšies bylose skolininkas, ligi jo neišgalėjimo kokybės nustatymo, gali būti, remiantis Baudžiamojo Statuto 178 straipsniu, suimamas tik tuo atveju, kai jis neišpildo pažadėjimo, duoto pagal šio priedėlio 23 straipsnį neišvykti iš savo gyvenamosios vietos. O pripažintasis neišgalinčiu skolininku dėl neatsargaus reikalų vedimo suimamas, tik tai kreditoriams prašant, pagal išdėstytas šio priedėlio 31 — 67 §§ taisykles. Kai iš bylos aplinkybių

iškyla įkaltinimai arba įrodymai piktavališko bankrutavimo, tai tuosyk Teismas vykdo šio priedėlio 14 § reikalavimus.

30. Nesiverčiančiųjų prekyba skolininkų neišgalėjimo byloms netaikomos išdėstytosios Prekybinio Proceso Įstatymo (1903 m. l.) 451 — 455 straipsniuose taisyklės; o išdėstytosios to pat Įstatymo 460 — 463 ir 465 straipsniuose taisyklės pakeičiamos taisyklėmis, nustatytomis Neginčijamų valstybės izdo išieškinių įstatymo (1910 m. l.) 365 — 370 ir 373 straipsniuose.

2. Apie skolininko suėmimą.

31. Suimti neišgalintiems skolininkams, pripažintiems pagal šio priedėlio nuostatus prasiskolinusiems dėl neatsargaus reikalų vedimo, taikomos šitokios taisyklės (32 — 67 §§).

I Sk. — Bendros taisyklės.

32. Nesuimami skolininkai:

- 1) mažamečiai ir nepilnamečiai;
- 2) senesni kaip 70 metų;
- 3) nėščios moterys ir gimdyvės ligi šešių savaičių po gimdymo;
- 4) gimdytojai, jeigu jų išlaikomi mažamečiai vaikai liktų be lėšų gyventi;
- 5) dvasininkai; apie prasiskolinusius dvasininkus pranešama jų vyresnybei, kad imtųsi reikiamų priemonių (a);

6) karininkai ir kareiviai, tebetarnaujantieji privalomoje kariuomenės tarnyboje; kariuomenės atsargos karininkai ir valdininkai — ligi jie atitarnaus reikiamą laiką už jų įgyta karo vadybos lėšomis išmokslinimą; karininkai ir valdininkai, esantieji privalomoje kariuomenės atsargoje, ir atsarginiai kareiviai, kai jie būna šaukiami į tarnybą kariuomenės arba laivyno komplektui papildyti, — per visą laiką jų privalomo buvimo kariuomenės eilėse arba laivyne.

33. Neleidžiama suimti skolininkas prašymu jo santuokininiko — vyro ar žmonos, arba giminių visų laipsnių tiesioginės eilės, o šalutinės — ligi **antro** laipsnio imtinai .

34. Už skolas mažesnes kaip penki šimtai litų skolininkas nesuimamas.

35. Teismui nutarus suimti skolininką, išduodamas tam tikras vykdomasis raštas.

36. Neišgalinčių ¹⁾ skolininkų kalinimo laiką nustato Teismas, pagal nesumokėto išieškinio sumą, šitokiu apskaičiavimu:

už skolą nuo **penkių šimtų** litų ligi **dešimt tūkstančių** litų skolininkas gali būti kalinamas **šešis mėnesius**;

už skolą didesnę kaip **dešimt tūkstančių** ligi **penkiasdešimt tūkstančių** litų — **vienus metus**;

už skolą didesnę kaip **penkiasdešimt tūkstančių** ligi **šimto penkiasdešimt tūkstančių** litų — **dvejus metus**;

už skolą didesnę kaip **šimtas penkiasdešimt tūk-**

¹⁾ Rusų tekste — „neteslių“ (nesipravych dolžnikov).

stančių ligi trijų šimtų tūkstančių litų — trejus metus;

už skolą didesnę kaip **tris šimtai tūkstančių ligi penkių šimtų tūkstančių litų — ketveris metus, ir**

už skolą didesnę kaip **penki šimtai tūkstančių litų — penkerius metus.**

37. Teismo nutarimas skolininkui suimti nustoja galios po **šešių mėnesių**, jeigu išieškotojas nepateikė, kur reikia, per minėtą laiką teismo nutarimo vykdyti.

38. Skusti Teismo nutarimą apie skolininko suėmimą galima per **dvi savaites** nuo tos dienos, kada nutarimas paskelbtas arba kada jisai pradėtas vykdyti. Skundo padavimu nestabdomas apskusto nutarimo vykdymas.

II sk. — Skolininku suėmimas ir pristatymas į namus suimtiesiems (kalėjimus).

39. Vykdomasis pagal teismo nutarimą raštas skolininkui suimti pateikiamas vykdyti bendra tvarka.

40. Pateikdamas vykdomąjį raštą, išieškotojas turi įmokėti maistpinigius, nustatytus pagal tabelę suimtiesiems skolininkams maitinti jų kalinimo metu; o kol maistpinigiai neįmokėti, skolininkas nesuimamas.

41. Maistpinigiai turi būti įmokami pirmyn (avansu) ne mažiau kaip kad už **vieną mėnesį**.

42. Išlaikyti skolininkams, suimtiesiems už Valstybės lždui nesumokėtas skolas, maistpinigius turi

įmokėti tą valdžios įstaigą, kurios reikalavimu daromas išieškojimas.

43. Teismo Antstolis turi tuojau pranešti tarnaujančio kariuomenėje ar civilinėje tarnyboje skolininko vyresnybei apie Teismo nutarimą suimti tą skolininką, tiek šiam nutarimui vykdyti, tiek ir valdiškam turtui priimti už suimamojo už skolos tarnautojo.

44. Generolai, štabo ir vyresnieji karininkai, tiek rikiuotės, tiek ir šiaip jau štabo ir kariuomenės dalių viršininkai, suimami už skolas ne kitaip, kaip kad dalyvaujant tiesioginei arba artimiausiai vietos kariuomenės vyresnybei.

45. Kariuomenės vyresnybė, gavusi Teismo Antstolio pranešimą suimti už skolas, remiantis šio priedėlio 43 ir 44 straipsniais, jos žinioje esantį karininką, turi ne vėliau kaip per 24 valandas įvykdyti šiuo reikalu teismo nutarimą, nes už nesiėmimą priemonių skolininkui suimti gresia atsakomybė.

46. Jeigu dėl karo tarnybos aplinkybių susidarytų nepašalinamų kliūčių, dėl kurių Teismo nutarimas suimti karininką per 24 valandas negalėtų būti įvykdytas, tai kariuomenės vyresnybė turi nuskirti šiam nutarimui vykdyti kitą, kiek galint, artimesnį laiką ir apie tai pranešti Teismui, kurio nutarimas bevykdomas.

47. Skolininkas negali būti suimamas:

1) nuo **aštuonių valandų** vakaro ligi **aštuonių valandų** ryto;

2) bažnyčioje;

3) rūmuose ir būstuose, kuriuos užima svetimų valstybių Pasiuntiniai, Atstovai, Užsienio Ministeriai ir kiti diplomatiniai agentai, ir

4) valdžios ar visuomenės įstaigose jų darbo vailandomis (posėdžių metu).

48. Skolininko liga tegali būti suėmimo kliūtimi tik tada, kada, apžiūrėjus jį gydytojui su Teismo Antstoliu, būna konstatuota, kad ligonio suėmimas gali sudaryti jo sveikatai pavojaus.

49. Išieškotojui reikalaujant, Teismas gali atkartoti skolininko sveikatos tikrinimą, dalyvaujant vienam kuriam Apygardos Teismo Teisėjui arba vietos Taikos Teisėjui.

50. Skolininkas, kuris mano esąs be pagrindo suimtas, turi teisę reikalauti Antstolio, gresiant šiam atsakomybe už nepaisymą jo reikalavimo, tuojau nuvesti jį pas vietos Apygardos Teismo Pirmininką, arba, jeigu suėmimo vietoje nėra Apygardos Teismo, tai pas vietos Taikos Teisėją.

51. Teismo Pirmininkas, arba Taikos Teisėjas, turi teisę paleisti skolininką, be pagrindo Antstolio suimtąjį, ir apie tai turi pažymėti Antstolio žurnale.

52. Apie skolininko suėmimą pažymima žurnale:

1) vykdomasis raštas, kuriuo remiantis skolininkas suimtas;

2) nesumokėtoji skolininko kapitalinė ir procentų suma;

3) Teismo paskirtasis laikas skolininką kalinti;

4) išieškotojo įmokėtų maistpinigių suma;

5) išieškotojo apsirinkta buveinė (šio Įst. 943 str. 2 p.), ir

6) sprendimo vykdymo išlaidų suma.

53. Žurnalo išrašas įteikiamas Kalėjimo Viršininkui.

54. Apie suimto skolininko priėmimą ir žurnalo nuorašo gavimą Kalėjimo Viršininkas pasirašo pačiame žurnale.

55. Pristatydamas suimtąjį skolininką į kalėją, Teismo Antstolis turi pateikti Kalėjimo Viršininkui vykdomojo rašto originalą apie skolininko suėmimą ir įteikti sakytam Viršininkui maistpinigius. Neišpildžius šitų reikalavimų, Kalėjimo Viršininkas turi nepriimti suimtojo skolininko.

56. Skolininkas, suimtas apskrityje ar mieste, kur nėra kalėjimo, pristatomas, kai išieškotojas įmoka Antstoliui reikiamus kelionei pinigus, į artimiausią kalėją.

III sk. — Pagrindai suimtajam skolininkui paleisti ir paleidimo tvarka.

57. Kalinimas pasibaigia:

1) sumokėjus visą išieškinio ir sprendimo vykdymo išlaidų sumą;

2) kreditoriui atleidus išieškomąją skolą ir aplamai išieškotojui sutikus;

3) sukakus suimtajam skolininkui 70 metų amžiaus;

4) pasibaigus skirtam kalinimo laikui;

5) išieškotojui priėmus trečiojo asmens laidavimą už skolininką, ir

6) išieškotojui neįmokėjus maistpinigių už mėnesį pirmyn.

58. Nurodytais 57 § 1, 2 ir 4 — 6 punktuose atsitikimais skolininkas paleidžiamas Kalėjimo Viršininko įsakymu.

59. Reikiamoji išieškinio ir išlaidų suma (šio pried. 57 §, 1 p.) galima įmokėti ir Kalėjimo Viršininkui, kuris gautąją sumą nusiunčia į vietos Išdinę, o išduotą Išdinės kvitą pateikia vietos Apygardos Teismui.

60. Apie atleidimą suimtajam skolininkui išieškomosios nesumokėtos skolos arba sutikimą paleisti jį iš suėmimo (šio pried. 57 §, 2 ir 5 p.) išieškotojas pažymi Antstolio žurnalo nuoraše, atiduodamame Kalėjimo Viršininkui.

61. Kalinamasis skolininkas, kuriam sukako 70 metų (šio pried. 57 §, 3 p.), paleidžiamas isakymu vietos Apygardos Teismo Pirmininko, pateikus jam kalinamojo skolininko gimimo metriką arba kitą kurį dokumentą, įrodantį kalinamojo amžių.

62. Kai neįmokami laiku maistpinigiai (šio pried. 57 §, 6 p.), tai Kalėjimo Viršininkas, prieš vieną dieną ligi dar nepasibaigus laikas, kuriam maistpinigiai buvo įmokėti, praneša kreditoriui apie maistpinigių mokėjimo reikalą, primindamas jam apie tai, kad, einant veikiančiais nuostatais, jeigu nebūtų įmokėti maistpinigiai, skolininkas bus paleistas ir kreditorius neteks teisės reikalauti išieškinio, dėl kurio neatlyginimo skolininkas kalinamas.

63. Kai kreditorius numiršta, tai minėtasis 62 § pranešimas siunčiamas jo įpėdiniams su tokiu pat išpėjimu ir jiems skiriamos **dvi savaitės** maistpinigiams įmokėti.

64. Jeigu kreditorius arba jo įpėdiniai per **dvi savaites**, skaitant nuo dienos minėto šio priedėlio 62 ir 63 §§ pranešimo, neįmoka maistpinigių, tad Kalėjimo Viršininkas paleidžia skolininką, ir skolininkas

1400 str. pried. 65—67 § ir 1527 str. pried. 1 §

laikomas atleistas nuo tos skolos, dėl kurios nesu-
mokėjimo buvo suimtas.

65. Skolininkas, paleistasis iš kalėjimo dėl nu-
rodytų šio priedėlio 57 § priežasčių, negali būti antru-
syk suimamas dėl tos pačios skolos reikalavimo.

66. Paleisdamas skolininką, Kalėjimo Viršinin-
kas turi pažymėti Teismo Antstolio žurnalo nuoraše:

- 1) paleidimo datą ir priežastį;
- 2) dokumentą, kuriuo remiantis paleistas suim-
tasis skolininkas, ir
- 3) maist pinigų apskaitymą.

67. Kalėjimo Viršininkas yra atsakingas už iš-
ieškinio sumą, už kurią skolininkas būna kalinamas:

1) kai jis paleidžia skolininką be reikiamo pagrin-
do, nurodyto šio priedėlio 57 §, ir

2) kai jis, pataikaudamas skolininkui arba kaip
reikiant jo neprižiūrėdamas, sudarė progos pabėgti
kalinamajam skolininkui.

1527 straipsnio pastabos priedelis

**Taisyklės apie aptikrinimą nekilnojamuoju turtu ir
apie išieškojimą iš nekilnojamųjų turtų neginčijamų
Valstybės Išdo ir kitų administracinių reikalavimų
Marijampolės teismo apygardoje.**

1. Valstybės Išdas turi iš įstatymų ipotekos tei-
sę nekilnojamam skolininko turtui dėl visų aplamai
jo reikalavimų, kurie įstatymu laikomi neginčijamais,
išskyrus baudas, penes ir pinigų išieškinius, dedamus
kaipo bausmę už nusikalstamąjį darbą.

Ipotekos Įst. 40 ir 41 str. prasme, pirmenybę prieš ipotekuotas turi vadinamos privilegijos skolos iš nekilnojamojo turto, tarp kitko, valstybės bei savivaldybių mokesčiai, iš žemės einamieji ir nesumokėti už dvejus prieš tai metus; nesumokėti skirtu laiku mokesčiai yra Įstat. apie valst. mok. im. tvarką §§ 12 ir 13 str. nuostatu, išieškomi drauge su 1% vadinamos baudos už kiekvieną pavėluotą mėnesį priverstinu būdu; tad šita bauda nėra bauda, to žodžio prasme, bet tiktai kaip ir mokesčio prieauglis, kuris, skolininko pinigus skirstant skolintojams, turi būti kaip ir pats mokestis padengtas viena tvarka.

Tad atsikirtimas jį nurodytoji 1% bauda, priteista Vals-tybės Išdui, nėsanti privilegijos skola, atkrinta; šitai išvadai neprieštarauja CPr 1527 str. past. priedo 1 straipsnis, nes jis numato visiškai kitą dalyką, būtent kitos rūšies baudas, baudas tikra jų žodžio prasme, kurias šis straipsnis išskiria iš nesumo-kėtų išdo reikalavimų, ipotekuotinių iš įstatymų (745/28).

Žiūr. išaišk. po 1163 str.

2. Kai skolininko turtas neipotekuotas, tai Išdo reikalavimai (šio pried. 1 §) aptikrinami uždraudimu skolininkui perleisti bet kam kitam jo nekilnojamąjį turtą (šio Įst. 1534 str.).

3. Išdo reikalavimų aptikrinimą, remiantis šio priedėlio 1 ir 2 §§, atlieka ipotekos įstaigos arba Apygardos Teismai, kam kas priklauso, nurodytąja šio priedėlio 5 ir 6 §§ tvarka.

4. Išdo ir administracinių valdžios įstaigų ne-ginčijamieji reikalavimai, kreipiamieji į nekilnoja-mąjį turtą, išieškomi pagal galiojančias Marijampolės teismo apygardoje šio Įstatymo taisyklės teismo spren-dimams vykdyti, vadovaujantis ir išdėstytais šio priedėlio 5 — 8 §§ nuostatais.

5. Išdas ir administracinės įstaigos pareiškia sa-vo reikalavimus nekilnojamojo turto vietos ipotekos įstaigai ir Apygardos Teismui (—), pridėdamos nuo-

1527 str. pried. 6—8 § ir 1545 str. pried. 1 §

rašą nutarimo, kuriuo nustatytas išieškojimas. Minėtame nutarime turi būti nurodyta:

1) išieškinio suma ir rūšis (likę nesumokėtieji mokesčiai, penės, baudos ir p.), ir

2) įstatymai, kuriais Išdas ar administracinė valdžios įstaiga yra nustačiusi išieškinį.

6. Apygardos Teismas svarsto Išdo ar administracinės įstaigos prašymą (šio pried. 5 §) atskirosios bylosenos tvarka, artimiausiame teismo posėdyje, nesiųsdamas svarstomojo prašymo ir jo priedėlių nuorašų priešingajai šaliai ir jos nešaukdamas. Įsitikinęs, kad išieškinys nustatytas kompetentingos Išdo ar administracinės valdžios įstaigos nutarimu, Teismas nutaria patenkinti prašymą ir siunčia jai vykdomąjį raštą, sykiu nurodydamas ir reikiamą Teismo Antstolį.

7. Valdžios įstaigų atstovams neleidžiama tartis su skolininku nurodytais šio Įstatymo 1563 ir 1566 straipsniuose atsitikimais.

8. Jeigu skirtos skolininko turtui parduoti varžytynės neįvyksta, tai turtas gali būti paimtas valstybės nuosavybėn, leidus Žemės Ūkio Ministeriui, prieš tai jam susitarus su Ministeriu tos įstaigos, kurios reikalavimu vykdomas išieškojimas.

1545 straipsnio pastabos priedelis

Taisyklės valstiečių turtui aprašyti ir parduoti varžytynių keliu Marijampolės teismo apygardoje asmeniškiesiems jų kreditoriams atlyginti.

1. Valstiečių turtas aprašomas ir parduodamas jų asmeniškų kreditorių pretenzijoms atlyginti pagal

bendras šio Įstatymo taisyklės, vietos civilinius įstatymus ir Įpoteškos Įstatymo nuostatus, o taip pat pagal 1891 m. birželio 11 d. taisyklės (7819) apie perleidimą, išnuomojimą, atidavimą įkeistinajai valdyti valstiečių žemės ūkių (dubų) ir žemių buv. Lenkų karalystės gubernijose ir apie tokių žemės ūkių smulkinimą su pakeitimais ir papildymais, nurodytais šio priedėlio 2 — 7 §§.

1) Žemės Reform. Įst. 73 str. nustato, kad parduodant arba kitu būdu perleidžiant žemės ūkius arba jų dalis draudžiama ūkiai mažinti žemiau kaip 8 ha ūkaimo srityse. Šitas įstatymas yra taikytinas žemės santykiams tvarkyti visur Lietuvoj — tiek šiaurės Nemuno, kur veikia sąvados X tom. 1 dal., tiek Užnemunėj, kur tebeveikia tam tikras, sakysim, Užnemunės Civ. Statutas; įstatymas tas žiūrint jo prasmės yra bendro pobūdžio ir todėl yra taikytinas visais atsitikimais perleidžiant žemę iš vieno į kito asmens rankas; tad ir tais atsitikimais, kada eina kalba apie gimininio turto išpirkimą, einant Užn. Civ. St. 841 str. Nustatyta Ž. R. Įst. 73 str. taisyklė turi, be to, visuomeniškos reikšmės, nes ji, neleidama per daug smulkinėti ūkius saugoją valstybės ekonominius reikalus. Tad šitos taisyklės peržengimas, sudarant žemės ūkio perleidimą, patį perleidimą daro einant Užn. Civ. St. 1108 ir 1133 str. netikru, priešingu visuomenės tvarkai. Todėl pats teismas ir be šalių nurodymu, turi žiūrėti kad sakytą taisyklę nebūtų peržengta. (147/26, 26/27 — žiūr. T/9).

2) Numatytas Žemės reformos įst. 73 str. suvaržymas ne liečia pieno perdirbimo bendrovės, perkančias žemę ne žemės ūkiui kurti, bet žemės ūkio pramonės tikslais — pieninėms steigti, jei pardavėjui lieka žemės ne mažiau kaip 8 hektarai (VTBS nut. 1931-I-29 d. — T/19).

Žiūr. išaišk. po 1410 str.

2. Jeigu valstietis nesumoka reikalaujamo mokėti išieškinio, tai Teismo Antstolis, pasibaigus skiriamam vykdytiniam raginime laikotarpiui (šio Įst. 943 str., 3 p.), gali aprašyti skolininko kilnojamąjį turtą.

3. Į šį apyrašą įtraukiama visų pirma toji dalis kilnojamojo turto, kuri, pagal galiojančius vietos civilinius įstatymus (Civ. Kod. 524 str.), nėra žemės ūkio priklausinys iš ūkiško paskyrimo, išskyrus daiktus, nurodytus šio Įstatymo 973 straipsnio 1 — 7 ir 11 punktuose; o jeigu aprašyto turto nepakanka pagal įkainojimą visai ieškinio sumai atpildyti, tai į apyrašą įtraukiamas ir įstatymu¹⁾ skirtas žemės ūkiui priklausyti inventorius (gyvas ir negyvas), bet aprašymas negali būti daromas be vietos seniūno ir dviejų ūkininkų, kurie nustato kiekvienu atveju, kuri dalis šio inventoriaus galima parduoti skolai atpildyti, neskaldant ūkininko — skolininko žemdirbystės ir pramonės verslo.

4. Aprašyti ir parduoti valstiečio žemės ūkį (dubą) su visu skirtinės žemės plotu, neskaldant jo į sklypus leidžiama:

1) kai kreditorių reikalaujamiems išieškiniams atpildyti nepakaktų gausimos sumos už kilnojamąjį turtą (šio pried. 3 §), ir kai tiems reikalavimams atpildyti prireikia visas žemės ūkis (duba) parduoti;

2) kai išieškomoji skola būna laiduota visu parduodamu žemės ūkiu;

3) kai pačiu įstatymu (šio pried. 1 §) draudžiama smulkinti žemės ūkis ar skaldyti sklypas.

5. Kai nėra įstatyminių kliūčių žemės sklypui skaldyti (šio pried. 4 §, 3 p.), tai turi būti aprašoma ir parduodama atatinama žemės sklypo dalis, kuriai nėra užtraukta skolos. Nurodymas šios dalies

¹⁾ Žiūr. Civ. Kod. 524 str.

natūroje ir jos įtraukimas į apyrašą atliekamas dalyvaujant asmenims, suminėtiems šio priedėlio 3 §.

6. Kai būna parduodamas neipotekuotas valstiečio žemės ūkis, kuriuo būna laiduota paskola, gautoji iš vietinės valstiečių taupomosios kasos, tai skola tajai kasai su procentais ir baudomis išieškoma visų pirma prieš kitas skolas po privilegijuotų skolų, jeigu parduodamasis ūkis būna apsunkintas privilegijuotomis skolomis.

7. Šio priedėlio pirmesniųjų (1 — 6) paragrafų nuostatai taikomi ir tais atvejais, kai išieškojimas daromas iš valstiečių bendruomenės (kaimo seniūnijos).

PRIDEDAMIEJI ĮSTATYMAI

I. Laikinasis Lietuvos teismų ir jų darbo sutvarkymas.

(V. Ž. Nr. 2 — 3, 68, 151, 238, 288).

S k y r i u s I.

Bendrieji dėsniai.

1. Visos bylos, dokumentai ir pinigai, kurie yra esamuose dabar Lietuvoje vokiečių okupacijos valdžios teismuose (Friedensgerichte, Bezirksgerichte, Obergerichte, Kriegsgerichte), pereina tųjų asmenų žinion, kurie yra Teisingumo Ministerio tam įgalioti.

2. Ir teismą sutvarkant ir teisiant, tardant ir sprendžiant tiek baudžiamąsias, tiek civilines bylas turi galios tie įstatymai, kurie yra buvę rusų valdžiai esant, Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos § 24, su tomis atmainomis, kurios žemiau eina.

1) Lietuvoje einant L. L. Teismų ir jų darbo sutv. įst. 2 str. ir Lietuvos Valstybės Laik. Konstitucijos (L. V. Ž. Nr. 1 a) 24 str. gali veikti tie rusų įstatymai, kurie buvo išleisti prieš didįjį karą; Rusijos įstatymai karui prasidėjus, nėra suvereninės Lietuvos valdžios paskelbti veikiančiais Lietuvoje ir todėl šie kai po, svetimos valstybės įstatymai, jokios galios neturi tuo pačiu neturi Lietuvoje galios ir moratoriumas įsisenėjimui, paskelbtas Rusijoje karo metu (207/24).

2) Buv. Rusų įstatymų galia Lietuvoje nustatyta 1918 m. Lietuvos Valst. Laik. Konstitucijos 24 str., būtent pripažinta galia tų Rusijos įstatymų, kurie buvo išleisti prieš karą, vadinasi iki 1914. VIII. 1 d. (novi stil); tuo pačiu neturi galios naujesni Rusų valdžios išleistieji įstatymai; o veikiančios Lietuvos Valst. Konstitucijos 107 str. (anuomet V. Tr. nurodytas 106 str., V. Ž. Nr. 100) pripažįsta galia visų tų įstatymų, kurie veikė iki šios Konstitucijos paskelbimo, vadinasi — tiksliai tų, kurie buvo Laik. Konstitucijos sankcionuoti arba Lietuvos valdžios išleisti (296/24).

S k y r i u s II.

A. Teismų sutvarkymas.

3. Teismo valdžiai vykdyti:

a) Vyriausiasis Lietuvos Tribunolas;

b) Apygardos Teismai;

ir c) Taikos Teisėjai.

Jų steigiamąjį laiką skiria Teisingumo Ministeris, susitaręs su okupacine valdžia.

4. Vyriausiasis Tribunolas yra Vilniuje, o jo galios plotas yra visa Lietuvos Valstybė.

5. Apygardos Teismas steigiamas kelioms apskrityms. Jo būstinę ir galios plotą nustato Teisingumo Ministeris. Kreditai tam reikalui gaunami paprastuoju keliu. (V. Ž. Nr. 68, eil. 607).

6. Kiekvienoje apskrityje (kreize) ir miestuose, kur gyvena daugiau per 20.000 gyventojų, skiriamas Taikos Teisėjas.

7. Nusikalstamiems darbams tardyti skiriami teismo tardytojai, kurių darbo plotą nustato Teisingumo Ministeris. Jie vykdydami tardymą ir jo veiksmus dėvi Teisingumo Ministerio nustatytą tam tikrą

teismo tardytojo ženklą, kuris įgyjamas iš Teisingumo Ministerijos sąmatos kreditų (V. Ž. Nr. 284, eil. 1824).

8. Prie Apygardos Teismo ir Vyriausiojo Tribunolo yra Valstybės Gynėjai (Prokurorai) ir jų padėjėjai.

9. Taikos Teisėjas teisia pats vienas. Atlikdamas teismo ir jo veiksmų funkcijas jis dėvi Teisingumo Ministerio nustatytą tam tikrą taikos teisėjo ženklą, kuris įgyjamas iš Teisingumo Ministerijos sąmatos kreditų.

Taikos teisėjo raštinę prižiūri, posėdžių protokolus rašo ir bylų įmokesčius priima jo sekretorius (V. Ž. Nr. 284, eil. 1824).

10. Apygardos Teismas ir Vyriausiasis Tribunolas susideda iš pirmininko ir trijų narių. Posėdyje dalyvauja trys asmenys, skaitant ir pirmininkaujantį.

Pastaba. Nėnant užtenkamo teismo narių skaičiaus, Apygardos Teismo posėdin kviečiami taikos teisėjai ir teismo tardytojai, o Vyriausiojo Tribunolo posėdin — Apygardos Teismo nariai (V. Ž. Nr. 238, eil. 1543).

Asmens, kurie nėra paskirti Teismo Tardytojais, o kuriems tik pavesta eiti Tardytojo pareigas, negali būti kviečiami Apygardos Teismo posėdin (T/11 — VTBS nut. 1927. II. 15 d.).

11. Taikos Teisėjus, Teismo Tardytojus ir Valstybės Gynėjų Padėjėjus skiria ir šalina Teisingumo Ministeris, o Vyriausiojo Tribunolo, Apygardos Teismo Pirmininkus, narius ir Valstybės Gynėjus skiria ir šalina Respublikos Prezidentas, Teisingumo Ministeriui pasiūlius.

Žiūr. Konstituc. 50 str. V. Ž. Nr. 275.

12. Prie Taikos Teisėjų, prie kiekvieno teismo ir Valstybės Gynėjo yra raštinė, sekretoriaus ir jo padėjėjų prižiūrima. Visus raštinės valdininkus skiria ir šalina Taikos Teisėjas, Teismo Pirmininkas ir Valstybės Gynėjas, kas kuriam pareina.

13. Teismų nusprendimus vykdo Teismo Antstoliai, Apygardos Teismo Pirmininko skiriamieji ir šalinamieji.

14. Teismo nusprendimų ir įsakymų vykdymas gali būti pavedamas ir policijos valdininkams.

15. Skiriant Teisingumo Ministerijos darbininkai turi būti kiek galint žiūrima, kad skiriamieji asmens tiktų tiems reikalavimams, kurie yra nustatyti rusų valdžios įstatymuose.

16. Teismas atliekamas valstybine, lietuvių kalba; ta kalba rašomi protokolai ir sprendimai. Teisėjai privalo mokėti susikalbėti ir kitomis vietos kalbomis (lenkų ir gudų), jei bylos dalyviai nemoka valstybinės kalbos. Nemokantiems valstybinės ir čion paminėtų vietos kalbų duodamas vertėjas.

Pastaba: Ministerių Kabinetai leidžiama daryti iš šio įstatymo reikalingos išimtys, kiek to reikalauja gyvenimo aplinkybės.

Dėl kalbos teismuose. Laikinojo teismų ir jų darbo su-
tvarkymo § 16 reikalauja, kad teismas būtų atliekamas lietu-
vių valstybine kalba. Tai reiškia, kad teismas ir visi jo įstaty-
mų pripažinti darbuotojai, kaip štai: Valstybės Gynėjai, Tardy-
tojai, Prisiekusieji Advokatai, Notarai ir Teismo Antstoliai —
privalo, atlikdami teismo darbą, reikšti savo veiksmus lietuvių
kalbos forma. Todėl teismas negali priiminėti iš advokatų pra-
šymų, pareiškimų ar skundų, rašytų nelietuvių kalba; posėdžiuo-
se negali leisti, kad Advokatas kalbėtų į teismą nelietuviškai.
Lietuvių kalba neprivaloma teisme tiksliai šiaip piliečiams ne-

LLTS 16¹ — 17 str.

mokantiems lietuviškai susikalbėti. Su tokiais piliečiais teismas gali kalbėti žodžiu ar raštu jų pačių kalba, jei tik tą kalbą moka; o privalo Teisėjai mokėti tik lenkų ir gudų kalbas ten, kur yra vietinės kalbos. Taigi, eidamas Teismo Įst. 250 str., Vyr. Tribunolas nutarė: pranešti Apygardos Teismams, kad dėl kalbos teismo darbuose reikia laikytis aukščiau išdestytų nurodymų ir aiškinimo (T/1 — 1920 m. VII. 31 d.).

16¹. Kolegialinių teismų teisiamuosiuose posėdžiuose ir atliekant teismo vykdymo veiksmus teisėjai, o taip pat valstybės gynėjai ir sekretoriai arba jų pavaduotojai dėvi togas ir beretus, Teisingumo Ministerio nustatyta forma ir tvarka.

Pastaba: Togos ir beretai įgyjami iš Teisingumo Ministerijos sąmatos kreditų. (Vyr. Žin. Nr. 284 eil. 1824).

Žiūr. Togoms ir beretams dėvėti taisyklės V. Ž. Nr. 288 eil. 1891.

B. Civilinių bylų sprendimo tvarka.

17. Taikos Teisėjui pavedama teisti visos bylos be kokio išskyrimo ir ginčai dėl kilnojamojo ir nekilnojamojo turto, jeigu ginčijamojo dalyko kaina nėra didesnė, kaip penki tūkstančiai rublių (10.000 markių).

1) **Dalybų bylų priklausomumas.** Bylos dėl padalinimo bendrojo turto tarp įpėdinių einant LLTS 17 str., priklauso Taikos Teisėjui spręsti nežiūrint turto vertės (26/27).

2) **Prokuratūros dalyvavimas.** Sulig Įst. LLTS 17, 18 ir 20 str. kaip tatai Vyr. Tribunolas byloje dėl Antano Juodviršio įsūnijimo esąs 1919. IX. 19 d. išaiškinęs, Lietuvoje tokiose bylose, kurias dabar sprendžia nebe Apygardos Teismai, bei Taikos Teisėjai pirmoj instancijoj Valstybės Gynėjo dalyvavimas esąs panaikintas. Tačiau šitas Vyr. Tribunolo išaiškinimas liečia Valstybės Gynėjo teisę dalyvauti tiktai Taikos teisėjo kaip vieno asmens teismo posėdžiuose, kuriuos Valst. Gy-

nėjų ar jų Padėjų dalyvavimas įstatymo visiškai nenumatytas, bet neličia Valst. Gynėjo teisės dalyvauti Apygardos Teisme, kuriame, kaip kolegialiniame teisme, Valstybės Gynėjo dalyvavimas CPR 1460⁵ ir 1460⁶ str. tvarka buvo nustatytas ir dabar tam dalyvavimui nėra teisėtų kliūčių (spr. 1928. XL 15/22 d. Ružaitės b. — T/15). Žiūr. išaišk. po 1460¹⁰ str.

3) Einant Šiaulių Apygardos Bendrojo Susirinkimo nutarimu, Taikos Teisėjas turi siūsti Valstybės Gynėjui nuorašus motyvuotų sprendimų tų neginčo bylų, kur pagal Civ. Proc. reikalavimus turėtų dalyvauti Valstybės Gynėjas (apl. 1926. V. 11 d.).

4) **Vekselinių bylų priklausomybė.** Šio straipsnio žodžiai „visos bylos, be kokio išskyrimo“ apima daugiau, kaip sąvoka „apsaugos bylos“, ir todėl bylos dėl reikalavimų, numatytų Vekselių Įstatų 78 — 81 str., kurios eina Civ. Proc. 566 — 570 str., kaip tik yra tos rūšies bylos, kurias apima pasakymas „visos bylos be išskyrimo“ ir priklauso Taikos Teisėjams (T/17. 73/26). Žiūr. išaišk. po 849, 964, 1133 str.

18. Dėl Taikos Teisėjų nusprendimų galima apeliuoti visose bylose. Tas apeliacijas sprendžia Apygardos Teismas.

19. Apeliacinėse bylose kasaciniai skundai dėl Apygardos Teismų sprendimų ir nutarimų duodami Vyriausiajam Tribunalui (V. Ž. Nr. 68, eil. 607).

20. Apygardos Teismai 1-jo instancijoje sprendžia visus kitus turto ginčus, kurie nenurodyti šių įstatų § 17.

21. Apeliacijos dėl Apygardos Teismo nusprendimų eina Vyriausiajį Tribunalą.

22. Vyriausiojo Tribunalolo nusprendimai yra galutiniai. Jie neskundžiami.

23. Visose bylose imami mokesniai.

24. Mokesniai imami penkis kartus didesni, nei kaip kad buvo imami 1914 metais prieš karą.

25. Visi mokesniai, taip pat ir Taikos Teisėjų imamieji, eina Valstybės išdan.

LLTS 26 str. ir II prid. įst. 1 str.

26. Teismas turi teisės nurodyti bylininkams aplinkybių, kurios reikia išaiškinti bylai teisingai nuspręsti, ir išrodymų, kuriais tos aplinkybės privalo būti patikrintos.

C. Baudžiamųjų bylų sprendimo tvarka 27 — 36 str.

III Skyrius 37 — 48 str. apie Vyr. Tribunolo jurisdikcijos praplėtimą Klaipėdos Kraštui — žiūr. V. Ž. Nr. 151, eil. 1078.

II. Įgijimo įsisenėjusiu valdymu nekilnojamo turto nuosavybės teisės pripažinimo įstatymas.

(V. Ž. Nr. 332, eil. 2275).

1. Asmens, įgiję įsisenėjusiu valdymu nekilnojamojo turto nuosavybės teisę, arba jų įpėdiniai gali prašyti pripažinti jiems to turto nuosavybės teisės įgijimą šio įstatymo nustatyta tvarka (2—18 str.).

Žiūr. X t. 1 d 533, 557, — 560, 565 — 567 str ir Civ. Kod. 2228 — 2270 str.

1) Rusų valdžios paskelbtu 1914-IX-13 d. įsakymu didžiojo karo dalyviams kariškiams įsisenėjimo eiga sustabdyta (šio įstatymo 10 str.), todėl tokiems kariškiams ir turi būti taikomas X. t. 1 d. 694 str. priedo 4 punktas. Be to, teismas netikrai išaiškino pasakyto įsakymo galiojimą, visai nepripažindamas jam galios. Šitas rusų valdžios įsakymas, einant pagrindinių įstatymų 87 str., turėjo visai Rusijai įstatymo galios todėl jis galiojo ir Lietuvoje, kol Lietuva neatsiskyrė nuo Rusijos ir nepradėjo savarankiškai veikti išleisdama savo įstatymus (spr. 1929-XII-18 d. M. Damarackio b.). Žiūr. išaišk. po LLTS 2 str.

II prid. įst. str. išaišk.

2) Einant X t. 1 d. 694 str. prie 4 p. karo metai neiškai-
tomi į pasenėjimą tiksliai kariškiams, dalyvaujantiems karo veik-
smuose (spr. 1929-XI-20 d. Vazgelų b.).

3) 1906-XI-9 d. ir 1910-VI-14 d. Valstiečių įstatymu, bū-
tent Valst. įstat. I kn. 23⁴ str. numatytieji seniūnijų nutarimai dėl
skirtinės žemės galima sudaryti tiksliai asmenims, nurodytiems tų
įstatų I kn. 37⁴ ir 37⁵ str., t. y. tiems, kas buvo toj žemės 1906-
XI-9 dieną (spr. 1929-I-24 d. I. Balaišio b.).

4) Vyriausiasis Tribunolas, eidamas Teismų Sutv. Įst. 259¹
str., nutarė: išaiškinti, kad 1906 m. lapkričio 9 d. įstatymu, pa-
keistu 1910 m. birželio 14 d. įstatymu, skirtinė valstiečių žemė
iki to laiko priklausiusi visai tą žemę valdžiusiai darbo šeimai,
tapo pripažinta atskirų asmenų nuosavybe: venais atsitikimais
— darbo šeimos galvos nuosavybe, o kitais, įstatymo nurodytais
atsitikimais — atskirų darbo šeimos narių bendra nuosavybe.
Tiksliai šitie pirmąsias skirtinės žemės asmeninės nuosavy-
bės įgijėjai, perleisdami įgytąją žemę kitiems asmenims, savo
šios žemės nuosavybės teise gali įrodyti kaimo sueigos nutari-
mais, padarytais tvarka, nurodyta 1910 m. birželio 14 d. įstat.
52 str. Visi tolimesnieji šios žemės savininkai įgiję ją jau iš
anų pirmųjų įgijėjų arba savarankiškai ją įgiję valdymo įsi-
senėjimu, savo šios žemės nuosavybės teises tegali įrodyti ben-
dra tvarka, taikoma visoms žemėms — skirtinėms ir neskirti-
nėms. 2) 1910 m. virželio 14 d. įst. 6 ir 7 str. netaikytini kai-
mo nutarimams, daromiems nurodyto įstatymo 52 str. tvarka
(VTBS nut. 1929-I-14 d.).

5) Tais atsitikimais kada skirtinė žemė kaimo sueigos nu-
tarimu, nustatyta tvarka patvirtintu, pripažinta bet kurio asmens
nuosavybe, ir tas nutarimas jau įtrauktas į pripažinimo rejestrą,
tokio nutarimo Vyresnysis Notaras antrą kartą savo nuožiūra
tikrinti ir nepripažinti negali, kol toks nutarimas atitinkamo
teismo nebus panaikintas, bet Vyr. Notaras turi išpėti šalis, kad
kaimo sueigos nutarimas, nors ir įregistruotas, bet padarytas ne-
silaikant įstatymo. (VTBS nut. 1931-I-22 d. T/19).

6) Einant X t. 1 d. 533 str., kad pasidaryti savininku per
įsisenėjimą reikia turtas valdyti kaip savininkui be ginčo ir per-
traukos ne mažiau kaip 10 metų; atsakovei dar neprava-
ldžius 10 metų, jos valdymą, kaip savininkės, nutrau-
kė paskelbė 1922 m. balandžio mėn. 3 d. žemės refor-

mos įstatymas; einant šio įstatymo §§ 51 ir 55 nusavınamos žemės laikomos valstybės nuosavybe nuo įstatymo paskelbimo dienos, o buvusieji tų žemių savininkai arba faktinieji valdytojai laikomi tikslai šeimininkais, atsakomingsais už ūkio tvarką ir pilnumą; tokiu būdu atsakovė nuo 1922-IV-3 d. valdo nusavınamąją žemės dalį nekaip savininkė, bet tikslai kaip šeimininkė, ir todėlslai įgyti į tą žemę nuosavybės teisę per įsisenėjimą ji negalėjo, — nekalbant jau apie tai, kad ji negalėjo šios žemės įgyti per įsisenėjimą ir dėlslai to, kad žemė priklausė jos motinai, miruslail 1913 metais, ir ji paėmusi motinos žemę valdyti, einant Xt. 1 d. 1271 str. turi būti laikoma priėmusi paveldėjimą po motinai, ir todėlslai jau būdama žemės savininkė, kaipo įpėdinė po motinos, ji negali į tą pačią žemę įgyti nuosavybės teisių per įsisenėjimą, nes einant X t. 1 d. 533 str. per įsisenėjimą gali įgyti nuosavybės teisę tikslai savarankiškas žemės valdytojas, bet ne pats tos žemės savininkas (spr. 1926-X-23 d. Žemės Ūkio M-jos su Liutikaite b.).

7) Valdymo įsisenėjimą pertraukė žemės ref. įved. įst. 1920 m. rugpiūčio mėn. 18 d. (V. Ž. Nr. 45, § 3), einant kuriuo ginčo žemės sklypas kartu su visu kitu mirusio mišku buvo nusavintas ir nuo to laiko tos žemės valdytojas — atsakovas pasidarė tikslai tos žemės šeimininku (spr 1929-XII-18 d. Žemės Ūkio Min-jos su P. Ambrazevičiu b.).

2. Prašymai paduodami nekilnojamojo turto vietos taikos teisėjui.

3. Prašyme turi būti nurodyta:

1) nekilnojamojo turto vieta, sudėtis, žemės plotas, šito ploto ribos ir gretimųjų žemių valdytojų pavardės, vardai ir gyvenamosios vietos, jei jos žinomos;

2) įrodymai, kad prašytojas arba jo palikėjas yra įstatymais įgijęs įsisenėjusiu valdymu prašyme nurodyto turto nuosavybės teisę.

4. Įstatyminiai įpėdiniai, kurie dar nėra įsitvirtinę įpėdiniais, prašydami pripažinti jiems nekilnojamojo turto nuosavybės teisės įgijimą įsisenėjusiu valdy-

II prid. įst. 5 — 8 str.

mu, turi kartu su tuo prašyti patvirtinti juos įpėdiniams, jei to turto nuosavybės teisę yra įsisenėjusių valdymu įgiję:

1) jų palikėjai, arba

2) jie patys, kai į įsiteisėjusį¹⁾ valdymą įskaitomas ir tas laikas, kurį buvo tą turtą išvaldę jų palikėjai.

5. Taikos teisėjas, gavęs 3 str. nurodytą prašymą, atsiklausia vyresnįjį notarą arba atatinamą ipotekos įstaigą, kas yra įrašytas pripažinimo aktų rejestruose arba ipotekos knygose prašyme nurodyto turto savininku; be to, vyresnįjį notarą klausiama, kokie aktai buvo dėl to turto sudaryti per paskutinę dešimtį metų.

6. Taikos teisėjas klausia prašytojo nurodytus liudytojus ir tuos, kuriuos jis pats ras reikalo klausiti.

Esant reikalui, taikos teisėjas apžiūri prašyme nurodytą turtą vietoje ir ten pat kvočia apylinkės žmones (Civ. Proc. Įst. 412 — 437 str.) ir klausia liudytojus.

7. Taikos teisėjas, laikydamas prašymą pripažinti prašytojui nekilnojamojo turto nuosavybės teisės įgijimą pakankamai pagrįstu, nutaria skelbimais šaukti tuos asmenis, kurių nuosavybės teises pats pripažinimas užgautų.

8. Skelbime (7 str.) taikos teisėjas nurodo:

1) prašytojo vardą ir pavardę,

2) skelbiamąjį nekilnojamąjį turtą,

3) įrašytą pripažinimo aktų registruose to turto savininką, ir

¹⁾ turėtų būti — „įsisenėjusį“.

4) laiką pareikšti prieštaravimams prieš prašytojo teises tam turtui.

Be to, jei prašytojas dar prašo patvirtinti jį įpėdiniu, kaip pasakyta 4 str., tai taikos teisėjas tuo pačiu skelbimu šaukia kitus įpėdinius, kad pareikštų savo teises palikimui nurodytu 4 p. laiku.

9. Skelbimai (7 ir 8 str.) spausdinami „Vyriausybės Žiniuose“.

Be to, jie iškabinami taikos teisėjo raštinėje ir siunčiami:

1) prašytam pripažinimo aktų registruose skelbiamo turto savininkui arba jo įpėdiniams, jei jų gyvenamosios vietos yra žinomos;

2) to turto gretimųjų žemių valdytojams;

3) to turto vietos valsčiaus viršaičiui arba miesto burmistrai.

Valsčiaus viršaitis arba miesto burmistras gautuosius skelbimus iškabina valsčiaus arba miesto valdyboje ir skelbiamojo turto vietoje.

10. Nurodomą skelbimuose prieštaravimams bei teisėms palikimui pareikšti laiką (8 str.) taikos teisėjas nustato tokį, kad nuo tų skelbimų „Vyriausybės Žiniuose“ paskelbimo išėitų ne mažiau kaip mėnuo ir ne daugiau kaip trys mėnesiai.

11. Atsiliepęs į skelbimą įpėdinis (8 str.) gali prašyti pripažinti nurodytą skelbime turtą bendra jo ir nurodyto skelbime įpėdinio nuosavybe.

12. Asmens, pareiškę, prieštaravimų (8 str.), gali prašyti paklausti jų nurodomus liudytojus.

13. Nurodytam skelbime laikui išėjus, taikos teisėjas skiria posėdį bylai spręsti ir posėdžio laiką pra-

neša prašytojui ir asmenims pareiškusiems prieštaravimų arba teisių palikimui (8 str.).

14. Jeigu prašytojui bus pareikštas ieškinys dėl nurodyto skelbimo turto nuosavybės teisės, tai byla dėl pripažinimo prašytojo įgijusiu to turto nuosavybės teisę sustabdoma ligi išsprendžiant tą ieškinį.

Bylos dėl įgijimo įsisenėjusiu valdymu nuosavybės teisių vedamos prisilaikant apsaugos tvarkos taisyklių, tad šios rūšies bylose nėra atsakovų, todėl Žemės ūkio ministerija nedalyvavo šioje byloje kaip atsakovas. Tad ši ministerija negalėjo anksti taikos teisėjo nutarimą, paduodama apeliacijos skundą.

Eidama CPr 1 str. ministerija turi teisės reikalauti taikos teisėjo nutarimą panaikinti bendrąja tvarka, t. y. ieškinio keliu. Todėl apygardos teismas teisėtai pasielgė, nesvarstydamas bylos apeliacijos tvarka ir žiūrėdamas ją tikėtai priežiūros tvarka (462/25). Žiūr. išaišk. po 1 tz. 10 ir 1409 str.

15. Nurodytais 4 str. atsitikimais, taikos teisėjas prieš pripažindamas prašytoją įgijusiu nekilnojamojo turto nuosavybės teisę, daro nutarimą patvirtinti įpėdiniais prašytoją ir kitus atsiliepusius į skelbimą įpėdinius.

16. Laikydamas prašytojo nuosavybės teisę nekilnojamajam turtui įrodyta, taikos teisėjas daro nutarimą pripažinti prašytoją įgijusiu to turto nuosavybės teisę.

Jei turtas priklauso bendrosios nuosavybės teisėmis keliems asmenims, tai šitame nutarime taikos teisėjas nurodo, kokia to turto dalis priklauso kiekvienam prašytojui.

17. Taikos teisėjo nutarimai (16 str.) apmokami pripažinimo mokesčiu, nustatytu atlygintiniams nekilnojamojo turto nuosavybės perleidimo aktams (pošl. įst. 253 str.).

Šių nutarimų nuorašai išduodami, sumokėjus pripažinimo mokestį.

Nurodytais 4 str. atsitikimais šių nutarimų nuorašai išduodami, sumokėjus ir palaikų mokestį, priklausantį už nurodytą nutarime turtą.

Nutarimai padaryti prašymais, paduotais ligi 1934 metų sausio 1 d., nuo pripažinimo mokesčio atleidžiami.

1) Pripažinimo (tvirtinis) mokestis nuo nekilnojamųjų turtų, teismo nutarimu pripažintų nuosavybė dėl įsisenėjimo, išieškomas ta tvarka, kuri yra nustatyta valstybiniam palaikų mokesčiui (T/17 — VTBS nut. 1930-V-30 d.). Žiūr. išaišk. po 1408 str.

2) Vietose kur veikia Napoleono kodeksas tvirtinis (pripažinimo) mokestis neimamas tais atsitikimais, kada vienas įpėdinis savo paveldėjimo teisę nekilnojamam turtui perleidžia kitam įpėdiniui (T/15 — VTBS nut. 1928-X-19 d.).

18. Taikos teisėjo nutarimai (16 str.) turi lygią galią su įstatymų nustatytais nekilnojamojo turto nuosavybės teisės įgijimo aktais.

Vyresnysis notaras tokį nutarimą turi įrašyti į pripažinimo aktų registrus, prašant asmenims, tokiu nutarimu pripažintiems įgijusiais nekilnojamojo turto nuosavybės teise.

19. Jeigu šio įstatymo nustatyta tvarka pripažintas įgijusiu nekilnojamojo turto nuosavybės teise asmuo, arba jo tiesiagaviai ¹⁾ įkeis tą turtą kredito įstaigai, tai keitimas nenustoja galios, nors įkeistasis turtas ir būtų vėliau pripažintas priklausančiu nuosavybės teise ne tam, kas tą turtą yra įkeitęs.

Tikrasis nekilnojamojo turto savininkas, nukentėjęs dėl tokio įkeitimo, turi teisę ieškoti nuostolių atlyginimo iš įkeitusio tą turtą asmens.

¹⁾ turėtų būti — „teisiagaviai“.

III ir IV priedai.

III. Liudytojo priesaikos tekstas.

(Paimtas iš Baudžiamojo Proceso Įstatymo 713 str.)

„Pasižadu ir prisiekiu Visagalinčiam Dievui, kad šioj byloj pasakysiu sąžiningai visa, ką žinau, nieko neslėpdamas ir neprasimanydamas. Jei sumeluočiau arba ką nutylėčiau, tai tenubaudžia mane Teismas, o aname pasauly Viešpats Dievas. Šiai priesaikai sustiprinti bučiuoju Žodžius ir Kryžių Viešpaties mano. Amen“.

Katalikai ir stačiatikiai (pravoslavai) bučiuoja Evangeliją ir Kryžių, balsiai pareikšdami: „**prisiekiu**“.

IV. Iškilmingojo pasižadėjimo tekstas.

„Iškilmingai pasižadu, kad šioj byloj pasakysiu sąžiningai visa, ką žinau, nieko neslėpdamas ir neprasimanydamas. Jei sumeluočiau arba ką nutylėčiau, tai tenubaudžia mane Teismas“.

RODYKLĖ

Abejojimas akto tikrumu — 106¹, 108, 109¹, 541 — 545, 554. **Žiūr.** **A u t e n t i š k u m a s.**

Administracija, įsteigtoji besiverčiančio prekyba skolininko reikalams tvarkyti — 22.

Administracinė valdžia: jos reikalavimų išieškojimas neginčo tvarka 1 str. past.; priemonės išieškiniams išgauti — 1222¹⁴ — 1222²⁰; jos įsakymų neteisėtumo atsitikimai — 1 tz. 1; jos organai — 1 tz. 2; aptikrinimas ir išieškojimas administracinių reikalavimų Marijamp. apyg. — 1527 str. pried.

Adresas bylininkų: pranešimas apie pakeitimą — 67², 310; klaidingas atsakovo adr. nurodymas — 290; apsirinktos byl. buveinės adr. teismo raštams pristatyti — 309—311, 763, o taip pat Antstolio raštams 942¹, 943—945; adr. nurodymas ieškomajame prašyme 256 str. pried. 4 p.; adresavimas teismo laiškų — 267 str. pried. § 2 — 5, 13. **Žiūr.** **B u v e i n ė.**

Advokatai: jų dalyvavimas taikos teismų bylose — 44, o taip jau bendrųjų teismų — 245; suteikimas jiems įgaliojimo — 248; prisiek. advokatai gali rodyti viens kitam bylų raštus ir perduoti jų nuorašus — 308, bet negali būti laiduotojais už savo įgaliotuosius — 643, 1538; jų skyrimas gynėjais dėl vykdymo sprendimų prieš prasišalinusius atsakovus — 159 past. II, 967³ — 967¹⁴; paskyrimas prisiek. advokato ligi bylininkas pasirinks reikiama įgaliotiną vieton atsisakiusiojo — 254; skyrimas advokatų prisiekusiais rūpintojais neišgalinčio skolininko turto reikalais — 1400 str. pried. 10 §. **Žiūr.** **A t s t o v a s** įgaliotinis prisiekusieji ir privatinieji advokatai t a k s a.

Agentai: 1) tvarka raginimams įteikti kompanijų, bendrovių ar draugijų agentams — 67¹, 288; kėlimas bylų prieš tokius agen-

tus — 36, 221; 2) diplomatijos agentai — 225 str. past., 890, 1400 str. 47 §.

Aiškinamoji bylosena, atsiskaitant vykdomąja tvarka iš pajamų ar nuostolių — 903, 904 — 907.

Aiškinimas: įstatymų bendros prasmės — 9, 10; Senato aiškinimai tikrosios įstatymų prasmės 802², 802³, 813, 815; netinkamas aiškinimas įstatymų prasmės sudaro pagrindą kasacijai — 186, 793; vykdomų teismo sprendimų aiškinimo tvarka — 161 964.

Akcijos: jų aprašymas už skolas ir pardavimas arba perdavimas kreditoriui — 986, 1072 — 1077, 1553; jų įtraukimas į konkurso visumą — 1400 str. III pried. § 13.

Akistata (confrontatio, o č n a j a s t a v k a): liudytojų suvedimas akistaton jų parodymų prieštaravimams išaiškinti — 100, 404.

Aktai: pateiktieji į bylą aktai turi būti teismo apsvarstomi — 105, 456; abejojimas akto tikrumu (įtartieji aktai) — 106¹ — 109¹, 542 — 554; akto suklastojimo ginčas — 109² — 109³, 110, 111, 555 — 565; leidimas vykdyti skubiąja tvarka sprendimų pagal formalius aktus — 138, 737, 742; priverstinis vykdymas pagal aktus — 161¹ — 161²⁴; akto reikšmė ieškinio kainai nustatyti — 274; jų turinio nustatymas arba grojimas liudytojų parodymais — 101¹, 106, 409, 410; įrodomoji aktų galia — 101¹, 105, 106 339, 438, 456 — 461, 474 — 478, 1525; akto originalo reikšmė — 409, 441, 463; valsc. valdybos paliudytieji — 247 t. 1; prekybos aktų pristatymas teismui — 449, 450; vyriausybės įstaigų aktų pristatymas teismui — 454; užsienyje sudarytų aktų pateikimas į bylą ir jų įrodomoji galia — 464 465, 707, 708; Lenkijos įstaigų paliudytieji — 465 t. 2, 707 t. 1; priesaika griauti akto turinys neleidžiama — 118, 497; apžiūros akto negali gynyti liudytojai, neįtraukusieji pastabų — 513; jų nuorašų sutikrinimas su originalais — 534, 535 — 541; uždėjimas arešto skolininko gaunamiems pagal aktus išmokėjimams — 635; įrodymas aktais laiduotojų išgalės — 645; pateikimas antstoliui aprašomo turto aktų — 1111, 1112, ir jų išreikšalavimas iš Ipotekos Skyriaus 1561; duotinis aktas — 1165; tvirtiniai arba nekiln. turto pripažinimo aktai įvesdinti į turtą — 1424, 1425, 1426¹; metrikų aktai 1354 — 1356; gimininiam turtui atpirkti — 1443; M a r i j a m p o l e s a p y g.: viešieji aktai — 1525; metrikacijos aktų atitaisymas — 1647, 1648 — 1652. Žiūr. Naminiai, notariniai ir tvirtiniai aktai, paliudijimas, suklastojimas, data.

Alga: valstybės tarnautojų algos reikalavimo kelias — 1 t. 4 — 6; uždėjimas arešto algai — 1078 1084; atskaitymai išieškinių iš algos — 1085 — 1088.

Alimentai — 135 t. 1, 1345¹ — 1345¹¹, 1348 t. 1, 1554. Žiūr. Išlaikymas, išimtinė.

Altoreliai — 973, 1043, 1044.

Amnestijos įstatymas — 45 p. 9, 246 p. 10.

Antspauda: raštinės mokestis už antspaudos dėimą — 855; sutvirtinimas antspauda vykdomojo rašto — 928, o taip jau turto apyrašo — 992.

Antspaudavimas: areštuotų ir aprašytų skolininko daiktų — 629, 971, 998; palaiškų turto — 1683, 1684 — 1703, 1738 — 1741.

Antstolis — 924 — 1222, 1222², 1403, 1404, 1426 1436, 1544 — 1597, 1604. 1404 str. III pried. § 43, 45, 48 — 56; sprendimų vykdymo pareiga — 158, 937, 1503; įteikimas bylininkams raginimų ir raštų — 278, 282 — 286, 305—306, 1400 str. III pried. § 1, 20; vykdytinio raginimo įteikimas — 942, 941¹, 967⁵; pavidimas Antstoliui vykdyti sprendimą — 938, 939, 1139 1140; žurnalo vedimas — 948, 950, 951, 957, 1036, 1056, 1212 1400 str. III pried. § 52; sustabdymas vykdomųjų veiksmų 952, 959, 1091, 1093, 1199 — 1201, 1547, 1548; atsakomybė sprendimų vykdymo srityje—953, 1206, 1207; atlyginimas—958. Žiūr. Antstolių atlyginimo taksą — V. Ž. Nr. 6.

Apeliacija: a) taikos teismų sprendimų apeliavimas — 162, 162¹, 163; padavimo tvarka — 164, 835 t. 1; skundas dėl apeliacijos nepriėmimo—168; jos sulaikymas — 164³, arba gražinimas — 164²; apeliacijų sprendimo tvarka — 170, 171—184; b) apeliavimas už akių nuteisimo sprendimų — 154, 155, 725, 733, 734, 967¹⁰; c) apygardos teismų sprendimų apeliavimas — 743 ir apeliacijų turinys — 745, 746, 747; padavimo tvarka — 744, 746, 762, 835 t. 1; apeliavimo laikotarpis — 748 749, 750, 754, 1293; šio laikotarpio eigos sustabdymas — 751, 752 — 754, 1542; apeliacijos nepriėmimas ar sugražinimas — 755, 757, 1292 t. 1 ir sulaikymas — 756; nuorašo įteikimas priešingajai šaliai (apeliantams) — 758, 759; paaiškinimas dėl apeliacijos skundo — 758, 760, 761; ypatingoji apeliacija — 162¹, 750; priešinė apeliacija (kontrapeliacija) — 764; prisidėjimas prie apeliacijos — 766; apeliacijų sprendimo tvarka — 772, 773, 777; apeliacinės bylosenos išlaidos — 776 776¹; ap. teisės atstatymas — 778, 779 — 782; atodėtis apeliacijai duoti neleidžiama — 833; apeliavimo laikotarpis valdžios įstai-

goms — 1292, 1293; neleidžiama apeliuoti trečiųjų teismo sprendimo — 1393; apel. skundai turto dalių bylose — 1421, 1765; skolininkų neišgalėjimo bylose — 1400 str. III pried. § 18; Marijamp. apyg. — 1542, 1642, 1765, 1798. Žiūr. Terminai.

Apeliacinis teismas (II-ji inst. bendrųjų teismų — Vyr. Tribunalas): prietarų sprendimas — 42, 234, 241; skundo jam padavimas dėl nepriėmimo ieškomojo prašymo — 268; svarstymas prašymų leisti skubiaja tvarka vykdyti apyg. teismo sprendimus — 741, 742; bylosena apel. teisme — 763, 764 — 777; apeliacijų sprendimas — 772, 773, 774; grąžinimas bylos apyg. teismui — 775; bylosenos išlaidų atiteisimas 776, 776¹; peržengimas kompetencijos apybrėžų kaip pagrindas kasacijai — 793; žyminis mokestis už raštus — 844, 845; svarstymas prašymų leisti ieškoti nuostolių iš teisėjų ar teismo valdininkų — 1331, 1332 — 1336; sprendimas apeliacijų komercinės bylosenos tvarka Marijamp. apyg. — 1642.

Apeliantas — 164, 165, 759, 760.

Apeliatorius — 163, 745, 760, 776¹, 835 t. 1, 851.

Apygardos Teismas: kompetencija — 202; A. T. kaip II-oji (apeliacinė) taikos teismų instancija — 162, 170 — 184, ir šios instancijos sprendimų apskundimas kasacijos tvarka — 185, 186 — 194; prietarai — 230, 232 — 234; ieškomųjų prašymų padavimas ir priėmimas — 256, 257 — 271; šaukimas teisman — 275, 276 — 299; teismo posėdžių skyrimas — 299, 300 — 304; susirašinėjimo su bylininkais — 305, 306 — 311 ir rašytinių paaiškinimų reikalavimo tvarka — 312, 313 — 317; bylos pranešimo ir teismo tvarka — 323, 324—339; priešinio ieškimo pareiškimas — 340, 341, 342; prokuroro nuomonės tarimas — 343, 344 — 347; įrodinėjimo būdai ir tvarka — 366, 367 — 565; atskiroji bylosena — 566, 667 — 692, 783 — 791; sprendimų darymo — 693, 694 — 742 ir jų apskundimo tvarka — 743 — 791; skolininkų neišgalėjimo bylosena — 1400 str. pried. § 2, 3.

Apylinkės žmonių kvota — 124⁴, 412 — 437.

Apyskaita (Отѣот): apyskaitų tikrinimo bylosena — 536, 537, 538, 1638; apyskaitos reikalavimas vykdomosios bylosenos tvarka, atsiskaitant iš pajamų ir nuostolių — 896, 899, 900, 903, 911; turto saugotojo apyskaita — 1018; skolininko už aprašyto turto valdymo laiką — 1131; galutinio atsiskaitymo apyskaita iš parangų, priestatu ar valdžios turto nuomojimo sutarčių — 1302, 1303—1308; palaikų turto rūpintojo — 1748 ir įpėdinio apyskaita — 1756; skolininkai, privalą duoti apyskaitą iš turto

reikalų, neturi teisės pavesti kreditoriams savo turto už skolas — 1794. Žiūr. Apyskaitomybė, apskaitymas.

Apyskaitomybė (otčetnost): teismo mokesčio ženklų — 853⁷; atlyginimo pasiuntiniams už pristatymą teismo raštų bylininkams — 267 str. pried. § 15, 18; skolininko pavedamo kreditoriams turto — 1788.

Apyrašas: pateikiamų su prašymu dokumentų — 256 str. pried., 264; turto — 980, 981 — 999, 1103, 1104 — 1115, 1127, 1556, 1560; įvesdinant į atiteistąjį turtą — 1209, o taip pat į įgytąjį turtą — 1426¹; palaikų turto — 1403, 1404, 1404¹, 1413, 1418, 1419; inventoriaus apyrašas — 1691, 1694, 1710, 1723 — 1741, 1744; neišgalinčio skolininko turto — 1400 str. pried. § 11, 23. Žiūr. Apyrašymas.

Aplinkybės bylos: bylininko pripažinimas buvus tokia aplinkybę — 112, 480; jų apsvaistymas 142 t. 1, 2, 695, 711; naujos aplinkybės — 162¹, 185 t. 2, 187 t. 1, 192, 750, 794 t. 1, 797, 805. Žiūr. Naujos aplinkybės.

Aprašymas turto: areštuoto aptikrinant ieškinį — 629; santuokininkų turto — 976, 1552; kilnojamąjo skolininko turto — 980, 981—989; brangiųjų metalų ir akmenų — 981, 982; knygų ir paveikslų — 973 p. 5, 983, 984, 989; prekių — 985, 989; vertybinių popierių ar dokumentų — 986; laivų — 987; neatvykimas šalių į aprašymą — 999; skundimasis aprašymo neteisumu — 962, 963, 965, 966, 999, 1112, 1202, 1203, 1763; nekilnojamąjo turto — 1094, 991 — 997, 999, 1101 — 1116, 1556, 1560; namų ar trobesių — 1107, 1108; fabričių ir gamyklų — 1109; gincijamų sklypų — 1114; žemės ūkio dalių — 1115, 1116; įvesdinant į turtą — 1209, 1426¹; palaikų turto — 1403, 1404, 1404¹; dalinamojo turto — 1413, 1418, 1419, 1762; palaikų turto inventoriaus aprašymas — 1694, 1710, 1723 — 1741; neišgalinčio skolininko turto 1400 str. pried. § 11, 23; valstiečių turto aprašymas — 935 str. 1 past., 973 p. 10, 1545 str. pried. § 1 — 5 ir 7. Žiūr. Apyrašas.

Apsauginamasis pažymėjimas (охранительная отметка) — 1558, 1614.

Apsauginamas turto: palaikų — 1401, 1401¹ — 1404¹, 1646¹, 1733, 1741; skundimasis turto apsauginimo reikalais — 1405, 1406, 1407; prasišalinusiojo savininko — 1451, 1453, 1454, 1775; įpėdinių neįvaldinto ar išmarų palikto turto Marijamp. apyg. — 1741, 1743 — 1749.

Apsaugos bylos — 1401, 1401¹ — 1460⁶¹, 1646, 1646¹; trečiųjų asmenų dalyvavimas apsaugos bylose — 128 t. 7,

1460⁶ tз. 1 ir 2, 1460⁷ tз. 1, 1460¹² tз. 1; apie įpėdinių šaukimą ir palikimo apsaugojimą — 1401, 1401¹ — 1408, 1646¹; apie palikų turto dalybas — 1409, 1410 — 1421; apie įvesdinimą į nekilnojamąjį turtą — 1424, 1425 — 1434; apie giminių turtų atpirkimą — 1438, 1439 — 1449; apie prasišalinusiojo savininko dingimo patikrinimą — 1451 1452 — 1460; apie nesantuokinių vaikų įteisinimą — 1460¹, 1460² — 1460⁷; apie įvaikių ėmimą — 1460⁸, 1460⁹ — 1460¹²; apie pripažinimą veltkleidžiu ir uždėjimą globos — 1460¹³, 1460¹⁴ — 1460²⁸; apie teismo depozitą — 1460²⁹, 1460³⁰ — 1460⁴¹; apie išgaliojimą — 1460⁴¹, 1460⁴² — 1460⁴⁸; apie metrikaciją sentikių ar sektantų santuokų ir vaikų gimimų — 1460⁴⁹, 1460⁵⁰ — 1460⁶¹; taisyklės, pakeičiančios apsaugos byloseną Marijampolės apyg. — 1646, 1647 — 1798; apsaugos bylos pareina spręsti taikos teismams — 29 str. past., 1438 tз. 1, LLTS 17 str. tз. 3 ir 4; apsaugos byla sustabdoma, kai kyla ginčas — 1409 tз. 1 ir II priedo 14 str.

Apsirikimas: po prokuroro tartos nuomonės bylininkai tegali kalbėti apie jo apsirikimus — 347.

Apskaitymas (razsčiot): sudarymas apskaitymo pajamų, nuostolių ar išlaidų vykdomosios bylosenos tvarka — 900, 903, 904, 911, 916 — 918; sudarymas apskaitymo paskirstomiesiems tarp kreditorių išieškotiems pinigams — 1216, 1217 — 1219, 1593 — 1597, 1774. Žiūr. **Apskaita**.

Apskelbimas: apie skirtas varžytynes turtui parduoti — 1030 1031 — 1039, 1146 — 1150; apie savininko dingimą — 1458, 1459, 1775, 1779; apsk. neišgalinčiu skolininku — 21, 1400 str. pried. 25 — 27 §, 1485. Žiūr. **Paskelbimas**, **pranešimas**, **publikacija**, **skelbimas**.

Apskrities Valdyba — 4 tз. 5, 1006, 1015, 1023 Žiūr. **Savivaldybės**.

Apskundimas: taikos teisėjo vietos apžiūros veiksmų — 121; t. teisėjo paaiškinimas apie teisę apskusti paskelbtąjį sprendimą — 140; už akių nuteisimo sprendimo apeliacijos tvarka — 154, 155, 155¹; taikos teismų sprendimų vykd. veiksmų — 160; taik. teismų sprendimų — 162; priverstinio vykdymo aktais įsakymų — 161¹⁴, 161¹⁵—161¹⁹; skundimasis dėl nepriėmimo prašymo — 268; liudytojus klausinėjančio teisėjo veiksmų — 389; įrodymų tikrintojų veiksmų — 504; nutarimų apie petenklinimą arba nepatenkinimą pareikštų formal. atmetimų — 166, 586, 587, 588; ieškinio aptikrinimo nutarimų — 82⁶, 596, 597; nutarimų leisti arba neleisti trečiajam asmeniui dalyvauti byloje — 664; nutarimų apie nušalinimą teisėjo — 198, 673; už akių nu-

teisimo sprendimo — 154, 155, 725 727, 733, 734, 967¹⁰; nutarimo apie nepriėmimą atsiliepimo į už akių nuteisimo sprendimą — 730; sprendimų apeliacijos tvarka — 162, 743, 1642, o taip pat kasacijos tvarka — 185, 186 — 192, 792—801, 1645; skundimasis dėl apeliacijos nepriėmimo — 757; vykdomųjų veiksmų — 962, 963, 967; turto aprašymo varžytinėms — 999, 1112; galutinio atsiskaitymo apyskaitos parangų reikalais — 1302, 1304; prokuroro skundai santuokos byloje — 1345; nutarimų apie palikimą vaikų auklėti jų gimdytojų bylinėjimosi metu — 1345⁹; trečiųjų teismo sprendimų — 1393, 1396 — 1399; taik. teisėjo įsakymų palaikyti turto apsaugojimo reikalais — 1405, 1407; dalybų bylose — 1418, 1419 — 1421, 1763; įvesdinimo bylose — 1433; gimininių turtų atpirkimo byloje — 1460⁶; įvaikių ėmimo bylose — 1460¹¹; skolininkų neišgalėjimo byloje — 1400 str. pried. 17, 18 §; neleidžiama skusti įrodymų aptikrinimo nutarimų — 82⁶, neturto teisės pripažinimo ar atmetimo — 200⁷; susitaikymo protokolų — 337, 1364, 1367; dėl nustatyto liudytojų ar ekspertams atlyginimo — 408, 531; teisėjo nušalinimo nutarimų — 673. Žiūr. Apeliacija, atsiliepimas, atskirieji skundai, kasacija.

Aptikrinimas ieškinių (o bezpečenije iskov) — 125, 126 — 128, 152¹, 590 — 603, 608, 612, 1527 — 1538; reikalavimas aptikrinimo, leidžiant skubiąja tvarka vykdyti sprendimus — 138³, 738, 740, 1345¹¹, 1640; aptikrinimas išlaidų ir nuostolių svetimšalių keliamose bylose — 571, 577, 578, 1634; perkeltant bylą — 581; aptikrinimo būdai — 602, 608, 1527; aptikrinimo būdų keitimas — 613, 614, 615; aptikrinimas atreikalavimo teisės iš traukiamojo bylon trečiuoju asmeniu — 659; sustabdant byloseną — 686; aptikrinimas ieškinio iš naujo sprendžiant bylą, panaikinus kasacijos tvarka pirmesnį sprendimą — 812; atsakovo atreikalavimo teisės iš ieškovo — 814, 814², 814³, 814⁴, 1295², 1543¹; vykdomosios atsiskaitytinės bylosenos ieškinių — 914; ieškinių aptikrinimo nutarimų vykdymas — 597, 599, 1500; neleidžiama aptikrinti ieškiniai prieš valdžios įstaigas — 1291, 1614; trečiųjų teismo bylose — 1375; Marijamp. apyg. — 1527, 1528 — 1538, 1634, 1640 ir neginčijamųjų administracinių reikalavimų — 1527 str. pried. 1—8 §.

Aptikrinimas įrodymų (o bezpečenije dokazatelstv) — 29 p. 4, 82² — 82⁸, 369¹, prašymas aptikrinti įrodymus neatidėtinu atsitikimu gali būti sprendžiamas nešaukiant priešingosios šalies — 82⁶, 82⁹, 369¹, 598; nutarimas aptikrinti įrodymus neskuptinas — 82⁶, 369¹.

Apžiūra, apžiūrėjimas vietoje — 119, 120, 121, 124, 129
tz. 1, 148, 507 — 514; aptikrinant įrodymus — 82² — 82⁸, 369¹,
nesveikapročio apžiūrėjimas su gydytoju — 1677. Žiūr. Išty-
rimas sveikatos.

Areštas, areštavimas turto: aptikrinant ieškinį — 128, 602,
607, 609, 612; arešto uždėjimo tvarka kiln. turtui — 624, 625 —
630, o taipjau esantiems trečiųjų asmenų žinioje skolininko
daiktams arba pinigams — 631, 632 — 640; neareštuotinas tur-
tas — 973; kilnojamojo turto areštavimas, vykdant išieškojimą
— 968, 969 — 979, 1079 — 1083, 1536, o taipjau santuokininkų
turto — 976, 1552; vertybinių popierių — 1072, 1073 — 1077.
1553; skolininkų kapitalų — 1078, 1079 — 1083; tarnautojo al-
gos ir kitokio atlyginimo — 1084; areštuoto turto saugojimas —
1009, 1010 — 1020 ir pardavimas — 1021, 1022 — 1070; arešta-
vimo išlaidų atyginimas — 1060, 1066; areštavimo sustabdy-
mas — 1091; išskėlimas ieškinio dėl areštuoto turto priklausos-
mumo — 1092, 1093; neišgalinčio skolininko turto — 1400 pried.
118, o taipjau areštavimas ir kalinimas pačio neišgalinčio skoli-
ninko — 1400 str. pried. 31 — 67 §, 1598—1610. Žiūr. Skoli-
ninko suėmimas.

Asmenybės teisės: giminių parodymai apie asmenybės tei-
ses — 373 p. 1; neleidžiama prisiekti asm. teisių bylose — 497;
bylos dėl asmenybės teisių vaikų ar santuokininkų — 1337,
1338 — 1356⁹, 1619 — 1625; asmenybės teisių bylos negali būti
pavedamos trečiųjų teismui spręsti — 1368.

Atėmimas atiteistojo turto iš atsakovo (ponuditelnaja pe-
redača) — 1209, 1210 — 1212.

Atidavimas atiteistojo turto — 933; atidavimas ieškovui
atiteistojo turto ar išieškotų pinigų, vykdant sprendimą sku-
biąja tvarka — 138, 138³, 737, 738, 924¹, o taipjau paprastąja
tvarka — 954, 955—957, 967⁹.

Atidalinimas (vydiel) — 10 tz 1, 1188, 1587. Žiūr. Daly-
bos.

Atidėjimas: taik. teisėjo bylos posėdžio — 50, 67, 75, 147;
neleidžiama atidėti bylos dėl pasirinkimo kito įgaliotinio — 50,
251 ir dėl naujų įrodymų vykd. bylosenos metu — 908; atidėji-
mas sprendimo paskelbimo 139, 183, 702; atidėjimas bylos, iš-
kėlus naujų aplinkybių — 331, arba pareiškus priešinį ieškinį
— 341, 342; dėl pavėluoto pateikimo paaiškinimo į apeliacijos
skundą — 760, o taipjau į kasacijos prašymą — 801, dokumento
išgavimo — 455; varžytynių, apskundus kasacijos tvarka vyk-
domąjį sprendimą — 814; sprendimo vykdymo — 940, 952, 1547;

varžytynių turtui parduoti — 1029; palaikų turto aprašymo — 1719. Žiūr. Atodėlis atodėtis, nukėlimas, sustabdymas.

Atitaisymas: užgautųjų teisių — 2, metrikų aktų — 1647, 1648 — 1652.

Atkartotinis: a) pensininko sveikatos ištirimas — 500³ past., b) prašymas panaikinti sprendimą — 808.

Atleidžiamieji draudimo straipsniai — 616, 617 — 623.

Atlyginimas: policijos ir viršaičio už vykdomųjų veiksmų atlikimą — 158 t. 1, 1222²⁰; liudytojų — 103 104, 407, 408, 816, 862, 864, 877; žinovų (ekspertų) — 124², 124³, 529 — 532, 860 865, 877, 1006; už bylos vedimą — 161²², 867, 868 — 873; už patikrinimą vertimo — 540; dvasininkų už prisaikinimą — 104¹, 864; teismo antstolių ir pasiuntinių — 866, 958, 1206; už saugojimą areštuoto turto — 1014 — 1015; biržos makleriui — 1074, 1553; nuostolių atlyginimo ieškojimas iš teisėjų ir teismo valdininkų — 1 t. 8, 1331 — 1336, 1618; atperkamo turto tvarkymo ir pagerinimo išlaidų — 1441, 1443, 1444; už nusavinamą turtą Marijamp. apyg. — 1797, 1798; už pristatymą teismo korespondencijos adresatams — 267 str. pried. 14, 16 — 20§; Konkurso Valdybos narių — 1400 str. pried. 16§. Žiūr. Alga alimentai, butpinigiai, dienpinigiai, išlaidos, kelpinigia, pensija.

Atmetimas: prašymo leisti priverstinai vykdyti aktą — 161⁹, 161¹⁸, 161²¹; prašymo klausti liudytojus — 81¹, 366¹; ginčo apie suklastojimą akto — 109⁶, 554, 561; kasacijos prašymų — 190, 800; prašymo nušalinti teisėją — 198, 673, trečiojo asmens pretenzijų į įvesdinamą turtą — 1433³, 1433⁴; prašymų leisti imti įvaikius — 1460⁹; prašymų pripažinti ką veltkleidžiu — 1460²²; prašymų apskelbti skolininką neišgalinčiu — 1400 str. pried. 22 §. Žiūr. Formaliniai atmetimai, nušalinimas.

Atnaujinimas: sustabdytos bylosenos — 78, 687, 688, 831; nutrauktos bylosenos — 145, 689 — 691, 718; terminų — 831, 835 — 838; už akių išspręstos bylos — 80, 735; neleidžiama atnaujinti susitaikymu baigtos bylos — 71, 1366, 1627. Žiūr. Atstatymas apeliacijos teisės, iš naujo.

Atodėlis (razsročka plateža) — 136, 137, 1156² p. 3.

Atodėtis (otsročka): dokumentui išgauti — 455; įgaliotinui susirasti išvykstančiam į karą asmeniui — 685; terminų — 832, 833, 834; sprendimo vykdymo prieš prasišalinusį atsakovą — 967⁹.

Atpalaidavimas (osvoboždenije ot obiazatelstva): iškėlimas bylos apie atpalaidavimą nuo priverstinio vykdymo aktu — 161²⁰; nuo skolos mokėjimo, iškėlėjus nustatytą laiką arba paleidus suimtajį skolininką dėl maistpinigių neįmokėjimo — 1400 pried. 62, 64§, 1607.

Atpirkimas gimininių turtų — 1169, 1438 — 1450.

Atreikalavimas (regreso teisė): atr. aptikrinimas — 128¹, 659; pagal išmokėtą vekselį — 161³ p. 6; išlaidų iš trauktoio bylon trečiojo asmens — 661; ieškovo pamokėtų dėl sprendimo vykdymo prieš prasišalinusį atsakovą išlaidų — 967¹¹. Žiūr. Priešinis ieškinys.

Atrėmimas prokuratūros neteisių ieškovo reikalavimų asmenybės teisių bylose, kuriose nėra atsakovo — 1343. Žiūr. Atsikirtimas, prieštaravimai.

Atsakas, atsakymas: atsakovo paaiškinime į ieškomąjį prašymą — 312, 313 — 316 ir pareiškimas priešinio ieškinio — 340; ginče apie akto suklastojimą — 48, 109⁴, 250, 557 — 559; reiškimas formalinių atmetimų leidžiamas tikslai pirmame atsakiniame rašte — 69 t. 3, 575; kreditoriaus atsakas, ar jis priima ar nepriima skolininko pasiūlymą atsiimti sutartus daiktus ar pinigus — 1781. Žiūr. Atsiliepiamas.

Atsakomybė: teisėjų teismo bylosenos srityje — 10, 1331 — 1336; bylininko už iškėlimą akto suklastojimo ginčo — 109⁹, 562; solidariškoji bylos bendrininkų atsakomybė — 114, 483; už nelaiku pateiktą įrodymų — 331¹, 776¹ ir už nepateiktą reikalaujamo dokumento — 444; už nesumokėtą žyminį mokestį — 461, 462; už apsiimtą bylininko daryti priesaiką — 492, 494, 116; trečiųjų asmenų už parodymą apie jų žinioje esamą areštuotiną skolininko turtą — 638, 639; laiduotojo — 642, 650, 651; antstolio arba sprendimo vykdytojo — 953, 1206, 1207; areštuotų daiktų valdytojo arba saugotojo — 629, 1017; skolininko už aprašyto turto perleidimą ar naikinimą — 1097, 1529, 1559; neišgalinčio skolininko — 1400 str. pried. 7, 14, 29, 31 — 36; Kalėjimo Viršininko už išieškino sumą, už kurią skolininkas būna kalinamas — 1400 str. pried. 67 §. Žiūr. Bauda, įskaitos.

Atsakovas: atsakovo sąvoka — 4 t. 1 ir 4; teismų kompetencija pagal atsakovo gyvenamąją vietą — 32, 33, 203 — 208, 217—219, 1339, 1345³, 1345¹³, bylos, kuriuose nėra atsakovo — 36⁴, 53 t. 1, 215, 343 p. 3, 1339, 1343; bylose iš testamentų ir dėl ieškinių prieš mirusį asmenį — 24, 36⁴, 215; atsakovo šaukimo teisman tvarka — 58, 59, 276 — 298; ieškomajame prašyme turi

būti įvardintas atsakovas — 53, 257, 266; nustatytas atsakovui atvykti teisman laikas — 59, 299 — 303; jo pareiga įrodyti savo prieštaravimus — 81, 366; už akių nuteisimas — 145, 145¹ — 146, 153, 154, 718, 719; įteikimas jam raginimo ir ieškomojo prašymo nuorašo per antstolį ar teismo pasiuntinį — 277, 278 — 292, 294, o taip pat per pastą — 267 pried. 278, 942, 944; priešinio ieškinio pareiškimas — 38, 39, 340, 342; pripažinimas — 112, 113, 114, 479 — 484; neatvykimas atsakovo į vykdomąją atsiskaitytinę byloseną — 909, 910, 911; skyrimas gynėjų dėl sprendimų vykdymo prieš nežinia kur prasišalinusius atsakovus — 967¹, 967² — 967¹⁴; atsakovai — bendrininkai — 15, 33, 218; teismo reikalavimas būtinai stoti atsakovui teisman — 145¹, 719; draudimas atsakovui pirkti parduodamą jo turtą — 1051, 1069; atsakovo suvaržymas disponuoti aprašytu varžytynėms turtu — 1097, 1098 — 1100, 1529, 1531, 1534, 1559; pranešimas atsakovui, kada būna pradedamas turto aprašymas — 1102; jo apyskaita už aprašyto turto valdymo laiką ligi varžytynių — 1130, 1131; uždraudimas jam išvykti iš gyv. vietos — 652¹, 1222¹, 1222², 1222³, 1222¹²; šaukimas jo teisman nurodyti lėšas išieškiniui atlyginti — 1222⁴, 1222⁵ — 1222⁸, 1222¹³ ir atvedimas prievaria, kai jis šaukiamas tuo reikalu pats neatvyksta — 1222⁹, 1222¹⁶; valdžios įstaiga kaip atsakovė — 1284, 1285, 1286, 1291, 1296, 1303, 1315, 1612 — 1614. Žiūr. Skolininkas.

Atsikirtimas (vozraženije): atsakovo pareiga įrodyti savo atsikirtimus — 81, 163 t. 2, bylininkai turi išdėstyti savo atsikirtimus per pirmą ginčyseną — 330¹; ieškovo prašymas traukti bylon trečiąją asmenį dėl atsakovo atsikirtimų — 654; atsakovo atsikirtimai ieškovo teisės pasibaigimu, pasižadėjimo išpildymu, išlyginimu (anuliuavimu) teismo sprendimu arba nusenėjimu turi būti svarstomi išvien su bylos esmės sprendimu — 589; nestojusio bylon atsikirtimas, kuriuo leidžiama prašyti bylą iš naujo spręsti — 805. Žiūr. Prieštaravimai.

Atsiliepimas: į už akių nuteisimo sprendimą — 68¹, 151, 152, 152¹, 727 — 730¹, 967¹⁰; teismo ir žyminis mokesčiai už atsiliepimus — 200², 200³, 844, 848, 850, 851; paduoti atsiliepimui termino prailginimas (atodėtis) neleidžiama — 833 p. 1; atsiliepimas į pareikštą abejojamą akto tikrumu — 106¹, 546; atsiliepimas pateikusios aktą šalies ar ji ketinanti remtis įtartuoju aktu — 109⁴, 557 — 559; atsiliepimas trečiųjų asmenų apie priklausančius skolininkui mokėti areštuojamus pinigus — 635, 638, 639, 1078; atsiliepimas teisėjo, prieš kurį pareikštas nuša-

linimo reikalavimas — 671; nutarimo apie gimininio turto atpirkimo teisę neleidžiama skusti atsiliepimo tvarka — 1442.

Atsisakymas (otkaz, otrečenie): baudimas už atsisakymą teisti — 10; atsisakymas įgaliotinio vesti bylą — 49, 252 — 254; liudytojo duoti parodymą — 83, 370; bylininkų priesaiką daryti — 116, 492; žinovų (ekspertų) — 124¹, 520; atsisakymas bylininko pateikti dokumentą — 444, ar remtis įtartuoju aktu — 106¹, 546; teismo pareiga ex officio tam tikrais atsitikimais atsisakyti bylą spręsti — 584; valdytojo atsisakymas saugot areštuotą turta — 630; skolininko a. duoti parodymą apie lėšas — 1222⁷; turto bendrumo ir palikimo — 409 tз. 1 ir 2, 1758. Žiūr. Ne priėmimas prašymo.

Atsiskaitymas — Žiūr. Apyskaita, apyskaitomybė, apskaitymas, galutinio atsiskaitymo apyskaita, vykdomoji atsiskaitytinė bylosena.

Atsiskaitytinės knygelės (reversai): jų įrodomoji galia — 471.

Atskira nuomonė teisėjo: jos pareiškimas ir pridėjimas prie sprendimo — 703.

Atskirieji nutarimai (častnyje opredielenija) — 705, 712, 891, 893 tз. 1; apskustų nutarimų vykdymo sustabdymas — 233. 241, 588, 597, 677, 787, 1205. Žiūr. Nutarimai.

Atskirieji prašymai: jų svarstymo ir sprendimo tvarka — 566 567 — 570, 812.

Atskirieji skundai (častnyje žaloby): dėl priverstinio vykdymo sustabdymo — 161¹¹ tз. 3; jų padavimo tvarka — 168, 784; dėl t. teisėjo veiksmų — 166, 167 — 169; dėl priverstinio vykdymo aktais įsakymų — 161¹⁴; dėl prieštarų tarp teismo ir vyriausybės įstaigos — 239; dėl formalinių atmetimų — 166, 586 — 588; dėl įrodymų tikrintojo veiksmų — 389, 504; dėl ieškinų aptikrinimo — 166, 596, 597; dėl trečiojo asmens reikalo dalyvauti byloje — 664; dėl nenušalinimo teisėjo — 673, 674; dėl nepriėmimo atsiliepimo — 730; o taip pat apeliacijos ar kasacijos — 757, 801; laikotarpis jiems paduoti — 167, 785; jų nuorašų pridėjimas bendrųjų teismų bylose — 786, 788, o taip pat prieš valdžios įstaigas duodamų taikos teismų bylose — 52¹, 1289¹; paaiškinimų teikimas dėl atsk. skundų — 788, 789; teismo paaiškinimų pridėjimas prie atsk. skundų — 790; jų išsprendimas apeliacinio teismo nutarimu — 791; prailginti laiką atsk. skundų duoti neleidžiama — 833; atsk. skundai dėl antstolio veiksmų — 962, 963 — 967, 1202 — 1205; dėl apsaugojimo palaikų turto

— 1405; dėl dalybų palaikų turto — 1421, 1765; dėl atpirkimo gimininio turto — 1445; dėl vaikų įteisinimo — 1460⁵; dėl įvaikių ėmimo — 1460¹¹; skolininko neišgalėjimo bylose — 1400 str. pried. 18 §.

Atskiroji bylosena — 566, 567 — 692, 783 — 791, 1527 str. pried. 6 §.

Atstatymas: a) pažeisto valdymo — 29 t. 1 — 6, 73, 212 t. 1, 1496; b) apeliacijos teisės — 778, 779 — 782. Žiūr. Atnaujinimas terminų, posesoriniai ieškiniai.

Atstovas: siunčiamiems bylininkui teismo raštams priimti — 309, 310, 311, 763, o taip pat antstolio raštams — 942¹, 943 — 945; atsakovo įgaliotasis atstovas sprendimo vykdymo bylose — 967⁷, 967⁸; valdžios įstaigų atstovai — 1284 — 1286, 1612, 1613; svetimųjų valstybių atstovai — 225. Žiūr. Advokatai, įgaliotiniai.

Atstovavimas: globiamųjų asmenų — 19, 262, 1484; apskelbtųjų neišgalinčiais skolininkais — 21, 1400 str. pried. 15 §, 1485; bendrovių draugijų arba juridinių asmenų — 26, 27, 1486; mirusiojo palikėjo asmens — 36⁴, 215; skirto gynėjo atstovavimas prasišalinusiam atsakovui sprendimo vykdymo bylosenos metu — 967⁶; prasišalinusio savininko reikalams — 1453, 1775 atstovauti neleidžiama priešaikos — 494 ir vaikų įteisinimo reikalais — 1460¹. Žiūr. Advokatai, įgaliotiniai.

Atstovybė Lietuvos valstybės užsienyje — 465, 571 pas. II, 890, 1276. Žiūr. Konsulatas, pasiuntinybė.

Atsaukimas: bylininko pripažinimo — 481; sprendimo vykdymo sustabdymo — 967⁹; skirtų varžytynių — 1039; įgaliojimo — 50, 251, 1460⁴¹ — 1460⁴⁸. Žiūr. Atsiliėpimas.

Atvedimas skolininko teisman pareikšti apie jo lėšas išieškiniui atlyginti — 1222⁹, 1222¹⁰, o taip pat atkartoti pareikšimą apie pavedimą savo turto kreditoriams — 1790, 1791.

Atvykimas teisman (stojimas bylose): laikotarpis šaukiamiems bylininkams atvykti pas taikos teisėją — 58, 60, 67, o taip pat į apygardos teismą — 299, 300 — 303; į rungtinę šalių ginčyseną — 329; laiduotojo ieškinio aptikrinimo reikalu — 645, 647, o taip pat ir šalių — 646; trečiojo bylos asmens — 128¹, 128², 657, 660; teismas turi teisę reikalauti, kad bylininkas būtinai atvyktų teisman — 145¹, 145², 719, 719¹; pavėluotas atsakovo atvykimas — 149, 721, 910; atvykimas ne visų bylos atsakovų — 150¹, 724; atvykimas prasišalinusio atsakovo sprendimo vykdymo bylose — 967⁷, 967⁸, 967¹⁰, o taip pat tuo tarpu išvykusio atsakovo — 970; įpėdinių — 1408, 1455; dalina-

mojo turto dalininkų — 1413; dalyvaujančių gimininio turto atpirkimo byloje — 1442; apskelbto dingusiu savininko — 1459. Žiūr. Neatvykimas.

Augmuo (proizrastanije zemli) — 974 p. 3.

Auklėjamosios drausmės įstaigos: atleidimas jų nuo teismo ir raštinės mokesčių — 200^a p. 3, 879 past. IV.

Autentiškumas (akto tikrumas — podlinnost): abejojimas akto tikrumu — 106¹, 108, 109¹, 109^s, 541 — 543, 545 — 553; neleidžiama bylininkų priesaika griauti tikrumas neįtartų aktų — 118, 497; atsiliepiamas šalies prieš pareikštą akto tikrumą abejojimą — 546; akto tikrumo tyrinėjimas — 106¹, 109¹, 109^s, 109^s, 547 — 554.

Autoriaus teisės: kompetentinis teismas ieškinui pareikšti dėl autoriaus teisių — 80 t. 2, 217; autoriaus teisė neigijama varžytynių keliu nupirktam kūrinui — 1040.

Atvokavimas: adresato teisė gautąjį teismo laišką atvokuoti pašto ar policijos įstaigose ir patikrinti, ar yra jame visi siunčiamieji raštai — 267 str. pried. 8 §; atvokavimas raštų ir testamentų, raštų mirusiojo palikėjo bute — 1734, 1742.

Balansas skolininko turto ir skolų — 1400 str. pried. 24, 25 §.

Balsavimas teisėjų nusprendžiant sprendimą — 181, 698, 699, 777; trečiųjų teismo — 1388; kreditorių, sprendžiant ar yra reikalas daryti naujas varžytynes neparduotam turtui — 1063, 1174.

Bankas: jo atstovavimas teisme — 27; pardavimas varžytynių keliu turtų, įkeistų bankams — 1137, 1138. Žiūr. Kredito įstaigos, Lietuvos Bankas, Žemės Bankas.

Bankrutas piktavališkas: jo teisė bylinėti teisme — 21, 22, 1485; jo prekybos knygos nelaikomos įrodymu — 468 p. 4; piktavališko bankrutavimo įkaltinimų ar įrodymų iškilimas aukštesn skolininko neišgalėjimo bylose — 1400 str. pried. 14 29 §; neturi teisės pavesti turto kreditoriams — 1794. Žiūr. Skolininko neišgalėjimas.

Bauda, baudimas: a) bauda už neatvykimą liudytojo teisman — 91 92, 303, 384, o taip pat už žinovų (ekspertų) neatvykimą — 124¹, 528; už nelaiku pristatymą įrodymų 331¹, 776¹; už peržengimą žym. mokesčio taisyklių — 461, 462; už nepamatotą iškėlimą akto suklastojimo ginčo — 109^s, 562; už tre-

čiųjų asmenų melagingą parodymą arba vengimą duoti parodymą apie esamus jų žinioje skolininko kapitalus — 638, 639; už neįmokėjimą pinigų už pirtą per varžytynes nekilt. turta — 1176, 1177 — 1179, 1578, 1579; bauda, kaip piniginė bausmė. nėra privilegijuota ipotekos skola—1527 str. pried. 1 §; bauda už ne laiku įmokėjimą mokesčių yra privilegijuota ipotekos skola — 1527 str. pried. 1 § t. z. 1, 1545 pried. 6 §; b) baudimas antstolo baudžiamuoju ar drausmės keliu — 953, 1205, 1206; valdytojo ar saugotojo aprašyto varžytynėms turto — 629, 1017; Konkurso Valdybos narių ar prisiek. rūpintojo — 1400 str. pried. 16 §; už peržengimą žyminio arba teismo mokesčių nuostatų — 462 853^s. Žiūr. A t s a k o m y b ė.

Baudžiamasis teismas — 5, 6 — 8, 110, 111, 200⁴, 565, 1400 str. pried. 14, 16 ir 29 §. Žiūr. Nusik. darbas, nusmerk-tieji.

Bažnyčia: bažnyčios bylos eina valdžios įstaigų byloms nustatytąja tvarka — 1282, 1284 t. z. 3, 1612; ginčai dėl turto tarp įvairių tikėjimų bažnyčių — 1298; bažnyčioje neleidžiama suimti neišgalintis skolininkas — 1400 str. pried. 47 §.

Bažnytinis teismas: jo sprendimu atskirtieji nuo bažnyčios negali būti teismuose įgaliotiniais — 45 p. 8, 246 p. 9, ir jie liudija neprisaikininami — 85, 372; svarsto prejudicialinius klausimus santuokos byloje — 1338, 1345¹, 1620.

Bendrasavininkai: išieškojimas iš jų turto — 1188 1189, 1190, 1587, 1758. Žiūr. Bendras turtas, dalininkai.

Bendrasis susitarimas kvostiniems vietos žmonėms parinkti (o b š č a j a s s y l k a) — 420, 421 — 423.

Bendras teismo susirinkimas — 234, 678¹.

Bendras turtas (bendroji nuosavybė): ieškinio kaina dėl jo dalies — 273 p. 3; jo aprašymas — 1103 p. 4, 1560, ir pardavimas varžytynių keliu už skolas — 1188, 1189, 1190, 1587; padalinimas tarp įpėdinių — 1409, 1410 — 1421, 1759 — 1774; atsisakymas nuo dalyvavimo turto bendrume — 1758; pripažinimas įgijimo nuosavybės teisės įsisenėjimu bendram turtui — II priedo 16 str.

Bendrininkai bylos (s o u č a s t n i k i v p r o c e s i e) — 15, 15¹ — 15⁴; jų pripažinimo reikšmė — 113, 114, 482, 483; jų prisidėjimas prie apeliacijos — 766; kolektyviniai jų prašymai — 190 t. z. 3, 800 t. z. 1, 850. Žiūr. Tretieji bylos asmenys.

Bendros ganyklos — 1 t. z. 12 — 16.

Bendrovė: kompetentinis teismas keliamoms prieš jas byloms spręsti — 35, 36, 36³, 220 — 222; jų atstovavimas teisme

— 26, 27, 1486; įteikimas joms raginimų — 67¹, 288; jų bylose neleidžiama bylininkams prisiekti — 118, 497; pristatymas teisman jų knygų ir aktų — 449, 450

Bendrumas — Žiūr. Turto bendrumas.

Beraščiai; negali būti įgaliotiniais bendruose teismuose — 246 p. 1; pasirašymas už beraštį ieškomojo prašymo — 260, o taip pat varžytynių lapo — 1056; įteikimas jiems raginimų — 284; beraščiai liudytojai — 101, 406; mažai raštingi žinovai (ekspertai) — 525.

Beretai — LLTS 16¹ str.

Besibylinėjantieji su viena karta šalim liudytojai nušalinami priešingos šalies reikalavimu — 86, 373; besibylinėjantysis su katra šalim teisėjas turi nusišalinti arba nušalinimas jos reikalavimu — 195, 667, taip pat nušalinimas ir trečiųjų teismo teisėjas — 1376.

Besibylinėjančios šalys, bylininkai; jų teisė dalyvauti bylose ir įteikti paaiškinimų — 13, 390; jų teisė atsiųsti už save įgaliotinius arba pavesti už juos bylinėti — 14, 15, 16, 20; procesualinės teisės ir jų suvaržymas — 17, 18 — 27, 390, 1345¹, 1460¹, 1483 — 1486, 1673 — 1681; pasirinkimas įgaliotinių — 46, 47, 245, 1345¹; jų mirimas ar teisių netekimas — 77, 164¹, 681, 751, 959, 1539, 1542, 1548; pripažinimas — 112, 479 — 481; priešauka — 115, 485, 498; bylų žiūrinėjimas raštinėj — 271; murodymas adreso ir apsirinkimas buveinės — 67², 309, 309¹ — 311, 763, 945, 1583; teisė reikalauti, kad priešingoji šalis pateiktų dokumento originalą — 439, 440, 441, 443; pareiga pateikti dokumentus — 442; baudimas už suteiktą melagingų žinių apie neišgalėjamą teismo mokesčius mokėti — 200⁸, 883; susirašinėjimas su teismu per paštą — 267 str. pried., 305, 942; jų taikos sutartis — 1357, 1359 — 1366. Žiūr. Apeliantas, apeliatorius, atsakovas, ieškovas, kasatorius, tretieji bylos asmenys.

Buturčiai bylininkai atleidžiami nuo teismo ir žyminio mokesčių — 200⁷, 200⁸, 880—883, 885 — 889. Žiūr. Neturto teisė.

Bilietai kredito įstaigų — 615, 986, 1083.

Birža — 615, 1072, 1074, 1076, 1553, 1400 str. pried. 8 §.

Byla: baudžiamoji — 5, 6 — 8, 110¹, 111, 454, 564, 565, 1400 str. pried. 14, 16 ir 29 §; paini ar sudėtinga — 139, 335¹, 538, 702; pradėtinė — 661; bylos iškėlimo įrodymai — 409 t. 3. Žiūr. Apsaugos bylos, atidėjimas, atnaujinimas, išskyrimas, nukėlimas, nutraukimas,

perkėlimas, pranešimas, prirengimas, sujungimas, teisimas, valdžios įstaigų bylos, vilkinimas ir žiūrinėjimas bylų.

Bylosena (proizvodsto diela, procedūra) — žiūr. Aaiškinamoji, atskiroji, vykdomoji bylosena.

Bylininkai — žiūr. Besibylinėjančios šalys.

Brangieji metalai (naugės): jų aprašymas — 981 ir pardavimas varžytynių keliu — 1044, 1044¹.

Broliai: jų teisė atsisakyti nuo liudytojų pareigos — 83, 370; moksleiviams arba studentams leidžiama bylinėti už savo brolius — 45 ir 246 p. 6.

Burmistras — 1791, II priedo 9 §.

Butų traukimu išrenkami iš patvirtinto sąrašo kvostini apylinkės žmonės — 429, 124⁴.

Būstas: arešt. turtui sukrauti — 1009, o taipiau varžytynėms daryti — 1025

Būstinė — 203. Žiūr. Gyvenamoji vieta, buveinė.

Butas: iškraustymas iš buto priverstinio vykdymo aktais keliu — 161¹ p. 2; apskundimas kasacijos tvarka sprendimų iškraustyti iš buto — 186 t. 1; atiteisimas nuompinigių ligi iškraustymo dienos — 273 t. 3. Žiūr. Iškraustymas.

Butų Skyrius — 29 past. p. c., 105 t. 2, 120 t. 1, 795 t. 1.

Butų Sekvestro Komisija — 1 t. 2.

Butpinigiaĩ — komandiruojamiems teisėjams — 500² p. 2, 858, 864.

Buveinė: bylininkų pareiga apsirinkti ir nurodyti teismui savo buveinę — 67², 309 — 311, 763 942¹, 943 — 945, 967¹, 1583, 1686, 1702, 1714, 1400 str. pried. 52 §.

Civilinė teisė: ginčas dėl jos pareina teismams spręsti — 1; civilinių teisių gynimas teismo keliu — 2, 17 — 22.

Činšo teisė — 1400 str. I past.

Dalininkai: bendrovės — 36³, 67¹, 288; bendros nuosavybės turto dalininkai — 273 p. 3, 1188, 1189, 1190, 1587; palaikų turto — 1410, 1420, 1757, 1770, 1774. Žiūr. Bendrasavininkai, dalybos.

Dalis palikimo — 10 tz. 2, 1410 tz. 1; aprašymas ir pardavimas dalies turto — 105⁹, 1115, 1562; 1155 1571; 1188, 1200, 1201; 1545 str. pried. 5 §. Žiūr. **Dalybos**, **smulkinimas**.

Dalybos: kompetentinis teismas palaikų turtui padalinti apsaugos tvarka — 1409, o taipjau ieškiniui pareikšti dėl padalinimo — 36⁴, 36⁵, 215, 216, 1420, 1515, 1759; palaikų turto dalybų bylosena apsaugos tvarka — 1409, 1410 — 1421; dalybų projekto sudarymas — 1412, 1413 — 1415; skundai dalybų bylose — 1418, 1421, 1763, 1765; ieškinys dėl reikalavimo iš naujo daryti turto padalinimą — 1420; dalinamo turto paėmimas globon — 1421 tz. 1; bendros nuosavybės turto padalinimas eina ieškino tvarka — 1409 tz. 3, 4; turto dalybų tvarka Marijampolės apyg. — 1515, 1759 — 1768. Žiūr. **Atidalinimas**.

Darbininkai, nukentėję nelaimingais atsitikimais pramonės, technikos susisiekiimo ir pan. įmonėse: skubusis sprendimų vykdymas bylose dėl jų atlyginimo — 138 p. 3, 5 ir 7, 138³, 737 p. 3, 5, ir 7, 738, 1291 past.; atleidžiami nuo teismo ir žyminio mokesčio — 200⁷, 880¹; į šelpiamųjų darbininkų gaunamas pensijas, pašalpas ar kompensacija negali būti krepiamas išieškojimas — 1078 past.; susitaikymas jų atlyginimo bylose — 1289 past. II, 1357¹; bylos apie darbininkų apdraudimą arba jų atlyginimą, nukentėjus nelaimingais atsitikimais, negali būti pavedamos trečiųjų teismui spręsti — 1368 p. 6, 7, 8. Žiūr. **Žemės ūkio darbininkai**, **samda**.

Data: akto sudarymo arba paliudijimo datos tikrumo prezumpcija — 476, 477; žymėjimas datos ieškomajame prašyme — 256 pried. p. 4 teismo rezoliucijoje ar sprendime — 142, 161⁸, 701, 711; pašto štempeliu žymimoji data rodo kada teismo gauta arba adresatui įteikta korespondencija — 299, 828, 267 str. pried. 5, 13 §.

Depozitas — 1460²⁹, 1460³⁰ — 1460⁴⁰, 1780 — 1786.

Didinimas ieškomųjų reikalavimų — 273 tz. 3, 332, 333.

Dienpinigiai: a) teisėjams — 500² p. 2, 858, 864; b) liudytojams ir ekspertams — 861, 862, 864; c) pasiuntiniui, antstoliui ar sprendimo vykdytojui — 158 tz. 1, 967¹¹, 1222²⁰.

Dingimas — žiūr. **Prasišalinusiojo savininko dingimo patikrinimas**.

Diplomatiniai agentai — 225 past., 890, 1400 str. pried. 47 §. Žiūr. **Pasiuntinybė**.

Dokumentai: taikos teisėjas bylose apie atstatymą valdymo nesvarsto dokumentų — 73, 1496; išgavimas jų nuorašų iš viešų įstaigų — 76, 452; nustatyta tvarka sudarytų arba pa-

liudytų dok-tų negalima griauti liudytojų parodymais — 106, 410; abejojimas dokumento tikrumu — 106¹, 108, 109, 541 — 544; dok-tų pateikimo tvarka taik. teisėjui — 54 p. 2, 57. o taip-
jau apyg. teismui — 263, 264, 316, 330¹, 331¹, ir kasac. t. — 190, 800; teismas turi apsvarstyti pateiktus dokumentus ir paremti
jais sprendimą — 105, 129, 339, 456; bylininkų pridedamieji prie
prašymų ar skundų dok-tų nuorašai turi būti įteikiami prie-
šingai šaliai — 52¹, 164, 165, 189, 277 — 288, 567, 568, 656, 664,
746, 756, 758, 759, 801, 838, 1289¹; reikalaujant priešingai šaliai
turi būti pateikiami turimi dok-tai — 439, 440—444; išreika-
lavimas dokumentų iš nedalyvaujančių byloje asmenų — 445,
446 — 448, o taipjau iš valdžios įstaigų — 452, 453 — 455; jų
įrodomoji galia — 456, 457 — 478; užsienyje sudarytieji — 464,
465, 707 — 709; baudimas už pavėluotą jų pristatymą — 331¹,
776¹; aprašomojo turto dokumentų pateikimas — 1111, 1112,
1561; dok-tų pateikimas trečiųjų teismui — 1380, 1381 — 1383.
Žiūr. Abejojimas akto tikrumu, naminiai, nota-
riniai ir tvirtiniai aktai, nuorašai, origina-
las, paliudijimas, suklasėjimas, sutar-
ty s.

Dovanos akto panaikinimas dėl nedėkingumo — 258 tz.
1 273 tz. 4; skyrimas dovanos testamentu — 1726 p. 4.

Drabužiai kasdien dėvimi neareštuojami — 973 p. 1. Žiūr.
U n i f o r m a.

Draudimas; aptikrinimas ieškinio uždedamu draudimu ne-
kiln. turtui — 602, 604 — 606, 609 — 611, 1199; draudimo už-
dėjimo — 616, 617 — 620 ir nuėmimo tvarka — 621, 623, 1096;
nekiln. laiduotojo turtui — 652; ginč. turtui, apskundžius kasa-
cijos tvarka sprendimą — 814 p. 1; veltkleidžio turtui — 1460¹⁶;
M a r i j a m p o l ė s apyg. draudimas pakeičiamas hipoteka arba
uždraudimu perleisti turta — 1500, 1527, 1534, 1543¹, 1557 —
1559, 1589.

Draugija — 27, 35, 36, 38³, 67¹, 118, 220 — 222, 288, 497
879 past. IV.

Draugystė — Žiūr. S a n t u o k i n ė d r a u g y s t ė.

Duba [usadba, selskoje domochozajstvo] — 935 past. I,
1591, 1773, 1774, 1545 str. pried. 1 — 7 §. Žiūr. S k i r t i n ė
ž e m ė.

Duotinis aktas (d a n n a j a) — 161³ p. 5; parduotam var-
žytynių keliu nek. turtui — 1165.

Dvasininkai; bylos, kuriose dvasininkams leidžiama būti
įgaliotinais — 45 p. 2 ir 3, 246 p. 3 ir 4, 1282 tz. 1, 1284 tz. 3;

dvasininkai neturi liudyti tatau, kas jų sužinota per išpažintį — 84 ir 373 p. 4; atleidžiami nuo priesaikos liudijant — 96 ir 396 p. 1 ir jiems nereikia prisiekti kaipo bylininkams — 116, 493; jų atlyginimas už prisaičinimą — 863, 863¹, 864, 877; išmestieji iš dvasininkų luomo negali būti advokatais — 45 p. 11, 246 p. 12; kūdikių krikštijusis dvasininkas šaukiamas liudytoju byloje dėl gimimo teisėtumo ginčo — 1356; prasiskolinusieji dvasininkai — 1400 str. pried. 32 §. Žiūr. Bažnyčia, bažnytinis teismas.

Eikvotojas — žiūr. Išėikvojimas, veltkleidis.

Eilė: bylų pranešimo posėdyje 323; liudytojų klausinėjimo — 392, 393; nukėlimas bylos iš eilės, nestojus šalim — 145³, 718 p. 2; sprendančių bylų teisėjų nuomonės atsiklausimo — 697; atspaudų nuėmimo nuo palaikų turto — 1718.

Ekscepcija — žiūr. Formalinis atmetimas.

Ekspertai (žinovai): ieškinį aptikrinant — 82⁷; taikos teisme — 119, 122 — 124; dalykai, dėl kurių gali būti atsiklausiama ekspertų nuomonės — 122, 515; nutarimas apie ekspertų nuomonės atsiklausimo reikala — 516; ekspertyzos paskir. nutarimas neskustinas — 166 tz. 2; apžiūrėjimas vietoje su ekspertais — 119, 507; ekspertų skyrimo tvarka — 123, 518, 519, 524, 527; jų atsisakymas nuo pareigų — 520; jų nušalinimas — 124¹ 521 — 523; jų neatvykimas ir nubaudimas — 124¹, 528; jų atlyginimas — 124², 124³, 529 — 532, 860, 862, 865, 1006; jų dalyvavimas išaiškinime apskaičiavimų arba apskaitų — 538, o taip pat patikrinime vertimo — 540; ekspertai aprašomam turtui įkainoti — 1002, 1003 — 1006, 1122 — 1124, 1556, o taip pat dalinamam palaikų turtui — 1415, 1762.

Ekspertyza (ištirimas su žinovais): ekspertyzos paskyrimo nutarimas neskustinas — 166 tz. 2; parašo ir rašysenos ekspertiza — 109⁶, 547, 553, 561; mokslškai teisinės ekspertyzos kabinetas — 109⁸, 860 past.

Ekvivalentas (vertybė) — 333, 747.

Eparchijos taryba — 1282 tz. 1.

Etiketė (kortelė) — 980, 998.

1

Firma — 26, 35, 36, 220, 221.

Forma: ieškomojo prašymo — 51, 256 ir jo pried.; nurodymas, kad ieškomasis prašymas surašytas nesilaikant nustaty-

tų formų — 579; prasilenkimas su svarbiomis proceso formomis sudaro pagrindą kasacijai — 186, 793; vykdomojo rašto forma — 927 str. pried.; teismo laiškamis registruoti knygų ir laiškų priėmimo raštelių ir jų įteikimo pranešimų, — 267 str. pried. 5, 10§; galutinė sprendimo forma — 141, 142, 181¹, 710, 711, 713, 774.

Formalinis atmetimas (ekscepcija) — 69, 571 — 589, 1494, 1526, 1635; jų pagrindai ir įrodymai — 571, 573; atsakovo pareiškiamieji — 69, 571, 1494, 1526; prieš svetimšalį ieškovą dėl negarantavimo bylos išlaidų ir nuostolių — 571 p. 5 ir past., 1634; ieškovo pareiškiamieji — 572; teismo iniciatyva daromieji — 80, 584; galimieji reikšti tik ligi pirmo posėdžio — 69 t. 3, 571 t. 1, 575, arba visu bylosenos metu — 576; jų pareiškimas ir išsprendimas — 573 — 578, 585, 1635; apskundimas patenkintų ar nepatenkintų formal. atmetimų — 166, 586 — 588.

Galutinė sprendimo forma — 141, 142, 181¹, 710, 711, 713, 774, 804².

Galutiniai nutarimai; neskustini — 82⁶, 161¹⁰, 200⁷, 274¹, 408, 531, 673, 814 t. 1, 814² t. 1; skustini — 166 t. 1, 185 t. 1, 792 t. 1, 880 t. 1, 1292 t. 1 ir 2.

Galutiniai sprendimai — 184, 337, 1364, 792 t. 1 ir LLTS 22 str.

Galutinio atsiskaitymo apyskaita iš parangų, priestatų ar žemės nuomojimo sutarčių su valdžios įstaiga — 1302, 1303 — 1305

Garantija svetimšalio ieškovo bylos išlaidų ir nuostolių, kurie gali susidaryti atsakovui — 571 p. 5 ir past., 577, 578, 1634. Žiūr. Aptikrinimas, įkaitas, kaucija, laidas.

Geležinkeliai: kompetentinis teismas jų ir prieš juos ke-
liamoms byloms spręsti — 34, 202 past., 213¹; įteikimas jų ad-
ministracijai raginimų — 67¹ ir 288 past.; neleidžiama reikšti
form. atmetimas prieš svetimšalį ieškovą dėl nepateikimo ga-
rantijos bylos išlaidoms ir nuostoliams — 571 past. I; pristatymas už akių nuteisimo sprendimo — 725; atiteistų iš geležin-
kelių pinigų išieškojimo tvarka — 935 past. III; valdžios ge-
ležinkelių bylose leidžiama susitaikyti — 1289 past. II; nekiln. tur-
to apyraše turi būti pažymimas jo atstumas nuo geležinkelio —
1104; bylos apie nukentėjusių geležinkelio darbininkų arba tar-

nautojų atlyginimą — 138, 737, 200⁶, 880¹, 500³, 1087 past., 1357¹, 1368.

Geležinkeliečiai: tvarka šaukti liudytojais teisman — 89¹, 380¹; atlyginimas, nukentėjusiems nelaimingais atsitikimais geležinkeluose — 138, 737, 200⁶, 880¹, 1078, 1357¹, 1368; jų sveikatos ištyrimas — 500⁴.

Gentys (svojoistvenniki) — 86, 373, 667, 1012, 1376. Žiūr. Giminaičiai.

Gimdytojai: jų atstovavimo teisė nepilnamečiams arba globiamiems vaikams — 19; neleidžiama vaikams liudyti bylose prieš savo gimdytojus — 84, 371; apie jų savitarpio teises vaikams auklėti — 1345¹ — 1345¹¹; jų katro reikalavimas pasimatyti su vaikais — 1345²; jų pareiškimas, kad įteisinamasis vaikas yra kilęs iš jų — 1460²; jie nesuimami už skolas, jeigu jų mažamečiai vaikai liktų be lėšų gyventi — 1400 str. pried. 32 §. Žiūr. Santuokininkai.

Gimdyvė — 1400 str. pried. 32 p. 3.

Gimimas: bylos dėl kūdikio gimimo teisėtumo ginčų — 343 p. 3, 497, 814¹, 1346, 1347 — 1356, 1623 — 1625, o taip pat sentikių — 1356¹, 1356² — 1356⁵; imetrikavimas gimimų sentikių arba sektantų vaikų — 1460⁴⁹, 1460⁵⁰ — 1460⁶¹.

Giminaičiai, giminės: jų atsisakymo teisė liudyti — 83 ir 370 p. 1, arba nušalinimas priešingosios šalies reikalavimu — 86 ir 373 p. 1; jų klausinėjimas santuokininkų bylose — 1345³, o taip pat veltkleidžių bylose — 1460¹⁸, 1460¹⁹; negali būti įtraukiami į kvostinų apylinkės žmonių sąrašą — 417 p. 2, išskyrus bylas apie veltkleidumą — 1460¹⁸; teisėjų nusišalinimas arba nušalinimas nuo sprendimo bylos, kurioje dalyvauja jo giminaičiai bylininkai — 195, 667, 668, 678¹; be sutikimo šalių neskiriami saugotoju arešt. turto — 1012; jų teisė atpirkti gimininį turtą — 1438, 1439 — 1449; jų teisė rūpintis palaikyti turto aprašymu — 1404; jų teisė kelti bylą dėl veltkleidumo — 1460¹³; giminų prašymu nesuimami skolininkai — 1400 str. pried. 33§. Žiūr. Broliai, gimdytojai, įpėdiniai, įvaikiai, santuokininkai, vaikai.

Gimininis turtas: jo atpirkimas — 1169, 1438 — 1449.

Ginčas: dėl civilinės teisės — 1; dėl suklastojo akto arba dokumento — 109² — 111, 555 — 565; dėl ieškinio kainos — 55², 273, 274; dėl sprendimo vykdymo — 962, 963 — 966; dėl aprašyto turto kainos — 1001; dėl aprašyto turto priklausomumo — 1092, 1093; tarp turto dalininkų dėl paskirstymo pinigų — 1190, 1191; ginčai, kylantieji kreipiant išieško-

įima į nek. turą — 1197, 1198 — 1201; dėl išieškotų pinigų paskirstymo projekto — 1218, 1596; dėl turto tarp valdžios ar visuomenės įstaigų — 1297, 1298; dėl kūdikio gimimo teisėtumo — 1346, 1348 — 1353; įvesdinant į nek. turą — 1433, 1433¹ — 1433⁴, 1434; dėl gimin. turto atpirkimo teisės — 1447; įvaikių ėmimo byloje — 1460¹²; dėl teisės atiduoti teismo depozitą atsilyginimo objektą — 1460³⁵; dėl nutarimo įmetrikuoti santuoką ar vaikų gimimą sentikių arba sektantų byloje — 1460⁶¹ past.; ginčai kylantieji palaikų turą suantspauduojant, nuimant antspaudas ir sudarant inventoriaus apyrašą Marijampolės apyg. — 1738, 1739 — 1741. Žiūr. Nesusitarimai, prieštarai.

Ginčo bylos — 29 past., 202, 893 tz. 1, 1420, 1783 tz. 1, 1400 str. pried. 18 tz. 1. Žiūr. Ginčas, ieškinys, neginčo bylos.

Ginčysena — Žiūr. Rungtinė šalių ginčysena.

Gynėjas; paskyrimas gynėjo dėl sprendimo vykdymo prieš prasišalinusį atsakovą — 159 past. II, 967¹ — 967¹⁴. Žiūr. Įgaliojtinis, globėjas, rūpintojas.

Gynimas savo teisių teisme — 4, 13, 17; asmenys kurie negali savaimingai ginti teisme savo teisių — 18, 19 — 22, 1484, 1485.

Gyvuliai (gyvas ūkio inventoriųs): jų areštavimas ir pardavimas už skolas — 974, 975, o taip pat Marijampolės apyg. valstiečių — 1545 str. pried. 3§.

Gyvenamoji arba būvamoji vieta: byla keliama atsakovo gyv. vietos teisme — 32, 33, 161¹¹, 203 — 208, 217, 219, 1400 pried. 2 — 5§, o taip pat pagal ieškovo vietą, kai nėra atsakovo santuokos byloje — 1339, 1343; nuolatinės gyv. vietos sąvokos nusakymas — 204; kėlimas bylos prieš atsakovą, kurio gyv. vieta nėra žinoma — 210, 211, 275, 293 — 298, 1345³; nurodymas ieškom. prašyme gyv. vietos — 54, 256 pried., 257, o taip pat apeliacijoje — 745; kai nenurodyta gyv. vieta, tai prašymas sulaikomas — 54¹, 54², 269, 270; apie pakeitimą savo gyv. vietos bylininkas turi pranešti teismui — 67², 311, 763; perkėlimas bylos, iškeltos tuo tarpu gyv. atsakovo vietoje, į nuolatinę — 207, 208, 580 — 583; liudytojų klausinėjimas jų gyv. vietoje — 88, 93, 386 — 390. Žiūr. Adresas, buveinė, pažadėjimas neišvykti iš gyv. vietos.

Gyvo žodžio principas procese — 68, 72, 99, 145, 145¹, 173, 324, 330, 398, 495, 719, 719¹, 769. Žiūr. Rungtinė šalių

ginčysena, paaiškinimai ir sakytinis prašymas.

Globa: baudž. teismo uždėtoji turtui pasislėpusio kaltinamojo — 6; nepilnamečiams — 19, 1345⁴, 1484, 1709; veltkleidžiams — 20, 1345⁴, 1460¹³ — 1460²⁸; skundų išsprendimas antroje instancijoje dėl globos skyrimo reikalo — 180¹ tз., 3; mirusiojo atsakovo turtui — 751, 752, 959 — 961, 1542, 1543, 1549; dalinamojo turto paėmimas globon — 1421 tз. 1; nežinia kur prasišalinusio savininko turtui — 1451 tз. 1, 1453, 1454, 1775; nesveikapročiams ir kitiems netekusiems laisvos valios asmenims Marijamp. apyg. — 1673, 1674 — 1680; kompetentinis teismas globos byloms spręsti — 1625, 1663; paleistųjų iš kalėjimo globos draugijos atleidžiamos nuo teismo ir rašinės mokesčių — 879past. IV. Žiūr. **Globėjai, globiamieji asmenys.**

Globėjai: jų teisė atstovauti teisme globiamiems asmenims — 19, 20, 1484; jų funkcijos procese — 69 tз. 4, 1453 tз. 2, 1775 tз. 1; jų nušalinimas kaipo liudytojų — 86, 373, o taipjau kaipo teisėjų — 195, 667, 678¹; globėjai palikimo — 751 ir jų paskyrimas apeliacijai duoti už mirusį bylininką — 752, o taipjau dėl vykdymo sprendimo — 959, 960, 961; jie neturi teisės pirkti globiamojo turto per varžytines — 1051, 1069, 1094; jų teisė rūpintis palaikų turto aprašymu — 1404, o taipjau antspaudavimu — 1685, 1687, 1704, 1709, 1723; prasišalinusiojo savininko turto — 1451 tз. 1, 1453, 1454, 1775; sentikių arba sektantų vaikų — 1460⁵⁰, 1460⁵³, 1460⁵⁸; jų teisė skusti šeimos tarybos nutarimus — 1668; neturi teisės pavesti turto kreditoriams — 1794. Žiūr. **Rūpintojas, patarėjas.**

Globiamieji asmenys: negali būti įgaliotiniais — 45 p. 5, 246 p. 7; jų teisė bylinėti — 19, 20, 1345⁴, 1484; jų nušalinimas kaipo liudytojų — 86, 373; jų bylų neleidžiama pavesti trečiųjų teismui spręsti — 1368; Marijampolės apyg. — 1484, 1663. Žiūr. **Rūpintojų vadovaujami asmenys.**

Grūdai: jų areštavimas — 974 p. 3; pažymėjimas žemės apyrase kiek sėjama — 1105. Žiūr. **Išimtinė.**

Hypoteka: — žiūr. **Ipoteka.**

Ieškiny: dėl vyriausybės organų užgautųjų teisių atitaisyso — 2; civilinis ieškiny dėl padarytų nusik. darbu nuosto-

lių — 5, 6, 7; teismų kompetencija ieškiniams spręsti — 29, 202; trečiųjų asmenų — 665, 1092, 1093, 1197 — 1201; dėl padalinimo turto iš naujo 36⁵, 216, 1420; dėl įvesdinimo į ginčijamą turtą — 1434; priešinis ieškinys — 38, 39, 226, 340 — 342. Žiūr. Aptikrinimas ginčas, ieškomasis prašymas.

Ieškinio kaina: teismų kompetencija pagal ieškinio kainą — 29, 202, LLTS 17; reikalingumas nurodyti ieškomajame prašyme — 54 p. 3, 54 — 55², 257, 272; ginčas dėl nustatymo — 55², 273, 274; jos nustatymo tvarka — 55¹, 273, 274, 274¹ 1345⁶, 1520; kai nenurodyta ieškinio kaina, tai prašymas sulaikomas — 54¹, arba grąžinamas — 54², 266, 267; neįkainojamieji ieškiniai — 54 p. 3, 54¹ p. 3, 200², 257 p. 3 256 p. 4, 849; kainojimas reikalavimo panaikinti aktą — 273 t. 4; jos nustatymas byloje dėl nek. turto nuosavybės teisės Marijamp. apyg. — 1520.

Ieškinio pagrindas: nurodymas iešk. prašyme 54 p. 2, 256 p. 5; ieškiniai, kilę iš įvairių pagrindų neturi būti reiškiami viename prašyme — 258.

Ieškinio reikalavimai: jų keitimas — 331, 332 — 334, 706; naujų kėlimas apeliacijoje — 163, 747; sujungimas įvairių reikalavimų — 258, 258¹ — 258³. Žiūr. Prašomasis punktas.

Ieškinų išskyrimas teismo nuožiūra — 258².

Ieškinių sujungimas ir supainiojimas — 15, 15¹, 258 — 258³; neleistina jungti ieškinio posesorinio su petitoriniu — 15¹ t. 3, 29 t. 2, 38 t. 1.

Ieškomasis prašymas: duodamas taikos teisėjui — 51, 52 — 55; apygardos teismui — 256; turinys — 54, 256 pried., 257, 262; nurodymas jame ieškinio kainos — 55, 56, 272 — 274, 1345⁶; pasirašymo reikšmė — 260 t. 1; skundas dėl jo nepriėmimo — 168, 268; priešinio ieškinio — 38, 39, 340 — 342; jungimas ieškinų viename prašyme — 15, 15¹ — 15⁴, 258³; ieškiniai, kilę iš įvairių pagrindų neleidžiama jungti — 258; jo padavimas — 259; beraščių — 260; svetimšalių — 261; jo priedėliai — 263, 264; jo grąžinimas prašytojui — 53, 54², 266 — 268, 582; sulaikymas — 54¹, 54², 269, 270; jų nuorašų pateikimas atsakovui — 52¹, 1289⁴, 277 — 288; jų pavidalas (forma) — 256 pried.; ir į surašytąjį prašymą nesilaikant formos atsakovas turi atsakyti — 579; jų grąžinimas, nutarius perkelti bylą ir padavimas kitam teismui — 582, 583. Teismo ir žyminis mokestis.

Ieškovas (istec): pasirinkimas įgaliotinio — 46, 47 — 50, 245 — 255; ieškinio pareiškimas — 51, 52 — 56, 259; šaukimas

teisman — 58, 58¹, 275 — 298; netinkamas ieškovas — 69 tz. 5; pareiga įrodyti ieškinio reikalavimus — 81, 366; teisė reikšti formalinius atmetimus — 69, 572, 576; neatvykimas teisman — 145, 145², 718, 719¹; pirmumo teisė gauti atlyginimą iš jo prашymu išieškotos sumos — 814⁵. Žiūr. Besibylinėjančios šalys, išieškotojas, kreditorius.

Instancija: byla sprendžiama iš esmės dviejose teismo instancijose — 11; žemesnė ir aukštesnė — 12, 844, LLTS 3, 17 — 22; aukštesnė instancija gali žiūrėti neskustinus nutarimus prieš žiūros tvarka — 274¹ tz. 1; bylos būklė apeliacinėje instancijoje — 689 tz. 2, 773 tz. 1.

Inventorius: a) gyvo inventoriaus aprašymas ir pardavimas už skolas 974, 975, 1545 str. pried. 3 §; b) palaikų turto inventoriaus apyrašo sudarymas Marijampolės apyg. — 1723, 1724 — 1732; skundai ir ginčai, kylantieji sudarant apyrašą — 1738, 1739 — 1741. Žiūr. Kilnojamasis turtas.

Inventorinė teisė palikimui priimti — 1750, 1751 — 1757, 1494, 1526.

Ipoteka: ipotekos įrengimų ir kitų ipotekos skyriaus skelbimų Vyr. Žiniose tarifas — 857 išaišk. 2; ieškinių aptikrinimas ipotekos tvarka — 1500, 1514, 1516, 1527, 1528, 1531, 1532, 1548.

Ipotekuotas turtas: kreipimas išieškojimo į jį: 1094, 1546, 1557 — 1562, 1570 — 1584, 1587 — 1590; paskirstymas tarp kreditorių pinigų, gautų už parduotąjį ipotekuotą turtą — 1592, 1593 — 1597. Žiūr. Apsaugojamasis pažymėjimas, neipotekuotas turtas.

Išėikvojimas (rastrata): areštuoto turto — 629; paveslo saugotojui turto — 1017.

Išgaliojimas arba atšaukimas įgaliojimo — 50, 251, 1460¹¹ — 1460⁴⁸.

Išieškinys, išieškojimas (v z y s k a n i j e, o b r a š č e n i j e v z y s k a n i j a): a) išieškojimo būdai sprendimui įvykdyti — 933, 1544; kreipimas išieškojimo: į valstiečių turtą — 935 past. I, 1591, 1545 str. pried., į savivaldybių — 935 past. I, į geležinkelio — 935 past. III, į keletą turtų — 936; b) kreipimas išieškojimo į kilnojamąjį turtą — 968, 969 — 979, 1551 — 1554, į procentinius arba vertybinius popierius — 1072, 1073 — 1077, į kapitalus ir kiln. turtą, esančius trečiųjų asmenų žinioje — 1078, o taip pat į esančius vyriausybės ar teismo įstaigų žinioje — 1079, 1080 — 1081, į tarnautojo algą ir kitoki atlyginimą — 1084, 1085 — 1088; ginčai, kreipiant išieškojimą į kiln. turtą — 1091, 1092, 1093;

c) kreipimas išieškojimo į nekilnojamąjį turtą — 1094, 1095 — 1208, 1556 — 1591, ir pajamas iš jo — 1208, 1544, 1590;

d) kreipimas išieškojimo Marijampolės apyg. į kiln. turtą — 1551, 1552 — 1554, o taip pat į nekiln. turtą — 1556, 1557 — 1591;

e) priemonės išieškinui išgauti — 1222¹, 1222² — 1222²⁰;

f) išieškojimas pagal rezoliuciją priverstinio vykdymo aktais tvarka — 161¹⁰, 161¹¹ — 161²⁰;

g) išimtis iš bendrų taisyklių apie išieškojimą — 935 past. I ir III, 1083, 1137, 1584, 1545 str. pried. Žiūr. Įpotekuotas ir įkeistas turtas, vykdytinis raginimas.

Išieškotojas (vzyskatel): jo prašymas išduoti vykdom. raštą — 926 ir išdavimas jam vykdom. rašto — 927, 928 — 932; pasirinkimas būdo sprendimui vykdyti — 933, 934, 935, 948; apsirinkimas buveinės — 943, 945, 1583; jį šaukiamas būti prie arešto turto — 972; turi teisę atleisti uo arešto skolininko daiktus — 977; pasirašymas apyrašo — 994 ir jo teisė pridėti antspaudą aprašytiems daiktams — 998; nustato kainą areštuoto turto — 1001; su skolininku parenka ekspertus turtui įkainoti — 1002, 1007, o taip pat saugotoją — 1010, 1012; susitaręs su skolininku parenka varžytynėms vietą ir laiką — 1021, 1132; sutikimas atidėti vykdymą — 952, 1029; turi teisę spausdinti skelbimus apie varžytynes — 1037 ir pirkti išvaržomą turtą — 1051; turi atlyginti neparduoto per antras varžytynes turto areštavimo, saugojimo ir varžytynių vykdymo išlaidas — 1066, 1175, teisė prašyti naujas varžytynes skirti — 1067; teisė paaimti sau neparduotąjį turtą — 1063, 1064, 1068, 1171 — 1176; sutikimas sustabdyti skolininko turto areštavimą — 1091; reikalavimas aprašyti nek. turtą — 1101; pasirašymas varžytynių lapo — 1159; susitarimas su skolininku dėl kreipimo išieškojimo į nek. turto pajamas — 1208; prašymas pavartoti priemones išieškiniui išgauti — 1222¹, 1222² — 1222¹⁰. Žiūr. Ieškova s. kreditorius.

Išimtinė — 135 tz. 1 893 tz. 3.

Išimtis: iš bendrų taisyklių apie išieškojimą — 935 past. I ir III, 1083, 1137, 1584, 1545 str. pried.; iš bendrų taisyklių apie teismo išlaidas — 839, 880 — 890; iš bendros proceso tvarkos — 1282, 1283 — 1798.

Iškilimas palikimo: pagal jo vietą pareiškiamas ieškinys dėl įpėdinystės teisių — 36⁴, 215, 1515, 1750, 1757; šaukimas įpėdinių jam primti — 1401 ir tol., 1682.

Iškilmingas pasižadėjimas liudytojų — 96 ir 396 p. 2; ið tekstas — III priedas šios knygos.

Iškraustymas: ieškiniai dėl iškraustymo iš nekiln. turto pareina taikos teisėjui spręsti — 29 tz. 3; iškraustymas nuomininko skub. sprendimo vykdymo tvarka — 138 ir 737 p. 2, arba priverstinio vykdymo aktais tvarka — 161¹ p. 2, 161³ p. 5, 161⁷, 161¹⁸, 161²⁴, o taip pat samdininko iš buto — 161¹ p. 2 išnaša; reikalavimas nuompinigių ligi iškraustymo dienos — 273 tz. 3.

Išlaidos: atiteisimas bylosenos išlaidų taikos teisme — 133, 142 p. 5, 145; priverstinio vykdymo aktais — 161⁵ 161⁶ 161⁸ p. 5, 161²², 161²³; susidariusios dėl atsakovo šaukimo netinkamu adresu — 290, arba dėl netaisyklingo šaukimo — 304; arba dėl traukiamojo bylon trečiojo asmens šaukimo — 661; liudytojų atlyginimo — 104, 407, 408, 861; dokumentų išreikalavimo — 448; apžiūros darymo — 514; ekspertų atlyginimo ir ekspertyzos darymo — 124², 124³; 529, 860, 865, 1001, 1006; vertėjų atlyginimo — 540; svetimšalis ieškovas turi pateikti garantiją atsakovo išlaidoms atlyginti dėl bylos — 571, 577, 578, 1634; sustabdytos bylosenos — 683, 684; už akių teismo bylosenos — 145, 718 p. 2 723; apeliacinės bylosenos — 776 776¹; teismo išlaidos — 701 p. 4, 839, 840 — 890; išlaidos atiteisiamos iš nuteistos šalies — 133, 145, 601, 718, 776, 852, 867, 868, 869, 871, 873, 888, 896, 958; paskirstymas išlaidų tarp šalių — 701 p. 4, 776, 864 870 871, 918, 919; bylos vedimo — 161⁸ p. 5, 161²² 161²³, 867, 868; atleidimas nuo išlaidų įmokėjimo dėl neturto — 200⁷, 200⁸, 200⁹, 880 — 889; įmokėjimas pinigų teismo išlaidoms per konsulatą — 890; teismo išlaidų reikalavimas vykdomąja atsiskaitytine tvarka — 896, 897 — 901, 920, 921; vykdomosios atsiskaitytinės bylosenos — 913, 922; skirtam prasišalinusio atsakovo interesų gynėjui dėl sprendimo vykdymo — 967¹¹, 967¹³; kiln. turto areštavimo, saugojimo ir varžytinių vykdymo — 958, 1001, 1014, 1015, 1020, 1025, 1060, 1066; nekiln. turto aprašymo ir varžytinių vykdymo — 958, 1151, 1154, 1155, 1163, 1175, 1571; sprendimo vykdymo išlaidų atlyginimas iš skirstomos išieškotosios sumos — 934, 958, 1020, 1060 1163, 1215, 1593; atperkama turtui tvarkyti ir pagerinti — 1441, 1442, 1444, 1447; byloje apie pripažinimą veltkleidžiu — 1460²²; skolininko turėtos išlaidos dėl sudėjimo ir laikymo indėlio teismo depozite — 1460³⁷; dėl pristatymo bylininkams teismo korespondencijos per laiškanęšį ar pasiuntinį — 267 str. pried. 4, 14, 16, 17, 20 §; neišgalinčio skolininko suėmimo ir įkalinimo — 1400 str. pried. 52, 55,

56 ir 59 §. Žiūr. Kedionės ir teismo išlaidos, imo-
kesniai.

Išlaikymas: bylos apie išlaikymą nesantuokiniams vaikams
eina neviešame posėdyje — 325¹; išieškinio atskaitymai iš algos
tarnautojo, kurio žmona arba vaikai turi išlaikymą iš savo lėšų
— 1086; reikalavimas išlaikymo vaikams iš svetimo vyro —
1348 t. 1; bylos dėl reikalavimo duoti išlaikymą atsiskyrusiam
santuokininkui ir vaikams — 1345¹, 1345², 1345¹¹; neišgalintieji
skolininkai nesuimami, jei jų mažamečiai vaikai neturi lėšų —
1400 str. pried. 32 §; maistpinigiai suimtam skolininkui išlaikyti
— 1400 str. pried. 40 — 42, 55, 57, 62 ir 64 §, 1608 str. Žiūr.
Alimentai, išimtinė.

Išmarų paliktas palaikų turtas (vymoročnoje nasliedstvo)—
1451 str. 2 išnaša, 1749.

Išmokėjimai, išmokesniai: kainojimas jų ieškinių — 273,
1345⁶; uždėjimas arešto — 631, 632 — 640; kreipimas išieško-
jimo į išmokesnius, priderančius skolininkui gauti iš trečiojo as-
mens — 1078, o taipjau iš vyriausybės, teismo ar kredito įstaigos
— 1079, 1080 — 1088. Žiūr. Alga, pensija.

Iš naujo: a) iškomajo prašymo padavimas — 54², 145, 270,
200⁵, 690, 691, 718 p. 2, 853⁶, 1510; b) bylininkų šaukimas — 80,
290; c) bylos sprendimas dėl atsakovo atsiliepimo į už akių nu-
teismo sprendimą — 151, 152 — 153, 730 — 733; dėl naujų ap-
linkybių, o taipjau panaikinus sprendimą — 187, 192 p. 2, 192¹,
193, 194, 794, 796, 798, 805, 806, 809 — 812, 814⁶, 833, 967⁸; d)
klausinėjimas liudytojo — 387, 403; c) palaikų turto dalybų da-
rymas — 1420; f) varžytynių darymas — 1063, 1067 — 1070,
1171, 1172, 1182, 1577. Žiūr. Atkartinis prašymas
atnaujinimas.

Išrašas (vypiska): iš dokumentų ir sąskaitybos knygų —
263, 264, 450, 451, 454; iš teismo sprendimo arba nutarimo 155,
716, 717, 725, 728, 734, 797, 967⁸, 1574; iš antstolio žurnalo —
951, 1433³; iš metrikų knygų — 1341, 1342, 1354, 1355, 1356⁵,
1460², 1621, 1622. Žiūr. Ištrauka, nuorašas.

Išreikalavimas: a) dokumentų ir kitokių rašytinių įrodymų
iš priešingosios šalies — 439, 440 — 443; iš trečiųjų asmenų
— 445, 446, 80; iš vyriausybės ar teismo įstaigos — 452, 453 —
455; išlaidos dokumentui išreikalauti — 448; b) aptikrinimo —
138³, 738 p. 2, 814, 814⁵, 1640; c) apyskaitos — 899, 900, 903.
Žiūr. Išieškojimas.

Išskyrimas bylų — 258².

Išteisinimas — 7. 45 p. 10, 246 p. 11; išteisintajai šaliai

ko — 500³ past., nukentėjusio nelaimingais atsitikimais — 500⁴; 718, 776, 852, 867 — 869, 871, 873, 888, 896, 958.

Ištyrimas: a) įtartojo akto arba dokumento — 109¹, 109³, 109⁸, 546 — 554, 561, 860 past.; b) sveikatos ištyrimas pensininko — 500³ past., nukentėjusio nelaimingais atsitikimais — 500⁴, netinkamo lytiniam sugyvenimui santuokininko — 1356⁹, veltkleidžio — 1460¹⁹, nesveikapročio — 1674, 1677 ir suimamo sergančio skolininko — 1400 str. pried. 48, 49 §; c) prasišalinusio savininko dingimo — 1456, 1777. *Žiūr. Ekspertyza.*

Ištrauka neskelbtino dokumento — 451.

Išvadžiojimai (dovody) — 256 str. pried. p. 1, 331, 339, 525.

Išvertinimas (pogašeniye) žyminių ir teismo mokesčio ženklų — 853⁵.

Iždinė — 814 p. 3, 814 p. 4, 874. *Žiūr. Valstybės Išdas.*

Įgaliojimas, įgaliojamasis raštas: įgaliojimas žodžiu teisme — 46, 47, 248 p. 3; įgaliojamųjų raštų paliudijimo tvarka — 46, 47, 247, 465 tz. 1; prašymui paduoti — 47, 259; įgaliotinių pareiga pateikti į bylą įgaliojimą — 53 p. 2, 164², 189, 263 p. 3, 266 p. 2, 755 p. 2, 801; formalinis atmetimas dėl įgaliojimo netinckamumo arba neturėjimo — 69 p. 5 ir tezės 7 — 10, 572, 573, 576 p. 3, 1494, 1526; teismo pareiga nespresti bylos, jei įgaliotinis neturi įgaliojimo — 548; ypatingas arba specialinis įgaliojimas apeliacijos ir kasacijos skundui duoti, susitaikinti, pavesiti bylą trečiųjų teismui sprest, suklastojo gincui — 48, 250, 109⁴, 557. nuostoliams ieškoti iš teismo valdininko — 1332 ir bylai vesti dėl santuokos teisių — 1345⁵; įgaliojimo atšaukimas — 50, 251, 1460⁴¹ — 1460⁴⁸; įgaliojimo ratihabitio — 48 tz. 1.

Įgaliotinis: bylininkų teise atsiųsti už save įgaliotinį — 14, 16, 390, 494, 1460¹; turintieji teisę būti įgaliotiniais — 44, 245 ir neturintieji teisės būti įgaliotiniais asmenys — 45, 246; bendras įgaliotinis kelių atsakovų ar ieškovų — 15; bendrovių, draugijų ir kitų juridinių asmenų — 27; valdžios istaigų — 1285, 1286, 1613; dalyvauti varžytynėse — 1156; jų atlyginimas — 867; padavimas ieškomojo prašymo per įgaliotinį — 47, 259; jo atliktieji veiksmai privalomi įgaliotojui — 249; reikalai, kuriuos gali atlikti tiksliai tam tikri įgaliotiniai — 48, 250, 1332, 1345⁵; įgaliotinis neturi teisės pasirašyti priesaikos prašymo, o taip pat priiekti už bylininką — 116, 488, 494 ir duoti prašymo įteisinti

vaikus — 1460¹; jų nušalinimas kaip liudytojų — 86 ir 373 p. 5; dėl neturėjimo tinkamo įgaliojimo gali būti daromas formalinis atmetimas — 69 p. 5 ir tezė 7 — 10, 572, 573, 576 p. 3 arba teismas nesima spresti bylos — 584 p. 4; gražinimas jam prašymo paduoto be tinkamo įgaliojimo — 53 p. 2, 164², 189, 266, 755, 801, 835 tz. 1; bylosena ir terminų eiga sustabdoma, kai įgaliotinis numiršta, suserga psichine liga arba netenka teisių — 77, 255 681, 753, 754, 829; jų atsisakymas vesti byla — 49, 252 — 254 ir išgaliojimas — 50, 251, 1460⁴¹ — 1460⁴⁸; jų dalyvavimas trečiųjų teisme — 1378 tz. 1 ir 2. **Žiūr. Advokatas, atstovas, gynėjas, globėjas, įgaliojimas.**

Įgaliotojas: jo parašo paliudijimas įgaliojamame rašte 47, 247 tz. 1, 248; turi teisę atšaukti įgaliojimą bet kurio laiku — 50, 251, 1460⁴¹ — 1460⁴⁸; įgaliotinis turi jam pranešti apie atsisakymą vesti byla — 49, 252 — 254; jam privalomi yra įgaliotinio atliktieji veiksmai — 249. **Žiūr. Ratinabitio.**

Įgijėjas: a) nekiln. turto turi teisę priverstinio vykdymo nuomos sutartim — 161³ p. 5; įvesdinimas į įgytąjį turtą — 1209, 1408 past., 1424 — 1434; b) pranešimas kreditoriaus teisių įgijėjui apie atsiųgimino siūlymą — 1460³¹ p. 3, 1460³²; c) vertvinių popierių — 1073, 1075, 1077, 1083, 1400 str. pried. 13 §. **Žiūr. Įpėdiniai, pirkikas.**

Įkainojimas: a) ieškinio — 55¹, 273, 274, 274¹, 1345⁶, 1520; b) parduodamo varžytynių keliu kiln. turto — 1000, 1001 — 1008, o taipiau nekiln. turto — 1117, 1118 — 1127, 1202 1556, 1563, 1564; c) įstatyminis turto įkainojimas teismo ir pripažinimo mokesčiams imti — 1103 p. 6, 1151, 1520, 1573; d) malaiškų turto — 1413, 1415, 1418, 1419, 1716, 1762; e) neišgalinčio skolininko turto — 1400 str. pried. 23 §. **Žiūr. Ekspertai, kaina, kainotojai.**

Įkaitas: a) ieškiniui atikrinti — 127, 128, 138³, 738; b) jo patiekimas su duodamu kasacijos prašymu — 190, 800; c) įkaitu laiduotų pretenzijų išieškojimas iš neišgalinčio skolininko ir išieškotų pinigų atidavimas kreditoriams nestabdomas — 1400 str. pried. 6 12 §. **Žiūr. Įkeistasis turtas, kaucija.**

Įkaitininkas kiln. ar nekiln. turto (įkaito laikytojas — zastavoderžatel, zalogoderžatel): jo ypatingos teisės parduodamam įkeistam turtui — 1068, 1129, 1183 — 1187.

Įkaitininkas valdąs jam įkeistąjį nekiln. turtą Marijampolės apyg. (įkaito valdytojas — zastavnoj vladielec): jo

ypatingos teisės parduodamam įkeistam turtui — 1565, 1570, 1585, 1586, 1594 p. 3.

Įkeistasis turtas: a) kompetentinis teismas byloms dėl įkeistojo turto — 33¹, 214, 161⁷, 1514; b) bendros taisyklės įkeistajam turtui parduoti varžytynių keliu — 1068, 1183 — 1187; įrašymas žinių į apyrašą ir varžytynių skelbimus kam ir už kiek įkeistas turtas ir t. t. — 1103 p. 4, 1147 p. 5, 1560, 1570; privačiam kreditoriui įkeistasis turtas — 1068, 1185, o taip pat kredito įstaigai — 1137, 1584, 1183 — 1186, 1545 str. priedėlio 6 § II priedo 19 str.; Žemės bankui įkeistajam turtui parduoti tvarka — 1137, 1584; c) valdytinai įkeistasis Marijampolės apyg. — 1514, 1565, 1570, 1576, 1585, 1586, 1594 p. 3, 1545 str. pried. 1, 4 p. 2, ir 6 §. Žiūr. Įpotekuotas turtas.

Įkeitėjas kiln. ar nekiln. turto (zakladčik, zalogodatel) — 1068, 1187.

Įkeitimo aktas (zakladnaja): kompetentinis teismas spėsti ieškiniui iš nekiln. turto įkeitimo aktų — 33¹, 214, 1514, o taip pat prašymui dėl priverstinio vykdymo — 161⁷; jo turinio nustatymas liudytojais — 405 t. 9; įskaitymas išieškomos juo sumos į mokamąją už nupirktąjį įkeistą turtą — 1168, 1576; jo sudarymo tvarka turtui į kurį nukreiptas išieškojimas — 1098; pirmaujamąjo atlyginimo teisė pretenzijų pagal kiln. ar nekiln. turto įkeitimo aktus — 1215, 1594 p. 3, 1400 str. pried. 5, 6, 12 §; atiteisto įkeitimo aktu nekiln. turto pavedimas įkaitininkui valdyti ligi varžytynių — 1129.

Įmetrikavimas sentikių arba sektantų santuokų ir jų vaikų gimimų — 1356⁶, 1460⁴⁹, 1460⁵⁰, 1460⁶¹. Žiūr. Metrika, metrikacija.

Įmokesniai bylosenos reikalais — 839 p. 4, 843, 857 — 867, 876 — 878, 890.

Įmotė — 86 ir 373 p. 3, 195 ir 667 p. 1, 1460¹², Žiūr. Įtėvis, įvaikių ėmimas.

Įpėdiniai (nasljedniki): a) kaipo atsakovai bylose iš testamentų — 24, 69 t. 1; kompetentinis teismas spėsti ginčams tarp įpėdinių dėl įpėdinystės teisių ar turto padalinimo — 36⁴, 36⁵, 215, 216, 1420, 1515, 1759; nusišalinimas arba nušalinimas teisėjo kaipo įpėdinio — 195 ir 667 p. 3; palikėjų sudarytąjį aktai privalomi ir jų įpėdiniais — 457, 458, 477; jų apeliacijos teisė — 164¹, 751, 752, 754, 1542, 1543; jų teisė priverstinio vykdymo aktais — 161³ p. 3, 1510¹, 1645¹, o taip pat leidžiamas prieš juos priverstinis vykdymas aktais — 161⁴ p. 4; ligi bus patvirtinti įpėdiniai sustabdomas sprendimo vykdymas prieš mirusį

skolininką — 959; patvirtintiems įpėdiniams siunčiamas vykd. raginimas — 961; parduoti kūriniai reikalingas jų sutikimas, jei yra miręs autorius — 1041; kreipimas išieškojimo į jų nepasidalintą turtą — 1188, 1189, 1190, 1587; jų teisė ginčyti santuokine kėdikio kilmę — 1352, 1353, 1354, 1623; neturi teisės atnaujinti palikėjo baigtos susitaikymo bylos — 71, 1366, 1627; jiems turi būti pranešama apie reikimą įmokėti maistiničius suimtam skolininkui maitinti — 1400 str. pried. 63, 64 §, 1598, 1608; šaukimas mirusiojo palikėjo įpėdinių — 1401, 1402, 1403, 1408 ir patvirtinimas jų teisių — 1408, II priedo 15 str.; išdavimas jiems nutarimų apie patvirtinimą jų teisių arba testamentų — 1408 past., II priedo 17, 18 str.; paveldėto palaikų turto padalinimas — 1409, 1410 — 1421, 1759 — 1766; pripažinto dingusių savininko — 1455; b) Marijampolės apyg. įpėdinių neišvaldinto palaikų turto saugojimas — 1743, 1744 — 1747; primantieji palikimą inventorine teise — 1750, 1751 — 1757; jų atsisakymas palikimo — 1758; tariamųjų įpėdinių teisė rūpintis palaikų turto antspaudoavimu ir aprašymu — 1684 p. 1, 1712 p. 2, 1726, p. 2; įpėdinių šaukimas publikacijos keliu — 1682, II priedo 8, 11 15. Žiūr. Palaikų turtas, papėdininkas.

Įpėdinystės teisės (nasljedstvennyja prava): kompetentinis teismas spėsti ginčams dėl įpėd. teisių — 36⁴, 215, 1408 tz. 1, 1515; įrodymai įpėd. teisiu dėl priverstinio vykdymo aktais — 161³ p. 3 ir 5, 161⁴ p. 4, 1510¹, 1510³; patvirtinimas — 36⁴, 161³ p. 3, 161⁴ p. 4, 164¹, 215, 959, 1408 ir jo past. 1510¹, 1510³, 1542, 1549 ir II priedo 15 — 17 str.

Irašas (nadois): priverstinai vykdytiname akte apie jo perdavimą ar sumokėjimą 161³ p. 2 ir 4, 161⁴ p. 2 ir 3, o taip pat vykdomosios rezoliucijos — 161⁸ ir jos įvykdymo — 161¹⁰ p. 3; surendimo įvykdymo — 957; teismo įrašas apie areštuotų kredito įstaigų bilietų perdavimą išieškotojui — 1083; teismo nutarime apie vaiko iteisinimą — 1460⁷, o taip pat apie sentikių arba sektantų santuokos ar gimimo įmetrikavimą — 1460⁹¹. Žiūr. Įstauka, nuorašai.

Įrodinėjimo pareiga (onus probandi) — 81, 82, 109⁵, 112, 366, 367, 444, 479, 492, 544, 573 589, 892 tz. 1, 1348, 1433⁴, 1524.

Įrodymai (dokozatelstva): a) jų nurodymas iešk. prašyme — 54, 257, o taip pat atsakovo rašyt. paaiškinime — 315; šalių pareiga pateikti įrodymus — 82, 82¹, 330¹, 367, 368, 444, LLTS 26 str.; įrodinėjimo pareigos paskirstymas tarp šalių — 81, 366; atmetimas nesvarbių arba neteisėtų įrodymų — 81¹, 366¹; teismo nuskiriamas laikas įrodymams pateikti — 81², 366²; papildo-

mų įrodymų reikalavimas — 82¹, 368, LLTS 26 str.; atidėjimas bylos dėl susipažinimo su pateiktais naujais įrodymais — 80 331; už pavėluotą pateikimą įrodymų baudžiama — 331¹, 776¹; rašytiniai įrodymai — 57, 105 — 111, 456 — 478, 1523 — 1525; liudytojų parodymai — 101¹, 102, 409 — 411, 1524; ekspertų nuomonės — 122, 533; apylinkės žmonių parodymai — 124¹, 437; įrodymų tikrinimas — 93¹, 119 120, 124³, 499 — 565, 771; teismo nutarimas apie įrodymų tikrinimo reikala — 145, 369, 505, 718, 720; formalinių atmetimų — 573; atsisakymo nuo palikimo 409 t. 1, 2; bylos iškelimo — 409 t. 3; pasidalinimo nekiln. turto — 409 t. 5; paskolos — 409 t. 6; miško igijimo nusikirtimui — 101 t. 4; neimami įrodymų įtartieji ar suklustotieji aktai — 554, 561, 565; kūdikio gimimo ir santuokos bylose — 1341, 1342, 1354 — 1356, 1356⁶, 1460⁵⁴, 1621; gimininio turto atpirkimo teisės — 1439, 1440, 1448, 1449; prasišalinusiojo savirinko dingimo — 1452, 1456, 1777; veltkleidumo — 1460¹⁴; bylose apie pripažinimą nesveikapročiu — 1674, 1677; įsisėnėjusio valdymo — II priedo 3 ir 6 str.; b) įrodymų aptikrinimas — 29 p. 4, 82²—82⁹, 369¹; prašymas aptikrinti įrodymus skubiais atsitikimais gali būti sprendžiamas nešaukiant priešingosios šalies — 82⁶, 82⁹, 369¹, 598; c) parėmimas sprendimų įrodymais — 82, 82¹, 129, 339, 367, 368. Žiūr. Apžiūra, dokumentai, ekspertiza, išt tyrimas, liudytojai, parodymai, patikrinimas priesaika, pripažinimas.

Įsakymas: sustabdyti priverstinį vykdymą aktu — 161¹⁹, 161²⁰; ieškiniui aptikrinti neatidėtinu reikalu — 599, 600, 652¹, 814¹, o taipjau sustabdyti skubųjį sprendimo vykdymą — 732¹; paimti iš skolininko pažadėjamą neišvykti — 652¹, 1222², 1222¹⁷; palaikų turto apsaugojimo reikalu — 1405; parduoti neatsiimtus kreditoriaus atlyginimo daiktus — 1460³⁸, 1460³⁹; palaikų turta suantspauduoti — 1683, 1694, 1701, o taipjau nuimti antspaudas — 1703, 1708, 1737; inventorius apyrašą sudaryti — 1723; uždėti areštą neišg. skolininko turtui — 1400 str. pried. 11 §; kalinamajam skolininkui paleisti — 1400 str. pried. 58, 61 §.

Įsakytinis (prikazčik) — 445.

Įsikišimas bylon (vstuplenie v dielo — intervencija): kreditoriaus į vedamą skolininko neišgalėjimo bylą — 23; trečiojo asmens kaipo bet katros šalies padėjėjo — 128², 128³, 662, 664, 666; trečiojo asmens, reiškiančio savaiminės teisės (principalinis arba savaiminis įsikišimas) — 665, 666. Žūr. Traukimas bylon.

Įsirašytojas (nadpisatel): turi teisę priverstinio vykdymo pagal jo išmokėtą vekselį — 161³ p. 6; nubaudimas už pateiktą aktą, neapmokėtą žym. mokesčiu — 462 ir jo išnaša.

Įsisenėjimas (priobrietatelnaja davnost) — 1 tz. 10, 1409 tz. 1; įgijimo įsisenėjusiu valdymu nekilnojamo turto nuosavybės teisės pripažinimo įstatymas — žiūr. II priedą. Žiūr. S e n ė j i m a s.

Įsiteisėjimas: a) sprendimų — 156, 184, 891 — 895; įsiteisėjusio sprendimo galia — 893, 895; įsiteisėjusio sprendimo panaikinimas — 187, 192 p. 2; 192¹, 794, 796, 797 p. 2, 798, 805, 806, 809 — 812, 894; įsiteisėjęs sprendimas leidžiamas vykdyti — 157, 924; b) bylininkų taikos sutarčių — 71, 1364; c) nutarimų apie įteisinimą vaikų — 1460⁷ ir apie sentikių arba sektantų santuokos ar gimimo įmetrikavimą — 1460⁶⁰, 1460⁶¹; d) sprendimo įsiteisėjimo prezumpcija — 892 tz. 1.

Įskaita (načiot) — 1 tz. 7 ir 8, 1085 — 1088, 1309, 1527 str. pried.

Įskaitymas (kompensavimas — z a č i o t): a) ieškomųjų reikalavimų priešinio ieškinio pareiškimu — 38, 39, 226, 340 — 342; b) įskaitymas į mokamąją sumą už nupirtą per varžytynes turtą: kaucijos pinigų — 1161, 1572; išieškinio sumos — 1166, 1167, 1575; išieškomų skolų pagal parduoto turto įkeitimo aktus ar sutartis — 1168, 1576, o taip pat ir ipotekinių skolų — 1572, 1774.

Įstatymai: galiojantieji Lietuvoje — LLTS 2 str. ir išaišk.; įstatymų taikymas ir jų nepilnumas, neaiškumas ar trūkumas — 9, 10; taikos teisėjo sprendimas neturi prieštarauti įstatymams — 129; socialinis įstatymų vertinimas neleistinas — 129 tz. 2; parėmimas įstatymais ieškomojo prašymo — 257 p. 5, 262, o taip pat ir apeliacijos — 163, 745 ir kasacijos skundo — 798; parėmimas sprendimų įstatymais — 142 p. 4, 181¹, 711 p. 2; Kasacinio Teismo (Senato) aiškinimai tikrosios įstatymų prasmės — 802², 802³, 813, 815; iškreipimas arba netinkamas įstatymo išaiškinimas sudaro pagrindą kasacijai — 186, 793; svetimųjų valstybių įstatymų taikymas sudarytiems užsienyje aktams — 464, 465, 707 — 709; svetimųjų valstybių sprendimai nevykdomi, jei juose yra reikalavimų, draudžiamų mūsų įstatymais — 1279, 1281.

Įsūnijimas — 1460⁹ tz. 1, 1460¹⁰ tz. 1, 1460¹² tz. 1. Žiūr. Į v a i k i ų ė m i m a s.

Įteikimas (vručenje): raginimų šaukiamiesiems teisman — 62, 62¹ — 66, 67¹, 67², 267 str. pried., 277 — 289, 310, 311, o

taipiau vykdytinių raginimu — 161¹⁰, 924¹, 942, 942¹, 961, 967⁵, 967⁶, 1545 str. pried. 2 §, 1550, 1581; gražinamo ieškomojo prašymo — 267, 270, 582; apeliacijos ir kasacijos skundo nuorašų — 165, 189, 758 — 760, 801; nuorašo paaiškinimo į apeliaciją ar kasaciją priešingajai šaliai — 165, 758 — 760, 189, 801; už akių nuteisimo sprendimo išrašų arba nuorašų — 150, 151, 155, 725, 728, 734, 797 p. 2, 967⁸; teismo raštų bylininkams per paštą — 305, 267 str. pried., per antstolį arba pasiuntinį — 53, 305, 306, ar per sekretorių — 53, 307. Žiūr. P a d a v i m a s, p a t e i k i m a s.

Įteisinimas nesantuokinių vaikų (legitimacija — uža k o n e n i j e d i e t e j): 1460¹ — 1460⁷, 1662; prašymą įteisinti turi duoti tėvas ir motina drauge — 1460².

Įtraukimas — žiūr. Į m e t r i k a v i m a s, į r a š a s, p r o t o k o l a s, t r a u k i m a s.

Įtėvis (u s y n o v i t e l): nušalinamas kaipo įvaikio liudytojas — 86 ir 373 p. 3; nusišalinimas arba nušalinimas teisėjo įvaikio byloje — 195 ir 667 p. 1; kelti ginčą dėl prisiėmimo įvaikių tegalima tiksliai tebesant gyvam įtėviui ar įmotei — 1460¹². Žiūr. Į v a i k i ū ė m i m a s.

Įvaikiai (į s ū n i a i ir į d u k r o s): nušalinami įtėvio ar įmotės byloje kaipo liudytojai — 86 ir 373 p. 3; nusišalinimas arba nušalinimas teisėjo įvaikio byloje — 195 ir 667 p. 1.

Įvaikių ėmimas (į s ū n i j i m a s a r į d u k r i n i m a s): 1460⁸ — 1460¹², 1661; kompetentinis teismas įvaikių ėmimo prašymams spręsti — 1460⁸, 1460¹⁰ t. 1; įvaikių ėmimo bylosena — 1460⁹, 1460¹⁰; apskundimas nutarimų įvaikių ėmimo byloje — 1460¹¹; tretieji asmenys turi teisę reikšti prieštaravimų ir kelti ginčą dėl neteisaus įvaikių prisiėmimo — 1460¹²; M a r i j a m p o l ė s a p y g. — 1661.

Įvesdinimas į nekilm. turta (i n t r o m i s i j a — v v o d v o v l a d i e n i j e): ieškovo į atiteistąjį jam turta — 1209; įpėdinio į paveldėtą turta — 1408 past.; įvesdinimas apsaugos bylų tvarka — 1424, 1425 — 1426¹; ginčai ir skundai dėl įvesdinimo pretenzijų — 1433 — 1433⁴; papėdininkų (bendrų legetarų) prašymai įvesdinti į palaikų turta — 1742.

Jungtuvės (s u s i t u o k i m a s — b r a k o s o č e t a n i j e, s o v e r š e n i j e b r a k a): prejudicialiniai klausimai dėl jungtvių dalykų santuokos byloje — 1338, 1345¹, 1620; gimusieji prieš jungtves vaikai laikomi nesantuokiniais — 1460¹; jungtvių

metrikos pateikimas prie prašymo įteisinti vaikus — 1460² ir paaiškinimas pavėlavimo priežasčių, kai prašymas paduodamas praslinskų metams po jungtųjų — 1460³. Žiūr. Santuoka, santuokininkai.

Juridiniai asmenys: jų atstovavimas teisme — 4 tz. 5, 26, 27 ir išaišk., 1282 tz. 1, 1284 — 1286, 1612; juridiniai asmenys, kuriems pavestas naudotinai ar išnuomotas valstybės nekiln. turtas, turi teisę kelti bylą dėl to turto pažeisto valdymo atstatymo — 1314, 1315. Žiūr. Bendrovės, draugijos, valdžios įstaigos.

Ypatingoji apeliacija — 162¹, 750.

Ypatingos bylosenos Marijampolės apyg. — 1646, 1646¹ — 1798.

Ypatingo dalyvavimo teisė (kaimynystės teisė — pravo užsistoti častnago) — 29 p. 3 ir tezė 6, 34. Žiūr. Servitutai.

Kabinetas moksliskai teisinės ekspertizos — 109⁸, 860 past. Žiūr. Ministerijų Kabinetas.

Kaimiečiai — žiūr. valstiečiai, žemininkai, žemės ūkio darbininkai.

Kaimynystės teisė — žiūr. Ypatingo dalyvavimo teisė.

Kaimo vyresnybė — Žiūr. Seniūnas, valsčiaus valdyba, viršaitis.

Kaina: pradėtinė ieškinio kaina — 55, 55¹, 272, 273, 274¹, 581; pradėtinė varžytynių kaina — 1000, 1030, 1053, 1070, 1147 p. 7, 1151, 1157, 1171, 1182; nominalinė kaina vertyb. popierių — 1076; perkamoji turto kaina arba mokamoji suma už nupirktą per varžytynes turtą — 1057, 1058, 1161, 1166, 1167, 1168, 1572, 1575, 1576, 1774; gimininio turto atpirkimo kaina — 1439 p. 1, 1448. Žiūr. Ieškinio kaina, užkėlimai kainos.

Kainojimas reikalavimo panaikinti aktą — 273 tz. 4. Žiūr. Įkainojimas.

Kainotojai — 1007, 1720 p. 3; ekspertai turtui įkainoti — 1002, 1003 — 1006, 1122 — 1124, 1415, 1556, 1762.

Kalba — žiūr. Lietuvių kalba.

Kalėjimo Viršininkas: įteikimas jam žurnalo išrašo apie neišg. skolininko suėmimą — 1400 str. pried. 53 §, o taip jau

vykd. rašto originalo ir maistpinigių — 55, 62, 63 §; paleidimas kalinamojo skolininko — 64, 66 §; jo atsakomybė už paleidimą skolininko be pagrindo ir už pabėgimą — 67 §.

Kalinimas už neišgalinčio skolininko nesumokėtas skolas — 1400 str. pried. 36, 40, 57 §, 1606 p. 3, 1607.

Kandidatas — žiūr. Vyr. teismo kandidatas.

Kapitalas: kreipimas išieškojimo į skolininko kapitalus, esančius trečioje asmens žinioje — 1078, o taip pat, esančius valdžios ar kredito įstaigoje — 1079 1080 — 1083; ieškomo kapitalo ir jo procentų suma nustatoma ieškinio kaina — 55¹, 273; įkeitimo aktų kapitalinė suma įskaitoma į perkamojo turto kainą — 1168, 1576.

Karas: 89, 380, 685, 1401¹, 1646¹; rusų išleistieji ligi didžiojo karo įstatymai galioja Lietuvoje — LLTS 2 str. tz. 1 ir 2; karo metai neišskaitomi į senėjimą karo dalyviams (moratoriumas) — II priedo 1 str. tz. 1 ir 2, LLTS 2 str. tz. 1 — priedas I.

Kariai (kariuomenė): jų šaukimo liudytojais ir klausinėjimo tvarka — 88, 89, 380; tvarka paimti iš jų pažadėjimui dėl ieškinio aptikrinimo ar skolos reikalavimo — 652³, 1222¹; atodėtis išvykstantiems į karą — 685; apsaugojimas turto, mirusių kariuomenėje — 1401¹, 1404¹, 1646¹; dalyvaujantiems kare neišskaitomi į senėjimą karo metai — II priedo 1 str. tz. 1 ir 2; prasiskolinusių karių suėmimas — 1400 str. pried. 32, 43 — 46 §.

Kasacija (prašymas panaikinti apeliacinio teismo sprendimą): 185, 186 — 194, 792 — 815, 833, 1293, 1295 1295¹, 1295², 1421 tz. 1, 1446, 1460²¹, 1460²⁸, 1460⁵⁹, 1460⁶⁰, 1543¹, 1543², 1645, 1678, 1681, 1765, 1798.

a) pagrindai kasacijai — 171 tz. 1, 186, 793; turinys ir priežastys — 189 190, 798, 800, 801; padavimo tvarka — 189 tz. 1, 801; terminai — 191 p. 1, 796, 797 p. 1, 1293; priešinė kasacija (kontrakasacija) — 801; kasacija leidžiama prieš nutarimus, kuriais baigiama arba nutraukiama bylos eiga — 166 tz. 1, 185 tz. 1, 1292 tz. 2; neleidžiama kasacija bylose dėl kiln. turto ligi 500 lt. imtinai — 186 d. 2; nedalyvavusių byloje trečiųjų asmenų kasacijos prašymai — 792 tz. 2, 795 — 797, 799, 807, 814⁶; bylosena kasaciniame teisme — 802, 802¹ — 804; kasacinio teismo rezoliucijos ir nutarimai — 804¹, 804²; atkartotinis kasacijos prašymas — 808; bylos grąžinimas apeliaciniam teismui ir pavedimas iš naujo spręsti — 193, 809; bylosena iš naujo teisiant ir sprendžiant bylą, kai būna panaikintas apeliacinio teismo sprendimas — 194, 810 — 813; leidimas vykdyti apskųstą kasacijos kelio

sprendimą — 814, 814¹ — 814⁴, 1295¹, 1295², 1543¹ 1543²; Senato sprendimų ir išaiškinimų reikšmė — 815 tz. 1, 2 ir 3;

b) kasacijos prašymai bylose: valdžios įstaigų — 1293, 1295; gimininio turto atpirkimo — 1446; globos bylose veltkleidžiams — 1460²¹, 1460²⁸; sentikių arba sektantų santuokos ir vaikų gimimo įmetrikavimo — 1460⁵⁹, 1460⁶⁰; komercinėse bylose — 1645; uždėjimo globos netekusiems laisvos valios asmenims — 1678, 1681; palaikų turto dalybų — 1765 ir dėl atlyginimo už nusavinamą turtą Marijampolės apyg. — 1798;

c) kasacinis įkaitas — 190, 800. Žiūr. Iš naujo sprendimas, terminai.

Kasacinis teismas — 189, 190, 193, 800 — 804², 809, 813, 814, 814⁶, 815.

Kasa taupomoji — 1083 past., 1545 str. pried. 6 §. Žiūr. Kredito įstaigos.

Kaucija (įkaitas grynais pinigais arba vertybiniais popieriais):

a) varžytinių kaucija — norintieji pirkti turtą per varžytynes arba paimti sau į skolą turi įmokėti kauciją — 1156¹, 1171¹, išskyrus valdžios įstaigas, parduodamo turto dalininkus, išieškotoją ir įkaitininkus — 1156³; į kauciją priimami gyvi pinigai ir vertybiniai popieriai — 1156²; sudėjimas depozitan ir sugražinimas — 1160¹; kaucijos išieškojimas ir sulaikymas — 1176, 1179, 1578, 1579;

b) sutarčių pildymo kaucijos sulaikymas — 1303 p. 3. Žiūr. Įkaitas, rankpinigiai.

Kelias: kelių taisymo bylų priklausomumas — 1 tz. 3; bylos dėl atstatymo sutrukdyto naudojimo keliu — 29 tz. 6; pravažiavimo servitutas — 1489 tz. 1; užtrukimas kelyje apeliacijos skundo — 778. Žiūr. Žemės tvarkymo įst. 48 — 50 str., V. Ž. Nr. 200 ir Kelių įst., V. Ž. Nr. 361.

Kelionės išlaidos, kelpinigiai: liudytojams, žinovams (ekspertams) ir dvasininkams — 103, 407, 859, 862, 863, 864, o taip pat komandiruojamiems bylosenos reikalais teisėjams — 500², 858, 859 864; teismo pasiuntiniui, antstoliui ar sprendimo vykdytojui — 158 tz. 1, 967¹¹, 1222²⁰; suimtam skolininkui pristatyti į kalėjimą — 1400 str. pried. 56 §.

Kilnojamasis turtas: kompetentinis teismas ieškiniams dėl kiln. turto — 29, 32, 202, 203, 1489 1512; aptikrinimas ieškinių jo areštavimu — 602, 603, 607, 609, 612, 624—640, o taip pat atreikalavimo, kai būna paduotas kasacijos prašymas — 814 814²—814⁶, 1543¹; areštavimas nukreipus išieškojimą — 968, 969—979,

1536 1552; neareštuotini daiktai — 973, 974, 1551, 1545 str. pried. 3 §; atidėjimas varžytynių ar vykdymo — 814 p. 4, 952; aprašymas varžytynėms — 980, 981—999, o taipiau kainojimas — 1000, 1001—1008, 1125; arešt. turto saugojimas — 629, 630 1010—1020 ir pardavimas varžytynių keliu — 1021, 1022—1070; apie atėmimą atiteistojo — 1209, 1210—1213; apsaugojimas mirusių karių turto — 1401¹, 1404¹, 1646¹. Žiūr. Priklausinys.

Klaida: apeliacijos turinyje — 180¹ t. 1; klaidingai nurodytas atsakovo adresas — 80, 290; suklaidintas pripažinimas gali būti atšaukiamas — 481; teismo pranešime apie terminą sudaro pagrindą atodėčiai — 833 p. 2; teismo sankcijonuotos bylininko klaidos reikšmė terminui atnaujinti — 835 t. 1; įskaita dėl susektų paklaidų valdžios įstaigų pabaigtose apyskaitose išsutarčių ir t. t. — 1309. Žiūr. Apsirikimas.

Klaipėdos kraštas: priverstinio vykdymo aktais taisyklės ten netaikomos — 161⁷ t. 1; to Krašto sprendimų vykdymo tvarka Didžioje Lietuvoje — 1272¹ ir tezės 1, 2; skelbimas ofic. žiniuose apie įgaliojimo atšaukimą — 1460⁴⁷; Vyr. Tribunolo jurisdikcijos praplėtimas tam Kraštui — žiūr. V. Ž. Nr. 151, eil. 1078.

Klausimai: a) užduodamieji teismo metu bylininkams — 72, 175, 335, 401, o taipiau liudytojams — 99, 169¹, 394, 398, 400 ir žinovams (ekspertams) — 124¹, 526;

b) susistatymas spėstinių bylos klausimų sprendžiamajame posėdyje — 694, 695, 696. Žiūr. Prejudicialiniai klausimai.

Knygos: a) pateikimas teismui knygų arba jų ištraukų — 445, 450, 451, 454; įrodomoji galia prekybos knygų — 466, 467 — 471; raštelių ir sąskaitų sutikrinimas su knygomis — 534;

b) metrikacijos knygos ir išrašai iš jų — 1341, 1342, 1349, 1354—1356, 1356⁵, 1460⁷, 1460⁴⁰—1460⁶¹, 1621, 1622, 1647, 1650;

c) apyskaitomybės knygos — 1120, 1788;

d) apžiūrėjimas vietoje — 450, 1342, 1355, 1622;

e) knygų areštavimas ir aprašymas varžytynėms — 974.

983.

Knygelės: atsiskaitytinės — 471; samdos — 157 past.

Koiegių: sprendžiančiųjų bylą teisėjų — 180, 193, 500¹, 677, 678, 771 809, LLTS 10 str.; kasacinio teismo — 802², 802³, 804³.

Komandiruotė teisėjų — 502 p. 2, 843, 858. Žiūr. Dienpinigiai, kelpinigiai.

Komercinis teismas — 28, 1400, 1487, 1629—1645¹.

Komisas: komiso procentai už pardavimą areštuotų vertyb. popierių — 1553.

Komisionierius — 445.

Kompanija — žiūr. Bendrovė.

Kompetencija (teismų valdžios apybrėžos — podviedomstvennost, podsudnost):

1) asmeninė arba personalinė — 28, 225, 1331, 1629;

2) dalykinė arba realinė — 29, 202, 1289, 1345², 1400 str. pried. 2 §;

3) sutartinė arba prorogacinė — 37, 80, 227, 228, 1220, 1305;

4) vietinė arba teritorialinė pagal gyven. vietą — 32, 33, 161¹¹, 203—207, 1339, 1460¹, 1460⁸, 1460¹³, 1661, arba pagal sutarties pildymo vietą — 36¹, 209, 161⁷, 1460²⁹.

a) taikos teisėjų — 29, 32—43¹, 161¹¹, 1133, 1214², 1220, 1287, 1288, 1339, 1401, 1409, 1424, 1433¹, 1438, 1451, 1460¹, 1460³, 1460¹³, 1460²⁹, 1460³⁸, 1460⁴¹, 1460⁴⁹, 1489, 1492, 1514, 1516, 1647, 1661, 1673, 1681, 1682, 1683, 1703, 1723, 1742, 1743, 1758, 1759, 1775, 1787, 1797, LLTS 17 str. — I priedas ir II priedo 2 str.

b) bendrųjų teismų — 202, 203—244¹, 898, 1214¹, 1220, 1275, 1287, 1288, 1331, 1335, 1339, 1433¹, 1514, 1516, 1517, 1629, 1669, 1670, 1759, 1771, 1797 ir LLTS 18—21.

c) apamai ginčams dėl civilinės teisės — 1 str. ir tezės 9, 16, 2 t. 1, išskyrus negmčytinus arba administracijos organų sprendimus dalykus — 1 past., 1 str. t. 1—16, 1301, 1304;

d) byloms, keliamoms dėl ieškinių prieš: mirusiojo palikėjo asmenį, testamentą vykdytoją ar įpėdinį — 24, 36¹, 215, 1515 kelis atsakovus gyvenančius įvairiose nuovadose, arba dėl nekilm. turtų, esančių įvairiose nuovadose — 33, 218; geležinkelio ir prieš geležinkelius keliamoms byloms — 34, 202, 213¹; prieš kompanijas, bendroves ar draugijas — 35, 36, 36³, 220—222; atsakova, kurio gyv. vieta nežinoma — 80, 210, 1345³, 1356³; apskelbtą neišgalinčiu skolininku arba bankrutu — 21, 223, 1517; svetimšalius — 224, 225 ir prieš valdžios įstaigas — 1288, 1303, 1305, 1315; santuokos bylose, kuriose nėra atsakovo — 1339, 1343;

e) ginčo byloms dėl: kilm. turto — 29 p. 1, 202, 219, 1516; nekilm. turto ir jo žalos ar nuostolių — 29 p. 1, 32¹, 33¹, 34, 161⁷, 212—214, 218, 219, 228, 1513, 1514, 1516; pažeisto valdymo ar servitutų naudojimo atstatymo — 29, 34, 73, 1489, 1492, 1496; įrodymų aptikrinimo — 29 p. 4, 82¹; dėl priverstinio vykdymo aktais — 29 p. 5, 161⁷, 161¹¹, LLTS 17 t. 4; dėl žemės ūkio

darbininko samdymo — 36¹; ieškinių, kilusių iš sutarčių pildymo — 36, 36¹, 36³, 209, 221, 222, 1305, 1309; įpėdinystės teisių, testamentų ir turto padalinimo ginčų — 24, 36⁴, 215, 1759, arba apsaugos bylų tvarka — 1401, 1408 t. 1; dalybų iš naujo darymo — 36⁵, 216, 1420; priešinių ieškinių — 38, 39, 226; autoriaus teisių — 80, 217; ieškinių aptikrinimo — 125, 598, 600, 644; ieškoti nuostolių ar pajamų vykdomosios atsiskaitytinės bylose nos tvarka — 898; nekilm. turto pardavimo priežiūros — 1133; išieškotų pinigų paskirstymo tarp kreditorių — 956, 1214, 1220, 1592; prašymų vykdyti svetimųjų valstybių sprendimus — 1275; valdžios įstaigų ieškinių — 1287, 1313, 1797; prašymų leisti ieškoti nuostolių iš teismo valdininkų — 1331 ir ieškinių tuo dalyku — 1335, 1618; iš santuokos teisių — 1339, 1345², 1345³, 1625; ginčams dėl įvesdinimo į turta — 32¹, 212, 1433¹; trečiųjų teismo sprendimų vykdymo ir panaikinimo — 29 past., 1394, 1399 ir skolininkų neišgalėjimo byloms — 1400 str. pried. 2—6 §;

f) apsaugos byloms dėl: mirusiojo įpėdinams šaukti ir palikimui apsaugoti — 1401; palaikų turtui padalinti — 1409; įvesdinti į įgytą turta — 1424; gimininiam turtui atpirkti — 1438; apskelbti dingusiu nežinia kur prasišalinusį savininką — 1451; įteisinti nesantuokinius vaikus — 1460¹; leisti įvaikius imti 1460⁸; pripažinti ką veltkleidžiu ir uždėti dėl to globą — 1460¹³; atidavimo teismo depozitą reikalais — 1460²⁹, 1460³⁸; įgaliojimai atšaukti — 1460⁴¹, 1460⁴⁴; sentikių arba sektantų santuokų ar įvaikių įmetrikavimo reikalais — 1460⁴⁹, 1646 past.

g) *Marijampolės apyg.*: 1) ieškinių byloms, kurios išvardytos aukščiau (p. d ire) — 1489, 1492, 1511—1518; 2) byloms, kurios eina komercinės bylosenos tvarka — 1629; 3) byloms, kurios eina ypatinga apsaugos bylų tvarka: atitaisyti metrikų aktus — 1647 ir įmetrikuoti sentikių arba sektantų santuoką ar vaikų gimimą — 1646 past., 1647; leisti įvaikius imti — 1661; šeimos tarybai sušaukti — 1663 ir jos nutarimui patvirtinti — 1669, 1771; uždėti globą netekusiems laisvos valios — 1673, o taip pat paskirti patarėją suvaržyto veiksmumo asmenims — 1673, 1681; įpėdinams šaukti — 1682; palaikų turto antspaudavimo ir inventoriaus apyrašo sudarymo reikalais — 1683, 1793, 1723; paliudyti pateiktus testamentus ir įsakyti įpėdininkus (bendrus legetorus) įvesdinti į palaikų turta — 1742; įpėdinių neišvaldinto ar išmarų turto saugojimo reikalu — 1743; palikimo priėmimo inventorine teise — 1750; pareikšti atsiskakymui nuo turto bendrumo ir palikimo — 1758; padalinti palaikų turta — 1759; apskelbti dingusiu nežinia kur prasišali-

nusi savininką — 1775; atidavimo teismo depozitan reikalaia — 1784; pavesti kreditoriams turtą — 1787; nustatyti atlyginimą už nusavinamą turtą — 1797.

i) formaliniai atmetimai teismų kompetencijos dalykais — 69, 571, 574, 584, 587.

k) prekybininkų arba komercinėms byloms — 28, 1487, 1629.

l) prašymas nurodyti kompetentinį teismą — 43.

Žiūr. Prieštariai dėl bylų priklausomumo, perkėlimas bylų.

Konkursas neišgalinčio skolininko turtui: a) konkurso višuma (masė) — 1400 str. 12, 13§.

b) Konkurso Valdyba: jos teisės ir pareigos — 21, 22, 23§; kai negalima jos išrinkti, tai skiriamas prisiek. rūpintojas 1400 str. pried. 15 §; atsakomybė jos pirmininko ir narių — 16 §.

Žiūr. Skolininko neišgalėjimas.

Konsistorija — 1460⁷.

Konsulas, konsulas — 465, 571 past. II, 707 tz. 1, 890, 1276. Žiūr. Diplomatiniai agentai.

Kontoros — 36, 221.

Kontraagentas — žiūr. Sutartininkas.

Kontraapeliacija, kontrakasacija — žiūr. Priešinė apeliacija ir kasacija.

Korespondencija — 267 str. pried. žiūr. Paštas.

Kredito įstaigos: areštavimas ir kreipimas išieškojimo į skolininko kapitalus, esančius kred. įstaigų žinioje — 631, 632 — 640, 1079, 1083; pardavimas varžytinių keliu ikeisto kredito įstaigai turto — 1068, 1137, 1183, 1184, 1186, 1581 1584, 1545 str. pried. 6§; įsisenėjusiu valdymu pripažinto nuosavybės turto ikeitimas kredito įstaigai nenustoją galios, nors tas turtas priklausė kitam savininkui — II priedo 19 §. Žiūr. Taupomoji kasa, Žemės Bankas.

Kreditorius (skolintojas): jo teisė įsikšti į iškeltą skolininko neišgalėjimo bylą — 23; jų visų sutikimu leidžiama atidėti varžytynės — 1029; jų reikalavimai ir balsavimas dėl reikalo skirti antras varžytynės — 1063, 1068, 1174; jų pritarimas parduoti ištisui vienetu skolininko bendros nuosavybės turtą — 1189; jų teisė paimti sau neparduotąjį per varžytynės turtą — 1063, 1064, 1068 p. 2, 1171, 1171¹—1176, 1187; išieškotų pinigų paskirstymas tarp kreditorių — 955, 956, 1214—1222, 1592—1597; teisė prašyti suimti neišgalintį skolininką — 1400 str.

pried. 29, 32—35, 1599; skolininko teisė pavesti kreditoriams už skolas savo turtą Marijampolės apyg. — 1787, 1788—1796. Žiūr. Depozitas, išieškotojas.

Krikštatėviai — 1356.

Kūdikis — žiūr. Gimimas, išlaikymas, vaikai.

Kunigas — žiūr. Dvasininkai.

Kuratorius — žiūr. Rūpintojas.

Kūriniai, parduotini varžytynių keliu tam tikromis sąlygomis — 1040, 1041, 1042.

Kurtazo pinigai makleriui už pardavimą vertyb. popierių — 1074. Žiūr. Komisas.

Kviestiniai — žiūr. Liudytojai kviestiniai.

Kvita — 890, 1400 str. pried. 59 §. Žiūr. Pakvitavimas, raštelis.

Kvota apylinkės žmonių — 124⁴, 412—437, 1460¹⁹, 1524 ir II pried. 6 str.

Laidas, laidavimas (poručitelstvo) a) laikinai gyvenančio joje nuovadoje atsakovo sprendimo apskundimo atsitikimu — 127; teismo laidavimo rūšys — 641, 642, 1537; asmens, kurie nepriimami laiduotojais — 643, 1538; kompetentinis teismas aptikrinti ieškiniui laidavimu — 125, 126, 644, 646; ieškinių aptikrinimo laidavimu tvarka — 126, 645—649, 1537; laiduotojų atsakomybė už laiduotą sumą — 650, 651, 652, 1537; b) laidavimas už kalinamąjį skolininką — 1400 str. pried. 57§;

c) kreditorių reikalaujamas laidavimas iš įpėdinio, priimančio palikimą lygtinai Marijampolės apyg. — 1755;

d) svetimšalio ieškovo laidas (garantija) išlaidų ir nuostolių, galinčių susidaryti ieškovui dėl bylos — 571 p. 5 ir past., 577, 578, 1634. Žiūr. Aptikrinimas, ikaitas, kaucija, laiduotojas.

Laiduojamasis raštas — 161³ p. 4, 161⁴ p. 2, 645, 646, 649.

Laiduotojas: a) ieškiniui aptikrinti — 127, 602, 608, 641 — 652; atvykimas teisman laidavimo reikalu — 645, 646; atsakomybė už laiduotą sumą — 650, 651, 652, 1537;

b) laiduotojas už kalinamąjį skolininką — 1400 str. pried. 57 §;

c) priverstinio vykdymo aktais jo teisė — 161³ p. 4, o taip jau priverstinio vykdymo teisė prieš laiduotoją — 161⁴ p. 2, 1510².

Laikas, laikotarpis — žiūr. Atnaujinimas, atodėlis; atodėtis, išisenėjimas, nusenėjimas, senėjimas, terminai, užilginamasis kelionės laikas, valanda

Laikytojas: a) vekselio — 161³ p. 6, b) pašto — 973 p. 11; c) įkaito laikytojas — žiūr. Įkaitininkas.

Laiškas: a) jo reikšmė kaip rašytinio liudytojo parodymo — 105 tz. 1 ir 2;

b) teismo laiškų siuntimo ir įteikimo tvarka — 267 str. pried. 1 — 17 §.

Laiškanešys: įteikimas per jį bylininkui teismo laiško — 267 str. pried. 7, 10, 11, 13, 14, 16 §.

Legetaras (papėdininkas) — 1510¹ p. 3, 1712 p. 4, 1726 p. 4, 1742.

Lenkija: jos įstaigų paliudytieji aktai priimami į bylą — 465 tz. 2, 794 tz. 1. Apie veikiančius buv. prieš karą Lenkijos karal. gubernijose taisyklės — žiūr. Marijampolės teismo apygarda.

Lietuvių kalba eina teismo bylosena ir rašomi prašymai, protokolai bei sprendimai — LLTS 16 str. ir jo išaišk.; svetimšalių prašymai gali būti pasirašomi ir ne lietuvių kalba, bet parašo vertimas turi būti oficiališkai paliudytas — 261 nemokančiam lietuvių kalbos liudytojui išklausinėti kviečiamas vertėjas — 405 ir LLTS 16 str.; ekspertai menkai temoką lietuvių kalbos dėsto savo nuomonę gyvu žodžiu — 525; vertimas į lietuvių kalbą teismui pateikiamų dokumentų — 75 tz. 3, 263 p. 2, 539, 540 Klaipėdos krašto teismuose vartotinos lygiai lietuvių ir vokiečių kalbos — žiūr. Klaipėdos statuto — 27 str.; svetimųjų valstybių ir Klaipėdos krašto rašytieji ne lietuvių kalba sprendimai, prašant juos įvykdyti Lietuvoje, turi būti išversti į lietuvių kalbą — 1272¹ tz. 1, 1276; šeimos tarybų bylosena gali būti vietine kalba, bet nutarimai turi būti parašyti lietuvių kalba — 1672

Lietuvos Bankas — 874, 879 str. 1, 1553 — žiūr. Įždinė, Valstybės Įždas.

Liga: kai baudžiamoji bylosena sustabdyta dėl kaltinamojo psichinės ligos, tai galima ieškinys reikšti ir civil. teisme — 6; atidėjimas bylos dėl bylininko ligos — 75 tz. 2, 147 tz. 1; sergančių liudytojų išklausinėjimo tvarka — 93, 377, 386; už sergančių bylininką prašymą pasirašo jo įtikėtasis asmuo — 260; sergantieji žmonės neįtraukiami į kvostinių apylinkės žmonių sąrašą — 417 p. 3; bylininko liga ne-

pateisinamas termino praleidimas — 834; sunkiai sergančio skolininko suėmimas atidedamas — 1400 str. pried. 48 § ir jo sveikata tikrinama — 48, 49 §; susirgus bylininkui ar įgaliotiniui psichine liga, bylosena sustabdoma — 77, 681, 682. Žiūr. Nesveikapročiai.

Literatūra — žiūr. Knygos, kūriniai.

Liudymas: įstaigų apie vietos papročio gyvavimą — 10²; ligos liudymo reikšmė bylai atidėti — 75 tz. 2 apie negalėjimą išgauti skirtu laiku dokumento ar teiraraščio — 455 apie neturėjimą lėšų neturto teisės pripažinimo reikalu — 200⁹ 881, 882, 885; už melagingą liudymą apie neturtą baudžiama — 200⁸, 883; paduotini su prašymu leisti įvaikius imti — 1460⁸; sentiikių arba sektantų santuokos ar vaikų gimimo — 1460⁵⁴; nesveikapročio sveikatos liudymas — 1674. Žiūr. Pažymėjimas.

Liudytojai: a) tiktai fiziniai asmenys (žmonės) gali būti liudytojais — 105 tz. 1; pareiga būti liudytoju ir išimtys — 83, 370; neturintieji teisės būti liudytoju — 84, 371; liudytojai vaikais — 85, 372; nušalinamieji priešingosios šalies reikalavimu — 86, 87, 375, 377, 378 jų šaukimas teisman — 88, 89—90, 379—381; baudimas už neatvykimą — 91, 92, 383, 384; klausinėjimas, aptikrinant įrodymus — 82⁷, 369¹; aukštųjų valdininkų klausinėjimas jų būstinėje — 88, 386 p. 4; klausinėjimas jų gyv. vietoje — 93, 94, 382, 386, 386¹, 387, o taipjau įrodymų tikrinimo vietoje — 93¹, 386, 386¹, 500; teismo nutarimas apie liudytojų klausinėjimo reikalą ir tvarką — 148, 369, 376, 378, 402, 406, 720, 891 tz. 2; užduotini liudytojui klausimai apie jo asmenybę ir santykius su bylininkais — 396; jų prisaikinimas — 95, 395; nesaikinamieji — 85, 96, 372, 396 klausinėjimo tvarka — 97, 98, 99, 385, 386, 388, 390—394, 397—401, 500; klausinėjimas iš naujo — 387, 403; suvedimas akistaton — 100, 404; parodymų vertinimas — 102, 142 tz. 2, 411; jų atlyginimas — 103, 104, 407, 408, 861; dalykai, kurių neleidžiama įrodinėti liudytojais — 101¹, 106, 409, 410 ir išaišk., 1498¹, 1524; turinys prašymo klausinėti liudytojus — 374 ir atmetimas prašymo tuo reikalu — 81¹ tz. 1, 366¹; klausiamieji tiriant įtartiną akta — 109⁶, 547, 561; santuokos ir vaikų gimimo teisėtumo arba įmetrikavimo bylose — 1345⁸, 1356, 1356⁵⁴, 1460⁵⁴ įsisenėjusiu valdymu nuosavybės teisės pripažinimo bylose — II priedo 6 str.

b) kviestiniai liudytojai arba pašaliniai asmenys, kviečiami pabūti prie vietos apžiūros — 120, 513; įteikimo raginimo — 286, 942; liudytojų klausinėjimo — 390; kvostinių apylinkės žmonių sąrašo sudarymo — 419; sprendimo vykdymo — 946.

947; turto areštavimo — 972 ir aprašymo — 994, 995, 1094, 1404; įvesdinimo — 1426; palaikų turto antspaudavimo, antspaudų nuėmimo ir inventoriaus apyrašo sudarymo Marijampolės apyg. — 1689, 1711, 1725 ir prie valstiečių turto areštavimo bei aprašymo — 1545 str. pried. 3 §. Žiūr. Kvota, parodymai.

Lygybės principas procese — 4, 82, 335¹, 338, 367.

Lytinis sugyvenimas santuokininkų (bračonoje sožitije) — 1356³ p. 2, 1356⁴, 1356⁷, 1356⁹.

Mahometonų tikyba — 1282. Žiūr. Dvasininkai.

Maistas — 973 p. 4. Žiūr. Išlaikymas.

Maistpinigiai suimtam skolininkui išlaikyti — 1400 str. pried. 40—42, 55, 57, 62—66§ ir 1608 str.

Makleris: a) teisė išreikalausti iš jo dokumentus į bylą — 445;

b) pardavimas per jį areštuotų skolininko vertyb. popierių — 1074, 1076, 1400 str. pried. 13 § ir 1553 str.

Marijampolės teismo apygarda: a) 1482—1798; bylininkų procesualinės teisės — 1483, 1484—1486; bylosena taikos teismuose — 1489, 1492—1510³; bylosena bendruose teismuose — 1511, 1512—1628; bylosena komerciniuose teismuose — 1629, 1630—1645¹;

b) ypatingos bylosenos: 1646, 1646¹; apie metrikų atitaisymą — 1647, 1648—1652; apie ištekJusių moterų įgaliojimą — 1653—1660; apie įvaikių ėmimą — 1661; apie nesantuokinių vaikų įteisinimą — 1662; apie šeimos tarybas — 1663, 1664—1672, 1771; apie uždėjimą globos netekusiems laisvos valios asmenims — 1673, 1674—1680; apie paskyrimą patarėjo suvaržyto veiksnmo asmenims — 1681; skelbimas publikacijos keliu apie palikimo iškilimą — 1682; apie antspaudavimą palaikų turto — 1683, 1684—1702 ir apie antspaudų nuėmimą — 1703, 1704—1722; apie palaikų turto inventoriaus apyrašo sudarymą — 1723, 1724—1732; apie suantspauduoto arba aprašyto palaikų turto saugojimą — 1733, 1734—1737; apie skundus ir ginčus, kylančius palaikų turtą suantspauduojant, nuimant antspaudas ir sudarant inventoriaus apyrašą — 1738, 1739—1741; apie paliudijimą pateiktų testamentų ir apie papėdininkų (bendrų legatarų) įvesdinimą — 1742; apie apsaugojimą palaikų turto, įpėdinių neįvaldinto ar išmarų palikto — 1743, 1744—1749; apie priėmimą palikimo lygtinai inventorine teise — 1750, 1751 —

1757; apie atsisakymą nuo turto bendrumo ar palikimo — 1758; apie palaikų turto daivbas — 1759, 1760—1768; apie palaikų turto pardavimą — 1769, 1770—1774; apie prasišalinusio savininko dingimo patikrinimą — 1775, 1776—1779; apie pasiūlymą kreditoriui sutarto atlyginimo ir apie atidavimą depozitan — 1780, 1781—1786; apie skolininko pavedimą savo turto kreditoriams — 1787, 1788—1796; apie nustatymą atlyginimo už nusaavinamą turtą — 1797, 1798; taisyklės apie patikrinimą nekiln. turtu ir apie išieškojimą neginč. valstybės išdo reikalavimų — 1527 str. pried. 1—8 §; taisyklės valstiečių turtui aprašyti ir perduoti varžytynių keliu asmeniškiems jų kreditoriams atlyginti — 1545 str. pried. 1—7 §.

Žiūr. atskirus pavadinimus atatinamų rodyklės skilčių.

Markės — 853¹. **Žiūr. Ženklaai.**

Mažamečiai — 19, 69 t. 4, 85, 372, 1368 p. 2 ir t. 1, 1400 str. pried. 32. **Žiūr. Globiamieji, nepilnamečiai.**

Mažinimas ieškomųjų reikalavimų leidžiamas — 332.

Melagingas liudymas arba žinios neturto teisei pripažinti — 200³, 883.

Melaginga priesaika — 116, 494.

Metrika: a) užsienyje sudarytoji — 465 t. 3; b) kaipo įrodymai santuokos, gimimo, jungtuvų, mirimo arba giminystės — 1341, 1342, 1345⁴, 1349, 1354, 1355, 1356 t. 1, 1356³, 1356⁵, 1460², 1460⁴, 1460⁷, 1460⁵⁴, 1621, 1622, 1624, 1400 str. pried. 61 §; c) metrikų aktų atitaisymas teismo keliu Marijampolės apyg. — 1647, 1652. **Žiūr. Įmetrikavimas, metrikacija.**

Metrikacija: metrikacijos organai — 1341, 1342, 1354, 1460⁷, 1460⁴⁰, 1624, 1647, 1650; metrikacijos knygos — 1341, 1342, 1349, 1354—1356, 1356⁶, 1460⁷, 1460⁴⁰—1460⁶¹, 1621, 1622, 1647, 1650. **Žikr. Įmetrikavimas.**

Miesto valdyba — žiūr. **Burmistras, savaldybės.**

Ministeriai: a) šaukiamųjų teisman liudytojais teisė prašyti išklausinėti savo būstinėje — 88, 386 p. 4; jų ypatinga teisė kasacijos prašymams duoti valdžios įstaigų bylose — 1295; jų pareiga spręsti ginčus dėl turto tarp valdžios įstaigų — 1297;

b) Teisingumo ministerio susitarimu su Finansų, Užsienio ir Vidaus ar Susisieikimo ministeriais sudaroma: instrukcija teis-mo mokesčių ženklams vartoti — 853⁴; sąrašas valstybių, kuriose iš Lietuvos piliečių nereikalaujamas laidas (garantija) bylos nuostolių ir išlaidų — 571 past.; aprašomo turto kainojimo ekspertų

atlyginimo taksa — 1006, o taipiau taksa už saugojimą — 1015; skiriami laikotarpiai varžytynėms nekiln. turtui parduoti — 1142; forma teismo laiškams registruoti knygų, jų priėmimo raštelių ir įteikimo pranešimų — 267 str. pried. 5, 10 §.

Ministerių Kabinetas: jo nustatytas tarifas už skelbimus Vyr. Žiniose — 857 past. p. 2; sprendžia nesusitarimus tarp ministerių dėl turto ginčų kilusių taro valdžios istaigų — 1297; turi teisę daryti išimtis iš LLTS 16 str. nuostatų — I priedo 16 str. past.

Mirtis: numirus bylininkui ar jo įgaliotiniui sustabdoma bylosena — 77 p. 2, 255, 681 p. 2; 682, 1539, o trečiųjų teisme nutraukiama — 1384 p. 2; kai numiršta bylininkas ar įgaliotinis, tai apeliavimo laikotarpio eiga sustabdoma ligi bus paskelbtas sprendimas įgaliotojui ar bylininko palikimo paskirtam globėjui ar pranašintiems įpėdiniams — 164², 75¹—754, 1542, 1543; mirus bylininkui, apsiėmusiam prisiekti, priesaika laikoma neįvykusia ir byla sprendžiama kitais irodymais — 116, 495; mirus akto suklastotojui civilinė bylosena nestabdoma ir baudž. byla nekeliama — 563; kai skolininkas numiršta bevykdant sprendimą, tai vykdymas sustabdomas ligi bus paskirtas globėjas arba patvirtinti įpėdiniai, ar teismo įsakyta tebevykdyti toliau — 959, 960, 1548 ir 1549 o jei sprendimas nebūna pradėtas vykdyti, tai vykdoma tiksliai įteikus globėjui ar priėmusiems palikimą įpėdiniams vykd. raginimus — 961, 1550; pralinkus 2 metams po mirties katro santuokininko, nustojama teisė kelti ginčui dėl susijusių su santuoka teisių, o taipiau ginčui dėl galiojimo santuokos — 1340, 1356⁸, 1625; po vyro mirties teisėtiniai įpėdiniai per 3 mėn. gali iškelti bylą dėl santuokinės jo vaiko kilmės ginčo, ar toliau vesti jau pradėtą tuo reikalu bylą — 1352, 1353, 1623; mirus prašytojui, padavusiam prašymą leisti imti įvaikį sprendimas bylos nestabdomas — 1460⁹ tz. 1; po tėvio ar motės mirties neleidžiama kelti ginčas dėl įvaikių ėmimo teisėtumo — 1460¹²; kai numiršta kreditorius, tai pranešimas apie reikalą įmokėti maistpinigus kalinamajam skolininkui siunčiamas jo įpėdiniams — 1400 str. pried. 63 §; turto savininkui mirus išskyla palikimas ir šaukiami įpėdiniai — 1401, 1402, 1682.

Miškas: a) kaip žemės priklausinys — 101 tz. 4; suinteresuoto miško likimu trečiojo asmens įsikišimas į bendrų ganyklų likvidavimo bylą — 128² tz. 6; b) uždraudimas kirsti ginčijamą mišką ir jo priežiūra: dėl ieškinio aptikrinimo — 610 611.

1529, 1530, 1614; dėl sprendimo vykdymo padarinių — 1097 p. 2, 1559; aprašomų už skolas miškų kainojimas — 1124, 1125.

Miškų Urėdas turi teisę atstovauti urėdijai teisme ir be įgaliojimo — 1282 t. 1.

Mokesčiai valstybiniai ir savivaldybiniai tebelikę nesumokėti ligi turto pardavimo varžytynių keliu: Antstolis turi surinkti žinių apie nesumokėtus mokesčius — 1113, nesumokėti mokesčiai pažymimi varžytynių lape — 1151; jų pirmaujamo atlyginimo teisė iš gautos už parduotąjį turtą sumos — 1155, 1163 t. 1, 1571, 1594, 1527 str. pried. 1 § t. 1. Žiūr. Palaikų, teismo, tvirtiniai ir žyminiai mokesčiai.

Mokesčių inspekcija ir Inspektorius — 888 t. 2 1113, 1394¹ 1408 t. 3.

Moksleiviai tegali būti įgaliotiniais tikrai savo tėvų, brolių ar seserų bylose — 45 ir 246 p. 6.

Moratoriumas — LLTS 2 str. 1 t., II priedo 1 str. 1 ir 2 t.

Moterys — 1400 str. pried. 32 § p. 3, 1653 — 1660. Žiūr. Neščia moteriškė.

Motyvai arba teismo samprotavimai turi būti išdėstyti galutinės formos sprendime ar nutarime — 129 t. 1, 142, 180¹ t. 3, 181¹ t. 1, 711, 712. Žiūr. Išvadžiojimai, sumetimai.

c

Naujas atsiliepimas, klausinėjimas, padalinimas, prašymas sprendimas ir naujos varžytynės — žiūr. Iš naujo.

Naujos aplinkybės: a) sudaro pagrindą sprendimui skusti apeliacijos keliu — 162¹, 750, o taip pat kasacijos keliu — 187, 192 p., 2, 749 ir jo išaišk. 797 p. 2, 805, 806; b) kai katra šalis iškelia ginčysenos metu naujų aplinkybių ar įrodymų, tai antroji šalis turi teisę prašyti bylą atidėti — 80, 331.

Nauji įrodymai: a) atidėjimas bylos dėl pateiktų naujų įrodymų — 80, 331, 908; b) baudimas už pavėluotą pateikimą naujų įrodymų — 331¹, 776¹.

Nauji reikalavimai: nepareikštieji iešk. prašyme — 332 333, 334; neleidžiama jų reikšti apeliacijoje — 163, 747.

Namai: a) prekybos namai — 26, 67¹, 288, 1486; b) namai suimtiesiems skolininkams — 1608. 1400 str. pried. II skirtis, 39 ir tol. §. Žiūr. Trobesiai.

Naminiai aktai arba raštai: jų įrodomoji galia — 105, 456, 458, 459, 472, 477; pripažintieji tikrais priešingosios šalies arba

teismo turi vienokią galią su viešaisiais (oficialiniais) aktais — 458, 138 ir 737 p. 1, 1525.

Namiškiai: a) įteikimas per juos raginimo šaukiamajam — 64, 282, 283, 942; b) jų teisė rūpintis mirusio šeimininko palikų turto antspaudavimu — 1684, 1690, 1691, 1704.

Nariai: a) bendrovės nariai — 26, 36³, 67¹, 222 288; b) Valstybės tarybos ir Seimo nariai — 88, 386 p. 4;

c) kolegijalinių teismų nariai — 45 p. 7, 173, 174, 182 246 p. 8, 327, 386 413, 450, 500, 500¹, 508 517, 534, 548, 771, 1157, 1216 — 1219, 1342, 1345⁸, LLTS 10 ir 11 str. Žiūr. Kolegija, teisėjai.

Našlė, našlys — 1086, 1088.

Neatidėtinis bylos ir skubūs reikalai — 82¹, 82⁶, 161¹⁰, 300¹, 301, 309, 546, 508, 598—600, 652¹, 732¹, 814⁴, 833, 1222², 1630, 1644. Žiūr. Pirmas posėdis.

Neatvykimas šaukiamųjų: a) bylininkų į teismo posėdį — 145, 145¹,—145³, 147, 149¹, 150¹, 153, 155¹, 172, 718—720, 721¹, 724, 727, 733, 770, 794 p. 2, 909, 911, 914; prie įrodymų aptikrinimo — 82² 369¹; prie vietos apžiūrėjimo ar įrodymų tikrinimo — 121, 492, 496; ieškovo neatvykimas į teismą aptarti laidavimo priėmimo reikalą — 126, 648; prie turto areštavimo, aprašymo ir kainuojimo — 972, 999, 1001.

b) traukiamojo į bylą trečiojo asmens — 128¹, 659.

c) skolininko, šaukto teisman pareikšti apie jo lėšas išreiškiniai atlyginti — 1222⁹;

d) liudytojų — 91, 383, 384;

e) kvostinų apylinkės žmonių — 124¹ 435;

f) ekspertų arba žinovų — 124¹, 528, 1004, 1005;

g) norinčių stoti į varžytinės — 1063, 1170.

Žiūr. Atvedimas, bauda, teisimas už akių.

Nebyliai ir nečiai (niemyje ir giuchoniemyje) — 19, 84 ir 371 p. 1, 1345⁴, 1345⁵, 1484. Žiūr. Globiamieji asmenys.

Nedalomieji nekiln. turtai — 1115, 1188, 1189, 1410 t. 1, 1562, 1571, 1587, 1591, 1773, 1545 str. pried. § 1 ir išaišk. po juo žemės ref. įst. 73 str.

Nedarbo dienos (šventadieniai) teismuose — 822, 823.

Nedėkingumas: panaikinimas dovanos akto dėl nedėkingumo — 258 t. 1, 273 t. 4.

Neginčijamieji reikalavimai valdžios organų — 1 str. past.; kreipimasis į teismą pavartoti priemonės administraciniam iš-

ieškiniu: išgauti — 1222¹⁴, 1222¹⁵—1222¹⁹; jų aptikrinimo ir išieškojimo tvarka iš nekiln. turto Marijampolės apyg. — 1527 pried. 1—8 §. Žiūr. I skaita.

Neginčo bylos — 29 past., 200³, LLTS 17 str. tz. 3. Žiūr. Apsaugos bylos, priverstinis vykdymas aktais.

Neįkainojamieji ieškiniai — 53 tz. 1, 54 p. 3 ir tz. 1, 200², 257 p. 3, 849 tz. 1, 852.

Neipotekuotas nekiln. turtas Marijampolės apyg.: io perdavimo varžytynių keliu tvarka — 1094, 1559, 1560, 1565, 1570, 1571, 1574, 1577 — 1579. 1585 — 1591.

Neišgalėjimas — Žiūr. Skolininko neišgalėjimas, neturto teisė.

Nekilnojamas turtas: a) kompetentinis teismas spręsti ieškiniams dėl nekiln. turto — 29 p. 1, 32¹, 33¹, 34, 161⁷, 212, 213, 214, 228, 1513, 1514, 1516; prieš nežinia kur gyvenanti atsakovą byla keliama jo nekiln. turto vietos teisme — 210, 294, 1345³; ginčiuose dėl nekiln. turto leidžiama kasacija visose bylose — 186 d. 3;

b) bylos dėl nekiln. turto neleidžiama: baigti bylininkų priesaika — 118 p. 1, 497 p. 2; svetimųjų valstybių teismams spręsti. 1281 ir trečiųjų teismams tam tikrais atsitikimais — 1368 p. 5;

c) ieškinio kainos nustatymas — 55¹, 273 p. 2, 274, 1520;

d) atiteisto nekiln. turto atėmimas ir perdavimas savininkui — 1209, 1210 — 1213.

Žiūr. Atpirkimas, bendras turtas, dalybos, draudimas, duba, duotinis aktas, ipotekuotas turtas, išieškojimas, iškraustymas įkeistas turtas, įsisenėjimas, įvesdinimamas miškas, mokesčiai, nedalomieji turtai, priklausiny, smulkinimas, varžytynės, žemė.

Nenugalima kliūtis (force majeure, nepreodolimaja sila) — 81², 147, 417 p. 3, 832 p. 2, 835.

Nepilnamečiai: a) atstovaujami tėvų ar globėjų arba rūpintojų — 19, 1484; neturi teisės būti įgaliotinais — 45 p. 1, 246 p. 2; nuo 7 iki 14 metų gali būti liudytojais tačiau jie neprisakinami — 85, 372; jų bylose neleidžiama bylininkams prisiekti — 118, p. 2, 497 p. 4; globiamų nepilnamečių bylos neleidžiama pavesti trečiųjų teismui spręsti — 1368 ir išaišk.; nepilnamečių santuokininkų teisė bylinėti jų santuokos bylose — 1345⁴, 1345⁵; nesusimami už skolas — 1400 str. pried. 32 §, 1598, 1602;

b) įgalintieji veikti pilnamečio teisėmis Marijampolės apyg. — 1685, 1709; dalinamasis nepilnamečių įpėdinių turtas tegali būti parduodamas tik šeimos tarybos nutarimu, patvirtintu teismo — 1771. Žiūr Maža me č i a i.

Nepriėmimas prašymo ar skundo: nepriimtas ieškomasis prašymas grąžinamas prašytojui — 53, 266 — 267, 890; kai grąžintame prašyme nenurodytas prašytojo adresas, tai apie prašymo nepriėmimą iškabinamas teisme skelbimas — 54², 270; nepriimtas apeliacijos ar kasacijos skundas grąžinamas — 164², 189, 755, 801; skundas dėl nepriėmimo iešk. prašymo, apeliacijos ar kasacijos — 165, 167, 189, 757, 801; be įkaito kasacija nepriimama — 190, 800; formaliniai atmetimai, dėl kurių teismas turi nepriimti bylos spręsti — 80, 584; nepriimami skundai prieš galutinius teismo nutarimus — 82°, 161¹⁹, 200⁷, 274¹, 408, 531, 673; nepriimtini atsiliepimai į antrąją už akių nuteisimo sprendimą — 153, 729¹, 733; nepriėmimas prašymo gimin. turtui atpirti — 1440; pripažinti prasišalinusį savininką dingusiu — 1452.

Nesantuokiniai vaikai (pavainikiai — *внебрачные дети*): prašymą įteisinti juos turi duoti tėvas ir motina drauge — 1460²; bylos apie išlaikymą jiems ir jų įteisinimą eina neviešame posėdyje — 325¹, 1460⁶; jų įteisinimo bylosena — 1460¹, 1460², — 1460⁷, 1662; tretiesiems asmenims neleidžiama skusti nutarimus įteisinimo bylose — 1460⁶ t. 2, 1460¹² t. 1; įsiteisėjimas ir panaikinimas įteisinimo nutarimų — 1460⁶ t. 1, 1460⁷ t. 1; jų įteisinimo tvarka Marijampolės apyg. — 1662 t. 1.

Nesusipratimai dėl vykdymo sprendimo aiškinimo svarstomi į padariusiojo teismo — 161, 184, 964.

Nesusitarimai: a) bylininkų dėl ekspertų parinkimo — 123, 518, 1002, 1123, o taip pat dėl kvostinių apylinkės žmonių — 124⁴, 424; b) tarp išieškotojo ir skolininko: dėl altorėlių (šventųjų paveikslų) atidavimo — 1043; dėl aprašyto turto kainos — 1001, 1118 — 1122 ir dėl ekspertų parinkimo tam turtui kainoti — 1002, 1123; dėl varžytynių vietos ir laiko — 1021, 1132, 1566; c) tarp kreditorių: ar yra reikalas daryti naujos varžytynės — 1063, 1066, 1174 ir dėl išieškotų pinigų pasiskirstymo — 1216; d) tarp teisėjų, sustatant sprendimus klausimus ar besprendžiant sprendimą — 181, 696, 699. Žiūr. Ginčas, prieštarai.

Nesveikapročiai, pamišėliai: a) jų teisė bylinėti — 19, 1345⁴, 1484; neprileidžiami liudyti — 84 ir 371 p. 1; jų sveikatos ištyrimas — 1674, 1677 ir pripažinimas netekusiu laisvos valios — 1673, 1674 — 1679; b) kai bylininkas ar jo įgaliotinis suserga psichine liga bylosena sustabdoma — 6, 77, 681, 682.

Neščia moteriškė: jei nepilnamečio sentikio arba sektan to žmona tapo neščia, tai neleidžiama prašyti santuoką pripauzinti negaliojančia — 1356⁷; neščia moteris arba gimdyvė tuo tarpu nesuimama už skolas — 1400 str. pried. 32 §. 1598;

Neteismūs asmenys (неправоспособные) — 18 19, 69 p. 5, 571 p. 4, 584 p. 3, 1345⁴, 1484, 1673 — 1680. Žiūr. Nebyliai, nečiai, nesveikapročiai, netekusieji laisvos valios

Netekusieji laisvos valios asmenys (sostojaščyje pod zakonym preščenijem, lišenyye svobodnoj voli) — 19, 1484, 1539; apie pripažinimą netekusių laisvos valios ir uždėjimą dėliai to globos Marijampolės apyg. — 1673, 1674 — 1679 o taipjau nuėmimą globos — 1680. Žiūr. Globiamieji, nesveikapročiai.

Neterminuotji teisė (požiznennoje pravo): ieškinio kaina dėl jos — 273 p. 5, 1345⁶. Žiūr. Išimtinė.

Netesybos (неустойка) — 161⁵, 839 past., 1371.

Neturto teisė (Armenrecht, pravo biednosti): neturto teisė savaime suteikiama įstatymu pramonės ir viešo susisiekimo įmonėse nukentėjusiems darbininkams ar tarnautojams dėl atlyginimo ieškiniių — 200⁷, 880¹; neturto teisės pripažinimo tvarka — 200⁷, 881 — 889; taikos teisėjo nutarimas neturto teisės reikalu neskustinas — 200⁷; neturto teisės lengvatos — 190, 200⁷, 800, 880, 885, 887, 967¹¹ ir jų galiojimo laikas — 886; tvarka išduoti vykd. raštui asmeniui, kuriam pripažinta neturto teisė — 888 ir jo išaišk.; melagingas liudymas neturto teisė pripažinti — 200⁸, 883.

Neveiksnumas, neveiksnūs asmenys (nediejesposobnost): 18 — 22 576 p. 2, 1484, 1632 apie neišmanėlių ir veltkleidžių proces. veiksnumo suvaržymą Marijampolės apyg. ir skyrimą patarėjo — 1681. Žiūr. Globiamieji, veltkleidis.

Nevieši teismo posėdžiai (uždari posėdžiai) — 68, 325, 325¹, 326, 500, 672, 1334, 1345⁷, 1363, 1460⁵, 1460¹⁷, 1460⁵⁶.

Normalinės samdos sutarties sąlygos (samos formuliaras. knygelė — dogovornyy list) — 36¹, 62¹, 125, 126 155¹, 157 past., 161¹ p. 2 išnaša.

Notaras: jo paliudijami įgaliojimai — 47, 247, 248, o taipjau laiduojamieji raštai — 645, taikos prašymai ir sutartys — 1359, 1361 ir trečiųjų teismo sudarymo susitarimai — 1374; jo sudaromas palaikų turto dalybų projektas — 1412, 1415 ir inventoriaus apyrašas — 1724, o taipjau aktai įvaikiui imti — 1661 ir nesantuokiniam vaikui įteisinti — 1662; per jį atliekami pa-

siūlymai kreditoriui atsiimti sutartus daiktus — 1460²⁸, 1780. Žiūr. Vyresnysis notaras.

Notariniai aktai: neleidžiama reikšti abejojimo dėl tikrumo notarinio arba tvirtinio akto — 109, 543, 1525; jų turinys neleidžiama griauti liudytojų parodymais — 106, 410, 1524, 1525; jų įrodomoji galia ir datos tikrumas — 457, 476; jų pirmenybė prieš naminius aktus — 459; jų priverstinis vykdymas — 161¹, 1510³, 1645¹; leidžiamas skubusis sprendimo vykdymas dėl atiteistų pagal juos ieškinių — 138, 737. Žiūr. Sukla stojimas.

Nuėmimas: a) aptikrinimo priemonių — 126, 597; b) draudimo nuo nekilm. turto — 617, 621 — 623, 1155, 1571; c) globos nuo veltkleidžio turto — 1460²⁸, o taip pat nuo netekusiojo laisvos valios asmens — 1680; d) antspaudo nuo palaikų turto — 1703, 1704 — 1722, 1737 — 1741:

Nuganymas (potrava) — 34, 213, 1513

Nukėlimas bylos (iskliučenyje diela iz očeredi) — 60, 145⁸, 718 p. 3. Žiūr. Perkėlimas.

Nukentėjusieji nelaimingais atsitikimais pramonės ar susiėkimo įmonėse darbininkai arba tarnautojai: priverstinis vykdymas susitarimo aktų dėl jų atlyginimo — 161¹ p. 4, 161²⁴; skubusis sprendimų vykdymas bylose dėl jų atlyginimo 138, 138³, 737 738, 1291 past.; suteikimas jiems įstatymu neturto teisės — 200⁷, 880¹; kreipimas išieškojimo į jų pensijas ar pašalpas 1078 past.; susitaikymas jų atlyginimo bylose — 1289 past. II, 1357¹; bylos dėl jų apdraudimo arba atlyginimo neleidžiama spręsti trečiųjų teismui — 1368. Žiūr. Pensija, pensininkas.

Nuoma (arenda): a) priverstinis vykdymas nuomos sutarties — 161¹ p. 2, 161³ p. 5, 161⁷, 161¹⁸, 161²⁴, 1510³; jos sudarymo ir panaikinimo tvarka — 409 t. 4; kainojimas ieškinių dėl jos prailginimo ar nutraukimo — 55¹, 273 p. p. 6;

b) kreipimas išieškojimo į tarnautojo atlyginimą turto nuoma — 1085, 1086, 1087;

c) bylos iš valstybės nekilm. turtų nuomos sutarčių — 1300, 1307 — 1309. Žiūr. Nuomininkas, nuompinigiai.

Nuomininkas: ieškiniai dėl iškraustymo pareina taikos teisei spręsti — 29 t. 3; reikalavimas iš jo atlyginimo ligi iškraustymo dienos — 273 t. 3; jo iškraustymas priverstinio sutarties vykdymo keliu — 161¹ p. 2, 161³ p. 5, 161⁷, 161¹⁸, 161²⁴, 1510³; skubusis sprendimo vykdymas dėl jo iškraustymo — 138 ir 737 p. 2; bylose dėl nuomininko iškraustymo iš buto leidžiama kasacija — 186 t. 1; jo teisė traukti bylon išnuomotoją trečiuoju as-

meniu — 653 t.z. 1; turi teisę kelti bylą dėl atstatymo valdymo jo pažeisto nuomojamo turto — 29 p. 2, 1314.

Nuominigiai: jų išieškojimas priverstinio sutarties vykdymo keliu — 161¹ p. 2; jų reikalavimas ligi iškraustymo dienos — 273 t.z. 3; nuomininko teisė atiduoti juos depozitan — 1460²⁹ t.z. 1.

Nuomonė: a) Prokuroro nuomonės tarimas civ. byloje — 343, 344 — 347, 682, 1334, 1344, 1356¹, 1457, 1460⁵, 1460¹⁰, 1460¹⁷, 1460²⁶, 1460⁵⁷, 1652, 1679, 1681, 1746, 1766, 1778;

b) ekspertų nuomonės atsiklausymas — 122, 123, — 124³, 148, 515 — 533, 553, 1002 — 1006, 1122, 1123, 1415, 1746, 1762,

c) šeimos tarybos ar žmogus sveiko ar nesveiko proto — 1676.

Nuorašai: a) dokumentų nuorašų įrodomoji galia — 463;

b) duodamų teismui iešk. prašymų, atsiliepimų, atskirųjų, skundų ir jų priedėlių nuorašų pridėjimas dėl pateikimo priešingajai šaliai — 52¹, 54¹, 54² 232, 233, 263, 264, 269, 270, 567, 568, 730¹, 786, 788, 1289¹, 1314, o taip pat apeliacijų ir kasacijų — 164, 164³, 189, 746, 756 p.3, 758, 759, 801; prašymo išreikalauti dokumentą — 447; pareiškimo ar protokolo apie kėlimą ginčo dėl akto suklastojimo — 557; prašymo traukti į bylą trečiąjį asmenį — 656; trečiojo asmens prašymo leisti byloje dalyvauti — 663; prašymo terminui atnaujinti — 838; prašymo leisti ieškoti iš teismo valdininko nuostolių — 1333; trečiųjų teismo sudarymo rašto ir dokumentų — 1374, 1383; gimin. turto aptikrinimo prašymo ir dokumentų — 1439, 1441; prašymo pripažinti ką veltkleidžiu — 1460¹⁴, 1460¹⁵, o taip pat nuimti nuo turto globą — 1460²⁶; b) išreikalavimas nuorašų dokumentų iš trečiųjų asmenų ar įstaigų — 76, 445, 453;

d) teismo sprendimų, rezoliucijų ar nutarimų nuorašai — 144, 145¹, 145², 150, 161¹⁰, 232, 715, 717, 719, 719¹ ir jų siuntimas valdžios įstaigų byloje — 1292;

e) vykdomojo rašto nuorašo išdavimas — 932;

f) vykdytinio raginimo — 1557, 1558, 1559;

g) arešt. turto apyrašo — 997, 1013;

h) žyminis ir raštinės mokesčiai už nuorašus — 200³, 842, 844, 854, 855. Žiūr. Išrašas, ištrauka.

Nuosavybės teisė: kompetentinis teismas ieškiniams spręsti dėl nekiln. turto — 29, 32¹, 33, 202, 212, 218, 219, 1516; ieškinių aptikrinimas byloje dėl jos — 609, 1093, 1199, 1528 — 1532, 1589, o taip pat ieškinių prieš valdžios įstaigas 1291, 1295², 1614; svetimų valstybių sprendimai dėl Lietuvoje

esancio nekilm. turto negalioja — 1281; trečiųjų teismo sprendimas apie pripažinimą nekilm. turtui — 1394¹. Žiūr. Autoriaus teisė, bendras turtas, įsisenėjimas, perleidimas.

Nuostoliai, skriauda ar žala: ieškiniai dėl nusik. darbu padarytų nuostolių — 5, 6—8, 454; kompetentinis teismas nuostolių ieškiniams — 29, 34, 34¹, 213, 213¹, 1335, 1513; dėl netaisyklingo šaukimo teisman — 304; svetimšalio keliamos bylos galimų atsakovui sudaryti dėl to nuostolių laidavimas — 571, 576 — 578, 1634; išteisintas atsakovas turi teisę ieškoti turėtų dėl ieškinio aptikrinimo nuostolių — 126, 601; tratieji asmenys atsakingi už nuostolius sudarytus ieškovui dėl nevykdymo taisyklių skolininko turtui areštuoti — 634, 639, 640, 1078, 1081; nuostolių ieškojimas vykdomosios atsiskaitytinės bylosenos keliu — 896, 897 — 922; dėl saugomo turto — 629, 1016; dėl neteisaus varžytynių vykdymo — 953, 1207, 1773; iš teismo valdininkų dėl neteisių bylosenos ar sprendimo vykdymo veiksmų — 1331, 1332 — 1336; dėl netaisyklingo atitaisyčių metrikų aktų išdavimo — 1650; dėl netaisyklingo nuanspaudavimo palaikų turto — 1707. Žiūr. Įskaita.

Nuožiūra; sprendimas turi būti motyvuotas, o ne daromas nuožiūra — 129 t. 3; atiteisimas ieškomų pajamų ar nuostolių teisinga teismo nuožiūra — 135¹, 706¹; išdėstymas atiteisčių pinigų mokėjimo atodėliais — 136, 137; teismo nuožiūra gali būti skiriamas vietos apžiūrėjimas, ekspertyza ir įrodymų tikrinimas — 119, 122, 124³ 148, 499, 507, 515, 532, 864; klaušinėjimas liudytojų teismo nuožiūra santuokos bylose — 1345³, o taip pat veltkleidžių — 1460¹⁸, komercinėse bylose — 1633 ir metrikų atitaisymo — 1649.

Nusavinimas: bylos dėl nusavinto turto pagal žemės ref. įst. — 1 str. 9, 10, 11 t. 2, 2 str. 1 t. 2; bylos dėl nustatymo atlyginimo už nusavinamą Marijampolės apyg. turtą — 1797 1798. Žiūr. Perleidimas.

Nusenėjimas (pogasitelnaja davnost): a) prekybos knygų įrodomosios galios — 467; akto suklastojimo — 563; atsikirtimas nusenėjimu — 589; nusenėję pasizadėjimų aktai neleidžiami priverstinai vykdyti — 161² p. 2; sustabdytos bylos atnaujinimo teisės — 80, 689; užsienyje sudarytų aktų — 708, 1540; už akių nuteisimo sprendimo — 80, 735; teisės atstatyti pažeistą valdymą posesorinio ieškinio keliu — 29 p. 2, 73, 1496; teisės prašyti iš naujo bylą spręsti — 192¹, 806, 976¹⁰, ieškoti nuostoliams ar pajamoms vykd. atsiskaitytinės bylosenos ke-

liu — 899, 1444, o taipjau teismo išlaidoms — 921; teisės kelti ginčą dėl kūdikio gimimo teisėtumo — 1350, 1351 — 1353, susijusių su santuoka teisių — 1340, 1356⁸, 1460⁹¹; teisės prašyti iš naujo daryti turto dalybas — 1420; ieškinio dėl nuosavybės į įvesdinamą turtą — 1434; apskelbtojo dingusiu teisės atsiimti savo turtą — 1459, 1460;

b) nesenėja teisė įrodinėti gimimo teisėtumą (santuokinę kūdikio kilmę) — 1347, o taipjau sentikių arba sektantų teisė rūpintis įmetrikuoti santuoką ar kūdikio gimimą — 1460⁹¹.
Žiūr. Įsisenėjimas, moratoriumas, senėjimas.

Nusikalstamas darbas: civil. ieškinys sąryšyje su juo — 5, 6, 7, 454; sustabdytas civil. bylosenos, iškilus aikštėn nusik. darbui ir perdavimas bylos prokurorui — 8, 110, 110¹, 547, tz. 1, 563, 564; byloje, susijusiose su nusik. darbu neimama teismo ir žyminio mokesčių — 200⁴ p. 2, ir neleidžiama bylininkams prisiekti — 118 p. 3, 497 p. 5, o taipjau pavesti trečiųjų teismui spręsti — 1368 p. 4; konkurso valdybos narių ar prisiek. rūpintojo traukimas baud. atsakomybėn — 1400 str. 16 §; baudos ar išieškiniai kaip bauda už nusik. darbą nėra privilegijuotos skolos — 1527 str. pried. 1 § ir jo išaišk.

Nusišalinimas: teisėjo — 195, 197, 500¹, 667, 668, o taipjau prokuroro — 679. Žiūr. Nušalinimas.

Nusmerktieji, kuriems baudž. teismo sprendimų atimtos ar susiaurintos teisės: neturi teisės bylinėti teisme — 18, o taipjau būti įgaliotiniu — 45 p. 9, 246 p. 10, ar liudytoju, kai yra netekę tos teisės — 86 ir 373 p. 6; jų vedamų civil. bylų sustabdytas — 77, 681, 751 — 754, 1542, 1543; jų prekybos knygos nustoja įrodymo galios prieš kitus — 468, 469; bylos dėl panaikinimo santuokos su nusmerktuoju sentikiu ar sektantu — 1356³ p. 3; nusmerktieji už piktvališką bankrutavimą, vagystę ar sukčiavimą neturi teisės pavesti savo turto kreditoriams — 1794.

Nusprendimai (postanovlenija) — 705, LLTS 13, 14 str. Žiūr. Nutarimas, sprendimas.

Nušalinimas ir nusišalinimas (ustranenije, otvod): a) teisėjo nuo bylos sprendimo ar įrodymų tikrinimo — 180 tz. 1 ir 2, 193 tz 1, 195 — 199, 500¹, 500³, 667 — 678¹, o taipjau prokuroro — 679, 680; jei šalys neprieštarauja, tai apskūstam teisėjui galima pavesti įrodymų tikrinimą — 180 tz. 2; nušalinimo reikalavimas turi būti pareiškiamas ne vėliau kaip per pirmą posėdį — 196, 669; skundas dėl nenusišalinimo taikos tei-

sėjo — 166, arba dėl nutarimo, kuriuo nepatenkintas prašymas nušalinti teisėją — 673;

b) trečiųjų teismo teisėjų nušalinimas arba pakeitimas — 1376, 1377;

c) nušalinimas liudytojų — 86, 87, 373, 375, 378, o taip jau ekspertų — 123, 521—523; prisaikinti liudytojai nenušalinami — 87, 375;

d) kvostinių apylinkės žmonių — 124⁴, 430, 431. Žiūr. Formaliniai atmetimai.

Nutarimas (opredielenije) — 109¹, 109⁶, 110, 128³, 148, 159, 161¹⁹, 161²⁰, 200⁷, 232, 369, 376, 491, 492, 509, 516, 561, 563, 585 — 588, 602, 604 — 606, 619, 627, 631, 664, 673, 707, 710, 712, 714, 720, 730, 779, 785, 787, 791, 804², 815, 837, 891, 920, 953, 967, 1164, 1165, 1199, 1213, 1215, 1222¹, 1222¹⁶, 1274, 1279, 1292, 1293, 1400 str. pried. 18, 25 — 27, 37 ir 38 §, 1406, 1408, 1420, 1425, 1433⁴, 1442, 1443, 1445, 1453, 1458, 1459, 1460⁴, 1460⁸, 1460⁹, 1460¹¹, 1460¹⁶, 1460²⁰, 1460²¹, 1460⁴⁰, 1460⁴⁶, 1460⁴⁹, 1460⁵⁸ — 1460⁶¹, 1574, 1589, 1593, 1599, 1650, 1651, 1682, 1737, 1739, 1740, 1746, 1775, 1793;

a) skirtumas tarp teismo nutarimo ir sprendimo sąvokų — 705, 711, 712, 891; atskirieji ir apsaugos bylų nutarimai neįgyja įstatymo galios ir gali būti to paties teismo pakeičiami — 891 t. 1, 2 ir 3, 893 t. 1, 1453 t. 1; nutarimai, kuriais užbaigiama arba nutraukiama byla skundžiami apeliacijos ir kasacijos keliu — 166 t. 1, 185 t. 1, 792 t. 1, 880 t. 1, 1292 t. 1 ir 2;

b) neskustini nutarimai — 82⁶, 161¹⁹, 200⁷, 274¹, 408, 531, 673, 814 t. 1, 814² t. 1;

c) šeimos tarybos nutarimai — 1664, 1669, 1672, 1771. Žiūr. Ap skundimas, įsakymas, paskelbimas.

Nutraukimas, numarinimas bylos arba bylosenos (prek-raščeniye diela, proizvodstva): kai taikos teisėjui pareiškiamas priešinis ieškinys, priklausęs apygardos teismo kompetencijai — 39; kai byla priklauso kitam teismui spręsti, arba ieškovas neturi teisės bylinėti (neteisnus), ar kai įgaliotinis neturi tinkamo įgaliojimo — 69 t. 5, 7 ir 9, 79, 571 t. 1, 584; dėl netinkamo atsakovo — 69 t. 1, 2; nestojus ieškovui teismui ir neprašius teisti bylą be jo — 145, 145², 718 p. 2, 719¹; sustabdytos bylosenos numarinimas — 80, 689 ir jo išaišk., 690, 692; atsakovas turi teisę atgauti iš ieškovo nutrauktos bylosenos išlaidas — 869; numarinimas bylos, kai šalys susitaiko — 71, 161²⁴, 178, 337, 1364, 1366; trečiųjų teismo bylos nutraukimas — 1384. Žiūr. Sulaikymas, sustabdymas.

Ūbligacijos — 986, 1072 — 1077 1553, 1400 str. pried. 13
§. Žiūr. Vertybiniai popieriai.

Okupacija: okupacinės valdžios teismų sprendimų reikšmė
— 1273 tz. 2 ir LLTS 1 str.

Originalas akto atstojamas oficiališkai paliudyto nuorašo, išskyrus tam tikrus atsitikimus — 161⁶, 263, 264 441, 463, 929, 932. Žiūr. Autentiškumas, nuorašai, suklastojimas

Paaškinimai — a) sakytiniai — gyvu žodžiu: 4, 13, 68, 72, 82¹, 82⁷, 106¹, 109¹, 128³ 129, 140, 145¹, 145², 149, 149¹, 152, 155³, 169, 172, 173, 175, 176, 180, 194, 274, 324, 329, 330, 331, 335 338, 345, 479, 502, 512, 525 526, 546, 561, 570, 646, 647, 660, 719, 719¹, 721¹, 768, 770, 810, 904, 910, 932, 966, 1345⁸, 1362, 1381 1433³, 1443, 1460⁴, 1460⁹, 1460¹², 1460¹⁸, 1460⁵⁵, 1460⁵⁸, 1630, 1633, 1649, 1676, 1677, 1777, 1400 str. pried. 22, 24 ir 25§;

1) bylininkų teisė dalyvauti bylose ir visose instancijose teikti paaškinimų — 4, 13; teismo teisė reikalauti, kad bylininkas ar įgaliotinis atvyktų suteikti reikiamų paaškinimų — 145¹, 145², 149¹ p. 2, 719, 719¹, 721¹ p. 2 1345⁸, 1633; reikalavimas nuosakių paaškinimų — 335; pasivėlavusio atsakovo teisė suteikti paaškinimų — 149, 721, 910;

2) trečiojo bylos asmens teisė teikti paaškinimų — 13, 128² tz 7, 128³, 660, 1460¹²;

3) ekspertų — 525, 526;

4) teisėjas, skelbdamas sprendimą, turi paašškinti bylininkams jų apeliavimo teisę — 140; apskūsto t. teisėjo paašškini-
mai antroje instancijoje — 180;

5) trečiųjų teismo bylose — 1381;

b) rašytiniai paaškinimai — 4, 145, 145², 170, 198, 264, 267, 299, 302, 309 312 — 317, 335¹, 336, 340, 443, 561, 568 — 570, 580, 748 — 761, 764 765, 788 — 790, 799, 801, 905, 918, 1333, 1334, 1371, 1381 1441 — 1443, 1460³, 1460¹⁵, 1644;

1) dėl ieškomąjo prašymo — 145, 145², 302, 310 — 317, 335¹, 336, 340;

2) dėl apeliacijos ar kasacijos — 170, 189, 758 — 761, 764 765, 801, 1644; rašytiniai paaškinimai dėl apeliacijos galima duoti tikslai ligi bylos sprendimo dienos — 170 tz. 1;

3) dėl atskirojo skundo — 168, 788 — 790;

4) dėl atskirojo prašymo — 568, 569;

5) dėl teisėjo nušalinimo prašymo — 198, 671, 672;

6) dėl prašymo leisti nuostolių ieškoti iš teismo valdininko ar teisėjo — 1333, 1334;

7) dėl gimin. turto atpirkimo prašymo — 1441, 1442, 1443;

8) dėl prašymo pripažinti ką veltūkleidžiu — 1460¹⁵;

Pabėgimas suimtojo skolininko — 1400 str. pried. 67§. Žiūr. **Pasislėpimas**.

Padavimas: ieškomojo prašymo — 47, 51, 258, 259, 583; apeliacijos — 164, 744, o taipjau kasacijos — 189, 801; atskirųjų skundų padavimo tvarka — 166, 168 t. 1, 189 t. 3, 784, 790; paduodamų per paštą prašymų padavimo dienos nustatymas — 828. Žiūr. **Apskundimas**, **nepriėmimas**.

Paėmimas kreditoriaus nuosavybėn neparduoto per varžytynės turto — 1063, 1064 — 1066, 1171, 1171¹, 1173 — 1176, 1221, 1527, str. pried. 8§. Žiūr. **Pavedimas kreditoriams**, **pazadėjimas**.

Pajamos: a) atiteisimas pajamų teisingu teismo nužiūrėjimu — 135¹, 706¹; b) vykdomoji atsiskaitytinė bylosena iš pajamų ar nuostolių — 896, 897 — 900, 903 — 915, 923; c) turto kainojimas pagal vidutinį jo pajamų kiekį — 1118, 1119 — 1126; d) pavedimas įkaitininkui naudotis įkeistuoju jam turtu ligi varžytynių — 1129, 1130, 1131; e) kreipimas išieškojimo įnekin. turto pajamas — 1208, 1544, 1556, 1588, 1590;

Pakeitimas: a) ieškinio aptikrinimo objekto — 612, 613 — 615; gyvais pinigais aptikrinimo objektą galima pakeisti ir be ieškovo sutikimo — 615; b) trečiųjų teisėjo — 1376, 1377. Žiūr. **Ieškinio reikalavimai**, **valiuta**.

Paketas (vokas su raštais) — 267 str. pried. 2 — 20§. Žiūr. **Atvokavimas**, **testamentas**.

Paklaida — 1 t. 7. 1309. Žiūr. **Klaida**, **apsirikimas**.

Pakvitavimas — 161¹⁰, 470, 473 — 475, 917, 954, 957. Žiūr. **Kvita**, **raštelis**.

Palaikų mokestis (nashiedstvennaja pošina) — 1163 t. 2, 1408 past. ir išaišk. 3, 1425 past., II priedo 17 str.

Palaikų turtas (nashiedstvennoje imuščestvo): kompetentinis teismas ieškiniams — 24, 36¹, 215, 216, 1420, 1515, 1757, 1759, o taipjau apsaugos byloms spresti — 29 past. 1401, 1409; jo apsaugojimas — 1401¹, 1403 — 1407, 1682 — 1749; jo dalybos — 1409, 1410 — 1421, 1759 — 1768; dalinamojo palaikų turto pardavimo tvarka Mrijampolės apyg. — 1769, 1770 — 1774. Žiūr. **Įpėdiniai**, **palikėjas**, **palikimas**.

Paleidimas suimtojo skolininko — 1400 str. pried. 57 — 59, 65 — 67§ ir 1608, 1609 str.

Palikėjas (nasliedodatel): ieškinys prieš mirusį palikėją reiškiamas prieš jo testamentą vykdytoją ar įpėdinį arba rūpintoją — 24, 36⁴, 215, 1757

Palikimas (nasliedsto, nasliedstvennaja massa): kai bylininkas numiršta bylos metu, tai jo palikimui skiriamas globėjas arba rūpintojas — 77, 164³, 751, 752, 754, 1542, 1543; pagal palikimo iškilimo vietą pareiškiamos įpėdinystės teisės — 36⁴, 215, 1401, 1402, 1408, 1515, 1750, 1757, 1758; priėmimas palikimo lygtinai inventorine teise Marijampolės apyg. — 1750, 1751—1757; atsisakymas nuo paveldėtinio palikimo — 1758. Žiūr. **Palikimų turtas**.

Paliudijimas (zasvidietelstvovaniye): a) parašo įgaliojama jame rašte arba prašyme — 47, 247 t. 1, 248; pridedamų prie prašymo dokumentų nuorašų — 264 p. 2; paliudytieji dokumentų nuorašai atstoja originalą, išskyrus tam tikrus atsitikimus — 161⁶, 264 p. 2, 441, 463, 929, 932; taikos prašymo ir sutarties — 1359, 1361; trečiųjų teismo sudarymo rašto — 1374;

b) paliudijimas pateiktų teismui paketų ir testamentų — 1693, 1734—1736, 1742;

c) užsienyje paliudytieji aktai — 707; jų priėmimo į bylą sąlygos — 465 t. 2 ir 3, 707 t. 1, 794 t. 1. Žiūr. **Sutikrinimas, sutvirtinimas**.

Palūkanos — žiūr. **Procentai**.

Pamišėliai (umališenyje) — 84 ir 371 p. 1. Žiūr. **Nesveikapročiai**.

Pamokėjimas bylininkui teismo išlaidų — 133, 145, 601, 718, 776, 852, 867, 868—873, 888, 896, 958.

Papėdininkas (legetaras) — 1510¹ p. 3, 1712, 1726, 1742.

Papročiai, papročio teisė: atsitikimai, kada teismas turi taikyti papročio teisę ir remti juo sprendimą — 10¹, 10², 142 p. 4, 412; papročio normos galia — 10¹ t. 3; palikimo paveldėjimo papročiai — 10¹ t. 1—5, 1438 t. 6; prekybos papročiai — 10¹ t. 6, 1486; žydų tikibiniai papročiai — 10¹ t. 9; papročio gyvavimo įrodymai — 10¹ t. 7, 10² t. 1 ir 2, 412; sentikių ar sektantų santuokos papročiai — 1460⁵³, 1460⁵⁴, 1460⁵⁸.

Paranga ir priestata (podriad i postavka): a) bylosena ieškinių, kylančių tarp valdžios įstaigų ir sutartininkų iš parangų ar priestatų sutarčių — 1300, 1301—1309;

b) prekybos knygos priimamos įrodymu priestatų dalyko — 466, 467—471.

Parašas (podpis) — 66, 142, 155⁵, 161⁸ p. 6, 260 t. 1, 284, 307, 927; parašo trūkumo prašyme reikšmė — 260 t. 1; sutik-

rinimas nuorašų prašymo ir dokumentų prašytojo parašu — 161¹⁰ p. 1, 263 p. 5, 264 p. 2, 316; parašo ir rašysenos sulyginimas, tiriant įtartąjį aktą — 109⁶, 109⁷, 109⁸, 547—553; bylininkų parašai taikos prašyme ir jų paliudijimo tvarka — 1360, 1361. Žiūr. Paliudijimas, pasirašymas, pažadėjimas.

Pardavimas — žiūr. Atpirkimas, perleidimas, varžytynės.

Pareiškimas — žiūr. Atsidiepiamas, atšaukimas, pranešimas, prašymas ir sakytiniai prašymai.

Parodymai: a) liudytojų parodymų įtraukimas į protokolą — 101, 155³ p. 3, 406; jų parodymų vertinimas — 102, 142 'z. 2, 411; išklaustu vietoje liudytojų parodymų protokolo skaitymas per posėdį — 387; dalykai, kuriuos leidžiama įrodinėti liudytojų parodymais tik tam tikromis sąlygomis — 101¹, 409, 1524; turinys oficialių dokumentų neleidžiama griauti liudytojų parodymais — 106, 410; liudytojų parodymų reikšmė santuokos ir gimimo įmetrikavimo bylose — 1345⁸, 1356 t. 1, 1356⁶, 1460⁵⁴; leidžiama remtis mirusių liudytojų parodymais, įrašytais į nutrauktos bylos protokolą — 691;

b) apylinkės žmonių parodymų vertinimas — 437;

c) skolininko parodymas apie jo lėšas išieškiniui atlyginti — 1222⁴, 1222⁵—1222¹⁰, 1222¹⁸.

Pasas — 62¹ išnaša, 157 past.

Pasirašymas: a) sakinio pareiškimo ar prašymo — 46, 52, 68⁴; ieškomojo prašymo — 54, 257, 260 t. 1, 261; raginimo priėmėjo ir įteikėjo — 64, 66, 282, 284, 267 str. pried. 10 §; liudytojų parodymų protokolo — 101, 406; įrodymų tikrinimo protokolo — 504; pasirašiusieji be pastabų vietos apžiūros protokola neturi teisės reikšti dėl jo turinio prieštaravimų — 124, 512, 513; teismo posėdžio protokolo — 155⁵; bylininkų sutikimo prisiekti — 116¹, 486; kvostinių žmonių sąrašo — 426; arešt. turto valdytojo, kad saugos tą turtą — 629; laiduotojo sutikimo duoti laidavimą — 649; turto apyrašo — 994;

b) teisėjų pasirašymas sprendimo ar nutarimo — 142, 161¹⁰, 182, 700, 713, 802¹;

c) vykdomąjį raštą išdavusio teisėjo ir sekretoriaus — 927;

d) saugotojo pasirašymas apyrašo originale, kad gavo jo nuorašą — 1013

Žiūr. Kvita, pakvitavimas, parašas, pažadėjimas, raštelis.

Pasislėpimas: kai baudž. byla sustabdyta dėl nesuradimo

pasislėpusio kaltinamojo, tai civilinį ieškinį galima reikšti civil. teisme — 6; antstolio atsakomybė už daleidimą pasislėpti suimtinam skolininkui — 953; pasislėpusio skolininko ieškojimas ir surasto atvedimas duoti parodymui apie jo lėšas išieškiniui atlyginti — 1222¹⁰; pasislėpusio skolininko neišgalėjimo bylosena — 1400 str. pried. 27 §. Žiūr. Pabėgimas.

Pasitarimas: sprendžiančios bylą teisėjų kolegijos — 181, 693; trečiųjų teismo teisėjų — 1388.

Pasitarimų kambarys: klausinėjimas jame bylininkų komercinėje teismo bylosenoje Marijampolės apyg. — 1633.

Pasiteirautinės žinios (teiraraščiai — spr a v k i): 76, 82, 200* past., 367, 453, 455, 844, 845, 854, 967², 967⁴, 1383; teismas pats nerenka įrodymų ir žinių, išskyrus bylos esmę neliečiančias pasiteirautines žinias — 82, 367, 967², 1400 str. pried. 23 — 27 §.

Pasiuntinybė: a) Lietuvos — 465, 571 past. II;

b) svetimųjų valstybių — 225, 1400 str. pried. 47 §; piniginiai reikalavimai prieš pasiuntinius ir kitus diplomatinis jų agentus reiškiami per Užsienių Ministeriją — 225, o jų tarnams teismo keliu, bet šie šaukiami teisman per Užsienių Ministeriją — 225 past. Žiūr. Konsulatas, s v e t i m š a l i a i.

Pasiuntiniai teismo ir pašto: siuntimas per juos raginimų, gražinamų prašymų ir kitų teismo raštų — 62, 64—66, 278, 279, 282—286, 305, 306, 308, 942, 267 str. pried. 1, 16—20 §; teismo pasiuntinių atlyginimas — 866; pašto pasiuntinių atlyginimas už pristatymą bylininkui teismo laiško — 267 str. pred. 16—19 §. Žiūr. L a i š k a n e š v s.

Pasižadėjimas (obligateltvo): kompetentinis teismas ieškiniams iš paprastų pasižadėjimų — 29, 161⁷, 202, o taip jau kuriuose yra sulygta pildymo vieta — 36¹, 209, 1460²⁹; priverstinis vykdymas pasižadėjimo aktu — 161¹, o taip jau taikos sutarčių vienašalių pasižadėjimų — 161²⁴, aptikrinimas ieškinių pagal paskolos pasižadėjimo aktus — 125, 595; solidariskas pasižadėjimas — 114, 483. Žiūr. I š k i l m i n g a s p a s i ž a d ė j i m a s, p a ž a d ė j i m a s, s u t a r t i s, v e k s e l i s.

Paskelbimas teismo sprendimo arba nutarimo — 139, 140, 162, 183, 704, 714, 725; už akių nuteisimo sprendimo — 145¹, 145², 150, 151¹, 155, 719, 719¹, 725, 728, 734, 967⁸, 967¹⁰; atskirojo nutarimo — 147, 167, 714, 779, 785; koleg. teismo rezoliucijos — 700, 701—704; priverstinio vykdymo rezoliucijos — 161¹⁰; valdžios įstaigoms sprendimų arba nutarimų paskelbimo tvarka — 1292, 1293, 1400 str. pried. 19 §; Žemės tvarkymo

komisijos nutarimo — 139 t. 2. 1292 t. 4; paskelbtas teismo sprendimas negali būti keičiamas to paties teismo — 139¹, 169¹, 700, 777; nutarimo apie reikalą pateikti papildomų įrodymų — 82¹, 368; ekspertų nušalinimo reikalavimai gali būti reiškiami per 3 dn. po jų paskyrimo nutarimo paskelbimo — 522; paskelbimas sprendimo mirusio bylininko palikimo globėjui, rūpintojui ar įpėdiniams — 164¹, 751, 1542, 1543 o taip pat ir įgaliotojui, kai numiršta apeliacijai duoti įgaliotinis — 753, 754; nutarimo apie pripažinimą dingusiu prasišalinusio savininko — 1458, 1779. Žiūr. Apskelbimas, publikacija, skelbimas, pranešimas.

Paskirstymas: a) priimtų bylosenos reikalams pinigų — 874, 875—878;

b) išieškotų pinigų paskirstymas tarp kreditorių — 955, 956, 1214—1222, 1592—1597, 1754; antstolio daromas — 955, arba teismo — 956, 1214—1214³, 1592; gautų už parduotąjį bendrą turtą pinigų tarp dalininkų — 1189, 1190, o taip pat ir gautų už parduotąjį palaikų turtą — 1754, pinigų paskirstymo projekto sudarymas — 1216, 1217, 1595; ginčai dėl projekto — 1218, 1219, 1596; sujungimas kelių išieškotų pinigų paskirstymo bylų — 1220; terminas pateikti vykd. raštams — 1222, 1597;

c) teismo išlaidų paskirstymas tarp bylininkų — 124³, 532, 701 p. 4, 776, 864, 870, 871, 918, 919, 922, o taip pat ir sprendimo vykdymo — 1065, 1175. Žiūr. Pirmaujamasis atlyginimas.

Paskola (zajem): aptikrinimas ieškinių pagal paskolos pasizadėjimų aktus — 125, 595; priverstinis vykdymas paskolos pasizadėjimų aktų — 161¹, 161⁶, 161⁷; paskolos sudarymo įrodymai — 409 t. 6; prekybos knygos kaip paskolos įrodymas — 466; taupomosios kasos paskolos, laiduotos valstiečio žemės ūkiu, išieškojimas Marijampolės apyg. — 1545 str. pried. 6 §. Žiūr. Skola.

Paskutos ir pataisos prekybos knygose neleistinos ir dėl to knygos nustoja įrodomosios galios — 468 p. 1, 469; įtartame ir tiriamame akte — 549.

Pasoga — 10¹ t. 2.

Pašaliniai asmenys (pašaliečiai) leidžiami būti prie visų bylosenos veiksmų, išskyrus neviešus posėdžius — 13, 390. Žiūr. Liudytojai pašaliniai, tretieji asmenys.

Pašalpa — 1078 past. Žiūr. Pensija.

Paštas: ieškomojo prašymo atsiuntimas per paštą — 80, 259, o taip pat ir grąžinimas nepriimto — 53, 267; raginimų ir kitų

įteiktinų bylininkams teismo raštų siuntimas per paštą — 267 str. pried. 1 §, 278, 305, 453, 942; pašto štempelio data nustatoma teismo pranešimo arba raginimo įteikimo diena — 299, 312, 267 str. pried. 13 §, o taip pat prašymo arba skundo padavimo diena — 828 ir jo išaišk.; teismo susirašinėjimo su bylininkais per paštą taisyklės — 267 str. pried., 1504¹, o taip pat antstolių — 267 str. pried., 942, 944; paduodamo per paštą taikos prašymo parašai turi būti paliudyti pareikštine tvarka — 1361.

Pataisos — 468, 549. Žiūr. Paskutos.

Patalynė — 973 p. 3.

Patarėjas, teismo skiriamas suvaržyto veiksnio asmenims, — 1484, 1632, 1681.

Pateikimas: dokumentų pateikimo teismui tvarka — 57, 76, 256 str. pried., 263, 264, 316, 330¹, 331¹, 452. Žiūr. Įteikimas, padavimas.

Patikrinimas: a) įrodymų — 81¹, 93¹, 105—111, 145, 366², 369, 450, 499—506, 534—565, 718, 720, 771, 812, 858, 864, 1342, 1460¹⁹, 1622, 1777;

b) prasišalinusio savininko dingimo patikrinimas — 1451, 1452—1460, 1775—1779. Žiūr. Apžiūra, ekspertizė, ištyrimas, kvota, paliudijimas, sutikrinimas.

Patvėdinimas (podtop) — 1 iz. 16, 34, 213.

Patvirtinimas: a) teismo patvirtinimas pirmininko įsakymo aptikrinti ieškinį, sustabdyti skubųjį vykdymą arba paimti iš skolininko pažadėjimą neišvykti — 600, 652¹, 732¹, 814⁴, 1222²;

b) šeimos tarybos nutarimo — 1669, 1771;

c) įpėdinystės teisių arba įpėdinių — 36⁴, 161³ p. 3, 161⁴ p. 4, 164¹, 215, 751, 959, 1408, 1510¹, 1510³, 1542, 1549 ir II priedo 15—17 str.;

d) testamentų — 24, 161³ p. 3, 161⁴ p. 4, 1408 past., 1510¹, 1742. Žiūr. Sutvirtinimas.

Pavainikiai — žiūr. Nesantuokiniai vaikai.

Pavedimas skolininko turto kreditoriams (bonorum cessio — ustovka) Marijampolės apyg. — 1787, 1788—1796. Žiūr. Perleidimas.

Paveikslai — 973 p. 5, 984, 1040, 1041, 1043, 1044.

Pavėlavimas: a) pavėlavusio posėdin bylininko teisė suteikti paaiškinimų jei dar byla neišspręsta — 149, 721, 910;

b) pavėluotas prašymas įteisinti nesantuokinį vaiką — 1460³, 1460⁴ p. 4. Žiūr. Neatvykimas, nusenėjimas.

Pavėldėjimas — Žiūr. Įpėdiniai, įpėdinystės

leisės, įsisenejimas, palaikų turtas, palikimas, papėdininkas, papročiai.

Pavidalas — žiūr. Forma.

Pažadėjimas, pažadėjimo raštelis (podpiska, respiska): a) valdytojo areštuoto turto, kad saugiai jį išlaikys — 629;

b) trečiųjų asmenų ar įstaigų neišduoti atsakovui areštuoto jo turto ar pinigų — 631, 632, 634, 639, 640, 1078;

c) paėmimas iš atsakovo arba skolininko pažadėjimo neišvykti iš gyvenamosios arba tuo tarpu būvamosios vietos: 1) ieškiniai aptikrinti — 602, 608. 652¹—652³, o taip pat kaip priemonė ieškiniai išgauti — 159 past. I, 1222¹, 1222², 1222³; 2) paėmimas pažadėjimo iš valdžios įstaigos skolininko — 1222¹¹, 1222¹⁷, 1222¹⁹; 3) neišgalinčio skolininko pažadėjimas neišvykti iš gyv. vietos ir peržengimo pasekmės — 1400 str. pried. 23, 29 §, o taip pat pažadėjimo neslėpti savo turto 1400 str. pried. 7 ir 23 §.

Pažeistas vaidymas: bylos dėl jo atstatymo — 29 ir jo išaišk., 73, 212 t. 1, 1311—1315, 1496. Žiūr. Posesoriniai ieškiniai, užgrobimas.

Pažymėjimas (udostovierenije): baudž. teismo, kad baudžiamoji byla sustabdyta dėl kaltinamojo susirgimo, psich. liga arba jo nesuradimo — 6; apie sakytinio prašymo nepriėmimą — 53; teismo duodamas dokumento nuorašui ar teiraraščiui išgauti iš kito teismo ar valdžios įstaigos — 76, 452, 453—455, 967², 1341, 1383, 1622; Lietuvos konsulato ar atstovybės, kad toje valstybėje mūsų piliečiai atleidžiami nuo bylos išlaidų ir nuostolių laidavimo — 571; Notaro pažymėjimas, kad skolininkas siūlė kreditoriui norimus teismo depozitan atiduoti daiktus — 1460³⁰, 1780, 1781; teismo pažymėjimas apie priimtą prašymą pripažinti skolininką neišgalinčiu — 1400 str. pried. 5 ir 6 §. Žiūr. Apsaugojamas pažymėjimas, liudymas, pakvitavimas, raštelis.

Pensija: valstybės įstaigų tarnautojų pensijos reikalavimai nesprendžiami teismų — 1 t. 6; atskaitymai iš tarnautojo pensijos išieškiniams atlyginti — 1085, 1086; atskaitymai iš našlės pensijos, kreiptinų į mirusį tarnautoją išieškininių — 1088; į nukentėjusių pramonės ar susisiekiimo įmonėse darbininkų arba tarnautojų pensijas ar pašalpas nekreipiamas išieškojimas — 1078 past.; atskaitymai iš alimentinių pensijų (iš atiteistų pinigų išlaikymui) — 1554.

Pensininkas: nukentėjusio nelaimingais atsitikimais pensininko sveikatos ištyrimas — 500³ past. Žiūr. Pensija.

Perdavimas: a) pradėtinio ieškinio bylos apygardos teismui, kai taikos teisėjui būna pareikštas priešinis ieškinys, nepriklausęs jam spręsti — 39; bylos kitam taikos teisėjui nusišalinimo arba nušalinimo atsitikimu — 197, 198; kasuotos bylos kitam teismui spręsti iš naujo — 193, 809; perdavimas prokuratūrai nusik. darbo arba suklustoto akto — 8, 110, 563;

b) perdavimas areštuoto turto saugotojui — 630, 814 p. 2, 1019, 1045; nekiln. turto įkaitininkui valdyti ligi varžytynių — 1129, 1130. Žiūr. Atėdavimas, atėmimas, įteikimas, perkėlimas bylos, perleidimas.

Perkėlimas bylos (perevod diela) į nuolatinės atsakovo gyvenamosios vietos teismą — 207, 208, 211; sąlygos bylai perkelti — 208, 580; aptikrinimas išieškinio, perkeliant bylą — 581; gražinimas ieškomojo prašymo ir jo padavimas nurodytam kitam teismui — 582, 583; skolininko neišgalėjimo bylos perkėlimas — 1400 str. pried. 3 ir 4 §. Žiūr. Nukėlimas, perdavimas.

Perleidimas turto: a) kai atsakovas bylos metu perteidžia ieškomąjį turtą, tai ieškovas gali keisti reikalavimus ir prašyti atiteisti to turto vertybę — 333, 747; b) nekiln. turtas, į kurį nukreiptas išieškojimas, tegali būti perleistas įmokejus teismui reikiamą išieškininui atlyginti sumą — 1098, 1559; c) uždraudimas perleisti ginčijamą turtą — 814 p. 2, 814³, 1529, 1530, 1534, 1535, 1543¹, o taip pat turtą, į kurį nukreiptas išieškojimas — 1097, 1128, 1527, 1559, 1589, 1527 str. pried. 2 §. Žiūr. Išeikvoimas, pavedimas kreditoriams.

Perskyrimas santuokininkų — 1543², 1619, 1620. Žiūr. Santuoka.

Pertrauka: a) terminų — 829, 830; b) palaikų turto atspaudavimo — 1700; c) atsitikimai, kuriais nutrauktoji bylosena nepertraukia žemietybinio senėjimo — 145, 692, 718 p. 2.

Petitoriniai ieškiniai — 15 tz. 3, 29 tz. 1, 38 tz. 1.

Pirkikas turto varžytynių keliu — 1055, 1057—1061, 1069 1161—1168, 1176, 1179—1181, 1424, 1433¹, 1572—1576, 1578—1580, 1774.

Pirmas posėdis — a) bylininkų reikalavimai, kurie turi būti pareikšti ne vėliau kaip per pirmą posėdį: formaliniai atmetimai — 69 tz. 3, 571 tz. 1, 575; traukti bylon trečiąjį asmenį — 128¹, 653; nušalinti teisėją — 196, 669; per pirmą ginčyseną bylininkai turi išdėstyti visas bylos aplinkybes, reikalavimus ir įrodymus — 330¹, 331¹, 776¹; pareikšti priešinį ieškinį 38 tz. 2, 80, 340, 341; ieškinio kainos ginčą kelti — 55², 273 p. 2; atsa-

kovas ligi pirmo vykdomosios atsiskaityt. bylosenos posėdžio gali pateikti pakankamą atsisteisti su išieškotoju sumą pinigų — 912;

b) stojimo teisman terminas pasibaigia pirmą ateinantį posėdį, jei skirtą dieną nebūna teisme posėdžių — 826;

c) per pirmą ateinantį posėdį svarstyti: reikalavimai nušalinti taikos teisėją — 198; ieškinio kainos ginčai — 55², 274; duotieji pirmininko įsakymai neatidėtinu reikalu aptikrinti ieškinį, sustabdyti skubųjį vykdymą arba paimti iš skolininko neišvykimo pažadėjimo raštelį — 600, 652¹, 732¹, 814⁴, 1222².

Pirmaujamojo atlyginimo teisė (pravo preimučšestvennago udovletvorenija): a) ieškovo į sumą, išieškotą jo reikalavimu — 814⁵; b) atsakovo iš aptikrinimo sumos, prieš visus kitus ieškovo kreditorius — 814⁵; c) kreditorių išieškotos sumos — 1215, 1594; d) antstolis ir sprendimo vykdymo išlaidos visų pirma atlyginami — 958, 1163, 1215, 1593; e) mokesčiai valstybės išdui, savivaldybėms ir visuomenės reikalams — 1163 ir jo išaišk., 1527 str. pried. 1 § t. 1.

Pirmininkas — a) pirmininkaujančiojo arba posėdžio pirmininko funkcijos: tvarko posėdį ir vadovauja šalių ginčysenai — 175, 176, 335, 338; nustato liudytojų klausinėjimo eilę — 393 ir juos klausinėja, leisdamas teisėjams ir bylininkams uždavinėti liudytojams klausimų ir t. t. — 394, 397—401; nustato liudytojams atlyginimą — 408; mėgina bylininkus taikinti — 177, 337; sustato sprendimus klausimus, vadovauja pasitarimui ir balsavimui — 181, 693—699; parašo ir paskelbia rezoliuciją — 181¹, 183, 700, 704, 802¹, 804⁴; paveda teisėjui surašyti sprendimą galutinėje formoje — 710, 804⁴;

b) teismo pirmininko arba jo padėjėjo funkcijos civil. bylose: atleidžia nuo pareigų atsisakiusį įgaliotinį ir reikale vieton jo skiria prisiek. advokatą — 254; daro žygius gautų prašymų priėmimo, grąžinimo, saugojimo ir bylos prižiūrėjimo reikalais — 265—271; šaukia atsakovą — 275, 290, 291, 294; gali reikalauti iš bylininkų rašytinių paaiškinimų — 302, 312, 313, 568; skiria teisiamąjį bylos posėdį — 299, 300¹, 305, 317 ir praneša šalims — 317; gali atleisti bylininkus nuo pareigos apsirinkti teismo būstinės mieste buveinę ar atstovą raštams priimti — 309; paveda kuriam teismo nariui sutikrinti įtartąjį aktą — 548; duoda įsakymus neatidėtinu reikalu aptikrinti ieškinį, sustabdyti skubųjį sprendimo vykdymą arba paimti iš skolininko neišvykimo pažadėjimo raštelį — 598, 599, 600, 652¹, 732¹, 814⁴, 1222²; šaukia skolininką teisman pareikšti apie lėšas išieškinui atlyginti — 1222⁸, 1222⁹, 1222¹⁷; pasirašo išduodamų

sprendimų nuorašus ar išrašus — 717; pasirašo vykdomąjį raštą — 928; nuskiria antstolį sprendimui vykdyti — 938, 939, 940, o taipjau nekiln. turto varžytynėms vykdyti — 1139; išžiūri ir tvirtina antstolio sudarytą sąskaitą išlaidų — 1154; sudaro arba paveda teisėjui sudaryti projektą išieškotų pinigų paskirstymo tarp kreditorių — 1216, 1218, 1219; išsako paleisti kalinamąjį skolininką, kuriam sukako 70 m. arba kuris be pagrindo suimtas — 1400 str. pried. 50, 51 ir 61 §.

c) teismo pirmininkas skiria raštinės tarnautojus ir antstolius — LLTS 12, 13 str.

Planai: pridedamieji prie apžiūros protokolo — 511; aprašomo turto valdytojas turi pristatyti antstoliui turimus žemės planus — 1105, 1111, 1112.

Policija: a) įteikimas raginimų per policiją — 62, 62¹, 65, 88, 283, 285, 286; turi teisę paliudyti įgaliojamąjį raštą — 47, 248, o taipjau raštelį apie atsilyginimą arba išieškotojo sutikimą sustabdyti vykdymą — 952; vykdyti teismo pavedamus sprendimus — 158, 184, 1503 ir LLTS 14 str.: kviečiama reikale turi dalyvauti prie turto areštavimo — 978; policijos atstovas dalyvauja varžytynių komisijoje — 1026, bet netur: teisės pirkti parduodamo per tas varžytynes turto — 1051, 1069 1094; turi išskabinti atsiųstus varžytynių skelbimus — 1149; per policiją išreikalaujama iš pirkusio turtą neimokėtoji varžytynių kaucija — 1176, 1578; kviečiama turi dalyvauti priverstinai atimant atiteistą turtą ir pasirašyti tuo atsitikimu žurnalą — 1211, 1212; ieškojimas per policiją pasislėpusio skolininko ir surasto atvedimas teisman pareikšti apie lėšas išieškiniui atlyginti — 1222¹, 1222¹⁰; paėmimas per policiją iš skolininko neišvykimo pažadėjimo raštelio ir įteikimas raginimo pareikšti teismui apie lėšas — 1222¹⁹; atlyginimas policijai už sakytus veiksmus, kai tai vykdoma dėl teismo atiteistų išieškinių — 1222²⁰; turi teisės prašyti teismą imtis priemonių palaikyti turtui apsaugoti — 1402, 1687;

b) iš pasienio policijoje tarnaujančio reikalaujamas neišvykimo pažadėjimas per jo vyresnybę — 652³

Popieriai — žiūr. Vertybiniai popieriai, raštai.

Posėdis: terminai bylos posėdžiui skirti — 4, 59, 299, 300 — 304 317. Žiūr. Bendras teismo susirinkimas, nevieši ir vieši posėdžiai, neatvykimas, pirmas posėdis.

Posesoriniai ieškiniai: neleidžiama jungti posesorinio ieš-

kinio su petitoriniu - 15¹ tz. 3, 38 tz. 1; posesorinių ieškinių kėlimo ir sprendimo tvarka — 29 tz. 1—6, 73, 212 tz. 1, 1311—1315 1496; posesorinio ieškinio byloje nuosavybės klausimo įrodinėjimas — 81 tz. 1.

Pradėtinis ieškinys (pervonačalnyi isk): jo jungimas su priešiniu ieškiniu — 38, 39, 226, 258², 258³, 340—342.

Pradėtinė kaina — žiūr. Kaina.

Pranešimas bylos (referavimas): a) apygardos teisme — 173, 271, 323, 327, 907; atidėjimas, pareiškus priešinį ieškinį — 341, 342; b) apeliaciniame teisme — 768; kasaciniame teisme — 802, 803; d) pranešimas daromas pirmininko nuožiūra iš rašto arba žodžiu — 328

Pranešimas arba žinios davimas (soobščeniye, uvidomleniye) — a) teismo pranešimai bylininkams; prašymo apeliacijos arba atsiliepimo, ar kasacijos nepriėmimo priežasčių — 53, 54², 164², 189, 267, 270, 729¹, 755, 756, 801, 846, 1440, 1452; neatvykusiam dėl nenugalimų kliūčių bylininkui apie atidėjimą bylos — 147; ieškovui apie klaidingai nurodytą atsakovo adresą — 290; pranešimas priešingajai šaliai ieškom. prašymo, atskirojo prašymo arba skundo, apeliacijos ar kasacijos nuorašo — 52¹, 164, 189, 233, 277, 568, 656, 663, 729¹, 730¹, 788, 838, 1289¹, 1441, 1460¹⁵, 1460²⁶; atsiliepimo apie bylininko ketinimą remtis įtartuoju aktu, o taip pat jo pateiktų įrodymų pranešimas priešingajai šaliai — 559, 560; už akių nutiesimo sprendimo — 150, 151, 155, 725, 728, 734, 797 p. 2, 967⁸; teismo sprendimo arba nutarimo valdžios įstaigų bylose — 1292, 1293; trečiajam asmeniui ar valdžios įstaigai apie arešto uždėjimą ir išieškojimo kreipimą į jų turimą skolininko turtą — 631, 632, 633, 635, 1078; apie uždraudimą perleisti ginčijamą turtą — 1529, 1534; teismo pranešimai siunčiami bylininkams raginimų keliu — 150, 305, 306, 1078, 1529, 1534;

b) Antstolio pranešimas prasišalinusiam atsakovui apie kitusį sprendimo vykdymo byloseną — 967⁵, 967⁶; kredito įstaigai varžytynių skelbimų ir jų padarinių — 1183, 1186, o taip pat parduodamo turto įkaitininkui — 1185, 1186, 1585, arba parduodamo ipotekuoto turto kreditoriams — 1581, 1582;

c) bylininkų pranešimai teismui: apie apsirinktą buveinę raštams jiems siųsti — 309, 310, 311. 763, 1686, 1702, 1714; apie gyven. vietos arba buveinės adreso pakeitimą — 64 tz. 1, 67², 310, 311.

d) atsakovas (skolininkas) ir išieškotojas turi apsirinkti

buveinę ir pranešti antstoliui — 942¹, 943—945, 967¹, 1583, 1400 str. pried. 52 §.

e) valdžios įstaigos pranešimas taikos teisėjui apie reikalavimą šaukti skolininką pareikšti apie lėšas administraciniam išieškiniiui atlyginti — 1222¹⁵, 1222¹⁶;

f) antstolis turi pranešti teismui apie išieškotojo pasirinktą vykdymo būdą ir vykdymo atidėjimus — 940. Žiūr. Paskelbimas, publikacija raginimas, skelbimas, šaukimas, vykdytinis raginimas.

Prasišalinusio savininko dingimo patikrinimas (udostovienėje v. bežviesnom otsustviji) — 1451, 1452 — 1460, 1775 — 1779.

Prašymas: a) teismai pradeda civilines bylas tikrai suinteresuotų asmenų prašymais — 4; teismas neturi spręsti dalykų, dėl kurių bylininkai nepareikšė reikalavimo, ir tegali atiteisti ne daugiau kiek bylininkai prašė — 131, 132, 706; prašymą taikos teisėjui galima žodžiu pareikšti — 51, 52, 53; prašymai gali būti paduodami teismui pačio prašytojo, įgaliotinio arba atsiunčiami paštu — 13, 14, 47, 80, 259, 828; priešaiškos prašymą turi pasirašyti patys bylininkai — 490, o taip pat neleidžiama per įgaliotinį duoti prašymo įteisinti nesantuokinius vaikus — 1460¹;

b) kolektyvinis prašymas — 15, 190 t. 3, 800 t. 1, 850. Žiūr. Atskirieji prašymai, ieškomasis prašymas sakytiniai prašymai, žym. molkestis.

Prašomasis punktas: ieškomojo prašymo — 54 p. 4, 256 str. pried., 257, 266 p. 3; atsiliepimo į už akių sprendimą — 729; apeliacijos — 745; kasacijos — 798, 799.

Prejudicialiniai klausimai: įtartojo akto tikrumo — 109¹ 109⁶, 110, 110¹, 111, 541, 544, 555, 561, 563—565; jungtinių dalykų — 1338, 1345¹, 1620; skolininko neišgalėjimo byloje — 1400 str. pried. 14 §.

Prekės: tinkami įrodymai jų davimo skolon arba pristatymo — 466, 467 — 472; jų areštavimas ir aprašymas — 985, 988, 989, 998.

Prekybininkai (asmens besiverčią prekyba): kompetentinis teismas jų byloms — 28, 1487, 1629; jų vedamųjų prekybos knygų įrodomoji galia — 466, 467 — 471; besiverčiančių prekyba skolininkų neišgalėjimo bylosena — 1400 str. 1 — 19§.

Prekybos knygos: jų pristatymas teismui, bylininkams reikalaujant — 449, 450; jų įrodomoji galia — 466, 467 — 471; jų apžiūrėjimas ir patikrinimas — 450, 534 — 538; mirusio prekybininko — 1731.

Prekybos ir Pramonės Rūmai yra savivaldybių pobūdžio įstaiga — 1282 tz. 2.

Prezumpcija: oficialių aktų tikrumo — 106, 410, 463, 476 477; sprendimo įsiteisėjimo — 892 tz. 1.

Prieauqlis ieškinio objekto gali būti papildomai reikalaujamas — 333, 747.

Priedėliai: a) ieškomojo prašymo — 52¹, 54¹, 54², 263, 264 269 — 271, 846; apeliacijų ar kasacijų — 164³, 165, 189, 190, 746 756, 800, 801; atskirųjų prašymų — 786.

b) 267 1400, 1527 ir 1545 str. priedėlių taisyklės.

Prieglauda — 1179, 1579.

Priemonės: a) ieškiniams aptikrinti — 138, 602, 606 738 814 — 814³, 1527;

b) priemonės išieškiniui išgauti — 1222⁴, 1222⁵ — 1222¹⁸ 1400 str. pried. 36 §.

Priesaika: a) bylininkai gali prašyti bylą spręsti jų vieno katro priesaika — 115, 485; priesaikos prašymas turi būti pasirašomas pačių bylininkų — 116, 116¹, 486; bylos, kurių neleidžiama spręsti bylininkų priesaika — 118, 497; priesaika negriaunama kitais įrodymais — 117, 498; kai apsiėmusis prisiekti neatvyksta, arba atsisako, tai laikomos įrodytos tos aplinkybės dėl kurių būna apsiėmęs prisiekti — 116, 492;

b) liudytojų priesaika — 95 ir jo išaišk., 394, 395; neprisai kinamieji liudytojai — 85 96, 372, 396;

c) kvostinų apylinkės žmonių priesaika — 124⁴, 436.

d) ekspertai turtui kainoti neprisaikinami — 1003;

e) neįgalinio skolininko pažadėjimo raštelis vieton priesaikos — 1400 str. pried. 7 §;

f) atlyginimas dvasininkams už prisai kinimą arba jų asistenciją — 104¹, 863, 863¹, 864.

Priesaikos tekstas — 116², 489, 495 ir III priedas gale šios knygos.

Priestata — žiūr. P a r a n g a.

Priešinė apeliacija (kontrapeliacija — vstriečnaja appeliacija) — 80, 764, 765; teismo ir žyminiai mokesčiai už priešinę apeliaciją — 200², 200³ 844, 848, 851.

Priešinė kasacija (kontrakasacija) — 801.

Priešinis ieškiny (vstriečnyj isk): kompetentinis teismas priešiniam ieškiniui spręsti — 38, 39, 226; jį pareikšti reikia ne vėliau kaip pirmame pradėtinio ieškinio teisiamajame posėdyje — 38 tz. 2, 80, 340, 341; jo jungimas su pradėtinio ieškiniu — 258², 258³; neleidžiama jungti posesorinio ieškinio su petitori-

niu, kaip pradėtinio su priešiniu ieškiniu — 15 t. 3. 38 t. 1; įsikišusio bylon trečiojo asmens priešinis ieškinys — 180¹ t. 2; teismo ir žyminis mokesčiai už priešinį ieškinį — 200², 200³, 844, 848.

Prieštarai dėl bylos priklausomumo (prerekancija o podsudnosti) a) tarp taikos teisėjų — 40, 41; tarp taikos teisėjų ir apygardos teismo — 42; tarp apygardos teismų — 230; tarp teismo ir žemės tvarkymo komisijos — 42², 244¹; tarp teismo ir vyriausybės organų — 43¹, 237 — 241; b) prieštarų bylos tegali kilti tikrai skundžiantis vienai katrai šaliai teismo nutarimu — 80, 232; c) prašymas nurodyti kompetentinį teismą — 43; e) prieštarų bylose tarp teismo ir vyriausybės organų prokuroras taria savo nuomonę — 343 p. 1.; f) skundai dėl nutarimų prieštarų bylose — 43¹, 233, 235, 239.

Prieštaravimai: a) atsakovas privalo įrodyti savo prieštaravimus — 81, 366; prieš akto suklasztymo įrodymus — 560, 561; prieš trečio asmens traukimą bylon — 128¹, 658; vykđ. atsiskaitytinėje bylosenoje bylininkų prieštaravimai turi būti išdėstyti raštu — 905;

b) išieškotojo prieštaravimai prieš atsakovo padarytą turto įkainojimą — 1121, 1122, 1563, 1564; kreditorių prieš statymą varžytynėms viso bendros nuosavybės turto vieneto — 1189;

c) trečiųjų asmenų prieštaravimai įvaikių ėmimo bylose — 1460¹². Žiūr. Atsikirtimas, ginčas, nesusipratimai, nesusitarimai.

Priežiūros tvarka ir skundimasis priežiūros keliu: a) prieš neskųstinus iš esmės nutarimus leidžiama duoti skundai teismų priežiūros keliu — 274¹ t. 1, II priedo 14 str. t. 1;

b) apygardos teismo pavestas tikrinti vietoje įrodymus taikos teisėjas priklauso tam teismui priežiūros tvarka — 500²;

c) sprendimo ir varžytynių vykdymo priežiūra — 940, 1127, 1133, 1134, 1138, 1157, 1164, 1184, 1198.

Priklausinys nekiln. turto (prinadležnost) — 32¹, 212, 409 t. 8, 973 p. 10, 974, 975, 1110, 1125 p. 3, 1551, 1545 str. pried. 3 §.

Pripažinimas (priznaniye): jo įrodomoji galia — 112, 480, 484, 1524; jo reikšmė kitiems bylos bendrininkams — 113, 114, 482, 483; pripažinimo išreiškimo forma — 112, 479; negalima remtis neįtrauktu į protokolą pripažinimu — 155¹, 479; neišgalinčis skolininko pripažinimo galia — 484; leidžiama remtis mirusio bylininko pripažinimu, įrašytu į nutrauktos bylos protokolą — 691; pirmininkas gali reikalauti nuosakiai išsireikšti, ar

bylininkas pripažįsta ar atmeta aplinkybes arba dokumentus — 335; naminių aktų tikrumo pripažinimas suteikia jiems tolygią galios su oficialiniais aktais — 458, 138 ir 737 p. 1.

Pripažinimas ir apskelbimas teismo keliu: a) veltkleidžiui — 1460²⁰, 1460²³; b) be žinios dingusių — 1458, 1779; c) netekusiu laisvos valios — 1673, 1674 — 1680; d) neišgalinčiu skolininku — 1400 str. pried. 25, 26, 27 §.

Pripažinimas įgijimo nuosavybės teisės nekiln. turtui: a) nupirktam per varžytynes — 1164, 1165, 1574; b) teismo atiteistam turtui — 1209, o taip pat trečiųjų teismo — 1394¹; c) įsisėnėjusio valdymo keliu — II priedo 16, 17 ir 18 str. Žiūr. Tvirtiniai mokesčiai.

Priėmimas bylos teismajam posėdžiui — 265, 266 — 271, 275, 299 — 304, 309 — 323, 718 p. 2.

Prisidėjimas prie apeliacijos — 766. Žiūr. Bendrininkai, įsikišimas ir traukimas bylon.

Prisiekusieji advokatai ir jų padėjėjai: a) jų teisė būti bylininkų įgaliojiniais — 44, 245; įgaliojimo sudarymo forma — 47, 248; jų skyrimas laikinai vesti bylą vieton atsisakiusio įgaliojotinio — 254; jų teisė rodyti ir perduoti viens antram bylų raštus — 308; neturi teisės būti jų įgaliojimų laiduotojais — 643; jų skyrimas gynėju dėl vykdomo sprendimo prieš prasėalinusį atsakovą — 159 str. II past. 967³; jų teisė pavesti savo padėjėjui paskirtas atsakovo ginimo pareigas — 967⁸. Žiūr. Įgaliojotinis, išgaliojimas, taksa.

Prisiekęs rūpintojas (kuratorius) — 1400 str. pried. 10, 11, 15 ir 16 §.

Prisiekęs vertėjas — 261, 405, 539, 545. Žiūr. Vertimas.

Privatinis advokatas — 44, 245, 967³. Žiūr. Advokatas, įgaliojotinis.

Privatiniai asmenys — 2, 1303 p. 2. Žiūr. Atskirieji nutarimai, prašymai, skundai, tretieji asmenys.

Priverstinis vykdymas aktais (ponuditelnoje ispolnenije po aktam) — 161¹, 161² — 161²⁴; 365¹, 1510¹ — 1510³, 1645¹; priverstinio vykdymo taisyklės neprivalomos Klaipėdos teismams — 161⁷ tz. 1; priverstinis vykdymas aktais neleidžiamas prieš valdžios ištaigą, o taip pat neleidžiamas priverstinis vykdymas aktais nusėnėjusių pasižadėjimų — 161²; sustabdytas priverstinio vykdymo — 161¹¹ tz. 3, 161¹⁶, 161¹⁰, 952, 967¹⁴; atskirieji skundai dėl priverstinio vykdymo įsakymų — 161¹⁴, 161¹⁵, 166; ieškinys dėl atpalaidavimo nuo išieškojimo daromo

priverstinio vykdymo keliu, arba dėl atreikalavimo jau išieskotos sumos — 161¹¹, 161¹², 161²⁰.

Privilegija: bylos dėl išradimų ir patobulinimų privilegijų eina neviešuose posėdžiuose — 325¹.

Privilegijuotos skolos — 1163, 1215, 1594, 1527 str. pried. 1§ t. 1, 1545 str. pried. 6§. Pirmaujamąjo atlyginimo teisė.

Procentai: a) įskaitomi į ieškinio kainą — 55¹, 273 p. 1; įstatyminiai ir sutartiniai įskaitomi į priverstinio vykdymo keliu reikalaujamą pagal aktą sumą — 161⁵; ieškinio papildymas procentų reikalavimu leidžiamas pirmoje ir antroje instancijoje — 80, 333, 747;

b) įkaitininko reikalavimas pavesti jam ligi varžytynių naudotis parduodamo įkeistojo turto pajamomis vieton skolos procentų — 1129. Žiūr. Komisas.

Procentiniai popieriai — 986, 1072 — 1077, 1553, 1400 str. pried. 13§.

Projektas: a) išieškotų pinigų paskirstymo tarp kreditorių — 1216, 1217 — 1219, 1595, 1596;

b) palaikų turto dalybų projekto sudarymas — 1412 1413 — 1419.

Prokuroras, prokuratūra (valstybės gynėjas): a) bylos, kuriose tariama prokuroro nuomonė — 343, 344 — 347, 682, 804, 1334, 1344, 1356⁴, 1457, 1460⁵, 1460¹⁰, 1460¹⁷, 1460²⁶, 1460⁵⁷, 1652, 1679, 1681 1746, 1766, 1778, 1400 str. pried. 14§ ir išaišk. po LLTS 17 str.; po prokuroro nuomonės tarimo bylininkai gali nurodyti teismui jo apsirikimus — 347;

b) prokuratūra turi teisę dalyvauti santuokos ir kitose asmenybės teisių bylose, kada jose nėra atsakovo — 343 p. 3, 1343, 1345, 1356⁴, 1451, 1460¹³, 1460¹⁸, 1460²⁸, 1460⁵⁰, 1648, 1673, 1681, 1776.

c) turi teisę skusti nutarimus bylose: santuokos — 1345, 1356⁴; nesantuokinių vaikų įteisinimo — 1460⁶; įvaikių ėmimo — 1460¹¹; vetikleidžių — 1460²¹, 1460²⁶; sentikių arba sektantų santuokų ar gimimo įmetrikavimo — 1460⁵⁹.

d) dėl prokuroro kasacijos nereikalaujamas įkaitas — 800;

e) turi teisę prašyti šaukti įpėdinius ir rūpintis palaikų turto apsaugojimu — 1402 1687;

f) per prokurorą vyriausybės organai reiškia prieštarus dėl bylos priklausomumo — 43¹, 240;

g) per prokurorą perduodama nusik. darbas ir suklasztas aktas — 8, 110, 563;

h) teismas gali pavesti prokuratūrai surinkti žinių apie prasišalinusį atsakovą dėl sprendimo vykdymo 967²;

i) prokuratūros atstovai negali būti įgaliotiniais vietos teismuose — 45 p. 7, 246 p. 8, o taipjau laiduotojais — 643;

k) prokuratūros atstovai turi nusišalinti dėl tokių pat priežasčių, kaip kad ir teisėjai — 679, o dėl nenusišalinimo teismas praneša jų vyresnybei — 680.

Protokolas: a) teismo posėdžio — 155², 155³ — 155⁵; liudytojų parodymų — 101, 387, 406; įrodymų tikrinimo — 124, 503, 506, 511, 512, 513, 525, 537; ištartojo akto ištyrimo — 106¹, 549; pareikšto žodžiu akto suklasztojimo ginčo — 155³ p. 4, 556; bylininkų pripažinimo — 155⁴, 479; bylininkų sutikimo spręsti bylą priesaika — 116¹; sakytinio prašymo nušalinti teisėją — 155³ p. 8, 196, 670; bylininkų susitaikymo 71, 161²⁴, 155³ p. 6, 178, 337, 1359, 1364; į protokolą įtraukiama esmė prokuroro tartos nuomonės — 346; bylos atidėjimo priežastys — 147; bylininkai ar liudytojai pasirašę apžiūros protokolą be pastabų, neturi teisės prieštarauti jo turiniui — 512, 513; visi bylininkų paaiškinimai, pastabos ir prieštaravimai įtraukiami į aiškinamosios atsiskaitytinės bylosenos protokolą — 905; sakytinis įgaliojimo atšaukimas įtraukiamas į protokolą — 1460⁴²;

b) išieškotojui prašant teismas šaukia skolininką pareikšti apie jo lėšas ir surašo protokolą — 1222⁶, 1222⁷, 1222⁸; kai valdžios įstaiga prašo šaukti skolininką pareikšti apie lėšas tai nuorašas protokolo siunčiamas tajai įstaigai — 1222¹⁸.

Psichinė liga — 6. Žiūr. Nesveikapročiai, pamišėliai.

Publikacija (skelbimas Vyr. Žiniose): įmokėjimas pinigų publikacijai spausdinti — 263 p. 4, 269 p. 5, 857, 876, 1452, 1460⁴⁵, šaukimas atsakovo publikacijos keliu — 58, 58¹, 275, 292 — 299, 301, 302; apie prasišalinusio savininko ieškojimą ir dingimą — 1453, 1455, 1458, 1779; apie skirtas varžytynes kiln. turtui parduoti — 1033, 1034 — 1039, o taipjau nekiln. turtui — 1144, 1145 — 1149, 1183, 1185, 1204, 1570; ieškojimas pasislėpusio skolininko publikacijos keliu — 1222¹⁰; publikacija skolininko neišgalėjimo byloje — 1400 str. pried. 4 ir 8 §; apie įgaliojimo atšaukimą — 1460⁴⁷; apie palikimo iškilimą ir įpėdinių šaukimą — 1401, 1682 ir II priedo 8 — 11 str.; apie antspaudų nuėmimą nuo palaikų turto — 1713; šaukimo suinteresuotų asme-

nu ir ipėdinių dalyvauti byloje dėl pripažinimo įsisenėjusiu valdymu nuosavybės teisės nekilt. turtui — II priedo 7 — 11 st..
Žiūr. Vyr. Žinios.

Raginimas (poviestka) — a) bylininkams šaukti teisman: 58, 59, 120, 171, 194, 255 275, 687, 767, 810, 901, 1277, 1433³, 1443, 1460³, 1460¹⁸, 1460⁵⁵; jo turinys — 61, 276; jo pristatymas ir įteikimas — 62, 62¹ — 67², 267 str. pried., 277 — 289, 310; kai bylininkas nenurodo jo adreso teismo būstinės mieste, tai raginimas jam paliekamas teismo raštinėje — 311, 763; sykiu su raginimu atsakovui pristatomi iešk. prašymo ir priedėlių nuorašai — 275, 294; traukiamajam bylon trečiuoju asmeniu — 128¹, 657;

b) skolininkui šaukti teisman pareikšti apie lėšas išieškiniui atlyginti — 159 past. I, 1222⁸.

c) liudytojams šaukti — 88 89, 89¹, 90, 379 — 380¹, 381, o raipjau ekspertams — 124¹.

Žiūr. Šaukimas, vykdytinis raginimas.

Rankovas (podriadčik) — žiūr. Paranga.

Rankpinigiai (zadatok); duodami nupirkusiojo per varžytynės kiln. turtą — 1057, 1062, 1067. Žiūr. Kaucija.

Rankraščiai, rankraščiniai kūriniai — 1041, 1042.

Rašysena (počerk): įtarto akto tyrinėjimas, sulyginant parašus ir rašysenas — 109⁶, 109⁷, 547 p. 3, 551 — 553.

Rašytiniai įrodymai — 105, 106 — 111, 450, 534 — 565, 1342, 1525, 1622. Žiūr. Aktai, dokumentai knygos, metrika, naminiai, notariniai ir tvirtiniai aktai, sutartys, suklastojimas.

Rašytiniai paaiškinimai — žiūr. Paaiškinimai.

Raštai: a) bylininkų teisė žiūrinėti bylos raštus ir gauti jų nuorašus — 271, 660, 715, 1150; b) šeiminiai raštai — 973 p. 6; c) trečiųjų teismo sudarymo raštas — 1369, 1370 — 1372, 1375. Žiūr. Naminiai raštai, rankraščiai, vykdomasis raštas, suklastojimas.

Rašteliai: a) jų įrodomoji galia — 472 ir sutikrinimas su knygomis — 534, 535 — 538;

b) pateikus antstoliui išieškotojo raštelį apie atiteistų pinigų gavimą, nutraukiamas vykdymas — 952; priėmęs iš saugotojo turtą antstolis išduoda raštelį — 1045;

c) registr. teismo laiško priėmimo raštelis — 267 str. pried. 3, 5 ir 10 §.

Žiūr. Kvita, pakvitavimas, pažadėjimas.

Raštinė teisimo: saugoja raštus ir bylas — 270, 271; raštinei bylininkai praneša apsirinktos buveinės adresą — 309, 763, o jei nepraneša, tai raginimai ir raštai jiems paliekami raštinėje — 311, 763; raštinėje bylininkai gali žiūrėti bylą ir skaityti sprendimą — 271, 714, o taipiau skiriamų varžytynių bylą — 1150. Žiūr. Sekretorius.

Raštinės mokestis: 839 p. 3, 842, 854 — 856, 890; neimamas taikos teisėjų sprendžiamose bylose — 201 854 tz 2; nereikalaujamas iš valdžios įstaigų — 879.

Ratihabitis įgaliojimo — 48 tz. 1.

Regresas — žiūr. Atreikalavimas.

Reikalavimai — Žiūr. Ieškinio reikalavimai, išieškojimas, neginčijamieji reikalavimai, prašomasis punktas.

Reversai — 471

Rezoliucija: a) priverstinio vykdymo aktais — 161⁸, 161¹⁰;
b) teisimo rezoliucijų nusprendimas ir paskelbimas — 139 181¹, 700, 701, 777, 802¹ 804¹, 804²; paskelbimo atidėjimas — 139, 183, 702; atskira teisėjo nuomonė — 703; rezoliucija turi būti rašoma ranka pirmininko ar teisėjo — 139 tz. 1, 700, 804¹, 804²; motyvų išvada turi būti išreiškiama rezoliucijoje — 129 tz. 3, 180¹ tz. 3; paskelbtos sprendimo rezoliucijos negalima keisti — 139¹, 891; sprendimų rezoliucijų įsiteisėjimas — 895 tz. 3 ir 4.

c) rezoliucijų nuorašų išdavimas — 145¹, 145², 716, 719¹, 719, 1460⁶¹.

Žiūr. Įrašas.

Rungtinė šalių ginčysena (slovesnoje sostiazanije): 72, 173, 324, 329 — 331, 338, 347, 570, 660, 682, 693, 700, 768 — 770; šalių lygybė ginčysenon stoti — 338; tretieji bylos asmenys turi teisę stoti ginčysenon — 13, 128¹, 128², 128³, 660, 663, 666 1460¹²; bylininko ar įgaliotinio mirtis arba susirgimas psichine liga po ginčysenos nestabdo prokuroro nuomonės tarimo ir bylos sprendimo — 682; po prokuroro nuomonės bylininkai tegali kalbėti tik apie prokuroro apsirikimus — 347; pasibaigus ginčysenai teismas daro sprendimą — 129, 181, 693

Rūpintojas (kuratorius — по п о с е ч и т е л ь): 1484, 1542, 1543, 1548, 1549, 1632, 1685, 1743 — 1749, 1757, 1794; mirus bylininkui, skiriamas rūpintojas tolesnei bylos eigai ar sprendimo vykdymui — 1542, 1543, 1549; įpėdinių neišvaldintam arba išmarų paliktam palaikų turtui saugoti skiriamas rūpintojas — 1743, 1749, o taipiau priimamam inventorine teise palikimui, jeigu visi įpėdiniai ginčijasi — 1757; rūpintojo funkcijos — 1744,

1745, 1746, 1748. Žiūr. Globėjas, prisiekęs rūpintojas.

Rūpintojų vadovaujamieji asmenys (sustojaščije pod pečitelstvom): 1345¹, 1345⁵, 1484, 1632, 1685. Žiūr. Globiamieji asmenys.

Sakytiniai prašymai, atsiliepimai ir skundai: a) taikos teisėjui gali būti pareiškiama gyvu žodžiu visoki prašymai, tiek ieškomieji, tiek atsiliepimai arba apeliacijos ir skundai, kurie turi būti įprotokuojami — 51, 52 — 54, 68¹, 82⁵, 116¹, 155³ p. 1 ir 11, 163 t. 1, 196, 200³ past., 1289¹; apie sakytinio prašymo nepriėmimą, bylininkui paprašius, išduodamas pažymėjimas — 53; nuorašai sakytinio ieškom. prašymo ir kitų bylininkų prašymų ar skundų, iškeltose prieš valdžios įstaigą bylose, turi būti siunčiami suinteresuotai valdžios įstaigai — 52¹, 1289¹;

b) leidžiama reikšti sakytiniai prašymai tiek taikos teisėjui, tiek apygardos teismui: apie pasirinkimą įgaliojimo ir įgaliojimą — 46, 47, 248 p. 2. o taip pat įgaliojimo atšaukimą — 50, 251, 1460¹²; teisėjų nušalinimo — 196, 670; įrodymų aptikrinimo — 82⁵, 369¹, 598; liudytojų nušalinimo — 86, 87, 155³, 373, 375; pripažinimo pareiškimas — 112 155⁴, 479; akto suklastojimo ginčo pareiškimas — 106¹, 109⁴, 155³ p. 4, 556; bylininkų susitaikymo pareiškimas — 71 155³ p. 6, 178, 337, 1359 p. 2, 1364; išduoti vykdomąjį raštą — 200³ past. 844, 845, 926.

Sakytiniai paaiškinimai — žiūr. Paaiškinimai.

Samda (ličnyji najem): a) bylose iš samdos sutarčių leidžiamas skubasis sprendimo vykdymas — 138 ir 737 p. 3; leistas skubasis sprendimo vykdymas dėl nutraukimo sutarties suteikia teisę išreikalauti iš samdytojo samdininko pasą ir knygelę — 157 past.

b) kaip reikiant paliudytoji samdos sutartis gali būti priverstinai vykdoma dėl samdytojo prašymo iškraustyti samdininką iš buto — 161¹ p. 2 išnaša.

c) kompetentinis teismas ieškiniams iš samdos sutarties — 36¹, 62¹, 161⁷, 209. Žiūr. Darbininkai, žemės ūkio darbininkai.

Samprotavimai — žiūr. Motyvai, sumetimai.

Santuoka (brak): a) santuokos bylų kėlimo ir sprendimo tvarka — 1337, 1338 — 1345, 1619 — 1622, 1625; prejudicialiniai klausimai — 1338, 1345¹, 1620 ir p. išaišk.; jei nėra atsakovo, tai dalyvauja kaip pašalis prokuroras — 343 p. 3, 1343, 1345;

b) bylos dėl santuokininkų reikalavimo atstatyti santuokinę draugystę, duoti išlaikymą, o taip pat nustatyti jų teises vaikams auklėti — 1345¹, 1345², — 1345¹¹; šiose bylose teismas savo nuožiūra klausinėja visus asmenis, galinčius suteikti reikalingų žinių — 1345⁶; šios bylos eina neviešame posėdyje — 1345⁷; bylose dėl išlaikymo santuokininkui ar vaikams ir dėl teisės pasimatyti su vaikais leidžiamas skubusis sprendimo vykdymas — 1345¹¹.

c) sentikių ir sektantų santuokos bylų kėlimo ir sprendimo tvarka — 1356¹, 1356² — 1356⁹; šiose bylose neleidžiamas sprendimo vykdymas ligi kasacijos išsprendimo — 814¹ p. 2, 1543²; sentikių ir sektantų santuokų įmetrikavimo bylosena — 1460⁴⁰, 1460³⁰ — 1460⁴¹, 1646 past. Žiūr. Jungtuvės, santuokininkai, tekyba, vedyba.

Santuokininkai (vyras ir žmona — suprugį): a) turi teisę atsisakyti vienas prieš antrą liudyti — 83, 370; priešingai šaliai reikalaujant gali būti nušalinami kaip liudytojai — 86, 373; teisėjas turi nusisilinti arba gali būti nušalinamas, kai byloje dalyvauja žmona, ar vyras, jei žmona yra teisėjas, — 196, 667, o taip pat nušalinamas ir prokuroras — 679, 680; neskiriami areštuoto turto saugotojais be abiejų šalių sutikimo antstolio žmona ir santuokininkai iš išieškotojo ir skolininko pusės, išskyrus kada niekas neapsiima turto saugoti — 1012; kreipimas išieškojimo į santuokininkų turtą — 976, 1552;

b) kad ir nepilnamečiai arba globiami ar rūpintojų vadovaujami santuokininkai turi teisę bylinėti jų bylose dėl santuokos teisių, išlaikymo ir tt., o taip pat gali patys pasirinkti įgaliotinį — 1345⁴, 1345⁵; santuokininkai teismo nuožiūra gali būti klausinėjami jų pačių bylose — 1345⁸; nesantuokinius vaikus teisinti tegali prašyti abu santuokininkai drauge — 1460²; jų teisė reikalauti viens iš antro išlaikymo — 1345¹, 1345⁶, 1345¹⁰, 1345¹¹.

Santuokinė draugystė (sovmiestnoje žitelstvo suprugov). bylos dėl santuokininkų reikalavimo gyventi viens su antru santuokinėje draugystėje — 1345¹, 1345² — 1345⁸.

Sąrašas (spisok): a) kvostinų apylinkės žmonių sąrašo sudarymas — 415, 416 — 433;

b) sąrašas valstybių, kuriose Lietuvos piliečiai atleidžiami nuo bylos išlaidų ir nuostolių laidavimo — 571 past. II;

c) tikybiniai, vardiniai kaimo ar miesto gyventojų ir formuliariniai sąrašai — 1356, 1356⁵, 1460⁵⁴.

d) sąrašas raštų, įdėdamų į teismo laišką — 267 str. pried.
3 ir 8 §. Žiūr. Apyrašas, tarnybos lapas.

Sargyba antspauduojamam turtui — 1700.

Sąskaita: a) kaip rašytinis įrodymas — 472; jų sutikrinimas su knygomis — 534, 535 — 538; komercinėje bylosenoje skiriami tarpininkai sąskaitoms išžiūrėti — 1638; b) sąskaitomis ir kitais dokumentais skolininkas turi paremti savo turto įkainojimą — 1120;

c) sąskaita turto aprašymo ir paskyrimo varžytynėms išlaidų — 1154. Žiūr. Apyskaita, apskaitymas, atsiskaitytinės knygelės balansas.

Saugojimas (chranenije): a) turto, areštuoto ieškiniu: aptikrinti — 629, 630, o taip jau areštuoto dėl išieškojimo — 1010, 1011, — 1012; saugojimas ligi varžytynių turto, kurį sunku pervežti — 1024, 1025; saugojimo išlaidos — 1014, 1020, 1060, 1066;

b) palaikų turto saugojimas — 1401¹, 1403 — 1407; 1733 — 1737, 1741, 1743 — 1749, o taip jau suvokutų palikėjo — raštų — 1734.

Saugotojas (chranitel): saugotojo skyrimas arešt. turtui — 630, 1010 — 1012; įdavimas jam saugotino turto ir jo apyrašo — 1009, 1013; jo atlyginimas — 1014, 1015, 1020; saugojimo tvarka ir atsakomybė — 1016, 1017, 1018; naujo saugotojo skyrimas — 1019; perėmimas iš saugotojo turto ir išdavimas jam raštelio — 1045, 1210; svetimo turto saugotojas neturi teisės pavesiti už skolas kreditoriams savo turto — 1794.

Savininkas — žiūr. Bendrasavininkas, nuosavybės teisė, prasišalinusio savininko dingimas, skolininkas.

Savivaldybės: procesualinės jų teisės — 4 tz. 5 1282, 1284, 1285, 1612, 1613; įteikimas bylininkams ir liudytojams raginimų per valsčiaus ar kaimo savivaldybę — 62, 62¹, 65, 88, 283, 285 434; susijusias su savivaldybių interesu bylas neleidžiama spresti bylininkų priešai — 118 p. 4, 497 p. 6. o taip jau baigti teisme šalių susitaikymu — 1289 ir negalima pavesiti trečiųjų teismui spresti — 1368; savivaldybių bylos eina valdžios įstaigoms nustatytąja tvarka — 1282, 1283 — 1298, 1612 — 1614; savivaldybės atleidžiamos nuo teismo ir žyminio mokesčių — 200⁴ p. 3, 879 ir past. III, 1310; atiteistų iš savivaldybių pinigų išieškojimo tvarka — 935 past. I p. 2, 1296 tz. 1. Žiūr. Apskrities ir valsčiaus valdyba, valdžios įstaigos.

Sekretorius: surašo ir pasirašo teismo posėdžio protokolą — 155⁵ ir LLTS 9 str.; sutvirtina savo parašu sprendimus arba

nutarimus ir jų nuorašus — 182, 713, 717, 777, o taipjau vykdomąjį raštą — 928; prižiūri raštine bylas ir perduoda bylininkams raštus — 271, 308 ir LLTS 9, 12 str.; priiminėja mokesčius — LLTS 9 str.; ipotekos skyriaus sekretorius — 1510³

Sektantai: nesaikunami, bet duoda iškilmingą pažadėjimą — 96 ir 396 p. 2. Žiūr. Įmetrikavimas ir santuoka jų.

Sekvestras — 1527, 1528, 1533, 1543¹. Žiūr. Butų sekvestro komisija.

Senatas: jo aiškinimai neprivalomi Lietuvos teismams vadovautis — 815 tz. 1, 2 ir 3. Žiūr. Kasacinis teismas.

Senėjimas (davnost): teismas nekelia klausimo apie senėjimą, jeigu bylininkai tuo nesirėmė — 81 tz. 3, 132, 706; nutrauktoji bylosena nepertraukia senėjimo — 145, 692, 718 p. Žiūr. Įsisenėjimas, nusenėjimas, moratoriumas.

Seniūnas: a) įteikimas raginimų per seniūną arba kaimo vyresnybę — 62, 62¹, 65, 88, 283, 285, 434; b) aprašant valstiečio turtą už skolas Marijamp. apyg. turi dalyvauti seniūnas — 1545 pried. 3 §.

Servitutai: a) servitutų bylų priklausomumas — 1 tz. 12 — 16, 29 p. 2 ir 3, 32¹, 893, tz. 5, 1489 p. 2, 1513;

b) bylos dėl pažeisto servitutų valdymo arba naudojimosi atstatymo — 29 p. 2 ir 3, 32¹, 73, o Marijampolės apyg. — 1489 p. 2, 1492, 1496, 1513.

Skelbimas: a) apie iešk. prašymo nepriėmimą — 54², 270; apie šaukiamus apygardos teisman asmenys išskabinamas skelbimas teismo raštinėje — 291, 292;

b) varžytynių skelbimas: kiln. turtui parduoti — 1030, 1031 — 1039 o taipjau nekiln. turtui — 1146, 1147 — 1149, 1570; arba įkeistam turtui — 1183, 1184, 1185, 1585; paskirtų varžytynių atšaukimo — 1039; sustabdymas varžytynių skelbimo — 1203; skundai dėl netaisyklingo varžytynių skelbimo — 1204.

c) skelbimas apie sudarytą išieškotų pinigų paskirstymo projektą pareikšti prieštaravimams — 1217, 1595;

d) įpėdinių šaukimo — 1408, 1682 ir II priedo 8, 11, o taipjau prašant pripažinti įgijimą nuosavybės nekiln. turtui įsisenėjusiu valdymu II priedo 7—13 str. Žiūr. Apskelbimas, paskelbimas, publikacija.

Skirtinė žemė (nadielnaja zemlia): apie papročio taikymą dėl paveldėjimo skirtinės žemės ūkio — 10¹ tz. 1 — 5, 332 tz. 2, 1438 tz. 6; kaipo gimininis turtas — 1438 tz. 2 — 6; kreipimas išieškojimo į skirt. žemės ūkį — 935 past. I, 1591.

1773, 1774, 1545 str. pried. 1 — 7 §; įrodymas nuosavybės kaimo sueigos nutarimais — II priedo 1 str. t. 4 ir 5. Žiūr. Smulkinimas.

Skola: asmeniška — 1068 ir 1183 str. išnaša, 1545 str. 1—7 § 1594; ipotekinė — 1570, 1571, 1575, 1579, 1584, 1594; įkaitinė — 1068, 1103 p. 4, 1184, 1185, 1187, 1560, 1585, 1586, 1400 str. pried. 5, 6 ir 12§; privilegijuotoji — 1163 t. 1 ir 2, 1215, 1594, 1527 str. pried. 1§. Žiūr. Balansas, įkeitimo aktas paskola, vekselis.

Skolininkas: atiteistos sumos mokėjimo išdėstymas atodėliais — 136, 137; jo mirtis bevykdant sprendimą — 959, 960, 1548, 1549, o taip pat prieš pradėdant vykdyti — 961, 1550; pasiskyrimas gynejo dėl sprendimo vykdymo prieš prasišalinusį skolininką — 159 past. II, 967¹⁴—967¹⁵; turi pasirinkti buveinę ir pranešti antstoliui jos adresą — 942¹, 944, 945; jo teisės, kurias jis gali reikšti aprašant ir parduodant varžytynių keliu jo turta — 941, 946, 951, 957, 962, 967¹⁰, 977, 995, 997, 1010, 1052, 1072, 1094, 1098, 1116, 1118, 1128, 1153, 1556; skolininkas neturi teisės pirkti per varžytynes parduodamo jo turto — 1051; uždraudimas neišvykti — 159 past. 1, 1222¹—1222²; priemonės išieškiniui iš jo išgauti — 159 past. I, 1222¹—1222¹⁷. Žiūr. Atsakovas, pažadėjimas neišvykti, skolininko neišgalejimas.

Skolininko neišgalejimas, neišgalintis skolininkas (nesostojatelnost, nesostojatelnyji dolžnik): a) jo procesualinių teisių suvaržymai — 21, 22, 23, 468, 484, 1485; prieš juos gali būti reikiami formaliniai atmetimai dėl neveiksnumo — 571, 576; neturi teisės būti įgaliotiniu — 45 p. 4, 246 p. 5, o taip pat laiduotoju — 643 p. 3; pareiškimas ieškinių prieš apskelbtą neišgalinčią — 233, 1517; įteikimas raginimų bylose prieš jį — 289; iš jų nereikalaujamas kasac. įkaitas — 190, 800;

b) skolininko neišgalėjimo bylosena — 1400 str. pried. 1 — 30§; kėlimas bylos dėl neišgalėjimo — 3, 5, 6§; perkėlimas bylos — 4§; publikacija — 4, 8, 12§; skyrimas prisiek. rūpintojo ar rinkimas konkurso valdybos ir jų funkcijos — 10, 11, 15—17§; paėmimas pažadėjimo, kad neslėps savo turto ir neišvyks iš gyv. vietos — 7, 23§; uždėjimas arešto jo turtui — 11§; sustabdymas išieškojimo ir pinigų išdavimo kreditoriams — 6, 12§; terminas kreditorių teisėms pareikšti — 9§; piktvališkas bankrutavimas — 7, 14, 29; jo turto ir skolų balanso sudarymas — 23; nesiverčiančio prekyba skolininko neišgalėji-

jimo pareiškimas — 26§; pripažinimas ir apskelbimas neišgalinčiu — 22, 25—27§; pasislėpimas iš gyv. vietos — 27§.

c) pripažinto neišgalinčiu dėl neatsargaus reikalų vedimo skolininko suėmimas už skolas — 1598, 1599—1610, 1400 str. pried. 31—56§; nesiverč. prekyba skolininko suėmimas už peržengimą pažadėjimo neišvykti — 29§; nesuimtini skolininkai §32, 1601 str.; suimamas tikslai kreditorių prašymu pateikus vykd. raštą ir įmokėjus maistpinigius — 29, 37, 39, 40§, 1599, 1600, 1603—1606, 1608 str.; suimtojo skolininko teisė reikalauti nuvesti pas teismo pirmininką ar taikos teisėją — 50, 51; teisėtos kliūtys skolininkui suimti — 33, 34, 46, 47, 48, 49§; kalinimo laikai — 36§; atsakomybė už skolininko nesuėmimą — 45§, 953 str.;

d) pagrindai suimtam skolininkui paleisti ir paleidimo tvarka — 57, 58—67§, 1609, 1610; iškalėjęs reikiamą laiką arba paleistas dėl maistpinigių neįmokėjimo skolininkas atpalaiduojamas nuo nesumokėtos skolos ir antrusyk už tą skolą nesusimamas — 62, 64, 65§, 1607 str. Žiūr. Bankrutas, pabėgimas, kalėjimo viršininkas, paleidimas.

Skolintojas — Žiūr. Kreditorius.

Skubusis sprendimo vykdymas (predvaritelnoje ispolnenije) — 138, 138¹—138², 152¹, 169, 189 tz. 4, 732, 732¹, 736—742, 914, 924, 924¹, 942¹, 1291, 1295², 1345¹⁰, 1345¹¹, 1460²⁰, 1543², 1640.

a) atsitikimai, kuriais leidžiamas skubusis vykdymas: 138, 138¹, 138², 737, 737¹, 1345¹⁰, 1345¹¹, 1460²⁰, 1640;

b) sustabdytas leisto skubiaja tvarka sprendimo vykdymo — 169, o taipiau leisto už akių nuteisimo sprendimo vykdymo — 152¹, 732, 732¹;

c) aptikrinimas, leidžiant sprendimą vykdyti skubiaja tvarka — 138², 738, 740, 967⁹;

d) skubioji sprendimų vykdymo tvarka — 924, 924¹, 942¹, 967⁹;

e) skubusis sprendimų vykdymas neleidžiamas: prieš valdžios įstaigas — 1291, 1295¹, 1543²;

f) dėl leisto skubiojo sprendimo vykdymo galima skųstis kasacijos keliu — 189 tz. 4.

Skundai: dėl liudytojus klausinėjusio arba įrodymus tikrinusio teisėjo veiksmų — 389, 504; dėl prasilenkimo su įstatymų taisyklėmis, aprašant, kainojant ir parduodant varžytynių keliu turta — 966 tz. 2, 999, 1134, 1202, 1205, 1418; dėl palikto turto apsaugojimo žygių — 1405, 1406, 1407, 1741; ne-

santuokinių vaikų įteisinimo bylose — 1460⁶; įvaikių ėmimo bylose — 1460¹¹. Žiūr. Apskundimas, apeliacija atskirieji skundai, kasacija.

Smulkinimas žemės ūkių — 1116, 1155; neleidžiama smulkindi ipotekuotas turtas — 1571; neleidžiama smulkindi mažesnius ūkius kaip 8 ha — 1410 t. 1, 1545 pried. 1 § 1 ir 2 t. Žiūr. Nedalomieji turtai.

Solidariškas laidavimas — 114, 483, 1499.

Solidariškas pasižadėjimas — 643, 1510², 1537.

Sprendimas: a) jo sąvoka — 705; parėmimas sprendimų įstatymais — 9, 142 p. 4, 181¹, 711 p. 2, o taip pat papročio teise — 10¹, 142 p. 4 ir įrodymais — 82, 102, 105, 132, 339, 351, 411, 437, 456, 706; neleidžiama atiteisti daugiau kaip bylininkai reikalavo arba tatai, ko jie nereikalavo — 131, 706; sprendimas daromas, išklauius šalis — 4, 129, 173, 693; sprendimo darymo tvarka (spręseną) — 129, 131, 139—142; 181, 181¹, 182, 184; 693, 697—699, 706, 707—709, 711; jo turinys — 142, 711 galutinė forma — 141, 142, 181¹, 710, 711, 713, 774, 804²;

b) Klaipėdos krašto teismų — 1272¹,

c) trečiųjų teismo — 1387, 1388—1399;

d) svetimųjų valstybių — 1273, 1274—1281.

Žiūr. Aiškinimas, apskundimas, įsiteisėjimas, skubusis vykdymas, už akių nuteisimas, vykdymas.

Studentai tegali būti įgaliojinami tikslai savo tėvų, brolių ar seserų bylose — 45 ir 246 p. 6.

Suėmimas — žiūr. Skolininko suėmimas.

Sugyvenimas — žiūr. Lytinis sugyvenimas, santuokinė draugystė.

Sugražinimas: kasacinio įkaito, kai patenkinama kasacija — 190, 800; teismo ar žyminio mokesčio — 200², 853²; priimtų bylosenos reikalams pinigų pertekliaus — 878; varžytynių kaucijos — 1160¹; neišvykimo pažadėjimo — 652², neteisčiai parduoto nekilo turto teisėtiniam savininkui — 1181; sugražinimas turto atsiradusiam savininkui, laikomam dingusiu — 1459, 1460. Žiūr. Atidavimas, atreikavimas, nepriėmimas prašymo, pamokėjimas išlaidų.

Suinteresuotieji asmenys bylos išsprendimu priešingosios šalies reikalavimu nušalinami kaip liudytojai — 86 ir 373 p. 4; suinteresuotojų asmenų dalyvavimas prie palaikų turto ant-

spaudavimo — 1696 p. 6, 1697—1699. Žiūr. Tretieji asmenys.

Sujungimas bylų — 258³, 1220. Žiūr. Ieškinių sujungimas, priešinis ieškinys.

Suklastojimas aktų ir kitokių dokumentų: a) suklastojimo ginčas gali būti reiškiamas visu bylosenos metu — 109², 555; negali kelti suklastojimo ginčo veltkleidžiai be globėjo sutikimo — 20 ir įgaliojiniai be tam tikro įgaliojimo — 48, 250 557; šis ginčas galima kelti žodžiu ar raštu—109⁴, 155³ p. 4, 556; pagrindai sustabdyti bylai, kai iškeliamas suklastojimo ginčas— 8, 109³, 110¹, 547 t. 1, 564; pranešimas priešingajai šaliai pareiškimo arba protokolo nuorašo apie iškeltą sukl. ginčą — 109⁴, 557; priešingosios šalies atsiliepimas dėl to — 109⁴, 109⁵, 557, 558; suklastojimo įrodymų pateikimas — 109⁵, 559, 560; įtartojo akto tyrinėjimas — 109⁶, 109⁷, 109⁸, 547—554; pripažinimas arba atmetimas suklastojimo ginčo — 109⁶, 110, 111, 561, 563, 565; baudimas už nesąžiningą akto suklastojimo ginčo kėlimą — 109⁹, 562; suklastojimo nusenėjimas arba suklastotojo mirtis — 563;

b) iškilus aikštėn suklastojimui akto, kuriuo paremtas sprendimas leidžiama; ypatinga apeliacija — 162¹, 750, o taip jau prašyti iš naujo spręsti bylą — 187, 192 p. 2, 192¹, 797 p. 2, 806, 967⁸.

Sulaikymas: a) ieškomojo prašymo — 54¹, 54², 269, 270; apeliacijos — 164³, 756 arba atsiliepimo į už akių nuteisimo sprendimą — 729¹; kasacijos prašymo — 189, 801; prašymo dėl pristatymo žym. mokesčio — 200³, 846, 890;

b) varžytynių kaucijos — 1176, 1179, 1578, 1579; sutarties pildymo kaucijos — 1303 p. 3.

Žiūr. Nepriėmimas, skolininko suėmimas, sustabdymas.

Sumetimai (soobraženije) — 135¹, 706¹, 914, 1417. Žiūr. Išvadžiojimai, motyvai.

Susirašinėjimas: apygardos teismo susirašinėjimo tvanka su bylininkais per paštą — 267 str. pried. 1—208, 1504¹, o taip jau ir antstolių — 942.

Susitaikymas bylininkų: per įgaliojini — 48, 250; teismas turi mėginti sutaikyti bylininkus — 70 177, 337, 490; neturi teisės susitaikyti prasišalinusio atšakovo gynėjas — 967⁶; neleidžiama teisme susitaikyti valdžios įstaigų byloje — 1289, išskyrus tam tikras bylas — 1289 past. I ir II, byloje dėl nukentėjusių darbininkų apdraudimo arba atlyginimo leidžiama

susitaikyti tiksliai teismo pasiūlymu — 1357¹; sutaikymo bylosena — 1357, 1357¹—1366; susitaikymo protokolai turi įsisteigusio sprendimo galią — 71, 155³ p. 6, 178, 337, 1364; baigtoji susitaikymu byla neatnaujinama — 71, 1366, 1495, 1627; bylininkams susitaikius ligi bylos išsprendimo gražinami tai instancijai įmokėtieji teismo ir žyminis mokesčiai — 200⁶, 1510. Žiūr. Taikos sutartis.

Sustabdymas — a) bylos sąryšyje su baudž. bylosena — 6, 8, o taipiau sąryšyje su suklasztojimu akto arba dokumento — 109³, 110¹, 547 t. 1, 564; sustabdymas bylosenos sąryšyje su kilusiais bylos priklausomumo prieštarais tarp teismų — 43, 233, o taipiau tarp teismo ir vyriausybės organų — 43¹, 241; sustabdymas bylosenos, kai prašo visi bylininkai arba kai numiršta ar suseraga psichine liga, o taipiau netenka teisių katras bylininkas ar jo įgaliotinis — 77, 164², 255, 681—686, 751—754, 829, 1542, 1543; sustabdymas bylosenos dėl apskusto nutarimo, kurio nepatenkintas formalinis atmetimas iš teismų kompetencijos taisyklių — 588; dėl nušalinimo teisėjų — 677; santuokos bylos dėl prejudicialinių klausimų — 1338, 1345¹, 1620; apsaugos bylos dėl kilusio ginčo — 1409 t. 1, II priedo 14 str.; sustabdymas bylosenos, kai tas pats ginčas pavedamas trečiųjų teismui spręsti — 1375;

b) sustabdymas priverstinio vykdymo — 161¹¹ t. 3, 161¹⁶, 161¹⁰, 952, 967¹⁴;

c) sustabdymas leisto skubiąja tvarka sprendimo vykdymo — 169, o taipiau leisto už akių nuteisimo sprendimo vykdymo — 152¹, 732, 732¹;

d) sustabdymas atidavimo ieškovui iš atsakovo išieškotų pinigų arba varžytynių kaipo aptikrinimo priemonė, leidžianti skubiąja tvarka vykdyti sprendimus — 138³, 738, 967⁹;

e) sustabdymas sprendimo vykdymo ligi paduotos kasacijos išsprendimo — 184, 814, 814², 814³, 814⁴, 814⁶, 1543¹, 1643; apeliac. instancijos nutarimas dėl sprendimo vykdymo sustabdymo neskustinas — 814 t. 1, 814² t. 1;

f) sustabdymas vykdomosios atsiskaitytinės bylosenos keilii padaryto sprendimo ar nutarimo vykdymo — 915, 920;

g) antstolio sustabdymas sprendimo vykdymo — 952 959, 965, 1029, 1091, 1547, 1548, 1556;

h) sustabdymas varžytynių kai paduodamas skundas dėl prasielenkimo su įstatymo nustatyta tvarka — 1203, kai iškelia ieškinį dėl to turto tretieji suinter. asmenys — 1093 1199, 1200, 1589;

j) sustabdymas turto pripažinimo pirkikui — 1205
j) įvesdinimo turtan — 1433¹ tz. 1, 1433², 1433³;
y) apskūsto šeimos tarybos nutarimo vykdymo — 1667;
k) apskūsto nutarimo palaikų turto apsaugojimo reikalais
— 1407, 1740;

l) sustabdymas vykdymo apskūstų atskirųjų nutarimų —
233, 241, 588, 597, 787 1205;

m) terminų eigos sustabdymas — 829, 830, 967^s, 967¹⁴.

Žiūr. Atidėjimas, atodėtis nutraukimas.

Sutartininkas (kontragentas) — 1300, 1301—1304, 1309.

Sutartys: kompetentinis teismas ieškiniams iš sutarčių
spręsti — 29, 36, 36¹, 208, 209, 221 227, 1489; susitariančios ša-
lys gali, išskyrus bylas dėl nekila. turto, nusiskirti pirmos inst.
teismą — 80, 227, 228; skubusis vykdymas sprendimų, paremtų
sutarčių aktais — 138, 737; aptikrinimas ieškinio sutartyje nu-
matytu turtu — 612; užsienyje sudarytoms sutartims taikomi
įstatymai valstybės, kur jos sudarytos — 464, 465, 707, 708,
709, 1540; sutarčių darymo suvaržymas dėl atiteisto nekila. tur-
to atiduoto ieškovui ligi kasacijos išsprendimo — 814 p. 1,
1295², 1543¹, o taip jau dėl turto, į kurį nukreiptas išieškoji-
mas — 1097, 1098—1100 1128, 1529, 1559; sutartys dėl turto
kainojimo — 1007, 1008; bylosena ieškinių, kylančių iš paran-
gų, priestatų ir valstybės žemės turtų nuomojimo sutarčių —
1300, 1301—1309. Žiūr. Įkeitimo aktas, normalinės
sąlygos, nuoma, taikos sutartis, traktatai.

Sutikrinimas: apyskaitos — 536; akto — 548; areštuoto
turto su apyrašu — 979, 1045. Žiūr. Paliudijimas.

Sutvirtinimas (skriepa) sutikrintos apyskaitos arba akto
— 536 548; sekretorius sutvirtina teismo sprendimus ir išduo-
damų sprendimų ar kitokių raštų nuorašus — 713, 717, 928.
Žiūr. Sutikrinimas.

Svarstymas — žiūr. Posėdžiai, teisimas, spren-
dimas.

Sveikata — žiūr. Ištyrimas, liga, nukentėjusi-
siej.

Svetimavimas (preliubodiejanije) — 1356^s, 1356⁴.

Svetimšaliai: gyvenančių Lietuvoje svetimšalių bylos pa-
reina mūsų teismams spręsti, išskyrus diplomatinis agentus
— 225, 226; jų prašymai — 261; reikalavimas iš keliančių by-
las laidavimo nuostolių ir bylos išlaidų — 571 p. 5 ir past., 577,

578, 1634; nemokantieji lietuvių kalbos klausinėjami su vertėju — 405; neturi teisės pavesti savo turto kreditoriams už skolas — 1794. Žiūr. Pasiuntinybė.

Svetimų valstybių: a) įstatymų taikymas Lietuvoje — 464, 465, 707—709; b) teismų sprendimų vykdymas — 1273, 1274, 1281.

Šaukimas teisman: a) bylininkų — 58, 58¹, 61—66, 82⁷, 171, 194, 275, 290, 293—295, 297—304, 317, 687, 767, 810, 901, 1277, 1433³, 1443, 1460⁹, 1460¹⁸, 1460⁵⁵; bylininko, mirus jo įgaliotiniui — 255; pasitraukusio žemės ūkio darbininko — 62¹. traukiamojo bylon trečiojo asmens — 128¹, 656, 657, 661; bylininkų šaukimas prie įrodymų aptikrinimo — 82⁵, 82⁶, 82⁸, 369¹; prie vietos apžiūrėjimo ir aplamai prie įrodymų tikrinimo — 120, 501, 535; prie liudytojų klausinėjimo — 93, 385, 386, 390; prie apylinkės žmonių sąrašo sudarymo ir jų klausinėjimo — 124⁴, 414; šaukimas bylininkų priesaikos daryti — 116, 492; pasekmės atsakovo šaukimo klaidingų adresu arba nesilaikant taisyklių — 290, 304.

b) nešaukiant priešingosios šalies gali būti sprendžiami prašymai: įrodymų aptikrinimo — 82⁶, 82⁹, 369¹; ieškinių aptikrinimo, skubaus sprendimo vykdymo sustabdymo ir išreikavimo iš skolininko pažadėjimo neišvykti — 125, 595, 598, 652¹, 732¹, 814², 1222²; priverstinio vykdymo aktais — 161⁸;

c) šaukimas liudytojų — 88, 89, 89¹, 90, 379—381, o taip jau ekspertų — 124¹ ir kvostinų apylinkės žmonių — 124¹, 434;

d) šaukimas įpėdinių — 1401, 1402, 1410, 1682, II priedo 8 ir 11 str.

e) šaukimas skolininko teisman pareikšti apie lėšas išieškiniui atlyginti — 159 past., 1222⁴, 1222⁵—1222⁸, 1222¹³;

f) šaukimas kreditorių prie išieškotų pinigų paskirstymo — 1217, 1595.

g) šaukimas išieškotojo ir skolininko arba turto valdytojo į bylą, iškelta trečiojo asmens dėl nuosavybės teisių į aprašytą turtą — 1092, 1198.

Žiūr. R a g i n i m a s.

Šeiminiai raštai — 973 p. 6.

Šeimos taryba Marijampolės apyg. — 1649, 1663—1672, 1676, 1771, 1772.

Šiaudai, šienas — 974 p. 3, 1105.

Šventės, šventadieniai — žiūr. Nedarbo dienos.

Taikos sutartis: jos sudarymas teisme — 71, 177, 337 1359—1364; taikos sutartis leidžiama daryti visu bylosenos metu — 1357; taikos sutarčių forma — 1359 1364, 1367 tz. 2, 1626 ir jų galia — 71, 337, 1364, 1366 tz. 1, 1495; sudarytosios teismo posėdyje protokolų forma neapmokamos žym. mokesčiu — 71 tz. 1; vienašališkų pasižadėjimų taikos sutartys leidžiamos vykdyti priverstine tvarka — 161²⁴, Žiūr. Susitaikymas.

TaikosTeisėjas: a) kompetencija — 29, 82⁴, 161⁷, 1214¹, 1222¹⁴, 1377, 1394 1395, 1401, 1409, 1418, 1424—1426, 1433², 1433³, 1438, 1451, 1460¹, 1460⁸, 1460¹³, 1460²⁹, 1460³⁸, 1460⁴⁴, 1460⁴⁹, 1489, 1647, 1661, 1663 1673, 1681, 1682, 1683. 1703, 1735, 1738, 1742, 1743, 1750, 1758, 1759, 1775, 1784 1797 ir LLTS str. 17 str.

b) taikos teisėjų bylosena — 68, 68¹—79; kai trūksta tiesioginių taisyklių turi vadovautis bendrųjų teismų taisyklėmis—80; teisėjas teisia pats vienas—LLTS 9 str. ir sprendimą daro iš sąžinės įsitikinimo ir įstatymų — 129 tz. 1, 193 tz. 1, o taipiau teisinga nuožiūra — 135¹. Žiūr. Nušalinimas, teisėjai.

Taksa: prisiek advokatų atlyginimo — 161²², 867 870 tz. 1, antstolių ir pasiuntinių — 866, 1222²⁰.

Tardytojas kviečiamas teisėjų kolegijai papildyti — 678 ir LLTS 10 str. past.

Tarnautojas: kreipimas išieškojimo į tarnautojo atlyginimą — 1084, 1085—1087; suantspaudavimas mirusio tarnautojo turimų tarnybinių dokumentų ir turto — 1687, Žiūr. Alga, nukentėjusieji, valdininkai.

Tarnybos lapas kaip įrodymas santuokos ar gimimo vaikų — 1356, 1356⁵.

Tarpininkas: protestuoto vekselio turi priverstinio vykdymo teisę — 161³ p. 6; iš buvusio prie sutarties sudarymo tarpininko galima reikalauti į bylą dokumentų — 445; komercinėse bylose Marijampolės apyg. teismas gali skirti tarpininkus bylininkams sutaukinti arba pateikti nuomonę — 1638, 1639, Žiūr. Komisisionierius, makleris, trečiųjų teismas.

Teiraraščiai (spravki) — 76, 200³ past., 453, 455, 844, 845, 854 1383. Žiūr. Pateirautinės žinios.

Teisėjai: suvaržymas jų teisės būti įgaliotinių — 45 p. 7, 246 p. 8, negali būti tarnaujamos apygardos teismuose laiduotoju už bylininkus — 643; sprendimą daro iš sąžinės ir įstatymų — 9, 129 t. 1, 135¹, 706¹; įskaitų ieškojimo tvarka iš teisėjų — 1 t. 8; susidariusių dėl neteisų arba šališkų teisėjų veiksmų nuostolių ieškojimo tvarka — 1331, 1332—1336.

Žiūr. Kolegija, narys, nušalinimas, pirmininkas, taikos teisėjas.

Teisimas: a) teismas teisčia viešai išskyrus tam tikras bylas, kurios eina neviešuose posėdžiuose — 13, 68, 173, 324, 325, 325¹, 326; bylos teismo tvarka — 70, 71, 72, 327—347, 768—771, 777;

b) teisimas už akių — 145 145¹—155¹, 718—735.

Žiūr. Pranešimas, rungtinė šalių ginčysena, nevieši ir vieši posėdžiai, už akių teisimas.

Teisingumo Ministeris — LLTS 1, 3, 5, 7, 9, 11 str. Žiūr. Ministeriai.

Teismas — Žiūr. Apygardos, apeliacinis, kasacinis ir komercinis teismas, svetimų valstybių, vyriausiasis tribunolas.

Teismo Antstolis ir t. t. — Žiūr. Antstolis, kolegija, kompetencija, narys, nuožiūra, pasiuntiniai, pirmininkas, prokuroras tardytojas

Teismo išlaidos: 161²², 200¹ 200²—200⁴⁰, 839—890; jų rūšys — 839; bendros taisyklės — 840, 841—843; išimty iš bendros tvarkos 879, 880 — 890; taikos teismuose — 200¹, 200²—200¹⁰, 1510. Žiūr. Išlaidos, įmokėsniai, pamokėjimas raštinės teismo ir žyminis mokesčiai.

Teismo mokestis (sudebnaja pošlina): nuo ieškomos sumos priverstine aktų vykdymo tvarka — 161⁶, o taip pat nuo atsakovo ieškinio dėl ginčo prieš priverstinį akto vykdymą — 161¹²; taikos teismuose — 200¹, 200², 1510; bendruose teismuose — 839, 841, 848—853⁸, 874; bylos, kuriuose teismo mokesčio nemokama — 200⁴, 853, 1400 str. pried. 18 §; nereikalaujama teismo mokesčio iš asmenų, kuriems pripažinta neturto teisė — 200⁷, 880, 880¹, 887, 967¹¹, o taip pat iš valdžios savivaldybių ir kitų įstaigų, kurioms suteiktos tuo reikalu lengvatos — 200⁴ p. 3, 879; kai neįmokėta teismo mokesčio, tai prašymas, apeliacija, kasacija ar skundas sulaikomas — 54¹, 164³, 189, 200⁵, 269, 729¹, 756, 801; atsitikimai kuriais teismo mokestis ar jo perteklius sugrąžinamas — 200⁶, 853⁶; neįkaino-

jamose bylose teismo mokesčiai skiriamas teismo — 200², 849; užsienyje esantieji bylininkai gali įmokėti mokestį per konsulatą ar atstovybę — 890; teismo mokesčius priiiminėja sekretorius — LLTS 9 str. Neįkainojami ieškiniai, neturto teisė.

Tekyba (vychod заму): sentikių arba sektantų santuoka, sudarytoji nesukakus tekybos ar vedybos pilnametybės — 1356⁷.

Terminai: a) bendros taisyklės — 816, 817—831; įstatymo nustatytieji ir teismo skiriamieji — 816, 817; jų skaičiavimas — 818, 819—828, 838; bylosenos sustabdymo ir atnaujinimo reikšmė terminų eigai — 829, 830, 831; atodėtis arba terminų prailginimas — 832, 833 834; terminų atnaujinimas — 835, 836—838;

b) ieškomojo prašymo papildymas žiniomis priedeliams ir mokesčiams pristatyti — 54², 200⁵, 270; įrodymams pateikti dėl iešk. prašymo — 312; priešiniam ieškiniai pareikšti — 80, 340, 341; ieškinių kainos ginčui kelti — 55², 274; skūstis dėl nepriėmimo iešk. prašymo — 167, 268; pareikšti reikalavimui liudytoją nušalinti — 87, 375, o taipjau teisėją — 196, 669;

c) atsiliepimui už akių nuteisimo sprendimą — 151, 727, 728 732, 967¹⁰, o taipjau apeliacijai — 155, 734, 967¹⁰;

d) apeliacijai paprastajai — 162, 164¹, 748, 749, 754, 782; priešinei apeliacijai — 80, 764, ir ypatingajai — 162¹, 750; valdžios įstaigų apeliacijai — 1293; komercinėse bylose — 1642; apeliacijos priedeliams ir mokesčiams pristatyti — 164³, 200⁵, 756; paaiškinimams dėl apeliacijos pristatyti — 170, 760, 761, 764; pareikšti apie prisidėjimą prie apeliacijos — 766; prašymui apeliacijos teisei atstatyti — 80, 779; skundui prieš nutarimą apeliacijos teisės atstatymo reikalu — 166, 167, 780; skundui dėl apeliacijos nepriėmimo — 167 757;

e) kasacijai 191, 192 p. 1, 796, 797 p. 1, 1293; nedalyvavusiųjų byloje asmenų kasacijai — 797 p. 3; prašymui iš naujo spręsti bylą — 191, 192 p. 2, 192¹, 796, 797 p. 2, 806, 967⁸, 967¹⁰; kasacijos prašymų priedeliams ir įkaitui pristatyti — 164³, 189, 190, 756, 800, 801; skundui dėl nepriėmimo kasacijos — 167 189, 757, 801;

f) atskirajam skundui — 161¹⁵, 167, 588, 674, 757, 780, 785; paaiškinimui dėl atskirojo skundo — 168, 789, 790;

g) skūsti veiksams teisėjo, klausinėjusio liudytojus — 389, o taipjau tikrinusio įrodymus vietoje — 504;

h) ieškiniui pareikšti dėl atstatymo pažeisto arba prarasto valdymo, o taipiau privatinio dalyvavimo ir servitutų naudojimo teisės — 29 p. 2 ir 3, 1311, 1312, 1489 ;

i) ieškinių dėl atpalaidavimo nuo išieškojimo pagal leista priverstinai vykdyti aktą, arba dėl atreikalavimo jau išieškoto pagal aktą sumos — 161¹¹, 161²⁰;

k) prašymui ieškoti nuostoliams, pajamoms ar teismo išlaidoms vykdomosios atsiskaitytinės bylosenos keliu — 899 arba ieškinio keliu, kai praleistas 899 str. nustatytas terminas — 921 ;

l) sprendimo vykdymo bylosenoje reikiams veiksmais atlikti terminai — 924¹, 934, 943 p. 3, 969, 970, 1027, 1028, 1031, 1095, 1101, 1118, 1121, 1132, 1143, 1144, 1145 1161, 1162, 1180 p. 4, 1216, 1222, 1222³, 1222⁸, 1563, 1572, 1581, 1597 ir skundams duoti dėl tų veiksmų — 963, 1202, 1204, 1205 ;

m) apsaugos bylose. nurodytais atsitikimais — 1406, 1418. 1420, 1434 1442, 1444, 1455, 1459, 1460, 1460³, 1460¹², 1460²³, 1605, 1642, 1705, 1706, 1738, 1739, 1755 ;

n) kelti bylai prieš valdžios įstaigą iš parangų, priestatų ar valstybės žemės nuomojimo sutarties — 1303, 1308, 1309 ;

o) trečiųjų teismo išspęstai bylai pateikti taikos teisėjui — 1394; prašymui panaikinti trečiųjų teismo sprendimą — 1398;

p) neišgalinčio skolininko kreditorių pretenzijoms pareikšti — 1400 str. pried. 9 §.

Žiūr. Apskundimas, neatidėtinios bylos, nusenėjimas, pirmas posėdis, užilginamasis kecionės laikas, valanda.

Testamentas : a) ieškiniai iš testamentų — 24, 25, 36⁴, 215. 1515 ; žyminis ir akto mokesčiai už testamentą — 844 t. a; patvirtintieji testamentai leidžiami vykdyti tik tai sumokėjus palaiškų mokesį — 1408 past. ; testamentų ieškojimas beantspauduojant palaiškų turtą ir surasto testamentų išvaizdos paliudijimas — 1692, 1693 ; o taipiau atvokavimas — 1734, 1735, 1736 ; testatoriaus ranka surašytų testamentų paliudijimas — 1742 ;

b) testamentu skirtų papėdininkų teisė priverstinio vykdymo aktais — 1510¹ p. 3, rūpintis palaiškų turto antspaudavimu ir inventoriaus aprašymu — 1684, 1712, 1726 ; jų prašymai įvesdinti į palaiškų turtą — 1742.

Testamento vykdytojas (dušeprikazčik): ieškiniai iš testamentų reiškiami prieš testamentų vykdytoją — 24; jis turi teisę kelti ieškinius, kurie reikalingi testamentui vykdyti — 25 ; turi

teisę rūpintis palaikų turto antspaudavimu ir inventoriaus apyrašo sudarymu — 1712 p. 3, 1726 p. 3.

Tikrinimas — Žiūr. Ištyrimas, patikrinimas.

Tikrumas dokumento — žiūr. Abejojimas, autentiškumas

Togos — LLTS 16¹ str.

Traktatai su svetimomis valstybėmis : dėl savitarpio atleidimo nuo bylos išlaidų ir nuostolių garantavimo — 571 past. II; dėl savitarpio susižinojimo teisės dalykais—709 priedas; dėl teismų sprendimų vykdymo — 1273.

Traukimas bylon trečiuoju asmeniu : traukti bylon trečiąjį asmenį turi teisę tiek ieškovas, tiek atsakovas — 128¹, 653, 654; prašymas tuo reikalu turi būti paduodamas ne vėliau kaip skirtą bylos posėdžiui dieną — 128¹, 653, 654; taikos teisėjui prašymas gali būti ir sakytinis — 68¹, 128¹, 155³ p. 1, o apygardos teismui tiktai rašytinis su jo nuorašu — 655, 656; prašymų išsprendimas — 128¹, 128³, 657—659; įtrauktas bylon trečiasis asmuo turi besibylinėjančios šalies teises — 128¹, 660; įeigu traukiamasis neatvyksta teisman, tai prašęs jį šaukti bylininkas turi teisę prašyti aptikrinti jo atreikalavimą ir šaukimo išlaidas — 128¹, 659, 661; skundimas teismo nutarimų trečiojo asmens traukimo bylon — 128³. Žiūr. Įsikišimas bylon.

Tretieji asmenys : jų dalyvavimas apsaugos byloje — 128¹ t. 7; išreikalavimas dokumentų į bylą iš nedalyvaujančių asmenų — 445, 446—448; uždėjimas arešto skolininko daiktams arba pinigams, esantiems trečiųjų asmenų žinioje — 631, 632 634—636 ir kreipimas išsieskiojimo — 1078; nedalyvavusių byloje prašymas panaikinti sprendimą ir spręsti iš naujo bylą — 792 p. 3, 795—797 799, 806. 814⁶; jų teisių pareiškimas į aprašomą turta — 990; reikšdami ginčą dėl aprašyto turto nuosavybės teisių turi kelti ieškinį — 1092, 1093, 1197—1201; teismų sprendimai neturi įsiteisėjusio sprendimo galios dėl nedalyvavusių byloje asmenų — 895 t. 2 1397 p. 1; jų ginčai dėl turto, į kurį įvesdinamas įgijėjas — 1433¹, 1433² 1433⁴, 1434; tretiesiems asmenims neleidžiama skusti nutarimo nesantuokinių vaikų įteisinimo byloje — 1460⁶ t. 1 ir 2; leidžiama skusti nutarimus įvaikių ėmimo byloje — 1460¹²; trečiųjų asmenų teisių pareiškimas į antspanduojamą palaikų turta — 1702 ir jų dalyvavimas prie antspaudavimo — 1712 p. 5; jų teisių į atiduodamus teismo depozitan daiktus arba pinigus reišikimas ir aptarimas — 1785. Žiūr. Įsikišimas ir traukimas bylon.

Trečiųjų teismas: suteikiamoji įgaliotiniui teisė pavesti bylą trečiųjų teismui spręst ir parinkti teisėjus turi būti teigiamai išreikšta įgaliojamajame rašte — 48,250; bylos, kurios neleidžiama pavesti trečiųjų teismui spręsti — 1368; trečiųjų teismo sudarymo raštas — 1369, 1370 — 1372, 1374; trečiųjų teismui neprivalomi proceso formalumai, bet privalomos susitarimo sąlygos, išdėstytos jo sudarymo rašte — 1378 tз. 1 ir 2; trečiųjų teismo teisėjo pakeitimas arba nušalinimas — 1376 1377; įgaliotinių dalyvavimas trečiųjų teismo bylose — 1378 tз. 2; terminas bylai išspręsti — 1372, 1373, 1385, 1386; pateikus trečiųjų teismo sudarymo raštą sustabdoma tuo pačiu dalyku byla civil. teisme — 1375; bylos sprendimas — 1387, 1388 — 1391 ir jo paskelbimas — 1392; trečiųjų teismo sprendimo neleidžiama apeliuoti — 1393, bet leidžiama prašyti panaikinti — 1396, 1397 — 1399; jų sprendimų tvirtinimas ir leidimas vykdyti — 1395; trečiųjų teismo sprendimai, kuriais pripažinta bylininkui nuosavybės teisė nekiln. turtui, turi būti siunčiami mokesčių inspektoriumi — 1394¹

Trobesiai: geležinkelių valdybos ieškiniai dėl nukėlimo iš pageležiukelių trobesių arba pastatų — 34, 213¹; trobesiai kaip žemės priklausinys ir atskiras nuo žemės objektas — 409 tз. 8; jų aprašymas — 1107, 1108, 1109 ir kainojimas — 1124 p. 2, 3 ir 4, 1126; nugriaudinimas arba perkeldinimas trobesių, vykdanč teismo sprendimą, ir išlaidų atpildymas iš skolininko turto — 934, 1163. Žiūr. Nekilnojamasis turtas.

Turtas — Žiūr. Bendrasis, ipotekuotas, kilnojamasis, nedalomasis, neipotekuotasis, nekilnojamasis ir palaikų turtas.

Turto bendrumas (obščnost) — 1684 p. 1, 1552 išnaša. 1758.

Tvirtiniai aktai — 105, 457, 460, 476, 1424, 1439, 1525. Žiūr. Duotinis aktas ir notariniai aktai.

Tvirtiniai mokesčiai (nekiln. turto pripažinimo aktų mokesčiai — *крие postная пошлина*): jų mokėjimas už pirktą varžytynių kelių turą — 1103 p. 6, 1162, 1164, 1176, 1573; už atperkama gimininį turą — 1439 p. 2, 1448, už pripažintą igytu įsisenėjusiu valdymu turą — II priedo 17 str.; Marijampolės apygardoje neimami tvirtiniai mokesčiai, kai įpėdinis paveldėjimo teisę nekiln. turtui perleidžia kitam įpėdiniui — II priedo 17 str. 2 tз.; nuo trečiųjų teismo sprendimu pripažinto nuosavybės nekiln. turto — 1394¹; už parduotą dalinamąjį turą — 1774.

Ūkininkai — žiūr. **Valstiečiai**.

Uniforma: uniformos drabužiai neareštuojami — 973 p. 7.

Universitetas: pavedimas jam patikrinti vertimą — 540.

Už akių: a) teisimas — 145, 145¹, — 150¹, 718 — 724; bylosenos išlaidos — 723;

b) už akių nuteisimo sprendimas: jo paskelbimas — 150, 725; jo apskundimas atsiliepimo keliu — 151, 152, 727 — 730¹, 967⁸, 967¹⁰, o taipiau apeliacijos keliu — 154, 155, 155¹, 733, 734, 967¹⁰; įsiteisėjimas — 156, 892; nustoja galios, jei per 3 metus ieškovas neprasė vykdyti — 80, 735; jo skubusis vykdymas — 138¹, 138², 737¹, 737², 924¹; sustabdymas jo skubiojo vykdymo — 152¹, 732, 732¹.

Uždari posėdžiai — žiūr. **Nevieši posėdžiai**.

Uždraudimas turtą perleisti — 1291, 1295² 1528 — 1530, 1534, 1535, 1543¹, 1589, 1527 str. pried. 2 §. 1614. Žiūr. **Draudimas**, **pažadėjimas neišvykti**, **perleidimas**.

Užgrobimas žemės: bylos dėl užgrobimo valstybės žemės — 1311, 1312 — 1314; prieš valdžios įstaigą dėl privatinės žemės užgrobimo — 1315. Žiūr. **Posesoriniai ieškiniai**.

Užilginamasis kelionės laikas — 54², 155, 200⁵, 270, 299, 300, 301, 312, 317, 728, 734, 760, 837, 846, 901, 970, 1222⁸, 1289² 1398, 1406, 1739, 1755; jo sąvoka — 300.

Užkėlimai kainos per varžytines — 1053, 1054, 1157, 1158, 1062 ir 1170 p. 2 1171, 1180 p. 2, 1182.

Užkury — 10¹ t. 8.

Užsienis: a) kompetentinis teismas spręsti ieškiniui prieš užsienyje esanti atsakovą — 80, 210 211; pristatymas raginimo užsienyje esančiam atsakovui — 281; jeigu bylininkas išvyksta užsienin nepranešęs teismui savo adresu, tai raginimas paliekamas jo namiškiams — 64 t. 1; šaukiamajam iš užsienio atsakovui atvykti skiriamas laikas — 301, 309¹; įmokėjimas bylos mokesčių per konsulatą ar atstovybę — 890; užsienyje gyvenantis vyras turi dvejus metus kelti ginčui dėl kūdikio gimimo teisėtumo — 1350;

b) užsienyje sudarytieji aktai — 464, 465, 707 — 709.

Užsienio Reikalų Ministerija: per ją pareiškiama piniginiai reikalavimai prieš svetimų valstybių diplomat. agentus — 225, ir šaukiami teisman diplom. agentų tarnai — 225 past.; pristatomi raginimai užsienyje gyven. atsakovams — 281, išskyrus tas valstybės su kuriomis susitarta dėl tiesioginio teismų susižinojimo — 309, 709 prierašas; teismo pavedama tikrina vertimus — 540; paliudija konsulatų ar atstovybių pažymėjimus apie atlei-

dimą nuo bylos išlaidų laidavimo (garantijos) — 571 past. II; tarpininkauja susižinoti teismui su svetima valstybe dėl jos sprendimo vykdymo — 709. Žiūr. Ministeriai.

Vaikai: už globiamuosius vaikus turi teisę bylinėti jų tėvai arba globėjai — 19, 1484; savo vaikų bylose gali būti įgaliotiniais ir teisėjai arba prokurorai — 246 p. 8, o taip pat dvasininkai — 45 p. 3, 246 p. 4; vaikai gali būti įgaliotiniais savo tėvų bylose — 45 ir 246 p. 6; vaikai neprileidžiami liudyti prieš savo tėvus — 84 ir 371 p. 3, arba gali būti nušalinami priešingosios šalies reikalavimu — 86 ir 373 p. 1; vaikai nuo 7 ligi 14 metų gali būti liudytojai, bet neprisaikiniami — 85, 372; išieškinų atskaitymai iš tarnautojo algos nustatomi mažesni, jei jisai turi vaikų — 1086; bylos dėl vaikų asmenybės ir turto teisių pareina teismams spręsti — 1337, 1339, 1356¹, 1619 1625; gimdytojų pareigų nustatymas vaikams išlaikyti ir auklėti, kai jie vengia gyventi santuokinėje draugystėje — 1345¹, 1345², 1345³ — 1345¹¹; bylos dėl santuokinės vaikų kilmės ginčų (gimimo teisėtumo) — 343 p. 3, 497, 814¹, 1346 — 1356, 1356², 1623 — 1625. Žiūr. Gimdytojai, išlaikymas, imetrikavimas, nesantuokiniai vaikai.

Valanda: neatidėtinose bylose teismas gali šaukti atsakovą teisman skirtą valandą tos pat dienos, kada paduotas iešk. prašymas — 300¹, o taip pat komercinėse bylose — 1630; terminų pasibaigimo valandos — 825; varžytynės turi prasidėti 10 val. ir gali trukti ligi 18 val. — 1047; antstolis turi laukti atvykstančių į varžytynes ligi 14 val. bet jei 12 val. atvyksta ne mažiau kaip 2 žmonės tai jų reikalavimu pradedamos varžytynės — 1048.

Valdymas: posesoriniai ieškiniai dėl atstatymo pažeisto arba prarasto valdymo — 29 tz. 1 — 6, 34, 73, 212 tz. 1, 1311 — 1315, 1489, 1496; ieškiniai dėl valdymo teisės — 32¹, 212; apylinkės žmonių kvota ginče dėl nekilm. turto valdymo — 124¹, 412 — 437, 1524; bylose dėl iškraustymo iš neteisėtai valdomo turto leidžiamas skubusis sprendimo vykdymas — 138 ir 737 p. 2. Žiūr. Bendras turtas, įkeistasis turtas, įsiseinėjimas, užgrobimas.

Valdininkai: šaukiamieji liudytojai aukštieji valdininkai gali prašyti kad juos klausinėtų jų būstinėje — 88, 386 p. 4; išskojimas nuostolių iš valdininkų — 1316 past., o taip pat iš teisė-

jų ar teismo valdininkų — 1331, 1332 — 1336. Žiūr. Geležinkeliečiai, kariai, policija, tarnautojai, viršaitis.

Valdžios įstaigos: a) neturi priimti ir spręsti teismų sprendimų dalykų ar bylų — 3, 238; jei teismo sprendžiamoji byla priklauso vyriausybės įstaigos kompetencijai, tai suinteresuotoji įstaiga gali per prokurorą kelti prieštarus — 43¹, 240; išdavimas bylininkams nuorašų dokumentų ar žinių reikiamų pristatyti teismui — 76, 452 — 455; ginčai tarp valdžios įstaigų dėl turto sprendžiami jų vyresnybės, arba suinteresuotų ministerių, o jiems nesusitarus, ministerių kabineto — 1297;

b) valdžios įstaigų bylos keliamos ir teismų sprendžiamos bendra tvarka su nurodytomis išimtimis — 1283, 1284 — 1315 visuomeninės įstaigos, kurioms suteiktos valdžios įstaigų procesualinės teisės ir lengvatos — 1282, 1612; iš valdžios įstaigų nereikalaujami teismo, raštinės ir žyminiai mokesčiai — 200⁴ p. 3, 879 o taip pat kasacinis įkaltas — 190, 800; tačiau valdžios įstaigos turi įmokėti pinigus įrodymų tikrinimo ir kitoms bylosenos reikálams — 200⁹. 864, 879; privalo pamokėti išteisintajai šaliai visas turėtasias dėl bylos teismo išlaidas — 872, 958; valdžios įstaigų bylos neleidžiama spręsti bylininkų priešais — 118, 497, 1289 o taip pat neleidžiama pavesti trečiųjų teismui spręsti — 1368 p. 3; valdžios bylose neleidžiama teisme susitaikyti — 1289, išskyrus valstybės įmonių kai kurias bylas — 1289 past. I ir II; šaukiamai teisman įstaigai raginimas turi būti išteiktas prieš 14 dienų — 1289² valdžios įstaigų atstovavimas ir jų įgaliotiniai — 1282 tz. 1, 1284 — 1286, 1288, 1292, 1315; sprendimai ir nutarimai paskelbiami bendra tvarka — 139, 704, 714, bet nuorašai jų turi būti teismo siunčiami suinteresuotai įstaigai — 1292 ir nuo dienos jų gavimo prasideda eiga laikotarpio apeliacijai ar kasacijai — 1292 tz. 1 — 4, 1293, 1400 str. pried. 19 §; ministeriai arba valdytojai turi teisę ir patys kasacijos prašymus duoti savo įstaigų bylose — 1295 1400 str. pried. 19 §; bylos dėl atstatymo pažeisto valdymo arba užgrobtos valstybės žemės — 1311, 1312 — 1314, o taip pat prieš valdžios įstaigą — 1315;

c) bylos prieš valdžios įstaigas keliamos bendru kompetencijos keliu pagal ginč. turto arba įstaigos būstinės vietą — 1287 1288; žmonės ir juridiniai asmenys gali kelti teisme bylą dėl vyriausybės arba valdžios organų užgautų jų teisių — 2, išskyrus neginčijamus administracinius reikalavimus — 1 str. past. ir išaišk.; bylininkai turi pridėti nuorašus jų duodamų teismui viso-

kių prašymų ir skundų prieš valdžios įstaigas, o taip pat ir dokumentų dėl pateikimo per teisimą suinteresuotai įstaigai — 52¹ 263 p. 5, 264, 277, 1289¹; prieš valdžios įstaigą neleidž. priverst. vykdymas aktais — 161², o taip pat skubusis sprendimų vykdymas — 1291, išskyrus kai atiteisti pinigai ir būna pateiktas ieškovo aptikrinimas atreikavavimo atveju — 1295¹ past.; pareikštieji prieš valdžios įstaigas ieškiniai neaptikrinami — 1291, 1614, bet bylose dėl nuosavybės teisės nekilm. turtui, paprašius priešingai šaliai, teismas gali uždrausti valdžios įstaigai perleisti ginc. turta ligi bylos išsprendimo — 1295², 1614; tvarka kelti bylai prieš valdžios įstaigą iš parangų, priestatų ar valstybės žemės nuomojimo sutarties — 1300, 1301 — 1309;

d) sprendimų vykdymas šios rūšies bylose: 1) sprendimai valstybės išdo naudai vykdomi bendra tvarka, išėmus vykd. raštą, 158, 159 888 t. 2, 924, 926, 933. 937 ir t.t., 1503; kai per antaras varžytynes niekas neperka skolininko turto, tai valdžios įstaiga gali imti tą turta valstybės nuosavybėn — 1063, 1064, 1065, 1175, 1527 str. pried. 8 §; priemonės išgauti valstybės išdo išieškiniams iš skolininkų — 1222¹¹, 1222¹² — 1222²⁰, 1400 str. pried. 26, 36, 42, 59 §, 1607, 1608; administracinių reikalavimų aptikrinimo ir išieškojimo tvarka iš nekilm. turto Marijampolės apyg. — 1527 str. pried., 2) uždėjimas arešto skolininko daiktams arba pinigams, esantiems valdžios įstaigų žinioje — 633 ir išieškojimo kreipimas į areštuotus tuos pinigus — 1078 1079 — 1082; atskaitymai iš tarnautojo algos jo skolininkui atiteistam išieškiniui atlyginti — 955, 956, 957, 1084 — 1088. 1214³; išieškojimo tvarka atiteistų iš savivaldybių pinigų — 935 past. I. 1296 t. 1, o taip pat iš geležinkelių — 935 past. III; norimas vykdyti prieš valdžios įstaigą sprendimas turi būti betarpiškai pateikiamas tai įstaigai — 1296.

Valiuta: prašymas pakeisti atiteistus nuostolius auksiniais į litus eina atskirosios bylosenos tvarka — 566 t. 1.

Valsčiaus Valdyba: procesualinės jos teisės — 4 t. 5; pristatymas raginimų šaukiamiesiems teisman per ją — 62, 62¹, 65, 283, 285; turi teisę paliudyti įgaliojimą — 47, 247 t. 1, 248; kvos-tinų apylinkės žmonių sąrašas sudaromas iš valsčiaus valdybos nurodytų gyventojų 124⁴, 415, 416, kurie gali būti šaukiami irgi per ją — 434; gali išduoti neturto liudymą — 881, jai gali būti pavedami įvykdyti sprendimai — 158 1503; jos atstovas gali būti kviečiamas dalyvauti varžytynių komisijoje — 1026, bet tuosyk jisai neturi teisės pirkti parduodamo per varžytynes turto — 1051, 1069; valsčiaus valdyba turi išlipinti varžytynių skel-

bimus — 1149, o taip jau atsiunčiamus teismų skelbimus — 11 priedo 9 str.; jai siunčiamas nutarimas apie pripažintą veltkleidžiu gyventoją — 1460²⁰. Žiūr. Savivaldybė, seniūnas, viršaitis.

Vaistiečiai: jų procesualinės teisės — 69 t. 6; papročio normos jų globos ir paveldėjimo bylose — 10¹ t. 1 — 5 ir 8, 1438 t. 6; kreipimas išieškojimo į valstiečių turtą — 935 past 1, 973 p. 10, 974, 975, 1591, 1545 str. pried. Žiūr. Skirtinė žemė.

Valstybės Gynėjas — žiūr. Prokuroras.

Valstybės Išdas: teismų išieškotos baudos už neatvykimą liudytojų ir t. p. eina į izdo pajamas — 91, 383 ir 528 past. 638, o taip jau teismo ir raštinės mokesčiai—200⁹, 874, 875 ir LLTS 25 str. ir kasaciniai įkaltai, kai būna atmesta kasacija — 190, 800; izdas moka teismo išlaidas už beturčius bylininkus — 209⁹, 887, 967¹¹, tačiau sumokėtieji mokesčiai išieskomi iš ateisto turto arba iš apkaltintosios šalies — 888 ir išaišk.; kai prokuroro prašymas pripažinti ką veltkleidžiu būna atmestas, tai bylosenos išlaidos imamos iš izdo 1460²²; neginčijamųjų izdo reikalavimų aptikrinimas ir išieškojimas iš nekiln. turto Marijampolės apyg. — 1157 str. pried. Žiūr. izdinė, Lietuvos B ankas, valdžios įstaigos.

Varžytynės turtui parduoti: a) varžytinių vietą ir laiką nuskiria išieškotojas su skolininku arba antstolis — 1021, 1132, 1566; antstolis varžytines daro parduodamo turto apylinkėje arba pačioj to turto vietoje — 1023, 1024, 1025, 1133, terminai kiln. turto varžytynėms skelbti — 967⁹, o taip jau nekiln. turto — 1142, 1143—1145, 1182; varžytinių pradėjimo ir trukimo valandos — 1047, 1048, 1049; greit gendančių daiktų pardavimo tvarka—967⁹ p. 2 ir 3, 971, 999 1028, 1460³⁹; meno ir literatūros kūrinių, o taip jau šv. paveikslų ir brangiųjų metalų pardavimo sąlygos—1040, 1041—1044¹; pradėtinė varžytinių kama—1030, 1063, 1070, 1147 p. 7, 1151, 1182 t. 1; tos kainos užkėlimai — 1053, 1054, 1157, 1158, 1062 ir 1170 p. 2, 1180 p. 2; neleidžiama stoti į varžytynės skolininkui, jo globėjui, to turto aprašytojui ir varžytinių komisijos nariams — 1051, 1069, 1094, 1180 p. 2; noris stoti į varžytynės dėl nekiln. turto turi įmokėti kauciją — 1156, išskyrus asmenis ir įstaigas, nurodytas — 1156³, 1176; varžytinių lapas — 1151, 1157 — 1159; varžytinių žurnalas — 950, 1056; varžytinių tvarka — 1045, 1046 — 1061, 1151 — 1160; varžytinių padariniai — 1057 1058 — 1061, 1161 — 1169, 1573 — 1576; neįvykusios varžytynės — 1062, 1063, 1065, 1067, 1170,

1171, 1175, 1527 str. pried. 8§; negaliojančios — 1069, 1180, 1181, naujos — 1063, 1067 — 1070, 1171, 1172, 1182, 1577 ir antros varžytynės — 1065, 1070, 1175, 1176, 1179, 1182, 1579; atidėjimas varžytynių — 814 p. 4, 814⁴, 940, 952, 959, 1029, ir atšaukimas — 1039, 1094; sustabdymas varžytynių kaip atreikalavimo aptikrinimo priemonė — 138³, 738, 967⁹, o taip pat dėl skundų — 1203 ir dėl trečiųjų asmenų nuosavybės teisių ieškinių parduodamam turtui — 1092, 1093, 1097, 1197, 1199, 1200, 1580, 1589; varžytynių vykdymą prižiūri teismai — 940, 966 t. 2, 1127, 1133, 1134, 1138, 1139, 1154, 1157, 1164, 1157, 1164, 1172, 1176, 1184, 1557, 1574, 1577, varžytynių išlaidos — 953, 958, 1001, 1014, 1015, 1020, 1025, 1060, 1066, 1154, 1175, 1215, 1593;

b) Žemės Bankui įkeistasis turtas parduodamas tam tikromis taisyklėmis — 1137, 1584, o taip pat žemė, gautoji einant žemės ref. įst., parduodama už skolas tam tikromis taisyklėmis — V. Ž. Nr. 290 ir 362;

c) kreditoriaus neatsimtiems daiktams parduoti — 1460³⁸ 1460³⁹;

d) Marijampolės apyg. įpėdinių priimtam inventorine teise turtui parduoti—1751, 1752, o taip pat dalinamajam turtui—1769, 1770 — 1774 ir skolininko pavedamam kreditoriams turtui parduoti—1793; įpėdinių neįvaldintam palaikų turtui parduoti — 1744, 1745—1747.

Žiūr. Publikacija, skelbimai, turtas,
Vedyba (ženitba) — 1356⁷. Žiūr. Santuoka, tekyba.

Veiksnumas (diejesposobnost): procesualinio asmens veiksnumo suvaržymas Marijampolės apyg. — 1681. Žiūr. Neveiksnūs asmenys.

Vekselis: prekybinis vekselis—81 t. 2; aptikrinimas ieškimo pagal protest. vekselį — 125, 595; leidžiamas skubasis sprendimo vykdymas išieškinių pagal protestuotus vekselius — 138, 737, o taip pat priverstinis vykdymas — 161¹ p. 3, 161³ p. 6 ir tol.; vekselinės bylos priklauso taikos teisėjams spręsti — 29 p. 5 ir LLTS 17 str. 4 t.; atiteistos vekseliu sumos mokėjimas neleidžiama teismui išdėstyti atodėliais — 136.

Veltkleidis (rastočitel): jo procesualinių teisių suvaržymas — 20, 1484, 1681, išskyrus bylas iš santuokos teisių — 1345⁴, 1345⁵; neturi teisės būti įgaliotiniu — 44 246; pripažinimo veltkleidžiu ir globos dėjimo bei nuėmimo bylosena — 1460¹³, 1460¹⁴ — 1460²⁸. Žiūr. Išėikvotojas.

Vengimas: mokėti skolas — 106 tz. 1; trečiųjų asmenų duoti atsiliepimą ar pažadėjimo raštelį apie areštavimą jų žinioje esančių skolininko pinigų ar daiktų — 639; santuokininkų vengimas gyventi draugystėje — 1345¹, 1345⁷, 1345⁹, 1345¹⁰; vengimas mokėti tvirtinius mokesčius trečiųjų teismo bylose — 1394¹.

Vertė, vertybė — Žiūr. Ekvivalentas, kaina.

Vertybinių popierių: jų aprašymas ir pardavimas arba perdavimas kreditoriui — 986, 1072 — 1077, 1553; jų įtraukimas į konkurso visumą — 1400 str. pried. 13 §; jų atidavimas teismo depozitan — 1460³⁰.

Vertėjas, vertimas: nemokantiems lietuvių kalbos ir vietinių kalbų liudytojams išklausinėti kviečiamas vertėjas — 405 ir LLTS 16 str.; paliudijimas parašo vertimo į lietuvių kalbą iešk. prašyme — 261; svetima kalba rašytieji dokumentai pateikiami teismui su vertimu — 263 p. 2, kuris reikale pavedamas vertėjui patikrinti 539, 540; nepristatymas vertimo iš rusų kalbos kaip priežastis bylai atidėti — 75 tz. 3; Klaipėdos krašto sprendimas, surašytas vokiečių kalba, pateikiamas vykdyti Didž. Lietuvoje su vertimu į lietuvių kalbą — 1272¹ tz. 1; prie prašymo leisti svetimos valstybės sprendimą vykdyti turi būti pridėtas sprendimo vertimas į lietuvių kalbą — 1276; šeimos tarybos nutarimų vertimas į vietinę kalbą — 1672.

Vienuolės, vienuoliai: gali būti įgaliojiniais tik savo vienuolynų arba kongregacijų bylose — 45 p. 2, 246 p. 3; jų šaukimas teisman liudytojais — 90, 381; jie atleidžiami nuo priesaikos — 96 ir 396 p. 1.

Viešieji aktai — 1525. Žiūr. Notariniai ir tvirtiniai aktai.

Viešieji posėdžiai: išskyrus bylas, kurios eina neviešuose posėdžiuose visas kitas bylas teismas teisia, pranešinėja, liudytojus klausinėja ir įrodymus tikrina viešuose posėdžiuose — 68, 173, 324, 385, 390, 414, 500, 501, 803; teismo sprendimo rezoliucija arba nutarimas visuomet turi būti skelbiami viešai, nors rungtinė ginčysena ėjo ir neviešame posėdyje — 139, 325, 700, 1458, 1779. Žiūr. Neviešieji posėdžiai.

Viešumos principas procese — 13, 68, 139, 173, 271, 324, 385, 390, 500, 501, 700, 803.

Vieta — žiūr. Gyvenamoji vieta, kompetencija.

Vilkinimas bylos: atskirieji skundai dėl bylų sprendimo vilkinimo — 166, 167, 168, 784, 785, o taip pat dėl sprendimų vykdymo vilkinimo — 160, 953, 962, 966; skundai dėl valdininkų vil-

kinimo parangų arba priestatų reikalų — 1301; susidariusių dėl bylos vilkinimo nuostolių ieškojimas iš valdžios įstaigų valdininkų — 1316 past., o taip pat iš teisėjų arba teismo valdininkų — 1331, 1332 — 1336.

Virsaitis: turi teisę gauti atlyginimą už sprendimo vykdymą — 158 t. 1; teismas gali pavesti jam palaikyti turta suantspauduoti ir nuantspauduoti — 1688, 1710, o taip pat sudaryti inventoriaus apyrašą — 1724. Žiūr. Valsčiaus valdyba.

Vykdydamas sprendimų: a) vykdomi tiksliai įsiteisėjusieji sprendimai arba leistieji skubiąja tvarka vykdyti — 924; vykdomi ir apskųstieji apeliacinės instancijos sprendimai, bet su išimtimis ir tam tikromis aptikrinimo priemonėmis — 184, 814 — 814^v, 1295¹, 1295², 1543¹, 1543², sprendimas vykdomas tiksliai išieškotojui paprašius ir išgavus vykd. raštą — 925, 926; sprendimų vykdymas pavedamas antstoliams arba policijai ir viršaičiams ar seniūnams — 158, 937, 1503 ir LLTS 14 str.; taikos teismų sprendimų vykdymas — 157, 158 — 161, 184, 1503; sprendimų vykdymo būdai — 933, 934, 1208, 1544; sprendimo vykdymo būdą pasirenka išieškotojas — 935, 936, 948; vykdydamas sprendimo prieš mirusį atsakovą — 959, 961, 1548, 1550, arba prieš nežinia kur prisisalimusį atsakovą — 967¹, 967² — 976¹⁴, 159 past. 11; atsakovui siunčiamas vykdytinis raginimas ir jis išpajamas geruoju išpildyti sprendimą — 161¹⁰ p. 2, 943; sprendimo vykdymo padarinius vykdytojas turi pažymėti vykdom. akte arba vykdom. rašte ir išduoti atsakovui pakvitavimą — 161¹⁰ p. 3, 957; išieškotų pinigų atidavimas išieškotojui — 954, 138¹, 738, 814 p. 3, 924¹, 967 p. 3, 1400 str. pried. 5 ir 12, arba paskirstymas tarp kreditorių — 954, 955, 956, 1214 — 1222, 1400 str. pried. 12 §, 1592—1597; sprendimų vykdymą prižiūri teismai — 940; visi sprendimo vykdymo veiksmai turi būti užrašomi į žurnalą — 950, į kurį įtraukiamos ir išieškotojo pastabos — 948; sprendimo vykdytojo atsakomybė — 953; vykdymo išlaidos — 958, 1163; kilusių ginčų ir skundų dėl sprendimo vykdymo svarstymo tvarka — 962, 963 — 967;

b) vykdydamas sprendimų prieš valdžios įstaigas — 935 past. I ir III, 1295¹, 1295², 1296.

c) vykdydamas Marijampolės apyg. sprendimų — 1544, 1545 — 1550;

d) Klaipėdos krašto sprendimų 1272¹;

e) svetimų valstybių sprendimų — 1273, 1274 — 1281;

f) trečiųjų teismo sprendimų — 1395;

g) vykdymas ieškinių aptikrinimo nutarimų — 597, 599 1500;

h) atskirojo nutarimo vykdymas — 787;

i) vykdymas nutarimo suimti skolininką — 1400 str. pried. 38 — 49 §, 1608.

Žiūr. Priverstinis vykdymas, skubusis vykdymas, už akių nuteisimo sprendimas.

Vykdytinis raginimas (poviestka ob ispolneniji): — 155, 161¹⁰, 161¹⁶, 651, 728, 734, 924¹, 942—945, 961, 967¹, 967⁶, 967⁸, 968, 969, 1078, 1079, 1095—1110, 1536, 1550, 1557, 1558, 1559, 1581, 1545 pried. 2§;

a) prieš pradedant vykdyti sprendimą arba pereinant nuo vieno būdo prie kito turi būti įteikiamas atsakovui raginimas siūlant geruoju išpildyti sprendimą — 161¹⁰, 942¹, 943, 967⁶; gavęs jisai raginimą turi pranešti apsirinktos buveinės adresu — 944, 945; jei atsakovas prieš pradedant vykdyti sprendimą numiršta, tai vykd. raginimas siunčiamas jo įpėdiniams, globėjui ar rūpintojui — 961, 1550; po vykd. raginimo gavimo skolininkui draudžiama perleisti, įkeisti, išnuomoti ir naikinti savo turtą ir t. p. — 1095—1100, 1128, 1559; jo nuorašo pateikimas teismui Mariampolės apyg. atstoja draudimo dėjamą — 1559, o įtrauktas į ipotekos knygą turi apsaug, pažymėjimo galią — 1557, 1558, 1614.

Vykdytojas — žiūr. Antstolis, policija, viršaitis.

Vykdomasis raštas: jo išdavimas — 157 926—932; jo išdavimas bylininkui, kuriam pripažinta neturto teisė — 888 t. 1; forma ir turinys — 927 str. pried. 928; žyminis ir raštinės mokestis — 200³, 844, 845, 846, 854—856; jo pateikimas vykdytojui ir atsakovui — 939, 941 1296; esantiems trečiųjų asmenų žinioje skolininko daiktams arba pinigams areštuoti — 631, 632—637, 1078; išieškojimui daryti iš skolininko esamų valdžios arba kredito įstaigoje pinigų — 1079, 1080—1082; dėl kreipimo išieškojimo į valdžios įstaigą — 1296; atiteistam turtui atimti — 1209; trečiųjų teismo sprendimui vykdyti — 1395; įvesdinti į įgytąjį turtą — 1426; neatsiimtą kreditoriaus turtui parduoti — 1460³⁰; įgaliojimui atimti iš įgaliotinio — 1460⁴⁸; skolininkui suimti — 1400 str. pried. 35, 39, 40, 52 ir 55§, 1604, 1608; terminas pateikti vykd. raštui dėl dalyvavimo išieškojimo pinigų paskirstyme — 1222, 1597. **Žiūr.** Įsakymas.

Vykdomoji atsiskaitytinė bylosena pajamoms, nuostoliams ar išlaidoms išieškoti, kai jų sumos teismas negalėjo nustatyti

spresdamas bylą ieškinio tvarka — 896; šia tvarka svarstomi ir prašymai atkartoti sveikatos ištyrimą nukentėjusiųjų nelaimingais atsitikimais — 896 past.; taipiau ieškomos atperkamo turto valdytojo išlaidos — 1444, 1447; terminai prašymui paduoti 899, 921, 1444 ir prašymo turinys — 900, 902, 916; atsakovo šaukimas — 901; apyskaitos sudarymas — 903, 904—906, 911, 916, 918; apyskaitos tikrinimas — 906, 907, 909, 910—914, 919; bylosenos išlaidos — 913, 922; nutarimo vykdymas — 920.

Vykdomoji rezoliucija — 161⁸, 161¹⁰, 1460⁶¹, Žiūr. Įrašas.

Vyras: jo paduodamas žmonos vardu be įgoliojimo prašymas ar skundas neturi būti priimamas — 835 t. 1; jo teisė ginčyti savo žmonos kūdikio santuokinę kilmę (gimimo teisėtumą) — 1348, 1349—1352, 1623. Žiūr. Santuokinė kilmė.

Vyresnysis notaras: per jį uždedamas ir nuimamas draudimas nekilti turtui — 616, 617, 621; neturi teisės išbraukti jau įregistruoto kaimo sueigos nutarimo skirtinės žemės nuosavybės teisei — II priedo 1 str. 5 t.; byloje dėl pripažinimo įsisenėjusiu valdymu nuosavybės teisės nekilti, turtui teikia teismui reikiamų žinių — II priedo 5 str., ir registruoja teismo nutarimus — II priedo 18 str. Žiūr. Notaras.

Vyresnysis teismo kandidatas gali būti skiriamas gynėju dėl sprendimo vykdymo prieš prasišalinusį atsakovą — 967³.

Vyriausybės organai — žiūr. Administracinė valdžia, ministeriai, valdžios įstaigos.

Vyriausiasis tribunolas — LLTS 3, 4, 8, 10, 11, 19, 21, 22, 37—48 str. Žiūr. Apeliacinis ir kasacinis teismas.

Vyriausybės žinios: jose spausdinamų publikacijų arba skelbimų tarifas — 857 prierašas; pinigų publikacijai spausdinti teismas turi siųsti jų administracijai sykiu su spausdintinu skelbimu — 876; jų administracija tuoju turi atsiųsti antstoliui vieną numerį su atspausdintu skelbimu — 1035. Žiūr. Publikacija.

Žemė: jos sklypų aprašymas varžytynėms — 1114, 1115, 1116 ir kainojimas — 1124, 1125, 1126. Žiūr. Įsisenėjimas, nusavinimas, priklausinys, skirtinė žemė, užgrobimas, žemės reforma.

Žemės bankas: jam įkeisto turto pardavimo tvarka — 1137, 1584.

Žemės reforma: bylos dėl nusavintos žemės — 1 str. 9, 10, 11 t.z., 2 str. 1 t.z.; Žemės reform, įst. 73 str. išaiškinimai apie žemės ūkio smulkinimą — 1410 t.z. 1, 1545 str. pried. 1 § 1, 2 t.z.; gautai, einant žemės ref. įstatymu, žemei už skolas parduoti taisyklės — V. Ž. Nr. 290 ir 362. Žiūr. Valdžios įstigos.

Žemės tvarkymo komisijos: jų kompetencija servitutų ir bendrų ganyklų likvidavimo byloje — 1 str. 12—16 t.z., 893 t.z. 5; prieštarai tarp jų ir teismų dėl bylos priklausomumo — 42², 244¹; trečiasis asmuo bendrų ganyklų likvidavimo byloje — 128² t.z. 6; nutarimo paskelbimo tvarka — 139 t.z. 2; paskelbimo nutarimo valdžios įstaigai ir apskundimo laikotarpio pradžia — 1292 t.z. 4; apskustų vyr. žem. tvarkymo komisijos nutarimų vykdymas — 814¹ p. 3 ir žemės tvark. įst. 65§ V. Ž. Nr. 200.

Žemės ūkio darbininkai: sujungimas ieškinių prieš streikavusius dvaro darbininkus 15 t.z. 1; ieškiniai iš jų samdymo sutarties — 36¹, 209; šaukimas teisman — 62¹; ieškinių aptikrinimas pagal jų samdymo sutartį — 125; už akių nuteisimo sprendimas jų samdymo byloje — 155¹; skubusis sprendimų vykdymas jų byloje — 138 p. 3, 157 past. 737 p. 3.

Ženkliai: teismo mokesčio — 853¹—853³; pašto rinkliavos už pristatymą teismo registruotų laiškų — 267 str. pried. 15

Žinovai — žiūr. Ekspertai, ekspertyza.

Žiūrinėjimas bylų: bylos dalyviai turi teisę teismo raštinėj žiūrinėti bylas — 271, 660, 715, o taipiau varžytynių bylas — 1150.

Žydai: jų tikybiniai papročiai — 10¹ t.z. 9; jų metrikacija — V. Ž. Nr. 183, eil. 1246.

Žyminis mokestis: 200³, 839, 840, 844—847; priverstinio aktų vykdymo byloje — 161⁶; neimamas taikos teismų byloje už sakytinius prašymus, sprendimus be tam tikros bylosenos — 200⁶ past.; neimamas dėl ieškinių mažesnių kaip 50 lt. ir byloje, susijusiose su nusikalstamu darbu — 200⁴ p. 1 ir 2, 880 past.; nereikalaujamas iš valdžios ir kitų visuomeninių įstaigų — 200⁴ p. 3, 847, 879, 1282; nereikalaujamas iš asmenų, kuriems įstatymo suteikta arba teismo pripažinta neturto teisė — 200⁷, 880¹, 885, 888 ir išaišk.; neapmokėti žym. mokesčiu prašymai apeliacijos, kasacijos ir t. p. sulaikomi — 54¹, 54², 164³, 189, 269, 270, 729¹, 756, 801, 846; užsienyje esantieji bylininkai gali sumokėti žym. mokestį per konsulatą ar atstovybę — 890; neapmokėtų žym. mokesčiu aktų galia ir baudos išieškojimas — 461, 462; atsitikimai, kuriais žyminis mokestis grąžinamas — 200⁶, 853³, 1510; žym. mokestis už testamentą — 844 t.z. a.; nei-

mama žym mokesčio už sakytinį įgaliojimą teisme — 46 t. 1.
Žmona — žiūr. Išlaikymas neščia moteriškė,
santuokininkai.

Žurnalas: a) antstolio vedamas sprendimo vykdymo veiksams užrašinėti — 948, 950, 951, 1036, 1056, 1212; išieškotojo pastabos įrašomos į žurnalą — 948; bylininkai turi teisę už mokesčių gauti išrašus iš žurnalo — 951;

b) palaikų turto antspaudavimo Marijampolės apyg. — 1696, 1697—1701, o taip pat antspaudų nuėmimo — 1721, 1722; palaikų turto inventoriaus surašymo — 1732;

c) skolininko suėmimo — 1400 str. pried. 51, 52—54§, c taip pat paleidimo — 60 ir 66 §.

Atitaisytinios klaidos

Pusl.	Str.	Eil. str.	Išspausdinta	Turi būti
4	2	1	Žmonės ¹⁾ arba draugi- jos	Žmonės ¹⁾ arba draugi- jos ²⁾ ..., o išnašo- je — ²⁾ juridiniai as- menys
4	2	2	zygiais	žygiais
6	6	5	nesurasdamas kaltina- mojo	nesurasdamas pasislėpu- sio kaltinamojo
10	13	3	gali dalyvauti	gali būti
13	23	8	kuris tat yra apsiėmęs.	kuris būna ėmėsis byli- nėti.
20	34	1	žemių savininkus	žemių valdytojus
21	36 ⁴	5, 6	arba įstojusių valdyman įpėdinių	arba ėmusių palikimą valdyti įpėdinių
25	48	4	parinkti tarpininkus	parinkti teisėjus
29	54 ²	3	užsiilginamuoju kelionės laiku	užilginamuoju kelionės laiku
39	77	2	kai susitinka	kai sutinka
45	89			Paskutinį sakinį ištaisy- ti pagal 380 str. teks- tą
65	išnaša	5	atpultų reikalas	nereikėtų
66	138 ³	1, 2	neišreikalavus	nereikalavus
70	147	2	posėdžio dieną	posėdžio dieną
72	155	9	yra padarytas	būna padarytas
81	161 ¹⁰	1	rezaliucija	rezoliucija
84	161 ²²	3	atiteisto išieškojimo	atiteisto išieškinio
92	183	6	sesijos	sesijos
115	250	4	parinkti tarpininkus	parinkti teisėjus

Pusl.	Str.	Eil. str.	Išspausdinta	Turi būti
119	258 ³	7	kaip pradėtinis su priešinguoju	kaip pradėtinis su priešiniu
120	tz. 1	4	ieškinio prasme	ieškinio prašyme
125	tz. 4	10	bet nenustojų	bet nenustato
131	pask.	1	301 ¹	300 ¹
136			Pirmsoji kirtis	Pirmoji skirtis
137	330 ¹	5	kurie jie negali	kurių jie negali
138	tz. 2	6	soformulavimą	suformulavimą
139	335	1	Teismo Pirmininkas	Posėdžio Pirmininkas
142	VIII sk.	1	Apie priverstinį vykdymą	Apie priverstinį vykdymą
142	VIII sk.	4	362 ²	365 ²
148	390	3	privačiuose būstuose ir	privačiuose būstuose, ir
151	407	2	ir už kelionės išlaidas	ir kelpinigių
161	465	2	gali būti primti bylai	gali būti priimti į bylą
166	VI skrt.		Šeštoji skirtis	Šeštoji skirtis
172	518	1	abišalių bylininkų susitarimu	abišalių bylininkų susitarimu
177	II		Bylosena apie įtartojo akto tikrinimą	Bylosena apie įtartojo akto tikrumą
178	552	1, 2	rašysenoms sulyginti	rašysenoms sulyginti
182	569	3	priešingoji šalis	priešingoji šalis
184	571	6	piliėtis valsytbės	piliėtis valstybės
186	580	1, 2	perkelta ta į jo	perkelta į jo
188	1 išn.	2, 3	neiškeltus reikamus	neiškeltus reikalavimus
194	629	3	pasirašymo raštelį	pažadėjimo raštelį
195	633	3	pažada, gavę	privalo, gavę
196	2 išn.		atiteisto i	atiteistoji
197	647	3	apie jo turtų	apie jo turtą
200	654	1	dėl atsakovo prieštaravimų	dėl atsakovo atsikirtimų
201	1 išn.	3	turi tame pat	turi tame pačiame
204	673		Teismo nutarimas apie teisėjo nušalinimą yra galutinis, ir skusti jis neleidžiama; o teismo atsakymą nušalinti teisėją galima apskusti.	Teismo nutarimas apie teisėjo nušalinimą yra galutinis ir neskustinas; o nutarimas nepatenkinti nušalinimo prašymą gali būti skundžiamas.

Pusl.	Str.	Eil. str.	Išspausdinta	Turi būti
205	680			680. Bylininkas gali pranešti teismui apie teisėtą priežastį nušalinti Prokurorui, nenusišalinančiam pirmesniame (679) straipsnyje nurodytu atsitikimu. Šiuo atveju teismas, nestabdydamas bylosenos, praneša apie Prokuroro pasielgimą artimiausią jo vyresnybei žinoti.
205			Septintoji sokirtis	Septintoji skirtis
215	725	9	pastaboje prie 288 straipsnio	288 straipsnio pastaboje
217	736	3	skubiąją tvarka	skubiąją tvarka
219	738	3, 4	neišreikalavus	nereikalavus
230	783	5	1345 ⁶ str., nurodytus.	1345 ⁶ str.) nurodytus.
236	800	3	apskelbtųjų neišgalinčias	apskelbtųjų neišgalinčiais
237	802 ¹	5	mesvastyti	nesvarstyti
237	804	2	Kasacinis Teismas	Kasacinis Teismas
240	814	pun. 2	tokios ver vertybės	tokios vertybės
261	880	tz. 1	— yra tos rūšims	— yra tos rūšies
267	895	1	ginčytojo dalyko	ginčyto dalyko
271	917	1	817.	917.
279	953	8	nutarimu suilaikytas.	nutarimu suimtas.
280	954	3	bet jį	bet jeigu
286	967 ⁹	pun. 2	daromas e anksčiau	daromas ne anksčiau
289	973	pun. 7		7) būtini uniformos drabužiai tebetarnaujančių asmenų (valdininkų) — (a);
305	1060	3	pardavimo išlaidos	varžytynių vykdymo išlaidos
306	1066	2, 3	— , — „ — „ —	— „ — „ — „ — „ —
308	1074	9	kuris pasilaikęs pardavimo išlaidas	kuris pasilaikęs pardavimo išlaidas
309	1075	2	mekleriui	makleriui

Pusl.	Str.	Eil. str.	Išspausdinta	Turi būti
309	1077	1	procentinius opierius	procentinius popierius
310	1078	pun. 1	pristato raginimą	pristato pranešimą
310	1078	pun. 2	minėtąjį raginimą	minėtąjį pranešimą
322	1125	2	tų ūkių dalių	tų ūkio dalių
350	1222 ¹	2, 3	kai aprašytojo ir įkainotojo turto	kai aprašyto ir įkainoto turto
352	1222 ¹⁰	9	priemonę tikslinga	priemonę tikslinga
355	1222 ²⁰	5	išskyrus kelionpinigius	išskyrus kelpinigių
355	1272 ¹	6	Klaipėdos Konvencijos	Klaipėdos Statuto
360	1288	5	ar valdininko	ar valdininko
371	past.	5	tarnautojus	valdininkus
372	1335	2	nuostolių išieškoti	nuostolių ieškoti
375	1345 ¹	10, 11	1345 ² ir 1345 ¹¹ str.	1345 ² —1345 ¹¹ str.
385	1364	5	teismo sprendimas	teismo sprendimas
387	1368	pun. 8	nelaimingais atsitikimais	nelaimingais atsitikimais
400	1418	3	Apygardos Teismui	Taikos Teisėjui
401	1420	prier.	Žiūr. 36 ⁴ , 215, 1421 str	Žiūr. 36 ⁵ , 216, 1421 str.
409	tz. 1	14	kasakijos tvarka	kasacijų tvarka
412	1460 ⁷	4	konsistorijai	konsistorijai
414	1460 ¹⁰	tz. 1	Byla dėl įsūnijimo	Byla dėl įsūnijimo
415			Aštuontoji padala	Aštuotoji padala
433	1510 ¹	pun. 2	nustatytąja 770—773 Civilinio Kodekso straipsniais tvarka	nustatytąja Civilinio Kodekso 770 — 773 straipsniais tvarka.
434	III sk.	1	ir komercijos teismuose	ir komerciniuose teismuose
435	1515	prier.	1420, 1743—1749 str.	1420, 1759 str.
437	1527	3	kilnojamąjo turto	kilnojamojo turto
438	1529	2	raginimą	pranešimą
447	1572	7	mokamąją už turtą sumą	mokamąją už turtą sumą
448	1574	2	išrašas apie pripažinimą	išrašas nutarimo apie pripažinimą
448	1575	5	į mokamąją kainą	į mokamąją už turtą kainą
448	1576	5, 6	ir procentų suma	ir procentų suma
458	II sk.	1	Apie Komercijos Teismų byloseną	Apie Komercinių Teismų byloseną
475	1723	2	1693 straipsnyje	1683 straipsnyje
478	1737	1	suantspauduotų užraktų	suantspauduotų užraktų
507	23 §	5	kad nepasisalins	kad neišvyks